

မြန်မာရေးရာ Myanmar Affairs

အမှတ် (၂၈) ဇူလိုင်၊ ၂၀၂၄

မြန်မာနိုင်ငံနှင့်စွမ်းအင်လုံခြုံရေး

jrefma&&m

trSf(28)

ZM 2024

အကြမ်းဖက်မှုပျောက်ရေးအတွက် ပြည်သူ့သို့ အသိပေးနှိုးဆော်ချက်

- ၁။ ပြည်သူ့အတွက်ဟု သုံးနှုန်း၍ ရဟန်းသံဃာများ၊ ဆရာ၊ ဆရာမများအပါအဝင် နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများနှင့် ပြည်သူ့ကိုသတ်ဖြတ်၊ လုယက်ခြင်းကို CRPH၊ NUG၊ PDF အမည်ခံ အကြမ်းဖက်အုပ်စုများက ဥပဒေမဲ့ကျူးလွန်နေသည်။
- ၂။ ခြိမ်းခြောက်၊ လူသတ်၊ အဖျက်အမှောင့်လုပ်ရပ်များ လုပ်ဆောင်နေသည့် CRPH၊ NUG၊ PDF အကြမ်းဖက်သမားများကို အားပေးမှု၊ ထောက်ခံမှု၊ ကူညီထောက်ပံ့မှု မပြုခြင်းသည် ပြည်သူ့လူထု၏ အသက်အိုးအိမ်စည်းစိမ်ကို ကာကွယ်ပေးခြင်း ဖြစ်သည်။
- ၃။ ယင်းတို့၏ လက်နက်/ခဲယမ်း ကိုင်တွယ်သယ်ဆောင်မှုနှင့် အကြမ်းဖက်သမားတို့ ၏ သတင်းကို လျှို့ဝှက်ပေးပို့ခြင်းသည် အပြစ်မဲ့ပြည်သူများ၏ အသက်အိုးအိမ် စည်းစိမ်ကို ကာကွယ်ပေးခြင်းဖြစ်သည်။

Public Notice for elimination of violence

1. So called "CRPH", "NUG" and "PDF" terrorist groups are unlawfully committing killings monks, teachers, civil servants and general people and looting under the pretext of sayings "for the people".
2. Not rendering encourage support and assistance to the "CRPH", "NUG" and "PDF" terrorists that are committing intimidations, killings and destructive activities could be construed as protecting lives and property of general public.
3. Giving information secretly relating to bearing of their arms, ammunitions and terrorists to authorities could be tantamount to protecting lives and property of innocent people.

jrefma&;&m

trSf(28)

ZMkP2024

jrefma&;&ma vkrma&; tz

jrefma&;&m

trSf 22^24(yxrxy)!yefqkvefvr!

aumuvwm;hd, f&efkfu

zkf01-8387568

Email: myanmaaffairs@gmail.com

jrefma&&ma vlv ma&; t zlu xwfa0onf/

wefk	5500 uyf
tk&	1000
vksfzklzf	jrefma&&ma vlv ma&; t zlu
xwfa0ol	0Duf&fvk(01869)
yefl	0aZmfr f&ef(00241)
	atZuy&f
	tr&f(118)?(4) vrf
	yk&f&yfufaf'ykl, f
	&efkl

pmaumi fayr

- ၁၀။ မင်းတုန်းဘုရင်၏ ကဗျာ ၃ ပုဒ် 104
jrauwk
- ၁၁။ ၁၈၇၃ ခုနှစ် အထက်မြန်မာနိုင်ငံ၏ သယံဇာတများ 112
a'pυv̄mci f̄irmi r̄i
- ၁၂။ အင်းဝမြို့ ဝါကျွတ်သဘင် 118
jra&āomf

pa&

- ၁၃။ အနာဂတ်အာရှဒေသနှင့် ကမ္ဘာ့လူဦးရေ ပြောင်းလဲမှု အလားအလာ 122
ci f̄irmi r̄i (abm*aA')
- ၁၄။ မက်ခရိုစီးပွားရေး၊ မိုက်ခရိုစီးပွားရေး 129
OD&htmi f

vra&Eftax

- ၁၅။ လွတ်လပ်စွာ သတင်းစီးဝင်မှု (Free Flow of News)နှင့် 134
သတင်းကြီးရေလျှံ ရေဘေးသင့်မှု (Free Flood of News)
aυsm̄zi (p̄me, Zi f̄)
- ၁၆။ သတင်းစကားနှင့် ပြန်ကြားရေး 144
cyp&f̄ow̄r̄m̄)
- ၁၇။ ငြိမ်းချမ်းစွာ အတူယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေး မူကြီး(၅)ရပ်ကို 154
ထိန်းသိမ်းခဲ့ကြသည့် တရုတ်- မြန်မာဆက်ဆံရေး
a'pυv̄marmi r̄i f̄
- ၁၈။ ရေသည်အသက် ချိန်ဆတွက် 161
orm; t̄k̄
- ၁၉။ မြန်မာနိုင်ငံရုပ်ရှင်အစည်းအရုံးသမိုင်း (၂) 167
lunp̄k̄

, O&P̄sr̄l

- ၂၀။ ပုဂံခေတ်ကျောက်စာရေးဆရာများ 172
w̄k̄/S

တ၊ ဖိတ်ခေါ်ပေး

၂၀၂၀ ခုနှစ် ဝတ်စုံ

“စွမ်းအင်လုံခြုံရေးဆိုသည်မှာ နေ့စဉ်ဘဝများ၊ စီးပွားရေး
 လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုများနှင့် အမျိုးသားတည်ငြိမ်ရေးကို
 ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ရန်အတွက် စွမ်းအင်အရင်းအမြစ်များကို
 ယုံကြည်စိတ်ချရပြီး တတ်နိုင်သည့် ဈေးနှုန်းများဖြင့်
 ရယူနိုင်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။”

စွမ်းအင်သည် ခေတ်မီလူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက် အုတ်မြစ်တစ်ခုဟု သိထားကြသည်။ တကယ်တမ်းတွင်မူ ယင်းထက်ပိုကာ စွမ်းအင်သည် လူသားတို့အသက်ရှင် နေထိုင်ရေးနှင့် တိုးတက်ရေးအတွက် အခြေခံလိုအပ်ချက်တစ်ခု ဖြစ်နေသည်။ လူသားတို့၏ နေ့စဉ်ဘဝ အခြေခံလိုအပ်ချက်များ ရရှိရေးမှသည် ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး ကောင်းမွန်မှုအလယ်၊ စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများ ရှင်သန်ရေးနှင့် တီထွင်ဆန်းသစ်မှုမြှင့်တင်ရေးအဆုံး စွမ်းအင်သည် လူသားတို့၏ နေ့စဉ်ဘဝထဲတွင် ရှုထောင့်အသွယ်သွယ်၊ ကဏ္ဍအစုံစုံမှ အသုံးတော်ခံနေရသည်။

လူသားမျိုးနွယ်တည်ရှိရေးနှင့် စွမ်းအင်တို့သည် အပြန်အလှန် မှီတည်နေသည်။ ယင်းကြောင့်ပင် အနာဂတ်လူသားမျိုးနွယ်တို့ကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်နိုင်ရန်အတွက် စွမ်းအင်လိုခြံရေးနှင့် စဉ်ဆက်မပြတ်ရှိစေရေး အာမခံချက် အသေအချာရှိရန် အလွန်အရေးကြီးသည်။

စွမ်းအင်လိုခြံရေးဆိုတာ

သည်နေရာတွင် စွမ်းအင်လိုခြံရေးဆိုသည်မှာ ဘာလဲဟူသော မေးခွန်းပေါ်လာသည်။ အခြေခံကျကျ သိဖို့လည်း ကောင်းသည်။ အတိုဆုံးအနက်ဖွင့်ဆိုရလျှင် စွမ်းအင်လိုခြံရေးဆိုသည်မှာ နေ့စဉ်ဘဝများ၊ စီးပွားရေးလှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုများနှင့် အမျိုးသားတည်ငြိမ်ရေးကို ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ရန်အတွက် စွမ်းအင်အရင်းအမြစ်များကို ယုံကြည်စိတ်ချရပြီး တတ်နိုင်သည့် ဈေးနှုန်းများဖြင့် ရယူနိုင်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံသည် စွမ်းအင်များကို ပြတ်တောက်မှုမရှိစေဘဲ အဆက်မပြတ် ထောက်ပံ့ပေးရန်နှင့် မလောက်မှုများနှင့် ဈေးနှုန်းမြင့်တက်မှုများအပေါ် အကာအကွယ်ပေးရန် အသေအချာ စီမံဆောင်ရွက်ကြရသည်။

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအတွက် စွမ်းအင်လိုခြံရေးသည် အထူးအရေးကြီးသည်။ စီးပွားရေးတည်ငြိမ်မှုရှိရေး၊ အမျိုးသားလိုခြံရေးနှင့် လူမှုဘဝမြင့်မားရေးတို့အပေါ် လွှမ်းခြံထားသည်။ စွမ်းအင်လိုခြံရေး အရေးကြီးရသည့်အကြောင်းရင်းအချို့ကို ဖော်ပြလိုပါသည်။

(၁) စီးပွားရေးတည်ငြိမ်ဖွံ့ဖြိုးရေး

အဆက်မပြတ်ထောက်ပံ့ခြင်း-စက်မှုလုပ်ငန်းများ၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၊ အိမ်ထောင်စုများအတွက် ယုံကြည်စိတ်ချရသည့် စွမ်းအင်ထောက်ပံ့မှုသည် မရှိမဖြစ် အရေးကြီးသည်။ ထောက်ပံ့မှုပြတ်တောက်ခြင်းက သိသာထင်ရှားသည့် စီးပွားရေးဆုံးရှုံးမှုများဆီသို့ ဦးတည်သွားစေမည်။

ဈေးနှုန်းတည်ငြိမ်ခြင်း- စွမ်းအင်လိုခြံမှုရှိက စွမ်းအင်ဈေးနှုန်းများ တည်ငြိမ်ခြင်းကို အထောက်အကူပြုသည်။ ငွေကြေးဖောင်းပွနိုင်မှု အန္တရာယ်များကို လျော့ချပေးနိုင်ပြီး စီးပွားရေးအစီအမံများကို ပိုမိုတွက်ချက်ခန့်မှန်းလုပ်ဆောင်လာနိုင်မည်။

ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဆွဲဆောင်ခြင်း- စွမ်းအင်ထောက်ပံ့မှု စိတ်ချရသော နိုင်ငံများသည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများကို ပို၍ ဆွဲဆောင်သည်။ ယင်းမှတစ်ဆင့် စီးပွားရေးတိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးမှုကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်မည်။

(၂) အမျိုးသားလုံခြုံရေး

မဟာဗျူဟာအဆင့် အမှီအခိုကင်းခြင်း- နိုင်ငံရပ်ခြားနိုင်ငံတစ်ခုအပေါ် စွမ်းအင်မှီခိုနေရခြင်းသည် ပထဝီနိုင်ငံရေးတင်းမာမှုများကြောင့် ထောက်ပံ့မှုပြတ်တောက်ပါက နိုင်ငံအတွက် အားကိုးရာမဲ့ဖြစ်စေလိမ့်မည်။

ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ စစ်ဆင်ရေးများ- စစ်ရေးနှင့်ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ စစ်ဆင်ရေးများတွင် ယုံကြည်စိတ်ချရသည့် စွမ်းအင်ထောက်ပံ့မှု လိုအပ်သည်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ ကာကွယ်ရေးစွမ်းရည်များကို စွမ်းအင်ကြောင့် လိုတိုးပိုလျှော့လုပ်၍ မရနိုင်ပါ။

(၃) လူမှုဘဝဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး

ဘဝအရည်အသွေး- စွမ်းအင်ရယူသုံးစွဲနိုင်မှုသည် ခေတ်မီဘဝတစ်ခုအတွက် အခြေခံတစ်ခု ဖြစ်လာသည်။ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုသည် ပညာသင်ကြားရေးအလယ် နေ့စဉ်ဘဝများအဆုံး အရာရာအပေါ် စွမ်းအင်က အကျိုးသက်ရောက်နေသည်။

အများပြည်သူဝန်ဆောင်မှု- ဆေးရုံများ၊ ကျောင်းများနှင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးလုပ်ငန်းများကဲ့သို့သော မရှိမဖြစ်သည့် အများပြည်သူဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ ကောင်းစွာလည်ပတ်နိုင်ရန်အတွက် ယုံကြည်စိတ်ချရသည့် စွမ်းအင်သည် အသက်တမျှ အရေးကြီးသည်။

(၄) ပတ်ဝန်းကျင် စဉ်ဆက်မပြတ်ထိန်းသိမ်းရေး

ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်ပေါင်းစပ်မှု - စွမ်းအင်လုံခြုံရေးတွင် အခြားသောမတူညီသည့် စွမ်းအင်အရင်းအမြစ်များကို ရယူသည့်အလုပ်လည်း ပါဝင်ပတ်သက်နေသည်။ ပတ်ဝန်းကျင်စဉ်ဆက်မပြတ် ထိန်းသိမ်းရေးကို မြှင့်တင်ပေးသည့် ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်အရင်းအမြစ်များ ထည့်သွင်းပေါင်းစပ်ပေးဖို့ လိုသည်။

ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းအကျိုးဆက်များလျော့နည်းသက်သာစေခြင်း- စွမ်းအင်လုံခြုံရေးစနစ်များသည် ကာဗွန်ထုတ်လုပ်မှုလျော့ချရေးနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းကို ရင်ဆိုင်ရာတွင် အထောက်အကူပေးသည်။ အကျိုးပြုသည်။ ရေရှည်ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေးကို မြှင့်တင်ပေးသည်။

(၅) နည်းပညာခေတ်မီရေးနှင့်ဆန်းသစ်တီထွင်ရေး

သုတေသနနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးမက်လုံးများ- စွမ်းအင်လုံခြုံရေးသည် ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်၊ စွမ်းအင်စွမ်းရည်နှင့် စမတ်ဂရစ်(Smart grid) ဟုခေါ်သော ဒစ်ဂျစ်တယ်နည်းပညာသုံး လျှပ်စစ်ဓာတ်အားဂရစ်လိုင်းများ တည်ဆောက်ထိန်းသိမ်းခြင်း စသည့် နယ်ပယ်များတွင် နည်းပညာသစ်များအတွက် သုတေသနနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကဏ္ဍ၌ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုပြုလာစေရေး မက်လုံးများဖြစ်စေသည်။

စက်မှုလုပ်ငန်းများ ယှဉ်ပြိုင်မှုအားကောင်းခြင်း- လုံခြုံပြီး ခေတ်မီသည့် စွမ်းအင်အခြေခံအဆောက်အအုံများရှိသည့် နိုင်ငံများသည် ထွန်းသစ်စ စက်မှုလုပ်ငန်းများနှင့်

နည်းပညာများကို ဦးဆောင်လာနိုင်စေကာ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ယှဉ်ပြိုင်မှုများကို မြှင့်တင်ပေးစေလာနိုင်သည်။

(၆) အကျပ်အတည်းကို ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်ရေး

သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များ- စွမ်းအင်လိုခြံမြို့မှုရှိပါက နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတွင် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်နှင့် အရေးပေါ်အခြေအနေများ ကျရောက်သည့်အခါ ယင်းအပေါ် တုံ့ပြန်နိုင်စွမ်းနှင့် ပြန်လည်နာလန်ထိန်းစွမ်းတို့ကို ကူညီထောက်ပံ့မှုဖြစ်စေသည်။

ကပ်ရောဂါဘေးတုံ့ပြန်မှုများ- ကျန်းမာရေးအကျပ်အတည်းကာလအတွင်း ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုလုပ်ငန်းများ၊ အဝေးမှလုပ်ဆောင်သည့်လုပ်ငန်းများနှင့် အဝေးသင်ပညာရေးတို့အတွက် ယုံကြည်စိတ်ချရသည့် စွမ်းအင်ရရှိရေး မရှိမဖြစ် အရေးကြီးသည်။

(၇) ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာဩဇာအရှိန်အဝါရှိမှုနှင့် သံခင်းတမန်ခင်း

စွမ်းအင်ဒီပလိုမေစီ(စွမ်းအင်သံခင်းတမန်ခင်း)- စွမ်းအင်လိုခြံမြို့မှုအားကောင်းသည့် နိုင်ငံများသည် ယင်းတို့၏ စွမ်းအင်အရင်းအမြစ်များကို နိုင်ငံတကာသံခင်းတမန်ခင်းများနှင့် ကုန်သွယ်ရေးအပေးအယူလုပ်သည့်နေရာများတွင် ကောင်းကောင်းအသုံးချနိုင်စွမ်း ရရှိနေကြသည်။

နိုင်ငံတကာပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု- စွမ်းအင်စီမံကိန်းများ၊ နည်းပညာမျှဝေမှုများနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းဆိုင်ရာ အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများတွင် စွမ်းအင်လိုခြံမြို့ရေးက နိုင်ငံတကာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို မြှင့်တင်ပေးစေနိုင်သည်။

ထို့ကြောင့် အနှစ်ချုပ်ရလျှင် စွမ်းအင်လိုခြံမြို့မှုရှိခြင်းသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ အလုံးစုံခံနိုင်ရည်ရှိမှုနှင့် ချမ်းသာကြွယ်ဝမှုတို့ကို အားပေးမြှင့်တင်ပေးနိုင်စွမ်း ရှိနေပါသည်။

စွမ်းအင်လိုခြံမြို့ရေးပြဿနာနှင့်သမိုင်းဖြစ်ရပ်များ

ကမ္ဘာ့သမိုင်းတွင် စွမ်းအင်လိုခြံမြို့ရေးအားနည်းမှုများကြောင့် သိသာသောအကျိုးဆက်များဖြစ်ခဲ့သည့် သမိုင်းဖြစ်ရပ်များစွာ ရှိခဲ့သည်။ စီးပွားရေးအကျပ်အတည်းများ၊ နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှုများ၊ ဆူပူအုံကြွမှုများနှင့် စစ်ရေးပဋိပက္ခများအထိ ဖြစ်ပွားခဲ့ရသည်။ ယင်းတို့အနက် အထင်ကရဖြစ်ရပ်အချို့ကို ကောက်နုတ်ဖော်ပြချင်သည် -

(၁) **၁၉၇၃ ခုနှစ် ရေနံအကျပ်အတည်း။** ယွမ်ကစ်ပူးစစ်ပွဲဟု သိကြသည့် အာရပ်-အစ္စရေး စတုတ္ထစစ်ပွဲ၌ အစ္စရေးအား အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုက ထောက်ခံအားပေးသည်ကို တုံ့ပြန်သည့်အနေဖြင့် ၁၉၇၃ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် အာရပ်ရေနံရောင်းနိုင်ငံများအဖွဲ့ (OAPEC)က အစ္စရေးဘက်က ရပ်တည်သည့် နိုင်ငံများသို့ ရေနံရောင်းချခြင်းကို တားမြစ်ပိတ်ပင်ခဲ့ကြသည်။ ယင်းကြောင့် ရေနံဈေးနှုန်းများ လေးဆမြင့်တက်သွားကာ အမေရိကန်နှင့် အခြားသောအနောက်နိုင်ငံများတွင် စီးပွားရေးတုံ့ဆိုင်မှုများ အကြီးအကျယ်ဖြစ်ခဲ့ကြရသည်။

(၂) **၁၉၇၉ ခုနှစ် စွမ်းအင်အကျပ်အတည်း။** ၁၉၇၉ ခုနှစ်တွင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည့်

အီရန်တော်လှန်ရေးကြောင့် ထိုစဉ်က ကမ္ဘာ့ရေနံ အများဆုံးထုတ်လုပ်သည့် အီရန် တွင် ရေနံထုတ်လုပ်မှု သိသာစွာလျော့နည်းသွားခဲ့သည်။ ယင်း၏အကျိုးဆက်အဖြစ် ရေနံဈေးများ မြင့်တက်လာကာ ဓာတ်ဆီကို အလှအယက် ဝယ်ယူကုန်ကြသည်။ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးအထိ ထိခိုက်မှုရှိလာပြီး နိုင်ငံတော်တော်များများတွင် ငွေကြေး ဖောင်းပွမှုနှင့် စီးပွားရေးကျဆင်းမှုများ ကြုံတွေ့ခဲ့ကြရသည်။

(၃) **ဆိုဗီယက်ဓာတ်ငွေ့ပိုက်လိုင်းအငြင်းပွားမှု။** ၂၀ ရာစုနှောင်းပိုင်းနှင့် ၂၁ ရာစု အစောပိုင်းကာလများတွင် ရုရှားက အထူးသဖြင့် ဥရောပနိုင်ငံများနှင့် ဆက်ဆံရာ တွင် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ကို နိုင်ငံရေးလက်နက်အဖြစ်အသုံးပြုခဲ့ရာ သဘာဝဓာတ်ငွေ့ ပေးပို့မှုများ တုံ့ဆိုင်ခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် ၂၀၀၆ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၀၉ ခုနှစ်တွင် ရုရှားနှင့် ယူကရိန်းတို့အကြားဖြစ်ခဲ့သော ဓာတ်ငွေ့အငြင်းပွားမှုများက ဥရောပသည် ရုရှား၏ စွမ်းအင်အပေါ် မှီခိုနေခြင်းကို မီးမောင်းထိုးပြခဲ့သည်။ ဥရောပနိုင်ငံ တော်တော် များများတွင် စွမ်းအင်မလုံလောက်မှုများနှင့် ဈေးနှုန်းကြီးမြင့်မှုများ ဖြစ်ခဲ့ရာက ဥရောပသည် စွမ်းအင်အရင်းအမြစ်များနှင့်လမ်းကြောင်းများကို အခြားမှ ရှာဖွေ ရယူရန် ကြိုးစားခဲ့ကြရသည်။

(၄) **ဗင်နီဇွဲလားရေနံလုပ်ငန်းပြိုကျခြင်း။** နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှု၊ စီမံခန့်ခွဲမှုမှားယွင်း မှုနှင့် အရေးယူဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့ခံရမှုများကြောင့် ကမ္ဘာပေါ်တွင် ရေနံအများဆုံး ရောင်းချသည့်နိုင်ငံများထဲတွင် တစ်နိုင်ငံဖြစ်ခဲ့သည့် ဗင်နီဇွဲလား၏ ရေနံလုပ်ငန်း ပြိုလဲကျခဲ့ရသည်။ အကျိုးဆက်အဖြစ် ဗင်နီဇွဲလားတွင် ကြီးမားသောစီးပွားရေးနှင့် လူသားဆိုင်ရာ အကျပ်အတည်းများဖြစ်ပေါ်ခဲ့ရသည့်အပြင် ကမ္ဘာ့ရေနံဈေးကွက်ကို ပါ ရိုက်ခတ်ခဲ့သည်။ ကမ္ဘာ့ရေနံဈေးကွက်တွင် မတည်မငြိမ်ဖြစ်မှုများ၊ မသေချာ မရောမမှုများ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

(၅) **ဖူကူရှီးမား နျူကလီးယားဘေးသင့်မှု။** ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် ငလျင်ကြီးနှင့် ဆူနာမီ ရေလှိုင်းများကြောင့် ဖြစ်ပွားခဲ့ရသည့် ဂျပန်နိုင်ငံ ဖူကူရှီးမား ဒိုင်အီချီ နျူကလီးယား ဓာတ်အားပေးစက်ရုံ ထိခိုက်ပျက်စီးမှုကြောင့် အဆိုပါစက်ရုံကို ပိတ်ပစ်ခဲ့ရသည်။ အကျိုးဆက်အားဖြင့် ဂျပန်၏ ဓာတ်အားစနစ်တွင် အချိုးအစား ကြီးမားစွာပါဝင် နေသည့် နျူကလီးယားမှ ထုတ်လုပ်သည့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားများ သိသာစွာ လျော့ နည်းခဲ့ရသည်။ ဂျပန်နိုင်ငံသည် ရုပ်ကြွင်းလောင်စာဆီများကို ပြည်ပမှ ပိုမိုတင်သွင်း ခဲ့ရသည်။ စွမ်းအင်ဈေးနှုန်းများ မြင့်တက်ကာ ကာဗွန်ထုတ်လုပ်မှု တိုးလာခဲ့သည်။ နျူကလီးယားမူဝါဒများနှင့် ဘေးကင်းလုံခြုံရေးစံချိန်စံညွှန်းများကို ကမ္ဘာတစ်လွှား ပြန်လည်သုံးသပ်ခဲ့ကြရသည်။

(၆) **ပင်လယ်ကွေ့စစ်ပွဲ။** ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်တွင် ကူဝိတ်၏ ကြီးမားလှသည့် ရေနံ သိုက်များကို ထိန်းချုပ်လိုသည့် အခြေခံအကြောင်းရင်းကြောင့် အီရတ်က ကူဝိတ်ကို ကျူးကျော်လိုက်ပြီး ပင်လယ်ကွေ့စစ်ပွဲ စတင်ဖြစ်ပွားခဲ့ရသည်။ ယင်းစစ်ပွဲကြောင့် ရေနံတွင်းများစွာ ပျက်စီးခဲ့ရပြီး ကမ္ဘာ့ရေနံဈေးနှုန်းများ သိသာစွာ မတည်မငြိမ်ဖြစ်ခဲ့ ရသည်။ ရေနံများ ဖိတ်စဉ်မီးလောင်မှုကြောင့် ကာလရှည်စွာ ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်

“စွမ်းအင်လိုခြံရေး
အားနည်းမှုများသည်
စီးပွားရေး ကသောင်း
ကနင်းဖြစ်မှုများ၊
လူမှုဆင်းရဲဒုက္ခများ
နှင့် နောက်ဆုံး
စစ်ရေးပဋိပက္ခများ
အထိ ကျယ်ပြန့်သည့်
အကျိုးဆက်များ
ဖြစ်စေနိုင်သည်။”

ပျက်စီးမှုများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ
စွမ်းအင်လိုခြံရေးတွင် အရှေ့ အလယ်ပိုင်းဒေသ
သည် မဟာဗျူဟာမြောက် အရေးပါသည်ကို
ပိုပြီး သိသာထင်ရှားစေခဲ့သည်။

(၇) **ကယ်လီဖိုးနီးယား လျှပ်စစ်ဓာတ်အား
အကျပ်အတည်း။** အမေရိကန်အနောက် ပိုင်း
လျှပ်စစ်ဓာတ်အား အကျပ်အတည်းဟု သိကြ
သည့် ကယ်လီဖိုးနီးယား လျှပ်စစ်ဓာတ်အား
အကျပ်အတည်းသည် ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်နှင့် ၂၀၀၁
ခုနှစ်တို့တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ လျှပ်စစ်ဈေးကွက်
တွင် ဖြေလျှော့မှုများ လုပ်ပေးပြီးနောက် အင်ဂျင်
ကဲ့သို့သော ကုမ္ပဏီကြီးများက ဈေးကွက်ကို
ခြယ်လှယ်ကြီးစိုးခွင့်ရခဲ့ကြသည်။ အကျိုးဆက်
အဖြစ် လျှပ်စစ်မီးမလုံလောက်မှုများ၊ အကြီး
အကျယ်မီးပြတ်တောက်မှုများနှင့် ဈေးနှုန်းကြီး
မြင့်ခြင်းများနှင့် ရင်ဆိုင်ခဲ့ကြရသည်။ ကယ်လီဖိုး
နီးယားတွင် စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးကိစ္စများ
အပေါ် များစွာအကျိုးသက်ရောက်ထိခိုက်မှုများ
ဖြစ်ခဲ့သည်။ ဖြေလျှော့ပေးသော စွမ်းအင်
ဈေးကွက်၏ အားနည်းချက်များကို သိလာကြ
ရပြီး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများပြောင်းလဲ ပြင်ဆင်
ခဲ့ကြရသည်။

(၈) **ဥရောပစွမ်းအင်အကျပ်အတည်း။** ပထဝီ
နိုင်ငံရေးတင်းမာမှု၊ ရုရှားထံမှ သဘာဝဓာတ်ငွေ့
များ လျော့နည်းရရှိမှုနှင့် ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲ
စွမ်းအင်ဘက်သို့ အသွင်ကူးပြောင်းမှုများကြောင့်
ဥရောပတွင် ၂၀၂၁ ခုနှစ်မှ ယနေ့တိုင် စွမ်းအင်
အကျပ်အတည်းတစ်ခုနှင့် ရင်ဆိုင်နေရဆဲဖြစ်
သည်။ စွမ်းအင်ဈေးနှုန်းများမြင့်တက်မှုနှင့်
မလုံလောက်မှုများ၏ အကျိုးဆက်များအဖြစ်
ဥရောပနိုင်ငံများအကြားတွင် စီးပွားရေးနှင့်
နိုင်ငံရေးတင်းမာမှုများဖြစ်ခဲ့ပြီး စွမ်းအင်ကြောင့်
ဖြစ်ရသည့် ဆင်းရဲမွဲတေမှုများလည်း တိုးပွားနေ
သည်။

အထက်ပါဖြစ်ရပ်များကို လေ့လာကြည့်လျှင် စွမ်းအင်လုံခြုံရေး အားနည်းမှုများ သည်စီးပွားရေးကသောင်းကနင်းဖြစ်မှုများ၊ လူမှုဆင်းရဲဒုက္ခများနှင့် နောက်ဆုံးစစ်ရေး ပဋိပက္ခများအထိ ကျယ်ပြန့်သည့် အကျိုးဆက်များ ဖြစ်စေနိုင်သည်ကို တွေ့ကြရမည် ဖြစ်သည်။

စွမ်းအင်လုံခြုံရေးနှင့်မြန်မာနိုင်ငံ

စွမ်းအင်လုံခြုံရေးသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံမျှသာမကဘဲ ဒေသတွင်းနှင့် ကမ္ဘာအထိ အကျိုးဆက်ကြီးမားသည်မှာ ငြင်းမရအောင် သေချာနေသည်။ ပထဝီနိုင်ငံရေးရှုပ်ထွေးသော စွမ်းအင်လုံခြုံရေးအစီအမံများ ခေတ်အဆက်ဆက်ပင် အားနည်းခဲ့သော မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ တင်းမာမှုများနှင့် စစ်ရိပ်စစ်ငွေ့များ ရောပြွမ်းလွှမ်းမိုးနေသည့် ယခုလို အချိန်မျိုး၌ စွမ်းအင်လုံခြုံရေးတည်းဟူသော ပမာဏကျလှသည့် လုပ်ငန်းကြီးတစ်ခုကို အသေ အချာ စီမံဆောင်ရွက်ကြရန် အထူးလိုအပ်နေပါသည်။

မြန်မာ့စွမ်းအင်သမိုင်း

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေနံထုတ်လုပ်မှုလုပ်ငန်းကို ဘီအိုစီကုမ္ပဏီက ကိုလိုနီခေတ်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးရပြီးချိန်မှ ၁၉၆၂ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာ ၃၁ရက်နေ့အထိ ရေနံချက်လုပ် ခြင်း၊ ထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် ဖြန့်ဖြူးခြင်းများ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ၁၉၆၃ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၁ ရက်နေ့တွင် မြန်မာအစိုးရက ပြည်သူ့ရေနံလုပ်ငန်းအမည်ဖြင့် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က ပြည်သူ့ရေနံလုပ်ငန်းသည် သတ္တုတွင်းဝန်ကြီးဌာန လက်အောက်တွင် ရှိခဲ့သည်။ ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၈ ရက်နေ့တွင် ပြည်သူ့ရေနံလုပ်ငန်းကို မြန်မာ့ရေနံကော်ပိုရေးရှင်း ဟု အမည်ပြောင်းခဲ့သည်။ ၁၉၇၅ ခုနှစ်တွင် မြန်မာ့ရေနံကော်ပိုရေးရှင်းသည် အမှတ်(၂) စက်မှုဝန်ကြီးဌာနလက်အောက် ရောက်ရှိခဲ့သည်။

၁၉၈၅ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၂ ရက်နေ့တွင် စွမ်းအင်ဝန်ကြီးဌာနကို ဖွဲ့စည်းကာ စွမ်းအင် လုပ်ငန်းများကို သီးခြားအာရုံစိုက် လုပ်ဆောင်လာခဲ့သည်။ ၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် လျှပ်စစ်စွမ်းအင် ဝန်ကြီးဌာနဟူ၍ ခွဲထွက်သဖြင့် စွမ်းအင်ဝန်ကြီးဌာနအောက်ရှိ မြန်မာ့လျှပ်စစ်ဓာတ်အား လုပ်ငန်းသည် လျှပ်စစ်စွမ်းအင်ဝန်ကြီးဌာနအောက် ရောက်သွားပြန်သည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ထိုဝန်ကြီးဌာနနှစ်ခု ပြန်ပေါင်းသွားပြန်သည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ် မေလတွင် လျှပ်စစ်စွမ်းအား ဝန်ကြီးဌာနနှင့် စွမ်းအင်ဝန်ကြီးဌာနဟု ဝန်ကြီးဌာနနှစ်ခု ပြန်လည် ခွဲထုတ်ခဲ့သည်။ စွမ်းအင် ဝန်ကြီးဌာနသည် ရုပ်ကြွင်းလောင်စာစွမ်းအင်အရင်းအမြစ်များကို အဓိကအာရုံစိုက်ပြီး လျှပ်စစ်စွမ်းအားဝန်ကြီးဌာနသည် ထိုရုပ်ကြွင်းလောင်စာများမှ လျှပ်စစ်စွမ်းအင်ထုတ်လုပ် ခြင်း၊ ဖြန့်ဖြူးခြင်းနှင့် ရေအား၊ နေရောင်ခြည်နှင့် လေစွမ်းအင်ကဲ့သို့သော ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုး မြဲ စွမ်းအင်အရင်းအမြစ်များ ဖော်ထုတ်ခြင်းနှင့် ယင်းမှ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားထုတ်လုပ်ခြင်း တို့ကို ဆောင်ရွက်သည်ဟု ယေဘုယျ ပြောနိုင်သည်။

စွမ်းအင်မဟာဗျူဟာနှင့် စွမ်းအင်မူဝါဒ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် စွမ်းအင်မဟာဗျူဟာ (၃) ရပ်ကို ချမှတ်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်ဟု သိရသည်။ အဆိုပါ မဟာဗျူဟာ (၃) ရပ်မှာ-

- (က) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရသမျှသော စွမ်းအင်အမျိုးအစားအားလုံးကို ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်ရန်၊
- (ခ) လက်ရှိထုတ်လုပ်လျက်ရှိသော စွမ်းအင်အမျိုးအစားအလိုက် ထုတ်လုပ်မှု နှုန်းကို မြှင့်တင်ရန်၊
- (ဂ) မြန်မာနိုင်ငံ၏ စွမ်းအင်လိုအပ်မှုအခြေအနေများကို စဉ်ဆက်မပြတ် စူးစမ်း ဆောင်ရွက်သွားရန်ဟူ၍ ဖြစ်သည်။

ထို့အပြင် ၂၁ရာစုအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ စွမ်းအင်လိုအပ်ချက်များကို အပြည့်အဝ ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရန် စွမ်းအင်မူဝါဒ(၄)ရပ်ကို ရေးဆွဲအကောင်အထည်ဖော်နေသည် -

- (က) စွမ်းအင်မှီခိုမှုကင်းသော အခြေအနေကို ထိန်းသိမ်းသွားရန်၊
- (ခ) ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်အရင်းအမြစ်များကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အသုံးပြု နိုင်ရေးအတွက် မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ရန်၊
- (ဂ) စွမ်းအင်အသုံးပြုမှု စွမ်းရည်တိုးမြှင့်လာစေရေးနှင့် စွမ်းအင်ခြီးခြံချွေတာရေး တို့ကို မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ရန်၊
- (ဃ) အိမ်သုံးစွမ်းအင်အဖြစ် အခြားအစားထိုးလောင်စာအမျိုးအစားများကို အသုံးပြု နိုင်ရေးအတွက် မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ရန်တို့ ဖြစ်ကြသည်။

အဆိုပါ မဟာဗျူဟာကိုအထောက်အကူပြုမည့် နည်းဗျူဟာများကိုလည်း ချမှတ် ထားရာ ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ဆိုင်ရာ နည်းဗျူဟာများနှင့် ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ နည်းဗျူဟာများဟူ၍ နှစ်ခုထပ်မံခွဲခြားထားသည်။

ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့ဆိုင်ရာနည်းဗျူဟာ(၅)ရပ်မှာ -

- (က) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့မြေများတွင် ကျင့်သုံးလျက်ရှိသော ရေနံစိမ်းနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ထုတ်လုပ်မှု နည်းပညာရပ်များကို မြှင့်တင် တိုးတက်ကျင့်သုံးရန်၊
- (ခ) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ထုတ်လုပ်ဆဲ ရေနံမြေများမှ ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ထုတ် လုပ်မှုနှုန်းကို မြှင့်တင်ရန်၊
- (ဂ) ပြည်တွင်းသုံးစွဲရန် လိုအပ်မှုနှင့် လိုက်လျောညီထွေမည့် ရေနံချက်နည်းစဉ်များ ကို သုံးစွဲရန်၊
- (ဃ) ရေနံစိမ်းနှင့် ရေနံထွက်ပစ္စည်းများ သယ်ယူပို့ဆောင်ရာတွင် မလိုလားအပ် သော လေလွင့်ပျောက်ဆုံးမှုများ လျော့နည်းစေရေး ဆောင်ရွက်ရန်၊
- (င) သဘာဝဓာတ်ငွေ့သုံးစွဲမှုကို ကျယ်ပြန့်စွာဆောင်ရွက်ရန်၊
- (စ) ဖိအားမြှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့ကို သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး စက်မောင်းဆီအဖြစ် သုံးစွဲခြင်းကို ကျယ်ပြန့်စွာဆောင်ရွက်ရန်၊

(ဆ) စက်မောင်းဆီသုံးစက်များ၏ လောင်ကျွမ်းမှုစွမ်းရည်ကို မြှင့်တင်ရန်ဟူ၍ ဖြစ်သည်။

ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင် နည်းဗျူဟာက (၅)ရပ်ရှိကြောင်းတွေ့ရသည်။ ယင်းတို့

မှာ-

(က) မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းသင့်လျော်၍အခြေအနေပေးသည့်ဒေသများတွင်လေတိုက်ခြင်းမှ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့်နေရောင်ခြည်မှ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားထုတ်လုပ်ခြင်းများ ဆောင်ရွက်ရန်၊

(ခ) ထိရောက်ကောင်းမွန်သော ထင်း၊ မီးသွေးသုံးမီးဖိုများ တီထွင်အသုံးပြုစေရန်၊

(ဂ) ကျေးလက်ဒေသများတွင် ထင်းအတွက် သစ်တောစိုက်ခင်းများ ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်းကို အားပေးဆောင်ရွက်ရန်၊

(ဃ) ကျေးလက်ဒေသများတွင် ဇီဝဓာတ်ငွေ့ထုတ်လုပ်အသုံးပြုခြင်းများကို အားပေးဆောင်ရွက်ရန်၊

(င) လွှစာမှုန့်၊ သစ်တိုသစ်စ၊ စိုက်ပျိုးရေးစွန့်ပစ်ပစ္စည်း၊ စပါးခွံများ စသည်တို့ကို အသုံးပြုပြီး ဇီဝဓာတ်ငွေ့ထုတ်လုပ်နိုင်ရေးအတွက် ပိုမိုကောင်းမွန်သော နည်းစနစ်များ တီထွင်အသုံးပြုဆောင်ရွက်ရန်ဟူ၍ ဖြစ်ကြသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် အဆိုပါစွမ်းအင်များအပြင် နောက်ဆုံးရ သတင်းအချက်အလက်များအရ ရှုရှားနိုင်ငံ၏ နည်းပညာအကူအညီဖြင့် အသေးစားနျူကလီးယား ဓာတ်အားပေးစက်ရုံတည်ဆောက်ရန် စီစဉ်လျက်ရှိကြောင်း သိရသည်။ ယင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ စွမ်းအင်လိုခြံရေးအတွက် မဟာဗျူဟာမြောက် အရွေ့တစ်ခု ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် စွမ်းအင်ဖူလုံရေး တစ်နည်းအားဖြင့် မြန်မာ့စွမ်းအင်လိုခြံရေးအတွက် အစီအမံများကို ဆောင်ရွက်နေရာ ယင်းတို့တွင်-

- စက်သုံးဆီ တိုးမြှင့်ထုတ်လုပ်နိုင်ရန်စီမံဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့မြေနေရာအသစ်များရှာဖွေဖော်ထုတ်ခြင်း၊
- မြန်မာပြည်အောက်ပိုင်းနှင့်အထက်ပိုင်းဒေသများ ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ရှာဖွေတူးဖော်ရေး လုပ်ငန်းများ တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- AI နည်းပညာအသုံးပြု၍ ဟိုက်ဒရိုကာဗွန်အလွှာများကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်ခြင်း၊
- တည်ဆောက်ထားပြီးဖြစ်သည့် ပိုက်လိုင်းကွန်ရက်များအား ထိရောက်အကျိုးရှိစွာ အသုံးပြုခြင်း၊
- အလားအလာများပြုဆွေးနွေးပြီး နည်းပညာနှင့် အရင်းအနှီးများ ဖိတ်ခေါ်၍ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း တို့ပါဝင်သည်။

ယင်းတို့အထဲတွင် ထူးခြားချက်မှာ နောက်ဆုံးပေါ် AI နည်းပညာကို ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့သိုက်များ ရှာဖွေရာတွင် အသုံးပြုခြင်းဖြစ်ပြီး တွင်းအသစ်များ ထပ်မံတွေ့ရှိလာနိုင်မည်ဟု မျှော်လင့်ရသည်။

စွမ်းအင်လိုခြံရေးအတွက် ဘာတွေလုပ်မလဲ

မြန်မာနိုင်ငံသည် ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့ထွက်ရှိသော နိုင်ငံဖြစ်သည်။ သို့သော် ကြွယ်ဝစွာထွက်ရှိမှုတော့ မရှိသေး။ ပညာရှင်များက မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရေနံနှင့်ဓာတ်ငွေ့သိုက် အသစ်များ တူးဖော်ထုတ်လုပ်ရန် အလားအလာရှိနေဆဲဟု ခန့်မှန်းတွက်ချက်ထားကြ သည်။ ပြီးခဲ့သည့် ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါဘေးများနှင့် ရေနံထွက်နိုင်ငံများ၏ ပထဝီနိုင်ငံရေး အခြေအနေများက စွမ်းအင်လိုခြံရေး အရေးကြီးလာပုံကို ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများအား မီးမောင်း ထိုးပြနေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း လက်ရှိရင်ဆိုင်နေရသည့် လောင်စာဆီနှင့်လျှပ်စစ်မီး အခက်အခဲများက မြန်မာနိုင်ငံ၏ စွမ်းအင်လိုခြံရေး အခန်းကဏ္ဍကြီးကို ပိုပြီးသိသာထင်ရှား စေခဲ့သည်။

မြန်မာနိုင်ငံကဲ့သို့သော ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ၏ စွမ်းအင်လိုခြံရေးကိုစီမံရာတွင် ကျင့်သုံး သင့်သည့် နည်းလမ်းများကို သုံးသပ်ဆွေးနွေးလိုသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ချမှတ်ထားပြီး ဖြစ်သည့် စွမ်းအင်မဟာဗျူဟာ၊ နည်းဗျူဟာများနှင့်အညီ အောက်ဖော်ပြပါအချက်များကို စီမံဆောင်ရွက်သင့်ပါသည် -

(၁) စွမ်းအင်အရင်းအမြစ်အမျိုးမျိုးကိုရယူခြင်း

ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်- နေရောင်ခြည်၊ လေအား၊ ရေအားနှင့် ဇီဝလောင်စာ တို့တွင် ထပ်မံရင်းနှီးမြှုပ်နှံပါ။ ယင်းအရင်းအမြစ်များသည် အလျှံပယ်ရှိတတ်ပါသည်။ လောင်စာဆီများ တင်သွင်းမှုအပေါ် မှီခိုနေခြင်းကို လျှော့ချနိုင်သည်။

စွမ်းအင်ဗဟိုအခြေပြုစနစ်လျှော့ချ- ဝေးလံခေါင်ဖျားဒေသများနှင့် မဖွံ့ဖြိုးသေး သော ဒေသများသို့ စွမ်းအင်များပံ့ပိုးနိုင်ရန် ဓာတ်အားလိုင်းကွန်ရက်အငယ်စားများနှင့် ဓာတ်အားလိုင်းကွန်ရက်ပြင်ပစနစ်များကို တည်ဆောက်သင့်သည်။

(၂) အခြေခံအဆောက်အအုံများတည်ဆောက်ခြင်း

ဓာတ်အားလိုင်းကွန်ရက်တိုးချဲ့ခြင်း- အမျိုးသားဓာတ်အားလိုင်းကွန်ရက်ကို ကျေးလက်များနှင့် မြို့ပြဝန်းကျင်များ အထိတိုးချဲ့ပေးခြင်းကို မြန်မာနိုင်ငံတွင် ယင်းကို လက်ရှိဆောင်ရွက်လျက် ရှိနေသည်။

အခြေခံအဆောက်အအုံများထိန်းသိမ်းမွမ်းမံခြင်းနှင့် အဆင့်မြှင့်တင်ခြင်း- လက်ရှိ အခြေခံအဆောက်အအုံများကို ကောင်းမွန်စွာမွမ်းမံထိန်းသိမ်း၍ ထုတ်လုပ်မှုစွမ်းအား မြင့်မားလာစေပြီး ပိုမိုစိတ်ချလာစေရန် အဆင့်မြှင့်တင်ခြင်းများ ပြုလုပ်သင့်သည်။

(၃) စွမ်းအင်ထုတ်လုပ်မှုစွမ်းရည် တိုးတက်ရေး

အဆောက်အဦများ၏ စံချိန်စံညွှန်းများသတ်မှတ်ခြင်း- စွမ်းအင်ချွေတာသော အဆောက်အဦများ၏ သတ်မှတ်ချက်များနှင့် စံချိန်စံညွှန်းများပြဋ္ဌာန်းပေးပြီး ယင်းကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် သုံးစွဲလာရန် ဆောင်ရွက်သင့်သည်။

ကိရိယာတန်ဆာပလာများ၏ စံချိန်စံညွှန်းများ- စွမ်းအင်ချွေတာသည့်ကိရိယာများ၊ တန်ဆာပလာများ၊ ပစ္စည်းများ၏ စံချိန်စံညွှန်းများသတ်မှတ်ကာ ယင်းတို့ကိုသုံးစွဲလာစေရန် မက်လုံးများဖြင့်စီမံခြင်း ဖြစ်သည်။

(၄) အရည်အချင်းများမြှင့်တင်ခြင်း

နည်းပညာသင်တန်းများ- ပြည်တွင်း ကျွမ်းကျင်လုပ်သားများနှင့် အင်ဂျင်နီယာများ ကို စွမ်းအင်ဆိုင်ရာ အခြေခံအဆောက်အအုံများ ကျွမ်းကျင်စွာတည်ဆောက်ထိန်းသိမ်း နိုင်ရန် သင်တန်းများပေးသင့်သည်။

အားကောင်းသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့် မူဝါဒများ- စွမ်းအင်လုံခြုံရေး ဦးစီးဦးရွက် ပြုမှုကို ထောက်ခံအားပေးသည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် မူဝါဒမူဘောင်များကို အား ကောင်းလာအောင် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်း၍ လိုက်နာကျင့်သုံးကြရန် စီမံဆောင်ရွက်သင့်သည်။

(၅) ဘဏ္ဍာရေးယန္တရား

အစိုးရ-ပုဂ္ဂလိက မိတ်ဖက်ပြုခြင်း (Public-Private Partnerships) - စွမ်းအင် စီမံကိန်းများတွင် မက်လုံးများနှင့် အလေးပေးသော မူဝါဒများမှတစ်ဆင့် ပုဂ္ဂလိကရင်းနှီး မြှုပ်နှံမှုများကို အားပေးမြှင့်တင်သင့်သည်။

အသေးစားငွေကြေးပံ့ပိုးခြင်း (Microfinancing) - ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲ စွမ်းအင် အသေးစား စီမံကိန်းများနှင့် စွမ်းအင်ချွေတာ အသုံးအဆောင်ပစ္စည်းများအတွက် အသေးစား ငွေကြေးပံ့ပိုးမှုအစီအစဉ်များ လုပ်ပေးသင့်သည်။

နိုင်ငံတကာအကူအညီများ- ယနေ့အချိန်တွင် အခြေအနေအရနိုင်ငံတကာဘဏ္ဍာရေး အဖွဲ့အစည်းများထံမှ အကူအညီများ မရရှိနိုင်သေးသော်လည်း တရုတ်၊ ရုရှားနှင့် အိန္ဒိယ ကဲ့သို့သော ဆက်ဆံရေးကောင်းသည့်နိုင်ငံများထံမှ စွမ်းအင်စီမံကိန်းများအတွက် ငွေကြေး နှင့် နည်းပညာအကူအညီများ ရယူသင့်သည်။

(၆) မူဝါဒနှင့် စည်းမျဉ်းမူဘောင်များ

တည်ငြိမ်သောမူဝါဒများ- ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို ဆွဲဆောင်ရန်နှင့် ရေရှည်စွမ်းအင် လုံခြုံရေးအတွက် စိတ်ချရစေရန် တည်ငြိမ်ပြီး သိသာမြင်သာသည့် မူဝါဒများ ချမှတ်သင့် သည်။

စိုက်ထုတ်ကျခံပေးမှုများ ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်း- ရုပ်ကြွင်းလောင်စာအပေါ် အစိုးရ က စိုက်ထုတ်ကျခံပေးနေခြင်းကို တဖြည်းဖြည်းလျှော့ချကာ ယင်းအစား ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုး မြဲစွမ်းအင်နှင့် စွမ်းအင်ချွေတာမှုများအပေါ် ပြောင်းလဲစိုက်ထုတ်ကျခံပေးမှုများ တဖြည်းဖြည်း မြှင့်တင်ပြောင်းလဲသင့်သည်။

(၇) လူမှုအသိုက်အဝန်းမှ ပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်း

ပြည်သူများသတိပြုမိစေမည့်လှုပ်ရှားမှုများ- ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်နှင့် စွမ်းအင် ချွေတာခြင်းတို့၏ အကျိုးကျေးဇူးများကို ပြည်သူများသိရှိနားလည်စေရန် သတိပြုမိစေ မည့်လှုပ်ရှားမှု (Awareness Campaigns) များကို အစိုးရနှင့် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်း များ ပူးပေါင်း၍ ပြုလုပ်ပေးသင့်သည်။

လူမှုအသိုက်အဝန်းပိုင်ဆိုင်မှု- ဒေသခံများ ကိုယ်တိုင်ထုတ်၊ ကိုယ်တိုင်ဝယ်၊ ကိုယ်တိုင် ထိန်းသိမ်းသည့် လူမှုအသိုက်အဝန်းပိုင် ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲ စွမ်းအင်စီမံကိန်းအငယ်စားများ ကို တိုးတက်စေရန်မြှင့်တင်သင့်သည်။

လောင်စာဆီတင်ပို့မှု လမ်းကြောင်းသစ်များ

အဆိုပါယေဘုယျကျသော အချက်အလက်များအပြင် လက်တွေ့အခြေအနေများ အရ သုံးသပ်ရလျှင် လက်ရှိ လောင်စာဆီတင်သွင်းနေသည့် သမားရိုးကျလမ်းကြောင်းကို ပြန်လည်သုံးသပ်ပြီး လောင်စာဆီများကို ယခုထက်အနှောင့်အယှက်ကင်း ချောမွေ့စေပြီး တည်ငြိမ်သည့် အခြားလမ်းကြောင်းများကို ရှာဖွေသင့်ပါသည်။ ပြည်တွင်းသုံးစွဲမှုအတွက် အာမခံနိုင်သည့် လောင်စာဆီပမာဏကို ထုတ်လုပ်ပေးနိုင်မည့် ရေနံချက်စက်ရုံများကို စနစ် တကျ စီမံချက်ရေးဆွဲကာ အဟောင်းများကို ထုတ်လုပ်မှုစွမ်းအားမြှင့်တင်ခြင်းနှင့် အသစ် များ တည်ဆောက်ခြင်း၊ ကုန်ကြမ်းဖြစ်သည့် ရေနံစိမ်းတင်သွင်းရရှိနိုင်မည့် လမ်းကြောင်း များကို လေ့လာဆန်းစစ်ခြင်းများ ပြုလုပ်သင့်သည်။ လက်ရှိလောင်စာဆီ တင်သွင်းနေသည့် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ကာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲ မှုများလုပ်ရန် လိုအပ်ပါက လုပ်ဆောင်သင့်ပါသည်။

နိုင်ငံတော်က ယခုတိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်နေသည့် နေရောင်ခြည်စွမ်းအင်၊ လေစွမ်းအင် နှင့် အခြားသော ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်များ ဖော်ထုတ်အသုံးပြုခြင်းသည် စွမ်းအင် လုံခြုံရေးအတွက် သင့်လျော်လှပါသည်။ လျှပ်စစ်ယာဉ်များ တိုးမြှင့်သုံးစွဲရန် အားပေးခြင်းသည် လည်း ကောင်းမွန်သည့်အစီအမံ ဖြစ်ပါသည်။ နေ့စဉ်လောင်စာဆီပမာဏ များစွာ အသုံးပြု နေရသည့် အများပြည်သူသုံး ဘတ်စ်ကားများနှင့် အငှားယာဉ်များကို လျှပ်စစ်ယာဉ်များဖြင့် အစားထိုးသုံးစွဲရန် မူဝါဒတစ်ခု ချမှတ်အကောင်အထည်ဖော်သင့်ပါသည်။

အချုပ်အားဖြင့် စွမ်းအင်လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားအဆင့် ဦးဆောင်ကော်မတီ တစ်ရပ်ဖွဲ့စည်းကာ ယင်းကို အာရုံစိုက်လုပ်ဆောင်သင့်ကြောင်း အကြံပြုလိုပါသည်။

ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းက “စွမ်းအင်သည် ဘဝ၊ စွမ်းအင်သည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အတွက် မရှိမဖြစ်အရာ ဖြစ်သည်။ စရိတ်တတ်နိုင်သော၊ ယုံကြည်စိတ်ချရသော၊ ခေတ်မီ သော စွမ်းအင်များကို ရယူအသုံးပြုနိုင်ခြင်းသည် အားလုံးအတွက် ပိုမိုကောင်းမွန်ပြီး အစဉ် တည်တံ့သော အနာဂတ်ကို ရရှိစေပါသည်။” ဟု ပြောထားသည်။

ထို့ကြောင့်ပင် ယခုတစ်ပတ် မြန်မာရေးရာစာစောင်၏ ပင်မအာဘော်အဖြစ် “မြန်မာ နိုင်ငံနှင့် စွမ်းအင်လုံခြုံရေး” ဟူသော ခေါင်းစဉ်ကိုရွေးချယ်ကာ မြန်မာ့စွမ်းအင်လုံခြုံရေး ဆိုင်ရာ အရေးကိစ္စများကို ပညာရှင်များနှင့် ပင်တိုင်လေ့လာသုံးသပ်သူများ၏ အမြင်များကို

စုစည်းတင်ဆက်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

သိပ္ပံဆိုင်ရာ အတွေးအခေါ်ပညာရှင်တစ်ဦးဖြစ်သည့် ဂျူးလစ် ဟင်နရီ ပွိုက်ကဲရ် က “စွမ်းအင်မရှိက ဘဝမရှိ” ဟု ပြတ်ပြတ်သားသား ဆိုခဲ့သည်။

ဟုတ်ပါသည်။ လူတို့သည် မနက်မိုးလင်းမှ မိုးချုပ်၊ မွေးဖွားသည်မှ သေဆုံးသည်အထိ စွမ်းအင်နှင့်ကင်းပြီး လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်ရသည်များ မရှိပါ။

သူ၏အဆိုကို...

“စွမ်းအင်ရှိမှ ဘဝရှိမည်။

စွမ်းအင်ချို့လျှင် ဘဝချို့မည်။

စွမ်းအင်ကြွယ်လျှင် ဘဝကြွယ်မည်။” ဟု ထပ်ဆင့်၍ ဆိုကြည့်လျှင်လည်း မှားအံ့မထင်။

အယ်ဒီတာ
၁၄ ဇွန်၊ ၂၀၂၄

Ref:

- မြန်မာနိုင်ငံစွမ်းအင်မူဝါဒဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို စွမ်းအင်ဝန်ကြီးဌာနမှ ရယူပါသည်။

၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ၊ ၁၆ ရက်

၂၀၁၆ ခုနှစ်

“အသစ်တည်ဆောက်မယ့် စက်ရုံနှစ်ရုံကနေ
နေ့စဉ် ပီပီ တစ်သိန်းနဲ့ နှစ်သိန်း အသီးသီး
ထုတ်လုပ်နိုင်ကြမည်ဖြစ်ပြီး
စုစုပေါင်း နေ့စဉ် ပီပီ သုံးသိန်းကျော်
ထုတ်လုပ်သွားနိုင်မှာဖြစ်ပါတယ်။”

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးမှာ ဂျပန်က ပုလဲဆိပ်ကမ်းကို တိုက်ခိုက်ရတဲ့အကြောင်းရင်းက သူတို့ကို အဓိကရေနံတင်ပို့နေတဲ့ အမေရိကန်က အရောင်းရပ်ပစ်လိုက်လို့ဆိုတဲ့ သမိုင်း နောက်ခံတစ်ခု ရှိခဲ့ပါတယ်။ တရုတ်နိုင်ငံ မန်ချူးရီးယားကို တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ထားတဲ့ ဂျပန်ဟာ ပတ်ဝန်းကျင်ဒေသတွေကို သြဇာဖြန့်ကြက်ဖို့ ကြီးမားတဲ့ရေတပ်ကြီး ထူထောင် လာရတယ်။ ဒီရေတပ်ကြီးအတွက် လောင်စာစွမ်းအင် ပိုမိုပြီးသုံးစွဲလာရတယ်။ ဂျပန်ရဲ့ လောင်စာစွမ်းအင်လိုအပ်ချက် ၉၀ ရာခိုင်နှုန်းကို တင်သွင်းနေရပြီး တင်သွင်းမှုရဲ့ ၈၅ ရာခိုင်နှုန်းက အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုကနေ ဝယ်ယူနေခဲ့ရပါတယ်။ ဂျပန်ရဲ့ ကျူးကျော်မှု တွေကို ထိန်းချုပ်ဖို့ ရေနံအရောင်းကို လျှော့ချဖြတ်တောက်လိုက်ရာကနေ အမေရိကန်နဲ့ ဂျပန် တိုက်ရိုက်စစ်ပွဲ ဆင်နွှဲတဲ့အဖြစ်ကို ရောက်ခဲ့ရတယ်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးရဲ့ အဓိကမျက်နှာစာ ဥရောပစစ်မြေပြင်မှာလည်း အင်္ဂလိပ်ဟာ သူရင်ဆိုင်နေရတဲ့ နာဇီဂျာမနီနဲ့ မိတ်ဖက်များရဲ့ လောင်စာဆီသိုလှောင်ရုံတွေ၊ ရေနံချက် စက်ရုံတွေကို ပစ်မှတ်ထားတိုက်ခိုက်ခဲ့ပါတယ်။ ပလိုစတီရေနံချက်စက်ရုံကို လေကြောင်း က တိုက်ခိုက်ခဲ့တဲ့တိုက်ပွဲမျိုးတွေလည်း သမိုင်းတွင်ခဲ့တယ်။

သမိုင်းအတွေ့အကြုံတွေအရ စစ်ဖြစ်လာရင် ရန်သူ့လောင်စာစွမ်းအင် ပြင်ပကနေ တင်သွင်းနေတာကို ဖြတ်တောက်ပိတ်ဆို့ခြင်း၊ ပြည်တွင်းက ထုတ်လုပ်ရေးကွန်ရက်ကို ဖျက်ဆီးခြင်းတို့ဟာ တိုက်စစ်အောင်နိုင်ရေးအတွက် အဓိကတိုက်ကွက်ဖော်ဆောင်မှုတွေ ဖြစ်လာခဲ့တယ်။

စစ်ကြီးအလွန်ကာလမှာတော့ အဓိကလောင်စာဖြစ်သော ရေနံတင်သွင်းမှုအပေါ် မှီခိုရတဲ့ နိုင်ငံအသီးသီးဟာ အရေးဆိုရင် မိမိစွမ်းအင်လိုအပ်ချက်ကို အဖြတ်တောက်မခံရ အောင် ဘယ်လိုကြိုတင်စီမံမလဲဆိုတဲ့ အစီအစဉ်တွေက သူတို့ရဲ့လုံခြုံရေးနဲ့ ကာကွယ်ရေး စီမံချက်တွေ ရေးဆွဲကြရာမှာ အရေးကြီးကဏ္ဍအဖြစ် ထည့်သွင်းစဉ်းစားလာတယ်။ စွမ်းအင် လုံခြုံရေးဟာ လုံခြုံရေးအစီအမံကြီးတစ်ရပ်လုံးရဲ့ အဂ္ဂဗျူဟာအဆင့် အထိုင်ချရပ်မှုအထိ ဖြစ်လာတယ်။

တစ်ဖက်ကလည်း ရေနံတင်သွင်းမှုကို သိပ်မမှီခိုရတဲ့ အင်အားကြီးနိုင်ငံတွေကလည်း အကြောင်းကြောင်းကြောင့် ရင်ဆိုင်မှုတွေပေါ်ပေါက်လာရင် ရေနံတင်သွင်းမှုကိုမှီခိုတဲ့ တစ်ဖက်က ရင်ဆိုင်ပြိုင်ဘက်ရဲ့အပေါ် အနိုင်ယူနိုင်ရေးဖြစ်နိုင်ခြေစီမံချက် (Scenario Planning) တွေ မဟာဗျူဟာရေးဆွဲရာမှာ တစ်ဖက်နိုင်ငံရဲ့လောင်စာဆီတင်ပို့မှုလမ်းကြောင်း ကို ဘယ်နေရာက ဖြတ်တောက်ထိန်းချုပ်၍ လည်မျိုအညှစ်ခံရပြီး အညံ့ခံအရှုံးပေးလာ မလဲဆိုတဲ့ Choke Point Strategy တွေက ထင်ရှားလာတယ်။

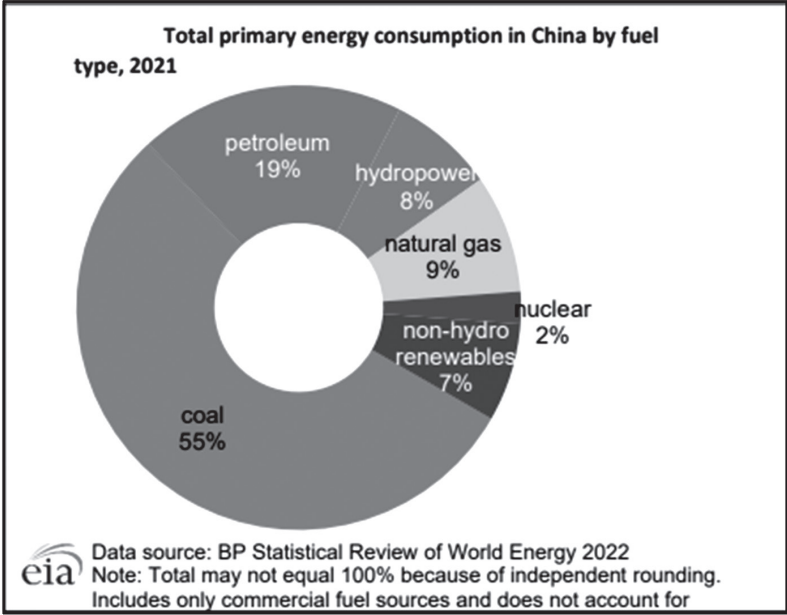
လောင်စာစွမ်းအင်တင်သွင်းမှုအပေါ် မှီခိုရတဲ့နိုင်ငံတွေကို စွမ်းအင်လုံခြုံရေးအရ မဟာဗျူဟာပျော့ကွက် (Strategic Vulnerability) ရှိနေသူတွေအဖြစ် ရှုမြင်ကြပြီး ဆိုခဲ့တဲ့ Choke Point Strategy တွေမှာ ဖြတ်တောက်ပိတ်ဆို့နိုင်တဲ့နေရာတွေ ရွေးချယ်သတ်မှတ် ကာ အရေးပေါ်အခြေအနေမှာ အဲ့ဒီနေရာတွေကနေ ဖြတ်တောက်နိုင်မယ့် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ အခင်းအကျင်းတွေ၊ ပထဝီနိုင်ငံရေးအထိုင်တွေ တည်ဆောက်လာကြတယ်။

Choke Point Strategy တွေထဲမှာ ထင်ရှားတာက Island Chain Strategy

Malacca Choke Point Strategy စသည်တို့ ဖြစ်ပါတယ်။ တရုတ်ကိုပစ်မှတ်ထားပြီး ထိုးနှက်ဖို့ စီမံချက်ရေးဆွဲသူတွေဟာ သူတို့အရှေ့အလယ်ပိုင်းကနေ တင်သွင်းနေရတဲ့ရေနံကို စစ်ကာလမှာ စင်ကာပူ မလတ္တာရေလက်ကြားကနေ ဖြတ်တောက်ပိတ်ဆို့မယ့် Malacca Choke Point Strategy ဆိုတဲ့ မဟာဗျူဟာကို ဖော်ထုတ်လာပါတယ်။ ၁ ဒသမ ၇ မိုင်သာ ကျယ်တဲ့ မလတ္တာရေလက်ကြားမှာ သင်္ဘောတွေ နစ်မြုပ်လို့ပဲဖြစ်ဖြစ် ကုန်သွယ်ရေးကြောင်းကို ပိတ်ဆို့လိုက်ရင် တရုတ်နိုင်ငံစီးပွားရေး၊ စစ်ရေးရဲ့အသက်သွေးကြောဖြစ်တဲ့ လောင်စာဆီ ရရှိမှု ပြတ်တောက်ပြီး ဗုန်းဗုန်းလဲသွားမယ့် အခြေအနေကို ဖန်တီးအနိုင်ယူနိုင်လိမ့်မယ်ဆိုတဲ့ အဆိုပြုချက်ပါ။ ထို့အတူ ထိုင်ဝမ်(တရုတ်-တိုင်ပေ)၊ ဂျပန်၊ တောင်ကိုရီးယား၊ ဖိလစ်ပိုင် စတဲ့ကျွန်းစုတွေကနေ ပိတ်ဆို့မယ့် First Island Chain Strategy ကြောင့် ယနေ့ တောင်တရုတ်ပင်လယ်ကကျွန်းတွေ ပိုင်ဆိုင်မှုအငြင်းပွားချက်တွေ အထူးဆူညံနေရတယ်။ ယနေ့ ဖိလစ်ပိုင်- တရုတ်တင်းမာမှုတွေဟာ ဒီပထဝီနိုင်ငံရေး အားပြိုင်မှုရဲ့ အကျိုးဆက်တွေလို့ ဆိုနိုင်တယ်။

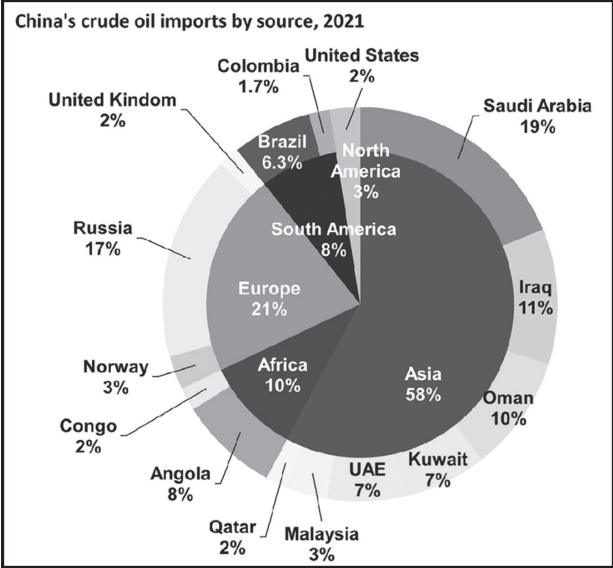
ယနေ့တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံလို မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် လောင်စာစွမ်းအင် တင်သွင်းမှုအပေါ် ရာခိုင်နှုန်းအများစု မှီခိုနေရတဲ့ နိုင်ငံတွေဟာ Choke Point Strategy အမျိုးမျိုးရဲ့ သားကောင်တွေ ဖြစ်လာနိုင်ပါတယ်။

ပြင်ပတင်သွင်းမှုအပေါ် မှီခိုမှုသာဘာဝကို အဓိကတင်သွင်းနေရတဲ့ တရုတ်နိုင်ငံကို နမူနာထားပြီး စတင်ဆွေးနွေးတင်ပြပါမယ်။ တရုတ်ဟာ စွမ်းအင်သုံးစွဲမှုရဲ့ ၅၅ ရာခိုင်နှုန်းကို ကျောက်မီးသွေး၊ ၁၉ ရာခိုင်နှုန်းကို ရေနံနဲ့ ၉ ရာခိုင်နှုန်းကို သဘာဝဓာတ်ငွေ့ကနေ ထုတ်ယူနေပါတယ်။ ဒီတော့ ကာဗွန်အခြေခံအရင်းအမြစ်ကနေ ၈၃ ရာခိုင်နှုန်းရယူနေပြီး ၁၇ ရာခိုင်နှုန်းကိုသာ အခြားအရင်းအမြစ်ကနေ ရယူနိုင်နေပါတယ်။

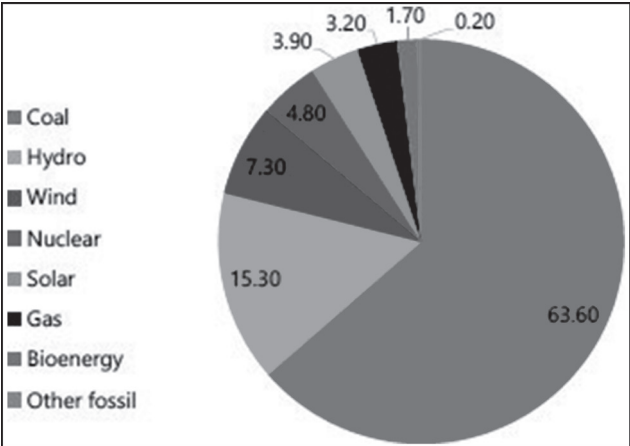
ပုံ (၁)

ပြည်တွင်းမှာ အခြားအရင်းအမြစ်တွေကသာ ထုတ်ယူနိုင်ပြီး ကာဗွန်အခြေခံ ကျောက်မီးသွေး၊ ရေနံနဲ့ ဓာတ်ငွေ့အများစုကတင်ပို့နေရတယ်။ အဲ့ဒီ ကာဗွန်အခြေခံလောင်စာ တွေကို ဘယ်နိုင်ငံတွေက တင်ပို့နေရလဲ ထပ်ဆန်းစစ်ရင် ရေနံတင်သွင်းမှုရဲ့ ၂၀ ရာခိုင်နှုန်း ကသာ ရှုရှားနဲ့ မလေးရှား ကနေ ရယူနိုင်ပြီး ကျန် ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းက မလတ္တာရေလက်ကြား ကို ဖြတ်ပြီးသယ်ဆောင်နေရတယ်။

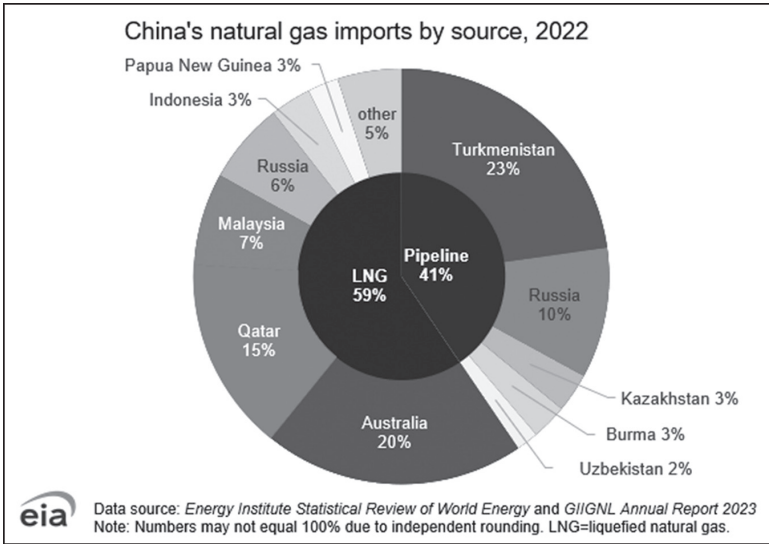
ပုံ (၂)

ကျောက်မီးသွေးတင်သွင်းမှုရဲ့ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းကို ဩစတြေးလျ၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ မွန်ဂိုလီးယားနဲ့ မြောက်ကိုရီးယားကနေ တင်သွင်းနေတော့ မလတ္တာ Choke Point ကနေ လွတ်ကင်းနေတယ်။

ပုံ (၃)

ဓာတ်ငွေ့တင်သွင်းမှုမှာလည်း ရုရှားနဲ့ဩစတြေးလျအပါအဝင် အရှေ့အာရှဥရောပ နိုင်ငံတွေကသာတင်သွင်းတော့ မလက္ကာထောင်ချောက်ကနေ လွတ်ကင်းနေတယ်။

ပုံ (၄)

ဒီအချက်အလက်တွေကနေ အဖြေထုတ်တော့ တရုတ်လိုနိုင်ငံရဲ့ စွမ်းအင်လိုခြံခြံရေး ပျော့ကွက်ဟာ တင်သွင်းရေနဲ့အပေါ် မှီခိုမှုဖြစ်နေတယ်။ သူတို့ရဲ့စွမ်းအင်လိုခြံခြံရေးဟာ တင်သွင်းရေနဲ့အပေါ် မှီခိုမှုလျှော့ချရေးနဲ့ မဟာဗျူဟာ အရန်ရေနံသိုလှောင်မှုကို မြှင့်တင် ရေးပဲ ဖြစ်လိမ့်မယ်ဆိုတာ တွက်ဆနိုင်တယ်။ သူတို့ရဲ့မဟာဗျူဟာ အရန်ရေနံစိမ်းကို တောက်လျှောက်မြှင့်တင်လာရာမှာ ၂၀၂၃ ခုနှစ် နှစ်ကုန် စာရင်းဇယားအရ ပီပီ ၉၃၄ သန်း အထိ မြင့်တက်လာပြီး ကမ္ဘာ့အကြီးမားဆုံး သိုလှောင်မှုဖြစ်လာတာ တွေ့ရတယ်။

မဟာဗျူဟာအရန်

ဒီလိုဖြစ်နိုင်ခြေတွေကြောင့် အရေးပေါ်ကာလမှာ အကြောင်းတစ်ခုခုကြောင့် စွမ်းအင် လောင်စာ ထိန်းချုပ်ပြတ်တောက်မှုတွေအတွက် နိုင်ငံတွေမှာမဟာဗျူဟာအရန်အဖြစ် ရေနံစိမ်းတွေကို သိုလှောင်ထားရှိကြရပါတယ်။ ဒီလိုသိုလှောင်ရာမှာ ဒီဇယ်၊ ဓာတ်ဆီ စတဲ့ ကုန်ချောအနေနဲ့ဆိုရင် ထိန်းသိမ်းနိုင်ဖို့ စရိတ်စကများသလောက် လက်တွေ့လည်း မကျ ပါဘူး။ ဒီတော့ရေနံစိမ်းအနေနဲ့ပဲ စုဆောင်းထားရှိပြီး ရေနံချက်စက်ရုံများ တည်ဆောက် ချက်လုပ်ကြပါတယ်။ ဒါကြောင့် ရေနံအလုံအလောက် စုဆောင်းသိုလှောင်နိုင်ရုံမက ရေနံချက် စက်ရုံတွေလည်း လုံလောက်ပြည့်မီအောင် တည်ဆောက်ထားဖို့လည်း လိုလာပြန်တယ်။ မဟာဗျူဟာအရန်သိုလှောင်မှုတွေဘယ်လိုစီမံထားရှိသင့်တယ်ဆိုတာတွေကို တွက်ဆသုံးသပ် အကြံပြုရေးဟာ International Energy Agency (IEA)ရဲ့ အဓိက လုပ်ငန်းတစ်ခုဖြစ်လာတယ်။ ဆိုခဲ့တဲ့ ဖြစ်နိုင်ခြေပြင်ဆင်မှု (Scenario Planning) တွေ ခဏဖယ်ထားပြီး ၁၉၄၅ ခုနှစ်

နောက်ပိုင်းဖြစ်ခဲ့တဲ့ စစ်ပွဲတွေရဲ့ ရိုက်ခတ်မှုတွေ၊ သဘာဝဘေးဒဏ်နဲ့ ကပ်ရောဂါဖြစ်ပွားမှု တွေရဲ့ ရိုက်ခတ်မှုတွေကို အခြေခံကာ ၁၉၇၄ ခုနှစ်ကထွက်ရှိတဲ့ Recommendations တွေ အရ ရက် ၆၀ စာ အရန်စုဆောင်းထားရှိသင့်တယ်လို့ ဆိုထားပါတယ်။ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် ဒီဘက် မှာတော့ ဘယ်လောက်အရန်သိုလှောင်ထားရှိသင့်တယ်ဆိုတဲ့ အတိုင်းအတာကို ရက် ၉၀ အထိ တိုးမြှင့်အဆိုပြုလာပါတယ်။

မြန်မာ့စွမ်းအင်လုံခြုံရေး

မြန်မာဟာ ထိပ်တန်းတင်သွင်းကုန်မှီခိုတဲ့ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်ပါတယ်။ မြန်မာ့စွမ်းအင် အရင်းအမြစ်အားလုံးအပေါ် တင်ပို့ကုန်မှီခိုမှု အချိုးအစား Import Dependency Ratio (တင်သွင်းတန်ဖိုး/ ထုတ်လုပ်တန်ဖိုး + တင်သွင်းတန်ဖိုး - တင်ပို့တန်ဖိုး ၁၀၀) က ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းနီးပါးရှိလို့ အခြေအနေ မဆိုးလှပေမယ့် ဓာတ်ဆီ၊ ဒီဇယ်သုံးစွဲမှုရဲ့ ၉၂ ရာခိုင်နှုန်းကို ပြင်ပက တင်သွင်းနေရတယ်။ ဆိုလိုတာက မြန်မာ့စွမ်းအင်ပြင်ပမှီခိုမှုရဲ့ လည်မျို (Bottle Neck) က ဓာတ်ဆီ၊ ဒီဇယ်ကဏ္ဍဖြစ်နေတယ်။ ဒါကြောင့် ဓာတ်ဆီ၊ ဒီဇယ်သိုလှောင်နိုင်စွမ်း ဟာ အခရာကျလာတယ်။

မြန်မာရဲ့အရန်လောင်စာဆီ သိုလှောင်မှုဆိုင်ရာလေ့လာမှုကို Economic Research Institute for ASEAN (ERIA) and East Asia နဲ့စွမ်းအင်ဝန်ကြီးဌာနတို့ ပူးပေါင်းပြုလုပ် ခဲ့ပြီး ၂၀၂၃ ခုနှစ် မေလမှာ Strategic Oil Stockpiling in Myanmar ဆိုတဲ့ စာမျက်နှာ ၃၀ ကျော်ရှိတဲ့ စာတမ်းတစ်ခု ပေါ်ထွက်လာခဲ့ပါတယ်။ ERIA ဟာ အင်ဒိုနီးရှား အခြေစိုက် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး အာဆီယံ ၁၀ နိုင်ငံနဲ့ တရုတ်၊ ဂျပန်၊ တောင် ကိုရီးယား၊ အိန္ဒိယ၊ ဩစတြေးလျ၊ နယူးဇီလန် စုစုပေါင်း ၁၆ နိုင်ငံက ကိုယ်စားပြုသူတွေက လက်တွဲပြီး အာဆီယံနဲ့ အရှေ့အာရှဒေသရဲ့ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ လေ့လာဆန်းစစ်မှုများ ပြုစုတင်ဆက်နေပါတယ်။ မြန်မာနိုင်ငံကိုယ်စားပြုအဖြစ် လက်ရှိ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် နိုင်ငံခြား စီးပွားဆက်သွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန ဒုတိယဝန်ကြီး ဒေါက်တာ ဒေါ်ဝါဝါမောင်က တာဝန်ယူ ထားပါတယ်။

မြန်မာ့စွမ်းအင်ကဏ္ဍအတွက် ERIA ကအတော်ကို ထဲထဲဝင်ဝင် လေ့လာသုံးသပ် သုတေသနပြုပြီး အကြံပေးစာတမ်းတွေ ပြုစုပေးထားပါတယ်။ ဂျပန်ပညာရှင် ရှိဂါရူးကီမူရာ နဲ့ တက်ဆူရိုမိုရိုကာဝါတိုက ကြီးကြပ်ပြီး ERIA ရဲ့ Energy Unit ၊ ဂျပန်နိုင်ငံက Institute of Energy Economics Japan (IEEJ) နဲ့ အာဆီယံက Experts on Energy Statistics and Energy Outlooks က သုတေသနမှူးတွေ ပါဝင်ရေးသားပြုစုပေးပါတယ်။ Myanmar Energy Statistics စာတမ်းကို ၂၀၁၉ ခုနှစ် မတ်လ ၁၁ ရက်မှာ စတင်တင်သွင်းခဲ့ပြီး Energy Demand and Supply of Union of Myanmar စာတမ်းကို ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၄ ရက်တွင်လည်းကောင်း၊ Myanmar Energy Outlook 2020 စာတမ်းကို ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် မေလ ၁၈ ရက်တွင်လည်းကောင်း၊ Myanmar Energy Supply Security Study စာတမ်းကို ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် အောက်တိုဘာလ ၁၂ ရက်တွင်လည်းကောင်း ဆက်တိုက်ပြုစုတင်ပြခဲ့ပါ တယ်။ လေ့လာဆန်းစစ်မှုတွေကို ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါကြောင့် ယာယီရပ်နားခဲ့ရပေမယ့်

လက်ရှိ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီအစိုးရလက်ထက်မှာတော့ Oil and Gas Strategic Pricing in Myanmar စာတမ်းကို ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ မေလ ၁၆ ရက်မှာလည်းကောင်း၊ Strategic Oil Stockpiling in Myanmar စာတမ်းကို ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ မေလ ၂၅ ရက်မှာလည်းကောင်း တင်သွင်းဖြန့်ဝေခဲ့ပါတယ်။ တင်ပြပါစာတမ်းတွေဟာ တစ်ခုနဲ့တစ်ခု စဉ်ဆက်မပြတ်ချိတ်ဆက်မှု ရှိနေတဲ့အတွက် မြန်မာ့စွမ်းအင်ကဏ္ဍအတွက် စိတ်ပါဝင်စားမှုရှိသူတွေ အချိန်ရလျှင် ရသလို လေ့လာဖတ်ရှုသင့်ပါတယ်။ ယင်းစာတမ်းတွေကို အလွယ်တကူ Open Source Publication တွေမှာ လေ့လာဖတ်ရှုနိုင်ပါတယ်။ ယင်းစာတမ်းတွေထဲက Myanmar Energy Supply Security Study စာတမ်းနဲ့ Strategic Oil Stockpiling in Myanmar စာတမ်း နှစ်စောင်မှာ မြန်မာ့အနာဂတ် စွမ်းအင်လုံခြုံရေးအတွက် အရေးပါတဲ့ ဖော်ထုတ်ချက်တွေ ပါဝင်နေလို့ အရေးကြီးတာလေးတွေ ထုတ်နုတ်ပါမယ်။

မြန်မာအတွက် စွမ်းအင်အလုံအလောက် စဉ်ဆက်မပြတ်လုံခြုံစိတ်ချစွာ ရယူနိုင်ရေးအတွက် အဓိကအချက် (၃) ချက်ကို အဆိုပြုပါတယ်-

- (၁) အစိုးရနဲ့ ပုဂ္ဂလိကလက်တွဲပြီး မဟာဗျူဟာ အရန်လောင်စာဆီသိုလှောင်မှုကို ထူထောင်တည်ဆောက်ရန်၊
- (၂) တစ်ခုတည်းသောရောင်းလက် စင်ကာပူကိုမှီခိုခြင်းအစား ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော အရောင်းမိတ်ဖက်များထံမှ ဆက်သွယ်ဝယ်ယူရန်၊
- (၃) စက်သုံးဆီများကို သုံးစွဲသည့်အင်ဂျင်များနှင့် မောင်းနှင်ရသည့်မော်တော်ကားများ သုံးစွဲမှုကို အဆင့်ဆင့်လျှော့ချပြီး ရေအားမှထုတ်လုပ်သော လျှပ်စစ်ကို သုံးစွဲသည့် လျှပ်စစ်ကားများတိုးချဲ့သုံးစွဲသွားရန်။

စွမ်းအင်လုံခြုံရေးကို ချဉ်းကပ်တဲ့အခါမှာ အရန်စွမ်းအင်အရင်းအမြစ်အဖြစ် မတူညီတဲ့ စွမ်းအင်အရင်းအမြစ်တွေကို စုစုပေါင်းအရင်းအမြစ်အခြေခံစုစည်းမှုရဲ့ ရာခိုင်နှုန်း ဘယ်လောက်ထားမယ်ဆိုတဲ့ Total Primary Energy Supply (TPES) အချိုးအစား သတ်မှတ်ထားရှိမလဲဆိုတာရယ်၊ ပုံမှန်ထုတ်လုပ်သုံးစွဲမှုမှာ စွမ်းအင်အရင်း အမြစ်အလိုက် ဘယ်အချိုးအစားနဲ့ ထုတ်လုပ်မလဲဆိုတဲ့ အချက်နှစ်ချက်က အရေးပါတယ်။ လက်ရှိအခြေအနေက ကိုယ်နိုင်ငံမှာထွက်ရှိနေတဲ့ သဘာဝဓာတ်ငွေ့အပေါ် မှီခိုမှုများလွန်းနေပြီး အဲ့ဒီ သဘာဝဓာတ်ငွေ့ထုတ်လုပ်မှုကလည်း နှစ်စဉ် ကျဆင်းနေတော့ အခြားစွမ်းအင် အရင်းအမြစ်တွေကနေ ပိုမိုထုတ်လုပ်မှ ဓာတ်ငွေ့သုံးစွဲနိုင်မယ့် သက်တမ်းကို ဆွဲဆန့်နိုင်မယ်လို့ ထောက်ပြပါတယ်။

တစ်ဖက်မှာတော့ တစ်ယူနစ်အပေါ် ကုန်ကျစရိတ်မြင့်မားရလေအောင် စရိတ်အသက်သာဆုံးအရင်းအမြစ် (၃)ခုဖြစ်တဲ့ ရေအား၊ ကျောက်မီးသွေးနဲ့ Biomass (ထင်း၊ မီးသွေးကောက်ရိုး၊ အမှိုက်) တို့ကို ဦးစားပေးစဉ်းစားရမယ့်သဘာဝ ရှိနေတယ်။ သို့သော် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ညစ်ညမ်းမှုကိုထိန်းချုပ်ဖို့ သန့်စင်ကျောက်မီးသွေးနည်းစနစ်အရ ထုတ်လုပ်နိုင်ဖို့နဲ့ မီးခိုးထိန်းနိုင်တဲ့ မီးဖိုတွေသုံးစွဲနိုင်မယ့် ဘောင်တွေထဲကပဲ ထုတ်လုပ်ဖို့ ကလည်း ရှိနေပြန်တယ်။ ၂၀၄၀ ပြည့်နှစ်အတွက် အစစချင့်ချိန်ပြီး တွက်ထုတ်လို့ရလာတဲ့

ရည်မှန်းထုတ်လုပ်မှုအချိုးအစားကတော့ ရေအားလျှပ်စစ် ၅၆ ရာခိုင်နှုန်း၊ ကျောက်မီးသွေး ၁၉ ရာခိုင်နှုန်း၊ သဘာဝဓာတ်ငွေ့ ၁၁ ရာခိုင်နှုန်း၊ နေရောင်ခြည်စွမ်းအင် ၈ ရာခိုင်နှုန်းနဲ့ ထင်း၊ မီးသွေး ၄ ရာခိုင်နှုန်းရယ်လို့ ထွက်လာတယ်။

အရေးပေါ်အခြေအနေအတွက် ပြည်တွင်းစွမ်းအင်အရင်းအမြစ်တွေက ဖြည့်ဆည်းနိုင်စွမ်းကို ၂၀၄၀ ပြည့်နှစ်မှာ ၄၉ ဒသမ ၇ ရာခိုင်နှုန်းအထိ မြှင့်တင်သွားမှာဖြစ်ပြီး အဲဒီအခြေအနေမှာတော့ ထင်း၊ မီးသွေး၊ ရေအားနဲ့ ကျောက်မီးသွေးကနေ ၅၅ ရာခိုင်နှုန်းအထိ ထုတ်လုပ်သွားနိုင်မယ်လို့ တင်ပြထားပါတယ်။ ဒီတော့ပြည်တွင်းစွမ်းအင်ထုတ်လုပ်မှုမှာ ပြင်ပကနေ တင်သွင်းဖို့က ကျောက်မီးသွေးလောက်သာရှိနေပါတယ်။ တင်သွင်းမှုအနည်းဆုံးဖြစ်အောင် ကျောက်မီးသွေးမိုင်းတွေ ရနိုင်သမျှ ရှာဖွေဖော်ထုတ် ထုတ်လုပ်နိုင်ဖို့က ရှေ့လာမယ့်နှစ်တွေအတွက် ဦးစားပေးဖြစ်လာတော့မယ်။ ဓာတ်ဆီ၊ ဒီဇယ် ပြင်ပတင်သွင်းမှုကို ၉၂ ရာခိုင်နှုန်း မှီခိုနေရတဲ့အခြေအနေက မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အဓိကထားဖြေရှင်းရမယ့်ကဏ္ဍ ဖြစ်လာတယ်။ ဒီစက်သုံးဆီ နှစ်မျိုးကို အဓိကသုံးစွဲမှုက မော်တော်ယာဉ်နဲ့ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးကဏ္ဍမှာ ဖြစ်နေတယ်။ ဒါကြောင့်လည်း အဓိကအကြံပေးချက် (၃) ချက်လုံးက စက်သုံးဆီ တင်သွင်းမှုနဲ့ သက်ဆိုင်နေတယ်။

ပထမဆုံးအကြံပြုချက်အတွက် Strategic Oil Stockpiling in Myanmar ဆိုတဲ့ စာတမ်းထွက်လာတယ်။ အရန်လောင်စာဆီသိုလှောင်မှုကို ရက် ၃၀ စာထားရှိဖို့ အဆိုပြုထားပြီး စာတမ်းပါသိုလှောင်မှုဆိုင်ရာ တင်ပြချက်အချို့ကို အကျဉ်းပြန်ဆွေးနွေးရရင်တော့ ရေနံစိမ်းများသိုလှောင်ရာ၌ မိမိနိုင်ငံတွင် မိမိအစီအစဉ်ဖြင့် သိုလှောင်သည်များရှိသကဲ့သို့ နိုင်ငံတကာမိတ်ဖက်များနှင့်လက်တွဲ၍ သိုလှောင်တဲ့အစီအစဉ်တွေလည်း ရှိပါတယ်။

ဥပမာအားဖြင့်-

- (က) National Initiative Stockpiling - မိမိနိုင်ငံတွင် မိမိအစီအစဉ်ဖြင့် သိုလှောင်ခြင်း၊
- (ခ) Ticket Stockpiling - ထိုစနစ်တွင် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံသည် မိမိပိုင်အရန်ရေနံကို အခြားနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတွင် သွားရောက်သိုလှောင်ထားပြီး အရေးပေါ်လိုအပ်သော အခြေအနေရောက်မှ မိမိပိုင်ရေနံကို ပြန်လည်ရယူပါသည်။ ရေနံလှောင်ကန်ငှားရမ်းမှုစရိတ်စကများကို ငှားရမ်းသည့်နိုင်ငံမှ ကျသင့်သလောက် ပေးရပါ သည်။
- (ဂ) Joint Stockpiling - ဤစနစ်တွင်မူ ရေနံဝယ်ယူသောနိုင်ငံများမှ ရောင်းချသောနိုင်ငံများနှင့် စာချုပ်ချုပ်ဆို၍ ငွေကို ကြိုတင်ပေးချေထားပြီး မိမိလိုသည့်အခါမှ ဝယ်ယူထားသော ရေနံကိုလွှဲပြောင်းရယူခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

National Initiative Stockpiling သည် ကုန်ကျစရိတ်အများဆုံးဖြစ်ပြီး တစ်ပီပါလျှင် အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၇ ဒသမ ၉ မှ အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၈ ဒသမ ၂ အထိ ကျသင့်သည်။ Ticket Stockpiling သည် တစ်ပီပါလျှင် အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၅ ဒသမ ၉ ကျသင့်ပြီး Joint Stockpiling သည် အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၃ ဒသမ ၇ မှ ၃ ဒသမ ၈ အကြားတွင် ကျသင့်ပါသည်။ သို့သော် နိုင်ငံအများစုမှာ မိမိနိုင်ငံတွင်သာ သိုလှောင်သော National Initiative Stockpiling

စနစ်ကိုသာ အများဆုံး အသုံးပြုတာတွေ့ရပါတယ်။

မြန်မာနိုင်ငံဟာ လောင်စာဆီကိုအဓိက စွမ်းအင်ပင်မအဖြစ် သုံးစွဲသောနိုင်ငံများထဲ မှ တစ်နိုင်ငံ ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာ့လောင်စာဆီသုံးစွဲမှုသည် နှစ်စဉ် ၃ ရာခိုင်နှုန်း တိုးမြှင့်နေပြီး ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် တန်ချိန် ၁၈ သန်းအထိ တိုးမြှင့်လာနိုင်ဖွယ်ရှိတယ်လို့ တွက်ဆထားကြ ပါတယ်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေနံထုတ်လုပ်မှုမှာ မပြောပလောက်ဘဲ လက်ရှိရေနံချက်စက်ရုံနှစ်ရုံ ၏ ထုတ်လုပ်မှုမှာလည်း အလွန်နည်းပါးလို့ သုံးစွဲမှုအားလုံးလိုလို ပြင်ပမှ တင်သွင်းနေရပါ တယ်။ ရေနံချက်စက်ရုံသစ်နှစ်ခု ထပ်မံတည်ဆောက်သွားရန်ရှိပြီး ပထမစက်ရုံမှာ ၂၀၂၈ ခုနှစ်တွင် စတင်လည်ပတ်နိုင်မယ်လို့ သိရပါတယ်။ အကယ်၍များ စက်ရုံသစ်နှစ်ခု တည် ဆောက်ပြီးစီးပါလျှင် ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်မှာ ဓာတ်ဆီ၊ ဒီဇယ်ပြင်ပမှ တင်သွင်းမှုကို တစ်ဝက် အထိ လျှော့ချနိုင်လိမ့်မယ်လို့ တွက်ချက်ထားတယ်။ လက်ရှိ စက်ရုံနှစ်ရုံမှ ထုတ်လုပ်မှုဟာ နေ့စဉ် ပီပါ ၉၀၀၀ သာရှိတယ်။ အသစ်တည်ဆောက်မယ့် စက်ရုံနှစ်ရုံကနေ နေ့စဉ် ပီပါ တစ်သိန်းနဲ့ နှစ်သိန်း အသီးသီး ထုတ်လုပ်နိုင်မည်ဖြစ်ပြီး စုစုပေါင်း နေ့စဉ် ပီပါ သုံးသိန်း ကျော် ထုတ်လုပ်သွားနိုင်မှာဖြစ်ပါတယ်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ရေနံသိုလှောင်ကန်များ အခြေအနေ

လက်ရှိရေနံချက်စက်ရုံများတွင် သိုလှောင်ထားနိုင်သော ရေနံပမာဏမှာ ပီပါ ၄ ဒသမ ၇ သန်း လောက်ရှိတယ်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ်စာရင်းများအရ မြန်မာနိုင်ငံဟာ ၃၆ ရက်စာ ဓာတ်ဆီနှင့် ၃၅ ရက်စာ ဒီဇယ်ဆီကို အရန်အဖြစ်သိုလှောင်ထားနိုင်တယ်လို့ သိရပါတယ်။ အစိုးရနဲ့ပုဂ္ဂလိကလက်တွဲမှုဗျူဟာ (PPP Strategy) တစ်ခု ဒီကဏ္ဍအတွက် သီးခြားထားရှိဖို့ လိုမယ်ထင်ပါတယ်။

ဒုတိယအကြံပြုချက်ကလည်း အထူးအလေးထားစဉ်းစားသင့်တဲ့ တင်ပြချက်ပါပဲ။ တင်သွင်းမှု အားလုံးလိုလိုဟာ စင်ကာပူလောင်စာဆီ ဈေးကွက်တစ်ခုတည်းကိုသာ ပုံပြီး အားကိုးထားတာက စွန့်စားမှုများသလို အခွင့်အလမ်းတွေလည်း ဆုံးရှုံးနေမှာ သေချာပါ တယ်။ ကျွန်တော်ကိုယ်တိုင် ပါဝင်ခဲ့ဖူးတဲ့ တင်သွင်းမှုအတွေ့အကြုံအရဆိုရင် ရန်ကုန်မြစ်ရဲ့ ရေစူးကန်သတ်ချက်ကြောင့် တန်ချိန် တစ်သောင်းကျော်ကျော်လောက်ရှိတဲ့ သင်္ဘောပဲ ဝင်နိုင်တယ်။ အဲ့ဒီအရွယ်အစားသင်္ဘောက တွက်ခြေမကိုက်လို့ ရှာရခက်တယ်။ ဒီတော့ မြန်မာနိုင်ငံကို ပို့ချတဲ့ အရောင်းသမားက မြန်မာနိုင်ငံဈေးကွက်အတွက် ရေနံတင်သင်္ဘောကို သီးခြား နှစ်ရှည်ငှားရမ်း ရတယ်။ ဈေးသက်သာတဲ့ အဝေးကအရောင်းသမားတွေဆီက ယူရင် သင်္ဘောက တန်ချိန် သိန်းဂဏန်းဝန်းကျင် ရှိကြတယ်။ အဲဒီအရွယ်သင်္ဘော မသုံး နိုင်တော့ ဈေးသက်သာတဲ့နေရာတွေကနေ ဝယ်နိုင်ခွင့်ဆုံးရှုံးနေရတယ်။

သင်္ဘောကြီးကြီး ဝင်လာနိုင်စေဦးတော့ တန်ချိန် သိန်းချီ ဆွဲချသိုလှောင်နိုင်တဲ့ ပန့် စတဲ့ Discharge Facility တွေ သိုလှောင်ရေးသံကန်တွေ မရှိပြန်ဘူး။ ကျယ်ပြန့်တဲ့ဈေးကွက် ကနေ အကောင်းဆုံးဝယ်ယူမှုတွေ လုပ်နိုင်ဖို့က ဆိပ်ကမ်းကောင်းတွေ၊ သိုလှောင်ကန်နဲ့ Discharge Facility တွေဆီပို့မယ့် ရေယာဉ်အုပ်စု စတဲ့ Logistics စနစ်တွေ၊ အချိုးညီ

မြန်မာ့လိုအပ်ချက်နဲ့အညီ ထူထောင်တည်ဆောက်ရမယ်။ အစိုးရချည်း ထည့်ဝင်ဖို့ သဘာဝမကျတော့ ပုဂ္ဂလိကဘက်ကပါ စိုက်ထုတ်မှ အဆင်ပြေမယ်။ အဲ့ဒီ Logistics ကွန်ရက်ကို နိုင်ငံပိုင်၊ ပုဂ္ဂလိကပိုင် နှစ်ဦး နှစ်ဖက် ပေါင်းစပ်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံကြမယ့် PPP အစီအစဉ်ကသာ အထိရောက်ဆုံး တင်သွင်းမှုပုံဖော်နိုင်ပါလိမ့်မယ်။

ယနေ့ ဈေးကွက် အရ စာတမ်းရှင်များက တောင်ကိုရီးယားနဲ့ ဂျပန်တို့ဖြစ်နေတော့ စင်ကာပူဖြစ်တဲ့ ရောင်းလက်ကို သူတို့နိုင်ငံတွေဆီ အကြံပြုပေးမယ့် သက်သာမယ့်နေရာတွေက ရုရှား သို့မဟုတ် ရုရှားနဲ့ဖက်စပ် ရေနံချက်စက်ရုံတွေ တည်ထောင်ထားကြတဲ့ ဗီယက်နမ်နဲ့ အိန္ဒိယတို့က မဲသာသွားနိုင်တယ်။

အကောင်းဆုံးကတော့ တင်ပြထားတဲ့ ရေနံချက် စက်ရုံနှစ်ရုံအပြင် အခြားရေနံချက်ရုံတွေပါ စီးပွားဖြစ် တည်ဆောက်ပြီး အရောင်းနိုင်ငံအဆင့်အထိ လှမ်းတက်ဖို့ပါပဲ။ ရေနက်ဆိပ်ကမ်းတွေကို အထိရောက်ဆုံး အသုံးချရာလည်း ရောက်သွားမယ်။

တတိယအကြံပြုချက်ဖြစ်တဲ့ လျှပ်စစ်ကားတွေ တိုးတက်အသုံးပြုပြီး ဓာတ်ဆီ၊ ဒီဇယ်ကားတွေ လျှော့ချဖို့ကလည်း လျော်ကန်သလောက် လက်တွေ့ စတင်အကောင်အထည်ဖော်နေတာတွေ နေရပါပြီ။ အဆိုပြုချက်ထဲမှာ ရေအားလျှပ်စစ်ကရယူတဲ့ စွမ်းအင်ကို လျှပ်စစ်ကားတွေအတွက် သုံးဖို့ဆိုတာပါနေတာက စိတ်ဝင်စားစရာပါ။

ပြည်တွင်းစွမ်းအင်ထုတ်လုပ်မှုရဲ့ ၅၆ ရာခိုင်နှုန်းကို ရေအခန်းကဏ္ဍကနေ ရယူမယ်လို့ မျှော်မှန်းထားတာနဲ့ချိတ်ဆက်ရင် ရေအားလျှပ်စစ်ရဲ့ကဏ္ဍကို မြှင့်တင်ရေးက အနာဂတ်အတွက် အခရာကျနေတယ်ဆိုတာတွေ ရပါလိမ့်မယ်။ လောင်စာဆီတင်သွင်းမှုဟာ အဓိကအားဖြင့် မော်တော်ယာဉ်တွေ သုံးစွဲမှုအတွက်ဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့ တွေ့ရှိချက်က လျှပ်စစ်ကားတွေ တိုးတက်သုံးစွဲမှုအပြင် မော်တော်ယာဉ်သုံးစွဲမှုကို လျှော့ချဖို့ လူထုပို့ဆောင်ရေးစနစ် (Mass Transport) ကဏ္ဍတိုးမြှင့်ဖို့၊ မြေအောက်မိုးပျံရထားတွေ ဘတ်စ်ကားတွေ အဆင့်မြှင့်

“လျှပ်စစ်ကားတွေ တိုးတက်အသုံးပြုပြီး ဓာတ်ဆီ၊ ဒီဇယ်ကားတွေ လျှော့ချဖို့ကလည်း လျော်ကန်သလောက် လက်တွေ့ စတင်အကောင်အထည်ဖော်နေတာတွေ နေရပါပြီ။”

ဖို့၊ ပိုမိုပြေးဆွဲဖို့ဘက် အားသွန်ရမယ်။ လျှပ်စစ်ဘတ်စ်ကားတွေ၊ လျှပ်စစ်ရထားတွေ လိုလာပြီဆိုတာကိုလည်း ညွှန်းဆိုနေတယ်။

ကမ္ဘာ့အဆင့်သုတေသနအဖွဲ့ကြီးတွေ ပေါင်းစည်းလေ့လာဆန်းစစ်ထားတဲ့ စွမ်းအင် ဆိုင်ရာ သုတေသနစာတမ်းတွေ စဉ်ဆက်မပြတ် ရေးသားပြုစုတင်ပြနေတဲ့ ERIA အဖွဲ့ကြီးနဲ့ စွမ်းအင်ဝန်ကြီးဌာနတို့ရဲ့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဟာ ဂုဏ်ယူအားရစရာပါပဲ။ အခြားဝန်ကြီး ဌာနတွေက ဒီလို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာသုတေသနအဖွဲ့ကြီးတွေရဲ့ ထောက်ပံ့မှုတွေကို ရယူ သင့်ပါတယ်။

မြန်မာ့စွမ်းအင်လုံခြုံရေးဟာ နိုင်ငံတွင်းစွမ်းအင်လုံလောက်မှုရရှိရေးထက် ကျော်လွန် ပြီး ကမ္ဘာ့ပထဝီနိုင်ငံရေး၊ ပထဝီစီးပွားရေး အားပြိုင်မှုတွေရဲ့ ရိုက်ခတ်မှုတွေ၊ ရိုက်ခတ်လာ နိုင်ခြေတွေအထိ ထည့်သွင်းစဉ်းစားမှုတွေ မလုပ်ဘဲ ပြည့်စုံလုံလောက်မှာ မဟုတ်ပါဘူး။ ကုန်သွယ်ရေးကြောင်း ပို့ဆောင်ရေးအပေါ် အဓိကထားတင်သွင်းနေရတဲ့ အခြေအနေအပေါ် အချိန်မရွေး အခွင့်အရေးယူခြင်းကို ခံရနိုင်ပါတယ်။

ရေလမ်း၊ ကုန်းလမ်း၊ ပို့ဆောင်ရေးလမ်းတွေကို လုံခြုံစိတ်ချရအောင် ထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်း ကို ဘက်စုံတည်ဆောက်နိုင်မှသာ စွမ်းအင်လုံခြုံရေးကို တည်ထောင်ထိန်းသိမ်းနိုင်လိမ့်မည် ဖြစ်ပါကြောင်း။ ။

မောင်ကောင်းရိပ်

နိဒါန်း

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန်အတွက် စွမ်းအင်လုံခြုံရေးသည် အလွန်အရေးကြီးပါသည်။ စွမ်းအင်ဖူလုံမှသာ လျှပ်စစ်လည်း အပြည့်အဝရရှိပါမည်။ ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်ဖြစ်ခဲ့သူ ဘန်ကီမွန်းက “ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသောစွမ်းအင်သည် စီးပွားရေးတိုးတက်မှု၊ လူမှုတန်းတူညီမျှမှုတိုးမြှင့်ရေးနှင့် ကမ္ဘာကြီးကို ရှင်သန်ခွင့်ပေးသည့် ပတ်ဝန်းကျင်ကို ချိတ်ဆက်ပေးသည့် ရွှေချည်မျှင်ဖြစ်သည်” ဟု ဆိုခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသော စွမ်းအင်ရရှိရန် အလွန်အရေးကြီးပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအတွက်အရေးပါသော စွမ်းအင်နှင့်လျှပ်စစ်၏ လက်ရှိအခြေအနေများ၊ စွမ်းအင်ဖူလုံရေးအတွက် လိုက်နာလုပ်ဆောင်သင့်သည်များကို လေ့လာရေးသား တင်ပြပါမည်။

ရေရှည်တည်တံ့ ခိုင်မြဲသောစွမ်းအင်ရရှိရန် လိုအပ်သည့်အကြောင်းများ

စီးပွားရေးတည်ငြိမ်မှု။ စွမ်းအင်သည် နိုင်ငံများ၏ အသက်သွေးကြောဖြစ်သည်။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ချောမွေ့စွာ လုပ်ဆောင်နိုင်ရန်အတွက် တည်ငြိမ်ပြီး ယုံကြည်စိတ်ချရသော စွမ်းအင်ရရှိရေးသည် မရှိမဖြစ် လိုအပ်ပါသည်။ စွမ်းအင်မလုံလောက်မှုသည် စက်မှုလုပ်ငန်းများကို အခက်အခဲဖြစ်စေသဖြင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို ထိခိုက်နိုင်ပြီး စီးပွားရေးကျဆင်းမှုများဆီသို့ ဦးတည်သွားနိုင်ပါသည်။

အမျိုးသားလုံခြုံရေး။ နိုင်ငံခြားရင်းမြစ်များကို မှီခိုနေခြင်းသည် နိုင်ငံ၏ အမျိုးသားလုံခြုံရေးကို အားနည်းစေပါသည်။ ပထဝီဝင်နိုင်ငံရေးတင်းမာမှုများ၊ ပဋိပက္ခများ၊ စွမ်းအင်ထုတ်လုပ်သည့်ဒေသများတွင် စစ်ရေးမတည်ငြိမ်မှုများသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ စွမ်းအင်အရင်းအမြစ်များ ရရှိရေးအပေါ် တိုက်ရိုက်သက်ရောက်မှု ရှိနိုင်ပါသည်။ စွမ်းအင်ရင်းမြစ်တစ်ခုတည်းပေါ်တွင် အားထားခြင်းမပြုဘဲ ကွဲပြားသော စွမ်းအင်ရင်းမြစ်များကို အသုံးချခြင်းနှင့် ပြည်တွင်းထုတ်လုပ်မှုကို မြှင့်တင်ခြင်းသည် ဤအားနည်းချက်ကို လျှော့ချနိုင်ပြီး အမျိုးသားလုံခြုံရေးကို မြှင့်တင်နိုင်ပါသည်။

လူမှုတည်ငြိမ်ရေး။ စွမ်းအင်သည် အပူရရှိရန်၊ ပန်ကာ၊ လေအေးစက်၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးနှင့် အလင်းရောင်ကဲ့သို့သော လူသားများ၏ အခြေခံလိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းရန်အတွက် မရှိမဖြစ် လိုအပ်ပါသည်။ လူမှုတည်ငြိမ်ရေးနှင့် ပြည်သူ့သက်သာချောင်ချိရေးအတွက် ယုံကြည်စိတ်ချရသောစွမ်းအင်ရရှိရေးသည် အရေးကြီးပါသည်။ စွမ်းအင်ပြတ်တောက်ခြင်း သို့မဟုတ် ဈေးနှုန်းမြင့်တက်ခြင်းသည် အခြေခံလူတန်းစားများကို အချိုးမညီမျှစွာ ထိခိုက်စေနိုင်သဖြင့် လူမှုရေး မငြိမ်မသက် ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ရေရှည်တည်တံ့ဖွံ့ဖြိုးရေး။ စွမ်းအင်လုံခြုံရေးဟုဆိုလျှင် စွမ်းအင်လုံလောက်ရုံသာမက စွမ်းအင်ထုတ်လုပ်မှုနှင့် သုံးစွဲမှု ရေရှည်တည်တံ့ သေချာစေရန်အတွက်လည်း စဉ်းစားရပါမည်။ ရုပ်ကြွင်းလောင်စာများကို မှီခိုနေခြင်းသည် လေထုညစ်ညမ်းမှု၊ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု နှင့် ဂေဟစနစ်ပျက်စီးခြင်း စသည့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ပြဿနာများကို ပိုမိုဆိုးရွားစေနိုင်ပါသည်။ ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲ စွမ်းအင်ရင်းမြစ်များ

သို့ ကူးပြောင်းခြင်းသည် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အန္တရာယ်များကို လျော့ချနိုင်ပြီး ရေရှည်တည်တံ့မှုကို မြှင့်တင်ပေးသဖြင့် စွမ်းအင်လုံခြုံရေးကို ခိုင်မာစေပါသည်။

နည်းပညာဆိုင်ရာ ဆန်းသစ်တီထွင်မှုနှင့် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း။ စွမ်းအင်လုံခြုံရေးတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်းသည် နည်းပညာဆန်းသစ်တီထွင်မှုကို အားပေးနိုင်သဖြင့် ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်တွင် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်သည်။ ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်ကို သုံးစွဲခြင်း၊ စွမ်းအင်ကို ထိရောက်စွာ သုံးစွဲခြင်း၊ စွမ်းအင်နည်းပညာအသစ်များကို တီထွင်ကျင့်သုံးခြင်းတို့သည် စက်မှုလုပ်ငန်းသစ်များ ဖန်တီးပေးနိုင်ခြင်း၊ အလုပ်အကိုင်များ ဖန်တီးပေးခြင်းနှင့် စီးပွားရေးတိုးတက်မှုကို တွန်းအားပေးခြင်း စသည့် အကျိုးကျေးဇူးများ ရနိုင်ပါသည်။

ခြုံငုံပြောရလျှင် စွမ်းအင်လုံခြုံရေးသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေး၊ လူ့ပတ်ဝန်းကျင်၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးတို့ အားလုံးနှင့် ဆက်စပ်နေပါသည်။ အစိုးရနှင့် မူဝါဒချမှတ်သူများသည် နိုင်ငံအတွက် တည်ငြိမ်၊ ယုံကြည်စိတ်ချရပြီး ရေရှည်တည်တံ့သော စွမ်းအင်ရရှိစေရေး ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် မဟာဗျူဟာများ ရေးဆွဲရန် လိုအပ်ပါသည်။ ပြည်သူများကလည်း စွမ်းအင်ကို ချွေတာခြင်းနှင့် ထိရောက်စွာ သုံးစွဲခြင်းတို့ဖြင့် နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးကို အစိုးရနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရပါမည်။

လက်ရှိသုံးစွဲနေသော မြန်မာနိုင်ငံ၏ စွမ်းအင်အရင်းအမြစ်များ ရုပ်ကြွင်းလောင်စာ

ရေနံ။ မြန်မာနိုင်ငံသည် တစ်ချိန်က တစ်နေ့လျှင် ရေနံစည်ပေါင်း ၂၅၀၀၀ ခန့် ထုတ်လုပ်နိုင်ခဲ့သော်လည်း ယနေ့ စည်ပေါင်း ၄၀၀၀ စွန်းစွန်းသာ ပြည်တွင်းတွင် ထုတ်လုပ်နိုင်ပါသည်။ ပြည်တွင်းရေနံသုံးစွဲမှုသည် တစ်နေ့လျှင် စည်ပေါင်း ၇၀၀၀၀ ကျော်ပါသည်။ လိုအပ်သောရေနံကို နိုင်ငံခြားမှ တင်သွင်းနေရပါသည်။

“အစိုးရနှင့် မူဝါဒချမှတ်သူများသည် နိုင်ငံအတွက် တည်ငြိမ်၊ ယုံကြည်စိတ်ချရပြီး ရေရှည်တည်တံ့သော စွမ်းအင်ရရှိစေရန် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် မဟာဗျူဟာများ ရေးဆွဲရန် လိုအပ်ပါသည်။”

လိုအပ်သော ရေနံဆိုသည်မှာ ဓာတ်ဆီ၊ ဒီဇယ်၊ လေယာဉ်ဆီတို့ဖြစ်ပါသည်။ လစဉ် အမေရိကန် ဒေါ်လာ သန်း ၄၀၀ ကျော် သုံးစွဲပြီး ဒီဇယ်၊ ဓာတ်ဆီ၊ လေယာဉ်ဆီများ တင်သွင်းနေရပါသည်။

သဘာဝဓာတ်ငွေ့။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပြည်တွင်းသုံးစွဲရန်အတွက် ကမ်းလွန်မှ တစ်နေ့လျှင် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ ကုဗပေ သန်း ၃၂၀ ခန့် ရရှိပြီး ပြည်တွင်းရေနံမြေမှ ကုဗပေ သန်း ၃၀ ခန့်သာ ရရှိပါသည်။ သဘာဝဓာတ်ငွေ့ကို စက်မှုလုပ်ငန်းများ၊ ဓာတ်အားပေးစက်ရုံများနှင့် စီအန်ဂျီကားများအတွက် အဓိက သုံးစွဲပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ဓာတ်ငွေ့လိုအပ်ချက်မှာ တစ်နေ့လျှင် ကုဗပေ သန်း ၅၀၀ ကျော် ရှိပါသည်။

ကျောက်မီးသွေး။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အထင်ကရ ကျောက်မီးသွေးထွက်ရှိသည့် နေရာ ၃၀ ကျော်ရှိပါသည်။ အများဆုံးတွေ့ရသည့် ဒေသသည် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးဖြစ်ပြီး မော်လိုက်မှ ကလေးဝ၊ မင်းကင်းအထိ တွေ့ရပါသည်။ ရှမ်းပြည်နယ်၊ တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီးနှင့် မွန်ပြည်နယ်တို့တွင်လည်း ကျောက်မီးသွေးကို တွေ့ရှိရပါသည်။ လေ့လာဆန်းစစ်ချက်များအရ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျောက်မီးသွေးတန်ချိန် သန်းပေါင်း ၂၅၀ ကျော်ရှိပြီး ၁၆ နေရာတွင် တူးဖော်နိုင်သည် ဟုဆိုပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျောက်မီးသွေးကို ရှမ်းပြည်နယ်၊ ပင်လောင်းမြို့နယ်၊ တီကျစ်တွင်သာ လက်ရှိ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် တူးဖော်ပြီး လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ထုတ်လုပ်ပါသည်။ တီကျစ်ကျောက်မီးသွေးစက်ရုံရှိ စက်နှစ်လုံး၏ တပ်ဆင်အင်အားမှာ ၁၃၈ မဂ္ဂါဝပ် ရှိပါသည်။

ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲ စွမ်းအင်။ ရေအားလျှပ်စစ်၊ ဆိုလာ၊ လေစွမ်းအင်၊ ဇီဝလောင်စာစွမ်းအင်၊ ဘူမိအပူစွမ်းအင်၊ ဒီရေနှင့် လှိုင်းမှရရှိသော စွမ်းအင်တို့သည် ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်များ ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းတို့ထဲမှ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရေအားနှင့် ဆိုလာကိုသာ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အသုံးပြုလျက်ရှိပါသည်။

ရေအား။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရေအားလျှပ်စစ် စက်ရုံ ၂၇ ရုံ၏ တပ်ဆင်အင်အားမှာ ၃၂၂၈ မဂ္ဂါဝပ် ရှိပါသည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် Research Gate က ပြုလုပ်ခဲ့သော သုတေသနစာတမ်းအရ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အသေးစား၊ အငယ်စား၊ အလတ်စား၊ အကြီးစား ရေအားလျှပ်စစ်ထုတ်လုပ်နိုင်သည့်နေရာ ၁၈၇၈၆၄ ရှိပြီး လျှပ်စစ် ၈၂၇၇၄ မဂ္ဂါဝပ် ထုတ်လုပ်နိုင်သည့် အလားအလာရှိကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။

ဆိုလာ ခေါ် နေရောင်ခြည်စွမ်းအင်။ လက်ရှိမြန်မာနိုင်ငံတွင် နေရောင်ခြည်စွမ်းအင် သုံး ဓာတ်အားပေးစက်ရုံ၊ ခြောက်ရုံ၏ စက်တပ်ဆင်အင်အားမှာ ၁၈၀ မဂ္ဂါဝပ် ရှိပါသည်။ အာရှဖွံ့ဖြိုးရေးဘဏ်၏ ခန့်မှန်းချက်အရ မြန်မာနိုင်ငံတွင် နေရောင်ခြည် စွမ်းအင်မှ ၂၆၉၆၂ မဂ္ဂါဝပ် ရရှိနိုင်သည့် အလားအလာရှိသည်ဟု ဆိုပါသည်။

စွမ်းအင်ဖူလုံရေးနှင့် လုံခြုံရေးအတွက် လုပ်ဆောင်သင့်သည့်အချက်များ

ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့။ ပြည်တွင်းထုတ်လုပ်မှု မလုံလောက်သည့်အတွက် လစဉ် အမေရိကန် ဒေါ်လာ သန်း ၄၀၀ ကျော် သုံးစွဲပြီး ဒီဇယ်၊ ဓာတ်ဆီ၊ လေယာဉ်ဆီ တင်သွင်းနေခြင်းသည် အမျိုးသားလုံခြုံရေးအတွက် အန္တရာယ်ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။ ပြည်ပမှီခိုနေခြင်း

ကို အနည်းဆုံးဖြစ်အောင်ဆောင်ရွက်ရန် ပြည်တွင်းရှိ ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ထုတ်လုပ်မှုကို မြှင့်တင်ရပါမည်။

ကမ်းလွန်။ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ပင်လယ်သီးသန့် အထူးစီးပွားရေး ဇုန် (Offshore Exclusive Economic Zone) သည် ၂၄၅၈၁၂ စတုရန်းကီလိုမီတာ ကျယ်ဝန်းပြီး မြန်မာ့ပင်လယ်သီးသန့်အထူးစီးပွားရေးဇုန်သည် ၅၃၂၇၇၅ စတုရန်းကီလိုမီတာ ကျယ်ဝန်းပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသည် လက်ရှိနေ့စဉ်သဘာဝဓာတ်ငွေ့ ကုဗပေသန်း ၂၄၀၀၊ အရည်အသွေးကောင်းသော အပေါ့စားရေနံ (Condensate) ၇၅၀၀၀ စည်နှင့် ရေနံစိမ်း (Crude Oil) ၇၀၀၀၀ စည်ကို နေ့စဉ်ထုတ်လုပ်လျက် ရှိပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံထက် ကမ်းလွန်ဧရိယာ ကျယ်ဝန်းသော မြန်မာနိုင်ငံတွင် သဘာဝဓာတ်ငွေ့နှင့် ရေနံကို ကမ်းလွန်မှ အမြောက်အမြား ရှာဖွေထုတ်လုပ်နိုင်ရန် အလားအလာများစွာ ရှိနေပါသည်။ သဘာဝဓာတ်ငွေ့ ကုဗပေ ၃၀ ဘီလီယံ ရှာဖွေတွေ့ရှိနိုင်သည်ဟု ခန့်မှန်းပါသည်။ ရေနံရှာဖွေရေးလုပ်ငန်းသည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကြီးမားသဖြင့် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ ဝင်ရောက်လာအောင် ဆွဲဆောင်ရပါမည်။ နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများကို ဆွဲဆောင်ရန် အောက်ပါအချက်များကို ပြန်လည်စိစစ်ပြင်ဆင်ရန် လိုအပ်နေပါသည်-

- ဒေသတွင်းနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် ကမ်းလွန်လုပ်ကွက်တစ်ခုစီ၏ ဧရိယာသည် ကြီးနေပါသည်။ လုပ်ကွက်များ၏ ဧရိယာအရွယ်အစားကို လျှော့ချလျှင် ကမ်းလွန်လုပ်ကွက်များ ပိုထွက်လာသဖြင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ ဝင်ရောက်လာနိုင်ရန် အခွင့်အရေး ရှိပါသည်။ ရှာဖွေရေးတွင်းများ ပိုတူးလာမည်ဖြစ်သဖြင့် ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့သိုက်များ တွေ့ရှိနှုန်း တိုးလာပါမည်။
- ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်ဝန်းကျင်က စတင်သုံးစွဲခဲ့သော ထုတ်လုပ်မှုအပေါ် ခွဲဝေခံစားသော စာချုပ်သည် နှစ်ပေါင်း ၃၀ ကျော်ပြီဖြစ်သဖြင့် ပြန်လည်စိစစ် ပြောင်းလဲရန် လိုအပ်နေပါသည်။ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ၏ အသံကို နားထောင်ပြီး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများကို ဆွဲဆောင်မှုရှိအောင် ပြောင်းလဲသင့်သည်များကို ပြောင်းလဲရပါမည်။
- လက်ရှိ မြန်မာနိုင်ငံတွင် သုံးစွဲနေသော ထုတ်လုပ်မှုအပေါ် ခွဲဝေခံစားသော စာချုပ်၏ သဘောသဘာဝမှာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသော ရေနံကုမ္ပဏီသည် မိမိ ကုန်ကျစရိတ်များကို ထွက်ရှိသော ရေနံမှ ပြန်လည်နုတ်ယူခွင့်ပြုပါသည်။ ထို့ကြောင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသော ရေနံကုမ္ပဏီ၏အသုံးစရိတ်များကို အိမ်ရှင်ရေနံကုမ္ပဏီ (မြန်မာနိုင်ငံတွင် မြန်မာ့ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့လုပ်ငန်း) ထံမှ ကြိုတင်ခွင့်ပြုချက်ယူရခြင်း၊ သုံးစွဲသည့်ကုန်ကျငွေများကို အိမ်ရှင်ရေနံကုမ္ပဏီက စိစစ်ခြင်းတို့ကြောင့် အချိန်ပိုကုန်ခြင်းနှင့် မလိုလားအပ်သည့် အငြင်းပွားစရာများ ဖြစ်လေ့ရှိပါသည်။ အခြားနိုင်ငံများ (ဥပမာ- ထိုင်း) တွင်သုံးသော စာချုပ်များကို လေ့လာဆန်းစစ်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အကျိုးများမည်ဆိုပါက ပြောင်းလဲသင့်ပါသည်။

ကုန်းတွင်း။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရေနံခိုအောင်းနိုင်သော ချိုင့်ဝှမ်း ၁၄ ခု ရှိသော်လည်း မြန်မာပြည်အလယ်ပိုင်းချိုင့်ဝှမ်း၊ ပြည်နှင့် ဧရာဝတီ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသတွင်သာ ရေနံနှင့်

သဘာဝဓာတ်ငွေ့ကို စီးပွားဖြစ် ရှာဖွေ၊ တူးဖော် ထုတ်ယူနိုင်ပါသည်။ ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသတွင် အပျောက်ရေနံမြေ၊ ညောင်တုန်းရေနံမြေ၊ မအူပင်ရေနံမြေ၊ ဘုရားကုန်းရေနံမြေတို့မှ ဓာတ်ငွေ့နှင့် အရည်အသွေးကောင်းသော အပေါ့စားရေနံတို့ကို ထုတ်လုပ်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသတွင် အစမ်းတွင်းပေါင်း ၅၄ တွင်း တူးဖော်ထားရာ -

- Dry Well ခေါ် ရေနံ မတွေ့သော တွင်း ၂၆ တွင်း၊
- Gas Show ခေါ် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ အစအနတွေ့ရှိသော တွင်း ၁၇ တွင်း၊
- Oil Show ခေါ် ရေနံအစအန တွေ့ရှိသော တွင်း ၅ တွင်း၊
- Discovery ခေါ် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ တွေ့သော တွင်း ၆ တွင်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။

ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသတွင် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ ထပ်မံတွေ့ရှိရန် အလားအလာ များစွာရှိနေပါသေးသည်။ ရန်ကုန်နှင့် အနီးဆုံးနေရာဖြစ်သဖြင့် ဓာတ်ငွေ့တွေ့ရှိပါက စက်မှုလုပ်ငန်းများနှင့် ဓာတ်အားပေးစက်ရုံများသို့ ပို့ဆောင်ရန် လွယ်ကူသဖြင့် များစွာအကျိုးရှိပါမည်။ ဓာတ်ငွေ့မလုံလောက်သဖြင့် ရပ်ထားရသော ဓာတ်ငွေ့တာဘိုင်းများကို ဓာတ်ငွေ့ပေးနိုင်လျှင် လျှပ်စစ် ၄၄၆ မဂ္ဂါဝပ် ပြန်လည်ရရှိပါမည်။

ဓာတ်ငွေ့တွေ့ရှိရန် အောက်ပါအချက်များ အမြန်ဆုံး လုပ်ဆောင်ရန် လိုပါသည်-

- ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသရှိ တူးဖော်ခဲ့သော တွင်းများ၏ ဒေတာ အချက်အလက်များကို မြန်မာ့ရေနံလုပ်ငန်းမှ ပညာရှင်များ၊ ပြင်ပပညာရှင်များ၊ ကျွမ်းကျင် နိုင်ငံခြားသား ပညာရှင်များဖြင့် ပြန်လည်စစ်ဆေး တွက်ချက်မှုများ ပြုလုပ်၍ အလားအလာရှိသောနေရာများကို ရှာဖွေ၊ သတ်မှတ်တူးဖော်ရန်။
- ရေနံ ရှာဖွေရေးတွင်းများကို နိုင်ငံခြားမှ တွင်းတူးစက်နှင့် ပညာရှင်များ ငှားရမ်းတူးဖော်ရန်။ ပြည်တွင်းရှိ ရေနံတွင်းတူးစက်များသည် သက်တမ်းကြာမြင့်နေပြီဖြစ်သဖြင့် စွမ်းရည် နိမ့်ကျနေပါသည်။ (နိုင်ငံခြားတွင်းတူးစက်၊ နိုင်ငံခြားပညာရှင်နှင့်တူးလျှင် ရေနံရှာဖွေရေး တွင်းတစ်တွင်းကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၀ သန်းခန့်သာ ကုန်ကျပါသည်။ ဓာတ်ငွေ့ထွက်လာလျှင် အကျိုးကျေးဇူးက အလွန်များပါသည်။)
- ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ် ဒေသရှိ ကုန်းမြေနှင့်ပင်လယ် ဆက်စပ်နေသော နေရာများသည် ရေနံနှင့် ဓာတ်ငွေ့ အလားအလာ များစွာရှိနိုင်ပါသည်။ ထိုနေရာများတွင် အခြေခံရေနံရှာဖွေရေးပင် မလုပ်ရသေးပါ။ ဧရာဝတီ မြစ်ဝကျွန်းပေါ် ဒေသရှိ ကုန်းမြေနှင့်ပင်လယ် ဆက်စပ်နေသောနေရာများကို ရေနံရှာဖွေရေးများ လုပ်ဆောင်ရန်အတွက် ဘတ်ဂျက်များ လျာထားသတ်မှတ်ပြီး ရေနံရှာဖွေရေး အမြန်ဆုံး လုပ်ဆောင်သင့်ပါသည်။

ကျောက်မီးသွေး

အိမ်နီးချင်း ထိုင်းနိုင်ငံတွင် ကျောက်မီးသွေးဖြင့် လျှပ်စစ်ထုတ်လုပ်သော စက်ရုံ နှစ်ရုံရှိပြီး စက်တပ်ဆင်အင်အား ၃၈၃၄ မဂ္ဂါဝပ် ရှိပါသည်။ စုစုပေါင်း စက်တပ်ဆင်အင်အား

၃၀၀၀ မဂ္ဂါဝပ်ရှိသော ကျောက်မီးသွေး စက်ရုံနှစ်ရုံ ထပ်မံ ဆောက်လုပ်ရန်လည်း စီစဉ်နေပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ မယ်မိုး (Mae Moh) ကျောက်မီးသွေး ဓာတ်အားပေးစက်ရုံ၏ စက်တပ်ဆင်အင်အားမှာ ၂၄၀၀ မဂ္ဂါဝပ် ရှိပြီး ပြည်တွင်းရှိ မယ်မိုးကျောက်မီးသွေးမိုင်းမှ ထွက်ရှိသော လစ်နိုက် (Lignite) အမျိုးအစားကျောက်မီးသွေးကို လောင်စာအဖြစ် သုံးပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ လျှပ်စစ် ၉၀ ရာခိုင်နှုန်းကို ရုပ်ကြွင်းလောင်စာဖြစ်သော ကျောက်မီးသွေး၊ ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့တို့မှ ထုတ်လုပ်ပါသည်။

မယ်မိုးနှင့် တီကျစ်ကို နမူနာယူ၍ မြန်မာနိုင်ငံတွင်ရှိသော ကျောက်မီးသွေးသိုက်များမှ ကျောက်မီးသွေးကို တူးဖော်ပြီး လျှပ်စစ်ထုတ်လုပ်နိုင်လျှင် ပြည်ပမှ စွမ်းအင်မှီခိုမှုကို အထိုက်အလျောက် လျှော့ချနိုင်မည်ဖြစ်သဖြင့် စွမ်းအင်လုံခြုံရေးကို ပိုမိုအားဖြည့်ပေးနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ကျောက်မီးသွေးသုံး၍ လျှပ်စစ်ထုတ်လုပ်မှုကို တိုးမြှင့်နိုင်ရန် အောက်ပါ အချက်များကို လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်ပါသည် -

- စွမ်းအင်ဝန်ကြီးဌာန၊ သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး ဝန်ကြီးဌာန၊ သိပ္ပံနှင့် နည်းပညာဝန်ကြီးဌာန၊ အခြားဆက်စပ် ဝန်ကြီးဌာနများနှင့် ပြင်ပပညာရှင်တို့ ပူးပေါင်း၍ ကျောက်မီးသွေး တူးဖော်ရရှိနိုင်မည့် နေရာဒေသ၊ ကျောက်မီးသွေး အမျိုးအစား၊ တစ်နှစ်ထွက်ရှိမည့်တန်ချိန်၊ တည်ဆောက်နိုင်သော ကျောက်မီးသွေးဓာတ်အားပေးစက်ရုံအရွယ်အစား စသည်တို့ကို ဆန်းစစ်လေ့လာ အဖြေရှာရပါမည်။
- ရရှိလာသော အဖြေပေါ်မူတည်၍ ကျောက်မီးသွေးစက်ရုံတည်ဆောက်ရန် စီမံကိန်း ချမှတ်ဆောင်ရွက်ရပါမည်။ ကျောက်မီးသွေးစက်ရုံတစ်ရုံ တည်ဆောက်ရန် ၄ နှစ်မှ ၅ နှစ် အချိန်ယူရမည်ဖြစ်၍ အမြန်ဆုံး အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရေး ကြိုးစားရပါမည်။
- သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ဒေသခံများ၏ ကျန်းမာရေးကို ထိခိုက်မှု အနည်းဆုံးဖြစ်အောင် Clean Coal Technology နည်းပညာဖြင့် ကျောက်မီးသွေးမှ လျှပ်စစ်ထုတ်လုပ်မည်ဖြစ်ကြောင်းကို ကျောက်မီးသွေး ဓာတ်အားပေးစက်ရုံ တည်ဆောက်မည့်ဒေသမှ ပြည်သူများကို အပြုသဘော ဆွေးနွေး အသိပညာပေးခြင်းများ ဆောင်ရွက်ရပါမည်။

ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်

ရေးအား။ ရေးအားလျှပ်စစ်စက်ရုံများ၏ တပ်ဆင်အားသည် ၃၂၂၆ မဂ္ဂါဝပ် ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဓာတ်ငွေ့စက်ရုံများပြီးလျှင် ရေးအားလျှပ်စစ်စက်ရုံများသည် ဒုတိယအများဆုံးဖြစ်သော်လည်း စက်တပ်ဆင်အင်အားကို အပြည့်အဝထုတ်လုပ် မပေးနိုင်ပါ။ ရေးအားလျှပ်စစ်သည် လောင်စာအတွက် ကုန်ကျစရိတ် မရှိသော်လည်း အောက်ပါအားနည်းချက်များ ရှိနေပါသည် -

- မထိန်းချုပ်နိုင်သော ရာသီဥတုနှင့် မိုးရွာသွန်းမှုအပေါ် ရေးအားလျှပ်စစ်ထုတ်ဆည်များက မှီခိုနေခြင်း။

- မြန်မာနိုင်ငံ၌ လျှပ်စစ်အလိုအပ်ဆုံးနှင့် ဝန်အားအမြင့်ဆုံးအချိန်ဖြစ်သော နွေကာလတွင် ဆည်များ၏ ရေပမာဏ လျော့ကျနေခြင်း။
- ရေအားလျှပ်စစ်စက်ရုံများသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် လျှပ်စစ်အသုံးများသော ရန်ကုန် (Load Centre) မှ ဝေးကွာသော နေရာတွင် တည်ရှိခြင်း။
- ဝေးကွာသောနေရာရှိ စက်ရုံများမှ လျှပ်စစ်ကို ပို့ဆောင်ရာတွင် ကုန်ကျစရိတ်များခြင်း၊ တာဝါတိုင်များကို အကြမ်းဖက်သမားများက ဖျက်ဆီးရန် လွယ်ကူခြင်း။
- ရေအားလျှပ်စစ်စက်ရုံများကို တည်ဆောက်ရန် အချိန်ယူရခြင်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် ရေအားလျှပ်စစ် စက်ရုံများမှ ထွက်ရှိသော လျှပ်စစ်ကို ထိရောက်စွာ အသုံးချနိုင်ရန် -

- ရေအားလျှပ်စစ်ကို စွမ်းအင်ရောစပ်မှု (Energy Mix) တွင် ၃၅ ရာခိုင်နှုန်းထက် ပိုမသုံးရန်။
- ရေအားလျှပ်စစ်ကို ဝန်တက်လာသည့်အချိန် (Peak Load) တွင်သာ အများဆုံးသုံးရန်။
- ရေအားလျှပ်စစ်ကို ညအချိန်တွင် အများဆုံးသုံးပြီး နေ့အချိန်တွင် နေရောင်ခြည်စွမ်းအင်ကို များများသုံးနိုင်ရန် စွမ်းအင်ရောစပ်မှု (Energy Mix) ကို ရေတို၊ ရေရှည် စီမံကိန်းများချ၍ အထိရောက်ဆုံးဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်ရန်။

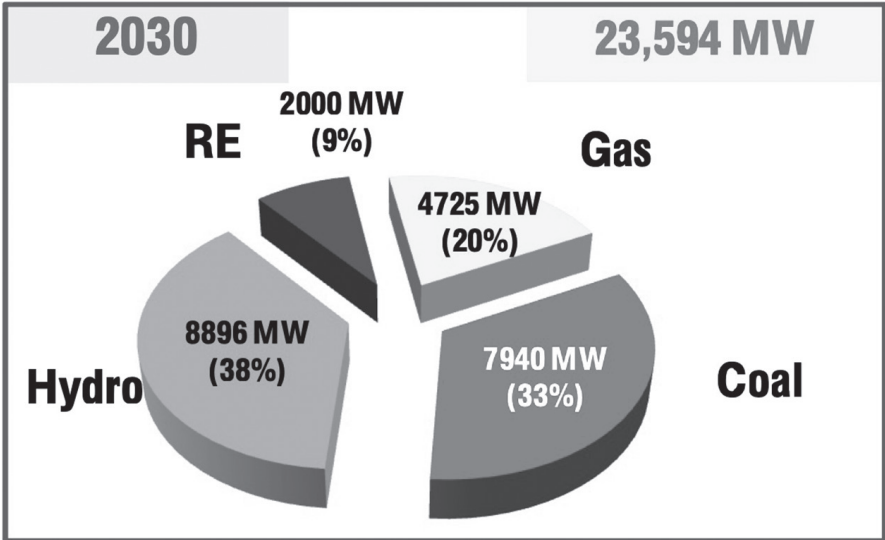
သတိပြုရမည့်မှာ ရေအားလျှပ်စစ်ထုတ်ယူရာတွင် လောင်စာဝယ်ယူရန် မလိုသည့်အတွက် လောင်စာခ သက်သာသည်ဟု ထင်မှတ်မှားကြပါသည်။ ယနေ့ခေတ်တွင် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးသောနိုင်ငံများက သက်သာသောလောင်စာထက် ယုံကြည်စိတ်ချရပြီး ရေရှည်တည်တံ့မည့် လောင်စာကို ပို၍ ရွေးချယ်ကြပါသည်။ ရေအားလျှပ်စစ်ကို အဓိကအားကိုးလျှင် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် စွမ်းအင်လိုခြံရေးအတွက် ထိရောက်မှု အားနည်းပါမည်။

ဆိုလာ ခေါ် နေရောင်ခြည်စွမ်းအင်

ထိုင်းနိုင်ငံတွင် လက်ရှိ ဆိုလာစက်တပ်ဆင်အင်အား မဂ္ဂါဝပ် ၄၀၀၀ ကျော် ရှိပါသည်။ ၂၀၃၇ ခုနှစ်ရောက်လျှင် စွမ်းအင်ရောစပ်မှုတွင် ဆိုလာကို ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းသုံးရန် ထိုင်းနိုင်ငံက ရည်မှန်းဆောင်ရွက်နေပါသည်။ ဗီယက်နမ်တစ်နိုင်ငံလုံး၏ လျှပ်စစ်တပ်ဆင်အင်အားမှာ ၈၄၀၀၀ မဂ္ဂါဝပ်ရှိပြီး ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတွင် လက်ရှိ ဆိုလာစက်တပ်ဆင်အင်အား မဂ္ဂါဝပ် ၁၇၀၀၀ ကျော်ရှိသဖြင့် ဆိုလာသည် ၂၀ ရာခိုင်နှုန်း ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် ထိုင်း၊ ဗီယက်နမ်တို့၏ ရာသီဥတုနှင့် နီးစပ်ပြီး နေရောင်ခြည်စွမ်းအင် ရရှိမှုလည်း ကွာခြားမှု မရှိပါ။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ စုစုပေါင်း စက်တပ်ဆင်အင်အားမှာ ၇၁၈၄ မဂ္ဂါဝပ်ဖြစ်ပြီး ဆိုလာစက်တပ်ဆင်အင်အားမှာ ၁၈၀ မဂ္ဂါဝပ်သာရှိသဖြင့် ဆိုလာ စုစုပေါင်း စက်တပ်ဆင်အင်အားသည် ၂ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်းသာ ရှိပါသည်။ လျှပ်စစ်စီမံကိန်း ဦးစီးဌာနနှင့် ဂျိုက်ကာ (JICA) တို့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ပူးပေါင်းလေ့လာမှုအရ မြန်မာနိုင်ငံသည် ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် လျှပ်စစ်တပ်ဆင်အင်အား ၂၃၅၉၄ မဂ္ဂါဝပ် လိုအပ်မည်ဟု ခန့်မှန်းထားပါသည်။ ဆိုလာကို ၉ ရာခိုင်နှုန်းပါဝင်ရန် တွက်ချက်ထားပြီး ဆိုလာစက်တပ်ဆင်အင်အား ၂၀၀၀

မဂ္ဂါဝပ် ရှိရပါမည်။ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဆိုလာစက်တပ်ဆင်အင်အား ၂၀၀၀ မဂ္ဂါဝပ် ရရှိရန် နှစ်စဉ် မဂ္ဂါဝပ် ၃၀၀ တိုး၍ တပ်ဆင်ရပါမည်။ အောက်ဖော်ပြပါပုံသည် ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်အတွက် ကွဲပြားအရင်းအမြစ်များမှ ထုတ်ယူရရှိမည့် လျှပ်စစ်မဂ္ဂါဝပ်ဖြစ်ပါသည်။

သို့သော် အောက်ပါအချက်များကို ပြုပြင်မှသာ ဆိုလာစက်တပ်ဆင်အင်အား တိုးရန် သေချာပါမည် -

- အန်အယ်လ်ဒီ အစိုးရလက်ထက် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် စုစုပေါင်း ၁၀၆၀ မဂ္ဂါဝပ် ရှိသော ဆိုလာဓာတ်အားထုတ်လုပ်ရန် နေရာ ၃၀ ကို တင်ဒါခေါ်ခဲ့ပါသည်။ ကုမ္ပဏီ ရှစ်ခုကို ၂၉ နေရာ တင်ဒါအောင်ပေးခဲ့သော်လည်း “သပြေဝ” တစ်နေရာ သာ ဆိုလာဓာတ်အားပေးစက်ရုံ တည်ဆောက်နိုင်ပါသည်။ မည်သည့်အတွက် တင်ဒါ အောင်သည့်ကုမ္ပဏီ ၂၈ ခုက လုပ်ငန်းဆက်မလုပ်သည်ကို အဆိုပါ တင်ဒါ အတွေ့အကြုံမှ သင်ခန်းစာယူ၍ ပြုပြင်ပြောင်းလဲသင့်သည်များကို ပြောင်းလဲရန် လိုပါမည်။
- ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းရှင် သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုက နေရောင်ခြည်စွမ်းအင် မှ လျှပ်စစ်ထုတ်လုပ်ပြီး နိုင်ငံတော်ဓာတ်အားကွန်ရက်ထဲသို့ ထည့်ပါက နိုင်ငံတော်က ဝယ်ယူပေးမည့် ဥပဒေကို ရေးဆွဲ ပြဋ္ဌာန်းပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။
- စက်မှုဇုန်၊ အိမ်ရာစီမံကိန်း၊ စက်ရုံများကို အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်း သို့မဟုတ် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးက နေရောင်ခြည်စွမ်းအင်ထုတ်လုပ်၊ ဖြန့်ဖြူး၊ ရောင်းချ နိုင်ခွင့်ဥပဒေကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းရန် လိုအပ်ပါသည်။

နိဂုံး

မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ရှိစွမ်းအင်လိုအပ်ချက်အများစုသည် နိုင်ငံခြားကို မှီခိုတင်သွင်း နေရပါသည်။ လျှပ်စစ်သုံးစွဲမှုသည် နှစ်စဉ်တိုးနေသော်လည်း လျှပ်စစ်ထုတ်လုပ်မှုနှင့် ဖြန့်ဖြူးနိုင်မှုသည် အားရဖွယ် မရှိပါ။ သို့သော် မြန်မာနိုင်ငံ၏ သဘာဝစွမ်းအင်အရင်းအမြစ် များဖြစ်သည့် ရေနံ၊ သဘာဝဓာတ်ငွေ့နှင့် ကျောက်မီးသွေးတို့ကို တူးဖော်ထုတ်ယူနိုင်ရန် အလားအလာကောင်းများ ရှိနေပါသည်။ လျှပ်စစ်ထုတ်ယူရန်အတွက် ရေအား၊ နေရောင်ခြည် စွမ်းအင်နှင့် လေစွမ်းအင်တို့ အလျှံပယ် ရှိနေပါသည်။ စွမ်းအင်ရောစပ်မှု (Energy Mix) မှန်ကန်ရန်သာ အရေးကြီးပါသည်။ စွမ်းအင်ရောစပ်မှု မှန်ကန်မှ စိတ်ချရပြီး ရေရှည်တည်တံ့ မည့် လျှပ်စစ်စွမ်းအင်ကို ရရှိပါမည်။ သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာနများ၊ ဆက်စပ်ဝန်ကြီးဌာန များ၊ ပညာရှင်များ ပူးပေါင်းပြီး စွမ်းအင်မဟာဗျူဟာစီမံကိန်း (Energy Master Plan) ကို ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်အထိ ရည်မှန်းပြီး အမြန်ဆုံးရေးဆွဲကာ အမြန်ဆုံးအကောင်အထည်ဖော်သင့် ပါပြီ။

“အနာဂတ်အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ စွမ်းအင်လုံခြုံရေးအတွက် သန့်ရှင်းပြီး ယုံကြည်စိတ်ချ ရသော အရင်းအမြစ်များကို အခြေခံရပါမည်။ နျူကလီးယားစွမ်းအင်သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ စွမ်းအင်မဟာဗျူဟာတွင် အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်သည်။”ဟု အိန္ဒိယဝန်ကြီးချုပ် မိုဒီ က ဆိုထားပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ စွမ်းအင်ဖူလုံရေးအတွက်လည်း နျူကလီးယားစွမ်းအင် (Nuclear Energy) ကို အလေးထားစဉ်းစားရန် လိုပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ မိတ်ဖက်နိုင်ငံ များဖြစ်သည့် ရုရှား၊ တရုတ်နှင့် အိန္ဒိယတို့က နျူကလီးယားမှ လျှပ်စစ်များစွာထုတ်နေသည့် အင်အားကြီးနိုင်ငံများဖြစ်နေခြင်းက မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အခွင့်အရေးကောင်းများစွာကို ပိုင်ဆိုင်ထားပါသည်။ အသုံးချတတ်ရန်သာ လိုပါသည်။

စွမ်းအင်လုံခြုံရေး ခိုင်မာအားကောင်းမှသာ နိုင်ငံတော်၏ စီးပွားရေး၊ လုံခြုံရေး၊ လူမှုရေးများ အားကောင်းခိုင်မာမည်ဖြစ်သဖြင့် စွမ်းအင်လုံခြုံရေးအတွက် ဘက်ပေါင်းစုံမှ နည်းပေါင်းစုံဖြင့် ကြိုးစားရန်လိုကြောင်း အကြံပြုရေးသားလိုက်ပါသည်။

ကျော်ကျော်လှိုင် (SMART)

အသံနှင့်အညွှန်းတမ်းတို့ကို
ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်း

အသံနှင့်အညွှန်းတမ်း

“စွမ်းအင်လုံခြုံရေးနှင့် စွမ်းအင်အမှီအခိုကင်းမူသည်
ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့်
အဆိုပါနိုင်ငံများရှိ ပြည်သူများ၏
လူမှုဘဝတိုးတက်ကောင်းမွန်ရေးအတွက်
မရှိမဖြစ် အရေးကြီးသည်။”

အမျိုးသားလိုခြံရေးဟုဆိုရာတွင် ယခင်က စစ်ရေးအရ တိုက်ခိုက်မှုများမှ အကာအကွယ်ပေးခြင်းဟု နားလည်ခဲ့ကြသော်လည်း ယခုအခါတွင်မူ အကြမ်းဖက်မှုများမှ လုံခြုံရေး၊ ရာဇဝတ်မှုများ နည်းနိုင်သမျှ အနည်းဆုံးဖြစ်မှု၊ စီးပွားရေးအရလုံခြုံမှု၊ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ လုံခြုံမှု၊ ဆိုက်ဘာလုံခြုံမှု၊ အစားအစာဘေးကင်းလုံခြုံမှုတို့အပြင် စွမ်းအင်ဖူလုံရေးနှင့် လုံခြုံရေးလည်းပါဝင်ကြောင်း အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုလာကြသည်။ စွမ်းအင်လုံခြုံရေးဆိုသည်မှာ စွမ်းအင်များကို ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့် သက်သာသည့် ဈေးနှုန်း၊ လုံလောက်သည့်အရည်အသွေး တို့ဖြင့် စဉ်ဆက်မပြတ်ရရှိအသုံးပြုနေနိုင်ခြင်းဟု ယေဘုယျအားဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုနိုင်သည်။

စွမ်းအင်လိုအပ်ချက် လျင်မြန်စွာမြင့်မားလာခြင်းသည် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအများအပြားအတွက် စိန်ခေါ်မှု ဖြစ်လာနေသည်။ အထူးသဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် လူဦးရေတိုးပွားလာခြင်း၊ မြို့ပြဧရိယာကျယ်ပြန့်လာခြင်း၊ လူနေမှုအဆင့်အတန်း မြင့်မားသည့်ဘဝသို့ ရောက်ရှိရန် ပိုမိုကြိုးပမ်းလာကြခြင်း၊ စက်မှုလုပ်ငန်းများနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခြင်းတို့သည် စွမ်းအင်လုံခြုံရေးအတွက် စိန်ခေါ်မှုများဖြစ်လာသည်။ စွမ်းအင်လုံခြုံရေးကို လွယ်ကူအရိုးရှင်းဆုံး ဖွင့်ဆိုရပါက စွမ်းအင်ဝန်ဆောင်မှုကို သက်သာသော ဈေးနှုန်းဖြင့် အနှောင့်အယှက် အဟန့်အတားမရှိ ရရှိနိုင်ခြင်းနှင့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအနေဖြင့် ကမ္ဘာ့စွမ်းအင် ဈေးကွက်အပြောင်းအလဲဖြစ်ပေါ်တိုင်း လိုက်ပါပြောင်းလဲခြင်းမရှိဘဲ စွမ်းအင်အမှီအခိုကင်းမှုဖြစ်အောင် စွမ်းဆောင်နိုင်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ စွမ်းအင်လုံခြုံရေးနှင့် စွမ်းအင်အမှီအခိုကင်းမှုသည် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် အဆိုပါနိုင်ငံများရှိ ပြည်သူများ၏ လူမှုဘဝတိုးတက်ကောင်းမွန်ရေးအတွက် မရှိမဖြစ် အရေးကြီးသည်။ သို့ဖြစ်ရာ စွမ်းအင်လိုအပ်ချက်နှင့် ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်မှုကို ပြန်လည်စဉ်းစားသုံးသပ်ရန် လိုအပ်လာပြီဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ၏ အနာဂတ်စွမ်းအင် ပိုမိုလုံခြုံမှုရရှိရန်အတွက် အလေးအနက် စဉ်းစားရန် လိုအပ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် အာဆီယံနိုင်ငံများတွင် လျှပ်စစ်စွမ်းအင်ရရှိမှု အနည်းဆုံးနိုင်ငံဖြစ်သည်။ လူဦးရေ၅၅ သန်းကျော်ရှိသော မြန်မာနိုင်ငံသည် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်အထိ တစ်နိုင်ငံလုံး ရှိအိမ်ထောင်စဦးရေ၏ ၅၄ ရာခိုင်နှုန်းသာ နိုင်ငံမှဖြန့်ဖြူးသော ဓာတ်အားလှိုင်းနှင့် ချိတ်ဆက်သုံးစွဲခွင့်ရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို အထောက်အကူပြုစေရန်အတွက် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအား လျှပ်စစ်စွမ်းအင် လုံလောက်စွာ ပေးနိုင်ရေးအတွက် အမေရိကန်ဒေါ်လာ နှစ်ဘီလီယံခန့် နှစ်စဉ် သုံးစွဲရန် လိုအပ်မည်ဟု ကမ္ဘာ့ဘဏ်အစီရင်ခံစာ ထုတ်ပြန်ချက်တွင် ဖော်ပြထားသည်။ ထို့ပြင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လျှပ်စစ်စွမ်းအား သုံးစွဲမှုသည် တစ်နှစ်လျှင် ၁၁ ရာခိုင်နှုန်း တိုးမြှင့်လိုအပ်လာသည်ဟု တွက်ချက်ထားသည်။ ကမ္ဘာ့ဘဏ်၏ ခန့်မှန်းချက်အရ ၂၀၂၅ ပြည့်နှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် စုစုပေါင်း မဂ္ဂါဝပ် ၈၆၀၀ ထုတ်လုပ်ရန် လိုအပ်မည်ဖြစ်ပြီး ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် ၁၂၆၀၀ မဂ္ဂါဝပ် ထုတ်လုပ်ရန် လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။ လျှပ်စစ်စွမ်းအားဝန်ကြီးဌာနကလည်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ လျှပ်စစ်စွမ်းအား သုံးစွဲမှုသည် တစ်နှစ်လျှင် ၁၅ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၁၉ ရာခိုင်နှုန်းအထိ မြင့်တက်လာနေသည်ဟု ဆိုသည်။

တရုတ်သမ္မတနိုင်ငံကျင့်ဖျင်၏ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် မြန်မာနိုင်ငံခရီးစဉ်အတွင်း နှစ်နိုင်ငံ

သဘောတူညီချက် ၃၃ ချက် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြပြီး မြန်မာ-တရုတ် စွမ်းအင်ဆက်သွယ်မှု ဆက်သွယ်ရေးစီမံကိန်း ဖြစ်နိုင်ခြေလေ့လာဆန်းစစ်မှုအတွက် နားလည်မှုစာချွန်လွှာကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြသည်။ မြန်မာ-တရုတ်နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် စွမ်းအင်ဆက်သွယ်မှု စီမံကိန်းအတွက် လေ့လာမှုကို လျှပ်စစ်နှင့်စွမ်းအင်ဝန်ကြီးဌာနနှင့် တရုတ်အစိုးရပိုင် China Southern Power Grid (CSG) တို့အကြား လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြသည်လည်း ရှိသည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ် စက်တင်ဘာကုန်အထိ စွမ်းအင်ကဏ္ဍတွင် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ဒေါ်လာ ၂၆ ဒသမ ၄၈၄ ဘီလီယံကျော် မြှုပ်နှံထားပြီး စုစုပေါင်းနိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ပမာဏ၏ ၂၈ ဒသမ ၄၅ ရာခိုင်နှုန်းရှိကြောင်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် ကုမ္ပဏီများညွှန်ကြားမှု ဦးစီးဌာနမှ ထုတ်ပြန်ချက်တွင် ဖော်ပြထားသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကော်မရှင်၏ (၄/၂၀၂၄) ကြိမ်မြောက် အစည်းအဝေးဆုံးဖြတ်ချက်အရ ဆောင်ရွက်ဆဲ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု လုပ်ငန်းများ၏ မတည်ငွေရင်း တိုးမြှင့်ခြင်းအပါအဝင် စက်မှုကဏ္ဍ၊ ဟိုတယ်နှင့်ခရီးသွားကဏ္ဍ၊ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားကဏ္ဍတို့မှ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုလုပ်ငန်းအသစ် ခြောက်ခုကို ခွင့်ပြုပေးခဲ့သည်။ ၂၀၂၄ ခုနှစ် မတ်လကုန်အထိ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံထားသည့် နိုင်ငံ/ ဒေသပေါင်း ၅၃ ခု အနက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အများဆုံးပြုလုပ်သော နိုင်ငံ/ဒေသများမှာ စင်ကာပူနိုင်ငံ၊ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့ဖြစ်သည်။ စီးပွားရေးကဏ္ဍ ၁၂ ခုအနက် အများဆုံး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံ ထားသည့် ကဏ္ဍများမှာ စွမ်းအင်ကဏ္ဍတွင် စုစုပေါင်းရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု၏ ၂၈ ဒသမ ၄၈ ရာခိုင်နှုန်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့ကဏ္ဍတွင် စုစုပေါင်းရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ၏ ၂၄ ဒသမ ၄၄ ရာခိုင်နှုန်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကုန်ထုတ်လုပ်မှုကဏ္ဍတွင် စုစုပေါင်းရင်းနှီး မြှုပ်နှံမှု၏ ၁၄ ဒသမ ၄၃ ရာခိုင်နှုန်းဖြင့်လည်းကောင်း အသီးသီး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံထားကြသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် စွမ်းအင်ရရှိသုံးစွဲမှုများကို တစ်ဦးချင်းစွမ်းအင်သုံးစွဲမှု အနိမ့်ဆုံး အခြေအနေမှ တိုးတက်လာအောင် လုပ်ဆောင်နိုင်မည့် အခွင့်အလမ်းအများအပြား ရှိသည်။ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားမရရှိခြင်းသည် ပြည်သူများ၊ အထူးသဖြင့် ကျေးလက်နေပြည်သူများ အတွက် ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေးနှင့် ငွေရေးကြေးရေးကိစ္စများ၊ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍတိုးတက်ရေး နှင့် အလုပ်အကိုင်များ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖန်တီးနိုင်ရေးအတွက် အဟန့်အတားများ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ အစိုးရ၏ အမျိုးသားလျှပ်စစ်ဓာတ်အားရရှိရေး စီမံချက်တွင်မူ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်၌ လူပေါင်း ၃၆ သန်း လျှပ်စစ်မီးရရှိရန်နှင့် အိမ်ထောင်စု ခုနစ်သန်းကျော်ကို လျှပ်စစ် မီးပေးရန် ရည်မှန်းထားသည်။

စွမ်းအင်ကဏ္ဍတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရေး အဟန့်အတားများ၊ စွမ်းအင်ချွေတာရေးနှင့် ထုတ်လုပ်မှုစွမ်းအား တိုးမြှင့်ရေးအတွက် စိတ်ဝင်စားမှုနည်းပါးခြင်းတို့ကို ကျော်လွှားနိုင်ရန် ထုတ်လုပ်မှုကုန်ကျစရိတ်ထက်နိမ့်သော ဓာတ်အားခဈေးနှုန်းများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရန် အကြံပြုချက်များလည်း ရှိသည်။ လွန်ခဲ့သည့် ဆယ်စုနှစ်များစွာအတွင်း စွမ်းအင်အခြေခံ အဆောက်အအုံများအပေါ် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု တောက်လျှောက်နည်းပါးခဲ့ခြင်းသည် စွမ်းအင် မလုံလောက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်စေကာ အကျိုးဆက်အားဖြင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု နှေးကွေး ပြီး ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုနှင့် ပညာရေးအပါအဝင် လူမှုဝန်ဆောင်မှုများကိုပါ အားနည်း စေခဲ့သည်။

စွမ်းအင်အသွင်ကူးပြောင်းရေးဆောင်ရွက်ရာတွင် Green Energy အရင်းအမြစ်များကို ပြောင်းလဲသုံးစွဲကြရမည်ဖြစ်သဖြင့် Clean Energy ဟု သတ်မှတ်သည့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ကို ကြားခံအဆင့်တစ်ခုအဖြစ် မလွဲမသွေ သုံးစွဲသွားရဦးမည် ဖြစ်သည်။ ရုပ်ကြွင်းလောင်စာများဖြစ်သည့် ကျောက်မီးသွေး၊ ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့တို့အနက် ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက်ထုတ်လွှတ်မှုအနည်းဆုံးမှာ သဘာဝဓာတ်ငွေ့ပင်ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်ရာ စွမ်းအင်ဝန်ကြီးဌာနအနေဖြင့် နိုင်ငံတော်၏ သဘာဝဓာတ်ငွေ့လိုအပ်ချက်ကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရန် နည်းလမ်းပေါင်းစုံသုံး၍ စီမံဆောင်ရွက်နေသည်လည်း ရှိသည်။ အဆိုပါလိုအပ်ချက်ကို ဖြည့်ဆည်းနိုင်ရေးအတွက် ပြည်တွင်းသဘာဝဓာတ်ငွေ့ တိုးမြှင့်ထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် LNG တင်သွင်းခြင်းစသည်ဖြင့် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်မည်ဟုလည်း ဆိုသည်။ စွမ်းအင်ဝန်ကြီးဌာနအနေဖြင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ တိုးမြှင့်ထုတ်လုပ်နိုင်ရေးအတွက် ခေတ်မီနည်းပညာများကို အသုံးပြု၍ လက်ရှိထုတ်လုပ်နေသော ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့မြေများမှ တိုးတက်ထုတ်လုပ်နိုင်ရေး၊ တူးဖော်ခြင်း မပြုရသေးသော ကျောက်လွှာစဉ်စုများမှ ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့များထုတ်ယူရရှိနိုင်ရေး ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်နေသကဲ့သို့ ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့မြေအသစ်များကို ကုန်းတွင်းနှင့် ကမ်းလွန်နေရာနှစ်ခုလုံးတွင် ရှာဖွေဖော်ထုတ်ရန် လိုအပ်သည်။ သဘာဝဓာတ်ငွေ့ရည် (LNG) ကို မြန်မာနိုင်ငံ၏ Energy Mix တွင် အချိုးအစားတစ်ခုပါဝင်အသုံးပြုခြင်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ စွမ်းအင်လိုခြံမှုကို အထောက်အကူပြုနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပထဝီအနေအထားအပြင် တည်ဆောက်ထားပြီးဖြစ်သည့် ပိုက်လိုင်းကွန်ရက်နှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံများ အထိုက်အလျောက်ရှိပြီးဖြစ်ရာ LNG Trading အတွက်ပါ စဉ်းစားဆောင်ရွက်ကြရမည်ဖြစ်သည်ဟု စွမ်းအင်ဝန်ကြီးဌာနပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးကိုကိုလွင်က စွမ်းအင်ဖူလုံရေးနှင့် စွမ်းအင်အသွင် ကူးပြောင်းရေးအလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲတစ်ခုတွင် ဦးဆောင်ဆွေးနွေးသွားခဲ့သည်။

စွမ်းအင်ကဏ္ဍ၏ ဘဏ္ဍာရေးရှင်သန်ရပ်တည်နိုင်စွမ်းမြင့်မား၍ စဉ်ဆက်မပြတ်တိုးတက်နေစေရန်အတွက် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိပြီး တစ်သမတ်တည်းအပြောင်းအလဲမရှိတည်ငြိမ်သည့် စွမ်းအင် ဈေးနှုန်းမူဝါဒတစ်ရပ်လိုအပ်သည်။ ထို့ပြင် ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍ၏ ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်မှု တိုးတက်များပြားလာစေရန်လည်း အရေးတကြီးလိုအပ်သကဲ့သို့ လျှပ်စစ်ကဏ္ဍ၏ စွမ်းဆောင်ရည် မြင့်မားလာစေရန်လည်း လိုအပ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် အစိုးရပုဂ္ဂလိက ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ (Public Private Partnerships-PPP) ၊ စွမ်းအင်ကဏ္ဍတွင် ပုဂ္ဂလိကတိုက်ရိုက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများနှင့်ပတ်သက်၍ အတွေ့အကြုံတချို့လည်း ရှိထားပြီး ဖြစ်သည်။ မူဝါဒချမှတ်သူများအနေဖြင့် အခြားနိုင်ငံများ၏ လျှပ်စစ်ကဏ္ဍဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွင် ပုဂ္ဂလိက၏အခန်းကဏ္ဍ တိုးမြှင့်ပါဝင်လာအောင် မည်သို့ဆောင်ရွက်နေသည်ကိုလည်း လေ့လာဆန်းစစ်သင့်သည်။ အနာဂတ် ဓာတ်အားလိုအပ်ချက်များကို သဘာဝဓာတ်ငွေ့၊ ရေအားနှင့် ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲ စွမ်းအင်စီမံကိန်းများကို အခြေပြု၍ ရေရှည်တည်တံ့သည့် စွမ်းအင်ဖြင့် ဖြည့်ဆည်းနိုင်ရန် ဓာတ်အားထုတ်လုပ်ရေးနှင့် ဓာတ်အားပို့လွှတ်ရေးစနစ် ချဲ့ထွင်ခြင်း စီမံချက်များကိုလည်း ရေးဆွဲဆောင်ရွက်သင့်သည်။

အနာဂတ်စွမ်းအင်ကဏ္ဍတွင်လည်း သဘာဝ
ဓာတ်ငွေ့သည် အရေးကြီးသည့် အခန်းကဏ္ဍတွင်
ဆက်လက်ပါဝင်နေဦးမည် ဖြစ်သည်။ ပြန်လည်ပြည့်
ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်ကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက်လည်း
ဆိုလာ၊ လေအားနှင့် အခြားပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲ အရင်း
အမြစ်များမှလျှပ်စစ်ဓာတ်အားထုတ်လုပ်နိုင်ရေးအတွက်
လည်း အားပေးဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သည်။ မဟာ
ဓာတ်အားလိုင်းနှင့် ဝေးကွာသည့် ကျေးလက်ဒေသများ
တွင် အသေးစားရေအားလျှပ်စစ်၊ လေအားလျှပ်စစ်၊
ဆိုလာ စသည့်အရင်းအမြစ်မျိုးစုံမှလည်း လျှပ်စစ်
ဓာတ်အား ထုတ်လုပ်သုံးစွဲနိုင်ရေး စီမံဆောင်ရွက်သင့်
သည်။ ထို့ပြင် စွမ်းအင်ကို အကျိုးရှိထိရောက်စွာ
အသုံးချရေး၊ စွမ်းအင်ခြိုးခြံချွေတာရေးအတွက်လည်း
မူဝါဒများ ချမှတ်ဆောင်ရွက်သင့်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံကဲ့သို့သော ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံအနေဖြင့်
စွမ်းအင်ပြဿနာကို ဖြေရှင်းရာတွင် မိမိတို့၏ ပကတိ
အရှိတရားကို အမှန်အတိုင်းသုံးသပ်ရန် လိုအပ်သည်။
လောင်စာများထဲတွင် ကျောက်မီးသွေးသည် အမှန်
တကယ်ဈေးနည်းသဖြင့် ယင်းကို လုံးလုံးပစ်ပယ်ရန်
မလွယ်ကူသေးပါ။ စွမ်းအင်လိုအပ်နေသည့်ကမ္ဘာတွင်
မရှိသုံး သုံးနေရဦးမည် ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံအနေ
ဖြင့်လည်း စွမ်းအင်အရင်းအမြစ်တစ်ခုအဖြစ် အသုံးချ
နိုင်ရန် စဉ်းစားသင့်သည်။ ကျောက်မီးသွေးကြောင့်
ပတ်ဝန်းကျင်ညစ်ညမ်းမှုကို အနည်းဆုံးဖြစ်အောင်
ကြိုးပမ်းကာ ရေရှည်တွင် ယင်းကို မည်သို့စွန့်ခွာ၍
မည်သည့်အစားထိုးစွမ်းအင် အသုံးပြုမည်ကို ရည်မှန်း
ချက်ထား၍ ဆောင်ရွက်သင့်သည်။

လက်ရှိရေနံသိုက်များ ဖြစ်ပေါ်လာရန် နှစ်
သန်းပေါင်းများစွာ ကြာမြင့်သည်။ သို့ဖြစ်ရာ ရေနံသည်
တစ်ချိန်တွင် ကုန်ဆုံးမည့်စွမ်းအင်ဖြစ်သည်။ သို့သော်
မည်သည့်အချိန်တွင် ကုန်ဆုံးမည်ဆိုသည်ကို ခန့်မှန်း
ရန် ခက်ခဲသည်။ ၂၀၁၃ ခုနှစ်အကုန်တွင် ကမ္ဘာပေါ်၌
တွေ့ရှိပြီးရေနံသိုက်ပမာဏသည် ဗြိတိသျှရေနံကုမ္ပဏီ
၏ ခန့်မှန်းချက်အရ စည်ပေါင်း ၁၇၀၀ ဘီလီယံမျှ ရှိ
သည်ဟု ဆိုသည်။ သမားရိုးကျ ရေနံထုတ်ယူနည်းများ

“မြန်မာနိုင်ငံ
ကဲ့သို့သော ဖွံ့ဖြိုးဆဲ
နိုင်ငံအနေဖြင့်
စွမ်းအင်ပြဿနာကို
ဖြေရှင်းရာတွင်
မိမိတို့၏
ပကတိအရှိတရားကို
အမှန်အတိုင်း
သုံးသပ်ရန်
လိုအပ်သည်။”

အပြင် ရေနံရောနေသော ယေလကျောက်များထဲမှ ထုတ်ယူနိုင်သည့် နည်းပညာအပါအဝင် နည်းပညာသစ်များကို အသုံးပြုလာနိုင်၍ အနာဂတ်တွင် ရေနံအမြောက်အမြား ထုတ်ယူ အသုံးပြုနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ရေနံကြောင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် ထိခိုက်မှုရှိ၍ အသုံး လျှော့ရန် လိုအပ်သော်လည်း ရေနံသည် အရည်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သိုလှောင်သယ်ယူရန် လွယ်ကူခြင်း၊ အသုံးအဆောင်အမျိုးမျိုး ထုတ်လုပ်ရန်လွယ်ကူခြင်း၊ အခြားဆယ်စုနှစ်များစွာ အတွင်း မကုန်နိုင်သေးခြင်းတို့ကြောင့် ရေနံအသုံးပြုမှုမှာ ဆက်လက်မြင့်မားနေဦးမည်သာ ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံအရှေ့ဘက်ကမ်းရိုးတန်းတွင် ထားဝယ်ရေနက်ဆိပ်ကမ်းတစ်ခု တည်ဆောက်ရေးအတွက် မြန်မာနိုင်ငံမှ တာဝန်ရှိသူများက ရုရှားနှင့်ဆွေးနွေးမှုများ ပြုလုပ်နေသည်ဟု သတင်းများ ထွက်ပေါ်လာသည်။ မြန်မာအစိုးရအနေဖြင့် ရေနံချက်စက်ရုံတစ်ခု အပါအဝင် အထူးစီးပွားရေးဇုန်တစ်ခု ထူထောင်ရေးနှင့်အတူ ဆိပ်ကမ်းပရောဂျက်တွင် ရုရှား၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများရရှိစေရန် စိတ်ဝင်စားနေသည်ဟု ဆိုသည်။ စီမံကိန်းအတွက် အဆိုပြုထားသည့် အစီအစဉ်များမှာ တန်ချိန် ၁၀ သန်း လက်ခံနိုင်သည့် ဆိပ်ကမ်းတစ်ခု တည်ဆောက်ခြင်းနှင့် တစ်နေ့လျှင် စည်ပေါင်း ၁၀၀၀၀၀ ထုတ်လုပ်နိုင်သည့် ရေနံချက်စက်ရုံတစ်ရုံ တည်ဆောက်ခြင်းလည်း ပါဝင်သည်ဟုဆိုသည်။ ထားဝယ်ဆိပ်ကမ်း တည်ဆောက်ရေး အစီအစဉ်သည် အန်ဒမန်ပင်လယ်တစ်လျှောက် တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီးတွင် တည်ရှိပြီး ကမ္ဘောဒီးယား၊ လာအို၊ ထိုင်း၊ ဗီယက်နမ်နှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့ ပါဝင်သည့် မဟာမဲခေါင်ဒေသခွဲ (GMS) အတွက် မှန်ဝတစ်ခုသဖွယ် ဖြစ်စေမည်ဖြစ်သည်။

ဗျူကလီးယားစွမ်းအင်ကို ငြိမ်းချမ်းသောရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် အသုံးပြု၍ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားပေးစက်ရုံ တည်ဆောက်ရန် စူးစမ်းလေ့လာ တိုင်းတာမှုဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များ ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံရှိ ROSATOM ကုမ္ပဏီနှင့် ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် လျှပ်စစ်စွမ်းအားဝန်ကြီးဌာနတို့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်ရန် နားလည်မှုစာချွန်လွှာ (Memorandum of Understanding-MOU) ရေးထိုးထားသည်လည်း ရှိသည်။ အဆိုပါစီမံကိန်းအကောင်အထည်ပေါ်လာပါက စွမ်းအင်ဖူလုံရေးနှင့် လုံခြုံရေးအတွက် တစ်ဖက်တစ်လမ်းက အထောက်အကူပြုလာမည် ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ရရှိရေးနှင့်ပတ်သက်၍ နေရောင်ခြည်စွမ်းအင်သုံး လျှပ်စစ်ဓာတ်အားပေးစက်ရုံ၊ အပူစွမ်းအင်သုံး ဓာတ်အားပေးစက်ရုံ၊ ရေအားလျှပ်စစ် ဓာတ်အားပေးစက်ရုံ၊ သဘာဝဓာတ်ငွေ့သုံး ဓာတ်အားပေးစက်ရုံ၊ ကျောက်မီးသွေးသုံး ဓာတ်အားပေးစက်ရုံတို့မှ ရယူအသုံးပြုနေခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့သော် သဘာဝဓာတ်ငွေ့အထွက်နည်းလာခြင်းနှင့် နွေရာသီ ရေနည်းသည့်အချိန်တို့တွင် ရေအားလျှပ်စစ် ဓာတ်အားပေးစက်ရုံတို့မှ ထုတ်လုပ်ပေးနိုင်မှု နည်းပါးလာခြင်းတို့ကို ကြုံတွေ့နေရသည်။ ထို့ပြင် ဓာတ်အားပေးစက်ရုံအချို့မှာလည်း အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်ခံရခြင်းတို့ကြောင့် ဓာတ်အားလေလွင့်မှုများလည်း ရှိသည်။

စွမ်းအင်လုံခြုံရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ဗဟိုအစိုးရမှချည်းသာ ဆောင်ရွက်ပေးရန်မဟုတ်ဘဲ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများကလည်း ၎င်းတို့၏ အစီအစဉ်ဖြင့် တစ်ပိုင်တစ်နိုင်

ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သည်။ ထို့ပြင် စွမ်းအင်ကဏ္ဍတွင် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ အား ဆွဲဆောင်ရန်လည်း လိုအပ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ယနေ့ရင်ဆိုင်နေရသည့် လောင်စာဆီဈေးနှုန်းကြီးမြင့်မှု၊ လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ပြတ်တောက်မှုတို့ကို ရေတို၊ ရေရှည် စီမံချက်များဖြင့် ဖြေရှင်းရန် လိုအပ်သည်။ စွမ်းအင်ဖူလုံရေးအတွက် စွမ်းအင်ရရှိနိုင်သမျှ အရင်းအမြစ်ပေါင်းစုံ၊ နည်းလမ်းပေါင်းစုံမှ ရယူရမည် ဖြစ်သည်။ စွမ်းအင်ဖူလုံရေးအတွက် စဉ်းစားရာတွင် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ရှုထောင့်အောက်တွင် တိမ်မြုပ်နေခြင်းမျိုးမဟုတ်ဘဲ ကျောက်မီးသွေးဖြင့် ထုတ်သင့်သည့်နေရာတွင်ထုတ်၍ နျူကလီးယားဖြင့် ထုတ်သင့်သည့် နေရာတွင် ထုတ်ရမည်ဖြစ်သည်။ အခြေခံအကျဆုံးဖြစ်သည့် စွမ်းအင်ဖူလုံမှုနှင့် လုံခြုံမှု မရှိ ပါက တိုးတက်ရန်ဆိုသည်မှာ ဝေး၍ ရပ်တည်ရန်ပင် ခက်ခဲမည်ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်ရာ စွမ်းအင် ဖူလုံရေးနှင့် လုံခြုံရေးအတွက် ဘက်ပေါင်းစုံမှစဉ်းစားကာ ရေတို၊ ရေရှည်စီမံချက်များ ရေးဆွဲဆောင်ရွက်ရန် အရေးတကြီး လိုအပ်နေပြီဖြစ်သည်။

ကျော်နိုင်တင့်

Ref:

1. <https://news-eleven.com/article/283191>
2. <https://www.moi.gov.mm/news/54431>
3. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/B9780128240847000217>
4. စွမ်းအင်နှင့် ပတ်ဝန်းကျင်၊ ကျော်ဦး
5. <https://news-eleven.com/article/291765>
6. <https://npnewsmm.com/news/6648373836eb98068d706576>
7. <https://news-eleven.com/article/240884>
8. <https://news-eleven.com/article/291765>
9. <https://www.moi.gov.mm/news/54566>
10. မြန်မာ့စွမ်းအင်မြှင့်တင်ခြင်း လူတိုင်းအတွက်စွမ်းအင်၊ Policies for shared prosperity in Myanmar

တစ်နေ့မှာ မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရက

ပြောခဲ့တာကို

“မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရက ၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင်
ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ချုပ်ကြီးနှင့်တကွ
နိုင်ငံတကာအစိုးရများထံ မိမိတို့နိုင်ငံကို မြန်မာနိုင်ငံ၊
မိမိတို့လူမျိုးကို မြန်မာလူမျိုးဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲရန်
တရားဝင်အကြောင်းကြားခဲ့သည်။”

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေပညာရှင်များက နိုင်ငံတစ်ခုအဖြစ် ကမ္ဘာမြေတွင် မားမားမတ်မတ်ရပ်တည်နိုင်သော ပိုင်နက်နယ်မြေတစ်ခု၏ အင်္ဂါရပ် သို့မဟုတ် နိုင်ငံတစ်ခု၏ ဥပမာရုပ်နှင့်ပြည့်စုံသော နိုင်ငံဖြစ်ရန် အောက်ပါအင်္ဂါရပ် (၄) ရပ်နှင့်ပြည့်စုံရမည်ဟု ဆိုခဲ့သည်-

- (၁) ပိုင်နက်နယ်မြေ၊ နယ်နိမိတ်အပိုင်းအခြား (Territory)
- (၂) လူဦးရေ (နိုင်ငံသားအရေအတွက်) (Population)
- (၃) အစိုးရ (Government)
- (၄) လွတ်လပ်သောအချုပ်အခြာအာဏာ (Sovereignty)

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံသည် အထက်ပါအင်္ဂါရပ် (၄) ရပ် (၀ါ) နိုင်ငံတစ်ခု၏ ဥပမာရုပ်ရှိသောနိုင်ငံ ဖြစ်သည်။

နိုင်ငံတကာဥပဒေပညာရှင်များ၊ သမိုင်းပညာရှင်များက နိုင်ငံမြေတစ်ခုပေါ်တွင် နိုင်ငံသားဟူ၍ လူမျိုးတစ်မျိုးတည်းရှိသော နိုင်ငံရှိတတ်သည်။ ရှားသည်။ လူမျိုးနွယ် (တိုင်းရင်းသားလူမျိုး) အများအပြား စုစည်းနေထိုင်လေ့ရှိကြကြောင်း၊ ဝတ်စားဆင်ယင်ပုံ၊ ဘာသာစကား၊ ကိုးကွယ်မှု၊ ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်း၊ ယဉ်ကျေးမှုကအစ တူညီသောအိမ်ထောင်စု တစ်ခုကို မျိုးတူမိသားစု (Family) ဟု ခေါ်ခဲ့ကြသည်။ ထိုမျိုးတူမိသားစုများ ရပ်ကွက်၊ မြို့ရွာများကျော်မိသည်အထိ အရေအတွက်များလာသည့်အခါ သူ့သမီးနှင့်ကိုယ့်သား၊ သူ့တူနှင့်ကိုယ့်တူမတို့အိမ်ထောင်ကျကာ တစ်ရွာလုံး၊ တစ်မြို့လုံး အမျိုးပတ်တော်လာကြသောအခါ ဆွေမျိုး (နွယ်) စု (Clan) ဟု ခေါ်ကြသည်။ ထိုမျိုးတူ ဆွေမျိုးနွယ်စုများ နေရာဒေသများစွာ၌ ရှိလာသောအခါ လူမျိုးနွယ်စု (Tribe) ဟု သုံးနှုန်းသည်။ ထို Tribe လူမျိုးနွယ်စုများ ဦးရေ တိုးလာသောအခါ လူမျိုးစု၊ လူနည်းစု (Minority) ဟု ခေါ်ကြသည်။ မျိုးတူ၊ ဆင်တူ၊ အရာရာ တူသော လူမျိုးစုများကိုပင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုး (Nationality) များဟု သုံးနှုန်းသည်။ နိုင်ငံ မြေတစ်ခုပေါ်တွင် အတူပေါက်ဖွားနေထိုင်ကြသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအားလုံးပေါင်း၍ ထိုနိုင်ငံ၏နိုင်ငံသား တိုင်းရင်းဖွား နိုင်ငံသားလူမျိုးကြီးတစ်ခု (Nation) ဖြစ်လာသည်။ ယနေ့ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်တွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ၁၃၅ မျိုးကျော် စုစည်းနေထိုင် ကြသောအခါ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအားလုံး၏ စုပေါင်းအမည် ဒဗ္ဗနာမ် (Collected noun) ဖြစ်သော မြန်မာဟူသော (Nation) ကြီး ဖြစ်လာတော့သည်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံတော်၌ တစ်မြေတည်း အတူဖွား၊ မူလဒေသ၌ တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ၁၃၅ မျိုးတို့တွင် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးအမည်အသီးသီးရှိကြသော်လည်း အားလုံး၏စုပေါင်းအမည် (Nation) မှ မြန်မာ (Myanmar) ဖြစ်လာသည်။

အင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့တို့က မြန်မာနိုင်ငံကို ကျူးကျော်နယ်ချဲ့ရာ၌ ခုခံတွန်းလှန်ခဲ့ကြသော မြန်မာများတွင် ပညာရေး၊ စီးပွားရေးအမြင်ကျယ်၊ နိုင်ငံရေးအသိကြွယ်ကာ ဦးဆောင်သော လူမျိုးက ဗမာများဖြစ်နေ၍ ဗမာနိုင်ငံ၊ ဗမာနိုင်ငံသားဟု သုံးနှုန်းသည်။ နိုင်ငံအမည်ကို လည်း ဘားမား (Burma) ဟု သုံးနှုန်းကာ ဗြိတိသျှလက်အောက် ကျရောက်နေခဲ့ရသည့် ဤနိုင်ငံကို ဗြိတိသျှဘားမား (British Burma) ဟု သုံးနှုန်းခဲ့သည်။

နယ်ချဲ့ကျူးကျော်စစ်တိုင်းမှာပင် မြန်မာတိုင်းရင်းသားမျိုးချစ်များက ခုခံတိုက်ခိုက် တွန်းလှန်ခဲ့ကြသည်မှာလည်း သမိုင်းပြောင်ခဲ့ပေသည်။ ထို့ကြောင့် နယ်ချဲ့အင်္ဂလိပ်တို့က

တိုင်းရင်းသားချင်း၊ အခြားတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဗမာတိုင်းရင်းသားတို့အကြား သွေးခွဲခြေထိုးသပ်လျှိုသပ်ပင်းကာ မြန်မာချင်း ပြည်တွင်းစစ်ခင်းသည်အထိ တို့မီးရှို့မီးလုပ်ခဲ့သည်။ လွတ်လပ်ရေးရပြီးသည့်တိုင် မြန်မာနိုင်ငံ၊ မြန်မာနိုင်ငံသားဟူသော တရားဝင် အသုံးအနှုန်းကို ရှောင်ဖယ်ပြီး Burmai Burmani Burmese ဟု ယနေ့တိုင် သုံးနှုန်းသွေးခွဲနေဆဲ ဖြစ်ပေသည်။

မြန်မာတို့သည် အိမ်နီးချင်း ယိုးဒယား (SIAM) က ၎င်းတို့နိုင်ငံအမည်၊ လူမျိုးအမည် (THAI) ထိုင်း၊ THAILAND (ထိုင်းလင်း) (ထိုင်းနိုင်ငံ) ဟု အမည်ပြောင်းသောအခါ မြန်မာတို့က ထိုင်း၊ ထိုင်းနိုင်ငံဟု ပြောင်းခေါ်ပေးခဲ့သည်။ အနောက်နယ်ချဲ့အုပ်စုကမူ ဘားမား၊ ဘားမင်း၊ ဘားမိစ်ဟူ၍ တမင်ခေါ်ဝေါ်သုံးနှုန်းကာ တိုင်းရင်းသားများကို သွေးခွဲရန်တိုက်ပေးနေဆဲ ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရက ၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ချုပ်ကြီးနှင့် တကွ နိုင်ငံတကာအစိုးရများထံ မိမိတို့နိုင်ငံကို မြန်မာနိုင်ငံ၊ မိမိလူမျိုးတို့ကို မြန်မာလူမျိုးဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲရန် တရားဝင်အကြောင်းကြားခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က ကုလသမဂ္ဂကြီးက ဘားမားအစား မြန်မာဟု သုံးနှုန်းပေးခဲ့သည်။ ယဉ်ကျေး၍ သိက္ခာရှိသော နိုင်ငံအစိုးရ (ကောင်း) များစွာကလည်း မြန်မာဟု ပြောင်းသုံးပေးခဲ့ကြသည်။ အမေရိကန်၊ အင်္ဂလိပ်နှင့် EU ဥရောပ နယ်ချဲ့လက်ဟောင်း၊ လက်သစ်နိုင်ငံများက ဘားမား၊ ဘားမင်းဟု ဆက်သုံးနေသကဲ့သို့ ပြည်တွင်းမှနယ်ချဲ့ဒူးထောက် လက်ဝေခံများကပါ ဘားမား၊ ဘားမင်းဟု တမင်သုံးနှုန်းခဲ့ကြပေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသား တိုင်းရင်းသား ၁၃၅ မျိုးတွင် နိုင်ငံနှင့်ပြည်သူကို လွတ်လပ်စေရန် ဦးဆောင်တိုက်ခိုက်ကြိုးပမ်းခဲ့သော ခေါင်းဆောင်နှင့် နောက်လိုက်အများစုမှာ ဗမာများ ဖြစ်ခဲ့သည်မှာ မှန်သော်လည်း ကချင်၊ ကယား၊ ကရင်၊ ချင်း၊ မွန်၊ ရခိုင်၊ ရှမ်း စသည့် တိုင်းရင်းသား မျိုးချစ်အာဇာနည်များစွာလည်း ပါဝင်ခဲ့ပေသည်။

တင်ပြခဲ့ဖူးသည့်အတိုင်း နယ်ချဲ့တို့ကို သူ့ကျွန်မခံစိတ်ဖြင့် ရဲဝံ့ပြောင်မြောက်စွာ တွန်းလှန်တိုက်ခိုက်ရာ၌ တိုင်းရင်းသားစုံ မျိုးချစ်အာဇာနည်များ ပါဝင်ခဲ့ပေသည်။ အင်္ဂလိပ် နယ်ချဲ့တို့က တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများနှင့် ဗမာကို အထူးသွေးခွဲခဲ့သည်။ လွတ်လပ်ရေး ပြန်ရသည့်တိုင် နယ်ချဲ့သွေးခွဲမှုဖြင့် ဗမာအပါအဝင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများဆီမှ မျိုးချစ်ပြည်ချစ်စိတ် ကိုယ်ခံအားမကောင်းသူများက လက်နက်ကိုင် တိုက်ခိုက်လာနေသည်ကိုလည်း ယနေ့တိုင် စိတ်မချမ်းမြေ့ဖွယ်ရာ ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေကြရပေသည်။

အင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့တို့သည် ၁၈၈၅ ခုနှစ်တွင် မြန်မာတစ်နိုင်ငံလုံးကို ကျူးကျော်စစ်သုံးကြိမ်မြောက်ဖြင့် တိုက်ခိုက်သိမ်းယူခဲ့သော်လည်း မြန်မာမျိုးချစ်တို့၏ ခုခံတွန်းလှန်စစ်များကြောင့် ၁၉၀၀ ပြည့်နှစ်လွန်မှသာ မြန်မာတစ်နိုင်ငံလုံးကို အုပ်ချုပ်လာနိုင်ခဲ့ကြတော့သည်။

သို့တိုင် ... မြန်မာတို့က မလျှော့ကြ။ ၁၉၀၆ ခုနှစ်တွင် YMBA ခေါ် ဗုဒ္ဓဘာသာကလျာဏ ယုဝအသင်း (ဗုဒ္ဓဘာသာလူငယ်များအသင်း) ကို တည်ထောင်ကာ အမျိုး၊ ဘာသာ၊ သာသနာ လွတ်လပ်ရေးကို စတင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။ ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ် စက်တင်ဘာလတွင် YMBA အဖွဲ့ခွဲများအဖြစ် ဘာသာရေး၊ လူမှုရေးအသင်းများကို စုစည်းကာ ဂျီစီဘီအေ ခေါ်

မြန်မာအသင်းများကောင်စီ (မြန်မာအသင်းချုပ်ကြီး) ကို ဖွဲ့စည်း၍ အမျိုးသားလွတ်လပ်ရေး ကြိုးပမ်းမှုကို မြှင့်တင်ခဲ့သည်။

၁၉၂၉-၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် မြန်မာမျိုးချစ်လူငယ်များကို သခင်ဘသောင်းတို့ ဦးဆောင်ကာ တို့ဗမာအစည်းအရုံးကြီးကို တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က နယ်ချဲ့အင်္ဂလိပ် တို့အား အရှင်သခင်အဖြစ်ဖန်တီးကာ မြန်မာတို့က ၎င်းတို့အား သခင်ကြီး၊ အရှင်ဘုရား၊ ကျွန်တော်မျိုး စသည်ဖြင့် ဘုရားထူးစေခဲ့ပေသည်။ တောင်တွင်းကြီးဘက်မှ ဝက်ကသေးရွာ ဆရာတော်သည် ရေနံချောင်းမြို့ပေါ် ကိစ္စရှိ၍ ကြွရောက်စဉ် အင်္ဂလိပ်တရားရုံးရှေ့က ဖြတ်လျှောက်မိခဲ့သည်။ တရားရုံးထဲတွင် အသက် ၃၀ နှစ်အရွယ် အင်္ဂလိပ်တရားသူကြီးက စင်မြင့်ပေါ်တွင် ကုလားထိုင်ဖြင့် ကျကျနနထိုင်နေစဉ် ရှေ့မှ ကြမ်းပြင်ပေါ်တွင် အသက် ၇၀ နှစ်အရွယ်မြန်မာကျေးလက်နေတောင်သူကြီးသုံးယောက်က ဒူးထောက်ထိုင်လက်အုပ်ချီကာ သားအရွယ်၊ မြေးအရွယ် အင်္ဂလိပ်လူမျိုး တရားသူကြီးအား “မှန်ပါဘုရား၊ မှန်ပါတယ်၊ အရှင်ဘုရား၊ သခင်ကြီး မိန့်တော်မူသည့်အတိုင်း မှန်ပါတယ် ဘုရား” ဟု ပြောကြားနေသံကို ဝက်ကသေးဆရာတော် နားနှင့်ဆတ်ဆတ်ကြား မျက်စိဖြင့်တပ်အပ်မြင်ခဲ့ရလေသည်။ ဆရာတော်သည် ရွာသို့ပြန်ရောက်ကာ တစ်အိမ် တစ်ယောက်စီ ခေါ်ယူပြီး “တကာတို့ ဒီနေ့ကစပြီး တို့ဗမာတွေဟာ သူ့ကျွန်မဟုတ်ကြောင်း ပြရမယ်။ တို့ဟာ ကျွန်လူမျိုးမဟုတ်။ သခင်လူမျိုးသာဖြစ်ကြောင်းပြဖို့ တကာတို့ တစ်ရွာလုံးအိမ်ရှေ့မှာ နေရာပစ္စည်းနဲ့ မိမိ နာမည်ရှေ့တွင် သခင်ဘွဲ့တပ်၍ ရေးထားရမည်။ ဦးဖိုးစသည် သခင်ဖိုးစ၊ ဦးဘလှသည် သခင်ဘလှ ရေးထားရမည်။ ထိုသို့သခင်ဆိုင်းဘုတ်ချိတ် မထားသည့်အိမ်ကို ဘယ်တော့မှ ဆွမ်းမခံတော့ဘူးဟု မိန့်ကြားသည်။ တစ်ရွာလုံး သခင်တွေဖြစ်ကုန်သည်။

မန္တလေး သာသနာ့နဂါယကကျောင်းတွင် ပညာသင်ရင်း စာမေးပွဲဖြေပြီး ရန်ကုန် သို့ပြန်ရာ၌ တောင်တွင်းကြီး၊ မကွေးပြည်ဘက်မှ လှည့်ပြန်လာသော ဆယ်တန်းကျောင်း သား မောင်ဘသောင်းသည် ထိုဝက်ကသေးရွာမှ သခင်ဘွဲ့ခံများအကြောင်း မြင်သိသွား ခဲ့သည်။

ရန်ကုန်ပြန်ရောက်သောအခါ နိုင်ငံရေးအမြင်ခံယူချက်တူသော မျိုးချစ်လူငယ် ကိုသိန်းမောင်၊ ကိုလှမောင်၊ ကိုညီ၊ ကိုလေးမောင် စသည်တို့နှင့်အတူ တို့ဗမာအစည်းအရုံး ကြီးကို တည်ထောင်ကာ သခင်ဘွဲ့ခံကြသည်။ ဤသို့ဖြင့် သခင်ဘသောင်း၊ သခင်သိန်းမောင်၊ သခင်လှမောင်၊ သခင်လေးမောင် စသည့် သခင်များ ဖြစ်လာကြသည်။ တက္ကသိုလ်မှ ထွက် ပြီး တို့ဗမာအစည်းအရုံးသို့ ဝင်ရောက်လာသော ကိုအောင်ဆန်း၊ ကိုသိန်းဖေ၊ ကိုဗဟိန်း တို့ကလည်း သခင်အောင်ဆန်း၊ သခင်သိန်းဖေ(မြင့်)၊ သခင်ဗဟိန်း ဟူ၍ ဖြစ်လာခဲ့ကြသည်။ တို့ဗမာအစည်းအရုံးကပင် မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေး ပြန်လည်ရရှိအောင် အပတ်တကုတ် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။

မန္တလေးမှ တေးရေးစာဆိုအကျော် ဝိုင်အမ်ဘီသခင်တင်သည် ရန်ကုန်တွင် သခင် ဘသောင်းတို့နှင့် တွေ့မိဆွေးနွေးမိရာမှ “တကောင်းအဘိရာဇာ” အစချီ တို့ဗမာသီချင်းကို ရေးစပ်ဖြစ်ခဲ့သည်။ မန္တလေးဝိုင်အမ်ဘီ ဗုဒ္ဓဘာသာလူငယ်များကျောင်းမှ ဖြစ်၍ ဝိုင်အမ်ဘီ ဦးတင် ဖြစ်လာရာမှ သခင်ဘသောင်းတို့နှင့် ပေါင်းမိပြီး ဝိုင်အမ်ဘီ သခင်တင်ဖြစ်လာခဲ့

သည်။ ၁၂၅၅ ခုနှစ်ဖွား သခင်တင်၏ ဖခင်ဦးရန်အောင်သည် သီပေါမင်းလက်ထက် သွေးသောက်စုတွင် ပါဝင်ထမ်းဆောင်ရင်း အင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့တို့ကို တိုက်ခွဲသူဖြစ်သည်။ သခင်တင်သည် ငယ်စဉ်ကပင် လက်ဆွဲဘာဂျာအဆွဲကောင်းပြီး တေးသီချင်းများ ရေးစပ် ခဲ့သည်။ သခင်တင်၏ အနွယ်များမှာ မိုးကိုခူးနဲ့တိုက်မယ် စသော သီချင်းများနှင့် တို့ဗမာသီချင်း သည် အထူးထင်ရှားကျော်ကြားခဲ့သည်။ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ် ဩဂုတ်လ ၈ ရက်နေ့ အသက် ၅၆ နှစ်အရွယ်တွင် ကွယ်လွန်ခဲ့သည်။ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် နိုင်ငံတော်အစိုးရက သခင်တင် အား ဝဏ္ဏကျော်ထင်ဘွဲ့ ချီးမြှင့်ခဲ့သည်။

မြင်းခြံမြို့ ကွေ့ကြီးရပ် ဘုရားသုံးဆူပွဲတွင် တီးမှုတ်ရန် ကွေ့ကြီးရပ်ကွက် ဂီတ ပညာရှင်များက ၁၉၂၉ ခုနှစ်တွင် ဂျီအမ်အေ (GMA) ခေါ်ကွေ့ကြီးတူရိယာအဖွဲ့အမည်ဖြင့် ဂျက်ဇ်တီးဝိုင်းတည်ထောင်ခဲ့ရာ ဤစာရေးသူ၏ဖခင်ဦးကံညွန့် (ကျန်းမာရေးအင်စပက်တော်) က တီးဝိုင်းကို ဦးဆောင်ခဲ့သည်။ အဖေက တယော၊ ဘင်ဂျီ၊ မြန်မာဂီတာ၊ ထရမ်းပက်၊ ဆလိုက် စသည်များကို ကျွမ်းကျင်စွာ တီးမှုတ်နိုင်သည်။ မန္တလေးမှ ဝိုင်အမ်ဘီသခင်တင် သည် GMA တူရိယာအဖွဲ့အတွက် သီချင်းများရေးပေးရင်း မြင်းခြံသို့ တစ်နှစ်လျှင် နှစ်ခေါက် သုံးခေါက်လာ၍ ကျွန်တော်တို့ သခင်တင်ကို တွေ့ခဲ့ရသည်။ ပခုက္ကူတွင် အငြိမ့်ထောင်ထား သော စိန်ဗေဒါကြီး၏ ဆိုင်းဝိုင်းမှ နှဲဝိဇ္ဇာ မြန်မာညွန့်ဦးချစ်မောင်၊ ဇနီး အငြိမ့်မင်းသမီးကြီး ဒေါ်အောင်ကြည်တို့လည်း GMA တူရိယာအဖွဲ့၏ ဂီတနည်းပြဆရာများ ဖြစ်ခဲ့သည်။ မြန်မာ ညွန့်ဦးချစ်မောင်နှင့် ဒေါ်အောင်ကြည်တို့ကို အစိုးရယဉ်ကျေးမှုဌာနက ဖိတ်ခေါ်၍ ရန်ကုန်သို့ ဆင်းလာကာ တေးဂီတအဆို၊ အတီးပညာ၊ ဂန္ထဝင်မြန်မာသီချင်းကြီးပညာများ သင်ကြား ပို့ချပေးသဖြင့် ဂီတလုလင်မောင်ကိုကို၊ စန္ဒရားမောင်ရည်နွယ်၊ ပတ္တလားစိုးမြင့်လေး၊ ရွာစား စိန်စတင်း၊ အဆိုကျော်တင်တင်မြ၊ မာမာအေး၊ ထား၊ ရီရီသန့် စသည့် ဆိုတီးပညာအကျော် အမော်များကို သင်ကြားပို့ချပေးခဲ့၍ ပညာရည်ဝလာခဲ့ကြသည်။

ဝိုင်အမ်ဘီသခင်တင်သည် သူရေးစပ်သော တို့ဗမာသီချင်းကို မြင်းခြံမြို့ ကိုးဆောင် တန်ဆောင်းကြီးတွင် အဖေတို့ GMA တီးဝိုင်းဖြင့် ပဏာမဆိုတီးကာ စတင်ဖွင့်လှစ်ခဲ့ပြီး ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ် ဇူလိုင်လ ၂၀ ရက်နေ့က ရန်ကုန်ရွှေတိဂုံစေတီတော်ရင်ပြင် ရာဟုတန်ဆောင်း တွင် သခင်ဘသောင်းတို့သခင်များ၊ ဂီတပညာရှင် စိန်ပါတီ၊ ဂီတစိမ်းမောင် စသည့် ဆိုတီး ပညာရှင်များဖြင့် သီဆိုကာ နိုင်ငံသိ(ကမ္ဘာသိ) စတင် ကြေညာခဲ့သည်။ ထိုပွဲတွင် နာမည်ကျော် ရုပ်ရှင်မင်းသား၊ အဆိုကျော်ခင်မောင်ရင်လည်း ပါဝင်ခဲ့သည်။ ထိုပွဲထက် နှစ်ရက်စောပြီး ကိုအောင်ဆန်း တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားဘဝကနေခဲ့သည့် ပဲခူးဆောင်မှ ဖိတ်ခေါ်၍ သခင် ဘသောင်းတို့ သွားရောက်သီဆိုပြခဲ့ရသည်ဟုလည်း သိရသည်။

ဝိုင်အမ်ဘီသခင်တင်၏ စာသားနှင့် သံစဉ်သည် တုပနိုင်သူမရှိလောက်အောင် ကောင်းလွန်း၍ မြန်မာတို့အား စွဲစွဲလမ်းလမ်း၊ ရင်ထဲက လှိုက်လှဲသော တက်ကြွခံစားမှုဖြင့် ဤသို့သီဆိုခဲ့ကြသည်။ သီချင်းစာသားတွင် - ရေးက မြန်မာ့မြေပေါ် ကျူးကျော်လာသော အိမ်နီးချင်း (အနောက်ဘက်က တစ်နိုင်ငံ၊ အရှေ့ဘက်က တစ်နိုင်ငံ)တို့၏ နာမည်များပါ ထည့်၍စပ်ဆိုခဲ့သည်။ ယနေ့ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့၊ သဘောထားကြီးသော နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေး မူဝါဒအရ အောက်ပါ တို့ဗမာသီချင်းစာသားတွင် ထိုနှစ်နိုင်ငံ၏အမည်

ကို ဖျောက်ကာ သီဆိုခဲ့ကြသည်ကိုလည်း သိထားသင့်ကြပေသည်။

တို့ဗမာသီချင်း

“တကောင်းအဘိရာဇာ တို့ဗမာသာကီမျိုးဟာမို့ မညှိုးဂုဏ်တေဇာ၊ တိုင်းတစ်ပါးနဲ့ မျိုးခြားကိုပါ တိုက်ခိုက်ကာအောင်ခဲ့သော တို့ဗမာ။ စိန်မှန်ကင်းစစ်၊ အဖြစ်ကြီးဖြစ်လျက်နဲ့ ထင်းတစ်လှည့်ကြုံရ၊ ထုံးနဲ့မသွေ လောကဓမ္မတာပေ။ ငါတို့ကံခေ ဖြစ်ရပြန်သလေ ... သို့သော် အရင်းစစ်လျှင် ဗမာပြည် ငါတို့ ငါတို့ပြေ...”

“နောင်ဥဒါန်း ဘယ်မကျေစရာ ရာဇဝင်တင်ထား တို့ခေတ်တွင်မှ ညံ့ကြတော့မှာ လား ... တို့ဗမာ ... တို့ဗမာမဟုတ်ရောလေသလား ... (တို့ဗမာ- ဒါ ငါတို့ဗမာ)၊ အားလုံး ညီညာ-ယောကျ်ားဘသား ... တို့ဗမာ နောင်လာနောက်သား ကောင်းစားဖို့ရာ ... တို့ကိုယ်ကျိုး လုံးလုံးမပါ - ရဲရဲဗမာပီပီ- မြန်မာပြည် တို့မြန်မာဖို့ပါ - (သခင်ကျင့်ကို ကျင့်ကြပါ ... သခင်မျိုးဟေ့ ... တို့ဗမာ)၊ မိုးအောက်မြေပြင်မှာ အထက်တန်းစိတ်နဲ့ စာမရီသွေး တို့ဗမာ”

“(သံပြိုင်) ကမ္ဘာမကျေ ဗမာတစ်တွေ ဒါတို့ပြည် - ဒါတို့မြေ - ဒါ ငါတို့ပြည် တို့ဗမာ တို့ဗမာပြည်ကို တိုင်းရင်းသားအကုန်အစင် တို့ပြည်လို့မှတ်ထင် - တို့ဝတ္တရားပင် တို့ဗမာခင်”

“(ဪ ... အမျိုးသားရေးမို့ ကြိုးပမ်းကြပါ - တို့ဗမာ - ဟေ့ - တို့ဗမာ)၊ ... အရှေ့က နေဝန်းထွက်သည့်ဗမာ ... တို့ခေတ်ကိုရောက်ရမည်မှာ မလွဲပါ ... တို့ဗမာ ... ဟေ့ ... တို့ဗမာ ဗမာပြည်တဝှန်းအကုန် ... တို့အိမ်မှတ်ပါ ... တို့ယာမှတ်ပါ ... အဲဒါတို့ဗမာ ... ။”

(ကမ္ဘာမကျေ ... သံပြိုင်ပိုဒ်ပြန်ကျော့ဆိုရန်)။

တို့ဗမာသီချင်းသည် ကျွန်တော် (ယခု အသက် ၉၄ နှစ်)ထက် အသက်တစ်နှစ်ကြီးပါ သည်။ ကျောင်းသားဘဝက မြင်းခြံသခင်ကြီးများနှင့်အတူ လက်သီးလက်မောင်းတန်း၍ သီဆိုခဲ့ရပါသည်။ သက်တော်ရှည် တို့ဗမာသီချင်းသည် ၂၀၂၄ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် အသက် ၉၄ နှစ်ပြည့်၍ ၉၅ နှစ်အတွင်း ဝင်ပါတော့မည်။ ထို့ကြောင့် သက်တော်ရှည် တို့ဗမာသီချင်း ဟု ဆိုရပါမည်။

၁၉၄၈ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၄ ရက်နေ့တွင် မြန်မာတို့လွတ်လပ်ရေးပြန်ရခဲ့ပါသည်။ လွတ်လပ်သောနိုင်ငံအတွက် အမျိုးသားသီချင်း (National Anthem) တစ်ပုဒ်လိုအပ်လာခဲ့ပါ သည်။ တို့ဗမာသီချင်းကား မလွတ်လပ်မီက ဤမြန်မာနိုင်ငံကို နယ်ချဲ့အင်္ဂလိပ်တို့ စိုးမိုး နေသော်လည်း ဤနိုင်ငံသည် တို့ဗမာ (မြန်မာ)များ၏ နိုင်ငံသားဖြစ်သည်။ သခင်ကျင့်ကို ကျင့်၍ လွတ်လပ်သောနိုင်ငံ (သခင်နိုင်ငံပြန်ဖြစ်အောင်) ဒါတို့မြေ-ဒါတို့(ပြည်)၊ ဒါ-တို့ဗမာ (တို့မြန်မာ) ဖြစ်ကြောင်း နှလုံးသားတွင် စွဲထင်နေအောင် အကွာရာတင် ထွင်းထုခဲ့သော လှုံ့ဆော်သီချင်းဖြစ်ခဲ့သည်။ ယခု လွတ်လပ်လာပြီး မြန်မာပြည်သည် ယခုတို့မြန်မာများ၏ ပြည်ဖြစ်သွားပြီ။ ဒါတို့ပြည်-ဒါတို့မြေ-ဒါငါတို့ပြည် ဟု လှုံ့ဆော်စရာမလို၊ လွတ်လပ်ခြင်း၊ မျှတခြင်း၊ ညီညွတ်ခြင်းတည်းဟူသော လောကပါလတရား ထွန်းကားလာသည့် မြန်မာ နိုင်ငံသည် ဘိုးဘွားတို့ သက်စွန့်ကြိုးပမ်းမှုဖြင့် လွတ်လပ်ရေးပြန်ယူပေးခဲ့သော မြန်မာ့အချုပ် အခြာမြေဖြစ်၍ ဘိုးမွေဘွားမြေ မြန်မာ့မြေကို မြန်မာတို့ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ကြရန် သန္နိဋ္ဌာန်ချ ဆောင်ရွက်သွားကြရန် လိုအပ်ချိန်ဖြစ်၍ သီချင်းစာသားပြောင်းရပါတော့မည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ် ဇွန်လ ၆ ရက် တိုင်းပြည်ပြုလွှတ်တော်ညီလာခံတွင် လမ်းမတော် မြို့မ မဲဆန္ဒနယ်မှ အမတ်ဦးအောင်ဆန်း (ဗိုလ်ချုပ်)က ဖဆပလက ချမှတ်ပေးသော မူ (၇) ချက် ဖြင့် နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရန် အဆိုတင်သည်။ လွှတ်တော်က သဘောတူ ဆုံးဖြတ်ပြီး ၁၁ ဦးပါ အခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရေးကော်မရှင်ကို ဖွဲ့စည်းရေးဆွဲခဲ့သည်။ မူကြမ်း ရေးဆွဲနေဆဲ ၁၉-၇-၁၉၄၇ ရက်နေ့တွင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းတို့ လုပ်ကြံခံရသည်။ ထို ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေကို တိုင်းပြည်ပြုလွှတ်တော် က ၁၉၄၇ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလထဲမှာပင် အပြီးသတ်အတည်ပြုခဲ့သည်။ ယင်းအခြေခံဥပဒေ၏ နိုင်ငံတော်အမှတ်တံဆိပ်ပါ နိုင်ငံတော်အလံ၊ နိုင်ငံတော်သီချင်းနှင့် မြို့တော်သတ်မှတ်ရေး အဖွဲ့ငယ်ကို ဝန်ကြီးသခင်တင်က ဦးဆောင်ပြီး ဗိုလ်ခင်မောင်လေး တို့နှင့်အတူ နိုင်ငံတော် သီချင်း သတ်မှတ်ရေးကို ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။ ထိုစဉ်က နိုင်ငံတော်သီချင်းသစ် ရေးစပ်ကြ ရန် နှိုးဆော်တိုက်တွန်းသဖြင့် ဂီတစာဆိုများက နိုင်ငံတော်သီချင်း ၄၊ ၅၊ ၆ ပုဒ်ခန့် ရေးစပ်ပြီး မြန်မာ့အသံမှ လွှင့်ထုတ်ပေးခဲ့သည်။ ပိုင်အမ်ဘီသခင်တင်၏ တို့ဗမာသီချင်းသံစဉ် (ကမ္ဘာ မကျေ သံပြိုင်ပိုဒ်ကအစ) ကိုသာ ပြည်သူက ကြိုက်သဖြင့် သခင်တင်၊ ဗိုလ်ခင်မောင်ကလေး တို့သည် ဒဂုန်ဆရာတင်၊ ဒဂုဏ်ပဦးဘတင်၊ ဆရာဇော်ဂျီ စသည့် စာပေဂီတပညာရှင်များ ဖိတ်ခေါ်အကြံတောင်းသည်။ လူထုစွဲနေပြီဖြစ်သော သခင်တင်၏ တို့ဗမာသီချင်းမှ “ဪ အမျိုးသားရေးမို့ ကြိုးပမ်းကြပါ။ တို့ဗမာ ဟေ့တို့ဗမာ” အပိုဒ်နှင့် ကမ္ဘာမကျေ သံပြိုင်ပိုဒ် တီးလုံးတေးသွား (Melody) အတိုင်း လွတ်လပ်သောခေတ်ကာလနှင့် လျော်ညီသည့် စာလုံး များ အစားထိုးရန် ဆုံးဖြတ်ကြသည်။ ထိုသီချင်းသစ်တွင် ပါဝင်သင့်သောအကြောင်းအရာ၊ စကားလုံးအသုံးအနှုန်းများကို ညှိနှိုင်းကြပြီး ရုပ်ရှင်မင်းသမီးကြီး ဒေါ်ခင်ခင်ရီ၏ ခင်ပွန်း ဂီတစာဆို ရန်နိုင်စိန်က စာသားသစ်ရေးသွင်းပေးခဲ့ကြောင်း ကျွန်တော့်အား သူ့ကိုယ်တိုင် ပြောပြဖူးသည်။ လွတ်လပ်သောနိုင်ငံတွင် တရားမျှတခြင်း၊ လွတ်လပ်ခြင်း၊ ညီမျှခြင်း စသည့် လောကပါလတရား ပိုမိုထွန်းကားရေး၊ ဘိုးမွေဘွားမွေ လွတ်လပ်ရေးနှင့် လွတ်လပ်သော နိုင်ငံတော် ထာဝရတည်တံ့ခိုင်မြဲရေးကို ရှေးရှုသောစာသားများဖြင့် အောက်ပါအမျိုးသား သီချင်းဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ရသည်။ ထိုစဉ်က တို့ဗမာသီချင်းရေးသားသူ ပိုင်အမ်ဘီသခင်တင်အား သီချင်းသစ်အတွက် ဗိုလ်ခင်မောင်လေးတို့ ဖိတ်ခေါ်ခဲ့သော်လည်း ဆရာတင်သည် ရောက် မလာပေ။

အမျိုးသားသီချင်းသစ်

“တရားမျှတလွတ်လပ်ခြင်းနဲ့မသွေ
 တို့ပြည် ... တို့မြေ ...
 များလူခပ်သိမ်း ငြိမ်းချမ်းစေဖို့
 ခွင့်တူညီမျှ ဝါဒဖြူစင်တဲ့ပြည်
 တို့ပြည် ... တို့မြေ ...
 ပြည်ထောင်စုအမွေ- အမြဲတည်တံ့စေ-
 အဓိဋ္ဌာန်ပြုပေ- ထိန်းသိမ်းစို့လေ-
 (ကမ္ဘာမကျေ- မြန်မာပြည်-

တို့တိုးဘွားအမွေစစ်မိုး- ချစ်မြတ်နိုးပေ)၊
 ပြည်ထောင်စုကိုအသက်ပေးလို့- တို့ကာကွယ်
 မလေ-
 ဒါတို့ပြည်- ဒါတို့မြေ- တို့ပိုင်နက်မြေ-
 တို့ပြည် ... တို့မြေ ... အကျိုးကို ညီညာစွာ
 တို့တစ်တွေ
 ထမ်းဆောင်ပါစို့လေ- တို့တာဝန်ပေ
 အဖိုးတန်မြေ xxx ။

၁၉၄၈ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၄ ရက် မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေးအောင်ပွဲနေ့ကို မြန်မာတစ်နိုင်ငံလုံး ခြိမ်းခြိမ်းသံကျင်းပကာ နိုင်ငံတော်သီချင်းသစ်ကို အားပါးတရ သံပြိုင်ဆိုခဲ့ကြသည်။ ထိုပထမဆုံး လွတ်လပ်ရေးအောင်ပွဲကို မြင်းခြံမြို့တွင် ကျင်းပသောအခါ ကျွန်တော်သည် ကျောင်းသားကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် ကျင်းပရေးကော်မတီနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအနုပညာ (ပျော်ပွဲရွှင်ပွဲ) ကော်မတီတွင် ပါဝင်ခဲ့ရသည်။ ၃-၁-၁၉၄၈ ရက်နေ့ည ၆ နာရီခွဲခန့် မှောင်ရီပျိုးစအချိန် ပိုင်အမ်ဘီသခင်တင်နှင့် မြင်းခြံမှ သခင်မင်းခေါင်၊ သခင်ဘို၊ သခင်ဗကော်၊ သခင်သန်းစိန်တို့ အစိုးရအထက်တန်းကျောင်းဝင်းအတွင်းမှ ဇာတ်ခုံလွတ်တစ်ခုပေါ်တက်ကာ သခင်တင်က ဦးဆောင်ပြီး သူရေးစပ်ခဲ့သော တို့ဗမာသီချင်းကို လက်သီးလက်မောင်းတန်း၍ ဆိုင်းမပါ ဗုံမပါ သီဆိုပြကာ တို့ဗမာသီချင်းကို ဂုဏ်ပြုနှုတ်ဆက်သွားခဲ့သည်။ ကမ္ဘာမကျေသံပြိုင်ပိုဒ်တွင် လူထုပရိသတ်ကပါ ထပြီး သံပြိုင်သီဆိုခဲ့ကြသည်ကို မှတ်မိနေပါသေးသည်။

၁၉၇၄ ခုနှစ် မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီခေတ်က ပြည်ထောင်စုဆိုရှယ်လစ် သမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် အခြေခံဥပဒေသစ် (၁၉၇၄) ကို ရေးဆွဲရာ၌ နိုင်ငံတော်သီချင်းသစ် ပြောင်းလဲပြဋ္ဌာန်းရန် ဂီတစာဆိုတို့က သီချင်းသစ်များ အပြိုင်ရေးစပ်ပြီး အသံလွှင့်ပြခဲ့ရာ အားလုံးက မကြိုက်ကြသဖြင့် လက်ရှိအမျိုးသားသီချင်းကိုသာ ဆက်လက်ပြဋ္ဌာန်း အတည်ပြု သီဆိုခဲ့ကြသည်။ ၁၉၉၃ ခုနှစ်မှ ၂၀၀၇ ခုနှစ်အထိ ကျင်းပသော အမျိုးသား ညီလာခံမှ ချမှတ်ပေးသော အခြေခံမူများဖြင့် ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံ

“ယနေ့
 ပြည်ထောင်စု
 မြန်မာနိုင်ငံတော်သား
 တစ်မြေပေါ်အတူဖွား
 တိုင်းရင်းသားစုံ
 သွေးချင်းသားချင်း
 တို့သည်လည်း
 ငြိမ်းချမ်းလိုကြသည်။
 တရားမျှတခြင်း၊
 လွတ်လပ်ခြင်း၊
 ညီမျှခြင်းတို့ကို
 လိုလားကြသည်။”

အခြေခံဥပဒေကို အဖွဲ့ဝင် ၅၄ ဦးပါ ကော်မရှင်က ရေးဆွဲရာ၌ နိုင်ငံတော်သီချင်းသစ်ကိစ္စ ဆွေးနွေးကြရာ၌မူ အသိပညာရှင်၊ အတတ်ပညာရှင် အစုအဖွဲ့တွင် ပါဝင်သော ကျွန်တော်က လက်ရှိနိုင်ငံတော်သီချင်းသည်သာ အလျော်ကန်ဆုံး၊ အသင့်တော်ဆုံးဖြစ်ကြောင်း။ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ (၂၀၀၈ ခုနှစ်)၏ အခန်း (၁) ရှိ အခြေခံမူများ ပုဒ်မ ၆ တွင် -

- (က) ပြည်ထောင်စု မပြိုကွဲရေး၊
- (ခ) တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်မှု မပြိုကွဲရေး၊
- (ဂ) အချုပ်အခြာအာဏာ တည်တံ့ခိုင်မြဲရေး၊
- (ဃ) စစ်မှန်၍ စည်းကမ်းပြည့်ဝသော ပါတီစုံဒီမိုကရေစီစနစ် ထွန်းကားရေး၊
- (င) နိုင်ငံတော်၌ တရားမျှတခြင်း၊ လွတ်လပ်ခြင်း၊ ညီမျှခြင်းတည်းဟူသော လောကပါလတရားများ ပိုမိုထွန်းကားရေး နှင့်
- (စ) နိုင်ငံတော်၏ အမျိုးသား နိုင်ငံရေးဦးဆောင်မှု အခန်းကဏ္ဍတွင် တပ်မတော်

က ပါဝင်ထမ်းဆောင်ရေးတို့ကို အစဉ်တစိုက်ဦးတည်သည် ဟူ၍ ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သဖြင့် တရားမျှတ လွတ်လပ်ခြင်းနှင့်မသွေ၊ တို့ပြည် တို့မြေ များလူခပ်သိမ်း ငြိမ်းချမ်းစေဖို့ ခွင့်တူညီမျှ ပါဒဖြူစင် တဲ့ ပြည်-တို့ပြည်-တို့မြေ စာသားများပါဝင်သော လက်ရှိအမျိုးသားသီချင်း ပိုင်အမ်ဘီ သခင်တင်၏သီချင်းအလိုက် တေးသံစဉ်တို့ဖြင့် ရေးစပ်ထားသောကြောင့် ထိုလက်ရှိနိုင်ငံ တော်သီချင်းကိုသာ ဆက်လက်ပြဋ္ဌာန်းသင့်ကြောင်း ကျွန်တော်တို့ အစုအဖွဲ့တွင် တင်ပြခဲ့ သကဲ့သို့ ကျန်အစုအဖွဲ့အားလုံးကလည်း အလားတူဆန္ဒရှိ၍ လက်ရှိအမျိုးသားသီချင်းကို သာ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ဆက်လက်ပြဋ္ဌာန်းဖြစ်ခဲ့ပါသည်။

ယနေ့ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်သား တစ်မြေပေါ်အတူဖွား တိုင်းရင်းသားစုံ သွေးချင်းသားချင်းတို့သည်လည်း ငြိမ်းချမ်းလိုကြသည်။ တရားမျှတခြင်း၊ လွတ်လပ်ခြင်း၊ ညီမျှခြင်းတို့ကို လိုလားကြသည်။ သို့ဖြစ်၍ ကျွန်တော်တို့ ရွှေနိုင်ငံပြည်ထောင်စုကြီးသည် တိုင်းရင်းသားပြည်သူအားလုံး၏ သီရိဂေဟာ ရွှေမြရုံ ခြယ်နိုင်ငံဖြစ်လာစေရန် နိုင်ငံတော် သီချင်းစာသားများကို နေ့စဉ်သီဆိုကြပြီး ကိုယ့်ပြည်ထောင်စုကြီး ငြိမ်းချမ်းရေး၊ ဖွံ့ဖြိုးချမ်းသာ တိုးတက်ရေးအတွက် ဘိုးမွေဘွားမြေ လွတ်လပ်သော မြန်မာပြည်ထောင်စု အချုပ်အခြာပိုင် မြေကို ဝိုင်းဝန်းကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရင်း ပခုံးထမ်းမြင့်တင်ကြပါစို့။

မုချတာဝန်

- အချုပ်အခြာ၊ ပြည့်အာဏာကို၊
ရင်းကာသွေးချွေး၊ အသက်ပေး၍၊
တို့ဘေးတို့ဘွား - တိုက်ယူခဲ့။
- တစ်မြေပေါ်ဖွား၊ တိုင်းရင်းသားတို့၊
ရှည်လျားလက်တွဲ၊ ဥမကွဲဘဲ၊
သိုက်လည်းမပျက်၊ အစဉ်ယှက်၍ ချစ် ကြည်ခဲ့။
- သွေးချင်းသားချင်း၊ သွေးစည်းရင်းဖြင့်၊
စိတ်ရင်းညီမှု၊ ပြည်ထောင်စုကို၊
ပြည်သူ့အိမ်အဖြစ် တည်ဆောက်ခဲ့။

- ဤမြေဤယာ၊ ပြည်မြန်မာ၌၊
 ဩဇာမြေကောင်း၊ ရေလည်းကောင်း၊
 မိုးကောင်းလယ်စိုက်၊ သတ္တုသိုက်နှင့်၊
 မြေ၌ကျောက်မျက်၊ ဓာတ်ငွေ့ထွက်၏။
 မည်းနက်ချိပ်ကာ၊ ကျွန်းရွှေဝါလည်း၊
 ထူစွာတောင်တန်း၊ ပြည့်နှက်လွှမ်း၏။
 မခန်းအံ့ဖွယ်၊ ကြွယ်လေစွ။
- ရွှေမြန်မာမည်၊ မြန်မာ့ပြည်ကို၊
 ခိုင်ကျည်ထာဝရ၊ စောင့်ရှောက်ကြစို့၊
 ပြည်ပပြည်တွင်း၊ ရန်ခပင်းကို၊
 ခုတ်ရင်းကြစို့၊ (အိုအချင်း) မြန်မာတို့၊
 ငါတို့တာဝန် - သမိုင်းပေး။ ။

တက္ကသိုလ်မြတ်သူ

တိုင်းရင်းသားများ၏ အခွင့်အလမ်းများကို
 (From Advanced Strategy to The Next Level Strategy)

၂၀၂၀

“ကမ္ဘာကျော် အဲလ်ဘတ် အိုင်စတိုင်းတို့
 အပါအဝင် အတော်ဆုံးသိပ္ပံပညာရှင်တွေ၊
 အတတ်ပညာရှင်တွေ၊ အသိပညာရှင်တွေကို
 အမေရိကန်ကိုခေါ်သွားပြီး ပညာကိုအသုံးပြုရန်
 ကမ္ဘာကြီးဟာ “ပညာခေတ်ကိုလည်းရောက်”
 အမေရိကန်ခေတ်ရယ်လို့လည်း ခေါ်လာခဲ့တာပါ။”

နိုင်ငံတစ်ခုရဲ့တိုးတက်ခြင်း၊ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းတို့ဆိုတာ မိုးပေါ်ကကျလာတာ မဟုတ်ပါဘူး။ တိုက်ဆိုင်မှုနဲ့လည်းမရနိုင်ပါဘူး။ ခေါင်းဆောင်ကောင်းတွေရတာရယ်၊ ဉာဏ်ယှဉ်ပြီး တိုးတက်အောင် ဆောင်ရွက်နိုင်တာတွေကြောင့်သာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခေတ်သစ်နိုင်ငံတွေရဲ့ တိုးတက်မှုဟာ ဂျင်ဂျစ်ခန်တို့တုန်းကလို မြင်းပုတွေစီးပြီး စစ်တိုက်ရတဲ့ခေတ်မျိုး မဟုတ်တော့ပါဘူး။ ခေါင်းဆောင်တွေရဲ့မူဝါဒ၊ မူဝါဒကို အကောင်အထည်ဖော်တဲ့ မဟာဗျူဟာတွေ မှန်ကန်တာကြောင့် ဖြစ်လာတဲ့ရလဒ်တွေဖြစ်တာမို့ “ပညာအခြေခံ” လို့ပဲပြောရပါလိမ့်မယ်။

လက်တစ်ဆုပ်စာပဲရှိတဲ့ အင်္ဂလိပ်တွေက ကမ္ဘာတစ်ခြမ်းကိုသိမ်းပြီး “နေမဝင်အင်ပါယာ” တည်ထောင်နိုင်ခဲ့တာ အင်္ဂလိပ်တွေရဲ့ အရည်အချင်းကြောင့်ဖြစ်ပါတယ်။ ပထမကမ္ဘာစစ်မှာ အားယူခဲ့ပြီး ဒုတိယကမ္ဘာစစ်မှာ စစ်ထောင်းလို့ စီးပွားရေးကျဆင်းသွားတဲ့ အင်္ဂလိပ်တွေကိုကျော်တက်ပြီး “အမေရိကန်ခေတ်” ဖြစ်လာတာလည်း အမေရိကန်တွေတော်လို့ပါ။ အခြေခံအကျဆုံးအချက်ကို ပြောရမယ်ဆိုရင် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီး စစ်နိုင်သွားတဲ့ အမေရိကန်ဟာ ကမ္ဘာကျော် အဲလ်ဘတ် အိုင်စတိုင်းတို့အပါအဝင် အတော်ဆုံးသိပ္ပံပညာရှင်တွေ၊ အတတ်ပညာရှင်တွေ၊ အသိပညာရှင်တွေကို အမေရိကန်ကို ခေါ်သွားပြီး ပညာကို အသုံးချခဲ့ရာကနေ ကမ္ဘာကြီးဟာ “ပညာခေတ်ကိုလည်းရောက်” အမေရိကန်ခေတ်ရယ်လို့လည်း ခေါ်လာခဲ့တာပါပဲ။

ကမ္ဘာကြီးဆင့်ကဲပြောင်းလဲလာခြင်း

တစ်ချိန်တုန်းက ဥရောပတိုက်ကြီးရဲ့ အမှောင်ခေတ် “The Dark Age” ဆိုတာ ရှိခဲ့ဖူးတယ်။ ကမ္ဘာကြီးက “ပြား” ပါတယ်လို့ယူဆပြီး စုန်းတွေ၊ မှော်ဆရာတွေ၊ ပျောက်စေဆရာတွေ အားကောင်းတဲ့ခေတ်ပေါ့။ ကမ္ဘာကြီးဟာ အပြားမဟုတ်ဘဲ “လုံးဝန်း” နေပါတယ်လို့ဆိုတဲ့ အယူအဆကိုထုတ်ဖော်ပြီး သက်သေပြပါမယ်ဆိုတာကိုတောင် လက်မခံနိုင်ဘဲ အဲ့ဒီပညာရှင်ကို သတ်ပစ်တဲ့ခေတ်ပေါ့။

အမှောင်ခေတ်လွန်တဲ့အခါမှာ ပြန်လည်ဆန်းသစ်ခေတ် (Renaissance) ခေတ်ကို ရောက်လာတယ်။ အတွေးအခေါ် အမြင်တွေမှန်လာကြတယ်။ ပညာခေတ်ရဲ့ အစကနဦးကာလလို့ ပြောရလိမ့်မယ်။ အဲ့ဒီနောက်မှာ လူတွေဟာ အသိလျင်မြန်စွာတိုးတက်လာပြီး အင်ပါယာခေတ်အဆက်ဆက်ကို ဖြတ်ခဲ့ကြတယ်။ နောက်ဆုံး အမေရိကန်ခေတ်မတိုင်မီ အင်္ဂလိပ်ခေတ်မှာ ကမ္ဘာတစ်ခြမ်းဟာ အင်္ဂလိပ်တွေလက်အောက်ကို ရောက်သွားရတဲ့အထိ ဖြစ်လာခဲ့တော့တယ်။

ပထမကမ္ဘာစစ် ၁၉၁၄ ခုနှစ်မှာဖြစ်တယ်။ အင်္ဂလိပ်ဆီက ၁၇၇၆ ခုနှစ်မှာ လွတ်လပ်ရေးရခဲ့တဲ့ အမေရိကန်ဟာ လက်နက်တွေရောင်းရင်း စပြီးဖွံ့ဖြိုးလာတယ်။ ဒီအသိက ပညာကို အခြေခံရင် နိုင်ငံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု မြန်ဆန်တယ်ဆိုတဲ့ အသိသန္ဓေစတည်ခဲ့တာပဲလို့ ပြောရလိမ့်မည်။ ပထမကမ္ဘာစစ်မှာလည်း စစ်ထဲမပါဝင်ခဲ့တဲ့အတွက် အမေရိကန်ဟာ စစ်ဒဏ်ကို မခံခဲ့ရဘူး။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်မှာလည်း မူလကအမေရိကန်ဟာ စစ်ကိုရှောင်နိုင်ခဲ့ပါတယ်။ ပုလဲဆိပ်ကမ်းကို ဂျပန်တွေ ဗုံးကြဲလိုက်ရာကစပြီး အမေရိကန်တွေ စစ်ထဲပါလာတယ်။

ရူပဗေဒပညာရှင်ကြီး အိုင်စတိုင်းရဲ့ ပြင်းအားကြီးမားတာ နျူကလီးယပ်ကို ခွဲလိုက်ရင် အင်မတန်ဖျက်အားကြီးတဲ့ ဗုံးတစ်လုံးဖြစ်လာမယ်ဆိုတဲ့ အယူအဆအပေါ် အခြေခံပြီး တီထွင်ကြရာကနေ အမေရိကန်တွေ အဲဒီဗုံးကို ပိုင်ဆိုင်လာကြတယ်။ နျူကလီးယားဗုံး၊ အဏုမြူဗုံးလို့ နောက်ပိုင်းခေါ်လာခဲ့ကြတယ်။ အဲဒီထဲက အမေရိကန်တွေရဲ့ အတွေးအခေါ်ပိုင်းရော၊ ပညာအသုံးချမှုပိုင်းမှာပါ အခြားနိုင်ငံတွေထက် ခေါင်းတစ်လုံးမက သာလွန်နေခဲ့ပါပြီ။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီး ကမ္ဘာ့အကောင်းဆုံးပညာရှင်တွေကို အမေရိကန်ဆီခေါ်ပြီး အသုံးချခဲ့ရာကနေ “နည်းပညာ” ပိုင်းမှာ အမေရိကန်ဟာ အခြားနိုင်ငံတွေထက် အများကြီး ရှေ့တန်းရောက်သွားခဲ့ပါတယ်။ အခြားတစ်ဖက်မှာလည်း အမေရိကန်ကို ခေါင်းဆောင်ခဲ့ကြတဲ့ နိုင်ငံရေးသမားတွေ (သမ္မတ၊ ဒုတိယသမ္မတ၊ ဝန်ကြီးများ စသဖြင့်) ကလည်း ကိုယ်ကျိုးစီးပွားထက် နိုင်ငံရဲ့အကျိုးစီးပွားကို အလေးထားခဲ့ကြတဲ့အပြင် ပညာအပေါ် အခြေခံခဲ့တာကြောင့် မှန်ကန်တဲ့မူဝါဒ၊ မှန်ကန်တဲ့ Doctrine ဆိုတဲ့ အယူအဆသဘောတရားများနှင့် မှန်ကန်တဲ့မဟာဗျူဟာတွေကို ချမှတ်၊ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ခဲ့တဲ့အတွက်ကြောင့် အမေရိကန်ခေတ်ကို ပီပီပြင်ပြင်ရောက်ခဲ့ပါတော့တယ်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီး ၁၉၄၅ ခုနှစ်နောက်ပိုင်း အမေရိကန်ခေတ်ကို ပီပီပြင်ပြင်ဖြစ်စေခဲ့တဲ့ သမ္မတတွေရဲ့ Doctrine တွေနဲ့ မဟာဗျူဟာတွေဟာ စိတ်ဝင်စားစရာဖြစ်ပြီး ဘယ်သမ္မတလက်ထက်မှာ ဘယ်မဟာဗျူဟာကို အသုံးပြုသွားခဲ့ပြီး ဘယ်လိုရလဒ်ကောင်းတွေ ရခဲ့တယ်။ ပြိုင်ဘက်တွေကို ဘယ်လိုမဟာဗျူဟာနဲ့ ဖြိုခွဲခဲ့တယ်။ ကမ္ဘာကြီးကိုဘယ်လိုဗျူဟာတွေနဲ့ ဘယ်သမ္မတလက်ထက်မှာ အသုံးပြုချုပ်ကိုင်ခဲ့တယ်ဆိုတာတွေကို လက်တွေ့မှာလည်း တွေ့ရမှာဖြစ်ပါတယ်။

နောက်အပိုင်းမှာတော့ ဘယ်သမ္မတတွေရဲ့ မှားယွင်းတဲ့ Doctrine နဲ့ မှားယွင်းတဲ့ မဟာဗျူဟာတွေကြောင့် အမေရိကန်ကျရှုံးခဲ့ရပြီး ရုရှားနဲ့ တရုတ်ကို Next Level ဆီ တွန်းပို့လိုက်သလို ဖြစ်သွားစေတဲ့ အပိုင်းရယ်လို့ တွေ့ရမှာဖြစ်ပါတယ်။

(Doctrine = A belief or set of beliefs from political party)

အခြေခံအယူအဆ၊ သဘောထား (The Concept)

ဘယ်လိုစကားတွေနဲ့ တန်ဆာဆင်ပြီး သကာလောင်းလောင်း အခြေခံအယူအဆနှင့် သဘောထားက “National Interest” ဆိုတဲ့ အမျိုးသားအကျိုးစီးပွားပေါ်မှာ နိုင်ငံတိုင်းက အခြေခံထားကြတာချည်း ဖြစ်ပါတယ်။ ကိုယ့်အကျိုးစီးပွားကို အထိခိုက်ခံပြီး ဘယ်နိုင်ငံကိုမှ အကူအညီ မပေးကြပါဘူး။ နိုင်ငံတွေရဲ့ အနာဂတ်နဲ့ နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒတွေ၊ စီးပွားရေးမူဝါဒတွေအားလုံးဟာလည်း အမျိုးသားအကျိုးစီးပွားပေါ်မှာ အခြေခံပြီး Doctrine၊ Strategy အားလုံးဟာလည်း အမျိုးသားအကျိုးစီးပွားပေါ်မှာအခြေခံပြီး ရေးဆွဲခဲ့ကြတာချည်း ဆိုတာကို သိထားဖို့လိုမယ်။

နောက်ဆုံး မြန်မာနိုင်ငံအနေနဲ့ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးတွေလုပ်ခဲ့တဲ့ ၂၀၁၁ ခုနှစ် သမ္မတကြီးဦးသိန်းစိန်လက်ထက်မှာ နိုင်ငံတကာက ခရားရေလွှတ်အသုံးပြုခဲ့တဲ့ Democracy

Human Right Freedom of Speech စတာတွေအားလုံးဟာလည်း မြန်မာနိုင်ငံသားတွေကို ချစ်လွန်းလို့ မဟုတ်ပါဘူး။ သူတို့အကျိုးစီးပွားတွေနဲ့ယှဉ်လာပြီး သူတို့အကျိုး ရစေဖို့ပါ။

အရာရာမှာ တခြားနိုင်ငံတွေထက် ခေါင်းတစ်လုံးသာနေတဲ့ အမေရိကန်တွေရဲ့ Concept Doctrine Strategy တွေ ဘယ်လိုအလုပ်လုပ်သွားခဲ့ကြသလဲ၊ ဘယ်လို နည်းလမ်းတွေကို အသုံးပြုသွားကြသလဲ၊ ဘယ်လိုအရင်းအနှီးတွေ မြှုပ်နှံသွားခဲ့ကြသလဲ စတာတွေကို လေ့လာဖို့လိုလိမ့်မယ်။

အထူးသဖြင့် နိုင်ငံရေးမှာ တိုက်ဆိုင်တယ်ဆိုတာ လုံးဝမရှိပါဘူး။ တိုက်ဆိုင်သယောင် ဖြစ်အောင် သေသေချာချာ စီမံခဲ့ကြခြင်းသာဖြစ်တယ်လို့ ဆိုရပါလိမ့်မယ်။

သာမန်အားဖြင့် “ISM” ဆိုတဲ့မူဝါဒ၊ တရားသေထား အတွေးအခေါ် ပုံသေမရှိတော့ပါဘူး။ အကျိုးစီးပွားဖြစ်မယ်ဆိုရင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲသွားကြတာကို တွေ့ရပါလိမ့်မယ်။ (ဥပမာ - တရုတ်ရဲ့ ကြောင်ဖြူခြင်း၊ မည်းခြင်းထက် ကြွက်ရဖို့အဓိက) ဖော်စပ်လိုက်တဲ့ မဟာဗျူဟာအားလုံးကလည်း ကိုယ့်အကျိုးစီးပွားအပေါ် အခြေခံပြန်ပါတယ်။ (ဥပမာ - လစ်ဘရယ်နဲ့ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်တဲ့ အာဏာရှင်တွေနဲ့ ပေါင်းစည်းမှု) Case Study အနေနဲ့ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသမ္မတအဆက်ဆက် ချမှတ်ခဲ့တဲ့ မဟာဗျူဟာနဲ့ရလဒ်တွေကို အခြေခံထားပါတယ် -

- How did US play the global game ၊
- What were National Interest of US ၊
- Which of strategies US had crafted ၊
- How did US advanced strategies work ၊
- End game result ၊

အဲ့ဒီအချက်တွေကို ခြုံငုံမြင်သွားနိုင်ပါလိမ့်မယ်။

ပါဝါတည်ဆောက်ခြင်း (Building Power)

အမေရိကန်ဟာ စူပါပါဝါရင်ဖြစ်ဖို့ အဆင့်ဆင့်တည်ဆောက်လာခဲ့ရပါတယ်။ အလိုလို ရလာတာ မဟုတ်ပါဘူး။ စူပါပါဝါဖြစ်ဖို့ အတွေးအခေါ်၊ ပညာ၊ မဟာဗျူဟာ၊ မူဝါဒတွေက သူများထက် ခေါင်းတစ်လုံးမက သာအောင် ကြိုးစားခဲ့ရပါတယ်။ Advanced ဆိုတဲ့ အဆင့်မြင့်ကနေမှ တစ်ဆင့် Super Power State ဖြစ်လာရတာပါ။

အမှန်တကယ်ဆိုရင် ပါဝါအဆင့်သတ်မှတ်ချက်တွေအရ အမေရိကန်ဟာ Super Power အဆင့် မဟုတ်ပါဘူး။ Hyper Power အဆင့်ဖြစ်ပါတယ်။ (ပါဝါအဆင့်သတ်မှတ်ချက်တွေ ရှိထားပါတယ်။) ဒါပေမယ့်လည်း အများသုံးဖြစ်တဲ့ စူပါပါဝါလို့ပဲ ဆက်သုံးစွဲသွားပါမယ်။

စူပါပါဝါဖြစ်ဖို့ အခြေခံအကျဆုံးကတော့ စီးပွားရေးပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ စီးပွားရေး တောင့်တင်းမှ စစ်အင်အား ကြီးထွားစေပါတယ်။ ပြီးတော့ နိုင်ငံရေးပါဝါရပါတယ်။ အဲ့ဒီသုံးခု ပိုင်ဆိုင်တဲ့အခါမှာ (ဗိုလ်ကျ) စိုးမိုးပါဝါကို ရရှိလာပါတယ်။

“ရှေးသမ္မတတွေရဲ့
မဟာဗျူဟာ
မှန်ကန်ခဲ့လို့
အလုပ်ဖြစ်ပြီး
အဲ့ဒီခေတ်က
အမေရိကန်တွေဟာ
အခြားနိုင်ငံက
ခေါင်းဆောင်တွေထက်
တွေးခေါ်မှုမှာ
အဆင့်ပိုမြင့်နေတာကို
တွေ့ရပါလိမ့်မည်။”

- Economic Might ၊
- Military Might ၊
- Political Might ၊
- Hegemonic power ဆိုပြီး အဆင့်ဆင့်

တက်လှမ်းလာရတဲ့သဘောပါ။
အခြေခံအကျဆုံးကတော့ စီးပွားရေးပါဝါ
Economic Power ပဲဖြစ်ပါတယ်။

ဒီနေရာမှာ အမေရိကန်ခေတ်ဖြစ်လာအောင်
“ရှေးအမေရိကန်ကြီး” တွေနဲ့ သူတို့ခေတ်တုန်းက
ဘယ်လိုမဟာဗျူဟာတွေ ကျင့်သုံးခဲ့ပြီး ဘယ်လို
အောင်မြင်မှုတွေ ရရှိခဲ့တယ်။ နှောင်းအမေရိကန်တွေ
ရဲ့ ဘယ်လိုမှားယွင်းတဲ့ မဟာဗျူဟာတွေကြောင့်
အမေရိကန်တွေ ကျဆုံးခဲ့ရသလဲဆိုတာကို လေ့လာဖို့
ဖြစ်ပါတယ်။

ရှေးသမ္မတတွေရဲ့မဟာဗျူဟာ မှန်ကန်ခဲ့လို့
အလုပ်ဖြစ်ပြီး အဲ့ဒီခေတ်က အမေရိကန်တွေဟာ အခြား
နိုင်ငံက ခေါင်းဆောင်တွေထက် တွေးခေါ်မှုမှာ အဆင့်
ပိုမြင့်နေတာကို တွေ့ရပါလိမ့်မယ်။ အမှန်တကယ်
လည်း အလုပ်ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။

မဟာဗျူဟာဆိုတာဘာလဲ

Strategyဆိုတဲ့မဟာဗျူဟာကိုအတော်များများ
အသုံးပြုနေကြပေမယ့်လည်း မဟာဗျူဟာတစ်ခုဟာ
ဘယ်လိုအခြင်းအရာတွေပါမှ မဟာဗျူဟာအဆင့်ဖြစ်
တယ်ဆိုတာကို သိသူနည်းပါးလှပါတယ်။ နောက်တစ်ခု
က Grand Strategy ကို “အဂ္ဂမဟာဗျူဟာ” လို့ခေါ်ကာ
အလွန်ရှက်စရာ ကောင်းလှပါတယ်။

- Tactic - နည်းဗျူဟာ၊
- Strategy - မဟာဗျူဟာ၊
- Grand Strategy - အဂ္ဂဗျူဟာပါ၊
- ဥပမာနဲ့ပေးရရင် -
- Father - အဖေ
- Grand Father - အဘိုး (အဖေအဖေလို့
ဘယ်သူမှ မသုံးပါ။)

Great Grand Father - အဘိုး (အဖေအဖေရဲ့ အဖေလို့မသုံးပါ။)

မဟာဗျူဟာတစ်ခုမှာ Definition ၊ Level ၊ Dimension ၊ Components ဆိုပြီး ပါဝင်ပါတယ်။ အဲ့ဒါတွေမပါဝင်ရင် မဟာဗျူဟာ မဟုတ်ပါဘူး။

Definition ဆိုတဲ့ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်မှာ ရှုထောင့်အဖုံဖုံက ဖြစ်ပါတယ်။ အတိုဆုံး တစ်ကြောင်းတည်းနဲ့ဆိုရင် -

“Integrated and coherent use of power resources”

“အင်အားအရင်းအမြစ်တွေကို စုစည်းပြီး၊ ဆီလျော်အောင်အသုံးပြုခြင်း” လို့ အတိုဆုံး မှတ်ယူနိုင်ပါတယ်။ နည်းဗျူဟာတွေရဲ့ အစုအပေါင်းလည်းဖြစ်ပါတယ်။

မဟာဗျူဟာတစ်ရပ်မှာပါဝင်တဲ့ Dimension နှစ်ခုကတော့ -

- (၁) The horizontal dimension - ပါဝါတွေကိုစုစည်းခြင်း (Integration of power elements.)
- (၂) The vertical dimension - ရေလတ်၊ ရေရှည်အစီအမံ (Time - mid and Long term)

မဟာဗျူဟာမှာပါတဲ့ Components ဆိုတဲ့အစိတ်အပိုင်းတွေကတော့ -

- (၁) မိမိဘက်ကို အင်အားတိုးပွားစေခြင်း (Augmentation)၊
- (၂) တစ်ဖက်ကိုတားဆီး၊ အင်အားနည်းပါး၊ ကျဆုံးစေခြင်း (Deterring ၊ Weakening ၊ Thwarty Defeating)

မဟာဗျူဟာမှာပါဝင်တဲ့အဆင့် Level တွေကတော့ -

- Strategy မဟာဗျူဟာ (500 BC) (Sun Tzu)
- Grand Strategy အဂ္ဂဗျူဟာ (1945 - 1970) (အမေရိကန်သုံးခဲ့)
- Advanced Level Strategy အဆင့်မြင့်မဟာဗျူဟာ (1970s) (အမေရိကန်သုံးခဲ့)
- Next Level Strategy တစ်ဆင့်မြင့်မဟာဗျူဟာ (2010s) (China-Russia)

မဟာဗျူဟာ Strategy ဆိုတဲ့စကားလုံးဟာ မူရင်းစစ်ဘက်ဆိုင်ရာက စတင်သုံးစွဲခဲ့တယ်။ စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေးဘက်က ယူသုံးကြတယ်။ စစ်ကြီးတွေဆိုတာ အတော်ကြာမှ တစ်ခါဖြစ်ပြီး နိုင်ငံရေးဘက်က စဉ်းစားလာရလို့ ပိုကျယ်ပြန့်လာခဲ့တယ်။ စီးပွားရေးရဲ့ သဘောက နိစ္စဓူဝရင်ဆိုင်နေရပြီး အမြဲတမ်းပြောင်းလဲနေတတ်တာမို့ စီးပွားရေးဘက် မဟာဗျူဟာက ပိုပြီးသိမ်မွေ့၊ နက်နဲရှုပ်ထွေးလာတာ တွေ့ရပါတယ်။ စဉ်းစားမှုကလည်း ပိုပြီးကျယ်ပြန့်လာတယ်။

မဟာဗျူဟာမှာပါတဲ့ Element တွေမှာ သုံးခုရှိတယ် -

- (၁) Ends - National Objectives
- (၂) Means - Power Resources
- (၃) Ways - Method၊ Procedure၊ Technique ။

အမေရိကန်ခေတ်အဂ္ဂဗျူဟာ

အမေရိကန်ခေတ်ဖြစ်အောင် အသုံးပြုခဲ့တဲ့ US Grand Strategy မှာ “5-2-2” approach ဆိုပြီး ကျော်ကြားတယ်။

“5” ကို ကိုယ်စားပြုတာက “Five Components” ဖြစ်ပါတယ်။

- ကမ္ဘာကြီးရဲ့ကဏ္ဍအပေါ်သုံးသပ်မှု၊
- မဟာဗျူဟာရည်မှန်းချက်၊
- ဆန့်ကျင်ဘက်ရဲ့အမူစရိုက်၊ ခြိမ်းခြောက်မှု၊
- မိမိဘက်က လက်ခံနိုင်သောနည်းလမ်း၊
- မိမိဘက်ကို ဘယ်လောက်စိတ်ဓာတ်မြှင့်တင်နိုင်မှုအခြေအနေ၊

“2” ကို ကိုယ်စားပြုတာက “Two determinants” ဖြစ်ပါတယ်။

- The internal (မိမိခေါင်းဆောင်၊ စီးပွားရေးအခြေအနေ စသည်ဖြင့် ...)
- The external (မိမိမိတ်ဖက်၊ ရန်သူနှင့်မိတ်ဖက်)

“2” ကို ကိုယ်စားပြုတာက “Two shifting central characteristics” ဖြစ်ပါတယ်။

- မဟာဗျူဟာကို မှန်ကန်စွာအသုံးပြုနိုင်ခြင်း။
- မဟာဗျူဟာကို မည်မျှပုံပိုင်းနိုင်ခြင်း။

မြန်မာနိုင်ငံမှာ “1027” ဖြစ်သွားခဲ့ပါတယ်။

နယ်မြေအလိုက် EAO တွေကိုအသုံးပြုတဲ့ ချဉ်းကပ်နည်းနဲ့သုံးသွားတာ တွေ့ရပါလိမ့်မယ်။

မှန်ကန်တဲ့မဟာဗျူဟာကို ရေးဆွဲနိုင်ဖို့ အရေးကြီးပါတယ်။ ရှေးအမေရိကန်တွေက မှန်မှန်ကန်ကန် ရေးဆွဲအသုံးပြုသွားနိုင်ခဲ့လို့ အမေရိကန်ခေတ် ပီပီပြင်ပြင်ဖြစ်လာခဲ့တာပါ။

နှောင်းအမေရိကန်တွေလက်ထက်ကျတော့ မိမိပါတီနှင့် မိမိသမ္မတသက်တမ်းအား လူထုက လက်ခံရေးကို ဦးစားပေးကြတာများတော့ အမေရိကန်ခေတ် မှေးမှိန်လာပြီး တရုတ်၊ ရုရှားတို့ရဲ့ စိန်ခေါ်မှုကို ရင်ဆိုင်လိုက်ကြရပါတယ်။

နေဇင်လတ်

jrefmjyn၎်;a [hrefmjyn၎်;

a' gυvwmci hmi f/Qvrfrawm)

“လွတ်လပ်သောမြန်မာနိုင်ငံသားစစ်စစ်ဖြစ်ခဲ့သည်ကို
ယနေ့အထိ ဂုဏ်ယူဆဲ ဖြစ်ပါသည်။
ကျွန်တော့်ထက် အသက်နှစ်နှစ်ကြီးသော
မြန်မာနိုင်ငံကြီးသည် ၂၀၄၈ ခုနှစ်တွင်
အနှစ်တစ်ရာပြည့်ပါတော့မည်။”

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်ကြီး ပေါ်ထွန်းလာပြီး နှစ်နှစ်အကြာ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်မှာ ကျွန်တော့်ကို မွေးဖွားခဲ့ပါသည်။ ရန်ကုန်မြို့က ဒပ်ဖရင်ဆေးရုံကြီး (ယခုအခေါ် ဗဟိုအမျိုးသမီးဆေးရုံကြီး)မှာ မိခင်က မွေးဖွားပေးခဲ့ပြီး ထိုစဉ်က အတွင်းဝန်ရုံး (ယခု ဝန်ကြီးများ ရုံးဟောင်း)မှာ ဝန်ထမ်းအဖြစ် အလုပ်လုပ်ခဲ့ချိန်က ဖြစ်ပါသည်။ မွေးဖွားစဉ် နေရပ်မှာ ပထမ သော်မဆင်ရိပ်သာလမ်း၊ ဗိုလ်တထောင်မြို့နယ်ဖြစ်ပြီး ဆော့ကစားရာနေရာ မှာ အတွင်းဝန်ရုံးထဲက ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနမှာ ဖြစ်ပါသည်။

လွတ်လပ်သောမြန်မာနိုင်ငံသားစစ်စစ်ဖြစ်ခဲ့သည်ကို ယနေ့အထိ ဂုဏ်ယူဆဲ ဖြစ်ပါ သည်။ ကျွန်တော့်ထက် အသက်နှစ်နှစ်ကြီးသော မြန်မာနိုင်ငံကြီးသည် ၂၀၄၈ ခုနှစ်တွင် အနှစ်တစ်ရာပြည့်ပါတော့မည်။ ထိုအချိန်တွင် ကျွန်တော်သည် ကံအားလျော်စွာ ကွယ်လွန် ခဲ့ပြီးဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ ထိုအချိန် ၂၀၄၈ ခုနှစ်တွင် ကျွန်တော်ချစ်သော ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်ကြီးသည် မည်သို့ရှိပါမည်နည်း။

လွတ်လပ်သောမြန်မာနိုင်ငံသားပေါက်စ ကျွန်တော့်ဘဝ

ကျွန်တော်မွေးကင်းစကနေသောအိမ်မှာ မိခင်ဘက်မှ ဆွေမျိုးများ၏ အိမ်ဖြစ်ပါ သည်။ ထိုအိမ်၏အရေးပါသော သားချင်းတစ်ဦးမှာ ဂဠုန်ဦးစောကို ဖမ်းရာမှာပါဝင်သော စုံထောက်တစ်ဦးဖြစ်ပါသည်။ ထိုအချက်ကလွဲ၍ ကျွန်တော် ဘာမျှမသိပါ။ သို့သော် ကျွန်တော့် ကို ချီပိုးယုယသူတိုင်းသည် ကံကောင်းတတ်ကြောင်း မိခင်က ပြန်ပြောပြဖူးပါသည်။ ကျွန်တော်မိခိုနေသောအိမ်မှာ ရန်ကုန်မြို့၏ မျက်နှာကြီးဖဲဝိုင်းရှိပြီး ကျွန်တော့်ကြောင့် ကံကောင်းပြီး နိုင်သွားသူများ၏ ချီးမြှင့်လက်ဆောင်များစွာရသည်ဟု အဆိုရှိပါသည်။

ကျွန်တော်နေသောရပ်ကွက်မှာ လွတ်လပ်ရေးမရခင်ကတည်းက အင်္ဂလိပ်များ၊ ကပြားများ နေကြသည်ဖြစ်၍ ကလေးများကစားရာတွင်ပင် အင်္ဂလိပ်ကစားနည်းဖြင့် ကစား ကြကြောင်း၊ အိန္ဒိယကလားများ၊ ကပြား (ဘိုကြက်ချေး)များနှင့် တရုတ်များကြားတွင် လူ ဖြစ်လာသော ကျွန်တော်မှာ ဘာသာစကားအတော်များများကို နားလည်သလောက် ရှိသော်လည်း မည်သို့စကားဆိုရမှန်းမသိသဖြင့် စကားပြော အတော်နောက်ကျခဲ့သည်ဟု ဆိုပါသည်။

အသက်လေးနှစ်သားအရွယ်ရောက်သောအခါ ကျွန်တော်က မိခင်အား ထူးထူး ဆန်းဆန်း ပူဆာတောင်းဆိုခဲ့ပါသည်။ လွတ်လပ်ရေးအောင်ပွဲကျင်းပရာ ဗိုလ်ရှုသဘင်သို့ သွားကြည့်ချင်ကြောင်း၊ တိုက်ပုံတစ်ထည်ချုပ်ပေးစေချင်ကြောင်း ပြောခဲ့ရာ မိခင်က အလို လိုက်ပြီး အဒေါ်အိမ်မှာအိပ်စေကာ ဗိုလ်ရှုသဘင်ပွဲသို့ တိုက်ပုံအင်္ကျီဝတ်ထားသော လေးနှစ် သားကလေးကို တက်ခွင့်ပေးခဲ့ပါသည်။ မနက်အရုဏ်မတက်ခင်ကတည်းက ထွက်လာပြီး လူအုပ်ထဲတွင် တိုးဝှေ့ကာ ကျွန်တော့်အားချီပြီး ဗိုလ်ရှုသဘင်ကို ကြည့်ခွင့်ပေးခဲ့ကြောင်း သိရပါသည်။

ထိုစဉ်က ကြွချီခဲ့သော နိုင်ငံတော်သမ္မတမှာ ဒေါက်တာဘဦးဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် အသက်လေးနှစ်သား ကျွန်တော်သည် မည်သို့မည်ပုံ ဗိုလ်ရှုသဘင်ပွဲ ဆင်နွှဲချင်ခဲ့ကြောင်း ယနေ့ထက်ထိ အကြောင်းရင်းကို စဉ်းစား၍မရပါ။ ရုပ်မြင်သံကြားမရှိ၊ ဖေ့စ်ဘုတ်၊ ယူကျူ

မရှိသော ရှေးခေတ်က “ထွတ်မြတ်တဲ့ စံဌာနီ xxx လွတ်လပ်တဲ့မြန်မာပြည် xxx မချွတ်အစဉ် xxx လွတ်သဘင် xxx ဆင်နွဲ့ခဲ့သည် သဘင်ပွဲတဲသံစီ xxx” ဆိုသည့်သီချင်းကို နားလည်နိုင်စွမ်းရှိသည့်အရွယ်လည်း မဟုတ်ပါ။

ငါးနှစ်၊ ခြောက်နှစ်သားအရွယ် လမ်းကောင်းကောင်းလျှောက်တတ်ချိန်ကတည်းက ဖခင်နှင့်အတူ လမ်းလျှောက်လိုက်ရင်း ဟိုတစ်ကွက် သည်တစ်ကွက် စစ်ပြေးဒုက္ခသည်များကို တွေ့လာရသောအခါ နားမလည်နိုင်ပါ။ ဗိုလ်ရှုသဘင်ကြီးကို ဆင်နွဲ့နေသော လွတ်လပ်သော မြန်မာနိုင်ငံထဲတွင် မည်သည့်အတွက်ကြောင့် စစ်ပြေးဒုက္ခသည်တွေရှိနေသလဲ မစဉ်းစားတတ်ပါ။ ကျွန်တော့်ကို မမွေးခင်ကလေးမှာ “ရန်ကုန်အစိုးရ” ဖြစ်သွားကြောင်းကိုလည်း နောင်မှ သိခွင့်ရပါသည်။ ကလေးတစ်ယောက်အနေနှင့် တိုက်ရိုက်ကြုံရသော အမှတ်တရမှာ ရန်ကင်းတိုက်သုံးထပ်ပေါ်မှ ရေပုံးကလေးတွေ ဆွဲဆင်းရင်း ရေကားအလာ ရေခပ်ရသည့်ကိစ္စပါ။ ဂျိုးဖြူရေပိုက်ကြီးကို ကရင်သူပုန်က ခွဲလိုက်၍ ရန်ကုန်ထဲမှာ ရေမရကြောင်း မိဘတွေပြောရင်း စိတ်ညစ်နေကြချိန်တွင် ကျွန်တော်တို့သူငယ်ချင်းတစ်စု ရေခပ်ဆင်းရင်း ပျော်ရွှင်ခဲ့ကြသည်သာ အမှတ်တရရှိခဲ့ပါသည်။

ထိုအချိန်က လူပြောများသောစကားလုံးမှာ KNDO ဖြစ်ပါသည်။ အိမ်မှာလာနေရင်း သားဖွားဆရာမသင်တန်းတက်နေသော အစ်မဝမ်းကွဲ၏ အင်တာဗျူးအတွေ့အကြုံကို ပြန်ကြားရသော အဖေက ရယ်လေသည်။ KNDO ဆိုတာ ကရင်ဒဘိုဟု အစ်မက ဖြေခဲ့ရာ စာမေးသူများက ရယ်ကြကြောင်းသိရပါ၏။

“ရန်ကုန်အစိုးရ” လက်ထက် ရန်ကုန်သားကလေး ကျွန်တော်မှာ အစားမပျက်၊ အအိပ်မပျက်၊ အကစားမပျက် ပျော်ရွှင်လျက်သာရှိခဲ့ပါ၏။ ကျောင်းနေသောအခါလည်း ရန်ကင်းပြည်တော်သာတိုက်တွေကြားက ဖြတ်လျှောက်ရင်း ကျောက်ကုန်းရှိ စိန့်မိုက်ကယ် အလယ်တန်းကျောင်း (ယခု အ.ထ.က (၂) ရန်ကင်း) သို့ နေ့စဉ်ကျောင်းတက်ကာ မနက်တိုင်း “ဘုရားသခင်သည် ကျွန်ုပ်ကို မြင်၏။ ကျွန်ုပ်လုပ်သမျှ အားလုံးကို သူ့သိ၏” (God sees me. He sees all that I do) ဟူ၍ ရွတ်ဆိုကာ ခရစ်ယာန်ဘုရားကို ရှိခိုးရွတ်ဆိုခဲ့ရ၏။ ညဘက်ရောက်သောအခါတွင် ဖခင်နှင့်အတူ “ဩကာသ” ရွတ်ဆိုကာ ဗုဒ္ဓဘာသာ မြတ်စွာဘုရားအား ရှိခိုးပူဇော်ခဲ့ရလေသည်။ အခါကြီးရက်ကြီးများတွင် စားကြော၊ ဝါးကြောတွေ ပေါသကဲ့သို့ ခရစ်စမတ်ရောက်သောအခါမှာလည်း ကျွေးမည့်သူတွေရှိပါသည်။ ကျွန်တော်တို့ သူငယ်ချင်းတစ်စု သီတင်းကျွတ်ကာလမှာ အရပ်ထဲက လူကြီးများထံ လှည့်လည်ကန်တော့ ခဲ့ကြသကဲ့သို့ ခရစ်စမတ်အကြိုသီချင်းများကို ခရစ်ယာန်များ၏ အိမ်ရှေ့သို့သွား၍ ဆိုခဲ့ကြပါသည်။ လိမ္မော်သီး၊ သကြားလုံး၊ မုန့်မျိုးစုံစားရ၏။ သို့ရာတွင် နှစ်သစ်ကူးချိန် အချိန်မှတ် (Count down) လုပ်ပြီး ဟက်ပီးနယူးရီးယား (Happy New Year) အော်သောခလေ့ လုံးဝ မရှိပါ။

ကျောင်းပိတ်ရက်များတွင်မူ ရန်ကင်းမြို့ခန်းမမှာ သင်တန်းဖွင့်ပေးသော ဆရာကြီး ပထမကျော် ဦးခင်မောင်ကြီး၏ “မင်္ဂလာကဗျာ” သင်တန်းကိုတက်၍ “ဘဝတု သဗ္ဗ မင်္ဂလံ” ဟု လက်အုပ်ချီ၍ နှုတ်ဆက်တတ်ခဲ့ပါ၏။ မဟာစည်သာသနာ့ရိပ်သာ၊ မဟာပါသာဏလိုဏ်ဂူ စသည့် အထင်ကရနေရာများသို့လည်း လေ့လာရေးသွားခွင့် ကြုံရပါသည်။ အသက်ခြောက်နှစ်

အရွယ် ကလေးတစ်ယောက်အတွက် “လူမိုက်ဆိုလျှင်၊ ရှောင်သွေလွဲလို့၊ မမှီဝဲနဲ့၊ ကင်းအောင်နေ၊ ပညာရှိကိုအစဉ်တွဲလို့ မှီဝဲဆည်းကပ် နည်းယူလေ၊ သုံးပါးရတနာ မိဘများနဲ့ ဆရာသမားကို ပူဇော်လေ” ဆိုသော မင်္ဂလာတရား၏ ပဏာမ အမှတ်တရများကို ဘဝတစ်သက်တာ စွဲမှတ်မိနေခဲ့ပါသည်။ ထို့အတူ လူမှုဝန်ထမ်းမှာ သင်တန်းများတက်ရင်း ကုလသမဂ္ဂကလေးများ ရန်ပုံငွေအဖွဲ့ (UNICEF) မှ တိုက်ကျွေးသော နို့မှုန့်ဖျော်ရည်များကို လည်း သောက်သုံးရပါသည်။

ထိုသို့ပျော်ရွှင်စွာ ဆော့ကစားနေချိန် အရပ်ထဲရှိ တတ်နိုင်သောမိသားစုများမှ ကလေးများမှာ ထူးဆန်းသောဝတ်စုံများ ဝတ်၍ ထွက်လာသည်ကို တွေ့ရသည်။ လည်စည်းနှင့် ကာကီရောင်ဝတ်စုံနှင့် ကင်းထောက်များ ဖြစ်ပါသည်။ အရပ်ထဲတွင် အများအကျိုးအတွက် ဆောင်ရွက်ကြကြောင်းလည်း သိရပါသည်။ ကျွန်တော်တို့လို သာမန်ကလေးများအတွက် တော့ လက်လှမ်းမမီပါ။ တစ်ခါတစ်ခါ ရန်ကင်းတောင်ပိုင်းနှင့်မြောက်ပိုင်းမှ သူငယ်ချင်းများ ချိန်း၍ စစ်တိုက်တမ်းကစားကြရာတွင်လည်း သူတို့မပါဝင်ပါ။ ရန်ကင်းကောလိပ်ရှေ့က ကွင်းပြင်ကြီးတွင် ပိတ်ကားထောင်၍ ရုပ်ရှင်ပြသောအခါတွင် စုမိသော ကလေးများ၏ ပိတ်ကားအောက်နပန်းပွဲများလည်း ရှိပါ၏။ တစ်ခါတစ်ရံ မုန့်ဖိုး ကလေးများစု၍ ကျောက်ကုန်းအောင်ဇေယျရုပ်ရှင်ရုံတွင် ပြသော အမေရိကန်နွားကျောင်း သားများ (Cowboys) ရုပ်ရှင်မှာ ငါးမူးတန်းမှကြည့်ရင်း ရုပ်ရှင်ပိတ်ကားရှေ့ ရုပ်ရှင်မပြခင် လက်စွမ်းပြပွဲများလည်း လုပ်ကြလေ့ရှိပါသည်။

လက်ချည်းနှင့်မနိုင်လျှင် ကုန်း၍ကိုက်ကြပါသည်။ ယခုပြသနေသော ကိုရီးယားဇာတ်လမ်းတွဲများတွင်ပါသော တိုက်ပွဲများမှာ ကျွန်တော်တို့ကို အတုခိုးထားသလားအောက်မေ့ရပါသည်။ စစ်တိုက်တမ်းကစားလျှင်သုံးသော လက်နက်တစ်မျိုးမှာ “ဘောင်ဘောင်” ပင် ဖြစ်ပါသည်။ ဝါးနှင့်လုပ်ထားသော ပြုတ်တံထဲသို့ မြရာသီး ခေါ် ဘောင်ဘောင်သီးကို ထိုးထည့်၍ ပစ်ခတ်ရပါသည်။ အဝေးပစ်လက်နက်ဖြစ်၍ အသုံးတည့်ပါသည်။ ဘုရားပွဲဈေးထဲက ဗန္ဓုလဦးထုပ်တို့၊ ဓားတို့မှာမူ ဟန်ရေးပြသူ ပေါကြောင်ကြောင်လူကလေးအချို့၏ အသုံးအဆောင်သာဖြစ်ပြီး ကျွန်တော်တို့၏ စစ်တိုက်တမ်းကစားရာတွင် အသုံးမတည့်လှပါ။

မြန်မာကလေးများပီပီ အစအနောက်လည်း သန်လှပါသည်။ လူကြီးများ၏ သရော်သံချပ်များ၊ သီချင်းဖျက်ဆိုပြမှုများကိုလည်း ကြားရ၊ အတုခိုးကြရပါသည်။ အတုခိုးလဲ့၍ အဆူအငေါက်ခံရသည်များလည်း ရှိပါသည်။ သို့ရာတွင် ရပ်မိရပ်ဖများကို လေးစားရိုသေရုံမက ဆိုဆုံးမမှုကိုလိုက်နာခြင်း ယဉ်ကျေးမှုက ကျွန်တော်တို့ကို ထိန်းခဲ့ပါသည်။ လူမျိုးခြား၊ ဘာသာခြားအားလုံးမှာ စရင်းနောက်ရင်း ပြောင်ရင်း လုံးလုံးထွေးထွေး ရင်းရင်းနှီးနှီးရှိကြပါသည်။ ခွဲခြားမှု (Discrimination) လည်း မရှိ။ သို့ရာတွင် “ပြည်ထောင်စုကို လက်ဖက်ကျွေးလို့ ဗိုက်နာတယ်လေ” ဟု သီချင်းကိုမူ ညီညီညာညာဆိုတတ်ကြပါသည်။

ကလေးအတွေး နိုင်ငံရေး

လူကြီးမိဘတွေ မဲရုံသို့သွားကြသည်။ မဲပေးကြသည်ဟု ကြားနေရသော်လည်း ဘာမှန်းမသိပါ။ ရပ်ကွက်ထဲတွင် အုန်းအုန်းကျွက်ကျွက် လှုပ်လှုပ်ရွရွဖြစ်နေကြရုံမက သီချင်း သံများလည်း ကြားရ၏။ အလှပြကားများလည်း တွေ့သည်။ သင်္ကြန်အတိုင်းပင်ဖြစ်သော် လည်း နှစ်တိုင်းတော့ မဟုတ်။

ကလေးတို့၏ ကိုးကားစာအုပ်၊ ကာတွန်းများတွင်မူ စိတ်ဝင်စားစရာ ကာတွန်းများ ကို တွေ့ခဲ့ရ၏။ ပုံထဲတွင် အမျိုးသမီးကြီးတစ်ဦးသည် ငရုတ်သီးနီနီရဲရဲများကို ရှူးရှူးရဲရဲနှင့် အားရပါးရစားပြနေ၏။ ဝါနေသောအိအီးကိုပင် နီအောင်လုပ်ပြရန်၊ မစင်အနီရောင်များ ထွက်လာရန် ကြိုးစားနေသောပုံပင် ဖြစ်ပါသည်။ လမ်းမပေါ်တွင် ထဘီအနီဝတ် အမျိုးသမီး များ စိတ်နန်းလှည့်လည်ကြွေးကြော်နေသံလည်း ကြားရ၏။ သူတို့အသံကို ကျော်လွန်၍ ဆန့်ကျင်ဘက်အရပ်မှာ သီချင်းသံများကိုလည်း လော်ကြီး(အော်လံကြီး)များမှ ထွက်ပေါ် လာပြန်ပါသည်။

“ရွှေဝါရောင် xxx ရွှေဝါရောင် xxx လူထုကိုသန့်ရှင်းက စိတ်ချရသည် xxx သန့်ရှင်း ကို လူထုက မဲပေးကြမည် xxx ပေးတာလူထု xxx ကျွေးတာကိုစား xxx ဖက်ဆစ်နဲ့ဒီမို ကရေစီ xxx အားလုံးသိသည် xxx မဲပေးမမှားဖို့ နှိုးဆော်သည် xxx ခြိမ်းခြောက်တာ တို့ မကြောက်ပြီ xxx” ဆိုသောသီချင်းစာသားကို အမှတ်တရ လိုက်ဆိုနေမိပါ၏။ သို့ရာတွင် အနီဝတ်နှင့် အဝါဝတ်တွေ ဆန့်ကျင်နေမှု၊ ဖက်ဆစ်ဆိုသည်နှင့် ဒီမိုကရေစီဆိုသော ထူးခြား စာသားများ၊ ခြိမ်းခြောက်မှုဆိုသူများကို ကလေးတို့ နားမလည်။ မဲပေးမှားခြင်း မမှားခြင်း ကိုလည်း သဘောမပေါက်။ ပေးတာကိုယူခြင်း၊ ကျွေးတာကိုစားခြင်းကား ကလေးတို့ စိတ်ဝင်စား၏။ သို့သော် မည်သည့်ကလေးကိုမျှ အရေးလုပ်၍မပေး။ မကျွေး။ အရပ်ထဲက ကုလားကြီးကို ထမင်းကျွေး၍ အနီမဲပုံးတွင် ထည့်ခိုင်းရာ ထိုကုလားကြီးက မဲပေးပြီး ပြန် အထွက်တွင် “ဝူးနု ဝူးနု” ဟု ဖြေခဲ့ကြောင်း အရပ်သတင်းများကိုတော့ ကြားသိရပါသည်။

လူကြီးတွေထဲမှ မဲပေးပွဲသတင်းကိုတော့ ကလေးတို့ မသိ။ ကလေးတွေထဲမှာ ထိခိုက်ဒဏ်ရာရမှုတော့ ရှိ၏။ ကျွန်တော်တို့သူငယ်ချင်းတစ်စု တိုက်ခန်းဝန်တာမှ ထွက် ကြည့်ကြစဉ် အောက်မှ ပစ်လိုက်သော ခဲလုံးသည် အပေါ်ထပ်မှ မှန်ချပ်ကိုထိပြီးကျလာ သော မှန်ကွဲစမှာ သူငယ်ချင်း၏လက်ကိုစိုက်မိကာ သွေးဖြိုင်ဖြိုင်ကျခဲ့ရသည့် မြင်ကွင်းကို မမေ့။ အနီတွေ၊ အဝါတွေ စိတ်နန်းလှည့်လည် ဟန်ရေးပြနေချိန်တွင် ခဲအစစ်တစ်လုံးက တိုက်ပေါ်ရောက်လာခဲ့လေသည်။ လူကြီးများနှင့်ကလေးများ၏ ကွာခြားချက်များလည်း ဖြစ်နိုင်၏။ ကျွန်တော်တို့၏ စစ်တိုက်တမ်းကစားရာတွင် သုံးသော ဘောင်ဘောင်မှာ ထိလျှင် စပ်ဖျဉ်းဖျဉ်းဖြစ်ရုံသာ ရှိ၏။ လူကြီးတို့၏ စစ်တိုက်တမ်းကား သွေးထွက်သံယိုရှိလှပါတကား ဟု ကလေးတွေ တွေးမိပါတော့သည်။

ကလေးတို့အတွက် ဖျော်ဖြေရေးမှာလည်း မြန်မာ့အသံမှ ရေဒီယိုသီချင်းများနှင့် သင်္ကြန်ကာလ သံချပ်သီချင်းများသာ ဖြစ်ပါသည်။

“တွေ့မနေနဲ့ရဲဘော် xxx ငေးမနေနဲ့ရဲဘော် xxx ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် ရည်မျှော် အလင်းဝင်ခဲ့ရဲဘော် xxx ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတော် xxx ခေါင်းဆောင်ငယ်သားမခွဲခြားဘဲနဲ့

အခွင့်အရေး ပေးမယ်နော် xxx”

“ငြိမ်းချမ်းရေး xxx ငြိမ်းချမ်းရေး အလွန်ပဲကြွေးကြော် xxx လက်နက်နဲ့ ဒီမိုကရေစီ လဲရဲဘော် xxx လှိုက်လှိုက်လှဲလှဲ ကြိုဆိုမနော် xxx စားရေးသောက်ရေးနေရာများနဲ့ လွတ်ငြိမ်း ချမ်းသာပေးမယ် ဖိတ်ခေါ် xxx”

ဤသီချင်းများကို ကလေးတို့ နှုတ်တိုက်ရွတ်ဆိုကြပါသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးဆိုတာ ဘာလဲ။ အလင်းဝင်တယ်ဆိုတာ ဘာလဲ။ လက်နက်နဲ့ဒီမိုကရေစီ လဲလို့ရသတဲ့။ ကျွန်တော် တို့ စစ်တိုက်တမ်းကစားတဲ့ လက်နက် “ဘောင်ဘောင်” ကို “ဒီမိုကရေစီ” ဆိုတာကြီးနဲ့ လဲရင် ရမလား။

“ဗမာ့စီးပွားရေးအကျိုးကို ဖွေရှာ xxx ပင်ပန်းတယ်သဘောမထားပါ xxx ချစ်တဲ့သူ ဂုဏ်ယူစရာ နို့ဘူးသောက်တဲ့အရပ်က ကျုပ်ပြန်လာ” ဆိုတဲ့ သံချပ်သရုပ်ဖော်သီချင်းကလေး ကို ဆိုပြီး နို့ဆီခွက်ကောက်ရလိုက်ရင် ခွက်ကောက်တမ်းကစားစရာရမှာ သေချာတာတော့ အမှန်ပါ။

အရွယ်ကလေးနည်းနည်းရလာတော့မှပဲ အနီရောင်ဆိုတာက တည်မြဲအဖွဲ့၊ ဖက်ဆစ် ဆန့်ကျင်ရေးနဲ့ပြည်သူ့လွတ်လပ်ရေး (ဖဆပလ) နိုင်ငံရေးပါတီခွဲ၊ အဝါရောင်ဆိုတာက သန့်ရှင်း (နောက်တော့ ပြည်ထောင်စုပါတီခွဲ - ပထစ) ဤကဲ့သို့ ဂျပန်ဖက်ဆစ်ကို အသက် စွန့်တိုက်ခိုက်ရေးမှာ ညီညွတ်ခဲ့ရသော ဖဆပလတစ်ဖြစ်လဲ ဖဆပလအဖွဲ့ဟာ နှစ်ခြမ်းကွဲပြီး တည်မြဲ(အနီ)နဲ့ သန့်ရှင်း(အဝါ) တို့ ရင်ဆိုင်အာဏာလု မဲပေးပွဲကြီးမှန်း သိလာခဲ့ရပါသည်။ ထိုစဉ်က ခေတ်စားသော “အသည်းကြားက မဲတစ်ပြား” ဆိုသည့် မဲပေးဆုံးဖြတ်မှုများ၏ ရလဒ်အမျိုးမျိုးကိုလည်း ဘဝတစ်သက်တာမှာ မှတ်စရာတွေ ကြုံတွေ့ခဲ့ရပါသည်။

သည်လိုနှင့် ကျွန်တော် ၁၂ နှစ်သားအရောက်တွင် အလှည့်အပြောင်းတစ်ခုနှင့် ကြုံ ရပြန်ပါသည်။

ဖက်ဒရယ်မူကြောင့် တိုင်းပြည်ကြီး ချောက်ထဲကျဖို့ လက်နှစ်လုံးအလိုမှာ တော်လှန် ရေးကောင်စီက အာဏာသိမ်းသတဲ့။

ဆိုရှယ်လစ်စနစ်ကို မြန်မာ့လမ်းစဉ်ဖြင့် တည်ဆောက်မည်တဲ့။

ပုဂ္ဂလိကစီးပွားရေးလုပ်ငန်းမှန်သမျှ ပြည်သူပိုင်သိမ်းသတဲ့။

ပုဂ္ဂလိကကျောင်းတွေအားလုံးလည်း ပြည်သူပိုင်သိမ်းသတဲ့။

တိုင်းပြည်ကြီး မည်သို့ပြောင်းလဲမည်ကိုတော့ ထိုစဉ်က မသိနားမလည်ပါ။ ကျွန်တော် နေခဲ့တဲ့ စိန်ဂျွန်းဒိုင်အိုစီဇင်ယောက်ျားလေးများကျောင်းကတော့ အထက (၁) လမ်းမတော် ဖြစ်သွားခဲ့သည်မှာ သိသာထင်ရှားသော အပြောင်းအလဲ။

ထိုအချိန်မှာ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ သတင်းထုတ်ပြန်ရေးမီဒီယာဖြစ်သည့် သင်္ကြန်သံချပ် များကိုတော့ အခုလို ကြားရပြန်ပါတယ်။

“ဆိုရှယ်လစ်ချင် ဆိုရှယ်လစ် -

ကွန်မြူနစ်ချင် ကွန်မြူနစ် -

မလစ်တလစ်၊ နစ်တနစ် - အဲဒါဒို့နဲ့မဖြစ်”

ဟူသောသံချပ်ထိုးသံပင် ဖြစ်ပါတော့တယ်။

“အနီ”၊ “အဝါ”၊ “ဖက်ဆစ်”၊ “ဒီမိုကရေစီ”၊ “ဆိုရှယ်လစ်”၊ “ကွန်မြူနစ်” စကားလုံးများမှာ ကလေးအတွေးထဲမှာ ရှုပ်ထွေး၍နေပါတော့၏။

အရှင်းထဲမှာ ရှုပ်

အရောင်စုံတွေ၊ ဝေါဟာရတွေကြားထဲမှာ ကလေးဘဝအချိန်တွေ ကုန်ဆုံးရာကနေ ဆယ်နှစ်သားအရွယ်မှာတော့ ပတ်ဝန်းကျင်အပြောင်းအလဲတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ကလေးဘဝတုန်းက သွားငေးကြည့်ဖူးတဲ့ သမ္မတဆိုသူများနေတဲ့အိမ်တော်ဝင်းထဲကို ပြောင်းလာခဲ့ရသည်။ အဖေက သမ္မတမန်းဝင်းမောင်ရဲ့ အိမ်တော်ဝန်ထောက်အနေနဲ့ တာဝန်ထမ်းဆောင်ရတော့ ကျွန်တော်တို့တစ်သိုက်လည်း အဲဒီဝင်းကျယ်ကြီးထဲ ပြောင်းလာခဲ့ရသည်။ သမ္မတအိမ်တော် (ယခင် ဘုရင်ခံအိမ်တော်) အကြီးကြီးထဲမှာ သမ္မတကြီး မန်းဝင်းမောင်က မနေဘဲ မလှမ်းမကမ်းက တစ်ထပ်အိမ်ကလေးမှာ ပြောင်းနေသည်ကို တွေ့ရ၏။

အဖေအပြောအရ အိမ်တော်ထဲမှာရှိနေသော သီဟသနပလ္လင်ကြီးသည် ညညဆို အရောင်တောက်သည့်အတွက်ကြောင့် မနေချင်ကြောင်း သိရပါသည်။ ထို့ပြင် ပလ္လင်ကြီးကို သန့်ရှင်းရေးလုပ်သောသူများမှာလည်း မဖွယ်မရာပြုလျှင် ဝမ်းလျောသည်ဟု ဆို၏။ တစ်ခါက အဖေနှင့်အမေတို့ မေမြို့(ပြင်ဦးလွင်) နွေရာသီစံအိမ်သို့ သမ္မတကြီးသွားရောက်အနားယူရာ လိုက်ပါသွားခဲ့ရပါသည်။

မေမြို့မှပြန်လာချိန်တွင် အဖေက ကျွန်တော့်အား စကားထူးထူးဆန်းဆန်း ပြောပြပါ၏။ သမ္မတကြီးမန်းဝင်းမောင် ရောက်ရှိအနားယူချိန်တွင် ဘုရင်ခံအိမ်၏ အလံတိုင်ထိပ်မှာ စွန်တစ်ကောင် လာနားသဖြင့် ငှက်ပစ်သမားက ပစ်ခတ်ချလိုက်ပြီး သမ္မတကြီးထံ သတင်းပို့ရာတွင် သမ္မတကြီးက ကြော်စားလိုက်ပေါ့ဟု အမိန့်ပေးသဖြင့် စွန်သားကြော်စားလိုက်ကြကြောင်း။ ထိုသတင်းကို အခါပေးဗေဒင်ဆရာကြီးကြားသောအခါတွင် မီးဖုတ်ကင်စားရမည်ဟု အမိန့်ပေးသဖြင့် တစ်စုံတစ်ခုပြဿနာဖြစ်တော့မည်ဖြစ်ကြောင်း နိမိတ်ဖတ်လေသည်။ သမ္မတကြီး မေမြို့မှရန်ကုန်သို့ ပြန်လာပြီး မကြာမီပင် တော်လှန်ရေးကောင်စီက အာဏာသိမ်းပိုက်ခဲ့ရာ အိမ်တော်မှ ထွက်ခွာရတော့သည်။ အမှန်တော့ မန်းဝင်းမောင်သည် သမ္မတရာထူးကို အပြီးသတ်၍ နောက်တက်လာမည့် သမ္မတလောင်း ဆမားဒူဝါဆင်ဝါး နောင်ကို လွှဲပေးဖို့ အခမ်းအနားကို အဖေတို့ ဝန်ထမ်းတွေက လေ့ကျင့်ဆဲအချိန်ဖြစ်သဖြင့် သမ္မတကြီး မန်းဝင်းမောင်အတွက် မထူးခြားလှပေ။

ထူးခြားသွားသည်ကတော့ ကျွန်တော့်ဖခင်ပင်။ အိမ်တော်ဝန်ထမ်းဖြစ် ဆက်လုပ်ရန် မပျော်ပိုက်သဖြင့် ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနသို့ ပြန်လှည့်လာခဲ့လေသည်။ ကျွန်တော့်မှာလည်း အိမ်တော်ဝင်းမလှမ်းမကမ်းရှိစိန်ဂျွန်းယောကျ်ားလေးများကျောင်းသို့ လမ်းလျှောက်ကျောင်းတက်နေရာမှ ရန်ကင်းသို့ ပြန်၍ ဘတ်(စ်)ကားခရီးသည်အဖြစ် ကျောင်းတက်ခဲ့ရလေသည်။ ထိုအချိန်တွင် စိန်ဂျွန်းကျောင်းသည် ပြည်သူပိုင်ဖြစ်ကာ အထက (၁) လမ်းမတော် ဖြစ်ခဲ့သည်။

အဖေ့နောက်ကလိုက်၍ သမ္မတအိမ်တော် ဧည့်ခံပွဲများတွင် မဖိတ်မကြားဘဲ ကပ်စားနေခဲ့သော ကျွန်တော်တစ်ယောက် ကံကြမ္မာတစ်လှည့် ပြောင်းပြန်၏။ အသက်ဆယ့်လေး

နှစ်သားတွင် အဋ္ဌမတန်းလူရည်ချွန်အဖြစ် အရွေးခံရပြီး သမ္မတအိမ်တော်သို့ ဧည့်သည် အဖြစ်ဖိတ်ကြားခံရ၏။ ညစာစားပွဲတက်လာသော ကျွန်တော်တို့အား တော်လှန်ရေးကောင်စီ ဥက္ကဋ္ဌကြီး ဗိုလ်ချုပ်ကြီးနေဝင်းနှင့် ဇနီးဒေါ်ခင်မေသန်းတို့က ကြိုဆိုလက်ဆွဲနှုတ်ဆက်သည် နှင့် ကြုံရပြန်၏။

နောက်ပိုင်းတွင်လည်း ထိုသမ္မတအိမ်တော်ဝင်းအတွင်း လွှတ်တော်ခေါ်ယူရာသို့ လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံတော်ဧည့်ခံပွဲများသို့လည်းကောင်း ကျွန်တော်အဖေကဲ့သို့ အခွင့်ကောင်း ကြုံပြီး အကြိမ်ကြိမ်ရောက်ခဲ့ရပြန်သည်။ ကျွန်တော်ငယ်ငယ်က ဆော့ကစားရာ ကျန်းမာရေး ဝန်ကြီးရုံး (အတွင်းဝန်ရုံး) သို့လည်း တာဝန်အရပြောင်းရွှေ့ရောက်ရှိခဲ့ပြန်ပါသည်။ လွတ်လပ်ရေး ရခါစက လွှတ်တော်ခေါ်သည့်နေရာ၊ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့်တကွ နိုင်ငံ့ခေါင်းဆောင်များ လုပ်ကြံခံရသည့်ရုံးခန်းကအစ ဆက်စပ်ပတ်သက်နေပြန်တော့သည်။ နောက်ဆုံး ဝန်ကြီးများရုံး ကို ရွှေ့၍ သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာနများ ခွဲထွက်အုပ်ချုပ်ခါနီးအချိန်အထိ ထိုရုံးတွင် တာဝန်အရ နေခဲ့ရလေသည်။

ဆယ်ကျော်သက်ဘဝမှ ဆယ်တန်းအောင်၊ ဆေးကျောင်းတက်၊ ဆရာဝန်ဖြစ်၊ အရာရှိငယ်ဘဝအထိ လူကိုယ်တိုင်က အရေးမပါသော်လည်း အရေးကြီးသောဌာန၊ ရုံးများ တွင် ကျင်လည်ခဲ့ရသည့်ဘဝကား လူကြားလျှင် ရယ်စရာပင်။

ထိုရယ်စရာဘဝထဲတွင် နိုင်ငံရေးဆိုသောအရာ ဝင်လာကာ ရှုပ်ပါတော့၏။ လူရည် ချွန်များကို ရှေ့ဆောင်လူငယ်အဖြစ် သတ်မှတ်ပေးထားသဖြင့် ရှေ့ဆောင်လူငယ်တာဝန် (၁၂) ပါးကို လိုက်နာကျင့်ကြံရ၏။ ကျောင်းကောင်စီဝင်ဖြစ်သောအခါလည်း ကျင့်ဝတ် အဓိဋ္ဌာန်တို့ကို လိုက်နာရ၏။ ကျောင်းကောင်စီဝင် ကျောင်းသားအားလုံးသည် မိမိကိုယ်၊ မိမိအတန်း၊ မိမိကျောင်းကိုသာမက မိမိတိုင်းပြည်အတွက် ကောင်းအောင် ကြိုးစားဖို့ အဓိဋ္ဌာန်ရလေတော့၏။

ဒီမိုကရေစီဆိုတာကြီးကို လေ့ကျင့်ပေးသော ကျောင်းကောင်စီတွင် လူငယ်ဘဝက ခပ်ပါးပါးအတွေ့အကြုံလေးတွေ ရခဲ့၏။ အဓိဋ္ဌာန်လေးချက်ထဲတွင် တစ်ချက်မျှ မညီသောသူ များမှာလည်း တစ်မဲ၊ နှစ်မဲကပ်အနိုင်ဖြင့် ခေါင်းဆောင်ဖြစ်ခွင့်ရှိလေသည်။ အထူးသဖြင့် “ကျောင်းဆွေးဆွေး၊ ငါဆွေးဆွေး” နေသူများ၏ အင်အားထုထည်က ကြီး၏။ တက္ကသိုလ် ရောက်တော့လည်း ထိုနည်းလည်းကောင်းပင်။

နိုင်ငံရေးအရ ဖွဲ့စည်းထားပါသည်ဆိုသော လမ်းစဉ်လူငယ်ထဲတွင်လည်း ထိုနည်း လည်းကောင်း။ အသေးအဖွဲ့ကအစ အတိုက်အခံအုပ်စုဖွဲ့၍ မြန်မာ့လေ့ကိုပြုကြလေသည်။ ကျွန်တော်တို့အထဲမှ ဒီမိုကရေစီအခွင့်အရေးကို ရယူကာ မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီ ၏ “လူသားပဓာန” အတွေးအခေါ်ကို “အူသာပဓာန” ဟု တင်ပြစိန်ခေါ်ခဲ့ကြလေသည်။ တောင်ကြီး စစ်ထံထွန်းဆေးရုံမှ ရုရှားဆရာဝန်နှစ်ဦးကို ပြန်ပေးဆွဲသွားသောအခါတွင်လည်း ဆေးကျောင်းသားများအနေနှင့် ဆန္ဒထုတ်ဖော်ပြသရန် ကြိုးစားခဲ့ကြပါသည်။

ကျွန်တော်ကား လမ်းစဉ်လူငယ်အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်လိုက်၊ လမ်းမတော်မြို့နယ် လမ်းစဉ် လူငယ် စည်းရုံးရေးကောင်စီဝင်ဖြစ်လိုက်နှင့် နောက်ဆုံး ဆေးတက္ကသိုလ် (၁) နှင့် သွားဘက် ဆိုင်ရာဆေးတက္ကသိုလ် လမ်းစဉ်လူငယ် စည်းရုံးရေးကောင်စီ၏ အတွင်းရေးမှူးအဖြစ်ပါ

အချိန်ပြည့် ထမ်းဆောင်ခဲ့ရပါသည်။ ဆေးတက္ကသိုလ် (၁) ၏ စီမံခန့်ခွဲရေးအဖွဲ့ဝင်အဖြစ် သာမက ဂုဏ်ထူးဆောင်ပါမောက္ခအဖြစ်နှင့်ပါ တာဝန်ယူခဲ့ရလေသည်။ ထိုအချိန်တွင် ဆန့်ကျင်ဘက်အုပ်စုများ၏ “ဆဲဗင်းဇူလိုင်” အရေးအခင်းသာမက “ဦးသန့်အရေးအခင်း”နှင့် ပါ ကြုံကြိုက်ခဲ့ရပါသည်။

“ကျွန်တော်တို့ ဒီအထဲမှာ ကြာကြာနေရင် ကွန်မြူနစ်ဖြစ်ကုန်လိမ့်မယ် ဆရာ” ဟူ၍ ရရာစာရွက်ကလေးပေါ်မှာ ရေးကာ ထောင်ထဲက လူကြုံနှင့်ပို့လိုက်သောစာကို ရဖူးပါ၏။ တက်ကြွသော ကျောင်းသားများအဖမ်းခံ၊ ထောင်ကျသွားချိန်တွင် တစ်ဖက်မှ ဝင်ယူနေသော အခွင့်အရေးကိုလည်း မြင်ရပါ၏။ နိုင်ငံရေးဆိုတာ ဒီလိုမျိုးပါလားဟုလည်း စဉ်းစားမိ၏။

ထို့ထက်ပို၍ ခက်သည်ကား ပါတီတွင်းမှာ ဖြစ်ပါ၏။ အသက်ပြည့်၍ တင်းပြည့်ပါတီဝင် လျှောက်ထားခဲ့သော အချိန်မှစ၍ နှစ်ပေါင်းများစွာကြာပြီး လမ်းစဉ်ပါတီဝင်အဖြစ်မှ အလိုအလျောက် ထွက်ခွင့်ရသည်။ ၁၉၈၈ ခုနှစ် သမ္မတ ဒေါက်တာမောင်မောင် လက်ထက် မတိုင်ခင်ကလေးကျမှ ပါတီအတွင်း ခေါင်းဆောင် ဖြစ်ခဲ့ရလေသည်။ ထိုအချိန်တွင် ရှစ်လေးလုံးသပိတ်သမားများအား ပါတီဝင်ကတ်ပြားများ အပ်နှံခိုင်းပြီး မီးရှို့ဖျက်ဆီးနေကြချိန် ဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်တော်ကား ခေါင်းမာ၏။ တင်းပြည့်ပါတီဝင်ဖြစ်သွားလျှင် ကိုယ့်သဘောနှင့်ကိုယ် နတ်ထွက်ခွင့်မရှိကြောင်း ရှင်းပြသော်လည်း နားမဝင်။ ဒေါက်တာမောင်မောင်သာ အချိန်မီ အမိန့်မထုတ်ပြန်ခဲ့လျှင် ဓားတုံးတုံး ဒီမိုကရေစီသမားတွေ လက်က လွတ်ဖို့မမြင်ပါ။

မြန်မာ့နိုင်ငံရေးအကြောင်းကို “ငယ်သူမို့ နားမလည်” ဟုဆိုရအောင်ကလည်း မဟုတ်ပြန်။ အခု သက်ကြီးရွယ်အိုဘဝ ရောက်လာသည်အထိ နားလည်ဖို့ ခက်နေ၏။ ကျွန်တော် မမွေးခင်ကတည်းက စစ်ခင်းနေကြသော ညီရင်းအစ်ကိုတို့သည် ယခုထက်ထိ စစ်ခင်းနေကြဆဲ။ ကျွန်တော်သေပြီးနောက်တွင်လည်း ဆက်လက်၍ ဆင်နွဲနေကြရုံမက တိုးတက်လာသော လူသတ်လက်နက်များဖြင့် အလုံးစုံပျက်သုဉ်းမှု (Utter

“မြန်မာ့နိုင်ငံရေး အကြောင်းကို “ငယ်သူမို့ နားမလည်” ဟုဆိုရအောင်ကလည်း မဟုတ်ပြန်။ အခု သက်ကြီးရွယ်အိုဘဝ ရောက်လာသည် အထိ နားလည်ဖို့ ခက်နေ၏။ ”

Devastation) အထိ သွားကြမာကို မြင်ယောင်နေမိ၏။

ကျွန်တော် ဘာတွေကို နားမလည်ဖြစ်ခဲ့ ဖြစ်နေပါသလဲ။

- အင်္ဂလိပ်တို့ မြန်မာပြည်ကိုသိမ်းဖို့ အကွက်ဆင်သည်များကို နားမလည်ပါ။
- နှစ်ပေါင်းရာချီ အုပ်စိုးသူတို့၏ ပရိယာယ်ကို နားမလည်ပါ။
- မလွဲသာမရှောင်သာ လွတ်လပ်ရေးပေးပြီး နှစ်ပေါင်းရာချီသတ်ပွဲဆီ ပို့ခဲ့သော အကွက်များကို မတွက်မိပါ။
- မြန်မာလူငယ်များနှင့် လူကြီးနိုင်ငံရေးသမားများအချင်းချင်း လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်ပစ်လိုက်သည်အထိ ဇာတ်ကွက်ချထားသော ဇာတ်ဆရာအကြောင်း နားမလည်ပါ။
- ဖက်ဒရယ်မူဆိုသည်ကိုလည်း ရှာဖွေရင်း တလည်လည်ဖြစ်နေခဲ့ပါသည်။
- ၁၉၇၄ ဖွဲ့စည်းပုံ၊ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများကိုလည်း ဘဝခရီးတစ်လျှောက် ကြုံရဆုံရ သင်ခန်းစာယူနေရဆဲ ဖြစ်ပါတော့၏။

မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေး အနှစ်တစ်ရာပြည့်မည့် ၂၀၄၈ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် မြန်မာပြည်သားတို့၏ဘဝ မည်သို့ရှိခြိမ့်မည်နည်း။

ဒေါက်တာခင်မောင်လွင်(လမ်းမတော်)

စာအုပ်အကြောင်း

ကျွန်ုပ်တို့

“နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်တွေမှာ အပြောနဲ့အလုပ် ညီညွတ်မှု၊
ဖြောင့်မတ်တည်ကြည်မှု၊ ကျင့်ဝတ်တွေ စောင့်ထိန်းလိုက်နာမှု၊
တာဝန်ယူ တာဝန်ခံမှုစတဲ့ အရည်အသွေးတွေ(Integrity)
ရှိနေဖို့ မဖြစ်မနေလိုအပ်တယ်။”

နိုင်ငံရေးရဲ့ အုတ်မြစ်က သစ္စာတရားပဲ။ သစ္စာတရားအားဖြင့်သာ နိုင်ငံရေးဟာ တန်ဖိုးမြင့်တယ်။ သစ္စာတရားအားဖြင့်သာ နိုင်ငံရေးဟာ ဂုဏ်တင့်တယ်။ သစ္စာတရားအားဖြင့်သာ နိုင်ငံရေးဟာ အလုပ်ဖြစ်တယ်။ သစ္စာတရားအားဖြင့်သာ နိုင်ငံရေးဟာ ကောင်းကျိုးတွေ ဖြစ်ထွန်းစေတယ်။ နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်တွေ၊ နိုင်ငံရေးပါတီတွေရဲ့ သစ္စာဟာ သူတို့ချမှတ်ထားတဲ့ မူဝါဒတွေ၊ သူတို့ ကိုင်စွဲထားတဲ့ စံတန်ဖိုးတွေ၊ သူတို့ (နိုင်ငံနဲ့ နိုင်ငံသားတွေကို) ပေးအပ်ထားတဲ့ ကတိကဝတ်တွေ၊ သူတို့လိုက်နာပါမယ်လို့ ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ထားတဲ့ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်တွေ၊ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းတွေ ဖြစ်တယ်။ နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်တွေ၊ နိုင်ငံရေးပါတီတွေဟာ သူတို့ရဲ့ မူဝါဒတွေအတိုင်း အကောင်အထည်ဖော်ကြရင် သစ္စာရှိသူတွေဖြစ်တယ်။ သူတို့ကိုင်စွဲထားတဲ့ စံတန်ဖိုးတွေနဲ့ သူတို့လုပ်ရပ်တွေ ရှေ့နောက်ညီရင် သစ္စာရှိသူတွေဖြစ်တယ်။ သူတို့ပေးအပ်ထားတဲ့ ကတိကဝတ်တွေအတိုင်းတည်ရင် သစ္စာရှိသူတွေ ဖြစ်တယ်။ သူတို့ လိုက်နာပါမယ်လို့ ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ထားတဲ့ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာကျင့်ဝတ်တွေ၊ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းတွေအတိုင်း တိတိကျကျ ပြုမူဆောင်ရွက် လိုက်နာထိန်းသိမ်းကြရင် သစ္စာရှိသူတွေဖြစ်တယ်။ မူဝါဒတွေချမှတ်ပြီး ကိုယ်ချမှတ်ထားတဲ့ မူဝါဒတွေအတိုင်း အကောင်အထည်ဖော် လုပ်ကိုင်ခြင်းမရှိရင် သစ္စာပျက် (ဖောက်)တာပဲ။ လက်တွေ့လုပ်ရပ်တွေ(ဝါ) ကိုင်စွဲထားတဲ့ စံတန်ဖိုးတွေနဲ့ လွဲချော်နေရင်၊ အဆီအငေါ်မတည့်ရင် သစ္စာပျက်တာပဲ။ နိုင်ငံနဲ့ နိုင်ငံသားတွေကို ပေးအပ်ထားတဲ့ ကတိကဝတ်တွေ မတည်ရင် သစ္စာပျက်တာပဲ။ ကိုယ်တိုင် သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားတဲ့ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်တွေ၊ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းတွေကို ချိုးဖောက်ရင် သစ္စာပျက်တာပဲ။

နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်တွေ၊ နိုင်ငံရေးပါတီတွေနဲ့ နိုင်ငံရေးသမား(ပါတီဝင်တွေ)ရဲ့ ကြားမှာလည်း တည်ရမယ့် သစ္စာရှိတယ်။ နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်တွေမှာ အပြောနဲ့အလုပ်ညီညွတ်မှု၊ ဖြောင့်မတ်တည်ကြည်မှု၊ ကျင့်ဝတ်တွေ စောင့်ထိန်းလိုက်နာမှု၊ တာဝန်ယူတာဝန်ခံမှုစတဲ့ အရည်အသွေးတွေ(Integrity) ရှိနေဖို့ မဖြစ်မနေလိုအပ်တယ်။ ဒါမှသာလျှင် ခေါင်းဆောင်နဲ့တူတဲ့ခေါင်းဆောင်၊ ပါတီနဲ့တူတဲ့ပါတီဆိုတာ ဖြစ်နိုင်မယ်။ ဒါမှသာလျှင် အလုပ်ဖြစ်အောင်လုပ်နိုင်တဲ့၊ ရလဒ်တွေရအောင် စွမ်းဆောင်နိုင်တဲ့ ခေါင်းဆောင်ရယ်လို့ ဖြစ်နိုင်မယ်။ ပါတီရယ်လို့ ဖြစ်နိုင်မယ်။ ဒါမှသာလျှင် သစ္စာရှိတဲ့ ခေါင်းဆောင်၊ သစ္စာရှိတဲ့ ပါတီရယ်လို့ ဖြစ်နိုင်မယ်။

နိုင်ငံရေးသမားတွေ (ပါတီဝင်တွေ) ဘက်ကလည်း ခေါင်းဆောင်နဲ့ ပါတီအပေါ် သစ္စာစောင့်သိကြဖို့ လိုအပ်တယ်။ ခေါင်းဆောင်က ချမှတ်ထားတဲ့ မူဝါဒ၊ စံတန်ဖိုး၊ ကျင့်ဝတ် စည်းမျဉ်းတွေ၊ ပါတီက ပြဋ္ဌာန်းထားတဲ့မူဝါဒ၊ စံတန်ဖိုး၊ ကျင့်ဝတ်နဲ့စည်းမျဉ်းတွေကို နှလုံးသွင်းလိုက်နာနိုင်ကြဖို့ လိုအပ်တယ်။ မူဝါဒတွေ၊ စံတန်ဖိုးတွေ၊ ကျင့်ဝတ်နဲ့ စည်းမျဉ်းတွေကို ဖောက်ဖျက်ကြမယ်ဆိုရင် ခေါင်းဆောင်အပေါ် သစ္စာမဲ့ခြင်းဖြစ်သလို ပါတီအပေါ် သစ္စာဖောက်ခြင်းလည်း ဖြစ်တယ်။ ဒီထက်ဆိုးတာက နိုင်ငံနဲ့ နိုင်ငံသားတွေကို သစ္စာဖောက်ခြင်းလည်း ဖြစ်တယ်။

နိုင်ငံရေးသမား၊ နိုင်ငံရေးပါတီ၊ နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်ဆိုတာက နိုင်ငံတော်နဲ့ နိုင်ငံသားများအပေါ် အပြည့်အဝ သစ္စာစောင့်သိရမှာဖြစ်တယ်။ မိမိတို့ သတ်မှတ်ထားတဲ့

စံတန်ဖိုးတွေ၊ မူဝါဒတွေ၊ နိုင်ငံရေးလမ်းစဉ်တွေ အားလုံးဟာ နိုင်ငံတော်နဲ့ နိုင်ငံသားများရဲ့ အကျိုးနဲ့ တိုက်ရိုက်ဆက်နွှယ်နေရမှာဖြစ်ရုံမက အကျိုးထိခိုက် မယ့်အကျိုးပျက်စီးမယ့် ဘယ်ယူဆချက်၊ ယုံကြည်ချက်၊ ရပ်တည်ချက်ကိုမဆို ပယ်ဖျက်ပစ်ဖို့၊ စွန့်လွှတ်ပစ်ဖို့ လည်း အပြည့်အဝ တာဝန်ရှိတယ်။ လူရာဝင်ချင်ရုံ၊ လူ အထင်ကြီးခံချင်ရုံ၊ အခွင့်အာဏာရချင်ရုံ၊ ကိုယ်ကျိုး စီးပွားရှာချင်ရုံနဲ့ နိုင်ငံရေးနယ်ပယ်ထဲမှာ ဘယ်အလုပ် ကိုမှ လုံးဝ မလုပ်မိဖို့ လိုအပ်တယ်။ တစ်နည်းအားဖြင့် နိုင်ငံတော်နဲ့ နိုင်ငံသားများအပေါ် ဘယ်တော့မှ သစ္စာ မပျက်ဖို့ လုံးဝစောင့်ထိန်းရမှာဖြစ်တယ်။

သစ္စာပျက်ရင် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်ဟာ တန်ဖိုး မဲ့တယ်။ ဂုဏ်မဲ့တယ်။ သစ္စာပျက် (ဖောက်) ရင် နိုင်ငံရေး ဟာ တန်ဖိုးမဲ့တယ်။ ဂုဏ်မဲ့တယ်။ သစ္စာပျက်ရင် နိုင်ငံရေးပါတီဟာ တန်ဖိုးမဲ့တယ်။ ဂုဏ်မဲ့တယ်။ သစ္စာ ပျက်ရင် နိုင်ငံရေးသမားဟာ တန်ဖိုးမဲ့တယ်။ ဂုဏ်မဲ့ တယ်။ နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်တွေ၊ နိုင်ငံရေးပါတီတွေ၊ နိုင်ငံရေးသမားတွေကိုအခြေခံပြီး တည်ဆောက်ထားတဲ့ နိုင်ငံရေးစနစ်တစ်ခုဟာ သစ္စာတရားဆိုတဲ့ အခြေခံ အုတ်မြစ်ကမှ တောင့်တင်း ခိုင်မာမှုမရှိရင် ဘယ်လို အလုပ်ဖြစ်မလဲ။ ဘယ်လိုရလဒ်တွေ ထွက်မလဲ။ နိုင်ငံ ဘယ်လို တိုးတက်မလဲ။ နိုင်ငံသားတွေ ဘယ်လိုအကျိုး ရမလဲ။ နိုင်ငံရေးစနစ်တစ်ခုကို တာဝန်ယူ အကောင် အထည်ဖော်ကြမယ့် အေးဂျင့်တွေဖြစ်တဲ့ နိုင်ငံရေး ခေါင်းဆောင်တွေ၊ နိုင်ငံရေးပါတီတွေ၊ နိုင်ငံရေးသမား တွေဟာ သစ္စာဖောက်နေ ကြမှတော့ ဘာတွေကို မျှော်လင့်လို့ ရကြဦးမှာလဲ။

ဒါကြောင့် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်တွေ၊ နိုင်ငံရေး ပါတီတွေ၊ နိုင်ငံရေးသမားတွေဟာ သစ္စာရှိကြဖို့ မဖြစ် မနေလိုအပ်ပါတယ်။ အဲသလို သစ္စာရှိနေကြဖို့ဆိုရင် အစကတည်းက တိကျခိုင်မာတဲ့ (ကိုယ်တိုင်က တိတိ ကျကျ မဖောက်မပြန် လိုက်နာနိုင်တဲ့၊ ထိန်းသိမ်းနိုင်တဲ့၊ လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်နိုင်တဲ့) မူဝါဒတွေ၊ စံတန်ဖိုးတွေ၊ ကျင့်ဝတ်နဲ့စည်းမျဉ်းတွေကိုပဲ အခိုင်အမာ သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်း ကိုင်စွဲထားနိုင်ကြဖို့ လိုအပ်တယ်။

“ဒါကြောင့် နိုင်ငံရေး ခေါင်းဆောင်တွေ၊ နိုင်ငံရေးပါတီတွေ၊ နိုင်ငံရေးသမားတွေ ဟာ သစ္စာရှိကြဖို့ မဖြစ်မနေ လိုအပ်ပါတယ်။”

ဆိုလိုတာက လက်တွေ့မကျတဲ့ လူ့အထင်ကြီးဖို့ ထောက်ခံမှုရဖို့ သက်သက်အတွက် စာရွက်ပေါ်မှာပဲ၊ စကားလုံးလှလှပပတွေအဖြစ်နဲ့ပဲ သတ်မှတ်ထားပြီး လက်တွေ့လုပ်တဲ့ အလုပ်တွေကျတော့ မူတွေ၊ စံတွေ၊ ကျင့်ဝတ်စည်းမျဉ်းတွေနဲ့ ဆန့်ကျင်ဘက်တွေ ဖြစ်နေမယ်ဆိုရင် ဒါနိုင်ငံရေးအရ သစ္စာပျက်ယွင်းတာပဲ ဖြစ်တယ်။ အဲသလို သစ္စာ ပျက်ယွင်းပြီဆိုရင် တစ်ချိန်ချိန်မှာ နိုင်ငံရေးဆိုတဲ့အရာဟာလည်း ဆိုးဆိုးရွားရွား ယိုယွင်းပျက်စီးမှာ ဖြစ်တယ်။ နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်တွေ၊ နိုင်ငံရေးပါတီတွေ၊ နိုင်ငံရေးသမားတွေလည်း ပျက်စီးမှာ ဖြစ်တယ်။ ပြဿနာက အဲသလို ပျက်စီးခြင်းရဲ့ နောက်ဆက်တွဲအကျိုးဆက်ကို နိုင်ငံလည်း ခံရမှာဖြစ်သလို၊ နိုင်ငံသားတွေလည်း ခံရမှာဖြစ်တယ်။ အဲဒီလိုဖြစ်ရင် နိုင်ငံတိုးတက်ဖို့၊ နိုင်ငံသားတွေ ကောင်းကျိုးချမ်းသာရဖို့ဆိုတဲ့ ရည်ရွယ်ချက်နဲ့ ခက်ခက်ခဲခဲ တည်ဆောက်ထားရတဲ့ နိုင်ငံရေးစနစ်ဟာ အချည်းနှီး အကျိုးမဲ့စေတဲ့ အကြောင်းတရားအဖြစ် ရုပ်ပျက်ဆင်းပျက် တန်ဖိုးကျဆင်းသွားမှာ ဖြစ်တယ်။

သစ္စာမတည်ဘူးဆိုရင် သစ္စာစူးလေ့ရှိတယ်။ နိုင်ငံရေးဆိုတာ ကိုယ်ကျိုးစီးပွားအတွက် လုပ်ကိုင်ရတဲ့အလုပ် မဟုတ်ပါဘူး။ နိုင်ငံရေးဆိုတာ ထင်ပေါ်ကျော်ကြားရေး၊ နောက်လိုက်နောက်ပါ အခြွေအရံပေါများရေး၊ ချမ်းသာကြွယ်ဝရေး စတာတွေအတွက် လုပ်ကိုင်ရတဲ့အလုပ် မဟုတ်ပါဘူး။ နိုင်ငံရေးဆိုတာ ကိုယ်ကျိုးစီးပွားကိုဘေးဖယ်ပြီး နိုင်ငံအကျိုးရှိဖို့ လုပ်ကြရတဲ့အလုပ်ပါ။ နိုင်ငံသားတွေ ကောင်းကျိုးချမ်းသာခံစားကြရဖို့၊ ဘဝလုံခြုံကြဖို့၊ လူမှုဘဝမြင့်မားကြဖို့အတွက် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်တွေ၊ နိုင်ငံရေးပါတီတွေ၊ နိုင်ငံရေးသမားတွေက ကိုယ်ကျိုးမဖက်ဘဲ အလုပ်အကျွေးပြုရတဲ့ အလုပ်ပါ။ စတေးပေးဆပ်ရတဲ့အလုပ်ပါ။

နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်တွေ၊ နိုင်ငံရေးပါတီတွေ၊ နိုင်ငံရေးသမားတွေက နိုင်ငံရေးကို ကိုယ်ကျိုးစီးပွားအတွက်၊ ဂုဏ်သတင်းကျော်ကြားဖို့အတွက်၊ ကြွယ်ဝချမ်းသာဖို့အတွက် အပြောတခြား၊ အလုပ်တခြား၊ မူဝါဒကတခြား လက်တွေ့ကတခြား၊ သတ်မှတ်ထားတဲ့ စံတန်ဖိုးတွေနဲ့ သတ်မှတ်ထားတဲ့ ကျင့်ဝတ်တွေ စည်းမျဉ်းတွေကတခြား လုပ်ကြကိုင်ကြမယ်ဆိုရင် ဒါဟာ သစ္စာဖောက်တာပဲဖြစ်တယ်။ သစ္စာပျက်ယွင်းတာပဲဖြစ်တယ်။ နိုင်ငံကို ပမာမခန့်လုပ်တာပဲ ဖြစ်တယ်။ စော်ကားတာပဲ ဖြစ်တယ်။ နိုင်ငံသားတွေကို မလေးစားတာဘဲ ဖြစ်တယ်။ တန်ဖိုးမထားတာဘဲ ဖြစ်တယ်။

ဒီလိုသစ္စာပျက်ယွင်းတဲ့ရလဒ်မျိုးဟာ ဘာမှကောင်းကျိုးမဖြစ်နိုင်ဘူး။ ကျရှုံးခြင်းနဲ့ သာ အဆုံးသတ်ရလေ့ရှိတယ်။ နိုင်ငံရေးဆိုတာက နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံရဲ့ ကံကြမ္မာကို ဖန်တီးတယ်။ နိုင်ငံရေးဆိုတာ နိုင်ငံသားတွေရဲ့ကံကြမ္မာကို ဖန်တီးတယ်။ နိုင်ငံရေးကောင်းမှ နိုင်ငံကောင်းတယ်။ နိုင်ငံရေးကောင်းမှ နိုင်ငံသားတွေကောင်းတယ်။ စီးပွားရေး၊ ပညာရေး၊ လူမှုရေးအပါအဝင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို နိုင်ငံရေးကပဲ အဓိကပြဋ္ဌာန်းတယ်။ နိုင်ငံရေးကောင်းမှသာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ဖို့ ဖြစ်နိုင်တယ်။

နိုင်ငံရေးကောင်းဖို့ဆိုရင် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်တွေ သစ္စာတည်ဖို့ လိုတယ်။ နိုင်ငံရေးပါတီတွေ သစ္စာတည်ဖို့လိုတယ်။ နိုင်ငံရေးသမားတွေ သစ္စာတည်ဖို့လိုတယ်။ သစ္စာပျက်ယွင်းနေတဲ့ နိုင်ငံရေးနဲ့ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို ဖော်ဆောင်ဖို့ဆိုတာ ဘယ်လိုမှမဖြစ်နိုင်ဘူး။

သစ္စာပျက်တဲ့ နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်၊ နိုင်ငံရေးပါတီ၊ နိုင်ငံရေးသမားတွေ လွှတ်တော် တွေထဲရောက်သွားခဲ့ရင်၊ အစိုးရတွေ ဖြစ်လာခဲ့ရင်လည်း နိုင်ငံဟာ တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးလာစရာ အကြောင်း မရှိတော့ဘဲ မုချဆုတ်ယုတ်ပျက်စီးသွားမှာ ဖြစ်တယ်။ နိုင်ငံသားတွေကလည်း နိုင်ငံရေးစနစ်ရဲ့ အထောက်အပံ့နဲ့ ကောင်းကျိုးချမ်းသာကိုခံစားရစရာအကြောင်း မရှိတော့ ဘဲ ဆင်းရဲဒုက္ခတွေ ခံစားကြရမှာ ဖြစ်တယ်။

ဒါကြောင့် နိုင်ငံရေးနယ်ပယ်ထဲကို ဝင်လာပြီး နိုင်ငံရေးလုပ်ကြမယ့် လူတိုင်းဟာ ကိုယ်ကျိုးစီးပွားအတွက် ဝင်လာကြတဲ့သူတွေမဖြစ်ကြဖို့ အင်မတန်အရေးကြီးတယ်။ ကိုယ်ကျင့်တရားကောင်းတဲ့သူတွေ၊ အသိပညာမြင့်မားတဲ့သူတွေ၊ ဉာဏ်အမြော်အမြင် ရှိသူတွေသာ ဖြစ်ကြဖို့သင့်တယ်။ တိုင်းကျိုးပြည်ကျိုးကို ကိုယ်ကျိုးမဖက်ဘဲ ဆောင်ရွက်ဖို့ ဝင်လာကြသူတွေ ဖြစ်ကြဖို့သင့်တယ်။ အဲသလိုလူတွေကသာ နိုင်ငံရေးလုပ်တဲ့နေရာမှာ မဖောက်မပြန်ရှိကြမယ့်သူတွေဖြစ်တယ်။ ကိုယ်သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားတဲ့၊ ထုတ်ဖော်ပြောဆို ထားတဲ့ စံနှုန်းတွေအတိုင်း မဖောက်မပြန် စွဲမြဲစွာ ရပ်တည်လုပ်ကိုင်ကြမယ့်သူတွေ ဖြစ် တယ်။ တစ်နည်းပြောရရင် သစ္စာမပျက်ကြသူတွေ၊ သစ္စာတည်ကြမယ့်သူတွေ ဖြစ်တယ်။ အဲဒီတော့မှသာ နိုင်ငံရေးဟာ ကောင်းကျိုးဖြစ်ထွန်းနိုင်မှာ ဖြစ်တယ်။ နိုင်ငံရေးကြောင့် နိုင်ငံသားတွေ ကောင်းကျိုးရကြမှာဖြစ်တယ်။ ဂုဏ်မြင့်တဲ့ နိုင်ငံရေးဖြစ်မှာ ဖြစ်တယ်။ သိက္ခာ မြင့်တဲ့ နိုင်ငံရေးသမားများဖြစ်မှာ ဖြစ်တယ်။ ဂုဏ်သိက္ခာမြင့်မားတဲ့ နိုင်ငံရေးပါတီတွေ ဖြစ်မှာ ဖြစ်တယ်။ အဲဒီတော့မှသာ ဂုဏ်အဆင့်အတန်းမြင့်မားတဲ့ နိုင်ငံတော်ဆိုတာကိုလည်း လက်တွေ့တည်ဆောက်နိုင်မှာ ဖြစ်တယ်။ နိုင်ငံသားတွေ ဘဝလှပကောင်းမွန်တဲ့၊ နိုင်ငံသား တွေ အချင်းချင်း ချစ်ခင်စည်းလုံးတဲ့၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်တဲ့၊ တည်ငြိမ်အေးချမ်းတဲ့၊ အဆင့်မီတဲ့ နိုင်ငံတော်ဖြစ်နိုင်မှာ ဖြစ်တယ်။

ကိုယ်ကျင့်တရားပျက်ပြားတဲ့ နိုင်ငံရေးသမားတွေ၊ အသိပညာကင်းမဲ့တဲ့ နိုင်ငံရေး သမားတွေ၊ ကိုယ်ကျိုးရှာဖို့ နိုင်ငံရေးထဲဝင်လာတဲ့နိုင်ငံရေးသမားတွေဟာ သေချာပေါက် သစ္စာပျက်ယွင်းကြမှာဖြစ်လို့ ကောင်းမွန်တဲ့ နိုင်ငံရေးဆိုတာကို ဘယ်လိုမှ မျှော်လင့်လို့ မရနိုင်ပါဘူး။ တဖြည်းဖြည်း ယိုယွင်းပျက်စီးဖို့သာ ရှိတယ်။

ဒါကြောင့် နိုင်ငံရေးမှာ သစ္စာတရားဟာ အခြေခံအုတ်မြစ်ပဲ။ အသက်သွေးကြောပဲ။ သစ္စာတရားကို အလေးအနက်ထားနိုင်ကြမှ၊ သစ္စာတရားတည်နိုင်ကြမှသာ နိုင်ငံရေးလုပ်ဖို့ စဉ်းစားကြဖို့ သင့်ပါတယ်။ သစ္စာတရားကိုမှ တန်ဖိုးမထားနိုင်ကြရင်တော့ နိုင်ငံရေးနဲ့ ဝေးဝေးနေကြဖို့ သတိပေးလိုပါတယ်။

ပိုက်တင်

၂၀၁၆ ခုနှစ် Belt and Road Initiative

၂၀၁၆ ခုနှစ်
(၂၀၁၆ ခုနှစ်)

“တရုတ်နိုင်ငံ၏ အနောက်ဘက်
ပင်လယ်ထွက်ပေါက်သဖွယ်တည်ရှိသော
မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒေသတွင်းအရေးပါမှုမှာ
ဆက်လက်တည်ရှိနေဦးမည် ဖြစ်ပါသည်။”

နိဒါန်း

အာရှ-ပစိဖိတ်ဒေသ၏ ပထဝီဝင်အနေအထားအရ မြန်မာနိုင်ငံသည် အထူးသဖြင့် မလက္ကာအကျပ်ရိုက်မှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ တရုတ်နိုင်ငံ၏ ဒေသတွင်းမူဝါဒတွင် မဟာဗျူဟာ မြောက် အခန်းကဏ္ဍက ပါဝင်နေပါသည်။ ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် ရှိကျင့်ဖျင်သည် သမ္မတတာဝန် စတင်ထမ်းဆောင်ချိန်မှ စတင်၍ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံကို နိုင်ငံတကာတွင် ထိပ်တန်း အခန်းကဏ္ဍသို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိစေရန် China Dream ဟုခေါ်တွင်သည့် နိုင်ငံခြားရေး မူဝါဒအား ရေးဆွဲအကောင်အထည် ဖော်လာပါသည်။ ထို့ကြောင့် တရုတ်၏ အဓိက ရည်မှန်းချက်များထဲတွင် အာရှ-ပစိဖိတ်ဒေသ၌ ၎င်း၏ စစ်ရေးနှင့် စီးပွားရေး လွှမ်းမိုးမှုကို ချဲ့ထွင်ရန် လိုအပ်နေကြောင်းလည်း ပါဝင်နေပါသည်။ ထိုကဲ့သို့သော အခြေအနေတွင် ယူနန် ပြည်နယ်နှင့် ၎င်း၏ မြို့တော် ကူမင်းမြို့တို့၏ ထူးခြားသော ဘူမိဂူပဝိသေသလက္ခဏာများ ကြောင့် ထိုနယ်မြေများနှင့် နယ်နိမိတ်ချင်း ထိစပ်လျက်ရှိနေသည့် မြန်မာနိုင်ငံသည်လည်း မဟာဗျူဟာအရ တန်ဖိုးမြင့်မားသော နယ်ပယ်ဒေသတစ်ခု ဖြစ်လာပါသည်။ ထိုနောက်ခံ အကြောင်းတရားများအရ တရုတ်သည် မလက္ကာအကျပ်ရိုက်မှုအား ဖြေရှင်းရန်အတွက် ၎င်း၏ မြန်မာနိုင်ငံအပေါ်ထားရှိသည့် ပထဝီမဟာဗျူဟာတန်ဖိုးအား သေချာစွာ ခွဲခြမ်း စိတ်ဖြာ သုံးသပ်နိုင်ရန် အရေးကြီးပါသည်။

အာရှ-ပစိဖိတ်ဒေသတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပထဝီမဟာဗျူဟာအရ အရေးပါမှု

ရေပိုင်နက်အပြင်းပွားမှုများကြောင့် တောင်နှင့် အရှေ့တရုတ်ပင်လယ်များတွင် တင်းမာမှုများ မြင့်တက်လာခြင်းအပေါ် ကမ္ဘာက အာရုံစိုက်နေချိန်တွင် အနီးအနားရှိ အာရှ ရေပိုင်နက်များတွင် သိသာထင်ရှားသော တိုးတက်မှုများ ရှိလာခဲ့ပါသည်။ ဘင်္ဂလား ပင်လယ်အော်သည် ခေတ်ရေစီးကြောင်းမှ လွတ်ကာ နောက်ကျကျန်ရစ်နေသည်မှာ အချိန် အတော်ပင် ကြာမြင့်နေပြီ ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်း ပြောင်းလဲ လာခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ၂၀၁၁ ခုနှစ်နောက်ပိုင်း အပြောင်းအလဲသည် ဘင်္ဂလား ပင်လယ်အော်အတွက် မဟာဗျူဟာမြောက် တန်ဖိုးအသစ်ကို တိုးမြှင့်စေပါသည်။

တရုတ်-အိန္ဒိယ ရေကြောင်းပြိုင်ဆိုင်မှုနှင့် မြန်မာအပါအဝင် ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော် နိုင်ငံများ၏ ရေတပ်ချင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများသည် လွန်ခဲ့သည့်ဆယ်စုနှစ် နှစ်စုအတွင်း သံသယနှင့် ထင်ကြေးပေးမှုများဖြင့်သာ လွှမ်းမနေခဲ့ပါသည်။ ယနေ့ခေတ်တွင်တော့ ပိုမိုပွင့်လင်း မြင်သာသော ရေတပ်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများကို မြင်တွေ့နေရပြီဖြစ်ပါသည်။ တရုတ်သည် ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်နိုင်ငံ မဟုတ်သော်လည်း အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာတွင်း ၎င်း၏တောင်ဘက် သို့ ဦးတည်ချဲ့ထွင်လာမှုနှင့် အကျိုးစီးပွားများက ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်တွင် ထွန်းသစ်စ ကစားသမား ဖြစ်လာပါသည်။ လေ့လာသူအများအပြားသည် String of Pearls သီအိုရီအား ဖြင့် တရုတ်၏ အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာအပေါ် တိမ်းညွတ်မှုကို ဆန်းစစ်ခဲ့ကြသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် တောင်အာရှ၊ အရှေ့တောင်အာရှနှင့် အရှေ့အာရှဒေသတို့၏ ဆုံချက်တွင် တည်ရှိသည်။ မြန်မာ၏ ပထဝီဝင်တည်နေရာအရ အာရှတိုက်၏ အရေးကြီးသော ဒေသများနှင့် နိုင်ငံများကို ဆက်သွယ်ပေးသည့် တံတားသဖွယ်ဖြစ်နေပါသည်။ မြန်မာသည်

ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်အတွင်း ရှည်လျားသောကမ်းရိုးတန်းရှိပြီး အိန္ဒိယ၊ တရုတ်၊ ထိုင်း၊ လာအိုနိုင်ငံတို့နှင့် ကုန်းမြေနယ်နိမိတ် ထိစပ်လျက်ရှိသောကြောင့် ဒေသဆိုင်ရာနှင့် ဒေသတွင်း ကူးလူးဆက်ဆံမှုတွင် အရေးပါသော ဆက်သွယ်မှုတစ်ခုအဖြစ် ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ပါသည်။ ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်၏ အရွေ့တစ်ခုအနေဖြင့် ဒေသ၏ ဗဟိုချက်မတွင် တည်ရှိနေသော မြန်မာနိုင်ငံသည် ပိုမိုကောင်းမွန်သော ပေါင်းစည်းမှုနှင့် ချိတ်ဆက်မှုများ ဖန်တီး ဆောင်ကြဉ်း ပေးခြင်းဖြင့် ဒေသတွင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ ပိုမိုကြီးထွား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာနိုင်သည့် အခွင့်အလမ်းများ ရှိနေပါသည်။ ထို့အပြင် သဘာဝသယံဇာတ အရင်းအမြစ်ကြွယ်ဝခြင်း သည်လည်း နိုင်ငံ၏ အရေးပါမှုများ တိုးမြှင့်လာစေပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် အသုံးချ မရသေးသော သဘာဝအရင်းအမြစ်များကို ပိုင်ဆိုင်ထားသည်။ ဤရင်းမြစ်များတွင် ဒေသ တွင်းနှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အကျိုးစီးပွားများကို ဆွဲဆောင်နိုင်သော မြေရှားသတ္တုအပါအဝင် အမျိုးအစားစုံလင်သည့် သတ္တုများ၊ ကျွန်းသစ်အပါအဝင် တန်ဖိုးကြီးသစ်များနှင့် စွမ်းအင် အရန်များ ပါဝင်ပါသည်။ နိုင်ငံ၏ ပထဝီမဟာဗျူဟာအရ အရေးပါမှုများအား ပထဝီ မဟာဗျူဟာ တန်ဖိုးများအသွင် ပြောင်းလဲပစ်ရန် လိုအပ်လျက် ရှိနေပါသည်။

တရုတ်နိုင်ငံသမ္မတ ရှီကျင့်ဖျင်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံသည် အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသရှိ တရုတ်နိုင်ငံ၏စီးပွားရေးဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာမြောက် အကျိုးစီးပွားများကို ကာကွယ်ရေးတွင် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော နယ်မြေတစ်ခုအဖြစ် မှတ်ယူ ကိုယ်စားပြုနိုင်ပါသည်။ အောက်ဖော်ပြပါ အဓိကအချက် (၃) ချက်အရ မြန်မာသည် တရုတ်အတွက် ပထဝီအနေအထားအရ အရေးကြီး လျက်ရှိကြောင်း တွေ့မြင်နိုင်ပါသည် -

- (က) **မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပထဝီဝင်တည်နေရာ။** မြန်မာနိုင်ငံသည် အရှေ့တောင်အာရှ၏ မြောက်ဘက်ခြမ်းတွင် တည်ရှိပြီး တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံနှင့် ကီလိုမီတာ ၂၂၀၀ ခန့် နယ်နိမိတ်ချင်း ထိစပ်လျက်ရှိသည်။ ထို့အပြင် မြန်မာနိုင်ငံသည် ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်နှင့် တရုတ်နိုင်ငံ ယူနန်ပြည်နယ်တို့အကြား အရှေ့တောင် အာရှဒေသ၏ မဟာဗျူဟာမြောက်နေရာတွင် တည်ရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် တရုတ်နိုင်ငံရှိ ဆိပ်ကမ်းများကို အာရှ-ပစိဖိတ် ပင်လယ် ရေကြောင်းကုန်သွယ်မှု လမ်းကြောင်းများနှင့် အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်ပေး သည့် Sea Lines of Communication (SLOC) အတွက် မဖြစ်မနေဖြတ်သန်း ရမည့် မလတ္တာရေလက်ကြားနှင့်လည်း နီးကပ်လျက်ရှိနေပါသည်။
- (ခ) **မြန်မာ့ကမ်းရိုးတန်းနှင့် ကျွန်းနယ်မြေများ။** ၁၆၁၀ ကီလိုမီတာရှည်လျားသည့် မြန်မာ့ကမ်းရိုးတန်းသည် မလတ္တာရေလက်ကြားနှင့်လည်း နီးကပ်လျက်ရှိရာ တရုတ်က ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်အတွင်း မဟာဗျူဟာမြောက် နယ်မြေ အဖြစ် သတ်မှတ်ထားပါသည်။ တရုတ်က ဗျူဟာမြောက်ရွှေထောင့်မှနေ၍ မြန်မာ့ပိုင်နက် ကျွန်းနယ်မြေများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရာတွင် မဒေးကျွန်းနှင့် ရမ်းဗြဲကျွန်းများသည် ကူမင်းမြို့သို့ သဘာဝဓာတ်ငွေ့နှင့် ရေနံများ ပို့ဆောင် သည့် ပိုက်လိုင်းနှစ်ခု၏ အစပြုနေရာဖြစ်သောကြောင့် ၎င်းတို့သည် အလွန် အရေးကြီးကြောင်း တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

(ဂ) **ရေအရင်းအမြစ်။** အရှေ့တောင်အာရှရှိ အကြီးဆုံးမြစ်ကြီးများတွင် အပါအဝင်ဖြစ်သည့် ဧရာဝတီနှင့် မဲခေါင်မြစ်တို့သည် မြန်မာနိုင်ငံကို ဖြတ်သန်းစီးဆင်းလျက်ရှိပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် ယင်းရေလမ်းကြောင်းနှစ်ခုကို ၎င်း၏စက်မှုလုပ်ငန်းနှင့် မြို့ပြလျှပ်စစ်ဓာတ်အား လိုအပ်ချက်၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းကို ပံ့ပိုးပေးရန်အတွက် အသုံးချရန် စွမ်းအင် အလားအလာအဖြစ် ရှုမြင်ထားကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။

တရုတ်၏ စွမ်းအင်လိုခြံရေးတွင် မြန်မာ၏ အရေးပါမှု

တရုတ်နှင့် မြန်မာကြား ဆက်ဆံရေးသည် သမိုင်းကြောင်းအရ နှစ်ပေါင်း ထောင်ချီ ကြာမြင့်ခဲ့ကြသည် ဖြစ်သော်လည်း နှစ်နိုင်ငံကြား စွမ်းအင်ဆိုင်ရာ ဆက်ဆံရေးမှာ အခန်းကဏ္ဍအသစ်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ၁၉၄၉ ခုနှစ်တွင် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ စတင်တည်ထောင်ပြီး မကြာမီ ကွန်မြူနစ်နိုင်ငံအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုသည့် ပထမဆုံးသော ကွန်မြူနစ်မဟုတ်သော နိုင်ငံဖြစ်ကာ နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးသည် ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်များအစောပိုင်းအထိ ဆက်လက်ခိုင်မာနေပါသည်။ ၁၉၉၀ ပြည့်လွန်နှစ်များအတွင် အနောက်နိုင်ငံများ၏ ပိတ်ဆို့အရေးယူမှုများကြောင့် နှစ်နိုင်ငံ ပိုမိုနီးကပ်လာခဲ့ပါသည်။ လက်ရှိ တရုတ်နိုင်ငံ၏ စွမ်းအင်လိုခြံရေးတွင် မြန်မာ၏အခန်းကဏ္ဍသည် ပိုမိုကောင်းမွန်သော ဆက်ဆံရေးကို တွန်းအားပေးနေကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

စွမ်းအင်ပေါကြွယ်ဝသော မြန်မာနိုင်ငံသည် တရုတ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးနှင့် မဟာဗျူဟာမြောက် အားသာချက်များကို ပံ့ပိုးပေးသည့် စွမ်းအင်လိုခြံမှုအတွက် ကုန်းလမ်းလမ်းကြောင်းအနေဖြင့် ချိတ်ဆက်ပေးနေသည်။ လက်ရှိတွင် တရုတ်နိုင်ငံသည် ၎င်း၏ စွမ်းအင်တင်သွင်းမှု ၉၅ ရာခိုင်နှုန်းကို ပင်လယ်ရေကြောင်းမှ ရရှိနေပြီး ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့်သည် မလက္ကာရေလက်ကြားကို ဖြတ်သန်းလျက်ရှိပါသည်။ အဆိုပါတင်သွင်းမှု အများစုသည် အရှေ့အလယ်ပိုင်းမှ ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာရှိ မြန်မာ၏ ပထဝီမဟာဗျူဟာမြောက် တည်နေရာအရ တရုတ်သည် အမေရိကန်ရေတပ်ကြီးစိုးသော နိုင်ငံတကာသင်္ဘောလမ်းကြောင်းဖြစ်သည့် မလက္ကာရေလက်ကြားကို ရှောင်ရှားနိုင်ခြင်းဖြင့် ကုန်ကျစရိတ် ချွေတာနိုင်သော အခြားရွေးချယ်စရာလမ်းကြောင်းနှင့် မဟာဗျူဟာမြောက် ပထဝီဝင်နိုင်ငံရေး အားသာချက်ကို ရရှိနိုင်ပါသည်။ စွမ်းအင်အရင်းအမြစ်များကို ကပ္ပလီပင်လယ်နှင့် ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်တို့ကို ဖြတ်၍ ပိုက်လိုင်းများမှတစ်ဆင့် မြန်မာနိုင်ငံမှ တရုတ်နိုင်ငံသို့ ပို့ဆောင်နိုင်ပြီး သယ်ယူပို့ဆောင်ချိန်ကို ငါးရက်မှ ခြောက်ရက်အထိ လျှော့ချနိုင်ကာ အမေရိကန်နှင့် ထိပ်တိုက်တွေ့လာနိုင်သည့် အလားအလာများကို ရှောင်ရှားနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် တရုတ်နိုင်ငံအတွက် အလားအလာရှိသော စွမ်းအင်ရင်းမြစ်တစ်ခု ဖြစ်ကာ အရှေ့အလယ်ပိုင်းမှ စွမ်းအင်အပေါ် မှီခိုအားထားမှုကို လျှော့ချနိုင်သည်။ စွမ်းအင်ထောက်ပံ့မှုအတွက် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ထိပ်တန်းသုံးနိုင်ငံအနက် နှစ်ခုမှာ ဆော်ဒီအာရေဗျနှင့် အီရတ်တို့ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်များကြားတွင် အမျိုးစုံသော စွမ်းအင်အရင်းအမြစ်များ အများဆုံးပိုင်ဆိုင်ထားပြီး ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့လုပ်ကွက် စုစုပေါင်း

၁၀၄ ကွက်ရှိကာ ၅၁ ကွက်မှာ ကုန်းတွင်းပိုင်းတွင်ဖြစ်ပြီး ကျန်လုပ်ကွက်များမှာ ပင်လယ်ပြင် တွင် ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ် အချက်အလက်များအရ မြန်မာနိုင်ငံ စလင်းမြစ်ဝှမ်းနှင့် ရဲတံခွန် လုပ်ကွက်များတွင် ကမ္ဘာ့အရန်ရေခဲ၏ သုည ဒသမ ၃ ရာခိုင်နှုန်း (စည်ပေါင်း ၁၃၉ သန်း) ရှိနေပါသည်။ ထို့အပြင် မြန်မာနိုင်ငံသည် ၂၀၁၉ ခုနှစ်စာရင်းများအရ ကမ္ဘာပေါ်တွင် တွေ့ရှိ ထားသည့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့သိုက်၏ သုည ဒသမ ၆ ရာခိုင်နှုန်း (၁ ဒသမ ၂ ထရီလီယံ ကုဗမီတာ) ပိုင်ဆိုင်ထားပါသည်။ အဆိုပါ သဘာဝဓာတ်ငွေ့သိုက်များသည် မုတ္တမကမ်းလွန်ရှိ ရတနာ၊ ရဲတံခွန်နှင့် ဇောတိက လုပ်ကွက်များနှင့် ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ ရွှေလုပ်ကွက်တို့တွင် အဓိက တည်ရှိသည်။

ထို့အပြင် မြန်မာနိုင်ငံသည် အရှေ့အလယ်ပိုင်းမှ တင်သွင်းသော သဘာဝဓာတ်ငွေ့ ရည်အပေါ် တရုတ်၏မှီခိုအားထားမှုကို လျှော့ချရန်အတွက် အကူအညီပေးနိုင်ရန်လည်း အလားအလာရှိသည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ် အချက်အလက်များအရ တရုတ်နိုင်ငံသည် LNG တင်သွင်း မှုတွင် ကမ္ဘာပေါ်တွင် ဒုတိယ ဖြစ်သည်။ LNG သည် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ထက် ကုန်ကျစရိတ် ပိုမိုများပြားသည်။ သယ်ဆောင်လာသောသင်္ဘောသည် ဆိုးရွားသော ရာသီဥတု၊ ပင်လယ် ဓားပြများနှင့် မတော်တဆမှုများမှ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော အန္တရာယ်များကိုလည်း ကြုံတွေ့ ရနိုင်ပါသည်။ လက်ရှိတွင် တရုတ်နိုင်ငံသည် တ၃ခမင်နစ္စတန်၊ ဥဇဘက်ကစ္စတန်၊ ကာဇက် စတန်နှင့် ရုရှားတို့ကို ဆက်သွယ်ထားသည့် ပိုက်လိုင်းမှတစ်ဆင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ တင်သွင်း နေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် Belt and Road Initiative

မြန်မာနိုင်ငံသည် အာရှ၊ ဥရောပနှင့် အာဖရိကနိုင်ငံများရှိ ဈေးကွက်များနှင့် တရုတ် နိုင်ငံကို ချိတ်ဆက်ပေးမည့် အခြေခံအဆောက်အအုံ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အစီအစဉ်ဖြစ်သော Belt and Road Initiative တွင် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေပါသည်။ မြန်မာ- တရုတ် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ပိုက်လိုင်းနှင့် မြန်မာ-တရုတ် ရေနံပိုက်လိုင်းတို့မှတစ်ဆင့် မြန်မာ နိုင်ငံမှ တရုတ်နိုင်ငံသို့ စွမ်းအင်ထောက်ပံ့မှုများလည်း စီးဆင်းနေပြီ ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပိုင်နက်နယ်မြေနှင့် ပထဝီဝင်အနေအထားအရေးပါမှုများအရ Belt and Road Initiative ပရောဂျက်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန်အတွက် တရုတ်အစိုးရသည် မြန်မာအစိုးရနှင့် စီးပွားရေးနှင့် သံတမန်ဆက်ဆံရေး ခိုင်မာစေရန် လိုလားကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ အမှန် စင်စစ် BRI ပရောဂျက်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် မလက္ကာအကျပ်ရိုက်မှုပြဿနာ (Malacca Dilemma) အတွက် အဖြေကိုရှာဖွေရာတွင် အရေးပါသောအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေပါသည်။ မလက္ကာအကျပ်ရိုက်မှုဆိုသည်မှာ မလက္ကာရေလက်ကြားနှင့် တရုတ်နိုင်ငံရှိ ဆိပ်ကမ်းများ နှင့် အာရှ-ပစိဖိတ် ပင်လယ်လမ်းကြောင်းများဆီသို့ ဆက်သွယ်ထားသည့် တောင်တရုတ် ပင်လယ်အား ဖြတ်သန်းသွားသည့် ပင်လယ်ရေကြောင်းဆက်သွယ်ရေးလိုင်း (SLOC) များအား တရုတ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးကုန်ထုတ်ယန္တရားအနေဖြင့် မှီခိုမှုလွန်ကဲမှုအခြေအနေ ကို တရုတ်အစိုးရက ရည်ညွှန်းအသုံးပြုထားခြင်း ဖြစ်သည်။

တောင်တရုတ်ပင်လယ်နှင့် ထိုင်ဝမ်(တရုတ်-တိုင်ပေ)ရေလက်ကြားရှိအချို့သောနေရာများအား ထိန်းချုပ်နိုင်ရန်အတွက် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် မဟာဗျူဟာအဆင့် စစ်ရေးပြိုင်ဆိုင်မှုများ အဓိကအားဖြင့် တိုးတက်များပြားလာရာ တရုတ်၏ စက်မှုကုန်ထုတ်လုပ်ငန်းများ အထောက်အပံ့ဖြစ်စေရေးအတွက် မလတ္တာအကျပ်ရိုက်မှုမှာ အားနည်းချက်တစ်ခုအဖြစ် တရုတ်က ရှုမြင်ပါသည်။

မလတ္တာအကျပ်အတည်းနှင့် အမေရိကန်နှင့် တင်းမာမှုများကို ကျော်လွှားရန်အတွက် သမ္မတရီကျင့်ဖျင့်နှင့် တရုတ်အစိုးရသည် BRI ပရောဂျက်၏အောက်တွင် တရုတ်-မြန်မာစီးပွားရေးစင်္ကြံစီမံကိန်း (China-Myanmar Economic Corridor - CMEC) အား စတင်ဖော်ဆောင်နေပါသည်။ ထိုစီမံကိန်းသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း အခြေခံအဆောက်အအုံသစ်များ တည်ဆောက်ရန်ရည်ရွယ်ပြီး တရုတ်နိုင်ငံ ကူမင်းမြို့နှင့် ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်မှတစ်ဆင့် အရှေ့အလယ်ပိုင်းနိုင်ငံများနှင့် ဥရောပဈေးကွက်တို့ဆီသို့ ချိတ်ဆက်မှု ပိုမို ကောင်းမွန်လာစေရန်လည်း ရည်ရွယ်ပါသည်။

တရုတ်သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် လွန်ခဲ့သော ဆယ်စုနှစ်တစ်ခုအတွင်းက စတင်ကာ အမျိုးမျိုးသော အခြေခံအဆောက်အအုံများအား စီမံကိန်းချမှတ် တည်ဆောက်ခြင်းဖြင့် အလတ်စားမှ ရေရှည်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအစီအစဉ်များအား လုပ်ဆောင်သွားရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါသည်။ ထိုစီမံကိန်းများအနက် ထင်ရှားသော စီမံကိန်း (၄) ခု ရှိပါသည်။

(၁) ၂၀၀၉ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၇ ခုနှစ်များအတွင်း China National Petroleum and Natural Gas Corporation (CNPC) သည် သဘာဝဓာတ်ငွေ့နှင့် ရေနံပိုက်လိုင်းကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂ ဒသမ ၅ ဘီလီယံဖြင့် တည်ဆောက်ခဲ့ပါသည်။ အရှည် ၂၄၀၂ ကီလိုမီတာ ရှိသော ထိုပိုက်လိုင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ မဒေးကျွန်းမှ တရုတ်နိုင်ငံ ကူမင်းမြို့သို့ သွယ်တန်းထားပါသည်။ ရေနံပိုက်လိုင်းသည် ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် လုပ်ငန်း စတင်လည်ပတ်ခဲ့ရာ နှစ်စဉ် ရေနံတန်ချိန် ၂၂ သန်းကို ပို့ဆောင်ပေးခြင်းဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ နှစ်စဉ်ရေနံစိမ်း လိုအပ်ချက်၏ ၆ ရာခိုင်နှုန်းခန့်အား ဖြည့်ဆည်းနေပါသည်။ ထိုအခြေခံအဆောက်အအုံကြောင့် တရုတ်သည် မလတ္တာနှင့် တောင်တရုတ်ပင်လယ် ကုန်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းများကို ဖြတ်သန်းကာ ရေနံတင်သင်္ဘောများဖြင့် ၎င်း၏ကမ်းရိုးတန်းတစ်လျှောက် ရေနံချက်စက်ရုံများနှင့် သိုလှောင်ရာနေရာများသို့ သယ်ယူပို့ဆောင်မှုများအား လျှော့ချနိုင်ခဲ့ပါသည်။ သဘာဝဓာတ်ငွေ့ပိုက်လိုင်းသည့် ၂၀၁၃ ခုနှစ်ကတည်းက စတင်လည်ပတ်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းသည် နှစ်စဉ် ဓာတ်ငွေ့ ကုဗမီတာ ၁၀ ဘီလီယံ သယ်ယူရန် ပို့ဆောင်နိုင်ပြီး နှစ်ပေါင်း ၃၀ ကြာ လည်ပတ်ရန် ခန့်မှန်းတွက်ချက်ထားပါသည်။ ထိုစီမံကိန်းသည် တရုတ်၏ BRI စီမံကိန်းများ မစတင်မီကပင် အကောင်အထည်ဖော် လုပ်ဆောင်နေသည့် စီမံကိန်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

(၂) ၂၀၀၉ ခုနှစ်တွင် တရုတ်သည် ဧရာဝတီမြစ်ကြောင်းတွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၃ ဒသမ ၆ ဘီလီယံတန်ဖိုးရှိ မြစ်ဆုံရေကာတာ တည်ဆောက်ရေးစီမံကိန်းကို

စတင်လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ ကချင်ပြည်နယ် မြစ်ကြီးနားမြို့နှင့် ၂၃ မိုင်ခန့် (၃၇ ကီလိုမီတာ) အကွာတွင် တည်ရှိသည့် ထိုစီမံကိန်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ လျှပ်စစ်စွမ်းအားဝန်ကြီးဌာနနှင့် တရုတ်နိုင်ငံ China Power Investment Corporation တို့ ပူးတွဲအကောင်အထည်ဖော်သည့် စီမံကိန်း ဖြစ်ပါသည်။ ဧရာဝတီမြစ်နှင့် ၎င်းမြစ်ဖျားခံရာ အင်မိုင်ခ (မေခ) နှင့် မလိခမြစ်များတွင် လျှပ်စစ်ဓာတ်အား မဂ္ဂါဝပ် ၂၀၀၀ ခန့် ထုတ်လုပ်မည့် ရေကာတာ ၇ ခု တည်ဆောက်မည့် စီမံကိန်း ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် မြန်မာအစိုးရအနေ ဖြင့် ဒေသခံများ၏ ကန့်ကွက်မှုကြောင့် ထိုစီမံကိန်းအား ခေတ္တရပ်ဆိုင်းထား ပါသည်။ အဆိုပါ လုပ်ငန်းအား ခေတ္တရပ်ဆိုင်းထားရန် ဆုံးဖြတ်ချက်ကြောင့် နှစ်နိုင်ငံကြား ဆက်ဆံရေး ယာယီအေးခဲသွားစေခဲ့ပါသည်။

နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီသည် ဧရာဝတီမြစ်ဆုံ-မြစ်ညာ မြစ်ဝှမ်း ရေအားလျှပ်စစ်နှင့် ပတ်သက်၍ သုတေသနလုပ်ငန်းများ၊ နည်းပညာ ဆိုင်ရာ ဖြေရှင်းချက်များနှင့် ပြည်သူ့ဆက်ဆံရေးလုပ်ငန်းများကို စီမံဆောင် ရွက်နိုင်ရန်အတွက် ၂၀၂၄ ခုနှစ် ဧပြီလ ၂၄ ရက်စွဲဖြင့် လျှပ်စစ်စွမ်းအားဝန်ကြီး ဌာန ဒုတိယဝန်ကြီးဦးဆောင်ပြီး အဖွဲ့ဝင် ၁၁ ဦးပါဝင်သည့် ဧရာဝတီ မြစ်ဆုံ- မြစ်ညာမြစ်ဝှမ်းရေအားလျှပ်စစ်စီမံကိန်း ဦးဆောင်အဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းပေးခဲ့သည်။ ထိုအဖွဲ့အနေဖြင့် လုပ်ငန်းတာဝန် (၅) ရပ်အား ဆောင်ရွက်ရမည် ဖြစ်ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ -

- (က) SPIC Yunnan International Power Investment Co, Ltd (SPICYN) ၏ ဦးဆောင်အဖွဲ့နှင့်အတူပူးပေါင်း၍ ဧရာဝတီမြစ်ဆုံ- မြစ်ညာမြစ်ဝှမ်း ရေအားလျှပ်စစ်စီမံကိန်းအတွက် သုတေသန လုပ်ငန်းများ၊ နည်းပညာဆိုင်ရာ ဖြေရှင်းချက်များနှင့် ပြည်သူ့ ဆက်ဆံရေးလုပ်ငန်းများကို စီမံဆောင်ရွက်ရန်၊
- (ခ) SPIC Yunnan International Power Investment Co.Ltd (SPICYN) ၏ ဦးဆောင်အဖွဲ့နှင့်အတူပူးပေါင်း၍ ဧရာဝတီမြစ်ဆုံ- မြစ်ညာမြစ်ဝှမ်းရေအားလျှပ်စစ်စီမံကိန်း၏ အဓိကကိစ္စရပ်များ အပေါ် နည်းပညာဆိုင်ရာလုပ်ငန်းအဖွဲ့နှင့် ပြည်သူ့ဆက်ဆံရေး လုပ်ငန်းအဖွဲ့တို့အား လမ်းညွှန်မှုပေးခြင်းနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ် ခြင်းကို ဆောင်ရွက်ရန်၊
- (ဂ) လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုအခြေအနေများကို ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး၊ လျှပ်စစ်စွမ်းအားဝန်ကြီးဌာနသို့ တင်ပြဆောင်ရွက်ရန်၊
- (ဃ) နည်းပညာဆိုင်ရာလုပ်ငန်းအဖွဲ့နှင့် ပြည်သူ့ဆက်ဆံရေးလုပ်ငန်းအဖွဲ့ များ ဖွဲ့စည်းနိုင်ရေး ဆောင်ရွက်ရန်၊

- (င) ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ အစိုးရများအကြား စီမံကိန်းကိစ္စများ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်နိုင်ရေး အတွက် အထောက်အကူပြုနိုင်ရေး ဆောင်ရွက်ရန်တို့ ဖြစ်ပါသည်။
- (ခ) တရုတ်အစိုးရက ကနဦးတွင် ကျောက်ဖြူမြို့မှ မန္တလေးသို့ ဆက်သွယ်ရန် မီးရထားလမ်းကို တည်ဆောက်ပြီး ကူမင်းမြို့သို့ တိုးချဲ့ရန် စီစဉ်ပါသည်။ လက်ရှိအခြေအနေတွင် အဆိုပါ စီမံကိန်းအား လက်တွေ့အကောင်အထည် ဖော်ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း မရှိသေးပါ။ ထိုစီမံကိန်းသည် မြန်မာ့ပင်လယ် ကမ်းရိုးတန်းတစ်လျှောက်ရှိ ဆိပ်ကမ်းများဆီသို့ ယူနန်ပြည်နယ်မှ ကုန်စည် ပို့ဆောင်မှုကို အရှိန်မြှင့်ရန်အတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော အရာတစ်ခုအဖြစ် တရုတ်ခေါင်းဆောင်များက ယူဆထားကြောင့် လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။
- (င) ကျောက်ဖြူမြို့သည်ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်ကမ်းခြေတွင်တည်ရှိပြီးအနာဂတ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် မဟာဗျူဟာမြောက် တန်ဖိုးကြီးမားသည့် နေရာ တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ယခုကဲ့သို့တန်ဖိုးရှိပြီး စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းများစွာ ရှိနေခြင်းကြောင့် ၂၀၁၁ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ၂၃ ရက်တွင် နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် ကျောက်ဖြူဒေသတွင် အထူးစီးပွားရေးဇုန်တစ်ခုထူထောင်ရန် နိုင်ငံတကာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို ဖိတ်ခေါ်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံသည် ကျောက်ဖြူမြို့အနီးတွင် ဧက ၄၃၀၀ ရှိ အထူးစီးပွားရေးဇုန် (SEZ) တည်ထောင် ရန် ရည်ရွယ်ချက်ကို ကြေညာခဲ့သည်။ ထို့အထူး စီးပွားရေးဇုန်သည် စက်မှု ဥယျာဉ်တစ်ခု၊ ရေနက်ဆိပ်ကမ်းတစ်ခုနှင့် လူနေအိမ်ရာတစ်ခုတို့အား ဆောက် လုပ်ရန် မျှော်မှန်းထားသည်။ ရေနက်ဆိပ်ကမ်းတည်ဆောက်မှုသည် တရုတ် အတွက် အခြေခံအကျဆုံးဖြစ်ပြီး ၎င်းသည် ပင်လယ်ကွေ့နိုင်ငံများမှ ရေနံစိမ်း ကုန်တင်ကုန်ချများကို ရေနံတင်သင်္ဘောများဖြင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ရာတွင် လွယ်ကူချောမွေ့စေမည် ဖြစ်သည်။

ထိုစီမံကိန်းကြီးမှ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ကျောက်ဖြူဒေသအပါအဝင် ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ ပြည်သူများအတွက် အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းများကို ဖန်တီးပေးနိုင်ရုံသာမက မြန်မာ နိုင်ငံ၏ လူမှုစီးပွားဘဝဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကိုပါ အထောက်အကူပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ မြန်မာ- တရုတ် နှစ်နိုင်ငံကြား ကုန်သွယ်မှုနှင့် စီးပွားရေးပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုများကို မြှင့်တင် ပေးနိုင်မည်ဖြစ်သကဲ့သို့ ကျောက်ဖြူစီမံကိန်းမှတစ်ဆင့် တောင်အာရှ၊ အနောက်အာရှ နှင့် အာဖရိကမှ တင်သွင်းမည့် ကုန်ပစ္စည်းများအား တရုတ်ပြည်မကြီးသို့ စကြာ လမ်း ကြောင်း အသုံးပြုကာ သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်းဖြင့် အချိန်နှင့်ကုန်ကျစရိတ်များ အထူးသက်သာ စေမည် ဖြစ်ပါသည်။ ကျောက်ဖြူရေနက်ဆိပ်ကမ်း စီမံကိန်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပထမဆုံး သော နိုင်ငံတကာအဆင့်မီ ရေနက်ဆိပ်ကမ်းဖြစ်လာမည်ဖြစ်သည်။ ကျောက်ဖြူအထူး စီးပွားရေးဇုန်တွင်ပါဝင်သည့် ရေနက်ဆိပ်ကမ်းစီမံကိန်းတည်ဆောက်မှုနှင့်အတူ စက်မှုဥယျာဉ် စီမံကိန်းကိုပါ ဆက်လက်အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မည်ဖြစ်ကြောင်း လေ့လာ တွေ့ရှိရပါသည်။ ကျောက်ဖြူအထူးစီးပွားရေးဇုန် ရေနက်ဆိပ်ကမ်းစီမံကိန်းနှင့် စက်မှု

ဥယျာဉ်စီမံကိန်း စတင်အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ပါက ဒေသခံပြည်သူများအတွက် အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းများစွာရရှိမည် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံ အကြား ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအပါအဝင် ကဏ္ဍပေါင်းစုံတွင် ပိုမိုပူးပေါင်းဆောင်ရွက် နိုင်ပြီး နှစ်နိုင်ငံပြည်သူများအကြား ကုန်သွယ်၊ စီးပွားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာမည်ဟု မျှော်မှန်း ရပါသည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၀ ရက်နေ့တွင် ကျောက်ဖြူအထူးစီးပွားရေးဇုန် စီမံ ခန့်ခွဲမှုကော်မတီအား မြန်မာ့အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဆိုင်ရာဗဟိုအဖွဲ့ အမိန့်ကြော်ငြာစာအမှတ် (၃/ ၂၀၂၃) ဖြင့် ပြင်ဆင်ဖွဲ့စည်းပေးခဲ့ပါသည်။ ကျောက်ဖြူအထူးစီးပွားရေးဇုန်တွင် ရေနက် ဆိပ်ကမ်းစီမံကိန်း အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်ခွင့် သဘောတူစာချုပ် (Concession Agreement) ကို ဖြည့်စွက်သည့် နောက်ဆက်တွဲစာချုပ် (Addendum) လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်း အခမ်းအနားကို ၂၀၂၃ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၂၆ ရက်နေ့ တွင် နေပြည်တော်၌ ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့ကြောင်းလည်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

ကျောက်ဖြူရေနက်ဆိပ်ကမ်းသည် မလက္ကာရေလက်ကြားအပေါ် တရုတ်နိုင်ငံ၏ မှီခိုအားထားမှုကို သိသိသာသာ လျှော့ချပေးနိုင်ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် ရေနံတန်ချိန် ၅၄၆ ဒသမ ၁ သန်း တင်သွင်းခဲ့ပြီး ၁၉ ရာခိုင်နှုန်း (တန်ချိန် ၄၂၆ ဒသမ ၁ သန်း) သည် မလက္ကာရေလက်ကြားကို ဖြတ်သန်းခဲ့သည်။ အကယ်၍သာ ကျောက်ဖြူရေနက် ဆိပ်ကမ်းသည် တန်ချိန် သန်း ၆၀ အား ကိုင်တွယ်နိုင်မည်ဟု ယူဆပါက တရုတ်နိုင်ငံသည် ယင်းရေလက်ကြားအပေါ် မှီခိုအားထားမှုကို ၁၄ ရာခိုင်နှုန်း လျှော့ချနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ကျောက်ဖြူမှလည်း တရုတ်ပြည်သို့ ပိုမိုတိုးတောင်းသော လမ်းကြောင်းကို ဖြစ်ပေါ်လာစေ သည်။ မလက္ကာရေလက်ကြားအား ဖြတ်သန်းလျက် သယ်ယူလာသည့် အီရန်မှ ရေနံ သယ်ယူမှုမှာ ကီလိုမီတာ ၉၉၀၀ ခန့် ကွာဝေးပါသည်။ မြန်မာလမ်းကြောင်းကို အသုံးပြု မည်ဆိုပါက ကီလိုမီတာ ၅၃၀၀ သို့မဟုတ် ကီလိုမီတာ ၄၆၀၀ သို့ လျှော့ချနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် တရုတ်နိုင်ငံ၏ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ မြင့်မားနေခြင်းကို တွက်ချက်ကြည့်လျှင် (၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် ပို့ကုန်ဒေါ်လာ ၁၁ ဒသမ ၄ ဘီလီယံအထိ ရှိခဲ့သည်။) တရုတ်နိုင်ငံသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏တည်ငြိမ်မှုကို ပံ့ပိုးပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။ တရုတ်ဗဟိုအစိုးရအနေဖြင့် မြန်မာ-တရုတ်နယ်စပ်တွင် ကြုံတွေ့နေရသည့် အွန်လိုင်းလိမ်လည်မှုများ၊ မူးယစ်ဆေးဝါး ဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ၊ လူမှောင်ခိုမှုများနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များအရေး စသည့် သမားရိုးကျမဟုတ်သော လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ခြိမ်းခြောက်မှုများနှင့် စပ်လျဉ်းပြီး စိုးရိမ် မကင်းဖြစ်နေကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ နယ်စပ်လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များသည် နှစ်နိုင်ငံ လုံး ပူးတွဲဖြေရှင်းရမည့်အရေးပင် ဖြစ်ပါသည်။ တည်ငြိမ်သည့်နယ်စပ်ဒေသသည် နှစ်နိုင်ငံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်စေပါမည်။ CMEC အား အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရာတွင် အဟန့်အတားသဖွယ် ဖြစ်နေသည့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များဆိုင်ရာ အရေးကိစ္စ အား ပြတ်သားစွာ အရေးယူ ဆောင်ရွက်သွားသင့်ပါသည်။

နိဂုံး

မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးနှင့် သံတမန်ဆက်ဆံရေးဆိုင်ရာ ခိုင်မာစေရန် တရုတ်နိုင်ငံ၏ဆုံးဖြတ်ချက်သည် BRI ပရောဂျက်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော အရာတစ်ခု ဖြစ်သည်။ မြန်မာနှင့် ဆက်ဆံရေးကောင်းမွန်စွာဖြင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု တိုးမြှင့်နိုင်ခြင်းဖြင့် တောင်တရုတ်ပင်လယ်တွင် စိန်ခေါ်မှုများ ကြုံတွေ့နေရသော တရုတ်အနေဖြင့် ထိုအခက်အခဲများအား တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ပြေလျော့စေရန် ဖန်တီးပေးပါသည်။ တရုတ်သည် လာမည့်နှစ်များအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်လာမည် ဖြစ်သော်လည်း မလက္ခာအကျပ်ရိုက်မှုနှင့် ၎င်း၏ ဆိပ်ကမ်းများကို ပင်လယ်ရေကြောင်း ဆက်သွယ်ရေးလှိုင်း (SLOC) များအား တောင်တရုတ်ပင်လယ်မှ တစ်ဆင့် အရေးပါသော ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ကုန်သွယ်ရေးကြောင်းလမ်းများဖြင့် ချိတ်ဆက်အသုံးပြုခြင်းအတွက် လုံလောက်သည့် အစားထိုးမှုတစ်ခုအား ဖော်ဆောင်နိုင်ဦးမည် မဟုတ်သေးချေ။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အခြေခံအဆောက်အအုံအသစ်များ တည်ဆောက်ရေးတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်း နှောင့်နှေးမှုများနှင့် ပိုက်လိုင်းနှစ်ခု၏ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးစွမ်းရည် လျော့ကျလာနိုင်မှုတို့အားလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် တရုတ်သည် ၎င်း၏ ရေနံတင်သင်္ဘောများဖြင့် ကျဉ်းမြောင်းသည့် မလက္ခာရေလက်ကြားတစ်လျှောက်ဖြတ်သန်းကာ ဒါလီယံ၊ နင်ဘို၊ ကျင်ဒေါင်၊ ရှန်ဟိုင်း၊ ရှန်ကျန်နှင့် တီယန်ကျင်း ဆိပ်ကမ်းများထံသို့ မလွဲမရှောင်သာ ဆက်လက်ပို့ဆောင်နေဦးမည် ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း တရုတ်နိုင်ငံ၏အနောက်ဘက် ပင်လယ်ထွက်ပေါက်သဖွယ်တည်ရှိသော မြန်မာနိုင်ငံ၏ဒေသတွင်း အရေးပါမှုမှာ ဆက်လက်တည်ရှိနေဦးမည် ဖြစ်ပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် မြန်မာနိုင်ငံသည် တရုတ်နိုင်ငံ၏ စွမ်းအင်လုံခြုံရေး လိုအပ်ချက်များအတွက် မဟာဗျူဟာနှင့် လက်တွေ့ကျသော အကျိုးကျေးဇူးများကို ဆောင်ကြဉ်းပေးလျက်ရှိသည်။ ကွဲပြားခြားနားသည့် ကုန်ပစ္စည်းများကို တင်သွင်းနိုင်ခြင်း။

“တရုတ်နိုင်ငံအတွက် မြန်မာနိုင်ငံသည် ၎င်း၏စွမ်းအင်လုံခြုံရေးအတွက် ပစ်ပယ်ထား၍ မရသည့် မဟာဗျူဟာ မိတ်ဖက်နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံပင် ဖြစ်ပါသည်။”

အခြားနိုင်ငံများမှ တင်သွင်းရသည့် LNG အပေါ် မှီခိုအားထားမှုကို လျှော့ချနိုင်ခြင်း၊ သယ်ယူ ပို့ဆောင်ချိန်ကို လျှော့ချနိုင်ခြင်းနှင့် အရှေ့အလယ်ပိုင်းမှ ထုတ်ကုန်များအပေါ် မှီခိုမှုကို လျှော့ချနိုင်ခြင်း စသည့် အခွင့်အလမ်းများ ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် တည်ဆောက် နေသည့် ကျောက်ဖြူရေနက်ဆိပ်ကမ်းသည် တရုတ်နိုင်ငံအား မလက္ကာရေလက်ကြားကို ရှောင်ရှားရန် အလားအလာကောင်းများ ပေးဆောင်လျက်ရှိပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံအတွက် မြန်မာနိုင်ငံသည် ၎င်း၏ စွမ်းအင်လိုခြံရေးအတွက် ပစ်ပယ်ထား၍ မရသည့် မဟာဗျူဟာ မိတ်ဖက်နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံပင် ဖြစ်ပါသည်။ မိမိတို့နိုင်ငံအနေဖြင့် ပထဝီ မဟာဗျူဟာအရ အရေးပါမှုများကို အကျိုးရှိစွာ လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော် အသုံးပြုခြင်းဖြင့် နိုင်ငံ၏ ပထဝီမဟာဗျူဟာတန်ဖိုးအား ဖော်ဆောင်သွားရန် လိုအပ်ပါကြောင်း သုံးသပ်ရေးသား အပ်ပါသည်။

ဒေါက်တာနိုင်ဆွေဦး
(သေနင်္ဂမဟာဗျူဟာလေ့လာရေးအဖွဲ့)

Ref:

- A Relationship on a Pipeline: China and Myanmar, Neslihan Topcu, China Research Center, 2020
- Myanmar and the Geopolitics of the Bay of Bengal, K. Yhome, Observer Research Foundation, January 2014
- The geopolitical value of Myanmar in China’s Belt and Road Initiative, Special Eurasia – Geopolitical Intelligence and Risk Assessment, October 11, 2022

အသံစုံအတွက် အားလုံးပါဝင်နိုင်သော

အသံစုံအတွက် အားလုံးပါဝင်နိုင်သော

“နိုင်ငံရေးတည်ငြိမ်မှုအတွက် အားလုံးပါဝင်နိုင်သော
ဒီမိုကရေစီလုပ်ငန်းစဉ်များ၊ လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်ရေးနှင့်
ထိရောက်သော ပဋိပက္ခဖြေရှင်းရေး အစီအစဉ်များဖြင့်
အဆင့်မြှင့်တင်ရန် လိုအပ်သည်။”

မျက်မှောက်ခေတ် ကမ္ဘာကြီးပေါ်ရှိ နိုင်ငံများကို ရေတွက်ကြည့်မည်ဆိုပါက နိုင်ငံပေါင်း ၁၉၅ နိုင်ငံ တည်ရှိနေကြပြီး သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံများအလိုက် အင်အားအသီးသီး တည်ဆောက်ထားကြသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ထိုနိုင်ငံများထဲတွင်မှ အင်အားကြီးနိုင်ငံနှင့် အင်အားနည်းနိုင်ငံဟု နှစ်ပိုင်းခွဲခြားနိုင်ပြီး အင်အားကြီးနိုင်ငံများက ကမ္ဘာ့ရေးရာများတွင် သြဇာအာဏာပိုင်း လွှမ်းမိုးသက်ရောက်မှု ရှိကြသည်။ ထို့ကြောင့် မည်သို့သော အကြောင်းအရာများက နိုင်ငံတစ်ခုကို အခြားနိုင်ငံများထက် တန်ခိုးအင်အား ကြီးထွားစေနိုင်သနည်းဟူသော မေးခွန်းတစ်ခု ပေါ်ထွက်လာပါသည်။ ပညာရှင်များ၏အလိုအရ အင်အားကို တိုင်းတာရန်မှာ ရုပ်ဝတ္ထုပိုင်း အဆင့်မြင့်မားခြင်းနှင့် စီးပွားရေးတွင် ငွေကြေးခိုင်မာတောင့်တင်းခြင်းတို့ကို စံနှုန်းပြုထားကြသည်။ အခြားအဓိကကျသော အချက်များတွင် စစ်ပွဲနှင့် ငြိမ်းချမ်းမှု၊ မဟာမိတ်နိုင်ငံရေး၊ နိုင်ငံတကာပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု၊ အစိုးရတည်ဆောက်ခြင်း၊ ကုန်သွယ်ရေး၊ နျူကလီးယားစွမ်းအား ပိုင်ဆိုင်ခြင်းနှင့် ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းခြင်းတို့လည်း ပါရှိသည်။ မူဝါဒချမှတ်သူများသည် နိုင်ငံ၏အင်အားကို တိုင်းတာရန် တိကျမှန်ကန်သော နည်းလမ်းများလိုအပ်မည် ဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အဂ္ဂမဟာဗျူဟာကျင့်သုံးမှု၊ မဟာမိတ်များကြား ကတိကဝတ်၊ စီးပွားရေးမူဝါဒများနှင့် စစ်ရေးဆိုင်ရာ ဝယ်ယူမှုများသည် အတိအကျ တိုင်းတာရန်ထက် ခန့်မှန်းထားသော နှိုင်းရ တန်ဖိုးများ ဖြစ်နေခြင်းပင်။

ပုံမှန်အားဖြင့် အင်အားဆိုသည်ကို ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေးတွင် ၎င်း၏ အကျိုးစီးပွားဆိုင်ရာ လိုလားချက်များနှင့်အညီ ပုံဖော်နိုင်မည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ စွမ်းရည်အဖြစ် သတ်မှတ်ထားသော်လည်း ဤစွမ်းရည်ကို စနစ်တကျ တိုင်းတာရန် မဖြစ်နိုင်ပေ။ အကြောင်းမှာ အင်အားမျှခြေကို တိုင်းတာနိုင်ရန် ထိပ်တိုက်တွေ့ဆုံမှု တစ်ခုခု (စစ်ပွဲ၊ သံတမန်ရေး၊ စီးပွားရေး) ဖြစ်ပေါ်လာသည်အထိ စောင့်ဆိုင်းပြီးမှ နိုင်ငံတစ်ခု၏အကျိုးစီးပွားနှင့် သြဇာလွှမ်းမိုးနိုင်မှုကို အကဲဖြတ် သုံးသပ်နိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထိုပြဿနာကို ပြေလည်နိုင်စေရန်အတွက် ပညာရှင်အများစုက သယံဇာတပိုင်ဆိုင်မှု၊ ချမ်းသာကြွယ်ဝမှုနှင့် စစ်ရေးဆိုင်ရာ ပိုင်ဆိုင်မှုများကို တွက်ချက်၍ အင်အားနှင့် သြဇာအာဏာကို တိုင်းတာကြသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ခေတ်ပေါ်သုတေသန သုံးသပ်ချက်များအရ အင်အားကြီးနိုင်ငံတစ်ခု၏ ဝိသေသလက္ခဏာများတွင် ခိုင်မာသော အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် နိုင်ငံရေးတည်ငြိမ်မှု၊ တောင့်တင်းခိုင်မာသောစီးပွားရေး၊ ကာကွယ်ရေးစွမ်းရည်၊ လူမှုဘဝပေါင်းစပ်မှုနှင့် အရည်အသွေး၊ နည်းပညာမြင့်မားတိုးတက်မှု၊ သံတမန်ရေးနှင့် နိုင်ငံတကာတွင် လွှမ်းမိုးနိုင်မှု၊ စဉ်ဆက်မပြတ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေမှု၊ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ လွှမ်းမိုးနိုင်မှု စသည့်အချက်များကို ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသည်။

ကမ္ဘာ့ဖြစ်စဉ်များအရ အင်အားကြီးနိုင်ငံများက နယ်ပယ်ကဏ္ဍစုံတွင် လွှမ်းမိုးထားကြပြီး သူတို့၏သဘောဆန္ဒများအတိုင်း ပုံဖော်တတ်ကြသည်ဖြစ်ရာ အင်အားနည်းသော နိုင်ငံများ၏ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်နှင့် လွတ်လပ်သော အနေအထားတို့မှာ မကြာခဏ ထိပါးခံရလေ့ရှိပါသည်။ ထိုအခြေအနေကို ကျော်လွန်နိုင်ရန်အတွက် နိုင်ငံငယ်များ၊ အားနည်းသောနိုင်ငံများအနေဖြင့် အင်အားမျှခြေကို ရရှိနိုင်စေရန် ကြိုးစားလာကြလေ့ရှိပါသည်။

အကျိုးဆက်အဖြစ် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေးဇာတ်ခုံသည် ပိုမိုရှုပ်ထွေးလာပြီး ပါဝင်ပတ်သက်နေသူ ဇာတ်ဆောင်များသည်လည်း မိမိတို့သက်ဆိုင်ရာ အကျိုးစီးပွားများအတွက် တတ်စွမ်းသမျှ ကြိုးပမ်းနေကြရာ လေ့လာသူများ၊ ပညာရှင်များအတွက် ဝေဖန်သုံးသပ် သုတေသနပြုရန် ဖြစ်စဉ်များစွာကို ပေါ်ထွက်လာစေသည်။

အင်အားမျှခြေ သီအိုရီ

အင်အားမျှခြေ သီအိုရီ (Balance of Power Theory) သည် နိုင်ငံတကာ ဆက်ဆံရေးတွင် အခြေခံကျသော အယူအဆတစ်ခုဖြစ်ပြီး တိကျသော အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက် မရှိသော်လည်း အင်အားမျှနေသည့် နိုင်ငံတကာဖြစ်စဉ်ကို ညွှန်းဆိုထားသည်။ သီအိုရီမှာ ၁၆ ရာစုနှစ်တွင် ပေါ်ထွက်လာခဲ့ပြီး အချိန်နှင့်အမျှ တိုးတက်ပြောင်းလဲမှုများ ရှိနေသည်။ အင်အား မျှခြေကို မည်သို့ထိန်းသိမ်းထားသနည်းဆိုသော မေးခွန်းအတွက် အားလုံးသဘောတူညီသည့် သတ်မှတ်ချက်မရှိသလို အင်အားမျှခြေဖြစ်နေစေရန် တူညီသော နည်းလမ်းလည်း မရှိပေ။ နိုင်ငံများအနေဖြင့် ကမ္ဘာ့ရေးရာများနှင့် အကျိုးစီးပွားတို့ကြား မျှခြေအခြေအနေကို ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ရန် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း အသုံးချနိုင်မည့် ဗျူဟာများကို စုစည်းထားခြင်းမျိုးသာ ရှိပါသည်။ အဆိုပါ ဗျူဟာများထဲတွင် နိုင်ငံတော်၏ အချုပ်အခြာ အာဏာကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်း (နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံသည် ကိုယ်ပိုင်သဘောဆန္ဒအရ နိုင်ငံငယ်များအဖြစ် ခွဲခြားနိုင်သော်လည်း အခြားတစ်နိုင်ငံ၏ အချုပ်အခြာအာဏာကို ဘယ်သောအခါမှ မချိုးဖောက်သင့်ဟူသော ယူဆချက်ဖြစ်သည်)၊ ပဋိပက္ခများကို ထိန်းချုပ် ဟန့်တားခြင်း (ပဋိပက္ခတစ်ခုကို ဆက်လက်မပြန်ပွားစေရန် ချုပ်ကိုင်ခြင်း၊ ရပ်တန့်စေခြင်း စသည့် လုပ်ဆောင်ချက်များဖြစ်သည်)၊ အကန့်အသတ်ဖြင့် လက်တုံ့ပြန်ခြင်း (အခြားနိုင်ငံ ၏ တိုက်ခိုက်ခြင်းကို ခံရသော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံသည် အချုပ်အခြာအာဏာနှင့် လုံခြုံရေးကို ထိန်းသိမ်းရန် အကန့်အသတ်ဖြင့် လက်တုံ့ပြန် တိုက်ခိုက်ခြင်းမျိုး ဖြစ်သည်။ သို့သော် အင်အားမျှခြေကို ထိန်းသိမ်းရန် လက်တုံ့ပြန်သည့် နိုင်ငံအနေဖြင့် မြေ သို့မဟုတ် သယံဇာတ များကို သိမ်းယူခြင်းမျိုး မပြုသင့်ပေ။)၊ ခိုင်မာသည့် စစ်ရေးမဟာမိတ် တည်ဆောက်ခြင်း (အင်အားကြီးနိုင်ငံတစ်ခုသည် အလုံးစုံသော အင်အားသာ လွန်မှုကို ရယူရန် ဆန္ဒရှိလာ ပါက အခြားနိုင်ငံများ အနေဖြင့် စစ်ရေးမဟာမိတ်ဖွဲ့စည်း၍ ရန်လိုမှုများကို တားဆီးခြင်း ဖြစ်သည်။)၊ ခိုင်မာသော ကုန်သွယ်မှု ပိုင်ဆိုင်ခြင်း (အပြန်အလှန် အကျိုးရှိသော ကုန်သွယ်မှု သဘောတူညီချက်များကြောင့် ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများကြား စစ်ရေးပဋိပက္ခ ဖြစ်စေမည့် အငြင်းပွားမှုမျိုးမှ လွတ်ကင်းစေခြင်းဖြစ်သည်။)၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိခြင်း (နည်းပညာ မြှင့်မားလာသော မျက်မှောက်ခေတ်ကမ္ဘာကြီးတွင် သတင်းအချက်အလက် စီးဆင်းမှုနှင့် လျှို့ဝှက်ချက်များကို ထိန်းသိမ်းထားရန် ခက်ခဲလာပါသည်။ ထို့ကြောင့် နားလည်မှု လွှဲမှားခြင်းမှ ရှောင်လွှဲနိုင်ရန် အင်အားကြီးနိုင်ငံများနှင့် နိုင်ငံစုံအဖွဲ့အစည်းများသည် ၎င်းတို့၏ လုပ်ဆောင်ချက်များ၊ ရည်မှန်းချက်များကို တတ်နိုင်သမျှ ပွင့်လင်းမြင်သာအောင် ထုတ်

ဖော်ပြသရန် လိုအပ်သည်။ စသည့်အချက်များ ပါဝင်နေသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။

အင်အားမျှခြေသီအိုရီ၏ ကောင်းမွန်သောအချက်များတွင် နိုင်ငံတကာ ဆက်ဆံရေးတွင် တည်ငြိမ်သော မြစ်ဖျားခံရာဖြစ်ခြင်း၊ နိုင်ငံများကြား ဆက်ဆံရေးတွင် စဉ်ဆက်မပြတ် ချိန်ညှိမှုများနှင့် ပြန်လည်ပြင်ဆင်မှုများကို ကူညီပေးပြီး စစ်ပွဲအန္တရာယ်မှ ရှောင်လွှဲနိုင်စေခြင်း၊ နိုင်ငံများ၏ မတူကွဲပြားသော တည်ရှိမှုများကို သေချာစေခြင်း၊ နိုင်ငံငယ်များ၏ လွတ်လပ်မှုကို အာမခံပေးခြင်း၊ စစ်ပွဲများကို အတားအဆီးဖြစ်စေခြင်း၊ နယ်ချဲ့စနစ်ကို စောင့်ကြည့်ဟန့်တားနိုင်ခြင်း၊ နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးတွင် ငြိမ်းချမ်းရေး၏ ဇာစ်မြစ်ဖြစ်ခြင်း စသည့်အချက်များ ပါဝင်သည်။ ဆိုးရွားသောအချက်များမှာ အင်အားမျှခြေကို ထိန်းသိမ်းရန်ဟူသော ခေါင်းစဉ်အောက်တွင် စစ်ပွဲများစွာ ဆင်နွှဲခဲ့ကြပြီး ငြိမ်းချမ်းရေးကို အာမခံချက်မပေးနိုင်ခြင်း၊ ကျဉ်းမြောင်းသော အခြေခံရှိပြီး လူမှုစီးပွားရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ကျင့်ဝတ်သိက္ခာပိုင်းတွင် ညီမျှမှု မရှိခြင်း၊ တန်းတူညီမျှသော နိုင်ငံများဟူသည့် စကားရပ်သည် ယုံတမ်းစကားမျှသာဖြစ်နေခြင်း၊ နိုင်ငံများသည် ၎င်းတို့၏ဆန္ဒအရ မဟာမိတ်များကို လွတ်လပ်စွာ လက်တွဲဖြုတ်ခွင့်မရှိခြင်း၊ မသေချာ မရောရာမှုများရှိနေခြင်းတို့ ဖြစ်ကြသည်။

ယနေ့ခေတ် နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးတွင် အပြောင်းအလဲများစွာ ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ခြင်းကြောင့် အင်အားမျှခြေ သီအိုရီ၏ အသုံးဝင်မှုများ လျော့ကျသွားခဲ့သည်။ အောက်ပါအချက်များကြောင့် နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးနှင့် သမားရိုးကျ အင်အားမျှခြေ အနေအထားတွင် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေး အင်အားစီမံခန့်ခွဲမှု ကိရိယာတစ်ခုဟု ယူဆထားကြသော အင်အားမျှခြေ သီအိုရီ၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့်ဆက်စပ်မှုကို ဆိုးရွားစွာထိခိုက်စေခဲ့သည် -

(၁) ဥရောပလွှမ်းမိုးသည့်ခေတ် နိဂုံးနှင့် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေးခေတ် အရုဏ်ဦး

ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေး အသွင်သဏ္ဍာန်သည် ရှေးရိုးခေတ်မှသည် တော်လှန်သော အပြောင်းအလဲကို ကြုံတွေ့ခဲ့သည်။ ဥရောပကြီးစိုးသည့် ကျဉ်းမြောင်းသော နိုင်ငံတကာစနစ်မှသည် အာရှ၊ အာဖရိကနှင့် လက်တင်အမေရိကနိုင်ငံများ၏ သစ်လွင်ပြီး အရေးပါမှုတို့ ပေါင်းစပ်ထားသည့် အမှန်တကယ် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာစနစ် ဖြစ်လာသည်။ ယနေ့ဥရောပသည် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေး (World Politics) ၏ ဗဟိုချက်မဟုတ်ဘဲ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံရေး (International Politics) ၏ သေးငယ်သော အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုသာ ဖြစ်သည်။ ဤပြောင်းလဲမှုများသည် အင်အားမျှခြေ၏ လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်းကို သိသိသာသာ လျော့ကျစေသည်။

(၂) စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပတ်ဝန်းကျင် ပြောင်းလဲမှုများ

အင်အားမျှခြေ၏ ဂန္ထဝင်ခေတ်ဖြစ်သော ၁၈၁၅-၁၉၁၄ ခုနှစ်တွင် ဥရောပနိုင်ငံများ၏ လက္ခဏာသည် ကိုယ်ကျင့်တရားနှင့် အများသဘောညီ အသိဉာဏ်ပညာပေါ်တွင် ရပ်တည်ထားခဲ့သည်။ ယခုအခါ အဓိကအင်အားကြီး နိုင်ငံများက ၎င်းတို့၏ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အကျိုးစီးပွားများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန် ကြိုးပမ်းလျက်ရှိပြီး အခြားသူများကိုပါ သိမ်းသွင်းစည်းကြပ်ရန် လုပ်ဆောင်လျက်ရှိကြသည်။ နိုင်ငံတော်မူဝါဒများ၏ လက်နက်ကိရိယာအဖြစ် ဝါဒဖြန့်ခြင်းနှင့် နိုင်ငံရေးစစ်ဆင်နွှဲခြင်းကို အများအပြား အသုံးပြုလာကြသည့်အတွက်

အင်အားမျှခြေ၏ အရေးပါမှုကို ပြန်လည်စစ်ဆေးရန် ဖြစ်လာစေသည်။

(၃) နိုင်ငံတော်မူဝါဒ၏ လက်နက်အဖြစ် ဝါဒဖြန့်ခြင်း၊ စိတ်ဓာတ်ပိုင်းနှင့် နိုင်ငံရေးစစ်ပွဲများ ပေါ်ပေါက်လာခြင်း

ရှေးယခင်က သံတမန်ရေးနှင့် စစ်ပွဲသည် နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒများ ချမှတ်ရာတွင် နည်းလမ်းများ ဖြစ်ခဲ့သည်။ ပုံမှန် သံတမန်ရေး ကျဆင်းလာခြင်း၊ သံခင်းတမန်ခင်း အသစ်များ ပေါ်ထွက်လာခြင်းနှင့် စစ်ပွဲကို တစ်ဖန်ကြောက်ရွံ့လာခြင်းတို့ကြောင့် နိုင်ငံတော်မူဝါဒ၏ လက်နက်သစ်များအဖြစ် ဝါဒဖြန့်ခြင်းနှင့် နိုင်ငံရေးစစ် ဆင်နွှဲခြင်းတို့ကို စတင်လာခဲ့သည်။ အကျိုးဆက်အဖြစ် အင်အားမျှခြေသီအိုရီ၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် လူကြိုက်များမှုကို လျော့ကျ သွားစေခဲ့သည်။

(၄) နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးတွင် အချက်တစ်ခုအဖြစ် သဘောတရားအတွေးအမြင် ပေါ်ပေါက်လာခြင်း

သဘောတရားအတွေးအမြင် (Ideology) ၏ အရေးပါမှုအသစ်နှင့် အခြားထင်သာ မြင်သာရှိမှုများက နည်းပါးသော်လည်း နိုင်ငံတော်အင်အားဆိုင်ရာ အရေးကြီး အချက်အလက် များသည် အင်အားမျှခြေ အစီအစဉ်ကို မဆောင်ရွက်နိုင်မည့် အခြေအနေများဆီသို့ တွန်းပို့ စေခဲ့သည်။

(၅) အဓိကအင်အားကြီးများ၏ အရေအတွက် လျော့နည်းသွားခြင်း

အင်အားမျှခြေအခန်းကဏ္ဍကို အလေးအနက်ထား ကန့်သတ်ထားသည့် အထင်ရှားဆုံး ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ ပြောင်းလဲမှုမှာ အင်အားနိုင်ငံရေးဂိမ်းကစားသူများ၏ ပါဝင်မှုကိန်းဂဏန်း များ လျော့ချခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ အင်အားမျှခြေ၏ လုပ်ငန်းဆောင်တာများအတွက် အဓိက အင်အားကြီး ဇာတ်ဆောင်များစွာ ရှိနေရန် လိုအပ်ပါသည်။ (အင်အားကြီးနိုင်ငံများလေလေ ထိန်းညှိမှုရှိလေလေဆိုသည့် သဘောတရားဖြစ်သည်)

(၆) စစ်ပွဲ၏ သဘောတရားကို အလုံးစုံစစ်အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲခြင်း

နျူကလီးယားလက်နက်များ ပေါ်ထွန်းလာခြင်းနှင့် အခြားသော နည်းပညာတော်လှန် ရေးများ ဖြစ်ထွန်းလာခြင်းသည် စစ်ပွဲ၏ သဘောသဘာဝကို ကြီးမားစွာ ပြောင်းလဲစေပါ သည်။ အလုံးစုံစစ်ပွဲ (Total War) ဖြင့် သမားရိုးကျစစ်ပွဲကို အစားထိုးခြင်းကြောင့် စစ်ပွဲသည် နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးတွင် ကြောက်စရာ အကောင်းဆုံးအခြေအနေ ဖြစ်လာစေခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် စစ်ပွဲဖြင့် အင်အားမျှခြေရယူရန် ကြိုးစားလာနိုင်မှုများကို ငြင်းပယ်စေခဲ့သည်။

(၇) ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ဇာတ်ဆောင်များ ပေါ်ပေါက်လာခြင်း

ကုလသမဂ္ဂနှင့် နိုင်ငံစုံအဖွဲ့အစည်းများ ပေါ်ပေါက်လာခြင်းသည် နိုင်ငံတကာစနစ်၏ ဖွဲ့စည်းမှုနှင့် လုပ်ဆောင်မှုတို့ကို ကြီးမားသော အပြောင်းအလဲ ဖြစ်စေခဲ့သည်။ နိုင်ငံတကာ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် စုပေါင်းလိုခြံရေးအတွက် ကုလသမဂ္ဂက ပိုမိုကောင်းမွန်သော အဖွဲ့အစည်း တစ်ခုအဖြစ် ဦးတည်ထားသည်။ ထိုအချက်များကြောင့် အင်အားမျှခြေ သီအိုရီ၏ လူကြိုက် များမှု ကျဆင်းသွားခဲ့သည်။

မျက်မှောက်ခေတ် အင်အားမျှခြေသီအိုရီသည် နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးနှင့် အပြည့်

အဝဆီလျော်ပြီး ယုံကြည်စိတ်ချရသော နိယာမတစ်ခုအဖြစ်မှ ရပ်တန့်သွားခဲ့သည်။ သို့သော် လည်း အထူးသဖြင့် ဒေသတွင်းနိုင်ငံများအကြား ဆက်ဆံရေးနယ်ပယ်တွင် ဆက်လက်ကိုင်စွဲ လျက် ရှိနေသေးသည်။

အင်အားနည်းတို့၏ အင်အား

အင်အားနည်းဟူသော ဝေါဟာရကို မရှင်းလင်းမီ နိုင်ငံငယ်ဟူသော အသုံးအနှုန်းကို လည်း နားလည်ထားရန် လိုအပ်ပါမည်။ နိုင်ငံငယ်ဟူသည့် ဝေါဟာရတွင် ပင်ကိုအရ အဓိပ္ပာယ်မရှိဘဲ ပိုမိုကြီးမားသော နိုင်ငံတစ်ခုနှင့် ဆက်ဆံရေးအရ နှိုင်းယှဉ်လျှင် သေးငယ် နေသည့်သဘောသာ ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဘယ်လ်ဂျီယမ်ကို ပြင်သစ်နှင့် ဆက်ဆံရေး နှိုင်းယှဉ်ပါက နိုင်ငံငယ်ဖြစ်နေပြီး ပြင်သစ်ကို အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ဆက်ဆံရေး နှိုင်းယှဉ်ပါက သေးငယ်နေသည်ကို တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။ သေးငယ်သော နိုင်ငံများတွင်လည်း အင်အားများ ရှိနေကြပြီး ကိုယ်ပိုင်စွမ်းရည်များကို အသုံးပြုခြင်းဖြင့် အဓိကလုံခြုံရေးကို မရရှိနိုင်ကြောင်း အသိအမှတ်ပြုထားကြသည်။ အင်အားငယ်(နည်း)များသည် ၎င်းတို့နှင့် ထိစပ်နေသော နယ်မြေများတွင်သာ ဒေသတွင်းအင်အားအဖြစ် ဖြန့်ကြက်လွှမ်းမိုးနိုင်သော် လည်း အင်အားကြီးများက ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော နိုင်ငံတကာ ဧရိယာပေါ်တွင် ဩဇာလွှမ်းမိုးမှု ကို အသုံးချလေ့ရှိသည်။

ပထဝီနိုင်ငံရေးအမြင်အရ တည်ရှိနေသော ပထဝီဝင်အနေအထားသည် နိုင်ငံတစ်ခု ၏ ကံကြမ္မာကို ဆုံးဖြတ်နိုင်သည်။ နိုင်ငံတစ်ခု၏ပထဝီဝင် တန်ဖိုးအပေါ် ဆုံးဖြတ်နိုင်သော အချက်များစွာ ရှိပါသည်။ သမားရိုးကျဆိုရပါက ကုန်းမြေနှင့် ပင်လယ်အဆက်အစပ်၊ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်၊ ရေကြောင်းပို့ဆောင်ရေးကွန်ရက်၊ နယ်မြေအကျယ်အဝန်းနှင့် ကုန်ထုတ် စွမ်းရည်တို့ ဖြစ်ကြသည်။ သို့သော် နိုင်ငံငယ်များအတွက် မဟာဗျူဟာမြောက် တည်နေရာ သည် အခြားအချက်များထက် ပိုမိုအရေးကြီးပါသည်။ ဥပမာ - ဂျာမနီသည် ဘယ်လ်ဂျီ ယမ်နှင့် ဟော်လန်ကို သူတို့၏ ပင်ကိုအားနည်းချက်ကြောင့် တိုက်ခိုက်ခဲ့ခြင်းမဟုတ်ဘဲ ပြင်သစ်၊ ဗြိတိန်တို့နှင့် စစ်ပွဲဖြစ်ပွားနေချိန်အတွင်း ပြင်သစ်သို့သွားရာ မဟာဗျူဟာမြောက် လမ်းကြောင်းပေါ်တွင် တည်ရှိနေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ မဟာဗျူဟာမြောက် တည်နေရာနှင့် ဆက်စပ်နေသော အဆိုပါအားနည်းချက်သည် နိုင်ငံအင်အားကြီးမားလာချိန်တွင် တန်ဖိုး ရှိသောအရာတစ်ခုအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိသွားသည်။ ထို့ကြောင့် အင်အားကြီးနိုင်ငံများကြားတွင် ရှိသော နိုင်ငံငယ်များသည် မဟာဗျူဟာမြောက် အရေးပါမှုကို ရယူပိုင်ဆိုင်နိုင်သကဲ့သို့ နိုင်ငံကြီးများ၏ မူဝါဒများအတိုင်းလည်း လိုက်ပါကြလေ့ရှိသည်။ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံတကာ ဆက်ဆံရေးနယ်ပယ်တွင် အင်အားနည်းနိုင်ငံများ (နိုင်ငံငယ်များ) သည် ကြားခံအဖြစ် လည်းကောင်း၊ လက်ဝေခံအဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဟန်ချက်ထိန်းသူအဖြစ်လည်းကောင်း၊ စွန့်စားသူအဖြစ်လည်းကောင်း အရေးပါသောအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်လျက်ရှိသည်။

(က) ကြားခံနိုင်ငံ (Buffer State)

ကြားခံနိုင်ငံဟူသော အသုံးအနှုန်းကို နှစ်ခု သို့မဟုတ် ထို့ထက်ပိုများသော အင်အား

ကြီးနိုင်ငံများကြား တည်ရှိနေသည့် လွတ်လပ်သောနိုင်ငံငယ်အဖြစ် သတ်မှတ်ထားသည်။ သို့ရာတွင် မတူသောအမြင်များအဖြစ် အချို့သောပညာရှင်များက အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံကြီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍကို ပိုမိုဂရုစိုက်ပြီး အချို့က ကြားခံနိုင်ငံများ၏ လွတ်လပ်သော ပါဝင်ပတ်သက်သည့် အခန်းကဏ္ဍကို အလေးပေးကြသည်။ ကြားခံနိုင်ငံများသည် အိမ်နီးချင်းများ၏ ဩဇာခံသို့မဟုတ် ရုပ်သေးနိုင်ငံများ မဟုတ်သလို ဘက်မလိုက်ခြင်းကို တင်းတင်းကျပ်ကျပ် စောင့်ထိန်းခြင်းမျိုးလည်း မရှိပေ။ ကြားခံနိုင်ငံတစ်ခု၏ သဘောတရားမှာ ဒေသတွင်း လွတ်လပ်ပြီး ထိရောက်သော အဖွဲ့အစည်းပုံစံဖြစ်ကာ အဘက်ဘက်မှ အင်အားကြီးနိုင်ငံများ တွန်းအားပေးမှုကြောင့် အပိုင်းပိုင်းကွဲထွက်မည့် မည်သည့်အနေအထားကိုမဆို ခွင့်မပြုပေ။

(ခ) လက်ဝေခံနိုင်ငံ (Client State)

ဤအသုံးအနှုန်းကို အင်အားကြီးနိုင်ငံ နှစ်ခုအနက်မှတစ်ခုနှင့် ချိတ်ဆက်ထားသော နိုင်ငံ သို့မဟုတ် အစုအဖွဲ့ နှစ်ခုအနက်မှ တစ်ခုတွင်အပါအဝင်ဖြစ်သော နိုင်ငံကို ရည်ညွှန်းရန် အသုံးပြုလေ့ရှိသည်။ ထောက်ပံ့သူ အင်အားကြီးနိုင်ငံနှင့် လက်ဝေခံနိုင်ငံကြား ဆက်ဆံရေးသည် အကျိုးခံစားခွင့်များ အပြန်အလှန်စီးဆင်းစေခြင်းနှင့် ထောက်ပံ့သူနိုင်ငံသည် လက်ဝေခံနိုင်ငံပေါ် အကျပ်ကိုင်သည့် ချုပ်နှောင်မှုမျိုး မရှိခြင်းကိုလည်း ညွှန်းဆိုထားသည်။ ထောက်ပံ့သူနှင့် လက်ဝေခံကြား အချိုးမညီသော ဆက်ဆံရေးရှိနေနိုင်ပြီး ထောက်ပံ့သူအတွက် အလားအလာရှိသည့် အင်အားရင်းမြစ်အဖြစ် မှတ်ယူနိုင်သည်။ သို့သော် ထောက်ပံ့သူက တက်ကြွသည့် ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုသို့ ပြောင်းလဲပါက လိုချင်သောရလဒ်များ ရလာနိုင်မည် မဟုတ်ပေ။ လက်ဝေခံနိုင်ငံသည် တူညီသော ပံ့ပိုးမှု၊ ရုပ်ဝတ္ထုပိုင်း ထောက်ပံ့မှု စသည်တို့ကို ပေးစွမ်းနိုင်မည့် အခြားထောက်ပံ့သူများကို ရွေးချယ်နိုင်ပြီး ထောက်ပံ့သူများအကြား ရွေ့လျားကစားနိုင်မှုတို့ကြောင့် သူ၏ရပ်တည်မှု အဆင့်အတန်းကို သတ်မှတ်ဖော်ပြနိုင်သည်။

(ဂ) ဟန်ချက်ထိန်းနိုင်ငံ (Balance State)

ဟန်ချက်ထိန်းနိုင်ငံဆိုသည်မှာ ပထဝီအနေအထားအရ အရေးပါသော နေရာများတွင် တည်ရှိနေသည့် နိုင်ငံငယ်များအတွက် အရေးပါသည့် အသုံးအနှုန်း ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံငယ်များသည် ဟန်ချက်ထိန်းညှိသူများအဖြစ် အရေးကြီးသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေသည်။ ဤနိုင်ငံငယ်များအားလုံးသည် ဆန့်ကျင်ဘက် အင်အားကြီးနိုင်ငံနှစ်ခုကြား ချိန်ခွင်လျှာကို ထိန်းထားရန် ကြိုးစားခြင်းဖြင့် သူတို့ရင်ဆိုင်နေရသော ပတ်ဝန်းကျင်ကို နားလည်ပြီး အကျိုးရှိစွာ အသုံးချခဲ့ကြသည်။ ထိုနိုင်ငံငယ်များ၏မူဝါဒသည် မညီမျှ၊ မရိုးရှင်း၊ မတည်ငြိမ်ဟုလည်း သုံးသပ်ကြသည်များ ရှိသည်။

(ဃ) စွန့်စားသူနိုင်ငံ (Risk-taker State)

ယေဘုယျသဘောအားဖြင့် အားနည်းသည့် နိုင်ငံသည် မည်သည့်အင်အားကြီးနိုင်ငံကိုမဆို ခုခံကာကွယ်နိုင်သည့်အနေအထား ရှိရမည်ဖြစ်သည်။ မည်သို့ဆိုစေ ရံဖန်ရံခါတွင် အင်အားနည်းနိုင်ငံသည် ကြီးမားသည့် အင်အားတောင့်တင်းသောနိုင်ငံကို အကန့်အသတ်ဖြင့် ထိုးစစ်ဆင်နွှဲကာ အောင်မြင်မှုအတိုင်းအတာတစ်ခုရရှိသည်အထိ ဖိဆန်လေ့ရှိသည်။ ဥပမာ - အိုက်စလန်နှင့်ပီရူးသည် ဗြိတိသျှနှင့် အမေရိကန်နိုင်ငံတို့ကိုလည်းကောင်း၊

မြောက်ကိုရီးယားသည် အမေရိကန်ကိုလည်းကောင်း အောင်မြင်စွာ ခုခံတွန်းလှန်ခဲ့ကြသည်။ နိုင်ငံငယ်များ၏ အန်တုဖီဆန်မှုများသည် အင်အားကြီး နိုင်ငံမှ လက်တုံ့ပြန်ရာတွင် ခြိမ်းခြောက်မှုပုံစံ၊ ပါဝင်ပတ်သက်မှုအတိုင်းအတာ၊ လက်တုံ့ပြန်မှုကြောင့် ဒေသတွင်း အခြားနိုင်ငံများနှင့် ၎င်း၏ဆက်ဆံရေး ပျက်ပြားနိုင်မည့် အခြေအနေတို့ကို တွက်ဆပြီး ထွက်ပေါ်လာလေ့ရှိသည်။ ကုန်ကျစရိတ်နှင့် အကျိုးအမြတ်များကို သေချာစိစစ်တွက်ချက်ခြင်းဖြင့် အချို့သော နိုင်ငံငယ်များ၏ ခေါင်းဆောင်များသည် အင်အားကြီး နိုင်ငံများ၊ မဟာအင်အားကြီးနိုင်ငံများကိုပင် အောင်မြင်စွာ အန်တုခဲ့ကြသည်။

“စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများကို ပံ့ပိုးရန်နှင့် ချိတ်ဆက် ဆောင်ရွက်မှု ကောင်းမွန်စေရန် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး၊ စွမ်းအင်နှင့် တယ်လီဖုန်း ဆက်သွယ်ရေး ကဲ့သို့သော အရေးကြီး အခြေခံအဆောက် အအုံများတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရမည်။”

သာမန်အားဖြင့် အင်အားနည်း နိုင်ငံများသည် ဒေသတွင်းနိုင်ငံများကြား ဆက်ဆံရေးတွင်သာ ပါဝင်ပတ်သက်မှု များပြားသော်လည်း အင်အားကြီးနိုင်ငံများနှင့် ချိတ်ဆက်မိသည့်အခါ မဟာဗျူဟာမြောက် အင်အားကို ရယူပိုင်ဆိုင်နိုင်စွမ်း ရှိလာသကဲ့သို့ နိုင်ငံကြီးများ၏ ရုပ်သေးများအဖြစ်သို့လည်း ကျရောက်သွားနိုင်ပါသည်။ အင်အားနည်း နိုင်ငံများအနေဖြင့် အထက်ပါ ပုံစံလေးမျိုးကို သင့်လျော်သလို ကျင့်သုံးခြင်းအားဖြင့် အင်အားနည်း နိုင်ငံတို့၏အင်အားကို အကျိုးရှိစွာ ဖော်ထုတ်အသုံးချနိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။

အင်အားနည်းမှသည် အင်အားကြီးနိုင်ငံဆီသို့

အင်အားနည်းနိုင်ငံများသည်လည်း ပြောင်းလဲလာသော ကမ္ဘာ့ပတ်ဝန်းကျင် အခြေအနေများအရ အင်အားကြီးနိုင်ငံအဖြစ်သို့ တက်လှမ်းနိုင်ရန် ကြိုးစားလာကြသည်များ ရှိနိုင်ပါသည်။ အားကောင်းမောင်းသန် နိုင်ငံတစ်ခုဖြစ်လာစေရေးအတွက် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ဆိုင်ရာ ရှုထောင့်မျိုးစုံကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်မည့် မဟာဗျူဟာမြောက် ချဉ်းကပ်မှုများ လိုအပ်လာမည်ဖြစ်သည်။ အောက်ပါအချက်များသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံကို အသွင်ပြောင်းရာ၌ အထောက်အကူ

ဖြစ်စေနိုင်မည် ခြေလှမ်းများနှင့် မဟာဗျူဟာများ ဖြစ် ကြသည် -

(က) အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် နိုင်ငံရေးတည်ငြိမ်မှုကို အားကောင်းခိုင်မာစေခြင်း

အုပ်ချုပ်ရေးကို မြှင့်တင်ရန် ပွင့်လင်းမြင်သာမှု၊ တာဝန်ခံမှုနှင့် ထိရောက်သော အစိုးရ ယန္တရားများကို ထူထောင်ရမည်ဖြစ်သည်။ အဂတိလိုက်စားမှု တိုက်ဖျက်ရေးအစီအမံများ ကိုသေချာစွာ အကောင်အထည်ဖော်ရန် လိုအပ်ပြီး တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးအတွက် အာမခံချက် ပေးနိုင်ရမည် ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးတည်ငြိမ်မှုအတွက် အားလုံးပါဝင်နိုင်သော ဒီမိုကရေစီ လုပ်ငန်းစဉ်များ၊ လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်ရေးနှင့် ထိရောက်သော ပဋိပက္ခဖြေရှင်းရေး အစီအစဉ်များဖြင့် အဆင့်မြှင့်တင်ရန် လိုအပ်သည်။ အစိုးရအရာရှိများနှင့် ဝန်ထမ်းများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်နှင့် ထိရောက်မှု တိုးတက်စေရန် လေ့ကျင့်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေး အစီအစဉ်များတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။

(ခ) စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေခြင်း

ကဏ္ဍတစ်ခုတည်းပေါ် မှီခိုမှုလျှော့ချရန် ကွဲပြား ခြားနားသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ကို မြှင့်တင်ရမည် ဖြစ်သည်။ ကုန်ထုတ်လုပ်မှု၊ ဝန်ဆောင်မှု၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် နည်းပညာ အပါအဝင် စက်မှုလုပ်ငန်းမျိုးစုံကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင် အားပေးရန် လိုအပ်သည်။ စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများကို ပံ့ပိုးရန်နှင့် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်မှု ကောင်းမွန်စေရန် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး၊ စွမ်းအင်နှင့် တယ်လီဖုန်းဆက်သွယ်ရေးကဲ့သို့သော အရေးကြီး အခြေခံအဆောက်အအုံများ တွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရမည်။ အသေးစားနှင့် အလတ်စား စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအတွက် ဘဏ္ဍာ ရေး၊ နည်းပညာအကူအညီနှင့် စည်းကမ်းကျနသော ပတ်ဝန်းကျင်များ ပံ့ပိုးကူညီပေးရန် လိုအပ်သည်။

(ဂ) ပညာရေးနှင့် ဆန်းသစ်တီထွင်မှု

အဆင့်တိုင်းတွင် အရည်အသွေးရှိသော ပညာရေးစနစ်များ တည်ဆောက်ရန် လိုအပ် သည်။ ကျွမ်းကျင်လုပ်သားများ မွေးထုတ်ရန် သိပ္ပံ၊ နည်းပညာ၊ အင်ဂျင်နီယာနှင့် သင်္ချာ ဘာသာရပ်များတွင် (အတိုကောက် STEM) သင်ကြားရေးကို ဗဟိုပြုရမည်။ သုတေသနနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး (R&D)၊ ဆန်းသစ်တီထွင်မှုဆိုင်ရာ ဗဟိုဌာနများ၊ နည်းပညာ အထူးဇုန် များ (Technological Park) ဖန်တီးခြင်းဖြင့် တီထွင်မှု ဓလေ့ထုံးတမ်းကို ဖော်ထုတ်ရမည်။ အလုပ်အကိုင်ဈေးကွက်၏ လိုအပ်ချက်များနှင့်ကိုက်ညီသော ကျွမ်းကျင်လုပ်သားများ မွေး ထုတ်ပေးနိုင်မည့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လေ့ကျင့်ရေး အစီအစဉ်များကို အကောင်အထည် ဖော်ရမည်။

(ဃ) လူမှုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် အားလုံးပါဝင်နိုင်မှု

မညီမျှမှုများကို လျှော့ချရန်နှင့် ထိရောက်သောလူဦးရေကို ကာကွယ်ရန် လူမှုလုံခြုံ ရေး ကွန်ရက်များ ဖော်ထုတ်ရန် လိုအပ်သည်။ အဆိုပါ ကွန်ရက်တွင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက် မှု၊ အိမ်ရာဖော်ထုတ်ခြင်းနှင့် အလုပ်လက်မဲ့ ခံစားခွင့်များ ပါဝင်ရမည်။ မူဝါဒများချမှတ်ရာတွင် အမျိုးသမီးများ၊ လူနည်းစုများနှင့် ဖယ်ကြည့်ခံထားရသော လူ့အဖွဲ့အစည်းများ အပါအဝင် လူမှုအဖွဲ့အစည်းအားလုံး၏ လိုအပ်ချက်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည် ဖြစ်သည်။ လူဦးရေ

၏ အလုံးစုံကျန်းမာရေး၊ ကုန်ထုတ်စွမ်းအားတို့ကို မြှင့်တင်ရန် အရည်အသွေးပြည့်ဝသော ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုများ အလွယ်တကူရရှိနိုင်ရန် စီမံရမည်။

(င) စစ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေး

နိုင်ငံတော်၏ အချုပ်အခြာအာဏာကို ကာကွယ်ရန်နှင့် ပြည်တွင်းလုံခြုံရေးကဏ္ဍကို ထိန်းသိမ်းနိုင်ရန် အရည်အချင်းရှိပြီး ကျွမ်းကျင်မှုပြည့်ဝသော စစ်အင်အားကို တည်ဆောက်ရမည်။ နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးနှင့် တည်ငြိမ်ရေးကိုမြှင့်တင်ရန် ဒေသတွင်း လုံခြုံရေးမိတ်ဖက်များ၊ မဟာမိတ်များနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သည်။ ခေတ်နှင့်အညီ အဆင့်မြှင့်တင် မွမ်းမံထားသော စက်ကိရိယာများနှင့် လေ့ကျင့်သင်ကြားခြင်းဖြင့် တပ်မတော် တစ်ရပ်လုံးကို ခေတ်မီအောင် ဆောင်ရွက်ရမည် ဖြစ်သည်။

(စ) နိုင်ငံတကာ ဆက်ဆံရေးနှင့် သံတမန်ရေးရာ

မဟာဗျူဟာမြောက်မဟာမိတ်များတည်ဆောက်ပြီးနိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများတွင် ထိတွေ့ဆက်ဆံနိုင်ရန် ဦးတည်ထားသည့် တက်ကြွသော နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒကို ဖော်ဆောင်ရမည်။ စီးပွားရေးတိုးတက်မှုကို မြှင့်တင်ရန်နှင့် ပို့ကုန်များအတွက် ဈေးကွက်တန်းဝင်မှုကို ချဲ့ထွင်ရန် ကုန်သွယ်မှု သဘောတူညီချက်များတွင် ပါဝင်လုပ်ဆောင်ရမည်။ ပါဝါအပျော့ (Soft Power) ကို မြှင့်တင်ရန်နှင့် အပြုသဘောဆောင်သည့် နိုင်ငံတကာ ဆက်ဆံရေးများ တည်ဆောက်ရန် ယဉ်ကျေးမှုသံတမန်ရေး (Cultural Diplomacy) သုံးစွဲရန် လိုအပ်သည်။

(ဆ) စဉ်ဆက်မပြတ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး

ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးကို မြှင့်တင်သည့် မူဝါဒများကို အကောင်အထည်ဖော်ရမည်။ ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်ရင်းမြစ်များနှင့် ပတ်ဝန်းကျင် စိမ်းလန်းစိုပြည်ရေး နည်းပညာများတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရမည်။ တိုးပွားလာသော လူဦးရေကို လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေရန်နှင့် တည်တံ့သော မြို့ပြတိုးတက်မှုကို သေချာစေရန် ရေရှည်အစီအစဉ်မြို့ပြစီမံကိန်း မဟာဗျူဟာများကို ဖော်ဆောင်ရန် လိုအပ်သည်။ သဘာဝသယံဇာတများ ကုန်ခန်းသွားခြင်းမှ ကာကွယ်ရန်နှင့် ရေရှည် သုံးစွဲနိုင်မှုကို သေချာစေရန် ထိရောက်သော စီမံခန့်ခွဲမှုကို လုပ်ဆောင်ရမည်။

(ဇ) နည်းပညာတိုးတက်မှု

ကွန်ရက်ချိတ်ဆက်မှုများ တိုးမြှင့်ရန်နှင့် ဒစ်ဂျစ်တယ်စီးပွားရေးကို ပံ့ပိုးနိုင်ရန် ဒစ်ဂျစ်တယ်အခြေခံအဆောက်အအုံ အစီအစဉ်များတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ပြုလုပ်ရမည်။ နည်းပညာစတင်နိုင်ရန် ရန်ပုံငွေထောက်ပံ့ခြင်းနှင့် စဦးတီထွင်သူများ၊ တွန်းအားပေးသူများအတွက် အထောက်အကူဖြစ်စေသော ပတ်ဝန်းကျင်ကို ဖန်တီးပေးရန် လိုအပ်သည်။ ဒစ်ဂျစ်တယ်အခြေခံအဆောက်အအုံများနှင့် အချက်အလက်များကို ကာကွယ်ရန် ခိုင်မာသော ဆိုက်ဘာလုံခြုံရေး အစီအမံများကို အဆင့်မြှင့်တင်ရမည်။

လက်တွေ့သဘောပြရမည်ဆိုပါက တောင်ကိုရီးယားသည် ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်များတွင် စစ်ဘေးသင့်နိုင်ငံအဖြစ်မှ ပညာရေး၊ နည်းပညာနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံများတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို တစ်ဆင့်ခံပြီး နည်းပညာနှင့် စီးပွားရေးအင်အားကြီးနိုင်ငံအဖြစ် အသွင်

ပြောင်းခဲ့သည်။ စင်ကာပူသည် သေးငယ်ပြီး မဖွံ့ဖြိုးသေးသော နိုင်ငံတစ်ခုအဖြစ်မှ ကောင်းမွန်သော အုပ်ချုပ်ရေး၊ စီးပွားရေးကဏ္ဍခွဲများနှင့် ခိုင်မာသော ပညာရေးစနစ်များကို အာရုံစိုက်ခြင်းဖြင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ဘဏ္ဍာရေးအချက်အချာနေရာအဖြစ် တိုးတက်ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ တရုတ်သည် ဈေးကွက်ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ၊ အခြေခံအဆောက်အအုံ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် မဟာဗျူဟာမြောက် နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်မှု မူဝါဒများကြောင့် ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်များကတည်းက အရှိန်အဟုန်ဖြင့် စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် ခေတ်မီတိုးတက်ရေးတို့ကို ရရှိခဲ့သည်။ မဟာဗျူဟာမြောက် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းနှင့် အဓိကနယ်ပယ်များတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်းဖြင့် နိုင်ငံများသည် ရေရှည်တိုးတက်မှု၊ တည်ငြိမ်မှုနှင့် သြဇာလွှမ်းမိုးမှုတို့အတွက် အခြေခံအုတ်မြစ်များကို တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့ကြသည်။

အနာဂတ်သို့ ရှုမြင်ခြင်း

ယနေ့ခေတ် ကမ္ဘာကြီးတွင် သတင်းနည်းပညာ တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးမှုအပြင် လူသားဉာဏ်ရည်တု (AI) ၏ စွမ်းဆောင်နိုင်ရည်များပါမြင့်မားလာသည့်အတွက် ခေတ်ပေါ်နည်းပညာ၊ ဗဟုသုတ၊ သင်ကြားရေးနည်းစနစ်များမှသည် နိုင်ငံများ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အထောက်အကူများစွာ ရရှိလာမည်ဖြစ်သည်။ အင်အားနည်းဟူသော အသုံးအနှုန်းနှင့် နိုင်ငံငယ်ဟူသော အသုံးအနှုန်းများသည်လည်း နိုင်ငံငယ်များ၏ နည်းပညာရေးစီးကြောင်းပေါ် လိုက်ပါတိုးတက် ပြောင်းလဲလာနိုင်ချိန်တွင် ညွှန်းဆိုမှုများ နည်းပါးသွားနိုင်ပါသည်။ နိုင်ငံတစ်ခုအနေဖြင့် (အထူးသဖြင့် အင်အားနည်းနိုင်ငံငယ်များ) မိမိတို့လက်ရှိပိုင်ဆိုင်ထားသော ပထဝီသွင်ပြင် အနေအထားပေါ်တွင် အချိန်အခါသင့် အမြတ်ထုတ်နိုင်ခြင်းဖြင့် ထိုက်တန်လျော်ကန်သော ခိုင်မာသည့်အင်အားကို ရရှိပိုင်ဆိုင်နိုင်ခွင့် ရှိနေပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ အခွင့်အရေးကို အချိန်ကိုက်အသုံးချနိုင်ခြင်းဖြင့် မည်သည့်နိုင်ငံများက အင်အားခိုင်မာကြီးထွားလာမှုကို ဆုပ်ကိုင်နိုင်ပြီး မည်သည့်နိုင်ငံများက အခက်အခဲ ဘေးဒုက္ခများကြား လည်ပတ်ရှင်သန်နေရမည်ဆိုသည်ကိုမူ အချိန်ဟူသည့် ကာလယန္တရားကြီးကသာ အဖြေပေးစွမ်းနိုင်လိမ့်မည် ဖြစ်ပါသည်။

သိန်းထွန်းဦး (သေနင်္ဂ)

Ref:

- The Power of Nations (Michael Beckley)
- What Is the Balance of Power and How Is It Maintained? (Walden University)
- BALANCE OF POWER (Gangesh Kumar Jha)
- Balance of Power: Meaning, Nature, Methods and Relevance (www.yourarticlelibrary.com)
- Small states and the balance of power (Choi, Insu)

ri fwefo&i f uAsm 3 ykf

jrauwk

“မင်းတုန်းဘုရင်ကြီးသည် အားလပ်သည့်အချိန်များတွင်
 မှန်နန်းဆောင်၏ တောင်ဘက်၌ ကပ်လျက်ရှိသော
 ရွှေဆောင်တော်တွင် အမြဲစံပယ်တော်မူ၍
 စာဖတ်တော်မူလေ့ရှိသည်။
 တစ်ခါတစ်ရံ ကိုယ်တော်တိုင်လည်း
 ကဗျာများကို ဝါသနာပါသည့်အလျောက်
 ရေးစပ်တော်မူသည်။”

နန်းတော် အိမ်တော်များတွင် နေ့စဉ်နှင့်အမျှ ဖြစ်ပျက်နေကြသော အကြောင်းအရာ ကလေးများ ရှိကြပါသည်။ ထိုအသေးအဖွဲ့အကြောင်းကိစ္စကလေးများကပင် တစ်ခါတစ်ရံ ဖုံးမနိုင် အုပ်၍မရနိုင်လောက်အောင် ကြီးကျယ်လာကြပြီး အပြင်သို့ ပေါက်ရောက်လာကြ သည်လည်း ရှိပါသည်။ ရွှေနန်းတော်အတွင်း ကိစ္စကြီးငယ် အဖြစ်အပျက်ကလေးများကို နန်းတွင်း၌ အလုပ်အမှု ရှိကြသူများ အတော်အတန်သိရှိသော်လည်း ဘုရင်ကို ကြောက်၍ လည်းကောင်း၊ ဂုဏ်သိက္ခာကို ငဲ့ညှာ၍သော်လည်းကောင်း ဖုံးဖိထားတတ်ကြသဖြင့် အချို့ အသေးအဖွဲ့ကိစ္စကလေးများမှာလည်း တိမ်မြုပ်ပျောက်ကွယ်သွားကြသည်က များသည်။ ရာဇဝင်ဆရာတို့ကလည်း ရာဇဝင်အရ အရေးပါသော အကြောင်းကိစ္စများကိုသာ ရေးမှတ် စုဆောင်း၍ ရာဇဝင်ပြုတတ်ကြလေရာ ရွှေနန်းတွင်း အဖြစ်အပျက် အသေးအဖွဲ့ကိစ္စကလေး များမှာ ရာဇဝင်တွင် ပါမလာဘဲ နေပူရှိန်တွင် နှင်းမြူပျောက်သကဲ့သို့ ပျောက်ကွယ်သွား ကြသည်သာ ဖြစ်သည်။

ရွှေနန်းတော်အတွင်း အနောက်ဆောင်တွင် မိဖုရားအချင်းချင်း မသင့်မြတ်မှု၊ တစ်ဦး ကိုတစ်ဦး မနာလိုဝန်တို့မှု၊ တစ်ဦးပေါ်တစ်ဦး အနိုင်ကျင့်မှုကလေးများသည်ပင် တစ်ခါတစ်ရံ ဘုရင့်နားသို့ ပေါက်လာတတ်လေသည်။ ထိုအခါ ဘုရင်မင်းမြတ်ကိုယ်တော်တိုင်ကပင် သင့်မြတ်အောင် ဖျန်ဖြေပေးရခြင်း၊ အဆောင်အယောင်များကို မျှတညီညွတ်အောင် ချီးမြှင့် ရခြင်းတို့ကို ပြုရသည်။ ပုဂံခေတ်အခါကပင် နန်းတော်အနောက်ဆောင်တို့၌ မိဖုရား အချင်းချင်း မသင့်မြတ်မှုမျိုးရှိတတ်သဖြင့် သိဗီသုသမီး၏ ကျောက်စာတွင် သိဗီသုသမီး သည် “မိဖုရားအချင်းချင်းတို့ အမျက်အအိ တစိုးတစ်မရှိစေသော၊ ချစ်သောမျက်စိဖြင့် သာ တစ်ဦးကိုတစ်ဦး ရှုကြည့်ကြစေသတည်း” အစရှိသော ဆုတောင်းမျိုးကို ဆုတောင်း သွားကြောင်း မှတ်သားရဖူးလေသည်။

ထိုသို့ ရွှေနန်းတော်အနောက်ဆောင်အတွင်းတွင် မိဖုရားများသာ နေထိုင်ကြရာ၌ အရှုပ်အရှင်း အမှုကိစ္စ များလွန်းလေရကား ပုဂံမင်းတို့သည် အနောက်ဆောင်၌ နေ့စဉ်ဖြစ်ပျက် လျက်ရှိသောသတင်းကို ဘုရင့်ရွှေနန်းတော်ကြား ပို့ဆောင်ပေးမည့် “အထောက်တော်”ကို ခန့်ထားရသည်။ ထိုအထောက်တော်မှာ မိဖုရားတစ်ဦးဦးဖြစ်လျက် ၎င်းကို “ပင်ဂုက်သည်” ဟူ၍ ခေါ်တွင်သည်။ ပင်ဂုက်သည် ဟူသည်မှာလည်း ယင်းသို့ အနောက်ဆောင်ပိုင်းတွင် မိဖုရားအချင်းချင်း မသင့်တင့် မညီညွတ် ခိုက်ရန်ဖြစ်ပွားမှုများရှိလာပါက ဘုရင်ရွှေနန်းတော် ကြား တင်လျှောက်သင့်သည့် ကိစ္စများကို အချိန်မရွေး အခါမရွေး သွားရောက်တင်လျှောက် နိုင်သူများ ဖြစ်ကြသည်။ ပင်ဂုက်သည် ဟူသောစကား၏ အဓိပ္ပာယ် အရင်းအမြစ်မှာကား လျှို့ဝှက်သောအမှုကိစ္စကို ဘုရင်ထံ ပန်ကြားရသူဟူ၍ အနက်အဓိပ္ပာယ် ယူဆသင့်သည် ဟု ထင်မြင်ပါသည်။ ပန်မှသည် ပင်သို့ ပြောင်းလဲလာခြင်းကား “ပန်းရ”မှ “ပင်းယ”သို့ စကားလုံး ပြောင်းလဲလာသကဲ့သို့ ဖြစ်လိမ့်မည်ဟု ထင်သည်။

ပုဂံမင်းနန်သူရွာအရှေ့မြောက်၊ သမ္ဘူလဘုရား၏အရှေ့တွင်ရှိသော သက္ကရာဇ် ၆၀၅ ခုနှစ်ထိုး၊ ဖိုးကလန်ကျောက်စာ၊ (စာရင်းအမှတ် ၂၆၆၊ ပုံ ၁၅၀- ၁၅၁)တွင် ...

“အမိသင်းတော် မရက်သည် မသေမိက မိန့်ခဲ့၏။ ငါ့မိ ငါ့ဖကလာသော ကျွန်၊ မြေခပင်း၊ ကျေးဇူးတော်ရသော မြေခပင်းသည်ကား၊ ငါပြုသော ကုနိုက်သော ဘုရား

လျှင် လှူသတည်း။ ပစ္စပတော့ မယား အိဝ်ကေသည် ငဝနှင့် ငလျောင်ကို၊ ငါဖမှလာ သော ကျွန်တည်းဟူ၍ ခတ်ညှပ်ထည့်ရကား သခင်မင်း မယား ပင်ဂှက်သည် နားတော် ကြား၏”

ဤအကြောင်းတွင် မောင်းမများအပေါ်တွင် အကြီးအမှူးပြုသော မိဖုရားမရှက်က မသေမီ ရေစက်ချ၍ လှူသွားသည့် ကျွန်ငဝနှင့် ငလျောင်ကို မရှက်သေပြီးသည့်နောက်တွင် ဤကျွန်များသည် မရှက်၏ကျွန်များ မဟုတ်။ ငါ၏ အဖဘက်မှ အမွေရသော ကျွန်များသာ ဖြစ်သည်။ ဤကျွန်များ ဘယ်မျှမသွားစေရန် ထိတ်တုံးခတ်၍ အနှောင်အဖွဲ့ ပြုထားကြောင်း ကို အနောက်ဆောင်ရှိ အထောက်တော် ပန်ဂှက်သည်က ဘုရင့်ထံ တင်လျှောက်ခြင်းဖြစ် သည်။ ထိုကြောင့် ပုဂံမင်းများလက်ထက်တော်အခါက အနောက်ဆောင်တွင် ဖြစ်ပျက် သည့်ကိစ္စရပ်များတွင် ဘုရင်သိသင့်သိထိုက်သောကိစ္စများရှိပါက ဘုရင့်ရွှေနားတော်ကြား တင်လျှောက်ရသော ပုဂ္ဂိုလ်များလည်း ရှိကြောင်း သိရပေသည်။

မင်းတုန်းဘုရင်လက်ထက်တော်အခါကလည်း ဤကဲ့သို့သော အနောက်ဆောင် ကိစ္စ အရှုပ်အရှင်းမျိုး များစွာရှိခဲ့သည်ဟု ဆိုသည်။ မိဖုရားတစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး မသင့်မြတ်၍ ဘုရင်ကိုယ်တိုင် စေ့စပ်ပေးရသည်လည်း ရှိဖူးသည်။ တောင်နန်းစံဒေဝီ မိဖုရားခေါင်ကြီး နန်းမတော်ဘုရား နတ်ရွာစံပြီးသည့်နောက်တွင်ပင် နန်းမတော်နေရာကို မရပါကောင်းလား ဟု ဆူပူနေသော အလယ်နန်းမတော်ကို ဆင်ဖြူမတစ်စီးပေး၍ နှစ်သိမ့်စေရဖူးသည်ဟု ကြားသိရပါသည်။ နန်းမတော်အရာပင် မရစေကာမူ နန်းမတော်အရာထက်အောက်မကျသော အဆောင်အယောင် ရာထူး အဆင့်အတန်းကို ပေးခဲ့ရသည်။ တစ်နေ့သောအခါ မင်းခမ်း မင်းနားတစ်ခုတွင် အလယ်နန်းမတော်ဘုရား၏ သမီးတော် စုဖုရားလတ်သည် မည်သည့် တဘက်ကို တင်ရမည် မသိ၍ မယ်တော်မိဖုရားထံ အပျိုတော်လွှတ်၍ မေးသည်။ အလယ် နန်းမတော် ဆင်ဖြူမရှင်က “ဘုရင့်သမီးတော်ဖြစ်ပြီး ဒါကလေးမှ မသိဘူးလား” ဟူ၍ အပျိုတော်ကို ငေါက်လွှတ်လိုက်သည်။ အပျိုတော်က မိဖုရားကြီး အမိန့်တော်ရှိသည့်အတိုင်း ပင် လျှောက်တင်သည်။ ထိုအခါ စုဖုရားလတ်က (ထိုအခါက မင်းသမီးမျှသာရှိသေးသည်။) ထိုအပျိုတော်ကိုပင် မယ်တော်ထံ ပြန်လွှတ်၍ လျှောက်ခိုင်းပြန်သည်။

“မိဖုရားခေါင်ကြီးသမီး မဟုတ်ခဲ့ရလို့ မသိဘူးတဲ့”ဟူ၍ လျှောက်ထားချေရမည်ဟု ဆိုသည်။ ဤကား မိဖုရားခေါင်ကြီးမဖြစ်ခဲ့ရသော မယ်တော်ကိုပင် အနိုင်မခံ အရှုံးမပေးဘဲ ပြန်ချေသောစကား ဖြစ်သည်။ ထိုအခါသမီးတော်၏ စိတ်ထက်ပိုကိုသိသော မယ်တော်က ပြန်ချော့ရသည်။

မင်းတုန်းဘုရင်သည် မိဖုရားများကို အလိုလိုက်တော်မူသည်နှင့်အမျှ အချို့မိဖုရား များ အလွန်နွဲ့ဆိုးဆိုးကြသည်ဟူ၍ သိရသည်။ ဘုရင်ကြီးသည် မိဖုရားများကို နေရာတကာ ချောနေရသည်က များသည်။ ဘုရင်ကြီးသည် များစွာစိတ်သဘောထားကြီးတော်မူသည်။ မိမိအတွက်နှင့် အခြားသူများ စိတ်မချမ်းမသာဖြစ်သည်ကိုပင် မကြည့်ရှုရန်နိုင်။ တစ်ခါက ဘုရင့်ညီတော် အိမ်ရှေ့မင်းဖြစ်တော်မူသည့် ကနောင်မင်းသည် နောင်တော်အပေါ်တွင် အထင်မှား၍ စိတ်ဝမ်းကွဲတော်မူသည့်အလျောက် အခစားမဝင်၊ လွှတ်တော်သို့ပင် မတက်ဘဲ နားကိုက်ကျွန်ပြု၍ မင်္ဂလာအိမ်တော်၌ပင် စံပယ်တော်မူသည်ကို ဘုရင်မင်းမြတ် သိတော်

မူ၍ ညီတော်၏အိမ်သို့ နန်းမတော်ဘုရားနှင့်အတူ ကြွ
တော်မူပြီး ညီတော်၏အနာကို မေးမြန်းတော်မူသည်။
လက်ဖွဲ့ခမည်းငွေ တစ်သောင်းကိုလည်း ညီတော်အား
ပေးခဲ့သည်။

မင်းတုန်းဘုရင်ကြီးသည် အားလပ်သည့်အချိန်
များတွင် မှန်နန်းဆောင်၏ တောင်ဘက်၌ ကပ်လျက်
ရှိသော ရွှေဆောင်တော်တွင် အမြဲစံပယ်တော်မူ၍
စာဖတ်တော်မူလေ့ရှိသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ ကိုယ်တော်
တိုင်လည်း ကဗျာများကို ဝါသနာပါသည့်အလျောက်
ရေးစပ်တော်မူသည်။ ဘုရင်ကြီး စပ်ဖွဲ့တော်မူသော
ကဗျာများသည် ဘုရင်ကိုယ်တိုင် လျှို့ဝှက်စွာ ထိန်းသိမ်း
ထားသော ကဗျာများဖြစ်သည်။ ဘုရင်၏ကိုယ်ပိုင်
အသုံးပြုသောစာတိုက်တစ်ခုရှိသည်။ ယင်းစာတိုက်တွင်
ဘုရင့်လက်ရေးတော်နှင့် ရေးသားထားသည့် ပုရပိုက်
ဖြူများလည်း ရှိသည်။ ဘုရင်ကြီးသည် ကဗျာများကို
လေ့လာ၍ စပ်ဖွဲ့စမ်းကြည့်တတ်သည်။ တစ်ခါ တစ်ရံ
ဘုရင်ကြီးစပ်ဖွဲ့သည့်ကဗျာသည် ဘုရင်ကိုယ်တိုင်ကပင်
ထုတ်ဖော်ရွတ်ဆိုပြသဖြင့် အပြင်သို့ ပေါက်ကြားလာ
တတ်သည်။ ဘုရင်ကြီး၏ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာကဗျာ
များအနက် ဘုရင်၏မိဖုရားကြီးများအကြောင်းကို
ဘုရင်ကိုယ်တိုင် ရေးဖွဲ့သိမ်းဆည်းထားသော ကဗျာ ၃
ပုဒ်သည် ဘုရင်ကြီး မရှိသည့်နောက် သီပေါမင်းကလေး
က ဘုရင်ကြီးစံတော်မူရာ (သက်တော်ပျောက်ရာ)
အဆောင်ကို ဖျက်၍ ရွှေကျောင်းတော်ကြီး ဆောက်
လုပ်ရာတွင် တွေ့သည်ဟုလည်း ဆိုကြသည်။ အချို့က
လည်း ဘုရင်ကြီးရှိစဉ်အခါကတည်းက ဤကဗျာများ
နန်းတော်တွင်းရှိ အချို့မှူးမတ်များ သိရှိ ကူးယူထားကြ
သည်ဟုဆိုသည်။

မည်ကဲ့သို့ပင်ဖြစ်စေ နန်းတော်၏ အထွတ်
အထိပ်ဖြစ်တော်မူသော မိဖုရားကြီးများ၏ အမူအကျင့်၊
အရည်အသွေးတို့ကိုမူကား သာမညစာဆိုတော်များက
စပ်ဖွဲ့ကြလိမ့်မည် မဟုတ်ကြောင်းမှာ ထင်ရှားသည်။
ထို့ပြင် ဤကဗျာများတွင် ဖော်ပြထားသော အမူအကျင့်၊
သိက္ခာမှစ၍ အရည်အသွေး၊ ပုံပန်းလက္ခဏာများမှာ

“မည်ကဲ့သို့ပင်
ဖြစ်စေ နန်းတော်၏
အထွတ်အထိပ်
ဖြစ်တော်မူသော
မိဖုရားကြီးများ၏
အမူအကျင့်၊
အရည်အသွေး
တို့ကိုမူကား သာမည
စာဆိုတော်များက
စပ်ဖွဲ့ကြလိမ့်မည်
မဟုတ်ကြောင်းမှာ
ထင်ရှားသည်။”

လည်း မင်းတုန်းဘုရင်ကိုယ်တိုင်ကလွဲ၍ မည်သူတစ်ဦးတစ်ယောက်မျှ မသိတန်ကောင်းသော အကြောင်းအချက်များလည်း ပါဝင်သည်ဖြစ်ရကား ဘုရင်ကိုယ်တော်တိုင် ရေးဖွဲ့လိမ့်မည်ဟူသောအဆိုသာလျှင် ခိုင်လုံသောအဆို ဖြစ်ရာသည်။

ဘုရင်ကြီးဖွဲ့ဆိုသော ကဗျာ ၃ ပုဒ် ဟူသည်မှာ နန်းမတော် မိဖုရားခေါင်ကြီး ဂုဏ်ကို ချီးကျူး၍ မိမိသိမြင်သည့်အတိုင်း မိဖုရားကြီး၏ စိတ်နေသဘောထားတို့ကို ဖော်ထုတ်ထားခြင်း၊ ဆင်ဖြူမရှင် အလယ်နန်းမတော်မိဖုရား၏ စိတ်နေသဘောထားနှင့် မိမိ၏ထင်မြင်ချက်ကို ဖွဲ့နွဲ့ထားခြင်း၊ မြောက်နန်းမိဖုရား၏ဂုဏ်ပုဒ်များနှင့် အမူအယူများကို ဖွဲ့နွဲ့ထားခြင်းများဖြစ်ရာ ဤကဗျာအဖွဲ့အနွဲ့တို့ကို ကြည့်ပါလျှင်လည်း မင်းတုန်းဘုရင်ကိုယ်တော်တိုင်ကလွဲ၍ မည်သူမျှ ဤသို့အချက်ကျကျ မဖွဲ့နိုင်စွမ်းပေရာဟု ထင်မြင်မိပေသည်။

နန်းမတော်ဘွဲ့ တေးထပ်

“ဘီးပုံတော် ခွေစပတ်ကယ်နှင့်၊ ကြွေမတတ် မူရာ။ ရွှေနားကပ်မကူသာပေါင်၊ မဟူရာဆင်၍။ သိမ်ရေကျရောရိုးခြုံတယ်၊ ကြော့နည်းပုံဆန်းလိုက်ပါပေ။ ဝတ်လဲတော်ကြီးအဝါ၊ ခိုးနံ့သာမသွေ။ ရိုးရှာသည့်မလေ့မို့၊ ပြကတေ့ယဉ်ပြန်။ မျက်လုံးတော်တမူသစ်တာက၊ ဇမ္ဗူရာဇ် သိန်းမကတန်။ ရွှေနန်းသူချောရှာဟန်မှာ၊ သောတာပန်မိသူဌေးကဲ့သို့၊ မြေးနှစ်ကျိပ်ရတောင်ကွယ်၊ ရှေးကထက်ငယ်။ လေးဆယ်ပြည့်ဇရာလယ်တောင်၊ ကညာမယ်သာဘူးဖျာလေး။”

ဤတေးထပ်ကိုထောက်လျှင် နန်းမတော်ဘုရား အသက်လေးဆယ်ရွယ်တွင် ဘုရင်မင်းတရားကြီး စပ်ဆိုဖွယ်ရှိသည်။ ဤတေးထပ်ကို ထီးနန်းရပြီး တစ်နှစ် နှစ်နှစ်အတွင်း ဖွဲ့ဆိုဟန်တူသည်။ မိဖုရားကြီးသည် ရိုးရိုးသားသား ဆင်ပြင်နေတတ်သည်။ ဘီးဆံပတ်ခွေဆံထုံးနှင့် မဟူရာနားကပ်ကို ဝတ်ဆင်လေ့ရှိသည်။ အဝတ်အထည်၏အရောင်တွင် အဝါရောင်ကို နှစ်သက်ဟန်တူသည်။ ပုသိမ်ထည်ပဝါ ဖွပ်ပြီးသားကို ဆင်တတ်သည်။ မျက်လုံးအလွန်လှပုံရသည်။ လေးဆယ်ဟုဆိုသော်လည်း သားတော်၊ သမီးတော် မထွန်းကားသဖြင့် အရွယ်တော်တင်သည်ဟု ဆိုရပေမည်။ မင်းတုန်းဘုရင်ကြီးသည် မိဖုရားကြီးကို အလွန်ချစ်မြတ်နိုးသော်မူသည်။ မိဖုရားကြီးသည် ဘုရင်မင်းတရားကြီးထက် အသက် ၂ နှစ် ကြီးသည်ဟု ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် မိဖုရားကြီးနှင့်စကားပြောသည့်အခါ ဘုရင်က မိဖုရားကြီးကို “အမ” ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်သုံးနှုန်းသည်။ ဆံတော် သန့်ရှင်းခြင်း၊ ဆံတော်ထုံးခြင်းကို အခြားမိဖုရားပြုလုပ်ပေးသည်ကို အလိုမရှိ၊ နန်းမတော်ကိုယ်တိုင် ပြုလုပ်ပေးရသည်။ မိဖုရားကြီးနတ်ရွာစံပြီးသည့်နောက်တွင်လည်း ဘုရင်ကြီးသည် မည်သည့်မိဖုရားကိုမျှ ဆံတော်ထုံးခြင်းအမှုကို မခိုင်း၊ ကိုယ်တော်တိုင် ထုံးတော်မူခဲ့သည်။

မြောက်နန်းတော် မိဖုရားဘွဲ့ တေးထပ်

“ရွှေမေတ္တာပိုမိုလှချေငဲ့၊ ဗန္ဓရပုံလို၊ မြင်တိုင်းပ ရသာချိုတယ်၊ အမယ်အိုသည့်လား။ ပါးရေကျုံ့ဆံတော်ကေမှာ၊ ဖြူလေလေ တိုး၍သနား။ ခါးတော်ကညွတ်ခွေခွေ ကြင်ဗျာ ရွှေ ထပ်ပွား၊ မွဲနက်နီပုံများနှင့်၊ ချစ်အားကထပ်မံ။ သူငယ်ပြန်အရွယ်ရောက်၊ ဘယ့်ကလောက် တွေးလို့မမှန်။ မိုးလူနွဲ့သက်နှံငယ်၊ လိုက်စေရန်စကြာမျိုးနဲ့။

ရှိခိုးလို့အမယ်အို၊ လဲချင်လို့ငို။ ကြင်ဦးမို့ စေတနာပိုတယ်၊ မလဲလို့မြဲပါဝဲလေး။”

ဤအကြောင်းနှင့် ပတ်သက်၍ တစ်ခါက မြဝတီမဂ္ဂဇင်း “မင်းတုန်းမင်း၏ ငယ်ချစ်မယ်သဲ” ဟူသော ဆောင်းပါးတွင် အကျယ်ဖော်ပြပြီးခဲ့လေပြီ။ မြောက်နန်းမိဖုရားကြီးသည် မင်းတုန်းမင်း၏ မင်္ဂလာအိမ်တော်ပါမိဖုရားဖြစ်သည်။ မင်းတုန်းမင်းအောက် အသက် နှစ်နှစ်ငယ်သည်ဟုဆိုသည်။ စိတ်နေသဘောထား အလွန်သိမ်မွေ့သည်။ မောင်ဘုရားအတွက်ဆိုလျှင် အလွန်လည်း အနစ်နာခံတော်မူတတ်သည်။ မောင်တော်ထားရာက နေတတ်သော သဘောရှိသည်။ နန်းမတော်ကို မိဖုရားခေါင်ကြီး မြောက်တင်သည့်တိုင်အောင် ငါက မင်္ဂလာအိမ်တော်ပါဖြစ်သည်ဟု၍လည်း မဆန့်ကျင်ခဲ့။ မင်းတုန်းဘုရင်က သူ၏ မိဖုရားကြီးကို ကြည့်လိုက်တိုင်း အပန္နရ သရက်သီးစားလိုက်ရသူကဲ့သို့ အားပြည့်ပြီး ကြည်လင်ရွှင်ပူတော်မူသည်။ မိဖုရား၏ရုပ်ရေသည်မတင်၊ အရွယ်ကျသည်။ ဆံပင်များက ဖြူနေလေပြီ။ မှဲ့နက်များနှင့် အမယ်ကြီးအိုရုပ်ပေါက်နေပြီဟုဆိုသည်။ သို့သော်လည်း သူ တိုး၍သာ သနားနေပါသည်။ ခါးကလေးညွတ်ကိုင်းပြီး သတိတော်များကလည်း အလွန်မေ့တတ်သည်။ သို့ဖြစ်စေကာမူ သိကြားမင်းကလာ၍ နတ်သမီးနှင့်လဲသော်လည်း မလဲဘဲ စွဲစွဲမြဲမြဲချစ်ပါသည်ဟု ဆိုထားပါသည်။ ဤသည်ကို ထောက်လျှင် မင်းတုန်းဘုရင်သည် မြောက်နန်းမိဖုရားကြီးကို မည်မျှချစ်ကြောင်း သိရပါသည်။

နန်းမတော်ဘုရားလည်း နတ်ရွာစံခဲ့ပြီ၊ မြောက်နန်းမိဖုရားကြီးလည်း နတ်ရွာစံတော်မူပြန်ပါသည်။ ထိုအခါတွင် ဘုရင်မင်းမြတ်သည် များစွာယူကျုံးမရ၊ စိတ်ချမ်းမြေ့တော်မမူ၊ ထိုအတောအတွင်း ကျန်ရစ်သော အလယ်နန်းတော် မိဖုရားကြီး ဆင်ဖြူရှင်မယ်က အတော်စိတ်မချမ်းမြေ့အောင် ပြုတော်မူသည်ဟု ဆိုကြသည်။ နန်းမတော်နေရာကို လိုချင်လှသော်လည်း မင်းတုန်းမင်းက မပေးပေ။ နန်းမတော်ဆောင်ကို အတွင်းရှိ ပရိဘောဂအဆောင် အယောင်များနှင့်တကွ၊ မိဖုရားကြီးရှိစဉ်အခါကကဲ့သို့ ခြေရာလက်ရာ မပျက်ထားပြီး မကြာခဏ အဆောင်တော်တွင်းသို့ ကြွဝင်တော်မူကာ မိဖုရားကြီး၏ ပစ္စည်းများကို ကြည့် ကြေကွဲတော်မူသည်။

အလယ်နန်းတော် မိဖုရားဘွဲ့ တေးထပ်

“အပြည်ပြည် ရှိပန်သ၊ တိုင်း ပူ ရ ဥသျှောင်၊ ညာနန်းမအခေါင်၊ သက်အယောင် မပြား။ စန်းငွေလတိမ်စင်လို့၊ နှိုင်းမမြင် ထီးဖြူအောက်ဖွား၊ တော်လေးဝနတ်မူနီလို့၊ မှတ်တူညီမခြား။ သို့ပါသော်စိတ်ထားမှာ၊ မျက်အားတော် လွန်ကြွယ်။ တစ်နာရီအချိန် လောက် အကောက်က များလှပါတယ်။ မဖြစ်သင့်မှုငယ်ကို၊ ဋီကာကျယ်ညဏ်ချဲ့လို့၊ ပူရှာဖွဲ့မကြည်လင်၊ ငြိုးမာန်ဖွဲ့ဆင်။ ရွှေစိတ်တော်သူ့ ကြည်လင်အောင်၊ သိကြားပင် လာစမ်းတော့လေး။”

အလယ်နန်းတော်မိဖုရားသည် အပြည် စတုတ္ထနန်းတည် ဘကြီးတော်ဘုရားနှင့် နန်းမတော်မယ်နုတို့မှ ဖွားသန့် စင်တော်မူသော ရွှေလင်ပန်းနှင့် ရွှေထီးရိပ်အောက်တွင် အချင်းဆေးခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ အကယ်စင်စစ် အထက်ဖော်ပြပါ တေးထပ်ကို မင်းတုန်းဘုရင် ရေးစပ်ခဲ့သည် မှန်ငြားအံ့၊ ဘုရင်မင်းမြတ်သည် အလယ်နန်းတော် ဆင်ဖြူရှင်အပေါ်တွင် အတော်မကျေနပ် ဖြစ်ခဲ့သည်ဟု ဆိုရပေမည်။ ဘုရင်မင်းမြတ် သဘောတော်မကျသည်

ကို ကိုယ်တိုင်လျှို့လျှို့ဝှက်ဝှက်ရေးထားခဲ့သော စာဖြစ်သဖြင့် ဤစာအရ မိဖုရားကြီး၏ သဘောတော် မည်သို့ရှိမည်ကို ကျွန်ုပ်တို့ ချင့်ချိန်ကြည့်ရှုနိုင်ပေသည်။

ဆင်ဖြူမရှင်သည် ရုပ်ရည် ရူပကာယ အလွန်လှသည်။ နေပုံ၊ ထိုင်ပုံ၊ ဝတ်ပုံ၊ စားပုံ၊ ထီးမူနန်းရာအပြည့်ရှိသည်ဟု ဆိုသည်။ သို့သော် မာန်မာန အမျက်ထားတတ်သည်။ အပြုံးကြီးသည်။ တစ်ခုခု သူ၏ စိတ်တော်နှင့်မကိုက်ညီလျှင် ရန်လုပ်တတ်သည်။ စိတ်လည်း အလွန်ကောက်တတ်သည်။ ဘုရင်မင်းမြတ်နှင့် စံနေတော်မူချိန် တစ်နာရီ အတောအတွင်း ဌီပင် တစ်ခုခုကို အကြောင်းပြုပြီး ဘုရင်အပေါ် စိတ်တော်ကောက်၍ ရှေ့တော်မှ ဆောင့်အောင့် ထွက်သွားသည်ကို ဘုရင်က ပြုံးပြုံးကြီးရှုစားတော်မူသည်။ အပြစ်တော် မယူ။ တစ်ခါတစ်ရံ ဘုရင်မင်းမြတ်ကိုယ်တော်တိုင်က အဆောင်တော်အတွင်း ဝင်၍ ချော့မော့ရသည့် အကြိမ်ပေါင်းလည်း များလှချေပြီ။ စိတ်ကောက်ရန်လုပ်ရသည့် အကြောင်းကလေးများကို ကြည့်လိုက်ပါလျှင် ဘာမျှမဟုတ်သည့် အသေးအဖွဲ့ အကြောင်းကိစ္စကလေးတစ်ခုကပင် ဘုရင်ကြီး စိတ်မချမ်းသာအောင် ရန်လုပ်တတ်လေသည်။ ထို့ကြောင့် ဘုရင်ကြီးသည် သူ့အပေါ်တွင် အလွန်စိတ်ပျက်ရှာတော်မူသည်။ စိတ်ကောက်တိုင်းလည်း ချော့ရသည်မှာ အမောဖြစ်တော့သည်။ တစ်ခါတစ်ရံ ဘုရင်ကြီးပင် လက်လျှော့ရတော့မလိုဖြစ်သည်။ မိဖုရားစိတ်တော်မကောက်ဘဲ ကြည်ရှင်အောင် သူ့အလိုကို အမျိုးမျိုးလိုက်၍ဖန်ဆင်းပေးနိုင်မည့် သိကြားမင်းပင်လျှင် လာ၍ စမ်းကြည့်လှည့်ပါ။ သိကြားမင်းပင်လျှင် လက်လျှော့၍ ပြေးရပေမည်ဟု သူဆိုထားပါသည်။

ဤတေးထပ်များကို ဘုရင်ကိုယ်တော်တိုင်က မရေးခဲ့လျှင် မည်သူကလာ၍ ရေးမည်နည်း။ ဆင်ဖြူရှင်မသည် အလွန်စားထက်တော်မူသည်။ ထိုခေတ် စာရေးသူများ ဤသို့ ရေးဖို့ကို မဆိုထားဘိ စိတ်ကူးထဲတွင်မျှ ထည့်မည်မဟုတ်ပေ။ ဘုရင်မင်းမြတ်သည် မိမိဝမ်းထဲတွင် တအုံနှေးနှေး ခံစားနေရသော မိဖုရားကြီး၏စိတ်သောကပေးမှုများကို သူများအားလည်း ဖွင့်ဟမဆိုခဲ့။ မိမိတစ်ဦးတည်းသာ ကြိတ်မှိတ်၍ သည်းခံလာခဲ့သည်။ အခြားသူများကို မြှက်ဟ၍လည်း ကောင်းသည့်အရာမဟုတ်။ ထို့ကြောင့် သူ့စိတ်ကို သူဖြေရန် သူသာလျှင်သိသော သူ့ကိုယ်တိုင်သာကိုင်သော ပုရပိုက်တွင် မိဖုရားကြီးအကြောင်းကို စိတ်ရှိ လက်ရှိ ရေးထားမိဟန်တူသည်။

မင်းတုန်းမင်း၏ သမီးတော်ကြီးဖြစ်သော စုဖုရားကြီးသည် မင်းတုန်းမင်းနှင့် စိတ်သဘောချင်းတွင်တူသည်ဟု ဆိုကြသည်။ ခမည်းတော်ကဲ့သို့ပင် သဘောထားကြီး၍ သည်းခံတတ်သော သဘောရှိသည်။ ရှုပ်ရှုပ်ပွေပွေ ဆူဆူပူပူအကြားတွင် မနေတတ်ပေ။ အလျော့ပေးတန်လျှင် အလျော့ပေး၍ အေးအေးသာနေလိုက်ချင်သည့်သဘော ရှိသည်။ ခမည်းတော်မင်းတရားကြီးကဲ့သို့ပင် အစ်မတော် စုဖုရားကြီးသည် လျှို့လျှို့ဝှက်ဝှက်ဖြင့် တေးထပ်တစ်စောင်ကို ရေးသားထားခဲ့သည်။ ညီမတော် စုဖုရားလတ်အပေါ်တွင်လည်း အစ်မတော်ကျေနပ်ဟန်မတူ။ သို့သော် ခေါင်းငုံ့ခံလိုက်သည်ကပင် အေးမည်ဟုထင်၍ အောက်ပါတေးထပ်ကို ရေးစပ်ခဲ့သည်။

စုဖုရားကြီးရေးတေးထပ်

“ခုဖြစ်ပုံ ကြောင်းတွေသိတာမို့၊ ခေါင်းကြွေ ရိခွေကာ။ လောင်းတေမိ ဆွေ
မဟာလို၊ နေသာအောင်နေရ။ နားမျက်စိခံတွင်းတော်ကို၊ ကင်းသနော်ရွေးမျှမဟာ။
ရပ်ပြစ်ရှစ်ဝေးစင်ကွာအောင်၊ တွေးသင်္ကာယန။ အေးချင်တာဘဝမို့ အ,အလိုနေ
မယ်။ အမှုတွေ လန့်ခမန်းရယ်ကြောင့်၊ ငါးရန့်ကန်းလူလုပ်ပါတော့မယ်။ ကံ့အခန်းသူ
ဟုတ်ကယ်လျှင်၊ ဖြူဆုတ်မယ်မရှောင်လှပါဘု၊ ရွှေကြောင်ကျလေးဘက်ပါ၊ ရွေး
ထွက်တဲ့ခါ။ ခုများဖြင့်အေးကွက်ရှာတယ်၊ ဈေးမျက်နှာလုပ်တုန်းမို့လေး။”

မြကေတု

(၁၉၆၂ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလထုတ် မြဝတီမဂ္ဂဇင်းတွင် ဖော်ပြနိုင်ခဲ့သည့် ဆောင်းပါးကို မူရင်းအတိုင်း
ကူးယူဖော်ပြပါသည်။)

1873 cESt xujrefmEbfNo, Zhwrsn;

a' puvnci firmi rE

“ဤမျှလောက်သော ရတနာများကို
အောက်မြန်မာနိုင်ငံတွင် တွေ့ရပါလျှင်
မြန်မာမင်းနေပြည် အထက်ဗမာပြည်၌ မည်မျှများပြားသော
ရတနာများတွေ့ရမည်မှာ မခန့်မှန်းနိုင်ပါ။”

ဗြိတိသျှနယ်ချဲ့တို့သည် ၁၈၅၄ ခုနှစ်နှင့် ၁၈၅၅ ခုနှစ်များတွင် စစ် နှစ်ကြိမ်တိုက်ကာ အောက်မြန်မာနိုင်ငံကို သိမ်းပြီးနောက် အထက်မြန်မာနိုင်ငံကို သိမ်းယူရန် အခွင့်ကောင်းကို စောင့်နေကြလေသည်။ မန္တလေးရွှေမြို့တော်တွင် သူလျှိုများသည် အဘက်ဘက်မှ ထောက်လှမ်းရေးလုပ်ကာ အိန္ဒိယရှိဗြိတိသျှအာဏာပိုင်များထံသို့ အောက်မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ဝန်ရှင်တော်မင်းကြီးချုပ်မှတစ်ဆင့် လျှို့ဝှက်အစီရင်ခံစာများ ရေးသားတင်သွင်းကြလေသည်။ ရွှေမြို့တော်တွင် ရောက်နေသော ဗြိတိသျှလူမျိုးနိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအရာရှိ ကတ္တီတန် ဂျီ၊ အေ၊ စထရိုဗားသည် ဝန်ရှင်တော်မင်းကြီးချုပ်၏ ညွှန်ကြားချက်အရ အထက်မြန်မာနိုင်ငံရှိ သယံဇာတပစ္စည်းများအကြောင်းကို စုံစမ်းထောက်လှမ်းပြီး ၁၈၇၃ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် လျှို့ဝှက် အစီရင်ခံစာ တင်လိုက်လေသည်။ အစီရင်ခံစာမှကောက်နုတ်ချက်အချို့မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

“ခေတ်နောက်ကျသော မြန်မာမင်းနိုင်ငံတွင် အရာခပ်သိမ်း၌ ဘုရင့်အာဏာ လွှမ်းမိုး သောကြောင့် နိုင်ငံ၏ သယံဇာတပစ္စည်းအားလုံးအား တော်ဝင်မူပိုင် ပြုထားသည်မှာ မဆန်း ချေ။ အဝ(အင်းဝ) မြို့တော်၏မြောက်ဘက်တွင် ရွှေတွင်း ငွေတွင်းများနှင့် အဖိုးတန် ကျောက်သံပတ္တမြားတွင်းများ ရှိသည်မှာ သေချာလှ၏။ သို့သော် နိုင်ငံတစ်ခွင်ရှိ ရတနာတွင်း အားလုံးမှာ တော်ဝင်မူပိုင်ပြုထားပြီး အမိန့်တော်ချပေးမှသာ တူးဖော်ခွင့်ရ၏။ ထို့ကြောင့် ရတနာတွင်းများရှိခြင်းကြောင့် နိုင်ငံအဖို့ မည်သည့်အကျိုးကျေးဇူးမျှ မရချေ။ အထွက် များသောရတနာများပင် ဖြစ်လင့်ကစား ပြည်ပသို့ တင်ပို့ခွင့်မပြုခဲ့ချေ။ ယင်းအချက်သည် ပင် မြန်မာဘုရင်အစိုးရနှင့် ရောင်းဝယ်မှု ဆက်သွယ်ရေးတွင် တွေ့ရသော အခက်အခဲတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ရောင်းဝယ်၍မြတ်စွန်းသော အမြတ်များနှင့် ထုတ်လုပ်ရသော ပစ္စည်းများကို ပြည်ပသို့ထုတ်ယူခွင့် မပေးသောကြောင့် နိုင်ငံခြားကုန်သည်များသည် မိမိတို့၏ ရောင်းဝယ် မှုကို ရပ်ဆိုင်းခဲ့ကြရလေသည်။ သူတို့ရောင်းသောကုန်ပစ္စည်းများကို မြန်မာကုန်သည်များ က ရွှေငွေများနှင့် ဝယ်ယူလိုလှသော်လည်း ရွှေငွေများကို ထုတ်ခွင့်မပြုသောကြောင့် ဖမ်းဆီး သိမ်းယူမှု အန္တရာယ်ကိုသိလျက်နှင့် စွန့်စားကာ ခိုးထုတ်ယူနေကြရသည်။

“မြန်မာတို့သည် စေတီပုထိုးများစွာဆောက်လုပ်ပြီး ရွှေချရာတွင် ငွေကြေးများစွာ အကုန်အကျ ခံနိုင်ကြသည်။ ယင်းစေတီများအတွင်း၌ ရွှေသားအတိနှင့် သွန်းလုပ်သော ဂေါတမရုပ်တုများစွာကို ဌာပနာကြသည်။ ရန်ကုန်နှင့် အခြားမြန်မာ့စစ်စခန်းများစွာကို သိမ်းပိုက်စဉ်က စေတီပုထိုးများအတွင်း ဌာပနာထားသော အဖိုးတန်ပစ္စည်းများကို ဖောက် ထွင်းထုတ်ယူကြသော ဥရောပသားများအား မတားမြစ်နိုင်အောင်ပင်ဖြစ်သည်။ အဆီးရီးယား ရှေးဟောင်းနိုင်ငံကြီးတွင် တွေ့ရသော ရုပ်တုကြီးများနှင့်တူသော ကျွန်းသစ်နှင့်ထုလုပ်သည့် ရွှေဘိန်းချရုပ်ပွားတော်များအတွင်း၌ အလွန်လှပသော ပတ္တမြားလုံးများကို ကြိမ်ဖန်များ စွာ တွေ့ရှိရ၏။ ဤမျှလောက်သော ရတနာများကို အောက်မြန်မာနိုင်ငံတွင် တွေ့ရပါလျှင် မြန်မာမင်းနေပြည် အထက်ဗမာပြည်၌ မည်မျှများပြားသော ရတနာများတွေ့ရမည်မှာ မခန့်မှန်းနိုင်ပါ။ အထက်မြန်မာနိုင်ငံသည် ရတနာသတ္တုတွင်းများ ပေါကြွယ်သည်မှာ အမှန် ပင်။ ဗြိတိသျှတို့၏ စီမံခန့်ခွဲကွပ်ကဲမှုဖြင့် ယင်းတွင်းများကို တူးဖော်လုပ်ကိုင်ရလျှင် လက်ရှိ

ရာစုအတွင်းမှာပင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အကြွေးတစ်ဝက်နီးပါးကို ပြေသွားနိုင်အောင် မြတ်စွန်း ပါလိမ့်မည်။”

“ရွှေ ... အထက်မြန်မာနိုင်ငံသည် ရွှေထွက်မများလှဟု အများက ထင်မှတ်ကြ၏။ သို့သော် ရွှေထွက်ရာ နေရာအနှံ့အပြားရှိကြောင်းကိုမူ ယုံကြည်လောက်သော အထောက် အထားများ ရပြီးဖြစ်သည်။ ယခင်က နိုင်ငံအတွင်း အသုံးပြုသောရွှေမှာ တရုတ်ပြည်မှ သွင်းယူသည်။ တစ်နှစ်လျှင် ရွှေပိဿာ လေးရာမှ ငါးရာအထိ တင်သွင်းခဲ့ဖူးသော်လည်း ယူနန်နယ်၌ ပန်းသေးတရုတ် ပုန်ကန်မှုဖြစ်ပွားပြီးသည့်နောက်ပိုင်းတွင် ရွှေသွင်းယူမှု နည်းပါးလာသည်။ ယခု တစ်နှစ်လျှင် တရုတ်ရွှေကို ပိဿာ နှစ်ရာထက်ပို၍ မသွင်းတော့ပါ။ သို့သော် ရွှေကို ရန်ကုန်မှတင်ပို့ပါသည်။ ရွှေကို မွမ်းမံခြယ်သရာတွင် အများဆုံး အသုံးပြုကြ ပြီး ရွှေတွင်းများစွာ ရှိပုံရပါသည်။

“မိုးကောင်းမြို့နယ်တွင် ရွှေထွက်သောနေရာရှိရာ သေချာစွာ ကျင်ရလျှင် အထွက် များမည်ဟု ယူဆရပါသည်။ နှစ်ပေါင်းအတန်ကြာ ဩစတြေလီယား၌ ရွှေတွင်းတူးခဲ့သော မစ္စတာဂိုးလ်ဒင် (ခေါ်) ဥရောပသားတစ်ဦး ရောက်လာပြီး မြန်မာဘုရင်နှင့် စာချုပ်ချုပ်ကာ ရွှေတွင်းတူးခွင့်ရခဲ့၏။ ၎င်းရွှေထွက်သော နေရာ၌ စတုရန်း တစ်မိုင်အတွင်း ရွှေကျင်ခွင့် အတွက် သူက နှစ်စဉ် ကျပ်ငွေ နှစ်သောင်းငါးထောင် ဘုရင့်ထံ အခွန်ဆောင်ရသည်။ သို့သော် ယင်းဒေသသည် အလွန်ငှက်ဖျားထူလှသဖြင့် မစ္စတာ ဂိုးလ်ဒင်ပင် ငှက်ဖျားစွဲကပ် လာသဖြင့် ကြာကြာမလုပ်နိုင်ခဲ့ချေ။ သို့သော် ထိုဒေသရှိ ရွှေတွင်းများမှာ ဩစတြေလီယားရှိ ရွှေတွင်းများထက် ရွှေထွက်မများသည့်တိုင် ထိုတွင်းများမှထွက်သောရွှေသည် ဩစတြေ လီယားတွင်းထွက်ရွှေနှင့် အရည်တူကြောင်း မစ္စတာ ဂိုးလ်ဒင်က ပြောဖူးပါသည်။ သူလုပ်ငန်း ရပ်စဲပြီးသည့်အချိန်မှစပြီး မြန်မာအစိုးရသည် ယင်းရွှေတွင်းများကို ပြန်လည်တူးဖော်မှု မပြုသေးပါ။

“မန္တလေးမြို့၏ အရှေ့မြောက်ဘက် ရှမ်းပြည်နယ်များတွင်လည်း ရွှေတွင်းရှိသေး သည်။ ကျွန်ုပ် စုံစမ်းထောက်လှမ်းသမျှ ပြောရလျှင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကြီးတစ်ခု လုပ်နိုင် လောက်အောင် ရွှေများစွာရှိသဖြင့် အားသွန်ခွန်စိုက် တူးဖော်လုပ်ကိုင်ရပါလျှင် ရွှေများစွာ ထွက်မည်မှာ သေချာသည်။ သို့သော် ယခု ၎င်းဒေသသည်လည်း ငှက်ဖျားအလွန်ထူပြီး ရွှေမှာလည်း အနည်းငယ်သာ ကျင်ယူနေကြပါသည်။”

“မန္တလေးမြို့၏ အရှေ့တောင်ဘက် မြစ်ငယ်မြစ်အနီး သရက်ပင်ရွာတွင် ရွှေမှုန့်ပါ သော ကျောက်ခဲများ အမြောက်အမြား တွေ့ရပါသည်။ ရွှေပါသော ကျောက်လွှာကြောများ မှာ မြေပေါ်တွင် ပေါ်နေပါသည်။ ထို့ကြောင့် ယင်းနေရာတွင် အဖိုးတန်ရွှေတွင်းများစွာရှိ သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ခက်ခဲမှုမများဘဲ တူးလျှင်ရွှေ များစွာထွက်နိုင်မည်။ ရှမ်းအမျိုးသား တစ်ဦးသည် ထိုနေရာမှ ရွှေပါသောကျောက်တုံးတစ်တုံးကောက်ရဖူးရာ ရွှေချိန် နှစ်ကျပ်ခွဲသား ထွက်သည်။

မန္တလေးမြို့၏ အနောက်တောင်ဘက် ယောမြို့နယ်တွင်လည်း ရွှေများစွာ ထွက်၏။ ရွှေကိုမြေနီများ၌ တွေ့ရသည်။ စစ်ကိုင်း၊ ကနီနှင့် ချင်းတွင်းမြစ်များတွင်လည်း ရွှေထွက်သည်။ မန္တလေးနှင့် မိုးကောင်းအကြားရှိ မြစ်ချောင်းအားလုံး၌ ရွှေထွက်သည်။ အထက်မြန်မာနိုင်ငံရှိ

မြစ်များ၊ ချောင်းများတွင် ရွှေအနွံအပြားထွက်သည်ကို ထောက်သော် အခြားနေရာအနွံအပြား တွင်လည်း မတွေ့သေးသော ရွှေတွင်းများရှိမည်ဟု ယူဆရပါသည်။”

“ငွေ ... ကို ဧရာဝတီမြစ်၏အရှေ့ဘက်ရမ်းပြည်နယ် နေရာများစွာတွင် တွေ့ရသည်။ သို့သော် အထွက်များသော ငွေတွင်းများမှာ ဘော်ဆိုင်းနှင့်သီပေါအနီးတောင်ပိုင်းတွင် ရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ မန္တလေးမြို့၏ အရှေ့မြောက်ဘက်တွင် ရှိသည်။ ငွေမှာ ခဲနှင့်ရောနှော နေပြီး အရည်အသွေးကောင်းသည်။ ကမ်းပါးနီတွင်းမှ ထွက်သော သတ္တုရိုင်းအမှုန့်တစ်တောင်း မှ ငွေ ၄ဝါးနှင့် ခဲ ၂၅ ပိဿာအထိ ထွက်သည်။ အညံ့ဆုံးတွင်းများပင် ငွေ ၄ ကျပ်သားနှင့် ခဲပိဿာ ၃၀ အထိ ထွက်သည်။ အခြားတွင်းများလည်း ရှိသေးရာ ၎င်းတို့မှာ ဘော်တွင်း၊ ဘော်တွင်းကြီးနှင့် စစ်ကိုင်းတို့ဖြစ်သည်။ အခြားမြို့များ၌လည်း ခဲနှင့်မရောဘဲ ငွေချည်း တွေ့ရသည်။ ယူနန်မှတင်ပို့သောငွေနှင့် ဒေသထွက်ငွေများ ပေါင်းလျှင် အထက်မြန်မာနိုင်ငံ လိုအပ်သလောက် ငွေကို ရပြီးဖြစ်သည်။”

“ကြေးနီ ... ဤသတ္တုကို ရမ်းပြည်နယ်တွင် တွေ့ရသော်လည်း မတူးဖော်ရသေး ချေ။ ရမ်းပြည်နယ်ရှိ ကြေးနီတွင်းများကို မည်သည့်အခါမျှ ထုတ်ယူသုံးစွဲမှု မပြုခဲ့ချေ။ ထို့ကြောင့် ယင်းသယံဇာတပစ္စည်းများမှာ သဘာဝကဖန်တီးထားသည့်အတိုင်း ပကတိ ရှိနေသေးသည်။ စစ်ကိုင်းတွင်းများ၌ ယခင်က တရုတ်များ တူးခဲ့သော်လည်း မတူးဘဲနေခဲ့ သည်မှာ နှစ်ပေါင်း အတော်ကြာခဲ့ပါပြီ။ အထက်မြန်မာနိုင်ငံတွင် အသုံးပြုသော ကြေးနီကို တရုတ်ပြည်မှ အများဆုံးသွင်းယူသည်။ ယူနန်ပြည်နယ်၌ ကြေးနီ အများဆုံးထွက်သည်။”

“သံ ... ရမ်းပြည်နယ်တွင် သံပေါများသည်။ မန္တလေးမြို့တောင်ဘက် ပုဂံမြို့နယ် သည်လည်း သံထွက်သည်ဟု နာမည်ကြီးသည်။ ဖိုးပတောင်၌ သံကျိုစက်တစ်ခုရှိသော် လည်း ခေတ်မီမီ အထွက်လည်း မများလှပါ။ စစ်ကိုင်းအနောက်ဘက် ဧရာဝတီမြစ်တစ် လျှောက် မိုင်များစွာတွင်လည်း သံမှုန့်ပါသော မြေများစွာရှိသည်။ မြန်မာဘုရင်သည် အင်္ဂလန် မှ သံလုပ်ငန်းအတွက် စက်များ မှာယူထားပြီဖြစ်၍ မကြာမီ သံရည်ကျိုသွန်းစက်ကြီးတစ်ခု ကို စစ်ကိုင်းတွင် တည်ဆောက်လုပ်ကိုင်တော့မည်။ ၎င်းစက်ကြီး နှစ်များစွာကြာ လည် နိုင်လောက်အောင် မြေပေါ်တွင် ပေါ်နေသော သံရိုင်းမှုန့်များ လုံလောက်စွာရှိသည်။ ယခု အခါ စက်ပစ္စည်းများရောက်လာရန် သတ္တုအင်ဂျင်နီယာနှစ်ဦး စောင့်နေကြပါသည်။ ရောက်လာလျှင် လုပ်ငန်းစတင်ရန် စစ်ကိုင်းသို့ သွားကြပါလိမ့်မည်။”

“ခဲ ... ရမ်းပြည်နယ်များတွင် ခဲကို အများအပြားတွေ့ရပြီး ခဲပုပ်မှထုတ်ယူသည်။ ခဲကိုလိုသလောက် အများအပြား ထုတ်ယူနိုင်ပါသည်။ ယခုအခါတွင် နိုင်ငံက လိုသလောက် အတော်အတန်သာ ထုတ်ယူလျက်ရှိသည်။ ယူနန်ဘက်မှလည်း ခဲကို သွင်းယူသေးသည်။”

“ခဲမဖြူ ... ဤသတ္တုကို မန္တလေးမြို့၏ အရှေ့တောင်ဘက်ရှိ ရမ်းပြည်နယ်များတွင် ထွက်သည်။ သို့သော် ခဲမဖြူတွင်းများကို မည်သည့်အခါမျှ တူးဖော်လုပ်ကိုင်ခြင်းမရှိသေး ချေ။ နိုင်ငံအတွင်း လက်ရှိအသုံးပြုနေသော ခဲမဖြူအားလုံးမှာ ပြည်ပမှတင်သွင်းသည်။”

“ပလက်တီနီ ... ၎င်းသတ္တုသည် ရမ်းပြည်နယ်၌ ရှိသည်ဟုပြောကြ၏။ ရှိနိုင်စရာ အကြောင်းရှိပါသည်။ သို့သော် ခိုင်လုံသော သတင်းအစအနများ ယခုအထိ မရသေးပါ။”

“ခဲပုပ် ... နတ်ထိပ်၏အရှေ့၊ ညှပ်တုတ်ရွာအနီး တောင်ကုန်းမြင့်များ၌ ခဲပုပ်များကို

“ဝါရင့်သတ္တုတွင်း
အင်ဂျင်နီယာ
တစ်ဦးက
စစ်ဆေးကြည့်ရှုပြီး
အင်္ဂလန်မှ
အကောင်းဆုံး
ကျောက်မီးသွေးနှင့်
တန်းတူ
အမျိုးကောင်း
ဖြစ်ကြောင်း
ထောက်ခံပါသည်။”

များစွာ တွေ့ရသည်။ သို့သော် အသုံးမပြုကြပါ။”

“ကျောက်မီးသွေး ... မန္တလေးမြို့ အထက် မိုင် ၇၀ အကွာ ဧရာဝတီမြစ် အနောက်ဘက်ကမ်း သက်ကတော်အရပ်တွင်လည်းကောင်း၊ ဗန်းမော်မြို့ အောက် ရွှေဂူအရပ်တွင်လည်းကောင်း၊ မန္တလေးမြို့ အရှေ့ဘက် ရှမ်းပြည်နယ်မိုင်းဘလုံ၌လည်းကောင်း၊ မန္တလေးမြို့ အနောက်တောင်ဘက် ယောမြို့နယ်၌ လည်းကောင်း၊ နတ်ထိပ်အရှေ့ဘက် ယိုင်းနော် စသည့် ဒေသများတွင် များစွာတွေ့ရ၏။ ပုဂံနှင့် ရှိန်းပကား၌ လည်း တွေ့ရသည်။ မင်းလှနှင့် ရေနံချောင်းတွင်လည်း ရှိသည်။ သင်းကတော်မှ ထွက်သော ကျောက်မီးသွေး မှာ အမျိုး၌ပါသည်။ ကျောက်မီးသွေးနုများသာ ဖြစ် သည်။ မကြာသေးမီက ကျောက်မီးသွေး အထွက် အင်အား သိရှိရန် စုံစမ်းခဲ့ပါသည်။ အထက်မြန်မာနိုင်ငံ တွင် ကျောက်မီးသွေးကြောများစွာရှိသည်မှာ သေချာ လှပါသည်။ အနည်းငယ်တူးလိုက်ရုံနှင့် သိနိုင်ပါသည်။ ရှမ်းပြည်နယ် မိုင်းဘလုံအရပ်ရှိ ကျောက်မီးသွေးကြော မှ ကျောက်မီးသွေးမှာ အဖိုးတန်သက်ရင့် ကျောက် မီးသွေးများ ဖြစ်ပါသည်။ ဝါရင့်သတ္တုတွင်း အင်ဂျင်နီယာ တစ်ဦးက စစ်ဆေးကြည့်ရှုပြီး အင်္ဂလန်မှ အကောင်း ဆုံးကျောက်မီးသွေးနှင့်တန်းတူ အမျိုးကောင်းဖြစ် ကြောင်း ထောက်ခံပါသည်။ ကျောက်မီးသွေးကြော များစွာရှိခြင်းကို သံသယဖြစ်ဖွယ် မရှိပါ။ သို့သော် ခရီးကွာဝေးလွန်းလှပြီး မြေပြန့်သို့ ကျောက်မီးသွေးများ သယ်ယူလာရန် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးအတွက် လွယ်ကူ သော နည်းလမ်းများ မရှိသေးပါ။ လက်ရှိ အသုံးပြုနေ သော သယ်ယူပို့ဆောင်နည်းမှာ ဖောင်များတွင်တင်ပြီး တောင်ကြိုတောင်ကြားတွင် စီးဆင်းနေသော မြစ် ချောင်းများမှ မျှောချခြင်းဖြစ်၍ ကျောက်မီးသွေးများ ဖိတ်စဉ်လေလွင့်မှုများပါသည်။ ဥရောပသားတို့၏ ကျွမ်းကျင်မှုနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုဖြင့်သာ လုံခြုံစိတ်ချရသော လမ်းပန်းဆက်သွယ်မှုမျိုးကို ဖောက်လုပ်နိုင်ပါမည်။”

“ယခုအခြေအနေ၌ ဗြိတိသျှပိုင် အောက်မြန်မာ နိုင်ငံနှင့် နီးကပ်လျက်ရှိသော အထက်မြန်မာနိုင်ငံတွင်

ကြွယ်ဝလှသော သယံဇာတပစ္စည်းများသည် သဘာဝကပေးထားသည့်အတိုင်း ရှိနေရာ မကြာမြင့်မီ စနစ်တကျ ထုတ်ယူသုံးစွဲနိုင်ပေတော့မည်။ ထုတ်ယူသုံးစွဲနိုင်မည့် အချိန်ကောင်း မကြာမီရောက်လာပါစေဟု ဆန္ဒပြုလိုက်ပါသည် ...”

အထက်ပါအစီရင်ခံစာအရ အောက်မြန်မာနိုင်ငံကို ရပြီးသော ဗြိတိသျှ အရင်းရှင် အစိုးရကား အထက်မြန်မာနိုင်ငံ၏ သယံဇာတပစ္စည်းများအကြောင်းကို ခရေစေ့တွင်းကျ စုံစမ်းပြီးလေပြီ။ သိမ်းပိုက်ရန်အချိန်ကိုသာ စောင့်နေခဲ့ရာ ၁၈၈၅ ခုနှစ်တွင် အခွင့်ကောင်း ပေါ်ခဲ့လေသည်။

ဒေါက်တာ ခင်မောင်ညွန့်

(၁၉၆၉ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလထုတ် မြဝတီမဂ္ဂဇင်းတွင် ဖော်ပြနိုင်ခဲ့သည့် ဆောင်းပါးကို မူရင်းအတိုင်း ကူးယူဖော်ပြပါသည်။)

tiŋŋwɔwɔbif

ja&āomf

“ရတနာပုရ ရွှေအင်းဝ၏ သီတင်းဝါလ ကင်းလွတ်သော
 သီတင်းကျွတ်လပြည့်နေ့အသွင်အပြင်သည်
 ခါတိုင်းထက် သာယာ၏၊ လှ၏၊ တင့်တယ်၏၊
 ပို၍လည်း ရှုမောဖွယ်ကောင်း၏။
 ဆွတ်ပျံ့စဖွယ်လည်း ကောင်း၏။”

သက္ကရာဇ် ၁၀၇၆ ခုနှစ်တွင် သီရိမဟာ သီဟသူရ ဓမ္မရာဇာဘွဲ့ခံ စနေမင်း နတ်ရွာ စံတော်မူလေလျှင် သားတော် အိမ်ရှေ့မင်း နန်းတက်ရာ ဆင်ဖြူရှင် တနင်္ဂနွေမင်းဟု အမည်တွင်တော်မူသည်။ ထိုမင်းနန်းတက်စ ပုဂံမင်းပြောက်နှင့် စစ်ကြီးဖြစ်ကြရာ ပုဂံမင်းအရေး နိမ့်၍ ပုဂံပျက်ရလေ၏။ ထိုအခါ ဆီသည် ရွာစား စာဆိုဦးအောင်ကြီးသည် ဆင်ဖြူရှင်တနင်္ဂနွေမင်းထံရောက်လာ ခစား၍ ယင်းမင်းလက်ထက်တွင် သာစွာလေ... ချီအင်းဝမြို့ဘွဲ့ ၁၂ ရာသီလူးတားကို ရေးသား ဆက်သွင်းခဲ့လေသည်။ ထိုစာဆို ဦးအောင်ကြီး၏ ကျေးဇူးဂုဏ်ကြောင့် သာလျှင် ကျွန်ုပ်တို့သည် ယင်းခေတ်၏ ဝါကျွတ်သဘင် ဆင်ယင်ပုံ မြန်မာ့ရိုးရာ ယဉ်ကျေးမှုတို့ကို ပြန်လည်မှန်းဆ၍ တွေးတောကြည့်နိုင်ခဲ့ကြပေတော့သည်။

သက္ကရာဇ် ၁၀၇၆ ခုနှစ်၏ ဤမှာဘက်တွင် ရတနာ ပုရ အဝမြို့ကြီးကား ထူးခြားလွန်ကဲစွာပင် သာယာခဲ့ချေသည်။ အောင်ကြောင်းမင်္ဂလာ၊ အောင်အတိတ်ဖြာ၍၊ ဣန္ဒနီလာ၊ မြရွက်တို့ ဝေဝေဆာလျက်ရှိသော ခိုင်ညာတင့်ဆန်း၊ သပြေပန်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ ရဟန်းသံဃာ၊ အရိယာန္တယ်ဝင်၊ သူတော်စင်တို့ ခိုင်စက်နား၊ မောပန်းလေသောအခါများတွင်၊ ရွှင်အားကိုပေး၊ အေးချမ်းမှုကို ဆက်ကပ်၊ အရပ်ရပ် နူးညွတ်၊ ဆွတ်ပျံ့၍ကြည်အေး၊ ချွေးတော်တို့ကို သိပ်စေသော၊ ပန်းမင်းမှန်ကူ၊ လှိုင်သင်းထုံ မွှေးကြူသည့် မဇ္ဈသကနတ်ပန်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ လှပ ယဉ်ကျေးစွာ၊ လကျာတောင်ကျွန်း၊ မင်္ဂလာဩဘာ နိမိတ်ထွန်းသည့် အဝန်းယူဇနာ၊ တစ်သောင်းတာဝယ်၊ သာယာထူးတင့်၊ ဖူးပွင့်ကြလေကုန်၏။

တိုင်းအတည်တည်၊ ပြည်အစိုစို၊ မြို့အခန်းခန်းတို့၏၊ အထွတ်ကြွင့်နား၊ ပွင့်သစ်လန်းသော၊ ရွှေပြည်ရွှေဝ၊ နန်းဟူ၍လည်း၊ ထိုနံရောအခါက၊ ကြေညာသတင်း၊ ပျံ့ပျံ့သင်းခဲ့ဖူး၏။

မြို့တော်သည် အောင်မြေထက်၌ တည်ရှိခဲ့ရုံမျှ မက မြို့ပတ်လည်တွင်လည်း ဧရာဝတီမြစ်၊ ဒုဋ္ဌာဝတီ မြစ်၊ ဇော်ဂျီမြစ်တို့ဖြင့် ဝန်းရံထားဘိချေသေး၏။ သံလျက်ကျွန်းထက်မှ ထိုရတနာပုရ အဝမြို့၏ သာသနာ နယ်မြေကို စိုးမိုးချုပ်ကိုင် နိုင်ငံပိုင် အရှင်မင်းမြတ်သည် လည်း မိုးမြေသိမ့်မျှ၊ ထိန်ရိုက်ကျိုးဘနန်း၊ တန်ခိုး အာဏာ၊ ပညာလက်ရုံးနှင့် စွမ်းရည်သတ္တိ၊ ဗျတ္တိအမျိုးမျိုး တို့ဖြင့် ပြည့်စုံကုံလုံ၏။

“ဤသီတင်းကျွတ် လပြည့်နေ့တွင် ဧကရာဇ်မင်းမြတ် သည် သိကြားတုယင် အင်္ကျီကို ဝတ်ဆင်လျက် လွတ်တော်သို့တက်၍ မင်းညီမင်းသား၊ မိဖုရား၊ မှူးမတ် အစုံအညီနှင့် လွတ်သဘင်ကို ဖွင့်လေသည်။”

ဘုန်းတန်ခိုးရှိသော မင်းတို့၏နေရာ အောင်ချာ ပုရ မြို့ရွှေဝသည် သိကြားနတ်မင်း၏ စံရာ တုသိတာ နတ်ဘုံ နတ်မြို့နှင့်လည်း တူဘိချေသေး၏။ မြန်မာပြည် ရှိ တိုင်းကြီးသုံးတိုင်းဖြစ်သော ဧရာဝတီမြစ်၏ လကျာ ဘက်ကမ်းရှိ သုနာပရန္တတိုင်း၊ ယင်းမြစ်၏ လက်ဝဲဘက် ကမ်းရှိ တမ္ပဒီပတိုင်း၊ အရှေ့ရိုးမတစ်လျှောက်ရှိ ကမ္မောဇ တိုင်း၊ ထိုတိုင်းတို့ ပိတ်ဆိုင်းဝန်းရံ၍ မင်းဝံတောင် သည်လည်း ရတနာပုရမြို့ ရွှေဝ၏ လှပကြော့မော့သော နောက်ခံ ပန်းချီကားချပ်ကြီးဖြစ်၍နေသဖြင့် အင်းဝ နေပြည်တော်၏ လှသော ပ၊ သော ဂုဏ်အင်္ဂါ အဝဝတို့ သည် ချီးပ၍ ကုန်နိုင်နိုးအံ့မထင်။

ဤကဲ့သို့ ဂုဏ်အင်္ဂါအဝဝတို့ဖြင့် ပြည့်စုံသော ရတနာပုရ ရွှေအင်းဝ၏ သီတင်းဝါလ ကင်းလွတ်သော သီတင်းကျွတ်လပြည့်နေ့အသွင်အပြင်သည် ခါတိုင်း ထက် သာယာ၏။ လှ၏။ တင့်တယ်၏။ ပို၍လည်း ရှုမော ဖွယ်ကောင်း၏။ ဆွတ်ပျံ့စဖွယ်လည်း ကောင်း၏။

တူရာသီ လသီတင်းကျွတ်ဖြစ်သည့်အတိုင်း တစ်ရံတစ်ခါတွင် မြောက်ပြန်လေ ဆော့လောင်းသဖြင့် အပေါင်းသောသစ်ပင်တို့သည် ပျော့ပျောင်းညွတ်ညောင်း ၍ နွဲ့နှောင်းသော အသွင်ကို ပြကြကုန်၏။ ညဉ့်ဦးအခါ တွင်လည်း အဿဝဏီနက္ခတ်နှင့် ဖိုးလကြော့ရှင်း စန်းယုန်မင်းတို့သည် ယှဉ်၍ ထွန်းလင်းပြည့်ဖြိုးကြ ပေသည်။ တင့်တယ်သော ရေမျက်နှာပြင်ထက်မှာလည်း လှ၊ ယဉ်၊ နုတို့ဖြင့် စု၍နေသော ကြာမျိုး ငါးပါးတို့သည် ပွင့်ကြကုန်၏။

အကျင့်သီလကို မြင့်မြတ်စွာ ထားကြရသော ဤသီတင်းကျွတ်လပြည့်နေ့တွင် ဧကရာဇ်မင်းမြတ်

သည် သိကြားတုယင် အင်္ကျီကိုဝတ်ဆင်လျက် လွတ်တော်သို့ တက်၍ မင်းညီမင်းသား၊ မိဖုရား၊ မှူးမတ်အစုံအညီနှင့် လွတ်သဘင်ကို ဖွင့်လေသည်။ ထို့နောက် ဥပုသ်သီတင်းသီလ တို့ကို ဆောက်တည်၍ အလှူဒါနတို့ကို ပြုကြလေသည်။ မြို့တွင်း၊ မြို့ပြင်မှာလည်း မီးနီ၊ မီးဝါ၊ မီးစိမ်း၊ မီးပြာ၊ မီးရောင်စုံတို့ဖြင့် ထွန်းညှိကြကုန်၏။ ပူဇော်ကြကုန်၏။ မြို့၏ဗဟိုတွင်မူ မြင်းမိုရ်တောင်ပုံသဏ္ဍာန်ကို ရည်၍ ပြုလုပ်ကြသော မီးမြင်းမိုရ်ဖြင့်လည်း ပူဇော် သဏ္ဍာရ ပြုကြကုန်၏။

သီတင်းကျွတ်လပြည့်ကျော် ၁ ရက်နှင့် ၂ ရက် နေ့များတွင်မူ ဧကရာဇ်မင်းမြတ် သည် ရတနာကိုးပါးကို စီခြယ်အပ်သော ရတနာတုယင်နှင့် မကိုဋ်တော်များကိုဆင်၍ မိဖုရားကြီးမှာလည်း မဟလ္လာဘာ တန်ဆာ သို့မဟုတ် သဏမတ္တ တန်ဆာကို ဝတ်ဆင်လျက် မြေနန်းဥကင်သို့ထွက်တော်မူပြီးလျှင် မင်းညီ မင်းသား ဆွေတော် မျိုးတော် မှူးမတ် သူဌေး တို့၏ ကန်တော့ခြင်းကို ခံယူတော်မူလေသည်။ ဧကရာဇ်မင်းသည် ထိုကန်တော့ပွဲတွင် ထီးဖြူတော် ရှစ်စင်းကို ဖွင့်၍ အခြားသောမင်းတို့က ရွှေပန်း၊ ရွှေပေါက်ပေါက်များ ဆက်သ၍ ကန်တော့လာရောက်ကြသည်ကို ခံယူတော်မူလေသည်။

ဆင်က၊ မြင်းက လုပ်ဆောင်ရသော အမှုထမ်းတို့ကလည်း ဤသီတင်းကျွတ်တွင် ကတော်များ အသစ် ဆက်သွင်းရသည်။ မင်းစီး ကတော်ကိုကား ထီးရံ၊ နန်းရံ မဟာရာဇာ စော်ဘွားများက ဆက်ရ၏။ မှူးမတ် အမှုထမ်းတို့စီးရန် ကကိုကား၊ ကတော်လုပ် အမှုထမ်း တို့က သွင်းရသည်။

ဤမျှမကသေး၊

ပြုသမျှဒါနတို့ကိုလည်း ထီး၊ တံခွန်၊ ကြက်လျှာတို့ မြိုင်ဆိုင်စွာပူဇော်၍ စိတ်ထား ကြည်လင် သန့်ရှင်းစွာထားကြပြီးလျှင် ရေစက်ချ အမျှပေးဝေကြလေကုန်သည်။ ဤအခါ တွင် ဒါန သီလ၏ တန်ခိုးအရှိန်အဝါတို့သည် အထက်ဘဝဂိုဏ်းသို့ ထွင်းဖောက်ကာ သွား သည်နှင့်အမျှ ရွှေပြည် ရွှေဝန်ကြီးသည်လည်း သီရိ အကြိမ်ကြိမ်ဖြင့် ဂုဏ်သိမ်တင့်ဆန်း ပွင့်လန်းခြင်း ဖြစ်ပါလေတော့သတည်း။

မြရွှေသော်

(၁၉၅၇ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာထုတ် မြဝတီမဂ္ဂဇင်းတွင် ဖော်ပြနိုင်ခဲ့သည့် ဆောင်းပါးကို မူရင်းအတိုင်း ကူးယူဖော်ပြပါသည်။)

တစ်နေ့မှာ နေထိုင်ရာ နေရာမှာ အိပ်ရာထဲမှာ အိပ်နေစဉ်မှာ

အိပ်ရာထဲမှာ အိပ်နေစဉ်မှာ

“ကလေးယူတာ၊ မယူတာက
မိသားစုတစ်ခုချင်းရဲ့ ကိစ္စဆိုတော့
အခုလည်း အဲဒီအတိုင်းပဲ ဆက်ရှိသင့်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့
အစိုးရတွေက လျင်မြန်တဲ့ လူဦးရေအပြောင်းအလဲတွေကို
ဂရုစိုက်သင့်တယ်။”

အာရှဒေသမှာလည်း လူဦးရေတိုးတက်မှု အလားအလာ ဆိုးသည်ထက်ဆိုးလာကြ ပါတော့မယ်။

ကိုရီးယားက ၃၁နှစ်အရွယ် စားဖိုမှူးတစ်ယောက်က အာရှဒေသမှာ အမျိုးသမီးတွေ ကို ဘယ်လိုသဘောထားကြ၊ ဆက်ဆံကြသလဲဆိုတာ မေးခွန်းထုတ်ရင်း ကြီးပြင်းလာခဲ့ပါ တယ်။ အိမ်မှာနေနေတဲ့ သူ့အမေအတွက် သူ့စိတ်မကောင်းဘူး။ သူ့ကိုယ်သူတော့ အမျိုးသမီး ရေးဝါဒီတစ်ယောက်လို့ မြင်တယ်။ ဒါပေမဲ့ သူ့သဘောထားတွေပြောင်းနေပြီ။ အွန်လိုင်းမှာ အမျိုးသမီးတက်ကြွလှုပ်ရှားသူတွေကိုတွေ့တဲ့အခါ တချို့အမျိုးသမီးတွေက အမျိုးသား တွေကို သိက္ခာချ လှောင်ပြောင်ရေးသားကြတာကို တွေ့ရတော့ အတော်လန့်သွားတယ်။ ဖိုသဘာဝကို တိုက်ခိုက်တယ်လို့ မြင်တယ်။ ၂၀၁၀ ပြည့်လွန်နှစ်တွေကတည်းက ကိုရီးယားမှာ အမျိုးသားတွေက ပိုရှေးဆန်လာကြပြီး အမျိုးသမီးတွေက ပိုလစ်ဘာရယ်ဆန်လာကြတယ်လို့ မြင်တယ်။

တိုးတက်တဲ့နိုင်ငံတွေမှာ အမျိုးသားနဲ့ အမျိုးသမီး ကွာခြားချက်က ပိုကြီးလာနေတယ်။ အရှေ့အာရှမှာ အမျိုးသမီးတွေက ပညာပိုတတ်လာ၊ အလုပ်အကိုင်အတွက်အချင်းချင်း အပြိုင်အဆိုင်လုပ်ကြ၊ ကလေးမလိုချင်ကြတဲ့အချိန်မှာ အမျိုးသားတွေက လူ့အဖွဲ့အစည်းနဲ့ လိုက်လျောညီထွေ မဖြစ်ကြဘူး။

၂၀၂၁ ခုနှစ်က စစ်တမ်းတစ်ခုအရ အသက် ၂၀ အရွယ် ကိုရီးယားလူငယ်တွေ ၇၉ ရာခိုင်နှုန်းက သူတို့ကို နှိမ်တယ်လို့ ခံစားကြရပါသတဲ့။ ဂျပန်မှာတော့ အသက် ၁၈ နှစ်နဲ့ ၃၀ ကြားလူငယ်တွေ ၄၃ ရာခိုင်နှုန်းက မဟာအမျိုးသမီးဝါဒကို မုန်းတီးကြပါသတဲ့။ ဒီလို ဖြစ်ရတာဟာ တကယ်တော့ မဆန်းဘူး။

အရှေ့အာရှမှာ မိသားစုအများစုက ဖခင်အုပ်စိုးတာပါ။ ချမ်းသာတဲ့နိုင်ငံ ၂၉ နိုင်ငံက လုပ်ငန်းခွင်တွေကို လေ့လာကြည့်တော့ အမျိုးသမီးတွေကို ဆက်ဆံပုံက ဂျပန်နဲ့ တောင် ကိုရီးယားမှာ အဆိုးဆုံးတဲ့။ အိုအီးစီချမ်းသာတဲ့နိုင်ငံတွေထဲမှာ တောင်ကိုရီးယားက အဆိုးဆုံး တဲ့။ အမျိုးသမီးတွေရဲ့လုပ်ခက အမျိုးသားတွေထက် ၃၁ ရာခိုင်နှုန်း လျော့နည်းပြီး ဂျပန်မှာက ၂၁ ရာခိုင်နှုန်း လျော့နည်းတယ်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်က စစ်တမ်းတစ်ခုအရ တောင်ကိုရီးယား ၇၂ ရာခိုင်နှုန်းက အိမ်မှာ ကလေးထိန်းနေတဲ့သူကို အမျိုးသားလို့မထင်ကြဘူး။

ဒါတောင်မှ ဒေသအတွင်းမှာ အမျိုးသမီးတွေရဲ့အခြေအနေ အများကြီးတိုးတက်လာ ခဲ့တာပါ။ အရှေ့အာရှမှာ အရင်ကလို သားကို ဦးစားပေးတာတွေ လျော့လာပြီ။ ကျောင်းမှာ သားရော သမီးရော အတူတူပဲလို့ မြင်လာကြပြီ။

တောင်ကိုရီးယား တရုတ်နဲ့ တိုင်ပေတို့မှာ ကောလိပ်တက်တဲ့ ကျောင်းသူက ကျောင်း သား ထက်များလာပြီ။ ဂျပန်မှာက ကျောင်းသားက နည်းနည်းများနေသေးတယ်။ ဂျပန်မှာ လုပ်ငန်းခွင်ဝင်တဲ့အမျိုးသမီးလည်း များလာနေပြီ။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်မှာ အသက် ၂၅ နှစ်နဲ့ ၃၉ နှစ်အကြား အလုပ်လုပ်တဲ့ အမျိုးသမီးက ပထမဆုံးအကြိမ် ၈၀ ရာခိုင်နှုန်း ကျော်လာပြီ။ တောင်ကိုရီးယားမှာက ၂၅ နှစ်နဲ့ ၂၉ နှစ်အကြား အလုပ်လုပ်တာ ၇၄ ရာခိုင်နှုန်းပဲ ရှိသေးတယ်။ ဒီလိုတိုးတက်လာတော့ အဆင်မပြေတာတွေ ရှိလာတယ်။

အမျိုးသားတွေကို ကျောင်းမှာရော အလုပ်ခွင်မှာပါ ထူးချွန်တဲ့အမျိုးသမီးတွေနဲ့ ဝိုင်း

ရံထားကြတယ်။ ကျားမတန်းတူဖြစ်လာပြီလို့ထင်ရတယ်။ ကျားမတန်းတူဖြစ်နေတော့ အမျိုးသမီးတွေကို မြင့်တင်ဖို့လုပ်တဲ့မူဝါဒတွေဟာ မမျှတဘူးလို့ အမျိုးသားတွေက မြင်လာကြတယ်။

အမျိုးသမီးတွေကို အိမ်မှာပဲ မထားချင်ကြပါဘူး။ အိမ်မှာမထားတော့လည်း အဆင်မပြေချင်ဘူး။

အရှေ့အာရှက အမျိုးသားတွေဟာ သူတို့အဖေတွေလောက် ခေတ်ကောင်းကို ဖြတ်သန်းခဲ့ကြရတဲ့သူတွေ မဟုတ်ဘူး။ ဂျပန်ဆို ၁၉၉၁ ခုနှစ်က ဆယ်စုနှစ်နဲ့ချီပြီး တိုးတက်ခဲ့တဲ့ ပူဖောင်းကြီး ပေါက်သွားခဲ့တယ်။ တောင်ကိုရီးယားက ၁၉၉၇ ခုနှစ်မှာ စီးပွားရေးအကျပ်အတည်းနဲ့တွေ့တယ်။ အဲဒီနောက်ပိုင်း မွေးဖွားတဲ့သူတွေက စီးပွားရေးတိုးတက်မှုနှေးတဲ့ ခေတ်တွေနဲ့ ကြုံကြတယ်။ အချိန်ပြည့်လစာယူတဲ့ အလုပ်တွေ လျော့လာပြီး ဆိုးဆိုးဝါးဝါး အလုပ်လုပ်ရတာတွေ အချိန်ပိုင်း အလုပ်လုပ်ရတာတွေ များလာတယ်။

မနှစ်က ဂျပန်မှာ အနှစ် ၄၀ အတွင်း ငွေဖောင်းပွန်းနဲ့ အမြင့်ဆုံးဖြစ်တဲ့ ၃ ရာခိုင်နှုန်း အထိ ရောက်ခဲ့တယ်။ ဒါတောင် ချမ်းသာတဲ့နိုင်ငံတွေမှာ အနိမ့်ဆုံးလို့ ဆိုနိုင်တယ်။ ပြီးခဲ့တဲ့ ၂ နှစ်မှာ အမှန်လုပ်ခလစာတွေ ကျဆင်းကုန်တယ်။

တောင်ကိုရီးယားမှာ ကျောင်းမတက် စာမသင် သင်တန်းမတက်ကြတဲ့ လူငယ်တွေ ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်မှာ ၈ ရာခိုင်နှုန်းကနေ ၂၁ ရာခိုင်နှုန်းအထိ တိုးလာကြတယ်။ အမျိုးသမီးက ၄၄ ရာခိုင်နှုန်း ကနေ ၂၁ ရာခိုင်နှုန်းအထိ ကျသွားတယ်။

အိမ်ထောင်ပြုကြတာက တောင်ကိုရီးယားနဲ့ ထိုင်ဝမ်(တရုတ်-တိုင်ပေ)မှာလည်း အတူတူပဲ။ အိမ်ထောင်မပြုဘဲ ကလေးမွေးတာ အတော်ရှားတယ်။အသက်ကြီး အိုမင်းလာရင် ကိုယ့်ကိုပြုစုမယ့်သူက မရှိဘူး။ တောင်ကိုရီးယားမှာ မွေးဖွားနှုန်းက ၀ ဒသမ ၇၂ ဆိုတော့ ကမ္ဘာမှာ အနိမ့်ဆုံးပါ။ ထိုင်ဝမ်(တရုတ်-တိုင်ပေ)က ၀ ဒသမ ၈၇ နဲ့ ဂျပန်က ၁ ဒသမ ၂။

တောင်ကိုရီးယားမှာ တချို့အမျိုးသမီးတွေက အမျိုးသားတွေနဲ့ လက်ထပ်ကြဘူး။ အိမ်ထောင်မပြု ကလေးမွေးရုံသာမက၊ အမျိုးသားတွေနဲ့ ချိန်းဆိုတာ လိင်ဆက်ဆံတာ တောင် မလုပ်ကြဘူး။ အမျိုးသားရှိနေရင် မလွတ်လပ်ဘူးလို့ မြင်ကြတယ်။

အွန်လိုင်းမှာ အမျိုးသမီးတွေကို စိတ်ဆိုးအောင် ရေးသားကြတာတွေလည်း ရှိတယ်။ အမျိုးသားအခွင့်အရေးအတွက် စည်းလုံးညီညွတ်ကြဖို့ လှုံ့ဆော်တာတွေလည်း ရှိတယ်။ မဟာအမျိုးသမီးဝါဒဟာ စိတ်ရောဂါပါလို့တောင် ပြောကြတယ်။

ကိုရီးယား အမျိုးသမီးငယ်တွေက ရုပ်ဝါဒီဆန်တယ်၊ ထိန်းချုပ်ချင်တယ်၊ အမျိုးသားတွေကို သွေးစုပ်ကပ်ပါးကောင်တွေလို့မြင်ပြီး ခပ်ရှင်းရှင်းနေချင်တယ်ဆိုတဲ့ ဇာတ်ကားတစ်ခု အမျိုးသားတွေကြားမှာ ရေပန်းစားလာတယ်။ ဂျပန်မှာတော့ တွစ်တာ လူမှုကွန်ရက်မှာ စွာနေကြတဲ့ အမျိုးသမီးတွေအကြောင်း လူကြိုက်များတယ်။

အနောက်နိုင်ငံက အမျိုးသမီးကို စိတ်မဝင်စားကြတဲ့သူတွေလို ဂျပန်မှာလည်း အားနည်းတဲ့သူတွေ ရှိတယ်။ ချိန်းတွေ့ကြရင် အမျိုးသမီးတွေမှာပဲ ဆုံးဖြတ်ခွင့်ရကြလို့တဲ့ ရည်းစားတစ်ခါမှမရှိဘူးတဲ့ ၂၅ နှစ်အရွယ် ဂျပန်လူငယ်တစ်ယောက်က ပြောတယ်။ သူ့ကိုယ်သူ ဝင်ငွေခန့်မဲ့သူ အမျိုးသမီးတွေ သဘောမကျမယ့်သူလို့ မြင်တယ်။

တောင်ကိုရီးယားက နိုင်ငံရေးသမားတွေကတော့ ဒီစိတ်တိုတဲ့ လူငယ် မဲဆန္ဒရှင်တွေကို ဆွဲဆောင်ဖို့ကြိုးစားနေကြတယ်။ အခုသမ္မတဟာ လွန်ခဲ့တဲ့ ၂နှစ်လောက်တုန်းက ကျား/မတန်းတူညီရေးဝန်ကြီးဌာနကို ဖျက်ပစ်မယ်လို့ ကတိပေးခဲ့ဖူးတယ်။ သူက မဟာအမျိုးသမီးဝါဒဟာ ကြံ့ခိုင်တဲ့ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးဆက်ဆံရေးကို ထိခိုက်တယ်လို့မြင်တယ်။

အမျိုးသမီးတက်ကြွသူတွေကို ဆန့်ကျင်ရေးလှုပ်ရှားမှုကြောင့် မွေးနှုန်းတွေကို ကျဆင်းစေတယ်။ တောင်ကိုရီးယားမှာ အစိုးရရဲ့ စစ်တမ်းအရ အသက် ၂၀ နှစ်ကျော်ကိုရီးယား လူငယ် ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းက အိမ်ထောင်ပြုတာ ကလေးယူတာဟာ လူ့ဘဝမှာ လိုအပ်တယ်လို့ မြင်ကြတယ်။ အမျိုးသမီး ၃၄ ရာခိုင်နှုန်းကလည်း သဘောတူကြတယ်။

အိမ်ထောင်ကွဲတွေထဲက အမျိုးသမီး ၃၇ ရာခိုင်နှုန်းက ဖခင်ဆန်တဲ့ အမျိုးသားကို သဘောမကျဆုံးဘဲတဲ့။ အမျိုးသားတွေကလည်းအမျိုးသမီးတက်ကြွသူတွေကို သဘောမကျဆုံးဘဲ လို့ ဆိုပါတယ်။

ကလေးမွေးဖွားနှုန်းတွေကျတော့ နိုင်ငံရေးသမားအတော်များများဟာ အမျိုးသမီးတွေ ကလေးများယူစေမယ့် မူဝါဒတွေအတွက် ငွေကုန်ကြေးကျ အကုန်ခံချင်လာကြတယ်။ ဒေါ်နယ်ထရမ်က သူပြန်အရွေးခံရရင် ထောက်ပံ့ကြေးတွေ ပေးမတဲ့။

ပြင်သစ်မှာ အစိုးရက အခုကို ဂျီဒီပီရဲ့ ၃ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်းကနေ ၄ ရာခိုင်နှုန်းအထိ နှစ်စဉ် မိသားစုကိစ္စတွေအတွက် သုံးစွဲနေရာက မာကရွန်က လူဦးရေအရ လက်နက် ပြန်တပ်ဆင်ချင်သတဲ့။

တောင်ကိုရီးယားက ကလေးတစ်ယောက်မွေးရင် ဒေါ်လာ ၇၀,၀၀၀ အထိ ထောက်ပံ့ကြေးပေးဖို့ ကြံစည်နေပါတယ်။ ဒီလို ကြိုးစားတာတွေ အားလုံးဟာ နားလည်မှု လွဲမှားတဲ့ အပေါ်မှာ အခြေခံထားတာကြောင့် အောင်မြင်မှာ မဟုတ်ပါဘူး။

အစိုးရတွေ ပူပန်တာကို နားလည်လို့ရပါတယ်။ နေရာတိုင်းမှာ မွေးဖွားနှုန်းတွေ ကျဆင်းနေပြီး ချမ်းသာတဲ့ နိုင်ငံတွေမှာ ကလေးနည်းနည်းပဲရှိပါတယ်။ လက်ရှိ မွေးနှုန်းအရဆိုရင် ဝင်ငွေမြင့်နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံက အမျိုးသမီးတစ်ယောက်ဟာ သူ့ဘဝတစ်လျှောက်မှာ ကလေး ၁ ဒသမ ၆ ယောက်သာ ရနိုင်မယ်။

အစ္စရေးကလွဲလို့ ချမ်းသာတဲ့နိုင်ငံတွေမှာ မွေးဖွားနှုန်းဟာ အစားထိုးနှုန်းဖြစ်တဲ့ ၂ ဒသမ ၁ ရာခိုင်နှုန်းအောက်မှာ ရောက်နေကြတယ်။ အဲ့ဒီအစားထိုးနှုန်းမှာက လူဦးရေပြင်ပက ဝင်ရောက်မှုမရှိလည်း တည်ငြိမ်နေတယ်။ လွန်ခဲ့တဲ့ ဆယ်နှစ်အတွင်းမှာက မျှော်လင့်ထားတာထက် ကျဆင်းခဲ့ပါတယ်။

အဆိုးမြင်သူတွေက ဒီအပြောင်းအလဲဟာ လူ့ယဉ်ကျေးမှုကို ထိခိုက်တယ်လို့ ဆိုကြတယ်။ အဲသလောက်ကြီး မဆိုးနိုင်ပေမယ့် ကြီးမားတဲ့လူမှုရေးနဲ့ စီးပွားရေးအပြောင်းအလဲတွေ ဖြစ်လာစေနိုင်ပါတယ်။ ခုနှုန်းအတိုင်းဆိုရင် မျိုးဆက်တွေဟာ သူ့အရင်က မျိုးဆက်တွေထက် လေးပုံတစ်ပုံလောက် ငယ်ကြတော့မယ်။

၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်တုန်းက အသက် ၂၅ နှစ်ကနေ ၆၄ နှစ်အထိ လူ ၁၀၀ ရှိရင် ၆၅ နှစ်ကျော်တာ ၂၆ ယောက်ရှိတယ်။ ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်မှာ နှစ်ဆတိုးမယ်။ တချို့နေရာတွေမှာ

ပိုဆိုးမယ်။ မွေးနှုန်း ၀ ဒသမ ၇ သာရှိတဲ့ တောင်ကိုရီးယားမှာ ဒီရာစုနှစ်ကုန်ရင် လူဦးရေက ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းကျမယ်။

ကလေးယူတာ၊ မယူတာက မိသားစုတစ်ခုချင်းရဲ့ကိစ္စဆိုတော့ အခုလည်း အဲဒီအတိုင်းပဲ ဆက်ရှိသင့်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အစိုးရတွေက လျင်မြန်တဲ့ လူဦးရေအပြောင်းအလဲတွေကို ဂရုစိုက်သင့်တယ်။

အိုမင်းလာတာနဲ့ လူဦးရေလျော့ကျသွားတာတွေဟာ တိုးတက်မှုအရှိန်နဲ့ စစ်အင်အားကို လျော့ကျစေပါတယ်။ အသက်ကြီးသူတွေအတွက် ပင်စင်နဲ့ ဆေးကုစရိတ်ပေးဖို့ အခွန်ဆောင်ဖို့ လိုပါမယ်။

လူဦးရေတိုးတာလိုလားတဲ့မူဝါဒတွေက သူတို့အတွက် အကျိုးရှိပါတယ်။ ဆင်းရဲတဲ့ မိဘတွေကို ထောက်ပံ့ရင် ကလေးဆင်းရဲတာ လျော့သွားတယ်။ ကလေးကို စောင့်ရှောက်နိုင်တဲ့ အမေတွေဟာ အလုပ်လုပ်နိုင်တယ်။ ဒါပေမဲ့ အစိုးရတွေက ကလေးပိုမွေးနိုင်အောင်တော့ မလုပ်နိုင်ဘူး။ ဘာကြောင့် လူဦးရေကျဆင်းရတယ်ဆိုတာ သုံးသပ်တာမှားယွင်းနေတယ်။ ဖြေရှင်းဖို့ကြိုးစားတဲ့ ပြဿနာထက်လည်း စရိတ်စက ကြီးမားနိုင်တယ်။

မွေးဖွားနှုန်းကျတာ အလုပ်လုပ်တဲ့မိခင်တွေက ကလေးမယူကြသေးလို့ဆိုပြီး ထင်ကြတယ်။ ကလေးယူနိုင်တဲ့ သက်တမ်းမကုန်မီ ကလေးယူချိန် မရလို့ပေါ့။ ဒါကြောင့် အခွန်တွေ လျော့၊ ထောက်ပံ့ကြေးပေးတာတွေ လုပ်တာ။ အမျိုးသမီးတစ်ယောက်ဟာ အလုပ်လုပ်ချိန်နဲ့ ကလေးယူချိန် ရွေးစရာ မလိုတော့ဘူးပေါ့။

ဒါပေမဲ့ ဒါက အဓိကမကျဘူး။ တက္ကသိုလ်ဘွဲ့ရတွေ နောက်ကျမှ ကလေးယူပေမယ့် နည်းပါတယ်။ အမေရိကန်မှာ သားဦးရဲတဲ့အသက်ဟာ ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်တုန်းက ၂၈ နှစ် ဖြစ်ခဲ့ပြီး အခုတော့ အသက် ၃၀ မှာ သားဦးရဲကြတယ်။ လွန်ခဲ့တဲ့ ဆယ်နှစ်အတွင်း ကလေးရခဲ့ကြတဲ့ တခြားအမျိုးသမီးတွေရဲ့ကလေးအရေအတွက် အတူတူပဲ။ ပုံမှန်မိသားစု အရွယ်အစား

“အိုမင်းလာတာနဲ့ လူဦးရေလျော့ကျသွားတာတွေဟာ တိုးတက်မှုအရှိန်နဲ့ စစ်အင်အားကို လျော့ကျစေပါတယ်။ အသက်ကြီးသူတွေအတွက် ပင်စင်နဲ့ ဆေးကုစရိတ်ပေးဖို့ အခွန်ဆောင်ဖို့ လိုပါမယ်။”

တွေချည်းပဲ။ နည်းနည်းလေးပဲ လျော့တယ် ဘာမျှမကွာဘူး။

ကလေးယူတာ ကျဆင်းတာက လူငယ်နဲ့ဆင်းရဲ တဲ့ မိသားစုတွေက ကလေးယူချိန် နောက်ကျနေတော့ ကလေးရတဲ့ အရေအတွက် နည်းသွားတာပါ။

၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်နောက်ပိုင်း အမေရိကန်မှာ မွေးဖွားနှုန်းကျရတာ တစ်ဝက်လောက်ဟာ ၁၉ နှစ်အောက် အမျိုးသမီးတွေ မွေးနှုန်းကျလို့ပါ။ ကောလိပ်တက်တဲ့သူ ပိုများလာတာကိုး။ အထက်တန်းကျောင်းကထွက်တဲ့ သူတွေလည်း ကလေးရတာ နောက်ကျတယ်။ ၁၉၉၄ ခုနှစ်တုန်းက ဘွဲ့မရဘဲ ပထမအကြိမ် မိခင်ဖြစ်တာ ပျမ်းမျှအသက် ၂၀ မှာပါ။ အခုကျတော့ ဘွဲ့မရတဲ့ မိခင် သုံးပုံနှစ်ပုံဟာ အသက် ၂၀ ကျော်တာတောင် ကလေးမရကြသေးပါဘူး။

ဒါကြောင့် တချို့နိုင်ငံရေးသမားတွေက အမျိုးသမီးငယ်တွေ ကလေးရကြဖို့ ဦးတည်လာကြတယ်။ ဆင်းရဲသားအမျိုးသမီးတွေက ငွေနဲ့ဆွဲဆောင်ရတာ ပိုလွယ်သကဲ့။ ဒါပေမဲ့ သူတို့ကိုပဲ ဦးတည်မယ်ဆိုရင် သူတို့အတွက်လည်းမကောင်း၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက် လည်း မကောင်း။ ဆယ်ကျော်သက်ဘဝမှာ ကိုယ်ဝန်ဆောင်ရင် မိခင်ရောကလေးပါ ဆင်းရဲ မယ်၊ ကျန်းမာရေးထိခိုက်မယ်။ ဆယ်ကျော်သက်တွေ မလိုချင်တဲ့ ကိုယ်ဝန်တွေရကြလို့ အဲ့ဒီအစီအစဉ်ကို ဖျက်သိမ်းပြီး ကျောင်းတက်ခိုင်း၊ အလုပ်လုပ်ခိုင်းရတယ်။

အခုလို အားထုတ်တာတွေရယ်၊ ကျား/မ ညီမျှရေး အစီအစဉ်တွေရယ်ဟာ စစ်ပြီး ခေတ်မှာ အအောင်မြင်ဆုံး ပြည်သူ့ရေးရာမူဝါဒတွေ ဖြစ်ခဲ့ကြပါတယ်။ ဟန်ဂေရီတို့၊ ရုရှား တို့လို လစ်ဘရယ် မဆန်တဲ့ တချို့အစိုးရတွေကကျတော့ ဒီတိုးတက်မှုတွေကို အာရုံမစိုက် ပါဘူး။ ဒါပေမဲ့ ငွေတွေ ပုံအောသုံးနေပေမယ့် ကလေးတွေတော့ တိုးမလာတဲ့ လက်တွေ့ ပြဿနာနဲ့ ရင်ဆိုင်ကြရပါတယ်။

ဆွီဒင်ဟာ ကလေးစောင့်ရှောက်မှုအတွက် ရက်ရက်ရောရောသုံးပေမယ့် မွေးဖွားနှုန်း က ၁ ဒသမ ၇ ပဲရှိပါတယ်။ ကလေးတစ်ယောက်တိုးလာဖို့ ငွေအတော်လိုပါတယ်။

ပိုလန်နဲ့ပြင်သစ်မှာ ကလေးတစ်ယောက်တိုးမွေးဖို့ ဒေါ်လာတစ်သန်းကနေ နှစ်သန်း အထိကုန်တယ်။ နိုင်ငံတချို့ပဲမက်လုံးကို တုံ့ပြန်နိုင်ကြတယ်။ အမေရိကန်ကလေးတွေရဲ့ ရှစ်ရာခိုင်နှုန်းပဲ ဘွဲ့မရရှိတဲ့ မိဘတွေက မွေးပြီး ဘွဲ့ရသူတွေ ဖြစ်လာကြတယ်။

အစိုးရက ဘာလုပ်နိုင်သလဲ

ကျွမ်းကျင်မှုမြင့်မားတဲ့သူတွေ ပြည်ပက ဝင်ရောက်လာရင်တော့ ငွေကုန်ကြေးကျ သက်သာနိုင်ပေမယ့် တစ်ကမ္ဘာလုံး လူဦးရေကျဆင်းနေလေတော့ တစ်သက်လုံးတော့ မဖြစ်နိုင်ဘူး။ နိုင်ငံအတော်များများက လူမှုအပြောင်းအလဲတွေနဲ့ လိုက်လျောညီထွေဖြစ် အောင် လုပ်ကြရမှာ။ ချောမွေ့အောင် လုပ်ကြရမှာ။

အထောက်အပံ့တွေ ရက်ရက်ရောရောပေးနေကြတဲ့ ပြည်တော်သာနိုင်ငံတွေက လည်း ပြန်စဉ်းစားကြဖို့ ကောင်းတယ်။ ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာ အကုန်သက်သာအောင် အသက် ကြီးတဲ့သူတွေကလည်း နောက်ပိုင်းမှာ အလုပ်ပြန်လုပ်နိုင်ပါတယ်။

နည်းပညာသစ်တွေ တီထွင်အသုံးချတာကိုလည်း အားပေးသင့်တယ်။ ဒါဆိုရင် လူဦးရေနည်းလာပေမယ့် စီးပွားရေးအဆောက်အအုံတစ်ခုလုံး ထုတ်လုပ်မှုစွမ်းအားလည်း တိုး၊ သက်ကြီးရွယ်အိုတွေကိုလည်း စောင့်ရှောက်နိုင်ပါမယ်။

၂၀ ရာစုနှစ်လယ်တုန်းက ပန်းကန်ဆေးစက်တို့၊ အဝတ်လျှော်စက်တို့ပေါ်လာတာ ထက် အိမ်ထောင်စုသုံးနည်းပညာအသစ်တွေက မိဘတွေကို အကူအညီပေးမှာပါ။ နှိုင်းယှဉ် ကြည့်ရင် ကလေးတိုးပွားအောင်လုပ်တဲ့ မူဝါဒတွေက စရိတ်လည်းကြီး၊ နောက်ပြန်ဆွဲတဲ့ အမှားတွေလည်း ဖြစ်နေတာ တွေ့ရတယ်။

ခင်မောင်ညို(ဘောဂဗေဒ)

Ref:

- အီကောနောမစ် (၂၃-၅-၂၀၂၄)
- အီကောနောမစ် (၂၇-၆-၂၀၂၄)

၂၉၆ ၁၂၉

၂၉၆ ၁၂၉

“နိုင်ငံတစ်ခု၊ ဒေသတစ်ခုနှင့်
ကမ္ဘာကြီး၏စီးပွားရေးအခြေအနေကို လေ့လာခန့်မှန်း
တွက်ချက်၍ စားသုံးသူများ၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်များ၊
စီးပွားရေးပညာရှင်များနှင့် ပေါ်လစီချမှတ်သူများ
ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ကောင်းမွန်စွာချမှတ်နိုင်ရန်
ကူညီပံ့ပိုးပါသည်။”

တိုင်းပြည်စီးပွားရေးနှင့် ဘောဂဗေဒပညာရပ်ကိုလေ့လာရာတွင် စီးပွားရေးပညာရှင်များ၊ နိုင်ငံရေးသိပ္ပံပညာရှင်များ၊ နိုင်ငံစီးပွားရေးမူဝါဒချမှတ်သူများသည် မက်ခရိုဘောဂဗေဒ (Macroeconomics) နှင့် မိုက်ခရိုဘောဂဗေဒ (Microeconomics) သီအိုရီများကို အခြေခံ၍ စီးပွားရေးမူဝါဒများကို ချမှတ်ပါသည်။

မက်ခရိုဘောဂဗေဒသည် အထက်မှအောက်သို့လေ့လာခြင်းဖြစ်၍ မိုက်ခရိုဘောဂဗေဒသည် အောက်မှအထက်သို့ ချဉ်းကပ်လေ့လာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဘောဂဗေဒပညာရပ်နှင့် စီးပွားရေးအခြေခံ သဘောတရားများစွာကို ပညာရှင်မြောက်မြားစွာတို့သည် သီအိုရီများဖြင့်ပုံဖော်ရေးသား ဖြေရှင်းပြောဆိုနေသောကြောင့် အများပြည်သူများအတွက် လက်လှမ်းမမီသည့်ဘာသာရပ် ဖြစ်ခဲ့ရပါသည်။

မက်ခရိုဘောဂဗေဒ

မက်ခရိုဘောဂဗေဒ (Macroeconomics) အကြောင်းကို ရိုးရှင်းစွာ ဥပမာပေးဖော်ပြရမည်ဆိုလျှင် မက်ခရိုဘောဂဗေဒသည် သစ်ပင်ကြီးငယ် အများအပြားပေါက်ရောက်နေသော သစ်တော (Forest) တစ်ခုကို လေ့လာခြင်းအသွင်သဏ္ဍာန် ဖြစ်ပါသည်။

မက်ခရိုဘောဂဗေဒသည် စီးပွားရေးတစ်ရပ်လုံး၏ သဘာဝကိုလေ့လာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံတစ်ခု၊ ဒေသတစ်ခုနှင့် ကမ္ဘာကြီး၏စီးပွားရေးအခြေအနေကို လေ့လာခန့်မှန်းတွက်ချက်၍ စားသုံးသူများ၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်များ၊ စီးပွားရေးပညာရှင်များနှင့် ပေါ်လစီချမှတ်သူများ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ကောင်းမွန်စွာချမှတ်နိုင်ရန် ကူညီပံ့ပိုးပါသည်။

မက်ခရိုဘောဂဗေဒသည် နိုင်ငံစီးပွားရေးတိုးတက်မှုနှုန်း၊ ကုန်ဈေးနှုန်းတည်ငြိမ်အောင်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ငွေဖောင်းပွမှုနှုန်း၊ အတိုးနှုန်း၊ အလုပ်လက်မဲ့နှုန်း၊ ထုတ်ကုန်သွင်းကုန်ပမာဏ၊ ငွေကြေးဈေးကွက်၊ ငွေလဲလှယ်နှုန်း စသည့် လက်ရှိဖြစ်ပေါ်နေသော စီးပွားရေးဈေးကွက်အခြေအနေနှင့် စီးပွားရေးအခြေခံအဆောက်အအုံများကို လေ့လာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

မက်ခရိုဘောဂဗေဒပညာသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးကြီးထွားမှုကို ဆုံးဖြတ်သည့်တွန်းအားများကို သုံးသပ်နိုင်သည်။ မက်ခရိုစီးပွားရေးဆိုင်ရာပြဿနာများကို နားလည်ရန် ဆန်းစစ်အဖြေရှာ၍ နိုင်ငံ၏စီးပွားရေးကြီးထွားမှုကို အမြင့်ဆုံးရယူနိုင်ရန်နှင့် စီးပွားရေးတိုးတက်မှုကို ကာလကြာရှည်စွာ ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ရန် လေ့လာသုံးသပ်အဖြေရှာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

မက်ခရိုဘောဂဗေဒပညာသည် နိုင်ငံ၏ဝင်ငွေ (GDP)၊ နိုင်ငံသားများ၏စုဆောင်းငွေ၊ ပြည်တွင်းပြည်ပရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု၊ အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းအသစ်ဖန်တီးမှု၊ နိုင်ငံတွင်းစုစုပေါင်းအလုပ်အကိုင်၊ အလုပ်လက်မဲ့နှုန်း၊ နိုင်ငံတွင်းဝယ်လိုအား၊ ရောင်းလိုအားနှင့် အထွေထွေဈေးနှုန်း၊ ဝင်ငွေနှင့်ထွက်ငွေ ကွာခြားချက်အစရှိသည့် စီးပွားရေးစနစ်တစ်ရပ်လုံးကို ကိုင်တွယ်သည်။

မိုက်ခရိုဘောဂဗေဒ

မိုက်ခရိုဘောဂဗေဒ (Microeconomics) သည် သစ်တောအတွင်းပေါက်ရောက်နေသော (Trees) သစ်ပင်တစ်ပင်ချင်း သို့မဟုတ် သစ်ပင်အစုအဖွဲ့လေး များကို လေ့လာခြင်း သဘောတရား ဖြစ်ပါသည်။

မိုက်ခရိုဘောဂဗေဒတွင် မိုက်ခရိုဆိုသည့် စကားလုံး၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်အရ အသေးစိတ်ကို လေ့လာအာရုံစိုက်၍ ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ပါသည်။ မိုက်ခရိုဘောဂဗေဒပညာသည် အိမ်ထောင်စုတစ်ခု၊ ကုမ္ပဏီတစ်ခု သို့မဟုတ် လုပ်ငန်းတစ်ခုကဲ့သို့သော စီးပွားရေးယူနစ်တစ်ခုချင်းအပေါ် အဓိကထားသည်။

မိုက်ခရိုဘောဂဗေဒတွင် စီးပွားရေးအင်အားစု တစ်ခုချင်းစီနှင့် ဈေးကွက်၊ ဈေးကွက်အတွင်း အချင်း ချင်းဆက်နွယ်ဆက်စပ်မှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ရလဒ် အစရှိသော စီးပွားရေး၏ အခြေခံအစိတ်အပိုင်း များကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဘောဂဗေဒ (Economics) သည် ပညာရပ် ဆိုင်ရာ အသုံးအနှုန်းဖြစ်ပါသည်။ စီးပွားရေးသည် ပြည်သူလူထု နေ့စဉ်ထိတွေ့နေရသော လက်တွေ့ဘဝ ဖြစ်ပါသည်။

မက်ခရိုစီးပွားရေး

မက်ခရိုစီးပွားရေး (Marco Business) သည် အခြေခံအဆောက်အအုံသဖွယ်ဖြစ်သော အင်အား ကြီးမားသော အစိုးရပိုင်ကော်ပိုရေးရှင်းကြီးများ၊ အကြီးစားစက်မှုလုပ်ငန်းကြီးများ၊ ဆောက်လုပ်ရေး ကုမ္ပဏီကြီးများ၊ ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့တူးဖော် ချက်လုပ်ဖြန့်ချိရေးလုပ်ငန်းများ၊ စားသုံးကုန်နှင့် လူ သုံးကုန်ပစ္စည်းထုတ်လုပ်ရေးကုမ္ပဏီကြီးများ၊ နိုင်ငံ တကာကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးကုမ္ပဏီကြီးများ၊ ဘဏ် များနှင့်အာမခံကုမ္ပဏီကြီးများသည် စီးပွားရေး အခြေခံ အဆောက်အအုံများကို ခိုင်မာတောင့်တင်းစေသော လုပ်ငန်းကြီးများ ဖြစ်ပါသည်။ တိုင်းပြည်စီးပွားရေး တည်ငြိမ်အောင် ထိန်းသိမ်းပေးပါသည်။

“မက်ခရိုစီးပွားရေး လုပ်ငန်းကြီးများသည် နိုင်ငံအတွင်းသို့ ငွေကြေးနှင့် အလုပ်အကိုင်များကို စီးဆင်းစေပါသည်။ တိုင်းပြည်၏ သယံဇာတများကို တန်ဖိုးမြှင့်ကုန်ပစ္စည်း အသွင် ကူးပြောင်း စေပါသည်။”

အဆိုပါ မက်ခရိုစီးပွားရေးလုပ်ငန်းကြီးများသည် နိုင်ငံအတွင်းသို့ငွေကြေးနှင့် အလုပ် အကိုင်များကို စီးဆင်းစေပါသည်။ တိုင်းပြည်၏သယံဇာတများကို တန်ဖိုးမြှင့်ကုန်ပစ္စည်း အသွင် ကူးပြောင်းစေပါသည်။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းငယ်များအတွက် အလုပ်အကိုင်အခွင့် အလမ်းများစွာကို တိုက်ရိုက်သော်လည်းကောင်း သွယ်ဝိုက်၍သော်လည်းကောင်း ဖန်တီး ပေးပါသည်။ စီးပွားရေးလမ်းပွင့်စေပါသည်။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကြီးများသည် အသေးစားနှင့် အလယ်အလတ်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ရပ်တည်ရှင်သန် လည်ပတ်နိုင်စေရန်၊ စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများအားလုံး အဆင်ပြေချောမွေ့စွာ လည်ပတ်စီးဆင်းစေရန် အထောက်အကူပြုပါ သည်။

မိုက်ခရိုစီးပွားရေး

မိုက်ခရိုစီးပွားရေး (Micro Business) သည် Micro, Small and Medium Enterprise (MSME) သေးငယ်သောမိသားစုစီးပွားရေး၊ တစ်ပိုင်တစ်နိုင်စီးပွားရေးများနှင့် အလယ် အလတ် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို ဖော်ညွှန်းပါသည်။ ကုမ္ပဏီတစ်ခု သို့မဟုတ် လုပ်ငန်းတစ်ခု ကဲ့သို့သော စီးပွားရေးယူနစ်တစ်ခုချင်းအပေါ် အဓိကထားပါသည်။

သစ်တစ်ပင်ချင်း ရှင်သန်ကြီးထွားလာခြင်းနှင့်အတူ သစ်တောလည်းပိုမိုအားကောင်း လာပါသည်။ ထိုနည်းတူစွာ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းငယ်များအားလုံး ကောင်းမွန်လျှင် နိုင်ငံ စီးပွားရေးလည်း ကောင်းမွန်ပါမည်။

အပြန်အလှန်အကျိုးပြုခြင်း

စီးပွားရေးနှင့် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများသည်လည်း ကျွန်းကိုင်းမှို၊ ကိုင်းကျွန်းမှို အဖို့ပြုနေပါသည်။ စီးပွားရေးကောင်းမွန်မှ အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများ ပေါ်ထွန်းလာ၍ ဝယ်လိုအား၊ ရောင်းအားကောင်းမွန်၍ စီးပွားရေးလည်ပတ်မှု အားကောင်းလာပါမည်။ နိုင်ငံတစ်ခုသည် စီးပွားရေးလည်ပတ်မှု အားကောင်းရပါမည်။ စီးပွားရေးသည် မြင့်ရာမှ နိမ့်ရာသို့ အမြဲမပြတ်စီးဆင်းနေရသကဲ့သို့ နိမ့်ရာမှမြင့်ရာသို့လည်း စုန်တက်ရပါသည်။

သစ်တောများမရှိလျှင်ကမ္ဘာမြေပြင်နှင့်ရာသီဥတု၊ ဂေဟစနစ်များနှင့် လူနေမှုစနစ် တို့သည် တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ပြောင်းလဲသွားပါမည်။ ထိုနည်းတူစွာ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကြီးများ မရှိလျှင် တိုင်းသူပြည်သားများ၏ စားဝတ်နေရေးနှင့် လူမှုစီးပွားရေးစနစ်များ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ပြောင်းလဲသွားပါမည်။

သစ်တောများသည် မိုးပိုမိုရွာသွန်းစေသည်၊ ရာသီဥတုကို မျှတစေသည်။ စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများသည် ကုန်စည်စီးဆင်းမှုအားကောင်းစေ၍ ဆင်းရဲချမ်းသာကွာဟမှုကို မျှတ စေပါသည်။ သစ်တောများသည် မြေဆီလွှာမပျက်မယွင်းရအောင် ကာကွယ်ပေးသည်။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများသည် ပြည်သူများ ဆင်းရဲမွဲတေမှု ကြီးမားခြင်း မဖြစ်ပွားရအောင် ကာကွယ်ပေးသည်။ သစ်တောများသည် စိမ့်စမ်း၊ အင်းအိုင်များသို့ မိုးရေပိုမိုစီးဆင်းစေပါ သည်။ စီးပွားရေးသည် ဈေးကွက်အတွင်းသို့ ငွေကြေးများကို စီးဆင်းစေပါသည်။ တိုင်းပြည် သယံဇာတများကို ဆုံးရှုံးခြင်းမှ ကာကွယ်ပေးပါသည်။ သစ်တောများနှင့်မြေဆီလွှာသည်

ကျွန်းကိုင်းမှ၊ ကိုင်းကျွန်းမှီ ဟူသကဲ့သို့ အပြန်အလှန် အမှီသဟဲပြုနေကြရသည်။ သစ်ပင်များ ကောင်းမွန်ရှင်သန်ကြီးထွားလာစေရန်အတွက် အစာအာဟာရကို မြေဆီလွှာမှ ရရှိကြ သည်။ စီးပွားရေးများ ကောင်းမွန်ရှင်သန်ကြီးထွားစေရန်အတွက် အစာအာဟာရကို အလုပ် အကိုင် လုပ်ငန်းများမှ ရရှိပါသည်။

သစ်တောသည် ရေကိုထိန်းသိမ်းသကဲ့သို့ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများသည် အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းများကို ထိန်းသိမ်းတိုးပွားလာစေ၍ ဝင်ငွေတိုးပွားများပြားစေပါသည်။ ဝင်ငွေ တိုးပွားခြင်းသည် စုဆောင်းငွေများ ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ စုဆောင်းငွေများသည် လူမှုစီးပွားရေး ဘဝကို တည်ငြိမ်စေပါသည်။ စုဆောင်းငွေများ တိုးပွားလာသောအချိန်တွင် ငွေပင်ငွေရင်း ကဲ့သို့ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအတွင်းသို့ ပြန်လည်စီးဝင်သွားစေ၍ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုအား ကောင်းစေပါသည်။

သစ်တောများ ကောင်းမွန်၍သစ်ပင်များ ကောင်းမွန်စွာရှင်သန်ကြီးထွားလာခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ပညာရှင်များစွာ လက်ခံထားပါသည်။ သို့သော် သစ်ပင်များမရှင်သန်၊ အား မကောင်းလျှင်လည်း သစ်တောကြီးတစ်ခု ဖြစ်မလာနိုင်ပါ။ ကောင်းမွန်သောစီးပွားရေး လုပ်ငန်းကြီးများသည် ကုမ္ပဏီငယ်များ ရှင်သန်ကြီးထွားရေးအတွက် အထောက်အကူပြု ပါသည်။ ထိုနည်းတူစွာ ကုမ္ပဏီငယ်လေးများ ရှင်သန်ရပ်တည်နိုင်စွမ်းအားနည်းလျှင် ကုမ္ပဏီ ကြီးများနှင့် စီးပွားရေးအသိုက်အမြုံများ အားမကောင်းနိုင်ပါ။

သစ်ပင်သစ်တောထူထပ်သော နေရာဒေသများသည် ရာသီဥတုကောင်းမွန်သကဲ့ သို့ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ထူထပ်ကောင်းမွန်သောဒေသနိုင်ငံများသည် ချမ်းသာကြွယ်ဝ ပါသည်။

ထူထပ်သောသစ်တောများသည် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များကို ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်သကဲ့ သို့ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ထူထပ်များပြား အားကောင်းသောနိုင်ငံများသည် စီးပွားရေး ကပ်ဆိုးများကို ကြံ့ကြံ့ခံတွန်းလှန်နိုင်စွမ်းရှိပါသည်။

အငြင်းပွားဖွယ်ပြဿနာသည် သစ်တောတစ်ခုဖြစ်အောင် အရင်ပြုစုပျိုးထောင် ရမည်လား၊ သစ်တစ်ပင်ချင်းရှင်သန်ကောင်းမွန်လာစေရန် အစပျိုးပြုစုပျိုးထောင်ပေးရ မည်လား မေးစရာမေးခွန်း ဖြစ်ပေါ်လာပါသည်။

ဖွံ့ဖြိုးစနိုင်းများအနေဖြင့် စိမ်းလန်းစိုပြည်နေသော သစ်တောကဲ့သို့ အခြေခံကောင်း သော စီးပွားရေးအခြေခံအဆောက်အအုံကောင်းများ အဆင်သင့်မရရှိနိုင်သဖြင့် သစ်ပင် ငယ်လေးများကဲ့သို့သော အသေးစား၊ အလယ်အလတ်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းပေါင်း မြောက်မြား စွာ ဖန်တီး၊ ပြုစုပျိုးထောင်ယူ၍ အင်အားကြီးကော်ပိုရေးရှင်းနှင့် စီးပွားရေးဂရုကြီးများသို့ ပြောင်းလဲ၍ ကောင်းမွန်ကြံ့ခိုင်သော သစ်တောအုပ်အသွင်သဏ္ဍာန်ဖြင့် တိုင်းပြည်စီးပွားရေး နှင့် ပြည်သူလူထုအကျိုးစီးပွားကို အရိပ်အာဝါသကောင်းမွန်စွာ ပေးနိုင်သော စီးပွားရေး အခြေခံအဆောက်အအုံကောင်းများကို အချိန်ယူ၍ တည်ဆောက်ယူရပါမည်။

vWfypGowi fDi fl(Free flow of News) ESh
owi fa&BvD&v(al&ab;oi fl(Free flood of News)

aumzi (ome, Zi f)

“သူတို့မွေးမြူ အသုံးချနေသော သတင်းသမားဆိုသည်တို့ကို
သက်ဆိုင်ရာအစိုးရများက ဖမ်းလျှင်၊ အရေးယူလျှင်
လူ့အခွင့်အရေးတိုက်ပွဲ၊ ဒီမိုကရေစီရပိုင်ခွင့်တိုက်ပွဲ၊
စာနယ်ဇင်းလွတ်လပ်ခွင့်တိုက်ပွဲဆိုသည်များကို
ဖန်တီးလာတော့သည်။”

သတင်း (NEWS) ဟူသည် မကြာမီ၊ လတ်တလောကဖြစ်ပျက်သော အကြောင်းအရာ၊ ဖြစ်ရပ်တစ်ခု၊ ပူပူနွေးနွေးဖြစ်ရပ်တစ်ခု ဖြစ်သည်။ သတင်းဖြစ်ရပ်များက မြို့တိုင်း၊ ရွာတိုင်း တွင်၊ နိုင်ငံတိုင်းတွင် အချိန်နှင့်အမျှဖြစ်ပွားတတ်သဖြင့် သတင်းဖြစ်ရပ်က များလွန်းသည်။ မြန်မာ့ဖြစ်ရပ်သတင်း၊ ကမ္ဘာ့ဖြစ်ရပ်သတင်းက များလွန်း၍ သတင်းတိုင်း စာနယ်ဇင်းများ၊ ရေဒီယို၊ ရုပ်မြင်သံကြား စသော သတင်းမီဒီယာများတွင် အားလုံးထည့်နိုင်။ လူ့အပါအဝင် သတ္တလောကမှ ဖြစ်ပွားနေသော ဖြစ်ရပ်သတင်းများသာမက တော၊ တောင်၊ ရေ၊ မြေ၊ ကောင်းကင်ဝဠာတို့မှ ဖြစ်ပျက်တတ်သော မိုးရွာသွန်းခြင်း၊ ရေကြီးရေလျှံခြင်း၊ မြေပြိုခြင်း၊ ငလျင်လှုပ်ခြင်း၊ ဆူနာမီဒီလှိုင်းများ မြင့်တက်ဖုံးလွှမ်းခြင်း၊ မီးတောင်ပေါက်ကွဲခြင်း၊ မိုးခေါင်ခြင်း၊ အပူချိန်မြင့်မားလွန်ကဲခြင်း၊ အအေးဓာတ်လွန်ကဲခြင်း၊ လေမုန်တိုင်းတိုက်ခြင်း၊ လေဆင်နှာမောင်းတိုက်ခြင်း၊ နှင်းမုန်တိုင်း၊ သဲမုန်တိုင်း၊ ရေခဲမုန်တိုင်းတိုက်ခြင်း စသည့် သဘာဝဖြစ်ရပ် (သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ကျရောက်သော) သတင်းများကလည်း များလွန်း လှပေသည်။

ထို့ကြောင့် သတင်းဖြစ်ရပ်များသည် (၁) လတ်တလော ပူပူနွေးနွေးဖြစ်ပွားသော သတင်းဖြစ်ရပ်မည်။ (၂) လူ့အများမသိသေးသော ဖြစ်ရပ်သတင်းဖြစ်ရပ်မည်။ (၃) လူ့အများ သိသင့်သိထိုက်သောသတင်း ဖြစ်ရပ်မည်။ ထိုအချက် (၃) ချက်နှင့်ညီသော သတင်းများသည် ပင် သတင်းစာမဆွဲအောင်၊ ရုပ်မြင်သံကြား သတင်းလွှင့်ချိန် မလုံလောက်အောင် များပြား လာသည့်အခါ သတင်းတင်ဆက်သူ၊ သတင်းအယ်ဒီတာ (စာတည်း)များက သတင်းတန်ဖိုး (News Values) ကို တွက်ပြီး တန်ဖိုးပိုကြီးသော သတင်းကိုသာ ဖော်ပြနိုင်တော့သည်။ မြန်မာတွင်လည်းကောင်း၊ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများတွင်လည်းကောင်း သတင်းဟူသည် လူတိုင်းသိသင့် သိအပ်၍ လူတို့အလေးဂရုပြုရန်၊ သတင်းဖြစ်ရပ်မှ သင်ခန်းစာ ယူစရာရှိယူရန်၊ ပညာဗဟု သုတယူစရာရှိယူရန်၊ သတင်းအသိများ တိုးပွားလာစေရန် လိုအပ်သဖြင့် သတင်းဟူသည် လူတို့၏ ဦးနှောက်အသိအားတိုးဆေး၊ အသိအာဟာရစာပေ၊ သတင်းမှပေးသော သမိုင်း ဖြစ်ရပ်အဖြစ် လူတို့ အသုံးပြုရပေသည်။ ပညာရှင်တစ်ဦးက ကြိုးပမ်းအားထုတ် ရှာဖွေ စူးစမ်း သုတေသနလုပ်ပြီး မိမိနှင့် သက်ဆိုင်သောပညာရပ်၊ လုပ်ငန်းဆိုင်ရာသတင်းများ ကို အခြေခံလျက် အခြားပညာရှင်တို့ တွေ့ရှိပြီး ပညာရပ်အတတ်ဆိုင်ရာ သတင်းကို သိ သည်နှင့် မိမိက ပိုမိုစူးစမ်းရှာဖွေနိုင်ကြသည်။ ဤသို့ဖြင့် လူသားတို့သည် ကျောက်ခေတ် လူသားယဉ်ကျေးမှုမှ ယနေ့ သိပ္ပံခေတ်၊ အာကာသသိပ္ပံခေတ်၊ နျူကလီးယားခေတ်၊ ကွန်ပျူတာအင်တာနက် အွန်လိုင်းခေတ်၊ ဂြိုဟ်တုဆက်သွယ်ရေးခေတ်၊ မှတ်ဉာဏ်အတု ကို အသုံးပြုသောခေတ်တို့တွင် လူ့လောက၊ လူ့ကမ္ဘာအဆင့်အတန်း တိုးတက်လာခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ လူတို့၏ သတင်းအသိသည် ကမ္ဘာမြေပြင်တစ်ခုလုံးသာမက စကြဝဠာအထိ ထိုးဖောက်သိနိုင်လာကြပေပြီ။ ထို့ကြောင့် သတင်းသည် မရှိမဖြစ်၊ မသိမဖြစ် အဖိုးတန်အသိ ရတနာ ဖြစ်လာရပေသည်။

ရှေးယခင်က ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအသီးသီးတွင် သတင်းရှာဖွေထောက်လှမ်းရယူ၊ စုဆောင်း ကာ လူ့အများကို စေတနာကောင်းဖြင့် သတင်းမှန်အသိပေးသော သတင်းလုပ်ငန်းပေါ်ထွန်း ခဲ့သည်။ နောက်ပိုင်း လူတို့၏ပျော့ညွှံ့လွန်းသော စိတ်ဓာတ်သဘာဝအရ လောဘလွန်၊ ဒေါသ

ကျွဲ၊ မောဟမွန်၊ မာနတံခွန်ထူလာကြသောအခါ လောဘဇောတိုက်ပြီး လူသားချင်း၊ လူမျိုးချင်း၊ နိုင်ငံချင်း တိုက်ခိုက်၊ သတ်ဖြတ်၊ ရှုံးသောနိုင်ငံမှ ရှိသမျှ ဓနဥစ္စာရတနာများ ရေ၊ မြေ၊ သဘာဝ သယံဇာတများ၊ စိုက်ပျိုးမွေးမြူရေး ထွက်ကုန်များကို လုယက်၊ ဓားပြတိုက်သလို ကုပ်သွေးစုပ် ချမ်းသာသောဖြတ်လမ်းနည်းလိုက်လာကြ၏။ ထိုအခါ နယ်ချဲ့ဝါဒ၊ နယ်ချဲ့လုပ်ရပ်၊ နယ်ချဲ့စစ်တပ်၊ နယ်ချဲ့နိုင်ငံများ အတိုင်းအဆမရှိ ချမ်းသာလာကြ၏။ ကျူးကျော်တိုက်ခိုက်ခံ ကိုလိုနီအဖြစ်သိမ်းပိုက် (ကျွန်ပြုခံ) နိုင်ငံမှ လူသားများ ကျွန်ဖြစ်၍ ဆင်းရဲမွဲတေရ၊ မိမိတို့နိုင်ငံချွတ်ခြံကျရ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ နယ်ချဲ့များကလည်း လောဘကို အတောမသတ်နိုင်ကြ၍ ကလိမ်ကကျစ်၊ အလိမ်အညစ်များဖြင့် နယ်ချဲ့ပုံစံသစ်များ ချမှတ်သောင်းကျန်း ဗိုလ်ကျမင်းမူလာကြပေသည်။

ထိုနယ်ချဲ့နိုင်ငံများသည် နိုးကြား၍ အသိကြွယ်သောနိုင်ငံများတွင် သူတို့လိမ်သမှု၊ ညာသမှု၊ ပြောသမှု ယုံကြည်မိသူများ ရရှိအောင် ဝါဒဖြန့်နည်း၊ စိတ်ဓာတ်စစ်ဆင်နည်း၊ ဦးနှောက်ဆေးကြောနည်းများသာမက ဦးနှောက်ကို နဖားကြိုးတပ်ပြီး လိုရာဘယ်ကွေ့၊ ညာကွေ့၊ တည့်တည့်သွား၊ နောက်ဆုတ် စသည်ဖြင့် ခိုင်းစားနိုင်အောင် မုသားသတင်းလိမ်မိဒီယာများကို မွေးမြူပျိုးထောင် လက်ဝါးကြီးအုပ်လာကြသည်။ ဤသို့ဖြင့် နယ်ချဲ့နိုင်ငံများမှ သတင်းမိဒီယာများ၏ အရှက်မရှိသော သတင်းလိမ်၊ သတင်းမှား၊ မုသာဝါဒသတင်းလိမ် ထုတ်လွှင့်ဖြန့်ချိလာကြပေတော့သည်။ မြန်မာတို့သည် ရတနာပုံခေတ်၊ မင်းတုန်းမင်း၊ သီပေါမင်းလက်ထက်ကပင် အင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့စစ်တပ်၏ အကာအကွယ်ဖြင့် အတူပါလာသော လန်ဒန်တိုင်းမ်၊ ဆန်းဒေးတိုင်းမ်၊ လန်ဒန်ဒေးလီးမေးလ်၊ လန်ဒန်ဒေးလီးနယူးစ်၊ အမေရိကန်မှ နယူးယောက်တိုင်းမ် သတင်းစာများ၏ သတင်းလိမ် သတင်းထောက်များက မြန်မာနိုင်ငံကို အင်္ဂလိပ်တို့ ရှောရှောရှူရှူနယ်ချဲ့ သိမ်းပိုက်နိုင်အောင် သတင်းလိမ်များဖြင့် မှိုင်းတိုက်ခဲ့သည်။ (မန္တလေးတက္ကသိုလ်ကျောင်းအုပ် (အငြိမ်းစား) ဆရာကြီး ဦးကိုကိုလေး ရေးသားသော နယူးယောက်တိုင်းမ် သတင်းစာနှင့် သီပေါမင်းစာအုပ် ဖတ်ကြည့်နိုင်ကြပါသည်။ ဤစာရေးသူသည်ပင် ထိုစာအုပ်ကို အကြောင်းပြုပြီး နယ်ချဲ့သတင်းမိဒီယာတို့၏ မုသားမှိုင်းအကြောင်း ဆောင်းပါးလေးငါးခြောက်ပုဒ် ရေးခဲ့ဖူးပါပြီ။)

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း ဂျာမနီနိုင်ငံမှ နာဇီပါတီခေါင်းဆောင် အဒေါ့ဖ် ဟစ်တလာက ဂျာမန်ရေဒီယိုတာဝန်ခံများကို မုသားသတင်းများ နေ့စဉ်၊ ညစဉ် လွှင့်ထုတ်စေပြီး ရန်သူအင်္ဂလိပ်၊ အမေရိကန်၊ ပြင်သစ်တို့ကို ဒုက္ခပေးခဲ့သည်။ ဟစ်တလာက “သတင်းအမှားကို ခဏ ခဏ ဆက်တိုက်လွှင့်ထုတ်ရင် လူတွေက ကြာလာတော့ ဒီလောက်လွှင့်နေတာ မှန်လို့ဖြစ်မှာပေါ့”ဆိုပြီး ယုံသွားလိမ့်မယ်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီး အရင်းရှင်စက်မှုနယ်ချဲ့နိုင်ငံများ၏ ဆရာကြီးအဆင့်ရောက်လာသော အမေရိကန်က ဟစ်တလာကို အတုခိုးပြီး သတင်းလိမ်၊ သတင်းမှား၊ မုသားလုပ်ကြံသတင်းများကို မိဒီယာမျိုးစုံ တစ်ပြုံတစ်ခေါင်းကိုင်၍ ကမ္ဘာကို ညာချင်တိုင်းညာ၊ လိမ်ချင်တိုင်းလိမ်တော့သည်။ ရိုးလွန်း၊ အလွန်းသူများကလည်း လိမ်သမျှ ယုံ၏။

နယ်ချဲ့အင်္ဂလိပ်၊ အမေရိကန်၊ ပြင်သစ် စသည့် ဥရောပမှ နယ်ချဲ့နိုင်ငံများ၏အုပ်စုက ယနေ့တိုင် လောဘဇော အတောမသတ်နိုင်ကြသေးပေ။ သူတို့တွင်မရှိသော၊ မလုံ

လောက်သော ရေနံ စသည့်လောင်စာစွမ်းအင်၊ စက်မှုကုန်ကြမ်း ဓာတ်သတ္တုသယံဇာတ များ ရလိုမှုဖြင့် အကြောင်းပြချင်ရာပြပြီး ကျူးကျော်စွက်ဖက် တိုက်ခိုက်နယ်ချဲ့နေဆဲ ဖြစ်ပေသည်။

နယ်ချဲ့အစိုးရများ အုပ်စိုးသော နိုင်ငံများတွင် နိုင်ငံခြားသားနယ်ချဲ့တို့က မူလဒေသခံ (ကျွန်ပြုခံ) နိုင်ငံသားများကို ဖိနှိပ်ကာ နယ်ချဲ့အစိုးရသက်ဆိုးရှည်ပြီး ထိုနိုင်ငံမှ သယံဇာတ စက်မှုကုန်ကြမ်းများ၊ စိုက်ပျိုးသီးနှံများ၊ ရွှေငွေကျောက်မျက်များကို တာရှည်အပိုင်စီးထုတ်ယူနိုင်ရန် ကြံကြံ၏။ ကျွန်ပြုခံနိုင်ငံသားများက မိမိတို့နိုင်ငံ၊ မိမိတို့လူမျိုး ကျွန်ဘဝမှ လွတ်ရန် စာနယ်ဇင်းများမှ ရေးသားလှုံ့ဆော်၏။ စာပေ၊ တေးဂီတ၊ ရုပ်ရှင်၊ သဘင်တို့မှ ပြည်သူ့ကို နှိုးဆော်တိုက်တွန်း၏။ ထိုအခါ နယ်ချဲ့အစိုးရက ဖိနှိပ်သော ဥပဒေများပြဋ္ဌာန်းကာ ပက်ပက်စက်စက် ဖိနှိပ်၏။ မြန်မာသတင်းစာများ မကြာခဏ ပိတ်ပစ်ခံရ၏။ သတင်းစာဆရာများ ထောင်ချခံကြရ၏။ ဤသို့ဖြင့် မြန်မာစာနယ်ဇင်းသမား၊ စာပေသမားများက စာပေလွတ်လပ်ခွင့်၊ စာနယ်ဇင်း(မီဒီယာ) လွတ်လပ်ခွင့်တောင်းဆို တိုက်ပွဲဝင်ကြရ၏။

ထိုခေတ် ထိုအခါက အင်္ဂလန်အပါအဝင် အနောက်အရင်းရှင်နယ်ချဲ့နိုင်ငံများတွင် ဘုရင်နှင့်ဆွေတော်မျိုးတော်များ (နန်းတွင်းမိသားစု)၊ မျူးကြီးမတ်ရာများအုပ်စု၊ ငွေရှင်မြေရှင် ကျွန်ပိုင်ရှင်များကို သတင်းသမားများက သတင်းမှန်ဖွင့်ရေးပြီး ၎င်းဘုရင်၊ မျူးမတ်၊ မြေရှင်လူတန်းစားတို့ ပြည်သူ့ကို ဖိနှိပ်ပုံတင်ပြကြသည်။ အဆိုပါအာဏာရှင် လူတန်းစား သုံးရပ်ကလည်း စာနယ်ဇင်းများကို ဖိနှိပ်၏။ ဤသို့ဖြင့် သူတို့အရင်းရှင်နယ်ချဲ့နိုင်ငံများမှာ ပင် သတင်းစာလွတ်လပ်ခွင့်တိုက်ပွဲများ ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ အင်္ဂလိပ်ကဗျာဆရာကြီး ဂျွန်မီလ်တန်က ခရစ်နှစ် ၁၆၄၄ ခုနှစ်တွင် သတင်းစာများကို ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်နေသည့် သတင်းဆင်ဆာအဖွဲ့များ ဖျက်သိမ်း၍ သတင်းစာလွတ်လပ်ခွင့်ပေးရန် ကဗျာရေးစပ် တောင်းဆိုခဲ့ရသည်။

အနောက်အရင်းရှင်နယ်ချဲ့သမားများက မိမိတို့နိုင်ငံ ဘုရင်များကို ဆန့်ကျင်တိုက်ခိုက်ကာ ဘုရင်တော်လှန်ရေးဆင်နွှဲပြီး နိုင်ငံအုပ်ချုပ်ရေးအာဏာ၊ ဥပဒေပြုရေးအာဏာ၊ တရားစီရင်ရေးအာဏာများ ခွဲဝေရယူနိုင်သည်နှင့် အရင်းရှင်များသာ ကြီးစိုးသော ပါလီမန်လွှတ်တော်များ၊ ဝန်ကြီးချုပ်ခေါင်းဆောင်သော အရင်းရှင် (နယ်ချဲ့ဝါဒီ) အစိုးရများ၊ အရင်းရှင်စနစ်နှင့် ဘုရင့်ထီးနန်းစည်းစိမ်ကို ကာကွယ်ပေးသော တရားစီရင်ရေးအာဏာများ လက်ဝယ်ကိုင်ပြီး မိမိတို့သည် ပါလီမန်လွှတ်တော်နည်းဖြင့် ဒီမိုကရေစီဝါဒကိုစွဲသည်ဟု ပြောင်လိမ်ပြောင်စားလုပ်ကြတော့သည်။ ထိုအရင်းရှင်တို့၏ ဒီမိုကရေစီပါလီမန်၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များဖြင့် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများစွာကို ကျူးကျော်တိုက်ခိုက် ကျွန်ပြု ကုပ်သွေးစုပ်ကြတော့သည်။ ၎င်းတို့၏ ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီက ကမ္ဘာ့နိုင်ငံတစ်ရာကျော် နှစ်ရာနီးပါးကို ကျွန်ပြုခဲ့၏။ ထိုနိုင်ငံများ၏ လွတ်လပ်ခွင့်၊ အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်ခွင့်ကို ချိုးဖျက်ခဲ့၏။ ထိုနိုင်ငံသားများ၏ ဒီမိုကရေစီပိုင်ခွင့်၊ လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် လူ့အခွင့်အရေးမှန်သမျှ ချိုးဖောက်ကာ ဖိနှိပ်စိုးမိုးဗိုလ်ကျကိုယ်ကျိုးရှာသွားခဲ့ကြ၏။ ကိုလိုနီခေတ် မြန်မာစာနယ်ဇင်းများကို မြန်မာတို့ ရာချီပြီး ထုတ်ကာ နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေး၊ နိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးအတွက် ရေးသားခဲ့ကြ၏။ လွတ်လပ်စွာ သတင်းရေးသားခွင့် တိုက်ပွဲဝင်ရင်း မြန်မာမျိုးချစ်သတင်းစာဆရာများ ထောင်ချခံရ၏။ နယ်နှင်ခြေချုပ်ခံရ၏။ ပြည်နှင်ဒဏ်ခံရ၏။

မန္တလေး ရတနာပုံခေတ် မင်းတုန်းမင်းကြီးလက်ထက်တွင် ရခိုင်၊ တနင်္သာရီနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအောက်ပိုင်းကို နယ်ချဲ့တို့က ကျူးကျော်စစ်နှစ်ကြိမ်တိုက်ပြီး သိမ်းယူခဲ့သည်။ ထိုဒေသများတွင် နယ်ချဲ့အင်္ဂလိပ်ဝါဒဖြန့် သတင်းစာများ ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ မင်းတုန်းမင်းကြီး ကလည်း မြန်မာနိုင်ငံအတွက်၊ မြန်မာတို့အတွက် သတင်းစာတစ်စောင်ထုတ်ဝေရန် ဝန်ကြီး၊ မှူးမတ်များကို တာဝန်ပေးခဲ့သည်။ မြို့ဝန်များ၊ မြို့စားများ၊ နယ်စားများ၊ ဝန်ထောက်များပါဝင် သည့် သတင်းစာထုတ်ဝေရေးကော်မရှင်ကို ကင်းဝန်မင်းကြီးက ဖွဲ့စည်းပေးခဲ့ရာ အချက် ၁၁ ချက်ပါ သတင်းစာတိုက်တော်တည်ဥပဒေ ရေးဆွဲခဲ့သည်။ ယင်းဥပဒေအရ မန္တလေး ရတနာပုံနေပြည်တော်သတင်းစာကို မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၂၃၆၊ တပေါင်းလဆန်း ၁၃ ရက်၊ စနေနေ့၊ ခရစ်နှစ် ၁၈၇၅ ခုနှစ် မတ်လ ၂၀ ရက်၊ စနေနေ့တွင် စတင်ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ရတနာပုံနေပြည်တော်သတင်းစာ ထုတ်ဝေရေးဥပဒေတွင် အချက်အလက် ၁၁ ခု (ပုဒ်မ ၁၁ ခု) ပါရှိရာ အချက်အလက်ပုဒ်မ ၄ တွင် “ဥရောပတိုက်၊ အိန္ဒိယ၊ (နယ်ချဲ့လက်အောက်ရောက် နေသော) ရန်ကုန် စသည်များက မြန်မာနိုင်ငံတော်ကို ထိခိုက်၍ မကောင်းသတင်းရိုက်ထုတ် ခဲ့လျှင် ရှေ့မြို့တော်သတင်းစာတိုက်က ပြန်လှန်ချေဆိုနိုင်ငံတကာကြားသိကြေလည်ယုံကြည် ရန်အကျိုး” ဟု ဖော်ပြသည်။

သတင်းစာလွတ်လပ်ခွင့်နှင့်ပတ်သက်၍ ကမ္ဘာ့အနောက်ခြမ်း အင်္ဂလန်၊ ဥရောပ၊ အမေရိကတိုက်တို့တွင် သတင်းစာလွတ်လပ်ခွင့်တိုက်ပွဲများ ဝင်နေကြချိန် သတင်းစာများ ပိတ်သိမ်းခံနေရစဉ် သတင်းစာဆရာများ ပြည်ပသို့ ထွက်ပြေးခံရစဉ် မြန်မာနိုင်ငံမှ မင်းတုန်း မင်းကြားကြီးက ကမ္ဘာပေါ်တွင် ပထမဆုံးသောသတင်းစာ လွတ်လပ်ခွင့်မိန့်ခွန်းတော်ကြီး ကို အောက်ပါအတိုင်း မိန့်ကြားတော်မူခဲ့၏ -

“ရတနာပုံသတင်းစာတွင် - ငါ ဘုရင်မကောင်းလျှင် မကောင်းသလိုရေး။ မိဖုရားမကောင်းလျှင် မိဖုရားတွေကို ရေး၊ သားတော် သမီးတော်၊ မင်းညီမင်းသားတွေ နည်းလမ်းမကျလျှင် မကျသလိုရေး၊ လွှတ်တော်တရားသူကြီးတွေ လွှဲမှားလျှင် လွှဲမှားသလိုရေး၊ မြို့ဝန်မတရားလျှင် မြို့ဝန်ကိုရေး၊ သတင်းစာမှာ ဘာအပြစ်မှ မရှိစေရ။ နန်းတွင်းကို သတင်းစာတိုက်ကလူတွေ ဝင်စေ ထွက်စေ၊ အဆီးအတား မရှိစေရ”

မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေးကိုရအောင် ဦးဆောင်ကြိုးပမ်းပေးခဲ့သော ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း က နယ်ချဲ့အလိုတော်ရှိသတင်းစာ၊ ကွန်မြူနစ်လက်ဝဲအစွန်းရောက်သတင်းစာဆရာများ က မိမိတို့ ကြားဖြတ်အစိုးရလုပ်ငန်းများကို ဆန့်ကျင်ရေးသားလာကြသဖြင့် ၁၈-၄-၁၉၄၇ ရက်နေ့ နှစ်သစ်ကူးမိန့်ခွန်းတွင် ဤသို့ပြောကြားခဲ့သည်။

“သတင်းစာကိုလည်း ပြောလိုက်မယ်။ ဒီအစိုးရလက်ထက်နဲ့ အခြားအစိုးရ လက်ထက် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်စေချင်တယ်။ ကျုပ်တို့ ဘယ်လိုအစိုးရလဲဆိုတာ သိစေ ချင်တယ်။ ကျုပ်တို့ကို ထောက်ခံချင် ထောက်ခံ၊ အားပေးချင်လည်း အားပေး၊ အတိုက်အခံဝေဖန်ချင်တဲ့ သတင်းစာကလည်း ဝေဖန်၊ သဘောအတိုင်းပဲ။ ဆိတ် လစေ့သတင်းစာလုပ်ချင်လုပ်ကြ။ သို့သော် အစိုးရကို အကြည်ညိုပျက်စေချင်တဲ့ စကားမျိုး၊ တိုင်းပြည်ဆူပူလှုပ်ရှားမယ့်စကားမျိုး၊ မဟုတ်မမှန် လိမ်လည်လှည့်ဖြား ရေးတဲ့ဟာမျိုးတွေကို သည်းခံနိုင်မယ် မဟုတ်ဘူး”

ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း ဦးဆောင်သော ကြားဖြတ်အစိုးရအဖွဲ့မှ ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီး ဒီးဒုတ်ဦးဘချိုကလည်း ၃-၅-၁၉၄၇ ရက်နေ့ နေ့လယ်တစ်နာရီတွင် ပန်းဆိုးတန်း သတင်းစာဆရာအသင်းတွင် သတင်းစာလွတ်လပ်ခွင့်နှင့် တာဝန်အကြောင်း သတင်းစာ ရှင်းလင်းပွဲလုပ်ခဲ့ရသည်။ သတင်းစာဆရာများကို ဆရာကြီးဒီးဒုတ်ဦးဘချိုက နိုင်ငံအခြေ အနေများ ရှင်းပြပြီး သတင်းစာများနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဤသို့ မိန့်ကြားခဲ့သည် -

“လွတ်လပ်ရေးသွားနေတဲ့ လမ်းစဉ်မှာ သတင်းစာဆရာများကလည်း တန်းတူ ဆောင်ရွက်ပြီး တာဝန်ကျေပွန်ကြစေလိုပါတယ်။ ကျွန်တော်ဟာလည်း သတင်းစာ ဆရာဖြစ်လို့ သတင်းစာများရဲ့ လွတ်လပ်ရေးကို အထူးလိုလားသူဖြစ်ခဲ့ရုံမက လွတ်လပ်အောင်လည်း ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါတယ်။ သတင်းစာများက မိမိတို့တာဝန် ဘက်က မကျေပွန်ရင် ဝတ္တရားပျက်ကွက်ပါတယ်။ ယခုအစိုးရမှာ သတင်းစာတိုက် များအပေါ်မှာ ဥပဒေတွေရှိပေမယ့် ဘယ်တော့မှ အရေးမယူခဲ့ဘူး။ မြန်မာပြည် အခြေအနေအလျောက် ရှေ့သွားရမယ့်ခရီးက အရေးကြီးလို့ ကိုယ့်တာဝန်ကိုယ်ယူ ပြီး ဆောင်ရွက်စေချင်ပါတယ်။ သတင်းစာများ တာဝန်သိဖို့ အရေးကြီးသောအချိန် ဖြစ်ပါတယ်။”

“နယ်တွေမှာ မငတ်ဘဲနဲ့ ဆန်လုတဲ့ကိစ္စနဲ့ပတ်သက်ပြီး အစိုးရမှာ ငွေပေါင်း ကျပ် ၇၁ သိန်း ဆုံးရှုံးသွားတယ်။ ဆန်လုတဲ့လူတွေဟာလည်း သူတို့ရတာထက် ဆန်အိတ်တွေကို တံတားခင်းပြီး အလကားဖြစ်ကုန်တာတွေက အတော်များနေ တယ်။ ဒီဒဏ်တွေဟာ တိုင်းသူပြည်သားအပေါ် ပြန်ကျတာပဲ။ ဒီကိစ္စနဲ့ပတ်သက်ပြီး သတင်းစာများက သတိထားစေလိုတာက သတင်းစာထဲမှာ ထောက်ခံတဲ့သဘော မရောက်ဘဲ ဆုံးမတဲ့သဘောရောက်အောင် အမျိုးမျိုးရေးနိုင်ကြပါတယ်။ အချို့ သတင်းစာများကလည်း ဆန်လုခြင်းကို အားကျလာအောင် ရေးကြတယ်”

“အချို့သတင်းစာများဟာလည်း တာဝန်မဲ့ရေးတာတွေ တွေ့ရတယ်။ ဥပမာ မြန်မာပြည်အလယ်ပိုင်းမှာ ဓားပြတွေ သောင်းကျန်းပြီး မိန်းကလေးတွေကို မတရား ပြုကျင့်၊ လူသတ်၊ ပစ္စည်းယူနေတာကိုပဲ သူပုန်ဖြစ်အောင်ရေးကြတယ်။ မိန်းမမြင်းစီး ပြီး ဓားပြတိုက်တယ်ဆိုတာလည်း စုံစမ်းကြည့်တော့ ဘာမှမဟုတ်ဘူး။ ဒီမိန်းမဟာ မြင်းစီးတတ်တာလည်း မဟုတ်ဘူး။ မြောက်ပင့်ရေးသားထားတာ သိရတယ်။ ဒါဟာ လည်း ဓားပြကို အသားပေးသလိုဖြစ်နေတယ်”

“အကယ်လို့ သတင်းစာတွေ တာဝန်မဲ့မှုကြောင့် အစိုးရက ချုပ်ချယ်လာပြန် ရင်လည်း ကျွန်တော်လည်း စိတ်မကောင်း၊ သတင်းစာများမှာလည်း ကောင်းတော့မှာ မဟုတ်ဘူး။ မြန်မာပြည် လွတ်လပ်ရေးသွားတဲ့လမ်းစဉ်မှာ မျက်ခြည်မပြတ်ရအောင် သတင်းစာများကလည်း ထိန်းသိမ်းကြပါ”

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပြည်ပမှဝင်လာသော လက်ဝဲလက်ယာ နိုင်ငံရေးအယူအဆများ၊ ပြည်တွင်းဖြစ်နိုင်ငံရေးအယူဝါဒများ စုံချင်တိုင်း စုံလာသော လွတ်လပ်ရေးရလှဆဲဆဲကာလ မှစ၍ နိုင်ငံရေးအယူကွဲ၊ မူကွဲ၊ ဝါဒကွဲ၊ ဂိုဏ်းဂဏကွဲ၊ ခေါင်းဆောင်ကွဲ စသည့်အကွဲများ၊ အထူးသဖြင့် မိမိသာလျှင်၊ မိမိတို့သာလျှင်၊ မိမိတို့ခံယူထားသော နိုင်ငံရေးဝါဒကသာလျှင်၊ မိမိတို့ပါတီကသာလျှင် အကောင်းဆုံး၊ အမှန်ဆုံး။ ထို့ကြောင့် မိမိတို့က နိုင်ငံတော်ကို

ဦးဆောင်သင့်သည်။ (နိုင်ငံတော်အာဏာရသင့်သည်) ဟူသော အာဏာစွဲ၊ ရာထူးစွဲ (ကိုယ် ကျိုးအတ္တစွဲ)များ ကိုယ်စီရှိလာကြသဖြင့် ၁၉၄၈ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၄ ရက်နေ့တွင် မြန်မာနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးပြန်ရသည်မှာ ဘုရားမလို့၊ သိကြားမလို့၊ ကံကောင်းလို့၊ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း လို ခေါင်းဆောင်ရှိပေလို့ဟု ပြည်သူများက ပြောလာကြသည်။ လွတ်လပ်ရေးနှင့်အတူ ဝါဒ ကွဲ၊ အာဏာစွဲများ ပြည်ပလက်ဝဲ၊ လက်ယာနိုင်ငံများ၏ သွေးထိုးပေးမှု၊ သွေးခွဲမှုများကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံသည် ၁၉၄၈ မှ ယနေ့ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တိုင်အောင် ပြည်တွင်းစစ်ခေါ်ခေါ်၊ ရောင်စုံ သောင်းကျန်းမှုခေါ်ခေါ်၊ အာဏာလုပွဲခေါ်ခေါ်၊ ပြည်ပနယ်ချဲ့အုပ်စု၊ ဘာသာချဲ့လူမျိုးဖွဲ့အုပ်စု များ၏ ဖန်တီးမှုခေါ်ခေါ် လက်တွေ့၌ ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေး အပြည့်အဝမရရှိဘဲ ရေမြေ ကောင်း၊ သဘာဝသယံဇာတကောင်း၊ ရွှေ၊ ငွေ၊ ပတ္တမြား၊ နီလာ၊ ပယင်း စသည့် ရတနာများ ကြွယ်ဝပါလျက် မြန်မာတို့ခွဲပြီးရင်း မွဲနေရသည်။ ဆင်းရဲပြီးရင်း ဆင်းရဲနေရသည်။

ပြည်သူလူထုကို အသိမှန်၊ သတင်းမှန်ပေးပြီး အတွေးမှန်၊ ဆုံးဖြတ်လုပ်ဆောင်ချက် မှန်စေရန် တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ပေးရမည်။ ပြည်သူကို လမ်းကောင်းလမ်းမှန် ညွှန်ပြရမည့် စာပေသမား၊ စာနယ်ဇင်းသမား၊ ရုပ်ရှင်၊ သဘင်၊ တေးဂီတ၊ ပန်းချီပန်းပု စသည့် အနုပညာ ရှင်များကအစ ဟိုဝါဒစွဲ၊ သည်အယူစွဲ၊ ဟိုပါတီစွဲ၊ သည်ဂိုဏ်းဂဏစွဲ၊ ဟိုခေါင်းဆောင်ကို ဘုရားထင်၊ သည်ခေါင်းဆောင်ကိုသာ လက်ဦးဆရာထင်၊ အမေထင်ပြီး ပရမ်းပတာလုပ် လာကြသဖြင့် နိုင်ငံတော်မှာ အေးကွက်မမြင်၊ သွေးကွက်ထင်နေရပေသည်။ ခေတ်အဆက် ဆက် (လွတ်လပ်ရေးရပြီးချိန်မှစ၍) လက်ဝဲသတင်းစာ၊ လက်ယာသတင်းစာ၊ အမေရိကန်၊ အင်္ဂလိပ်၊ ဥရောပကဲ့သို့သော နယ်ချဲ့ကလပ်အဖွဲ့ (ဝါ) အနောက်နယ်ချဲ့ ခြေရှုပ်၊ စွက်ဖက် ကျူးကျော်၊ မသူတော်ကိုမှ အထင်ကြီးအသားပေး ကိုယ့်နိုင်ငံသားကိုယ် များစွာအထင်သေး သောသူက များလာသည်။ စာမတတ်၍ စာမဖတ်၍ ဘာမျှမသိနိုင်သူများကလည်း ကိုယ်ပိုင် ဦးနှောက်လုံးလုံးမသုံးတော့ဘဲ လူမသမာ လူညာပြောသမျှ ယုံ၊ မိမိတို့ကိုယ်၊ မိမိတို့ဘဝ၊ မိမိတို့ကြံမ္မာပုံအပ်နေကြသဖြင့် ယနေ့ လူလိမ်လူလည်၊ လူရှုပ်လူယုတ်တို့၏ ဖန်တီးသမျှ ပြည်ဖျက်စီမံကိန်း (ဝါ) နိုင်ငံကို လက်ညှိုးထိုးပြီး ဒေါ်လာမဖြစ်စလောက်နှင့် ရောင်းစားနေ ကြသူများ မင်းမူနေနိုင်ကြပေပြီ။

ဖဆပလအစိုးရလည်း သတင်းစာများကို မျက်နှာသာပေးခဲ့သည်။ အင်္ဂါနေ့တိုင်း သတင်းစာတိုက်အားလုံးကို ဖိတ်ပြီး ဝန်ကြီးချုပ်ဦးနုအစိုးရက သိသင့်သိရာသတင်းများ ရှင်းပြသည်။ သတင်းစာများ တောင်းဆိုသမျှ လိုက်လျောခဲ့သည်။ တော်လှန်ရေးကောင်စီ လမ်းစဉ်ပါတီအစိုးရများကလည်း သတင်းစာလွတ်လပ်ခွင့်၊ စာနယ်ဇင်းကျင့်ဝတ်၊ တာဝန် ဝတ္တရားများနှင့်အတူ ပေးအပ်ခဲ့သည်။

၁-၁၁-၁၉၆၃ ရက်နေ့တွင် အစိုးရအဘော်လုပ်သားပြည်သူ့နေ့စဉ်ကို စတင်ထုတ် ဝေခဲ့သည်။ ထိုပွဲဦးထွက် လုပ်သားပြည်သူ့နေ့စဉ် အမှတ် (၁) ရှေ့မျက်နှာဖုံးတွင် အယ်ဒီတာ ချုပ် ဆရာကြီး ရွှေဥဒေါင်းက အောက်ပါအတိုင်း ရေးသားတင်ပြခဲ့သည် -

“ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်းသည် မနက် ၈ နာရီခွဲမှစ၍ ၁၁ နာရီကျော်သည်အထိ ပြော ရန်ရှိသမျှ ရှင်းလင်းပြောပြသဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့ နားထောင်ကြရာ နောက်ဆုံး၌ ဗိုလ်ချုပ် သည် ကျွန်ုပ်တို့ဘက်သို့လှည့်လျက် စကား နှစ်ခွန်းပြောလိုက်၍ ကျွန်ုပ်ဘဝကျ သွားသည်။

- (၁) ကျွန်တော်တို့ နားလည်သမျှ စေတနာကောင်းနဲ့ ကြိုးစားကြမှာပဲ။ ဒါကိုမှ တိုင်းပြည်က မကြိုက်ဘူးဆိုရင် ဖယ်ပေးရုံရှိတာပဲ ဟူ၍လည်းကောင်း၊
- (၂) ကျွန်တော်တို့ကိုလည်း အားမနာနဲ့ ကျွန်တော်တို့မှားတာရှိရင် ရေးသာရေး ပါ ဆရာကြီး ဟူ၍လည်းကောင်း ပြောပါသည်။

ကျွန်ုပ်ကား ဗိုလ်ချုပ်၏စကားနှစ်ခွန်းကို သဘောကျလှသဖြင့် ထိုအချိန်မှ စ၍ သတင်းစာအလုပ်ကို လက်ခံရန် စိတ်နှလုံး ခုံးခုံးချလိုက်ပါသည်။ ကျွန်ုပ်သည် ဗိုလ်ချုပ်၏ စကားနှစ်ခွန်းနှင့်တကွ သူ၏ပွင့်လင်းရိုးသားပုံရခြင်းကို နှစ်ထောင်း အားရရှိလှသဖြင့် “ငါသည်ဗိုလ်ချုပ်အစိုးရနှင့်အတူ မြုပ်စရာရှိလျှင်လည်း အတူမြုပ်ပါ စေတော့” ဟု စိတ်ထဲ ဆုံးဖြတ်လိုက်သည်။ “မှားသည်ထင်လျှင် ထောက်ပြပါ” ဟု ခွင့်ပြုထား၍ “မင်းကြီးသက်တော်ရှည်”အဖြစ် လျှာထားသည့် အစိုးရလက်ထက် တွင် ကံတူအကျိုးပေးသဘောမထားလျှင် မည်သည့်အစိုးရအတွက် သဘောထားပါဦး မည်နည်း။

တော်လှန်ရေးကောင်စီနှင့် လမ်းစဉ်ပါတီအစိုးရလက်ထက် နိုင်ငံအကြီးအကဲ၊ ပါတီအကြီးအကဲ၊ တပ်မတော်အကြီးအကဲ တာဝန်ယူထားခဲ့ရသော ဗိုလ်ချုပ်ကြီး နေဝင်းသည် ၁၉၆၄ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလမှစ၍ နိုင်ငံပိုင်သတင်းစာများဖြစ်လာ သော ဗိုလ်တထောင်၊ ကြေးမုံ၊ ဂါဒီယန်း၊ မြန်မာ့အလင်း၊ ဟံသာဝတီ၊ လုပ်သား ပြည်သူ့နေ့စဉ် (Working People's Daily) သတင်းစာ အယ်ဒီတာများကို သတင်းများ လွတ်လပ်စွာရေးပါ။ သတင်းမှန်ပါစေ၊ ပြည့်ပြည့်စုံစုံ မှန်မှန်ကန်ကန်ရေးပါ။ နိုင်ငံ တကာ သတင်းစာများလို ဘက်မလိုက်ဘဲ ပြည့်စုံစွာဖော်ပြပါ။ ထိလွယ်ရှလွယ်သော ဘာသာရေးသတင်းများကို လွတ်လွတ်ကင်းကင်းဖြစ်အောင် သတိထားရေးပါ” ဟု မှာကြားခဲ့သည်။

၂၀-၅-၁၉၆၉ ရက်နေ့တွင် သတင်းစာတိုက်ပေါင်းစုံမှ အယ်ဒီတာ၊ သတင်းထောက် များ၊ စာစီ၊ စက်၊ ရုံးဌာနကိုယ်စားလှယ်များကို သမ္မတအိမ်တော်သို့ ဗိုလ်ချုပ်က ဖိတ်ခေါ်ပြီး သတင်းစာလုပ်ငန်းကို ညီညီညွတ်ညွတ်လုပ်ကြရန်၊ အောက်ခြေအလုပ်သမားများ၏ သက်သာချောင်ချိရေးကို ဖြည့်တင်းရန်၊ အထက်အောက်ညှိနှိုင်းရေး ကော်မတီများဖွဲ့ပါ။ မိမိတို့ကိုယ်ကျိုးအတွက် ဟိုသတင်း၊ သည်သတင်း မထည့်ရန် ပိတ်ပင်သူများ (မည်မျှပင် ရာထူးကြီးကြီး) နားမထောင်၊ မလိုက်နာဘဲ သတင်းမှန်၍ အများအကျိုးရှိလျှင် သတင်းစာ တွင် ထည့်ပါဟု မှာကြားသည်။

၁၉၇၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ အလုံလမ်း သမ္မတအိမ်တော်ဝင်းအတွင်းရှိ လမ်းစဉ် ပါတီခေတ် လွတ်တော်အစည်းအဝေးများ ကျင်းပလျက်ရှိရာ နေ့လယ်ထမင်းစားရပ်နားချိန် ဝန်ကြီးများ၊ အမတ်များ လွတ်တော်ခန်းမအပြင်ဘက်ရှိ ထမင်းစားဆောင်များသို့ ထွက်ခွာ သွားကြ၏။ ဥက္ကဋ္ဌကြီး ဦးနေဝင်းသည်လည်း အလားတူ ထမင်းစားဆောင်သို့ ထွက်ခွာ ရပေမည်။ တစ်နေ့တွင် ဦးနေဝင်းက ထမင်းစားဆောင်သို့ မသွားသေးဘဲ လွတ်တော်အလယ် မင်းလမ်းအတိုင်း နောက်ပိုင်းရှိ သတင်းစာဆရာများအတွက် ပေးထားသောနေရာသို့ တစ် ယောက်တည်း လျှောက်လာ၏။ ထိုနေ့က ပင်တိုင်ဆောင်းပါးရှင်ကြီးများဖြစ်သော ဆရာကြီး သိန်းဖေမြင့်၊ ဆရာကြီးဇဝနနှင့် ဤစာရေးသူတို့ အယ်ဒီတာချုပ်များရှိရာ ရောက်လာကာ

“ကျွန်တော်တို့
လုပ်တာမှားရင်
မှားနေကြောင်း
ထောက်ပြ
ရေးသားကြပါ။
ဒါမှလည်း
ကျွန်တော်တို့က
မှားနေသမျှ ပြင်ပြီး
မှန်အောင်၊
ကောင်းအောင်
လုပ်နိုင်မှာပေါ့ဗျာ”

နှုတ်ဆက်၏။ ရွယ်တူတန်းတူဖြစ်သော ဆရာသိန်းဖေ မြင့်ဆရာဝန်တို့ကိုမာကြောင်းသာကြောင်း နှုတ်ဆက် ပြီးမှ ကျွန်တော်တို့သတင်းသမားအားလုံးဘက်သို့ လှည့်ကာအောက်ပါအတိုင်းပြောကြားလိုက်တော့သည်။

“ကျွန်တော်တို့လည်း အတတ်နိုင်ဆုံး ကြိုးစား ပြီး နိုင်ငံကောင်းအောင် လုပ်နေကြတာပါပဲ။ ကျွန်တော် တို့လုပ်သမျှ အားလုံးကောင်းပါသည်ဆိုပြီး ရေးမနေ ကြပါနဲ့။ ကျွန်တော်တို့လုပ်တာ မှားရင် မှားနေကြောင်း ထောက်ပြရေးသားကြပါ။ ဒါမှလည်း ကျွန်တော်တို့က မှားနေသမျှ ပြင်ပြီး မှန်အောင်၊ ကောင်းအောင် လုပ်နိုင် မှာပေါ့ဗျာ”

ရှစ်လေးလုံး အရေးအခင်းအပြီး ၁၈-၉-၁၉၈၈ ရက်နေ့တွင် တပ်မတော်က နိုင်ငံတာဝန်ယူ၍ နဝတ၊ နယက အစိုးရဖွဲ့ပြီး တိုင်းကျိုးပြည်ပြုလုပ်ငန်းများ အားသွန်ခွန်စိုက် လုပ်ခဲ့သည်။ ထိုအချိန် လုပ်သား ပြည်သူ့နေ့စဉ် (WPD) တို့ကို ရပ်ဆိုင်း၊ နိုင်ငံရေး သတင်းစာအဖြစ် လူသိများသော ဗိုလ်တထောင်ကိုပါ ရပ်ပြီး ကြေးမုံ၊ မြန်မာ့အလင်း၊ ဂါဒီယန်အစား New Light of Myanmar တို့ကို ဆက်လက်ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ရှစ်လေးလုံး ဆူပူမှုများတွင် သည်းသည်းလှုပ်ပါဝင်ခဲ့ သော စာပေ၊ စာနယ်ဇင်းသမားတို့က ဂျာနယ်၊ မဂ္ဂဇင်း များ ထုတ်ဝေခွင့်တင်ပြကြရာ အစိုးရ (တပ်မတော် အစိုးရ-နဝတ-နယက) က ခွင့်ပြုပေးခဲ့သည်။ တပ်မတော် နှင့်အစိုးရကို ထိပါးပုတ်ခတ်သော အရေးအသား၊ လစ်လျှင်လစ်သလို ဆန့်ကျင်အပုပ်ချသော အရေး အသားများ၊ ရှစ်လေးလုံးဆူပူမှုနှင့် အတိုက်အခံပါတီ များကိုအားပေးရေးသားမှုများရှိခဲ့သော်လည်း ခွင့်လွှတ် ပေးထားခဲ့သည်။ ၂၀၁၁-၂၀၁၅ ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီ အာဏာရလာချိန် သမ္မတဦးသိန်းစိန်လက်ထက် မိမိကို ဆော်မည့်၊ တွယ်မည့် ပြည်ပနယ်ချဲ့အုပ်စု၊ ဘာသာချဲ့ အုပ်စုတို့၏ အကူအပံ့ရယူဘက်လိုက်ရေးသားနေခဲ့ကြ သော်လည်း သမ္မတဦးသိန်းစိန်၏ ပါတီစုံဒီမိုကရေစီ အစိုးရက ခွင့်လွှတ်ပေးခဲ့ပေသည်။

ကမ္ဘာကို လိမ်ချင်သလိုလိမ်၊ ပြောချင်သလို ပြော၊ လုပ်ချင်သလိုလုပ်ပြီး မိမိတို့နိုင်ငံ ပို၍ ပို၍

ချမ်းသာသော၊ အင်အားအကြီးဆုံးသောနိုင်ငံဖြစ်အောင် (စကြဝတေးမင်း) စီမံကိန်းချပြီး မဟုတ်တမ်းတရမ်းလုပ်နေသော နယ်ချဲ့နိုင်ငံများက ယင်းနိုင်ငံများမှ ပြည်ပတွင် မွေနှောက်ခြေရှုပ်နိုင်ရန် သံတမန်အရေးခြုံထားသည့် CIA ၊ MI-6 ၊ နေတိုးထောက်လှမ်းရေး၊ မော့ဆက် စသည်များကို အသုံးပြုပြီး ဒုက္ခပေးလျက်ရှိပေသည်။ နိုင်ငံများအတွင်း သူတို့ ဒေါ်လာဖြင့် မြို့ဆွယ်အသုံးချ၍ရသူများဖြင့် စာနယ်ဇင်းများ ထောင်စေသည်။ လွတ်လပ်စွာ ရေးခွင့်တောင်းစေသည်။ အစိုးရများက လျှော့ပေးသမျှ ပိုမို၍ရောင့်တက်စွာ သတင်းသမား၊ စာသမား၊ ပေသမားများကို စေလိုရာစေ၊ ခိုင်းလိုရာ ခိုင်းနေကြသည်။ အခိုင်းခံ၊ အစေခံများ ကလည်း ရှိနေပေသည်။ ထိုသို့ခွဲထုတ်မွေးမြူထားနိုင်သူများကို အနောက်စာနယ်ဇင်းအဖွဲ့များ၊ CIA စသည်တို့က သတင်းလွတ်လပ်ခွင့်ဆု ဒေါ်လာ နှစ်သောင်း၊ သုံးသောင်း စသည် ပေးလိုက်လျှင် မည်သည့်သတင်းစာတိုက်တွင်မှ မလုပ်ဖူးသော တောင်ရေးမြောက်ရေး သမားများသည် ဒေါ်လာဂုဏော အနန္တောဖြစ်သွားပေတော့သည်။ သူတို့မွေးမြူ အသုံးချနေသော သတင်းသမားဆိုသူတို့ကို သက်ဆိုင်ရာအစိုးရများက ဖမ်းလျှင်၊ အရေးယူလျှင် လူ့အခွင့်အရေးတိုက်ပွဲ၊ ဒီမိုကရေစီရပိုင်ခွင့်တိုက်ပွဲ၊ စာနယ်ဇင်းလွတ်လပ်ခွင့်တိုက်ပွဲဆိုသည်များကို ဖန်တီးလာသည်။ သူတို့အရင်းရှင်နယ်ချဲ့နိုင်ငံများတွင်မူ အမေရိကန်နိုင်ငံသား ဖြစ်နေသော နီဂရိုးလူမည်း၊ ဗီယက်နမ်(ပြည်ပြေး)၊ ကျူးဘား(ပြည်ပြေး)၊ သတင်းစာဆရာများ မကြာခဏ လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်ခံနေရပေသည်။ ဒီမိုကရေစီဆိုသော စကားလုံးနှင့်အတူ လွတ်လပ်စွာ သဘောထားတင်ပြခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာ ရေးသားခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာ စီတန်းလှည့်လည်ခွင့် စသည်တို့ကိုပါ ပူးတွဲကြွေးကြော်ကြသည်။ သူတို့နိုင်ငံများတွင်မူ ဒီမိုကရေစီနှင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုသည်တို့က အသားအရောင်၊ လူမျိုးအဆင့်အတန်း ခွဲခြားနှိပ်ကွပ်တတ်ပေသည်။

ယနေ့ အနောက်တိုင်းသတင်းစာဆရာများက “စာနယ်ဇင်း၊ မီဒီယာ လွတ်လပ်ခွင့်၊ လူ့အခွင့်အရေးသတင်းများ လွတ်လပ်စွာ စီးဝင်ခွင့် (Free flow of News) ကို အသံကျယ်ကျယ်အော်ကာ ပစ်မှတ်နိုင်ငံများကို သတင်းလိမ်၊ သတင်းမှား၊ လုပ်ကြံဖန်တီးသတင်းများဖြင့် ထိုးနှက်တိုက်ခိုက်နေပေသည်။

သတင်းများ လွတ်လပ်စွာစီးဝင်ခွင့် (Free flow of News) ဆိုသည်မှာ မှန်ကန်မျှတသော မြစ်ရေ၊ ချောင်းရေ၊ တောင်ကျရေများကဲ့သို့ ညင်ညင်သာသာ သင့်တင့်မျှတစွာ စီးဝင်ခြင်းမျိုးသာ ဖြစ်ရပေမည်။ ရေကြီးရေလျှံ၊ စိုက်ခင်းတွေရေပြည့်၊ မြို့ရွာရပ်ကွက်တွေ ရေမြုပ်၊ လမ်းတံတားတွေ ပျက်၊ မြေပြို၊ အိမ်တွေပျော့ပါသည်အထိ (သဘာဝဘေးအန္တရာယ်) ကဲ့သို့ စီးဝင်မှုရှိလာပြီဆိုလျှင် သေဖို့သာပြင်ရော့ ဆိုသကဲ့သို့ ဖြစ်ပေမည်။ ထို့ကြောင့် ပြည်ပပယောဂမကင်းသော စာနယ်ဇင်းမီဒီယာများတွင် သတင်းကောင်း၊ သတင်းမှန်များ စီးဝင်နေလျှင် ပြဿနာမရှိ။ ကောင်းပါ၏။ သတင်းမှား၊ မှသားလုပ်ကြံသတင်းများ၊ လွတ်လပ်စွာ စီးဝင်နေရာ (Free Flow) မှ သတင်းရေကြီးရေလျှံ (Free Flood of News) မဖြစ်လာရန် သတင်းတမံ တုတ်သင့်ပေပြီ။

ကျော်ဇင်(စာနယ်ဇင်း)

၂၀၂၀

၂၀၂၀

“မိမိတို့နိုင်ငံတော်ရဲ့ ရပ်တည်ချက်နဲ့ မူဝါဒဆိုင်ရာ ရှင်သန်ဖို့ သတင်းပြန်ကြားရေးကဏ္ဍအနေနဲ့ အရည်အချင်းပြည့်ဝပြီး ခေတ်မီနေဖို့၊ မြင်ကွင်းကျယ်အခြေအနေ ဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲမှုကို မျက်ခြည်မပြတ် လေ့လာသုံးသပ်ဖို့တော့ လိုပါတယ်။”

“သတင်း” ဆိုတာ အရပ်ရှစ်မျက်နှာမှလာသမျှ အကောင်းအဆိုး၊ အဖြစ်အပျက်၊ အတက်အကျ၊ ဆီလျော်တာရော၊ မဆီလျော်တာရော၊ မှန်တချို့၊ မှားတချို့၊ ဟုတ်တာရော၊ မဟုတ်တာရော ကြားသိရတဲ့ ပြုတ်စမြင်းတောင်း အချက်အလက်၊ အကြောင်းအရာတွေ မျိုးစုံ ဖြစ်ပါတယ်။

လူဆိုတာပတ်ဝန်းကျင်နဲ့ ထိတွေ့ ဆက်ဆံပြီး အပြန်အလှန် ထိတွေ့ရတဲ့ ဆက်ဆံရေး သက်ရှိအမျိုးအစား ဖြစ်ပါတယ်။ မိသားစုတစ်စုမှ အစပြုကာ တိုင်းပြည်လူမျိုး၊ နိုင်ငံစုပေါင်း နေထိုင်ကြတယ်။ လူလူချင်းအနီးအဝေး ကူးလူးဆက်သွယ် ဆက်ဆံကြရပါတယ်။ ဘာသာ စကားနဲ့၊ စာပေနဲ့၊ ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာ အမျိုးမျိုးနဲ့ သတင်းဖလှယ်ကြတဲ့အခါ (၁) အကြောင်းအရာ၊ (၂) ရည်ရွယ်ချက်၊ (၃) အနှစ်သာရ၊ (၄) အသွင်သဏ္ဍာန်၊ (၅) အချက် အလက်၊ (၆) အသုံးပြုတဲ့နည်းနာ စသဖြင့် အစိတ်အပိုင်းတွေ ပါဝင်နေပါတယ်။

ပြန်ကြားရေးလုပ်ငန်းဆိုတာ နေရာအကန့်အသတ်၊ အချိန်အကန့်အသတ်နဲ့ အသင်း အပင်း အစုအဖွဲ့နဲ့ စနစ်တကျဖွဲ့ပြီး ကျွမ်းကျင်တတ်မြောက်ကြသူပေါင်းများစွာ တက်ညီ လက်ညီ အဆက်မပြတ် တရစပ် ထိရောက်အောင် အကောင်အထည်ဖော် လုပ်ဆောင်ကြ ရတဲ့လုပ်ငန်းစဉ်မျိုးဖြစ်ပေမယ့်ပါဝင်လှုပ်ရှားကြရသူတွေဟာကာလအလျားသမိုင်းကွင်းဆက် များဆက်စပ်နေပုံများ၊ ဒေသ နေရာ နိုင်ငံတကာ၊ လူမျိုးများစွာ ဖြစ်ပျက်တည်ရှိနေကြပုံ ပထဝီနိုင်ငံရေး အခြေအနေများကိုလည်း “မြင်ကွင်းကျယ် နောက်ခံကားရှုခင်း” အနေနဲ့ သေချာရေရာစွာ သိရှိနားလည်ဖို့ရာ လိုအပ်ပါတယ်။ စာဖတ်မှသာ ပြန်ကြားရေးလုပ်ငန်း မှာ အောင်မြင်ချောမောနိုင်ပါတယ်။ စာမဖတ်လို့မရနိုင်ပါ။

လက်ရှိနိုင်ငံတကာအခြေအနေ ပြောင်းလဲရွေ့လျားနေပုံကိုတော့ မြင်ကွင်းကျယ် သိမြင်ဖို့ရာ အကျဉ်းမျှ တင်ပြပါမယ်။

- (က) ၂၁ ရာစုမှာ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး မျက်နှာစာနှစ်ရပ်စလုံးမှာ အနောက်နိုင်ငံများ ပြိုကွဲစပြုပြီး ဩဇာအာဏာ ကျဆင်းလာနေတယ်။
- (ခ) အာရှနိုင်ငံများ အရှိန်အဟုန်နဲ့ သိသိသာသာ အားကောင်းလာတဲ့ လက္ခဏာ တွေ့ရတယ်။ တရုတ်၊ ရုရှား၊ အိန္ဒိယ၊ အင်ဒိုနီးရှားတို့အပြင် အာရပ်နဲ့ အာဖရိက နိုင်ငံများဟာလည်း အရှေ့အုပ်စုသို့ ပိုမိုနီးကပ်စွာ ထိစပ်လာကြတယ်။
- (ဂ) နိုင်ငံတကာမြင်ကွင်းဟာ ၂၀ ရာစုနဲ့ ကွဲပြားပြီး ၂၁ ရာစုရဲ့ သီးခြားလက္ခဏာနဲ့ အပြောင်းအလဲအားပြိုင်မှုများ ပိုမိုမြန်ဆန်ပြင်းထန်နေပါတယ်။
- (ဃ) နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးမှတစ်ဆင့် စစ်ရေးခြိမ်းခြောက်မှုတွေက ပိုမိုကျယ်ပြန့်လာ နိုင်တယ်။ ဘက်ပေါင်းစုံစစ်ဆင်ရေးဆင်နွှဲခြင်းမှာ သတင်းနဲ့ပြန်ကြားရေး မိဒီယာတိုက်ပွဲများဟာလည်း အဓိကကျပါတယ်။
- (င) အမေရိကန်စီးပွားရေးပြိုကွဲကျဆင်းနိုင်ခြင်း၊ ဥရောပသမဂ္ဂပြိုကွဲနိုင်ခြင်း စတဲ့ ဆုတ်ယုတ်ကျဆင်းမှုများဟာ အခြားနိုင်ငံများစွာကိုပါ အနှေးအမြန်ရိုက်ခတ် ထိစပ်လာနိုင်တယ်။ ပေါ့ဆလို့မရပါ။ ဆင်ကျီစားရာ ဆိတ်မခံသာ။
- (စ) ၂၀၂၄ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ အမေရိကန်ရွေးကောက်ပွဲနဲ့ သမ္မတအားပြိုင်လှပွဲဟာ တစ်ကမ္ဘာလုံးအတွက် ပြောင်းလဲမှုကြီးကြီးမားမား ဖြစ်စေနိုင်ကြောင်း တွေ့

နေရတယ်။ အချင်းချင်းစိတ်ဝမ်းကွဲခြင်း အလွန်ပဲ ပြင်းထန်နေပါတယ်။

- (ဆ) တရုတ်နဲ့ရုရှားတို့ရဲ့စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေး ပူးပေါင်းမှုဟာ အရှေ့အနောက် ပွတ်တိုက်မှုကို ပိုမိုအားပြိုင်ပြင်းထန်စေတယ်။ ထိပ်တိုက်ဖြစ်လာနိုင်တယ်။
- (ဇ) အမျိုးသားရေးဝါဒ လက်ကိုင်ထားကြပြီး နိုင်ငံအားလုံးလိုလိုဟာ “ကိုယ်ကျိုးစီးပွားအဓိကဝါဒ” ကို မူဝါဒအဖြစ် ကိုင်စွဲနေကြတာတွေ့ရတယ်။
- (ဈ) အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးကို ပြိုကွဲစေပြီး ပြည်ထောင်စုပြိုကွဲအောင် ပြည်တွင်းပြည်ပမှ ဖျက်လိုဖျက်ဆီးမှုများရဲ့ အန္တရာယ်ကို မြန်မာနိုင်ငံဟာ စီးပွားရေးအရ နိုင်ငံရေးအရ ရင်ဆိုင်ဖြတ်သန်းနေချိန်ဖြစ်တယ်။ အခက်အခဲရော၊ အခွင့်အလမ်းရော ရှိနေတယ်။
- (ည) ၂၁ ရာစုနိုင်ငံတကာ ဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲမှုမှာ အမျိုးသားအချုပ်အခြာအာဏာ တည်တံ့ခိုင်မြဲရေးအတွက် ထိရောက်အားကောင်းတဲ့ သတင်းအင်အားစု ခိုင်ခိုင်မာမာရှိနေဖို့ရာ အထူးပဲ အရေးကြီးလှကြောင်း တွေ့ရတယ်။
- (ဋ) နောက်ကွယ်က စွက်ဖက်ဖျက်ဆီးလာနိုင်တဲ့ လျှို့ဝှက်အဖွဲ့အစည်းများ၊ သူလျှို၊ စပိုင်၊ သံတမန်များ၊ ဟန်ဆောင်ဖုံးကွယ်ထားတဲ့ သတင်းသမားများ၊ အဆင့်မြင့်နည်းပညာနဲ့ Artificial Intelligence ဉာဏ်ရည်တု အသုံးချ လှည့်စားလွှမ်းမိုးမှုများရဲ့ အန္တရာယ်ဟာ သတိထားစရာပါ။ သတင်းအချက်အလက်လား၊ သဘောထားယူဆချက်လား၊ သဲကွဲအောင် ခွဲခြားစိစစ်တတ်ဖို့လည်း လိုပါတယ်။ နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးမှာ သတင်းပြန်ကြားရေးစစ်မျက်နှာက ပိုမိုအရေးပါလာတယ်။

အားပြိုင်ဘက်များရဲ့ ပြင်းထန်တဲ့၊ လွှမ်းမိုးမှုဦးတိုက်တဲ့ သတင်းများကို ယှဉ်ပြိုင်တွန်းလှန်ရန်နဲ့ မိမိတို့နိုင်ငံတော်ရဲ့ ရုပ်တည်ချက်နဲ့ မူဝါဒခိုင်မာ ရှင်သန်ဖို့ သတင်းပြန်ကြားရေးကဏ္ဍအနေနဲ့ အရည်အချင်းပြည့်ဝပြီး ခေတ်မီနေဖို့ မြင်ကွင်းကျယ်အခြေအနေ ဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲမှုကို မျက်ခြည်မပြတ် လေ့လာသုံးသပ်ဖို့တော့ လိုပါတယ်။

- (၁) အားသာချက်များ (Strength)
- (၂) အားနည်းမှု (Weakness)
- (၃) အခွင့်အလမ်း (Opportunity)
- (၄) အန္တရာယ် (Threat)

ခေတ်မီခြင်း

ခေတ်မီတယ်ဆိုတာ ယေဘုယျအမြင်က အဝတ်အစားပြောင်းလဲခြင်း သဘောလို သာ ထင်မြင်တတ်ကြတယ်။ ခေတ်မီတယ်ဆိုရင် အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှုတန်ဖိုးတွေကို ဘေးဖယ်ပြီး ဖော်တာချွတ်တာ၊ အနောက်တိုင်းဆန်ဆန် ဂီတ၊ ရုပ်ရှင်၊ သဘင်၊ ဗီဒီယို စသည်တို့ အနောက်တိုင်းဩဇာလွှမ်းမိုးမှုကို အတုယူလက်ခံလုပ်ဆောင်ခြင်းလို့ ယူဆနေတတ်ကြတယ်။

မဟုတ်ပါ။ အဓိပ္ပာယ်အကောက်အယူ လွဲတတ်ပါတယ်။

ခေတ်မီတယ်ဆိုတာရဲ့ အရင်းအမြစ်က အတွေးအခေါ် အယူအဆ အဆင့်မြင့်ခြင်း၊ ဗဟုသုတ အသိအမြင်နဲ့တကွ အလေ့အထ၊ အမူအကျင့်၊ အဆင့်အတန်း၊ စည်းကမ်းစနစ် ပိုမိုကောင်းမွန်ထက်မြက်ပြီး တိုင်းပြည်နိုင်ငံ၊ လူမျိုးအတွက် ဂုဏ်ယူချီးမွမ်းခံရလောက် အောင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်တာမျိုး အကျိုးသက်ရောက်စေတာကို ဆိုလိုပါတယ်။

၂၁ ရာစုမှာ အတတ်ပညာ၊ အသိပညာ ပိုမိုတတ်မြောက်ကျွမ်းကျင်ကြပြီး အများ နည်းတူ ရင်ပေါင်တန်း အသုံးချတတ် အသုံးပြုနိုင်ကြရမယ်။ ဥပမာ ဆိုပါစို့။ ဆိုင်ကယ် စီးတတ်ရမယ်။ ကားမောင်းတတ်ရမယ်။ လေယာဉ်၊ ရဟတ်ယာဉ် မောင်းနှင် ကိုင်တွယ်တတ် ရမယ်။ အောက်ပါပညာရပ်တွေနဲ့ သိရှိရင်းနှီးကြရမယ် -

- (က) လူနဲ့စက်ရဲ့ပေါင်းစပ်မှုပညာ (Cybernetics)
- (ခ) အီလက်ထရောနစ်ဗဟုသုတ (E - knowledge)
- (ဂ) မျိုးရိုးဗီဇပညာ (Genetics)

ကျွန်တော်တို့ဟာ သဘာဝတရားကြီးရဲ့ ရှင်းလင်းဖယ်ရှားခြင်းမခံရအောင် အလိုက် သင့် ပြောင်းလဲညှိယူနိုင်စွမ်းရှိရမယ်ဆိုတဲ့အချက်ကို ခေတ်မီခြင်းလို့ တိုတို ပြောခြင်းပါ။ ဘာခေတ်မီရမှာလဲလို့မေးရင် အခြေအနေမှန်ကို နားလည်ခြင်းလို့ ဖြေချင်ပါတယ်။ ဒါဟာ လက်တွေ့ထင်ရှားမြင်သာတဲ့ အခြေအနေပဲ မဟုတ်လား။ အတော်ဆုံးသူသာလျှင် ရှင်သန် ကျန်နေနိုင်တယ်။ စင်ကာပူနိုင်ငံဝန်ကြီးချုပ် လီကွမ်ယု (၁၉၂၃-၂၀၁၇) ဟာ တတိယတန်းစား နိုင်ငံငယ်တစ်ခုဖြစ်တဲ့ စင်ကာပူကိုဆင်းဆင်းရဲရဲနဲ့ ဘာ သယံဇာတမှ မရှိဘဲ၊ ထွက်ကုန်မည် မည်ရရ မရှိခဲ့ဘဲ နှစ်ဆယ်ရာစုအတွင်းနှစ်ကာလ ၅၀ အကြာမှာ ပထမတန်းစား စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးပြီး နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်အောင် သူက ဦးဆောင် ထူထောင်ပြုနိုင်ခဲ့ပါတယ်။ (တရုတ် ခေါင်းဆောင် တိန်ရှောက်ဖိန်ကိုတောင် စင်ကာပူရဲ့ စီးပွားတိုးတက်ပုံတွေ လိုက်ပြုပြီး ကွန်မြူနစ် တရုတ်ပြည်ရဲ့အရှေ့ဘက် တောင်တရုတ်ပင်လယ် ကမ်းခြေဒေသအချို့မှစပြီး ကွန်မြူနစ်စီးပွားရေးအစား ဈေးကွက်စီးပွားရေးကို ပြောင်းလဲကျင့်သုံးအောင် နမူနာယူစရာ ခေါ်ပြနိုင်ခဲ့သေးတယ်လေ)။

လီကွမ်ယု ၂၀၀၃ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၂၃ ရက်မှာ သူ့ရဲ့စင်ကာပူပြည်သူတွေကိုပြောတဲ့စကား ကို ကြည့်ပါ။ သတိထားစရာကောင်းတယ်။ လွန်ခဲ့တဲ့ ၂၁ နှစ်က ပြောခဲ့တာနော်။

“အလိုက်သင့်ဖြစ်အောင် မပြောင်းလဲနိုင်တဲ့တစ်နေ့၊ အဲဒီနေ့မှာ ခင်ဗျားဟာ ရှုံ့တွ လိပ်ခွေပြီး သေဆုံးသွားမယ်။ အဲဒါပါပဲ။ ကျွန်တော်တို့ဟာ အသစ်အသစ်တွေကို မသင်ယူ နိုင်တဲ့ တစ်နေ့ ကမ္ဘာနဲ့ကျွန်တော်တို့ ကင်းကွာသွားလိမ့်မယ်။ အဲဒီအခါမှာ ကျွန်တော်တို့ဟာ ဘာမှသုံးစားလို့မရတော့တဲ့သူ ဖြစ်သွားမယ်။”

မီးမောင်းတာဝန်

၂၁ ရာစုဟာ တဖြည်းဖြည်းတရွေ့ရွေ့နဲ့ ပြောင်းလဲလာရာမှ အရှိန်ရလာတာနဲ့ အမျှ လျှပ်စစ်ရထား၊ လျှပ်စစ်ကား၊ ကျည်ဆန်ရထားများလိုပဲ မြန်နှုန်းသိသိသာသာ မြင့်မားတဲ့ပြောင်းလဲမှုတွေ ဆက်ကာ ဆက်ကာ ပြောင်းလဲလာပါမယ်။ စီးပွားရေးအခြေအနေ၊

ကုန်ထုတ်လုပ်မှု၊ ပို့ဆောင်ရေး၊ ဆက်သွယ်ရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ စစ်ရေး၊ သံတမန်ရေး စတဲ့ အရာတွေပါ အခြေအနေများ လိုက်ပါပြောင်းလဲကြမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

အရပ်ရပ်အထွေထွေ၊ အနီးအဝေး၊ အခြေအနေအရပ်ရပ် ဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲနေမှုတွေကို ပညာရေးက လိုက်ပါပြုပြင်ပြောင်းလဲ သင်ကြားကြရတယ်။ အလားတူ ပြည်သူများအား သိစရာ နားလည်စရာတွေကို ပညာရေးက ကျောင်းမှာ မျှဝေသလိုပဲ ကျန်းမာရေး၊ စီးပွားရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေး၊ စီမံရေး၊ လူထုလှုပ်ရှားမှု စသဖြင့် အကြောင်းရပ် အခြင်းအရာ အများကြီးကို နေ့စဉ်နဲ့အမျှ ခေတ်မီမီ သိမြင်သဘောပေါက် ပြောင်းလဲနိုင်ကြဖို့ လိုပါတယ်။ ပညာပေးနေရမယ်။ လေ့ကျင့်ပေးနေရမယ်။ မြစ်ကြောင်းတစ်လျှောက် သင်္ဘောတစ်စီး မောင်းနှင်နေရာမှာ ထိပ်ရှေ့ပိုင်းမှ မီးမောင်းထိုးကာ လမ်းကြောင်းပြနေရတာ “ပြန်ကြားရေး တာဝန်” ပဲ။ မြို့နင်း၊ ကမ်းပါး၊ ကျောက်ဆောင်၊ သောင်၊ စည်း၊ ရေစီးရေကြောင်း၊ ဝဲ စတဲ့ အန္တရာယ်ဟူသမျှ ကြိုမြင်ရစေဖို့ ဆလိုက်မီးမောင်းကြီးက ထိုး၍ ပြနေတယ်။ နှင်းတွေ ကျနေလို့ မမြင်လို့မရ။ ညအချိန်မို့ မောင်နေလို့မဖြစ်။

ရှေ့မြင်ကွင်းကို ထွင်းဖောက်ပြီး အမှောင်ထုထဲမှာ အလင်းပြုပြီး သင်္ဘောတစ်စီးလုံး အန္တရာယ်မရှိစေရအောင် အနီးအဝေး မီးမောင်းထိုးရတာ သူ့တာဝန်။ လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်းကို အချိန်အခါ အခြေအနေနဲ့အညီ ဘေးကင်းလုံခြုံစွာ ခရီးရောက်စေချင်ရင် မီးမောင်းတာဝန် ဖြစ်တဲ့ ပြန်ကြားခြင်း (Information)၊ ပညာပေးခြင်း (Education)၊ ဖျော်ဖြေခြင်း (Entertainment) တို့ကို နားလည်ကြရမယ်။

ပြန်ကြားရေးရဲ့အခြေခံ ဥပဒေသ

ပြန်ကြားရေးတာဝန်အောင်မြင်ချင်ရင် သူ့ရဲ့အောင်မြင်စေတဲ့ အခြေခံဥပဒေကို အပြည့်အဝလိုက်နာရပါမယ်။ အခြေခံဥပဒေသကို လိုက်နာကျင့်သုံးရင် မုချအောင်မြင်တယ်။ ဥပမာ ခေါင်းဆောင်မှုဥပဒေသတစ်ချက် ရှိတယ်။ ဒါကိုသာ တိတိကျကျ ပြည့်ပြည့်ဝဝ လိုက်နာတယ်ဆိုရင်သူဟာ ခေါင်းဆောင်မှုကို သေချာပေါက်ရတာပဲ။ ဘာလဲ ... ။

တစ်ချက်တည်းပါပဲ။

ခေါင်းဆောင်တာဝန်ယူသူက “စံနမူနာပြသပါ။”

သူက ရှေ့ကစည်းကမ်းကောင်းရင် ငယ်သားတွေပါ စည်းကမ်းကောင်းတာပဲ။ သူက သတ္တိကောင်းရင် နောက်လိုက်တွေလည်း သတ္တိကောင်းတာပဲ။ သူက ကိုယ်ကျိုးစွန့်လွှတ်ရင် နောက်ကလူတွေလည်း စွန့်လွှတ်ကြတယ်။ သူက စွန့်စားရင် အဖွဲ့ဝင်တွေလည်း စွန့်စားကြတယ်။ သေသေကျေကျ ရည်မှန်းချက်ကတော့ သေချာပေါက်အောင်မြင်စေပြီလေ။ ဒါဟာ အခြေခံသဘောတရားပဲ။

စစ်အောင်စေသောအကြောင်းကြီးများဆိုတဲ့ စစ်ပွဲရဲ့ အခြေခံဥပဒေသကတော့ ၁၂ ချက်တောင်ရှိခဲ့ပါတယ်။ ရည်မှန်းချက် တိကျရတယ်။ စိတ်ဓာတ်ကြံ့ခိုင်ရတယ်။ လုံခြုံရတယ်။ သတင်းစုံစွာရယူနိုင်ရတယ်။ ထိုးစစ်အားကောင်းရမယ်။ (တိုက်စစ်ညှိရင် ရှုံးမှာပဲ) အငိုက်ဖမ်းနိုင်ရတယ် စသဖြင့် နောက်ဆုံးအချက်က “ပြည်သူလူထုရဲ့ လုံးဝညွှန်ထောက်ခံအားပေးမှု ရှိရတယ်တဲ့။” ထားပါတော့ (ပြန်ကြားရေးသမားကတော့ အခြေခံ ဥပဒေသအမျိုးမျိုးကို

သိဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။) အခြေခံဥပဒေသကို သိတဲ့လူ၊ ပိုင်တဲ့လူ၊ လိုက်နာကျင့်သုံးသူက နိုင်မှာ သေချာတယ်။ ကြိုပြီးသိနိုင်တယ်။

အခြေခံဥပဒေသကို မသိသူ၊ တိတိကျကျ သဘောမပေါက်သူ၊ သေသေချာချာ မလိုက်နာတဲ့သူကတော့ ဘာပဲလုပ်လုပ် မအောင်မြင်နိုင်ဘူးလေ။ ဒါကိုလည်း ကြိုခန့်မှန်း လို့ ရတယ်။ မသိနားမလည်ခြင်းဟာ ဆိုးရွားတဲ့အဆိပ်သင့်မှုတစ်မျိုးပဲ။

ပြန်ကြားရေးရဲ့ အခြေခံဥပဒေသက (၃) ချက်ပဲရှိတာပါ။ (မှန်၊ မြန်၊ ထိ)

(က) **မှန်ရမယ်။** မှန်ရင်နိုင်မယ်။ ဒါပဲ။ ဘာမှန်ရမှာလဲ။ ရည်ရွယ်ချက်မှန်ရမယ်။ အကြောင်းအရာမှန်ရမယ်။ အခြေအနေ အချိန်အခါနဲ့ ဆီလျော်မှန်ကန်ရမယ်။ အချက်အလက်မှန်ရမယ်။ အရေးအသားမှန်ရမယ်။ အပြောအဆို မှန်ရမယ်။ လေသံဟန်ပန်မှန်ရမယ်။ ပစ်မှတ်ပရိသတ်ကို ထိမှန်ရမယ်။ စာလုံးပေါင်း သတ်ပုံ အဖြတ်အရပ်၊ အတွဲအချဲ့၊ အသံထွက်၊ ဌာန်ကရိုဏ်း မှန်ရမယ်။ အကျယ်အကျဉ်းမှန်ရမယ်။ အတိုအရှည်အတိုင်းအဆ မှန်ရမယ်။ သဒ္ဒါရေးထုံး၊ စကားလုံးရွေးချယ်မှု မှန်ရမယ် စသဖြင့် ဘာတစ်ခုမှ မလွဲရ၊ မမှားရ။ မှန်အောင် ကျွမ်းကျင်အောင် လေ့ကျင့်ပေးနေရမယ်။ လေ့ကျင့်နေသူ အောင်ပွဲယူစမြဲ။ လေ့ကျင့်ရေးကို ပေါ့ဆရင်တော့ ပြောမနေနဲ့ပေါ့။

(ခ) **မြန်ရမယ်။** သတင်းရဲ့သဘော၊ ပြန်ကြားရေးရဲ့ သဘောက လက်ဦးသူသာ အသာရစမြဲပဲ။ အစောဆုံး၊ အဦးဆုံး ထုတ်လုပ်နိုင်ရမယ်။ ပန်းလိုပဲ၊ သစ်သီး လိုပဲ၊ ကုန်စိမ်းလိုပဲ၊ သားငါးလိုပဲ။ သတင်းတွေဟာ နောက်ကျလေလေ၊ ညှိုးလေ၊ ရိလေ၊ ပုပ်လေ၊ တန်ဖိုးကျလေ။ လတ်ဆတ်မှလှတယ်။ လန်းဆန်း မှသာ ဈေးကောင်းရတယ်။ စောလေ ဦးလေလေ မျက်နှာကောင်း ရလေလေ။ ပရိသတ်က အားပေးလေပဲ။ ပုပ်မှာ သိုးမှာ၊ ဟိုတက်မှ ထုတ်မလာနဲ့တော့၊ အမှိုက်ပုံထဲသာ ပစ်လိုက်ပေတော့။ သတင်းဆိုတာ လတ်ဆတ်လေလေ တန်ဖိုးမြင့်လေလေပဲ။ ဒါဆိုရင် မြန်အောင် ဘာလုပ်ရမလဲ။ ကြိုတင်မြော်တွေး တွက်ချက်တတ်ရမယ်။ နိုးကြားနေရမယ်။ အသင့်ရှိရမယ်။ အပင်ပန်းခံနိုင် ရတယ်။ အရန်အင်အားရှိရတယ်။ အပိုဆောင်းလူ ရံထားရတယ်။ အဆိုင်းနဲ့ တာဝန်ပေးရမယ်။

(ဂ) **ထိရောက်ရမယ်။** ထိရောက်အောင်လုပ်ဆောင်ဖို့ရာ လူသားအရင်းအမြစ် အရည်အသွေး မြင့်မားရတယ်။ တော်သူကို တာဝန်ပေးရတယ်။ အောင်မြင် ရင် ချီးမြှောက်ရတယ်။ လူတော်လက်ရွေးစင်များများနဲ့ အဆက်မပြတ် လေ့ကျင့်ပျိုးထောင်ရတယ်။ သုတေသနနဲ့ ဖန်တီးတီထွင်မှု အားပေးရတယ်။ သတင်းအရည်အသွေး၊ ကောက်ချက်အရည်အသွေး၊ တူတူတန်တန်ထုတ် လုပ်နိုင်စွမ်း ရှိရမယ်။ ရသခံစားမှုကို နားလည်အသုံးချတတ်ရပါမယ်။

အကြောင်းအရာမှန်ကန်မှု၊ အချက်အလက်မှန်ကန်မှုနဲ့ ရနိုင်တဲ့သတင်းအခြေအမြစ် ရဲ့ ကိုးစားနိုင်မှု၊ အကြောင်းအချက်၊ ဆက်စပ်ခြင်းရဲ့ ခိုင်လုံမှုဆိုတာတွေကိုလည်း မှန်ကန်

အောင် အဆင့်ဆင့်ကြိုတင်ပြင်ဆင် တည်ဆောက်မွေးမြူထားရပါသေးတယ်။ အသေးစိတ် အကျယ်မဖော်ပြနိုင်ပေမယ့် သိရှိတော့တင်ပြပါမယ်။

- (က) တိကျရခြင်း (Particular)။ သတင်းရဲ့တန်ဖိုးဟာ မြန်ရမှာမို့ တစ်ခါတည်း တိကျပြည့်စုံရင် အကောင်းဆုံးပဲ။ ပြန်ကာလှန်ကာ တစ်ခုပြီးတစ်ခုမေးမနေရအောင် ပြည့်စုံစွာ ရယူတတ်ရမယ်။
 - (၁) ဘယ်သူလဲ Who
 - (၂) ဘယ်အချိန် (မှ - အထိ) When
 - (၃) ဘယ်မှာ (မြို့၊ ရွာ၊ လမ်း စသည်) Where
 - (၄) ဘာကြောင့် (အကြောင်းရင်း) Why
 - (၅) ဘာကို What
 - (၆) ဘာဖြစ်(ဘယ်လို) How
- (ခ) သတင်းအရင်းအမြစ်ရဲ့ကိုးစားနိုင်မှု (Reliability)
- (ဂ) သတင်းအချက်အလက်ရဲ့ ခိုင်လုံမှု (Validity)
- (ဃ) စံနမူနာများကိုက်ညီမှု (Standardization)

စကားအပြောအဆို

စာရေးဆရာ ဦးရွှေအောင် က ရေးခဲ့ဖူးပါတယ်-

“လောကကို တည်ငြိမ်အောင်လုပ်သည့်တရားကို ဓမ္မဟု ခေါ်၏။ လောကကို မတည်ငြိမ်အောင်လုပ်သည့်တရားကို အဓမ္မဟု ခေါ်၏။ ထို့ကြောင့် ဓမ္မနှင့် အဓမ္မ တို့သည် လောက၌ ထာဝစဉ်ဆန့်ကျင်ကြ၏။ ထိုသို့ ဆန့်ကျင်နေသောကြောင့်ပင် လောကသည် ဖြစ်ပေါ်နေခြင်းပင်။ လောကဟူသည် ဓမ္မနှင့် အဓမ္မ စစ်ခင်းနေသော စစ်မြေပြင်ဖြစ်လေသည်”

သစ်ပင်မှန်ရင် အမြစ်နဲ့မကင်းသလို၊ လူသားမှန်ရင် ချစ်ခြင်းနဲ့မကင်းသလို၊ နိုင်ငံမှန်ရင် စစ်နဲ့မကင်းနိုင်ဘူးလို့ ကြားဖူးကြမှာပေါ့။ တစ်နိုင်ငံနဲ့တစ်နိုင်ငံမှ မဟုတ်ဘူး။ တစ်စုနဲ့တစ်စု၊ တစ်ဖွဲ့နဲ့တစ်ဖွဲ့ဟာလည်း ဓမ္မနဲ့ အဓမ္မကိုအကြောင်းပြုပြီး စစ်ခင်းနေကြရတဲ့ သဘောလက္ခဏာကို နားလည်ရပါမယ်။

မိမိက ဓမ္မဆိုတဲ့ တရားမျှတတဲ့ဘက်က ရပ်တည်သူဖြစ်ရပါမယ်။ ဆန့်ကျင်ဘက်ဟာ မှန်တာလည်း ရှိနိုင်တယ်။ မှားတာလည်းရှိနိုင်ပါတယ်။ စကားရည်လှပဲ့မှာ မိမိဟာ ပါဝင်ယှဉ်ပြိုင်နေရတယ်ဆိုရင်တော့ တစ်ဖက်သားရဲ့ အားနည်းချက်နဲ့ အမှားအယွင်း၊ ချို့တဲ့ချက်များ၊ ချွတ်ယွင်းမှု စသည်တို့ကို ချက်ကျလက်ကျ ထောက်ပြပြောဆိုတတ်သူ ဖြစ်ရပါမယ်။ မိမိဘက်က အားသာချက်၊ တရားမျှတကြောင်း၊ မှန်ကန်ကြောင်း၊ အောင်မြင်မှာ မှုချသေချာကြောင်း ပရိသတ်အားလုံးနားလည်လက်ခံအောင် ပြောဆိုတတ်ရမှာပဲ။ ဒါဆို ဘာလိုသလဲ။

- (က) သူတစ်ဖက်သားအကြောင်း ကောင်းကောင်းသိနေရမယ်။
- (ခ) နားထောင်အကဲခတ်နေကြတဲ့ပရိသတ်ရဲ့ သဘောသဘာဝအခြေအနေသိရမယ်။

- (ဂ) မိမိရဲ့ အားသာချက်၊ အားနည်းချက် ပကတိအခြေအနေမှန်ကိုလည်း သိရမယ်။
- (ဃ) နှစ်ဖက်ယှဉ်ပြိုင်အနိုင်လုနေကြရတဲ့ စကားရည်လုပွဲ အကြောင်းခြင်းရာရဲ့ အကြောင်း၊ အကျိုး၊ သဘောသဘာဝကိုလည်း သေသေချာချာသိမြင်ရမယ်။
- (င) ပြိုင်ဘက်ကို ဘယ်လိုနည်းပရိယာယ်များ၊ ကစားကွက်များနဲ့ အနိုင်ယူမလဲဆိုတဲ့ မဟာဗျူဟာ၊ နည်းဗျူဟာစီမံချက်လည်း လျာထားတွက်ချက်ပြီး ချမှတ်တတ်ရမယ်။

တိုတိုပြောရရင် သိစရာအချက်အလက် အကြောင်းခြင်းရာတွေက ဘယ်သူကပိုပြီး နို့နို့စပ်စပ် မှန်မှန်ကန်ကန် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် သိသလဲဆိုတဲ့ အသိပညာ ဉာဏ်ရည်သာသူ ဘက်က အနိုင်ရမယ်ဆိုတာ (စစ်ပွဲမစခင်ကတည်းက ဘယ်သူကနိုင်မလဲ) တွက်ချက်လို့ရ နေကြပါပြီ။ အားသာသူက အနိုင်ယူမှာပဲ။ ဘာအားလဲဆိုတော့ ပညာအား။

Knowledge is Power Itself.

“အသိပညာဗဟုသုတဟာ စွမ်းအင်စွမ်းအားပါပဲ။” လို့ ၁၆ ရာစုနှစ်ကာလ အင်္ဂလိပ် စာရေးဆရာ ဖရန်ဆစ်ဘောကွန် (၁၅၆၁-၁၆၂၆) ရေးခဲ့ဖူးတယ်။ အသိပညာဆိုတာ ကျောင်းစာမှာ သင်ယူရရှိတာလောက်နဲ့ မပြည့်စုံပါဘူး။ ကျောင်းသင်ဘာသာရပ်တွေ ကောင်းမွန်ကြတာမှန်ပေမယ့် မလုံလောက်သေးဘူး။ အဆက်မပြတ် ရှာမှီးနေရတယ်။ ၁၆ ရာစုကာလ အင်းဝခေတ်မှာ ပေါ်ထွန်းခဲ့တဲ့ ဆရာတော် အရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ (၁၄၆၈-၁၅၃၁) က ဘဝတစ်လျှောက်လုံးကို လောကတက္ကသိုလ်အဖြစ်မှတ်ယူကာ မိမိကိုယ်ကို ဘဝတက္ကသိုလ်ရဲ့ ထာဝရစာသင်သားအနေနဲ့ “သုစိပုဘာ၊ ဝိလိသိဓာ” အက္ခရာစွဲသုံး၊ ဤရှစ်လုံးကို၊ သီကုံးပန်းသွင် နေ့တိုင်းဆင်လော့လို့ ဆုံးမလမ်းညွှန်ထားခဲ့ပါတယ်။

နေ့စဉ်နေ့တိုင်းအသိပညာ တိုးပွားအောင် ကြိုးစားလုပ်ဆောင်နေရမယ့် ရှစ်ချက်ကို တိတိကျကျဖော်ပြခဲ့တယ်။

- (က) ကြားနာ (ကြားနာဆိုရာမှာ ဖတ်ရှု၊ လေ့လာ၊ နားထောင်ပါ)
- (ခ) ကြံစည် (စဉ်းစား၊ ဆင်ခြင်၊ သုံးသပ်၊ တွေးခေါ်ပါ)
- (ဂ) မေး (မေးဆိုရာမှာ ရှာဖွေပါ၊ ဆက်စပ်ပါ၊ စူးစမ်းပါ)
- (ဃ) ဆွေး (နှီးနှောပါ၊ ညှိနှိုင်းပါ၊ တိုင်ပင်ပါ၊ ပြောဆိုပါ)
- (င) စူးစမ်း (ဆင်ခြင်ပါ၊ တွက်ဆပါ၊ ချင့်ချိန်ပါ၊ သုတေသနလုပ်ဖော်ထုတ်ပါ)
- (စ) လေ့လာပါ၊ လေ့ကျင့်ပါ။
- (ဇ) ကျက်မှတ်၊ အလွတ်ရအောင်ဆောင်ထားပါတဲ့။ လောကသဘာဝ အားကြီးသူက အားသေးသူအပေါ်ကို လွှမ်းမိုးအနိုင်ယူကြစမြဲပါပဲ။ မိမိက အားပိုကောင်းရမယ်။

စာအရေးအသား

ရုပ်ချောသော မင်းသားကို ဇာတ်သဘင်လောက၌ သဘောကျကြတယ်။ အကကောင်းတဲ့မင်းသားဆိုလျှင်လည်း ပရိသတ်အားပေးတယ်။ အသံကောင်း၊ အဆိုကောင်းတဲ့

မင်းသားကိုလည်း လူကြိုက်များလေတယ်။ သို့ရာတွင် ရုပ်ချော၊ အကကောင်း၊ အဆိုကောင်းကြတဲ့ မင်းသားများထက် ရေရှည်အောင်မြင်သော မင်းသားများကား “အပြောကောင်းသော မင်းသား” ဖြစ်ကြောင်း သိသာထင်ရှားစွာတွေ့ကြရတယ်။ အပြောကောင်းခြင်းဆိုတဲ့ အရည်အချင်းသည် လူထုပရိသတ်ကို ဆွဲဆောင်နိုင်စွမ်းအားကြီးမားလေစွ။

အပြောအဟောအရည်အချင်းနဲ့အရေးအသားအရည်အချင်းဆိုတာ လူတစ်ယောက်ရဲ့ အတွေးအခေါ်အမြော်အမြင်၊ စာပေဖတ်ရှုမှုစွမ်းအားနဲ့ ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ရည်ဉာဏ်သွေးအပေါ်မှာ မူလအခြေခံတာဖြစ်တဲ့အတွက် “နှလုံးရည်” ခေါ်နိုင်တယ်။

“လူအချင်းချင်း ဆွဲဆောင်စည်းရုံးရတဲ့ ဆက်ဆံရေးမှာ နှုတ်မှုပညာ စကားပြော စွမ်းရည်ကား အရေးပါတာ အမှန်ပဲ။”

လူအချင်းချင်းဆွဲဆောင်စည်းရုံးရတဲ့ ဆက်ဆံရေးမှာ နှုတ်မှုပညာ စကားပြောစွမ်းရည်ကား အရေးပါတာ အမှန်ပဲ။ အလားတူပင် စာအရေးအသားစွမ်းရည်ကလည်း ထူးခြားတဲ့ လူမှုဆက်ဆံရေးစွမ်းအားတစ်ရပ်ဖြစ်ပါတယ်။ စာဖတ်နည်းသူဟာ သူများကို မပြန်ကြားတတ်ပါ။ လောကကြီးမှာ လူအမျိုးအစား အမျိုးမျိုးကွဲပြားကြတယ်လို့ ဆိုကြပေမယ့် တကယ်တမ်း ခွဲခြားနိုင်တာကတော့ နှစ်မျိုးသာရှိပါတယ်လို့ ရုရှားသမ္မတဗလာဒီမာပူတင် က ပြောဖူးတယ်။ အဲဒီလူအမျိုးအစား နှစ်မျိုးဆိုတာကတော့ ရုရှားစာရေးဆရာ ဖျူဒိုဒေါ့စတာယဲ့စ်စကီးရဲ့ စာပေ (ဝတ္ထုရှည်များ) ကို ဖတ်ဖူးတဲ့ လူစားနဲ့ မဖတ်ဖူးတဲ့ လူစားပဲ ဖြစ်ကြပါတယ်တဲ့။

လူတစ်မျိုးက စာရေးဆရာ ဖျူဒိုဒေါ့စတာယဲ့စ်စကီး(၁၈၂၁-၁၈၈၁) (Fyodor Dostoevsky) စာပေတွေကိုသာ ဖတ်ဖူးခဲ့ရင် မဖတ်ဖူးတဲ့လူထက် အသိဉာဏ်ဆင်ခြင်ပုံရော၊ နှလုံးသားနဲ့ စာနာခံစားတတ်ပုံရော ကြီးမားကျယ်ပြန့်စွာ ကွာခြားပြောင်းလဲသွားစေနိုင်ကြောင်း တင်စားချီးကျူးတဲ့ စကားဖြစ်ပုံရပါတယ်။ ဒါဟာ ဘာပဲဖြစ်ဖြစ် ၁၉၉၁ ခုနှစ် ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုကြီးပြိုကွဲပြီး ရုရှားနိုင်ငံအနေနဲ့ ရပ်တည်ရုန်းကန် ကြိုးစားလာရတဲ့ ရုရှားနိုင်ငံခေါင်းဆောင်က ရုရှားစာရေးဆရာတစ်ယောက်ရဲ့ “စာပေစွမ်းအား” နဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းအပေါ် အလွန်တရာ သြဇာကြီးမားစွာ

လွမ်းမိုးနိုင်တယ်ဆိုတဲ့ ဆိုလိုရင်းက စာပေရေးသားခြင်းရဲ့ အရေးပါ အရာရောက်ပုံကို တစ်နည်းအားဖြင့် ဖော်ပြရာရောက်ပါတယ်။

ကမ္ဘာ့စာပေတွေထဲမှ ဂန္ထဝင်စာဆို အကျော်အမော် စာရေးဆရာတွေရဲ့ သုတရသ စာပေတွေကြောင့် လူသားတွေဟာ နှစ်ကာလ ၅၀၀၊ ၁၀၀၀ လောက်အတွင်း လူ့အဖွဲ့အစည်း ယဉ်ကျေးမှု ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာရတယ်ဆိုတာ ထင်ရှားမြင်သာပါတယ်။ တရုတ်သမ္မတ ရှိကျင့်ဖျင်က ၂၀၂၄ ခုနှစ် မေလမှာ ပေကျင်းမြို့၌ ရုရှားသမ္မတနဲ့ တွေ့ဆုံစဉ် သူ့ဟာ လီယို တော်စတိုင်းနဲ့ ပွတ်ရှုကင်တို့ရဲ့ စာပေများကို အထူးလေးစား တန်ဖိုးထားခဲ့ပါကြောင်း ပြော ခဲ့တယ်။

လူမှုဆက်သွယ်ရေး၊ လူထုဆက်ဆံရေး၊ လူစုလူဝေးအများစုကို နားလည်သိမြင် အောင် မျှဝေနိုင်ဖို့ ပြောဆို၊ ပြဿ၊ ရေးသားကြရာမှာ အနုပညာအားလုံးလိုလိုပင် စာပေ အနုပညာရဲ့ ပင်မရေစီးကြောင်းမှ ဖြာထွက်စီးဆင်းတာ တွေ့ရပါမယ်။

(ဆက်လက်ဖော်ပြပါမည်။)

ချစ်နိုင်(စိတ်ပညာ)

၂၀၀၈ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ (၁၀) ရက်တွင်
တရုတ်- မြန်မာ- အိန္ဒိယတို့၏ ငြိမ်းချမ်းစွာ
အတူယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေးမူကြီး (၅) ရပ်လည်း
အဓိကအခန်းမှပါဝင်ခဲ့သဖြင့်
ထိုခေတ်တွင် အလွန်ခေတ်စားသည့်
ငြိမ်းချမ်းရေးဝါဒ ဖြစ်ခဲ့သည်။”

အဓိကအခန်းမှပါဝင်ခဲ့သဖြင့်

မိတ်ဆွေဇေယျ၊ စဉ်စူးစိုက်အုပ်
တရုတ်မြန်မာ၊ မင်းတို့မှာလျှင်
ကမ္ဘာရှည်မြေ၊ မြေမရွေ့သို့
နှုတ်တွေ့ခွန်းသေ၊ ထွန်းစိမ့်စေဖြင့်
ကျက်သရေသွင်းနှိုး၊ စာရင်းထိုးသည်
ဆိုမျိုးဆက်စဉ် ဥဒါန်းတည်း။

ဒုတိယနဝဒေး(ဝက်မစွတ်မြို့စားဦးနု)၏
တရုတ်သံရောက်မော်ကွန်း

အဆိုပါ တရုတ်-မြန်မာချစ်ကြည်ရေးကို ရေးဖွဲ့ခဲ့သည့် မော်ကွန်းသည် ကုန်းဘောင်
ခေတ် ဝက်မစွတ်မြို့စားဦးနု (ဒုတိယနဝဒေး)၏ “တရုတ်သံရောက်မော်ကွန်း”မှ ဖြစ်ပါသည်။
မြန်မာတို့ကသာ စပ်ဆိုရေးသားခဲ့သည် မဟုတ်ပေ။ တရုတ်စာပေများတွင်လည်း စပ်ဆိုခဲ့
ကြောင်းကို ၁၉၆၁ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၆ ရက်နေ့နံနက်ပိုင်းတွင် ရန်ကုန်မြို့ အောင်ဆန်း
ကွင်း၌ ကျင်းပသည့် လူထုစည်းဝေးပွဲကြီးတွင် တရုတ်နိုင်ငံဝန်ကြီးချုပ် ချူအင်လိုင်းက
“ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံ “ဟန်” မင်းဆက်ခေတ်ကဗျာဆရာများဟာ ထိုအခါက တရုတ်ပြည်မှာ
တင်ဆက်ကပြခဲ့ကြတဲ့ မြန်မာတေးဂီတနှင့်အကတို့ကို ကဗျာများအထူးဖွဲ့နွဲ့သီကုံးပြီး
ချီးကျူးဖွဲ့ဖူးပါတယ်”ဟု ပြောကြားခဲ့ခြင်းက သက်သေခံနေပါသည်။ ထို့အတူ လွတ်လပ်ရေး
ရပြီးခေတ်တွင်လည်း တရုတ်-မြန်မာချစ်ကြည်ရေးသီချင်းများ စပ်ဆိုထုတ်လွှင့်ခဲ့ပါသည်။

ရာဇဝင်စဉ်လာ၊ တရုတ်-ဗမာ မိတ်ဆွေရင်းချာ

အထက်ခေါင်းစဉ်ပါစာသားသည် တရုတ်-မြန်မာ (ထိုစဉ်ကအသုံးအနှုန်း “ဗမာ”)
ချစ်ကြည်ရေးပွဲများ၊ အစည်းအဝေးပွဲများတွင် သီဆိုခဲ့ပြီး ပီကင်းရေဒီယိုအသံမှ ရုပ်နှံရံခါထုတ်
လွှင့်ခဲ့သည့်သီချင်းမှ စာသားဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံရေးသမား၊ သတင်းစာဆရာနှင့် စာရေးဆရာ
“သိန်းဖေမြင့်” ရေးစပ်ခဲ့ပြီး ဂီတစာဆိုရန်နိုင်စိန်က ကိုယ်တိုင်သီဆိုခဲ့သည့်သီချင်း ဖြစ်ပါ
သည်။ ဆရာကြီးသိန်းဖေမြင့်ရဲ့ ၁၉၆၇ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ရေးသားမှုများအရ “ဤသီချင်း
မကြားရသည်မှာ နှစ်အတန်ကြာခဲ့ပါပြီဗျ” တဲ့။ ဒီသီချင်းကို လွန်ခဲ့တဲ့ ၁၆ နှစ်၊ ၁၇ နှစ်က
စခဲ့တာပါဟု ဆရာကြီးရဲ့ ၁၉၆၇ ခုနှစ် ဗိုလ်တထောင်သတင်းစာမှာ ရေးသားချက်များအရ
၁၉၅၀၊ ၅၁ ခုနှစ်လောက်ကတည်းက “တရုတ်ဗမာမိတ်ဆွေဖြစ်သီချင်း” ပေါ်ပေါက်ခဲ့တာဟု
ယူဆနိုင်ပါသည်။

တရုတ်အချုပ်အခြာကို ဦးဦးဖျားဖျား စတင်အသိအမှတ်ပြုတာ မြန်မာနိုင်ငံပါ

ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံဟာ ၁၉၄၈ ခုနှစ် စတင်တာနဲ့ လွတ်လပ်ရေးရပြီး ၁၉၄၉ ခုနှစ်
အောက်တိုဘာလ ၁ ရက်နေ့မှာ တရုတ်နိုင်ငံဟာ လွတ်လပ်ရေးကြေညာခဲ့ပါသည်။ ဤသည်
ကို ကျွန်တော်တို့ ပြည်သူနှင့် နိုင်ငံအစိုးရက တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ ထူထောင်ခြင်းကို
အာရုံတိုက်ရှိမည်သည့်နိုင်ငံမှ အသိအမှတ်မပြုသေးမီ ဦးဦးဖျားဖျား ၁၉၄၉ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ

၁၈ ရက်နေ့တွင် အသိအမှတ်ပြုခဲ့ပါသည်။ ယခင် ကူမင်တန်အစိုးရလက်ထက်က သံအမတ်ကြီး ဦးမြင့်သိန်းကို နန်ကင်းမှပီကင်းသို့ ပြောင်းရွှေ့၍ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံဆိုင်ရာ သံအမတ်ကြီးအဖြစ် ခန့်အပ်ခဲ့သည်။ ထိုအချိန်၌ မြန်မာနိုင်ငံမှာ ကွန်မြူနစ်အဖြူနှင့်အနီတွေ အင်အားကြီးမားစွာဖြင့် တည်ဆဲမြန်မာအစိုးရကို သူပုန်ထနေချိန်တွင် ကွန်မြူနစ်နိုင်ငံ အဖြစ် ပေါ်ထွန်းလာသည့် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံကို သမိုင်းအစဉ်အလာကြီးမားခဲ့သည့် “အိမ်နီးနားချင်းကောင်း ထာဝရမိတ်ဆွေ”ဟု အမြင်ဖြင့်အသိအမှတ်ပြုခဲ့ခြင်းဟု မြင်မိပါသည်။ မြန်မာခေါင်းဆောင်များ၏ ပညာဉာဏ်ကြီးမြင့်မှုအမြင်က ပြည်တွင်းမှာ ဒုက္ခပေးနေသည့် ဝါဒတူကွန်မြူနစ်သောင်းကျန်းသူနှင့် အိမ်နီးနားချင်းကောင်း ကွန်မြူနစ်အစိုးရကို ခွဲခြားနိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် “ဝါဒသည်မမြဲ၊ အိမ်နီးနားချင်းသည်သာ တည်မြဲ၏” ဟု ပညာအမြင်ရှင်းစွာဖြင့် ကြည့်တတ်ခဲ့ကြခြင်းကြောင့်လည်း ဖြစ်သည်။

ငြိမ်းချမ်းစွာအတူယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေးမူကြီး (၅)ရပ်ချမှတ်ခဲ့ကြသည့် နှစ်နိုင်ငံ

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးအပြီးမှာ နယ်ချဲ့တွေက သူတို့ရဲ့ကိုလိုနီနိုင်ငံတွေကို လွတ်လပ်ရေးပေးပြီး လက်လွှတ်ဆုံးရှုံးလိုက်ရသည်။ သို့သော် ဆက်လက်လွှမ်းမိုး ချုပ်ချယ်ချင်စိတ်က ကြီးမားနေဆဲပါ။ ကိုလိုနီလက်အောက်မှ လွတ်လပ်ရေးရခါစနိုင်ငံများသည်လည်း ဤသည်ကို စိုးရိမ်နေကြသည်။ လွတ်လပ်ရေးရပြီးခါစ တရုတ်နိုင်ငံဝန်ကြီးချုပ် မစ္စတာချူအင်လိုင်းသည် ၂၈-၆-၁၉၅၄ ရက်နေ့တွင် အိန္ဒိယသို့လည်းကောင်း၊ ၂၉-၆-၁၉၅၄ ရက်နေ့တွင် မြန်မာနိုင်ငံသို့ လာရောက်လည်ပတ်ပြီး “ငြိမ်းချမ်းစွာအတူယှဉ်တွဲနေထိုင်မှုကြီး (၅)ချက်” (The Five Principles of Peaceful Coexistence) ကို နှစ်နိုင်ငံ ပူးတွဲကြေညာထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။ သို့ပါ၍ ငြိမ်းချမ်းစွာအတူယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေးမူကြီး (၅)ရပ်ကို တရုတ်-အိန္ဒိယ-မြန်မာတို့က ကမ္ဘာသို့ ကြေညာထုတ်ပြန်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ ယင်းတို့မှာ-

- (က) နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ ပိုင်နက်နယ်ပယ်တည်တံ့ရေးနှင့် အချုပ်အခြာအာဏာကို အခြားတစ်နိုင်ငံက လေးစားရန်။
- (ခ) တစ်နိုင်ငံနှင့်တစ်နိုင်ငံ ကျူးကျော်ရန်စတုတ်ခိုက်မှု မပြုလုပ်ရန်။
- (ဂ) နိုင်ငံတစ်ခု၏ ပြည်တွင်းရေးကိစ္စများကို ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှု မပြုလုပ်ရန်။
- (ဃ) နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံနှင့်တစ်နိုင်ငံ အဆင့်အတန်းချင်းတူညီမှုရှိရန်နှင့် နှစ်ဦးနှစ်ဖက် အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေရန်။
- (င) နိုင်ငံရေးစနစ်ချင်း ကွဲလွဲစေကာမူ တစ်နိုင်ငံနှင့်တစ်နိုင်ငံ ငြိမ်းချမ်းစွာအတူယှဉ်တွဲ ဆက်ဆံပေါင်းသင်းနေထိုင်ကြရန်တို့ ဖြစ်ပါသည်။

နိုင်ငံအချင်းချင်း ငြိမ်းချမ်းစွာနေထိုင်ရေး တန်းတူရည်တူဆက်ဆံကာ “ကျီးကို ဘုတ်ရိုသေ၊ ဘုတ်ကို ကျီးရိုသေမှု” ဖြစ်ပြီး ဝါဒအရလည်းကောင်း၊ အင်အားအရလည်းကောင်း၊ စီးပွားရေးအရလည်းကောင်း ဗိုလ်ကျမှု၊ စိုးမိုးမှုကင်းဝေးအောင်၊ နိုင်ငံကြီးငယ်အချင်းချင်း တန်းတူရည်တူ အပြန်အလှန်ဆက်ဆံနိုင်အောင် လမ်းညွှန်မှုပေးသည့်မူကြီး (၅)ရပ်ဖြစ်ပေသည်။ ဤသည်ကို “တရုတ်နိုင်ငံအနေဖြင့် မြန်မာနှင့်အတူ ငြိမ်းချမ်းစွာအတူ ယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေး မူကြီး (၅) ရပ်ကို ခိုင်မာရန် ကြိုးပမ်းသွားမည်ဖြစ်ကြောင်း၊ ငြိမ်းချမ်းရေးဇန်တစ်ခု

ထူထောင်ပြီး အာရှငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးကို ထိန်းသိမ်းသွားမည်ဖြစ်ကြောင်း” တရုတ်ဝန်ကြီးချုပ်ချူအင်လိုင်းက ၁၉၅၄ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာ ၂ ရက်နေ့၌ တရားဝင် အလည်အပတ် ရောက်ရှိသော မြန်မာနိုင်ငံမှဝန်ကြီးချုပ်ဦးနုနှင့်အဖွဲ့ကိုတွေ့ဆုံသော ညစာစားပွဲတွင် အတိ အလင်း ကတိပြုပြောကြားခဲ့သည်။ ဦးနုကလည်း အဆိုပါတွေ့ဆုံပွဲတွင် “ကျွန်တော်တို့ဟာ ငြိမ်းချမ်းရေးထိခိုက်စေမည့် ဘယ်လိုအလုပ်မျိုးကိုမှ လုပ်မှာမဟုတ်ပါဘူး။ မြန်မာနိုင်ငံဟာ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် နှစ်နိုင်ငံကြား သံသယပွားစေမည့် အခြားနိုင်ငံ၏အကူအညီကိုလည်း ယူမှာ မဟုတ်ပါဘူး” ဟု ပြန်လည်ပြောကြားခဲ့ပြီး အထက်ပါမူကြီး (၅)ရပ် ခိုင်မြဲအောင် ဆောင် ရွက်ခဲ့သည်။

တရုတ်နိုင်ငံတက်ခွင့်မရရင် မြန်မာနိုင်ငံလည်းမတက်

၁၉၅၅ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီးတွင် အင်ဒိုချိုင်းနားကျွန်းဆွယ်ဒေသ စစ်ပွဲပြင်းထန်လာချိန်တွင် တတိယကမ္ဘာစစ်အဆင့်ဆီ ကူးစက်သွားမည်ကို စိုးရိမ်ကြသည့် လွတ်လပ်သောအာရှနှင့်အာဖရိကနိုင်ငံ ၂၆ နိုင်ငံသည် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ ဘန်ဒေါင်းမြို့တွင် တတိယကမ္ဘာစစ် မဖြစ်ရေးကို တားဆီးနိုင်ရေးကြိုးပမ်းမည့်ညီလာခံ (Afro - Asian Conference) ကျင်းပသည်။ အဆိုပါအစည်းအဝေးကို ကွန်မြူနစ်နိုင်ငံဖြစ်သည့် တရုတ်နိုင်ငံ ကို ဝိုင်းပယ်ထားကြရန် အနောက်အုပ်စုနိုင်ငံများက ကြိုးပမ်းကြသေးသည်။ ထိုအချိန်တွင် “ဘက်မလိုက်နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒ” ကျင့်သုံးနေသည့် မြန်မာနိုင်ငံက အဆိုပါအစည်းအဝေး သို့ “တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ တက်ရောက်ခွင့်မရလျှင် မြန်မာနိုင်ငံလည်း တက်ရောက်မည် မဟုတ်ကြောင်း” ဟုဆိုကာ တောင့်ခံထားခဲ့သည်။ တကယ်တော့ ဘန်ဒေါင်းညီလာခံ ဖြစ် မြောက်ရေးကို ဦးဆောင်ဆွေးနွေးအဆိုပြုခဲ့ကြသည်မှာ တရုတ်၊ မြန်မာနှင့် အာဖဂန်နစ္စတန် နိုင်ငံတို့ ဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့ဖြင့် ဘန်ဒေါင်းညီလာခံသို့ တရုတ်နိုင်ငံတက်ရောက်ခွင့်ရခဲ့ပြီး ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး (၁၀)ချက် (A10- points declaration on promotion of world peace and cooperation) ပါ ကြေညာချက် ထွက်ပေါ်လာခဲ့သည်။ ထိုကြေညာချက်(၁၀)ချက်တွင်လည်း တရုတ်-မြန်မာ-အိန္ဒိယတို့၏ ငြိမ်းချမ်းစွာအတူယှဉ်တွဲ နေထိုင်ရေးမူကြီး(၅)ရပ်လည်း အဓိကအခန်းမှပါဝင်ခဲ့သဖြင့် ထိုခေတ်တွင် အလွန်ခေတ်စား သည့် ငြိမ်းချမ်းရေးဝါဒ ဖြစ်ခဲ့သည်။

တရုတ်နိုင်ငံ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ရေး ဦးဆောင်အဆိုတင်သွင်းသည့် နိုင်ငံများတွင် မြန်မာ ပါဝင်ခဲ့

၁၉၇၁ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၁ ရက်နေ့တွင် ကျင်းပသော(၂၆) ကြိမ်မြောက် ကမ္ဘာ့ ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေညီလာခံကြီးတွင် မြန်မာကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ခေါင်းဆောင် လယ်ယာ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာဝန်ကြီး ဦးသောင်းကြည်က မိန့်ခွန်းပြောကြားရာတွင် “ကမ္ဘာ့လူဦးရေ၏ လေးပုံတစ်ပုံရှိသော တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံကို ကုလသမဂ္ဂကြီးတွင် ထိုက်ထိုက်တန်တန် ရပိုင်ခွင့်ရှိသော နေရာမပေးဘဲ တရုတ်နှစ်ပြည်ထောင်ပြဿနာ ဖန်တီးထားခြင်းမှာ သဘာဝကျပါကြောင်း၊ မြန်မာကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့အနေဖြင့် တရုတ်

ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ၏ ဗဟိုအစိုးရအား တစ်ခုတည်းသော တရုတ်ပြည်၏ တရားဝင်အစိုးရ အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုကြောင်း၊ ထို့ကြောင့် ကုလသမဂ္ဂတွင် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ ၏ ဥပဒေပါအခွင့်အရေးများ ပေးအပ်ရေးကို ကျွန်ုပ်တို့ တစ်ခါတည်းဆုံးဖြတ်ကြဖို့ လိုကြောင်း၊ ဤသို့ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာငြိမ်းချမ်းရေး၊ လုံခြုံရေးနှင့်ပူးပေါင်းဆောင် ရွက်ရေးတို့ ဖြစ်ထွန်းလာမည်ဖြစ်ကြောင်း” ဟု ထည့်သွင်းမိန့်ကြားခဲ့ပြီး အောက်တိုဘာလ ၂၅ ရက်နေ့တွင် ဆက်လက်ကျင်းပသော အထွေထွေညီလာခံတွင် “တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတ နိုင်ငံအား ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်အဖြစ်နှင့်တကွ လုံခြုံရေးကောင်စီဝင်အဖြစ် လက်ခံရေးနှင့် တရုတ်ဖြူ(ထိုင်ဝမ်)အား ကုလသမဂ္ဂမှ ထုတ်ပယ်ရေး” အဆိုကို မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် အဖွဲ့ဝင် ၂၃ နိုင်ငံက ဦးဆောင်တင်သွင်းရာ ထောက်ခံမဲ ၇၆ မဲ၊ ကန့်ကွက်မဲ ၃၅ မဲ၊ ကြားနေ ၁၅ မဲဖြင့် အနိုင်ရရှိခဲ့သဖြင့် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံအနေဖြင့် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ နယ်နိမိတ်ချင်း မိုင်ပေါင်းတစ်ထောင်ကျော်ဆက်စပ်နေသည့် နှစ်နိုင်ငံ၏ ပုဂံခေတ်မှ စတင်ခဲ့သည့်ချစ်ကြည်မှုကို မိမိ၏အိမ်နီးနားချင်းနိုင်ငံအား အနှိမ်ခံဘဝရောက် နေမှုမှ ဆွဲတင်ခြင်းလုပ်ငန်းတွင် ပါဝင်ပြုသလိုက်ခြင်းဖြင့် သက်သေထူပြခဲ့ခြင်းပါ။

တရုတ်နိုင်ငံအနေဖြင့် နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲအဆင့်သာ “ငြိမ်းချမ်းစွာအတူယှဉ်တွဲ နေထိုင်ရေး”မူကို ခိုင်ခိုင်မာမာရပ်တည်ခဲ့သည် မဟုတ်ပေ။ “သံအမတ်ကြီး” အဆင့်ကလည်း အလေးထားဆောင်ရွက်ခဲ့ကြောင်း မြန်မာနိုင်ငံ ၈၈ အရေးအခင်းတွင် အထင်အရှားရပ်တည် ခဲ့ပါသေးသည်။ ၁၉၈၈ မြန်မာ့အရေးအခင်းတွင် မြန်မာအစိုးရကို ဖိအားပေးရန် နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီးဌာနတွင် နိုင်ငံ ၁၅ နိုင်ငံခန့်ပါဝင်သော ကိုယ်စားပြုအဖွဲ့၌ပါဝင်ရန် တရုတ်သံအမတ် ကြီးကိုလည်း ဖိတ်ကြားခဲ့ပါသည်။ ထိုအချိန်က တရုတ်သံအမတ်ကြီး ချန်ယူရှန်က “လက်ရှိ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းဖြစ်ပေါ်မှုသည် ပြည်တွင်းရေးကိစ္စဖြစ်သဖြင့် သူ့အနေဖြင့် ပါဝင်နိုင်ခြင်း မရှိကြောင်း” ပြန်ကြားခဲ့သလို ပါဝင်ခြင်းလည်း မရှိခဲ့ပေ။ ထို့အတူ သံရုံးတစ်ခုဧည့်ခံပွဲတွင် မိုက်ကယ်အဲရစ်က “မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ဖြစ်ပေါ်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ တရုတ်အစိုးရအနေဖြင့် ကြေညာချက်တစ်စုံတစ်ရာ ထုတ်ပြန်ခြင်းရှိပါသလား” ဟု မေးမြန်းရာ သံအမတ်ကြီးက “တရုတ်နိုင်ငံသည် အခြားနိုင်ငံများ၏ ပြည်တွင်းရေးရာတွင် ဝင်ရောက်မစွက်ဖက်ရေးမူ ကို လိုက်နာပါသည်” ဟု ဖြေကြားခဲ့ခြင်းတို့က သက်သေခံနေပါသည်။

ခလုတ်ကန်သင်းနှင့် ဆူးငြောင့်များကြောင့် ငြိမ်းချမ်းရေး မဏ္ဍိုင်မယိမ်းယိုင်ခဲ့ပါ

တရုတ်- မြန်မာ ငြိမ်းချမ်းစွာအတူယှဉ်တွဲရေးမူကြီး (၅) ရပ် (ထိုခေတ်သတင်းစာ များက “နိုင်ငံရေးပဋိပက္ခသိလ”ဟု သုံးနှုန်းခဲ့ကြသည်)ကို အမြော်အမြင်ကြီးခဲ့ကြသည့် ခေါင်းဆောင် များ စောင့်ထိန်းခဲ့ကြသည်မှာ နှစ်ပေါင်း (၇၀) (၂၉-၆-၁၉၅၄ မှ ၂၉-၆-၂၀၂၄ ထိ) ပြည့်ပြီ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုချစ်ကြည်ရေးလမ်းခရီးတွင် ခလုတ်ကန်သင်း၊ ဆူးငြောင့်ကလေးများလည်း ရှိခဲ့ပေသည်။ ယာယီခဏသဘောပါ။ ဥပမာအားဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတော်ကို တော်လှန်ပုန်ကန် သော “ဗမာပြည် ကွန်မြူနစ်ပါတီ(ဗကပ)သောင်းကျန်းသူများ” သည် တရုတ် ကွန်မြူနစ် ပါတီကို ချဉ်းကပ်အကူအညီရယူမှု ဖြစ်သည်။ ၁၉၅၃ ခုနှစ်လောက်မှာ ရဲဘော်အောင်ကြီး က စတင်ဆက်သွယ်ခဲ့ပြီးနောက်ပိုင်းမှာ မြန်မာပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီ ခေါင်းဆောင် အတော်

များများက တရုတ်ပြည်သို့သွားရောက်ခဲ့ပါသည်။ တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီသည် ဝါဒရေးရာမှာ မြန်မာပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီရဲ့ ဆရာတစ်ဆူဖြစ်လာပါသည်။ ဒုတိယအချက်အနေဖြင့် ၁၉၆၇ ခုနှစ်မှ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည့် တရုတ်-မြန်မာအရေးအခင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဗမာပြည် ကွန်မြူနစ်ပါတီနှင့် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီတို့၏ စနက်မကင်း ဟုဆိုကြသော်လည်း “ကွန်မြူနစ်ပါတီ အချင်းချင်း ဝါဒရေးရာ အကူအညီပေးမှု” နှင့် “နှစ်နိုင်ငံထီးဆောင်းမင်းအချင်းချင်း တရားဝင် ဆက်ဆံမှုသည်” အလွန်ပင် ကွာခြားခဲ့ပါသည်။ ထီးဆောင်းမင်းတို့၏ဆက်ဆံရေးက “ငြိမ်းချမ်းစွာ အတူယှဉ်တွဲ နေထိုင်ရေးမူကြီး (၅) ရပ်ထီးအောက်တွင် ရပ်တည်ခြင်းပါ။” ထိုမူကို မထိခိုက်စေခဲ့ပါ။ ၁၉၇၈ ခုနှစ်တွင် တရုတ်ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ် “တိန်ရှောက်ဖိန်” မြန်မာပြည်လာလည်ပြီး ငြိမ်းချမ်းစွာ အတူ ယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေးမူကြီး (၅) ရပ်နှင့်အတူ နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံသွားပါမည်ဟု ထပ်မံအတည်ပြုခဲ့ပါသည်။ ယခုနှင့် နောင်အခါတွင်လည်း အသေးအဖွဲ့ခလုတ်ကန်သင်းများ ရှိကောင်းရှိနိုင်သော်လည်း “နှစ်နိုင်ငံခေါင်းဆောင်ကြီးများ အမြော်အမြင်ကြီးစွာ တည်ဆောက်ခဲ့သည့် ငြိမ်းချမ်းစွာအတူယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေး မဏ္ဍိုင် လှုပ်ခါသွားလောက်အောင်တော့ မရှိနိုင်” ဟု မြင်မိပါသည်။

ဤသည်ကို ဝန်ကြီးချုပ်ချူအင်လိုင်၏ “တရုတ်-မြန်မာ နှစ်နိုင်ငံအစိုးရတို့ နှစ်ပေါင်းများစွာ တစ်သမတ်တည်း ဂရုတစိုက် စူးစမ်းကြံဆခဲ့ကြပုံ၊ တက်ကြွမှုရှိစွာ ချဉ်းကပ်ခဲ့ကြပုံတို့ကို ကျွန်တော်တို့ ဝမ်းမြောက်ကြည်နူးစွာ ပြန်လည်သုံးသပ်ကြည့်နိုင်ကြပါပြီ။ လမ်းဟာ တစ်ခါ တစ်ခါ ညီညာပြေပြစ်ပြီး တစ်ခါ တစ်ခါ ချိုင့်တွေဖြစ်နေပေမယ့်၊ မိုးကောင်းကင်ဟာ တစ်ခါ တစ်ခါ မိုးသားကင်းစင်ကြည်လင်နေပြီး တစ်ခါ တစ်ခါ မိုးသားတွေ အုံ့နေပေမယ့် ကျွန်တော်တို့ကတော့ ငြိမ်းချမ်းစွာအတူနေထိုင်ရေးမူကြီး(၅)ချက် ရှေ့ဆောင်ညွှန်ပြရာ လမ်းအတိုင်း သဘောထားကွဲလွဲမှုတွေကို ဖြေရှင်း၊ အဆီးအတားကို ဖယ်ရှားရင်း စွဲစွဲမြဲမြဲ မယိမ်းမယိုင် ရှေ့ကိုချီတက်ခဲ့ကြတာချည်းပါပဲ။ အခုဆိုရင်

**“နှစ်နိုင်ငံ
ခေါင်းဆောင်ကြီးများ
အမြော်အမြင်ကြီးစွာ
တည်ဆောက်ခဲ့သည့်
ငြိမ်းချမ်းစွာ
အတူယှဉ်တွဲ
နေထိုင်ရေး မဏ္ဍိုင်
လှုပ်ခါသွားလောက်
အောင်တော့ မရှိနိုင်”**

ကျွန်တော်တို့တစ်တွေဟာ ချစ်ကြည်ရေး၊ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး အတွတ်အထိပ်ကို လက်တွဲပြီး တက်လှမ်းရောက်ရှိခဲ့ကြပါပြီ။ ကျွန်တော်တို့နှစ်နိုင်ငံ ပြည်သူပြည်သားတွေရဲ့ အရင်းခံအကျိုးနဲ့ ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးရဲ့ အရင်းခံအကျိုးတို့အတွက် အဖိုးထိုက်တန်တဲ့ အကျိုးများကို ပြုခဲ့ကြပါပြီ။ အာရှနိုင်ငံများ ချစ်ကြည်ရေးစည်းလုံးရေးအတွက် အောင်မြင်တဲ့ စံနမူနာကို ထူပြခဲ့ပြီးပါပြီ” ဟူသော စကားက သက်သေခံနေသည်။

လက်ရှိအခြေအနေတွင်လည်း နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးတွင် ယာယီသဘောဆောင် သည့် ပါးပါးလှလှမိုးအုံ့မှိုင်းမှုများ ကွက်ကြားကွက်ကြားရှိစေကာမူ နှစ်နိုင်ငံ ခေါင်းဆောင် ကြီးများ၏ အမြော်အမြင်ကြီးမားမှု “ငြိမ်းချမ်းစွာအတူယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေးမူ (၅)ရပ်” ကို တော့ မယိုင်နဲ့အောင် ကြိုးစားထိန်းသိမ်းနေကြသည်ဆိုတာကို နှစ်ပေါင်း (၇၀) က သက်သေခံ လျက် ရှိပေသည်။ ခေတ်အဆက်ဆက် နှစ်နိုင်ငံခေါင်းဆောင်အမွန်အမြတ်များ၏ “ငါတို့ သည် ဆွေမျိုးပေါက်ဖော်” “ထာဝရမိတ်ဆွေနိုင်ငံများ” “အမြဲတမ်းမဟာမိတ်ဆက်ဆံရေး” ဟူသည့် ခိုင်မာသည့်စိတ်ရင်းကောင်းများကြောင့် နှစ်ပေါင်း (၇၀) ခိုင်မြဲခဲ့တာပါ။ ဤငြိမ်းချမ်း ရေးမူ၊ ဤအမြင်၊ ဤခိုင်မာသည့်စိတ်ရင်းသည် နှစ်နိုင်ငံချစ်ကြည်မှုကို ကမ္ဘာတည်သရွေ့ ဆက်လက်ခိုင်မြဲစေလိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်မိပါသည်။

မှတ်ချက်။ ၂၉-၆-၂၀၂၄ ရက်နေ့တွင် ကျရောက်သည့် “တရုတ်-မြန်မာ ငြိမ်းချမ်းစွာ အတူယှဉ်တွဲ နေထိုင်ရေး မူကြီး (၅) ရပ်” ထုတ်ပြန်သည့် နှစ် (၇၀) မြောက် အထိမ်းအမှတ်သို့ ဂုဏ်ပြု ဖော်ပြပါသည်။

ဒေါက်တာမောင်သင်း

အလှူဒါန

၀၀၀၀၀

“ကောင်းတဲ့အချက်ကတော့ မြေအောက်ရေတွေထဲမှာ
ရောဂါပိုးမွှားတွေ မပါသလောက်ရှိတာမို့
ရေကြောင့်ဖြစ်တဲ့ ကူးစက်ရောဂါတွေမဖြစ်နိုင်ဘူး။
သုံးရာသီလုံးလုံး ရေထွက်နေတာမို့
မိုးခေါင်လည်း ရေမရှားဘူး။”

“ရေသည် အသက်၊ ချိန်ဆတွက်၊ ကြိုချက်သောက်ပါ။ စဉ်ကျန်းမာ”ဆိုတဲ့ဆောင်ပုဒ် တစ်ခုကို ကျွန်တော် ၁၉၈၇ ခုနှစ်က စပ်ဆိုထုတ်လုပ်ပေးခဲ့ပါတယ်။ ရေကောင်းရေသန့် ရရှိရေးနဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်သန့်ရှင်းရေးအတွက် ပြည်သူလူထုအခြေပြု ကျန်းမာရေးပညာ စီမံချက်ရဲ့အစ ခြေလှမ်းအဖြစ်နဲ့ ဧရာဝတီတိုင်း ကြံခင်းမြို့နယ်မှာ စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ရာမှာ အသုံးပြုဖို့ဆောင်ပုဒ်ပါပဲ။

လူထုနဲ့ပူးပေါင်းပြီး လုပ်တဲ့နေရာမှာ ရှေးအစဉ်အဆက် စီမံချက်အခြေပြု (Project-based) ပဲ လုပ်ခဲ့ကြပါတယ်။ စီမံချက်ရှိတဲ့နေရာကို အထက်က ရွေး၊ ငွေကြေးပစ္စည်းတွေ ချပေး၊ စီမံချက်တာဝန်ခံတွေက ဦးဆောင်ညွှန်ကြားပြီး လုပ်သွားကြတာပါပဲ။ အဲဒီအခါမှာ-

- ပညာရှင်ဆိုသူတွေရဲ့ အတွေ့အကြုံတွေ၊
- ပညာရှင်ဆိုသူတွေရဲ့ ဆန္ဒတွေ၊
- ပညာရှင်ဆိုသူတွေရဲ့ လက်ထဲက ရင်းမြစ်တွေ၊
- ပညာရှင်ဆိုသူတွေရဲ့ အချိန်ဇယားတွေ၊
- ပညာရှင်ဆိုသူတွေရဲ့ မျှော်မှန်းချက်တွေကို အခြေခံသွားကြတာပါပဲ။

အဲဒီလိုလုပ်သွားကြပြီး လူထုအတွက်လို့ ဆိုကြပါတယ်။ လူထုထဲက ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဆိုတာက စားရေး၊ နေရေးကအစ ကြွရောက်လာကြတဲ့ ပညာရှင်ဆိုသူတွေရဲ့ ဝေယျာဝစ္စအထိ အစုံအစေ့ ဖြည့်ဆည်းပေးဖို့အတွက် ရပ်ရွာခေါင်းဆောင်ရဲ့သတ်မှတ်စီမံမှုကို ဆိုလိုတယ်လို့ အယူရှိကြရတယ်။

မိုးခေါင်ရေရှားဒေသတွေက ရွာတွေထဲကို ပညာရှင်ဆိုသူတွေ ရောက်လာဖို့အတွက် ဆွဲခေါ်လာနိုင်တဲ့ လူတစ်စုလည်း ပေါ်လာခဲ့တယ်။ ခေတ်နဲ့စနစ်နဲ့အညီ ပေါ်လာတဲ့ အဲဒီပုဂ္ဂိုလ်တွေ ရွာကိုရောက်လာဖို့လည်း ပင့်ဖိတ်ရတယ်။ ကျွေးရမွေးရ၊ လက်ဆောင်တွေ ဆက်သရတယ်။ ဒီလိုအခြေအနေမျိုးမှာ ရွာထဲမှာ ဝေါဟာရအသစ်တစ်ခုပေါ်လာခဲ့တယ်။

“ကြက်ကြောက်အိတ်” တဲ့။

ဂိုက်နဲ့ဆိုက်နဲ့ ရွာထဲကို ကြွလာကြတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်တွေရဲ့ လက်ထဲမှာ ဆွဲကိုင်လာကြတဲ့ အိတ်တွေ ကာလဒေသအလိုက်ရှိကြတယ်။ အဲဒီလက်ဆွဲအိတ်တွေပေါ်မှာလည်း စာတမ်းတွေ၊ အမှတ်တံဆိပ်တွေ ပါတတ်တယ်။ ဒီလိုအိတ်တွေကိုဆွဲပြီး ရွာထဲကိုဝင်လာပြီဆိုရင် တော့ ရွာထဲက ကြက်တွေထဲမှာ ကြက်သားဟင်းအိုးထဲဝင်ရမယ့် အကောင်တွေ ပြေးမလွတ်တော့ဘူးပေါ့။ ဒါကြောင့် လူထုက အရေးပါထင်ရှားတဲ့အိတ်တွေကို မှတ်ထားပြီး ကြက်ကြောက်အိတ်တွေလို့ ရွာထဲမှာ ကင်ပွန်းတပ်ကြသတဲ့။

ကြက်ကြောက်အိတ်ကိုင် ပုဂ္ဂိုလ်ရယ်၊ ရွာလူကြီးရယ်၊ ပညာရှင်ဆိုသူတွေရယ် ဆုံတွေ့သွားပြီဆိုရင်တော့ မီးယူမလား၊ ရေယူမလား၊ ဆေးရုံယူမလား၊ ကျောင်းယူမလား၊ ရွာသူရွာသားတွေ လိမ္မာရင် လိမ္မာသလောက် အကျိုးထူးစေရမယ်။

လိုချင်တာရပြီပေါ့။ ရေလိုချင်တော့ ရေ။ ဟိုးမြေအောက်ထဲက ပေပေါင်းထောင်ချီ ပြီးနက်တဲ့နေရာမှာ အောင်းနေတဲ့ ရေကို ရေနံတွင်းတူးသလို စက်ကြီးတွေနဲ့ တူးထုတ်လို့ ရပြီလေ။ ပညာရှင်ဆိုသူတွေရဲ့နောက်က စက်ကိုင်သူတွေနဲ့အတူ စက်ကြီးတွေလည်း ရွာကို ရောက်ပြီ။

အောင်ပြီ၊ အောင်ပြီ၊ အောင်ပြီ။

အိုးစည်ဗုံမောင်းတွေနဲ့ တစ်ရွာလုံး ကြွေးကြော်ကခုန်သံတွေ ညံသွားပြီ။ ရေမမြင် ရတဲ့နေရာမှာ ရေတွေ ပန်းထွက်လာပြီး နာမည်ကင်ပွန်းတပ်တော်ကြတဲ့ ရွာသားတွေက တော့ “အဝီစိတွင်း” လို့ ခေါ်လိုက်ကြတယ်။ ပညာရှင်ဆိုသူတွေက နည်းနည်းတော့ အောင့် သက်သက်ဖြစ်ရယ်။ သူတို့က အဝီစိနဲ့အဆက်အသွယ်ရှိတဲ့ လူတွေ မဟုတ်ဘူးလေ။ “စက် ရေတွင်း”လို့ခေါ်ပါလို့ဆိုပေမယ့် ရွာသားတွေက နှုတ်ကျိုးနေကြလို့ မပြင်တော့ဘူး။

ဘာပဲဖြစ်ဖြစ် နန်းတော်ရှေ့ဆရာတင်ရဲ့ “သူဌေးဝါဒ” လို့ပေါ့။ ရွှေလိုချင်ရွှေဖြစ်ရ မယ်၊ ရေလိုချင် ရေဖြစ်ရမယ်လေ။ တကယ်လို့အပ်တဲ့သူတွေက “ရွှေကိုမလို၊ ရေကိုလိုသည်” လို့ ဆောင်ပုဒ်ပြုပြီး ရေရဲ့တန်ဖိုးကို မြှင့်တင်ပေးခဲ့ပါသေးတယ်။ အဲဒီဒေသကတော့ ကမ္ဘာ ကျော်တဲ့ အရာတော်ဒေသပါပဲ။ ရွှေမဝတ်ရလို့ ဘာမှမဖြစ်ဘူး။ ရေမသောက်ရရင် ငတ်သေ မှာ သေချာတယ်။ အခုတော့ အိပ်မက်မက်သလိုပဲ။ အဝီစိတွင်းကြီးတွေ ဟောတစ်တွင်း၊ ဟောတစ်တွင်းနဲ့ တွင်းပေါင်းတစ်ထောင်ကျော် တူးပြီးသကာလ ... ။

လိုချင်လို့ ကြိုးစားတယ်။ ကြိုးစားတော့ရတယ်။ အဝီစိတွင်းခေတ်က တွင်းတစ်တွင်း ရဲ့တန်ဖိုးဟာ ကားတစ်စီးတန်ဖိုးနဲ့ညီတယ်။ ရွာအလယ်မှာပေါ်လာတဲ့ အဝီစိတွင်းကြီးတွေ ခပ်ကြ ခပ်ကြ။ ရွာနီးချုပ်စပ်ကလူတွေလည်း လာကြ လာကြ။ သောက်ရေအတွက် လက်ယက် တွင်းကလေးခပ်ခပ်ရတဲ့ ညီလေးတို့ရွာထဲမှာ အုန်းအုန်းကျက်ကျက်။

ဒါပေမဲ့ သူ့အလိုလိုရေတွေ လျှံထွက်လာတဲ့ ရေလျှံတွင်းဆိုတာတွေက ရှားမှရှား။ ရေထွက်ချင်ရင် ဒီဇယ်နဲ့လဲရပြီ။ အဝီစိတွင်းထဲမှာက ရေထွက်လာဖို့ စုပ်တင်ရမယ်။ ရေစင် ပေါ် တွန်းတင်ရမယ်။ အသက်နဲ့ထပ်တူတန်ဖိုးရှိတဲ့ရေဖို့ပဲ ဒီလိုရင်းနှီးမြှုပ်နှံရတာပေါ့။

တစ်နှစ်၊ နှစ်နှစ်၊ သုံးနှစ် ကြာလေလေ ရေတွေစုဆောင်းမိလေလေ။ ရေတွေပေါလာ ချိန်မှာ ဒီဇယ်လောင်စာဆီတွေက ရှားလာတယ်။ ချွေတာရေးနဲ့ စက်တွေကို ပုံမှန်မမောင်း နိုင်တော့။ မမျှော်လင့်ထားတဲ့ အခက်အခဲတွေပေါ်လာတယ်။ ပညာရှင်ဆိုသူတွေ နွားကို မကိုင်တတ်သလိုဘဲ ရွာသားတွေကလည်း စက်တွေကို ဘယ်လိုကိုင်ရမှန်း သိအောင် ကြိုးစားကြရပါတယ်။

ရွာလူကြီးနဲ့ ရွာသားတွေ ရေအသုံးချရေး၊ ရေပေးဝေရေး၊ ရေစက်ပြုပြင်ရေး၊ ပညာရှင် ဆိုသူတွေထံ အကူအညီတောင်းခံရေး စတဲ့ အထူးကိစ္စတွေ စီမံခန့်ခွဲရပြီ။ တချို့ကျတော့ လည်း ရေကြည်တစ်ပေါက်ရဖို့ ဒီလိုကြိုးစားပေမယ့် ရလဒ်က မကောင်း။

လိုချင်တော့ ရတယ်။ ရလာတော့ ဒုက္ခ။

အဲဒီဒုက္ခတွေက ကမ္ဘာ့ရွာကြီးတစ်ခုလုံးမှာ ပေါ်လာတဲ့ဒုက္ခ။

ဒီလိုနဲ့ International Drinking Water Supply ဝယ် Sanitation Decade (IDWSSD) ဆိုပြီး ၁၉၈၁ ခုနှစ်ကနေ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်အထိ ဆယ်နှစ်တာ ထပ်မံကြိုးစားကြရပြန်ပါတယ်။

- ရေအတွက် ငွေတွေကုန်သွားတယ်။ ရေရှည် မခံဘူး။
- ရေမရတဲ့နေရာမှာ ရေတွေရလာတယ်။ သန့်ရှင်းမှုပြဿနာတွေ ပေါ်လာတယ်။
- လူတွေရဲ့အမူအကျင့်တွေကို လိုက်လျောညီထွေ မပြုပြင်နိုင်ဘူး။

စီမံချက်အခြေပြု (Project based) ရေတွင်းတွေ တူးနေရုံနဲ့ အကျိုးရလဒ်က ခုတ်ရာ တခြား ရှာတခြားဖြစ်နေတယ်။ လူထုရဲ့အသိပညာအခြေခံတဲ့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုမှ ဖြစ်မယ်။ အသိပညာရှိရုံနဲ့ မပြီးသေးဘူး။ ကျွမ်းကျင်မှု (Skills) တွေလည်း လိုနေတယ်။

ကျွမ်းကျင်ရုံနဲ့ မပြီးဘူး။ ရေကို တန်ဖိုးထားတတ်ဖို့လိုတယ်။ ရေကိုတန်ဖိုးထားသူချင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ဖို့ တညီတညွတ်ရှိကြတဲ့ (Value Set) လူထုတွေက ပူးပေါင်းတာဝန် ယူကြဖို့ လိုနေတယ်။

ဒီလိုအပ်ချက်တွေရဲ့ တောင်းဆိုမှုကြောင့် ကျွန်တော်တို့အုပ်စုလည်း ပညာရှင်ဆိုတဲ့ လူထုအောက်ထဲကို ရောက်လာခဲ့ရပါတယ်။ ရေကိစ္စအတွက် လူထုအပေါ် ချဉ်းကပ်ပုံ ပြောင်း ပြန်လှန်ပြီး လူထုအခြေပြု (Community - based) စီမံချက်တွေကို ဖော်ဆောင်ခဲ့ရပါတယ်။

၁။ ရေနဲ့ပတ်သက်တဲ့ ကျန်းမာရေးအသိပညာကို အခြေခံမယ်။

၂။ ရေကိုတန်ဖိုးထားသူတွေ စုစည်းကြမယ်။

၃။ ကျန်းမာရေးနဲ့ညီတဲ့ ရေသုံးစလေ့တွေကို ဖော်ထုတ်ကြမယ်။

၄။ အသစ်ရရှိလာတဲ့ ရေထွက်ပင်ရင်းနဲ့ ဆီလျော်တဲ့ပြုမှုဆောင်ရွက်မှုတွေနဲ့ အတူ ရေရှည်ခံ (Sustainable) ဖြစ်စေရမယ်။

၅။ လူထုနဲ့ ပညာရှင်တွေကြားမှာ တာဝန်ခံမှု၊ တာဝန်ယူမှုရှိရှိ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက် ကြမယ်။

သီအိုရီအရပြောရင် လွယ်ပါတယ်။ တကယ်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ကြပြီဆိုရင်တော့ အတော်ကို ညှိယူရပါတယ်။ လူထုရဲ့စိတ်ဝင်စားမှု၊ လူထုရဲ့ ဦးစားပေးကဏ္ဍ၊ လူထုက ပေးနိုင် မယ့်အချိန်၊ လူထုရဲ့အကောင်အထည်ဖော်နိုင်စွမ်းနဲ့ ရေရှည်တည်တံ့အောင် ထိန်းသိမ်းနိုင် စွမ်း ရှိမရှိဆိုတာတွေက အပေါ်ယံဆွေးနွေးပွဲတွေမှာ ပေါ်ထွက်မလာနိုင်ပါဘူး။ ပညာရှင် တွေရဲ့ စီမံချက်အချိန်ဇယားတွေ၊ သူတို့ရဲ့စိတ်ဝင်စားမှုတွေ၊ ကျွမ်းကျင်မှုတွေဟာလည်း လူထုက မေ့ကြည့်နေရတဲ့အခြေအနေတွေပါ။

အကြီးဆုံးအခက်အခဲတစ်ခုကတော့ ရွာထဲက စီမံချက်တစ်ခုကို ဘယ်သူပိုင်သလဲ (Ownership) နဲ့ပတ်သက်တာပါပဲ။ အစိုးရပိုင်တွင်း၊ ဌာနဆိုင်ရာပိုင်တွင်း၊ အလှူရှင်ပိုင်တွင်း စသည်ဖြင့် သဘောပေါက်နေတယ်။ လူထုအခြေပြုတဲ့လုပ်ငန်းစဉ်တွေကို ရေရှည်အကောင် အထည်ဖော်ဖို့ မလွယ်ပါဘူး။ အဝီစိတွင်းလိုမျိုး ရေထွက်ပင်ရင်းတစ်ခုကို စနစ်တကျသုံးစွဲ ဖို့ သိပ်မခက်ပေမယ့် ရေရှည်ခံနိုင်အောင် ထိန်းသိမ်းဖို့တော့ ကျေးလက်လူထုအတွက် အခက် အခဲတွေ ရှိနေပါတယ်။

ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်တွေရဲ့အကြံဉာဏ်၊ အကူအညီတွေရယူဖို့စနစ် (System) တွေ ကလည်း ခိုင်ခိုင်မာမာရှိပြီး အချိန်နဲ့တစ်ပြေးညီ စောင့်ရှောက်ဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ စီမံချက် ဆိုတာတွေကလည်း ဘဲလိုဥဥပြီး ပြန်မကြည့်တော့ဘဲ ဖြစ်တတ်တာမို့ ဒေသခံလူထုတွေ အခက်အခဲတွေ့ပြီဆိုရင် အခက်အခဲတွေ ပေါ်လာတတ်ပါတယ်။ ဒါတွေက ရွာလူကြီးနဲ့ ရွာသူရွာသားတွေရဲ့ ခေါင်းပေါ်ကို ကျလာတဲ့ဝန်ထုပ်ပါပဲ။

ပညာရှင်တွေဆိုတာကလည်း စက်တွေအကြောင်း ကောင်းကောင်းနားလည်တယ်။ ရေနဲ့ဆိုင်တဲ့ဘူမိဗေဒ (Hydrogeology) အကြောင်း နားလည်တယ်။ တူးလိုက်လို့ ထွက် လာမယ့်ရေတွေအကြောင်းကိုပါ နားလည်သင့်သလောက်၊ ဗဟုသုတရှိသလောက် ရှိကြ တယ်။ လူတွေသောက်သင့်တဲ့ရေဟုတ်မဟုတ် စစ်ဆေးပေးဖို့တာဝန်တွေလည်း ရှိကြပါတယ်။

ခက်နေတာက ရေပါပဲ။ ရေမြေလိုက်တယ်ဆိုတာကိုပဲ ရေရှိတဲ့မြေပေါ်မူတည်ပြီး ဓာတ်ပစ္စည်းပါဝင်မှုတွေ၊ နှုန်းထားတွေက မတူကြပါဘူး။ စာအုပ်ကြီးထဲကအတိုင်း မဟုတ်

ဘူး။ တစ်ချိန်နဲ့တစ်ချိန် တစ်နေရာနဲ့ တစ်နေရာ မတူ
ဘူး။ သုံးနေကျလက်ယက်တွင်းက ရေနဲ့ အဝီစိတွင်းရေ
မတူတော့ဘူး။ အကောင်းအဆိုး အကျိုးအပြစ်တွေ
သိမှ ချိန်ကြည့်လို့ ရပါတယ်။

ကောင်းတဲ့အချက်ကတော့ မြေအောက်ရေ
တွေထဲမှာ ရောဂါပိုးမွှားတွေ မပါသလောက်ရှိတာမို့
ရေကြောင့်ဖြစ်တဲ့ ကူးစက်ရောဂါတွေမဖြစ်နိုင်ဘူး။
သုံးရာသီလုံးလုံး ရေထွက်နေတာမို့ မိုးခေါင်လည်း
ရေမရှားဘူး။ တော်ရုံတန်ရုံ ရေကြီးတဲ့ဒဏ်ကိုလည်း
ခံနိုင်ကြတယ်။ တစ်ဖက်မှာကျတော့ သံဓာတ်၊ ထုံးဓာတ်၊
သတ္တဓာတ်အမျိုးမျိုး နေရာဒေသအလိုက် ပါနေတယ်။
ရေငန်နေတာလည်း ရှိတယ်။ ဒါတွေက လူတွေကို
မကူးစက်နိုင်တဲ့ရောဂါတွေ (Non-Communicable
Diseases) ဖြစ်နိုင်တယ်။

မြေပေါ်ရေတွေဖြစ်တဲ့ မြစ်ရေ၊ ချောင်းရေ၊
ကန်ရေ၊ လက်တွင်းရေတွေထဲမှာလည်း ကူးစက်
ရောဂါပိုးအပြင် မကူးစက်နိုင်တဲ့ရောဂါဖြစ်စေတဲ့ ဓာတ်
ပစ္စည်းတွေပါနေတာပဲလို့ ပြောရင်လည်း မှန်တာပဲ။
အခုဆိုရင် ပိုးသတ်ဆေး၊ ပေါင်းသတ်ဆေး၊ ဓာတ်မြေ
ဩဇာ၊ အပွင့်၊ အသီးအနှံ ကြီးထွားစေမယ့် အပင်
အားဆေးတွေ၊ ကျွဲနွား၊ ကြက်ဝက်ကအစ ငါးပုစွန်အထိ
အသားတိုးအားဆေးတွေနဲ့ ပဋိဇီဝဆေးတွေ သုံးသမျှ
ရေထဲကို ဝင်တယ်။

စိုက်ပျိုးရေးတင်လားဆိုတော့ မဟုတ်ပါဘူး။
ရွှေတူးရာမှာ၊ ဓာတ်သတ္တုတူးရာမှာ သုံးတဲ့ ပြဒါးဆိုက်
ယာနီဒီအဆိပ်အမျိုးမျိုးတွေ၊ မြေရှားဒြပ်စင်တွေ ပျော်
ထုတ်ဖို့သုံးတဲ့ နိုက်ထရိုက်ဓာတ်ပစ္စည်းတွေ ရေထဲမှာ
တိုးပွားပါဝင်နေကြပါတယ်။ အခုနောက်ဆုံးပေါ် ရေ
ပြဿနာကတော့ ပလတ်စတစ် မှန်ကလေးများ
(Microplastics) တွေပါပဲ။ ရေထဲကနေ ပါလာလိုက်တာ
နို့တိုက်မိခင်ရဲ့ နို့ရည်ထဲအထိ ရောက်တယ်။ ဒါတွေ
ဘယ်ကလာသလဲ။ ဘယ်လိုဖြေရှင်းကြမလဲဆိုတာ
ပဟေဠိပုစ္ဆာတစ်ပုဒ်ဖြစ်နေတုန်းပါပဲ။

ရေအတွက် အဆိုးဆုံးရန်သူသစ်ကတော့
လူသုံးကုန်ပစ္စည်းတွေ၊ စားသောက်ကုန်တွေမှာ
ကြာရှည်ခံအောင် စီမံအသုံးပြုနေတဲ့ စက်ပစ္စည်းတွေ

“အခု နောက်ဆုံးပေါ်
ရေပြဿနာကတော့
ပလတ်စတစ်
မှန်ကလေးများ
(Microplastics)
တွေပါပဲ။ ရေထဲကနေ
ပါလာလိုက်တာ
နို့တိုက်မိခင်ရဲ့
နို့ရည်ထဲအထိ
ရောက်တယ်။”

ပါ။ (Forever Chemicals) လို့ ခေါ်ကြပါတယ်။ ဘယ်နေရာရောက်ရောက် ပြဿနာဖြစ်စေတဲ့ ဓာတုပစ္စည်းမျိုးတွေပါ။

အခု ဂျပန်နိုင်ငံက ဒီဓာတုပစ္စည်းတွေကြောင့် လူတွေရဲ့ ကျန်းမာရေးကို ဘယ်လို အန္တရာယ်ဖြစ်စေမလဲဆိုတာ သုတေသနလုပ်လာပါတယ်။ PFAS ဓာတ်ကတစ်မျိုး၊ PFOS တဲ့၊ PFOA တဲ့၊ PFHXS တဲ့။ ကျွန်တော်တို့လည်း လိုက်လို့မဆုံးတော့ပါဘူး။ သေချာကတော့ အရက်ချက်ရာမှာထည့်သုံးရတဲ့ ပလတ်စတစ်ဖိနပ်၊ အကြော်ကြော်ရာမှာသုံးရတဲ့ ရေသန့်ဘူးခွံ၊ ဒါမျိုးတွေတော့ ကြုံဖူးဆုံဖူးပါတယ်။ ခေါက်ဆွဲခြောက်လုပ်ရာမှာသုံးတဲ့ Plastisizer တွေလည်း အပါအဝင်ပေါ့။

ဂျပန်မှာတော့ တပ်စခန်းတွေနားမှာ (ဂျပန်ရော အမေရိကန်တပ်စခန်းတွေနားမှာ) စက်ရုံအလုပ်ရုံကြီးတွေနားမှာ Poly Fluoro Alky Substances (PFAS) တွေ အများကြီး တွေ့ရတယ်လို့ ဆိုပါတယ်။

အဲဒီဓာတုပစ္စည်းတွေ ရေထဲမှာပါဝင်နေရင် ဘယ်လိုလုပ်ကြမလဲ။ ဉာဏ်ကြီးရှင်များက ကြံဆနေကြရာမှာ နောက်ဆုံး တစ်နည်းနည်းကတော့ “ရေကိုကြိုချက်သောက်ပါ” တဲ့။

ထင်းမီး၊ မီးသွေးမီး၊ လျှပ်စစ်မီး အကုန်မခံနိုင်လို့ ရရာရေကို သောက်ချင်လည်း သောက်ပါ။ မိုးပေါ်ကကျတဲ့ရေထဲမှာတောင်မှ ပလတ်စတစ်အမှုန်အမွှားလေးတွေ ပါနေတယ်ဆိုတော့ စဉ်းစားရခက်တယ်။ ရေသန့်ဘူးတွေ ဝယ်သောက်ဆိုတော့လည်း ငွေကုန်ရုံမက ဘဲ အဲဒီဘူးတွေထဲမှာလည်း ပလတ်စတစ်တွေနဲ့ ဆွေမျိုးတွေ အတော်ပါနေတယ်ဆိုပဲ။

ကျွန်တော်ကတော့ ရေကို ကြိုချက်သောက်ဖို့ မိသားစုက တာဝန်ယူပေးထားတော့ ကျန်းမာရေးအတွက် စိတ်ချနေရတယ်။ ရေသန့်ဘူးရော မသောက်ဘူးလားဆိုတဲ့ အမေးအတွက် “အလကားရရင် အဝသောက်မယ်” ဆိုတဲ့ ခေါင်းစဉ်နဲ့ “လိုအပ်နေသော ရေဥပဒေ” ဆိုတဲ့စာအုပ်ထဲမှာ ကျွန်တော်ရေးခဲ့ပါတယ်။

ဒေသအလိုက် ရေကို သန့်စင်စေတဲ့နည်းအမျိုးမျိုးတွေလည်း ရှိပါတယ်။ အမေတို့ခေတ်က “ကျောက်ချဉ် ရေထဲခပ်နည်း”ကအစ ရေစစ်နည်းအမျိုးမျိုးရှိပါတယ်။ ငွေကုန်ကြေးကျ အသက်သာဆုံးဖြစ်အောင်လည်း ထုတ်လုပ်နေကြပါတယ်။

လွန်ခဲ့တဲ့ အနှစ်သုံးဆယ်က နိုင်ငံခြားပညာရှင်ကြီးတစ်ယောက်နဲ့ အငြင်းအခုံဖြစ်ခဲ့ဖူးပါတယ်။ သူက မြန်မာနိုင်ငံထဲမှာ တူးဖော်ထုတ်လုပ်ဖို့ ရေထွက်ပင်ရင်းတွေ ဘယ်လောက်ရှိမလဲ။ ဘယ်လောက်လုပ်ရင် လူပေါင်း ဘယ်လောက်ကို ရေသန့်ရအောင် လုပ်ပေးနိုင်မလဲဆိုတာ တွက်နေတယ်။ ကုန်ကျစရိတ်ကများ၊ လူများများအတွက် မရ။

“လူဆိုတာ ရေမရှိတဲ့နေရာမှာ မနေဘူးလေ။ ကိုယ့်လယ်ထဲကရေကို ကိုယ်တိုင် သန့်အောင်လုပ်နိုင်စွမ်းရှိလာရင် တစ်တိုင်းပြည်လုံးမှ လူတိုင်း ရေကောင်းရေသန့် သောက်ရမှာပေါ့”

ဒါက ကျွန်တော့်အဆိုပြုချက်ပါ။

“မင်းပြောသလိုလုပ်ရင် ငါတို့လို ပညာရှင်တွေ ထမင်းငတ်ကုန်မှာပေါ့”

အဲဒါက ပညာရှင်ကြီးရဲ့အဖြေပါပဲ။

သာဓု၊ သာဓု၊ သာဓု။

jrefmEhfk&Sf pnf t 1/2 horkf(2)

MunpkE

“ထိုကဲ့သို့ ရုပ်ရှင်လောကသားများ ဖရိုဖရဲဖြစ်ကာ
အခြေတကျမရှိသည့်ဘဝကို သိမြင်နေသော
ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းသည်
၁၉၄၆ ခုနှစ်တွင် ဦးနု၊ ဒီးဒုတ်ဦးဘချို၊ သခင်ဝတင်
တို့နှင့်တိုင်ပင်ကာ ရုပ်ရှင်အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု
ပေါ်ပေါက်လာရေးကြိုးပမ်းပေးရန် တိုက်တွန်းခဲ့သည်။”

ခရစ်နှစ် ၁၉၄၂ ခုနှစ်သို့ ရောက်သောအခါ ... ။

နှစ်ပေါင်း ၂၀ ကျော် ရုပ်ရှင်လုပ်ငန်းနှင့် ကျွမ်းဝင်လာပြီး ရုပ်ရှင်ပညာများပြည့်စုံလာ ချိန်၊ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးနှင့် မြန်မာရုပ်ရှင်လောကသားများ နဖူးတွေ့၊ နူးတွေ့၊ လော့ခွဲ ရလေတော့သည်။ ရာဇဝင်သမိုင်းရုပ်ရှင်ကားများ၊ အိမ်ထောင်ရေးမိသားစုကားများ၊ စတန့် ရုပ်ရှင်ကားများ၊ အသံထွက်ရုပ်ရှင်ကားများ စသည်ဖြင့် အမျိုးအစားပေါင်းစုံ ရိုက်ကူးလာ ကြပြီး တစ်စတစ်စ အဆင့်အတန်းရှိလာချိန်၊ ဂျပန်လေယာဉ်များ ရန်ကုန်မြို့ပေါ်သို့ ဗုံးကြဲ တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် ရုပ်ရှင်ရုံများ ပိတ်ခဲ့ရသည်။ နေဝင်မီးငြိမ်းခေတ်ကာလ ဖြစ်သောကြောင့် ညပွဲများလည်း မပြရ၊ နေ့ပွဲများလည်း မပြနိုင်၊ ရုပ်ရှင်လောကသားများ စားဝတ်နေရေးအတွက် အခက်အခဲများစွာ ရင်ဆိုင်နေရချိန်ဖြစ်လေသည်။ အချို့ပညာသည်များက ကုန်သည်ပွဲစား လုပ်ငန်းများ ပြောင်းလဲလုပ်ကိုင်ကြသော်လည်း အများစုမှာ မိမိတို့တတ်ကျွမ်းသော ရုပ်ရှင် ပညာဖြင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပြုလုပ်ရန် ကြိုးစားလာကြသည်။ နေ့စဉ်နှင့်အမျှလိုလို ဗုံးကြဲခံနေရသော ရန်ကုန်မြို့မှ နယ်မြို့များသို့ထွက်ကာ ကပြဖျော်ဖြေပွဲများကို ဖန်တီးလာ ခဲ့ကြသည်။ ရုပ်ရှင်ဒါရိုက်တာကြီးများ ဖြစ်ကြသည့် ဆရာခန့်၊ ဦးအောင်မြတ်နှင့် ဦးဘဇင်၊ မောင်အေးမြင့်တို့သည် အဖွဲ့အသီးသီးဖွဲ့ကာ မော်လမြိုင်နှင့်ဆက်စပ်သော မြို့များတွင်လည်း ကောင်း၊ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်မြို့များတွင်လည်းကောင်း လှည့်လည်ကပြ ဖျော်ဖြေခဲ့ကြသည်။ ထိုမှတစ်ဖန် ရန်ကုန်မြို့တွင်းသို့ ပြန်လည်ချဉ်းကပ်ကာ ကြည့်မြင်တိုင်၊ ဗဟန်းမြို့နယ် တစ်ဝိုက်၊ ကန်တော်ကြီးအရိပ်အာဝါသအောက်တွင် လွင်ရုံ၊ ကန်တော်မင်္ဂလာ၊ မြိုင်ရုံ၊ နေသူရိန်ရုံ စသည်ဖြင့် ကဇာတ်များ၊ ပြဇာတ်များ၊ ရုပ်ရှင်များပြသရန် ရုံများပေါ်ထွက်လာ သည်။

စစ်တွင်းကာလတွင် ကန်တော်မိတ်ရုံနှင့် လွင်လွင်ရုံ၊ စစ်ပြီးခေတ်တွင် နေသူရိန်၊ ဂျိုတီ၊ ဇော်ရုံနှင့်ဇိမ်ရုံ၊ လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက် ကာဠေးရုံနှင့် ဝင်းဝင်းရုံတို့ ထင်ရှားခဲ့ကြ သည်။ ဇိမ်ရုံသည် ပန်းဆိုးတန်းရှိ ကုလားရုပ်ရှင်ရုံဟောင်း “ဂေတီ”ကို အမည်ပြောင်းထားခြင်း ဖြစ်ပြီး ဒဂုန်ဆရာတင်၏ “ရွှေနှင်းဆီ” ပြဇာတ်၊ ရွှေမန်းတင်မောင်၏ “သဘင်ရူး” “အုန်း” ပြဇာတ်အဖွဲ့မှ ဒါရိုက်တာဦးအေးကို၏ “မေ့သားချစ်”ပြဇာတ် (အသံဝိဇ္ဇာမြင့်သိန်း၊ အလှတရင် ခင်မြရင်၊ မောင်မောင်ယဉ်(မြန်မာ့အသံ)၊ စမ်းစမ်းရီ၊ ခင်မောင်ဝင်း၊ အေးကိုကြီး၊ အပါကြီးနှင့် ကံကြီး) ပြသကြသည်။

၁၉၄၂ ခုနှစ် မေလမှစ၍ ရန်ကုန်မြို့အတွင်းတွင်ရှိနေသော ရုပ်ရှင်ရုံများကို ပြန်လည် မွမ်းမံကာ အောက်ပါအတိုင်း အမည်ပြောင်း ပြသနေကြ၏။ အမည်ပြောင်းသော ရုံများမှာ အေဝမ်းရုပ်ရှင်ရုံ(အိတ်ဆဲစီယာ)၊ ရန်ကုန်ရုပ်ရှင်ရုံ (ပလာဇာရုံ)၊ ရန်အောင်စီနီမာရုံ (ဂျိုတီရုံ)၊ ရန်နိုင်ရုံ(ဒိုးဆန်နီ ခေါ် သီဟရုံ)၊ ခေတ်သစ်ရုံ (အဲလ်လီဖင်စတို ခေါ် ဂျမားရုံ)၊ မင်္ဂလာမြင့်ရုံ (ဇိမ်ရုံ ခေါ် ဂေတီရုံ)၊ ရွှေမြင့်မိုရ်ရုံ (ရှားဟောခေါ် အာသောကရုံ)၊ ခြောက်လခန့်သာပြသနိုင် ကြပြီး အင်္ဂလိပ် အမေရိကန်လေယာဉ်များ ဗုံးကြဲသောကြောင့် ပိတ်ထားကြရသည်။

ရုပ်ရှင်ရိုက်ကူးရန် ဖလင်များမရရှိသောကြောင့် ရုပ်ရှင်လောကသားများသည် အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အနယ်နယ်အရပ်ရပ်သို့ အုပ်စုဖွဲ့ကာ ပဒေသာကပွဲပုံစံ ကပြပြီး စားဝတ်နေရေးဖြေရှင်းခဲ့ကြရာမှ ဗုံးဒဏ်လွတ်သော ကန်တော်ကြီး တစ်ဝိုက်တွင်

ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့်ရုပ်ရှင်လောကသားများ

ရုပ်ရှင်ရုံ၊ ပြဇာတ်ရုံများ ယာယီတည်ဆောက်ကာ ပြဇာတ်ခေတ်တစ်ခေတ်ကို ထူထောင်ခဲ့ကြခြင်းဖြစ် လေသည်။

၁၉၄၂ ခုနှစ် စစ်အတွင်းကာလမှ လွတ်လပ်ရေး ရရှိပြီးနောက် ၁၉၅၅ ခုနှစ်အထိ ပြဇာတ်ကောင်းစား သောခေတ်ဟု ဆိုရပေမည်။ ၁၉၄၅ ခုနှစ် ဂျပန်တို့ ဆုတ်ခွာအပြီး ၁၉၄၆ ခုနှစ်တွင် ရုပ်ရှင်လောကသား များသည် ရုပ်ရှင်ပြန်လည်ရှင်သန်ရေးအတွက် ကြိုးပမ်း လာကြသည်။ ယခင်က ရိုက်ထားခဲ့သော ရုပ်ရှင်ကား ဟောင်းများကို ပြန်လည်ပြုပြင်ခြင်း၊ ဆက်လက်ရိုက် ကူးခြင်း၊ ဖလင်ရရှိရေးကြိုးပမ်းလာကြခြင်း၊ ရုပ်ရှင်ရုံ များ ပြန်လည်ဖွင့်လှစ်လာခြင်း စသည်တို့ကို လုပ်ဆောင် လာကြသည်။ ပြဇာတ်တွင် ထင်ရှားခဲ့သော ကြည်ကြည် ငွှေး၊ ဖိုးပါကြီး အစရှိသော ပညာသည်များကလည်း ရုပ်ရှင်နယ်ပယ်သို့ ကူးပြောင်းလာကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဂျပန်ခေတ်တွင် ထင်ရှားခဲ့သော ပြဇာတ်ရုံများ တစ်နှစ် ပြီးတစ်နှစ် ပိတ်သိမ်းခဲ့ကြသည်။ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် “ဇော်”ရုံ၊ ၁၉၅၁ ခုနှစ်တွင် “ကာငွှေးရုံ” တို့ပိတ်ကြရပြီး နောက်ဆုံးနာမည်ကျော် “ဝင်းဝင်း”ပြဇာတ်ရုံသည် လည်း ၁၉၅၅ ခုနှစ်တွင် “ချစ်လွန်းလို့” ပြဇာတ်ဖြင့် ပိတ်သိမ်းခဲ့ရလေသည်။

“၁၉၄၅ ခုနှစ် ဂျပန်တို့ဆုတ်ခွာ အပြီး ၁၉၄၆ ခုနှစ် တွင် ရုပ်ရှင် လောကသားများ သည် ရုပ်ရှင်ပြန်လည် ရှင်သန်ရေးအတွက် ကြိုးပမ်းလာကြ သည်။”

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးအတွင်း ရုပ်ရှင်လောကသားများ တကွဲတပြားစီဖြစ်ပြီး ကွယ်လွန် ခဲ့ကြသူများအထဲတွင် ၁၉၄၂ ခုနှစ် ဒိုက်ယားရွာတွင်ချစ်ရွှေကြီး ကျဆုံးခဲ့ရသလို ဒါရိုက်တာ ဦးတုတ်ကြီး၊ ကျော်ညွန့်၊ ဘတင့်နှင့် ဆားဘထွန်းတို့ ကွယ်လွန်ခဲ့ကြသည်။ လန်ဒန်အတ် ဦးမောင်မောင်၏ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းတစ်ခုတွင် ၁၉၃၆ ခုနှစ်က မြန်မာပြည် ရုပ်ရှင် ဖြစ်မြောက်ရေးအသင်းကိုလည်းကောင်း၊ ၎င်းနှစ်ဩဂုတ်လ ၂ ရက်နေ့တွင် ရုပ်ရှင်ညီညွတ်ရေး ခြောက်ဦးကော်မတီ (လန်ဒန်အတ် ဦးအုန်းမောင်၊ ဦးညွန့်၊ ဦးညီပု၊ ဦးဆန်နီ၊ ဇေယျမိတ်ဆွေ ဦးညွှာ၊ ဒေါ်ခင်မမ)တို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းခဲ့ပုံ၊ ၁၉၃၉ ခုနှစ်တွင် ဦးညွှာ၏ ဦးအောင်ဇံတို့နှင့်အတူ “မြန်မာပြည်ကြီးပွားရေးအသင်း”တည်ထောင်ပြီး ဝင်ကြေး ၈(ရှစ်ပဲ)၊ နှစ်စဉ်ကြေး ၄(လေးပဲ) သတ်မှတ်ခဲ့ပုံများကိုလည်း သိရှိခဲ့ရလေသည်။

ထိုကဲ့သို့ ရုပ်ရှင်လောကသားများ ဖရိုဖရဲဖြစ်ကာ အခြေတကျမရှိသည့်ဘဝကို သိမြင် နေသော ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းသည် ၁၉၄၆ ခုနှစ်တွင် ဦးနု၊ ဒီးဒုတ်ဦးဘချို၊ သခင်ဝတင်တို့ နှင့်တိုင်ပင်ကာ ရုပ်ရှင်အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု ပေါ်ပေါက်လာရေးကြိုးပမ်းပေးရန် တိုက်တွန်း ခဲ့သည်။

၁၉၄၆ ခုနှစ် မတ်လဆန်းတွင် ဦးနု၊ ဒီးဒုတ်ဦးဘချို၊ သခင်ဝတင်တို့ ကန်တော်ကြီး မြိုင်ပြဇာတ်ရုံကြီးတွင် ရုပ်ရှင်လောကသားအချို့နှင့်တွေ့ဆုံခဲ့ပြီး ရုပ်ရှင်အစည်းအရုံးတစ်ခု ပေါ်ပေါက်လာရေး ဆွေးနွေးခဲ့သည်။ (ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းကိုယ်တိုင် ရုပ်ရှင်လောကသား များနှင့်တွေ့ဆုံနေသော ဓာတ်ပုံကို ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။ ၎င်းဓာတ်ပုံထဲတွင် အေဝမ်း မောင်တင်ယု၊ ဦးလှမောင် (ဦးသာဂေါင်)၊ ဦးသုခ၊ ဦးလှဘူး အစရှိသော ရုပ်ရှင်ပညာသည်များ ပါဝင်သည်ကို တွေ့နိုင်ပါလိမ့်မည်။ ၁၉၄၅ နှင့် ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဇူလိုင်လမတိုင်မီက ရိုက်ကူးထား သော ဓာတ်ပုံဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ၎င်းဓာတ်ပုံ အထောက်အထားအရ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းသည် ရုပ်ရှင်လောကသားများနှင့် ခင်မင်ရင်းနှီးခဲ့ဖူးသူဖြစ်သည်မှာ သေချာသည်။ ဦးလှဘူး၏ ဇနီးသည် ဒေါ်ခင်လဲ့နှင့် စာရေးသူတွေ့ဆုံမေးမြန်းစဉ်အခါက ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းသည် ဦးလှဘူးထံ မကြာမကြာ လာတတ်ကြောင်း ပြောကြားခဲ့ဖူးပါသည်)

ကိုလိုနီခေတ် တိုင်းတစ်ပါးသား၏လက်အောက် ကျရောက်ခဲ့ကြရသော ရုပ်ရှင် လောကသားများသည် မိမိတို့အချင်းချင်းစည်းရုံးကာ အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ထူထောင်လိုစိတ် ရှိခဲ့ကြောင်း ယခင်အပတ်က ရေးသားခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ ၁၉၄၂ ခုနှစ်မှ ၁၉၄၆ ခုနှစ်အတွင်း ဒုတိယကမ္ဘာစစ်နှင့် ကြုံကြိုက်ကာ ကစဉ့်ကလျားဖြစ်ပြီး စားဝတ်နေရေးခက်ခဲကြရသည့် ဘဝ၊ ပြဇာတ်သမားဘဝဖြင့် အသက်မွေးခဲ့ရသည့်ဘဝများစွာတို့ကို စုစည်းကာ မြန်မာ့ရုပ်ရှင် လောကအတွက် အစည်းအရုံးကြီးတစ်ရပ်ဖြစ်ပေါ်လာရေးကို ရုပ်ရှင်လောကသားများရော၊ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းကပါ လိုလိုလားလား ရှိလာသောအခါ မြန်မာနိုင်ငံရုပ်ရှင်နှင့်ပြဇာတ် အစည်းအရုံးကြီး ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ခြင်း ဖြစ်လေသည်။

၁၉၄၆ ခုနှစ်တွင် ပြဇာတ်ခေတ်သည် လူကြိုက်များဆဲဖြစ်နေသောကြောင့် ရုပ်ရှင် နှင့် ပြဇာတ်အစည်းအရုံးကြီးဟု အမည်ပေးကာ တည်ထောင်ခဲ့ရသည်။ ပြဇာတ်လောက တွင် ကျင်လည်နေသည့် အလွှာများကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားဖွဲ့စည်းခဲ့ရသည်။ အလွှာ အဖွဲ့ငယ်များအနေဖြင့် (၁) ဒါရိုက်တာ (၂) ပါဝင်ကပြသူများ (၃) တူရိယာဂီတပညာရှင်များ

(၄) ပန်းချီအခမ်းအနားဆိုင်ရာ ပညာသည်များ (၅) ဇာတ်ကားပြသ (အော်ပရေတာ)နှင့် ဓာတ်မီးအားပေးစက်ဆရာများ (၆)ရုံနှင့် ကားငှားဘက်ဆိုင်ရာ မန်နေဂျာများ (၇) ရုံစောင့် အလုပ်သမားများ (၈) အားကစားဘက်ဆိုင်ရာအဖွဲ့တို့ဖြစ်ကြပြီး အသင်းဝင်ပေါင်း ၃၀၀ ကျော် ရှိလေသည်။ ပထမဆုံး သင်းလုံးကျွတ်အစည်းအဝေးကို ကန်တော်ကြီးနေသူရိန်ရုံ တွင် ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့သည်။

၁၉၄၆ ခုနှစ် ရုပ်ရှင်နှင့်ပြဇာတ်အစည်းအရုံးကြီး၏အမှုဆောင်များ

မြိုင်ပြဇာတ်ရုံအနီးရှိ မြိုင်ရိပ်သာစခန်း စာရေးဆရာအသင်းတိုက်တွင် ၁၉၄၆ ခုနှစ်၊ မတ် ၂၈ ရက်နေ့က အောက်ပါပုဂ္ဂိုလ်များဖြင့် “ရုပ်ရှင်နှင့်ပြဇာတ်အစည်းအရုံးကြီး”ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ နာယကများအဖြစ် ဦးအုန်းမောင်(လန်ဒန်အတ်)၊ ဦးညွန့်(ဗြိတိသျှဘားမား)၊ ပဲရော့ ဦးဆန်နီတို့ဖြစ်ကြပြီး ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ဦးတင်နွယ်(အေဝမ်းဖလင်)၊ ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ဦးချန်ထွန်း (ဗြိတိသျှဘားမား)၊ အတွင်းရေးမှူးအဖြစ် ဦးစိုးမောင်(ရွှေပြည်စိုး)၊ တွဲဖက် အတွင်းရေးမှူး ဦးလွန်းဖေ (ဆွေဗမာ)ဖြစ်ကြပြီး အမှုဆောင်များအဖြစ် ဆရာခန့်၊ ဦးသန်းဖေ (ရွှေမြင့်မိရုံ)၊ ဦးဘဇင်၊ ဦးမောင်ကြီး၊ ဦးအောင်မြတ်၊ ဦးမောင်မောင်(ဓာတ်ပုံ)၊ ဦးညီပု၊ ဦးတင်မောင်၊ ကျားဦးသိန်းမောင်၊ ဦးငြိမ်း၊ ဦးဘရင်(မြိုင်ရုံ) တို့ဖြစ်ကြသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရုပ်ရှင်နှင့်ပြဇာတ်အစည်းအရုံးကြီး ခြေတစ်လှမ်းစခဲ့လေပြီ။

ကြည်စိုးထွန်း

ယူနိုက်တက်ကင်းသမ္မတနိုင်ငံ

၂၀၁၆

“ဝိဇ္ဇာကတ်စာပေသည်
တရားတော်များချည်းသက်သက်သာမက
လူမှုရေးဆိုင်ရာပညာများ၊ အတွေးအခေါ်ပညာများ၊
သုတေသနပညာများ စသည်တို့လည်း ပါဝင်ကြသည်။”

တွေ့ရှိလေ့လာထားသမျှ ပုဂံခေတ်ထိုးကျောက်စာပေါင်း ယခုအခါ ၆၅၀ ချပ် ရှိပါသည်။ အားလုံးနီးပါးသည် အကြောင်းအရာတစ်ရပ်အတွက် မှတ်တမ်းပြု ရေးထိုးခဲ့ခြင်းသာဖြစ်သည်။ အများဆုံးက ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ကြီး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာစေရန် ကုသိုလ်ကောင်းမှုပြုကြခြင်းနှင့် မြေယာ၊ ကျေးကျွန်၊ ကျွဲ၊ နွားနှင့် ရတနာရွှေငွေတို့ကို ရာသက်ပန်ငွေပဒေသာပင်အဖြစ် စိုက်ထူခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ သာသနာတော်ရေးနှင့် မဆိုင်သော ကျောက်စာမှတ်တမ်းအချို့လည်းပါ၏။ ဤတွင် နန်းတည်စာတမ်း၊ တရားဆုံးဖြတ်ချက်မှတ်တမ်း၊ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်မှတ်တမ်း စသည်များဖြစ်သည်။ ကျန်သော ကျောက်စာများသည် သာသနိကအဆောက်အအုံများ တည်ဆောက်ခြင်းမှတ်တမ်းများ ဖြစ်သည်။ ထိုမှတ်တမ်းများထဲတွင် အချို့သောကျောက်စာများ၌ ထိုကျောက်စာကို ရေးထိုးပေးခဲ့ကြသူများကို အမည်နှင့်တကွ ဖော်ပြထားသဖြင့် ထိုခေတ်သမိုင်းဆိုင်ရာများကို တွေ့ရှိရပြီး သမိုင်းလေ့လာမှုပညာအတွက် ခေတ်ပြိုင်အထောက်အထားဖြစ်သောကြောင့် သမိုင်းမှန်သမိုင်းလှ ရရှိပေသည်။

ကျောက်စာရေးထိုးပုံသည် ပုံစံချရေးသားခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။ ဦးစွာ ရက်စွဲဖော်ပြသည်။ နောက် ကုသိုလ်ရှင်အမည်ကို ဖော်ပြသည်။ ထို့နောက် ပြုလုပ်လှူဒါန်းသော အဆောက်အအုံအမျိုးအစားများကို ဖော်ပြသည်။ လှူဒါန်းခဲ့သော ဝတ္ထုပစ္စည်းစာရင်းများကို ဖော်ပြသည်။ အထူးသဖြင့် လယ်ယာမြေ၊ ကျေးကျွန်များ၊ ကျွဲနွားများစာရင်းတို့ ဖြစ်သည်။ ထို့နောက် ပေးအပ်လှူဒါန်းရေစက်ချပွဲ ကျင်းပသည်။ ပင့်သံဃာများ၊ အသိသက်သေစာရင်းများကို အသေးစိတ် မှတ်တမ်းတင်ထားသည်။ နောက်ဆုံးတွင် ကုသိုလ်မှုအတွက် အမျှဝေခြင်း၊ ကျိန်စာတိုက်ထားခဲ့ခြင်းတို့ဖြင့် အဆုံးသတ်သည်။ သို့သော် ထိုကြားထဲတွင် ရံဖန်ရံခါအလှူလယ်ယာထွက်သီးနှံများ ခွဲဝေအသုံးချခြင်း၊ ကျွန်များကို တာဝန်ခွဲဝေပေးခြင်း၊ သေသားစားခြင်း၊ စာရေးများ၊ ကျောက်ပေါ်ကမ္မည်းထိုးပေးသူများ၊ ကျောက်စာရေးထိုးပေးခဲ့ကြသူများကိုပါ ဖော်ပြတတ်သည်များလည်း တွေ့ရသည်။

သာသနာတော် ပွင့်လင်းစည်ပင်လာသောအခါ စာပေပညာသင်ကြားမှုလည်း ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ စာသင်ကျောင်းများ၊ ပိဋကတ်တိုက်များ၊ ပညာသင်ထောက်ပံ့မှုများလည်း အချို့သောကုသိုလ်ရှင်တို့က ဖော်ဆောင်လာသည်။ စာပေပညာတတ်များလည်း ထွန်းကားလာခဲ့သည်။ စာပေပညာတတ်များ၊ ပဏ္ဍိတ်(မွန်-ပညာရှိ)များကြောင့် အုပ်ချုပ်ရေး၊ တရားစီရင်ရေးဘက်တို့တွင် ကောင်းမွန်၍ စနစ်ကျလာခဲ့သည်။ ပိဋိစာပေရေးကျမ်းများလည်း ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။^{၁/} ပုဂံခေတ်ရေးသားသောကျမ်းများကို တွေ့ရသမျှ ဖော်ပြပေးလိုက်ပါသည်။

ပညာရေးစနစ်က ဗုဒ္ဓစာပေအခြေခံသဖြင့် သာသနာတော်ရေး ဦးစားပေးဖြစ်သည်။ လူတို့ ကောင်းမွန်မှန်ကန်သော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုအပြင် လူမှုဘဝအေးချမ်းသာယာရေးကို မျှော်မှန်းခဲ့ကြသည်။ သူကြွယ် ငါမင်္ဂလည် ကျောက်စာ(၅၁၃)တွင် ကျောက်စာရေးထိုးပေးခဲ့သူကို စာကြောင်းရေ ၁၆ တွင် ဖော်ပြထားသည်။^၂

^{၁/} အရှင်ကေလာသ၊ ပုဂံသာသနာဝင်ကျမ်း။

^{၂/} စာရိယံသောသူကြွယ် ငါဖုန်ရသင် (ငြိမ်း၊ ၁၉၇၂၊ ပ။ ၈၁-၂၈)။

“ပုဂံသူ၊ ပုဂံသားတို့
ကုသိုလ်ကောင်းမှုများ
ပြုလုပ်ကြသောအခါ
ကုသိုလ်ပွဲမှာပင်
အမျှဝေသည်
မဟုတ်တော့ဘဲ
အနာဂတ်မျိုးဆက်
များသို့ပါ
အမျှပေးဝေနိုင်ခဲ့”

ပုဂံခေတ်တွင် အမျိုးသမီးများလည်း စာတတ်
လာခဲ့ကြသည်။ ၅၂၇ ခုထိုး ခဖုတ်သော ကြောက်စာ။
အထာဝလတ် အရင်မူရှယ် ရိယံပါသော (ကြောင်း -၄
I အထောလတ်ကျောက်စာတွင် “အမိမရိယံခဖုသော
ကြောက်စာ၌ အထာဝလတ် အရင်မူရှယ် ရိယံပါသော”^၃
ဟူသော စကားသည် အနက်အဓိပ္ပာယ်ကြီး ရှိသည်
ဆိုချင်သည်။ အမိဖြစ်သူလက်ထက် (စာမတတ်သေး
သဖြင့်) ကျောက်စာရေးထိုးခွင့် မရခဲ့သည်ကို သူ့(သမီး)
လက်ထက်တွင်မှရရှိသည်ဟု သာမန်အားဖြင့် ဆိုလိုချင်
ဟန်ရှိသည်။ တစ်နည်း အမေစာမတတ်ခဲ့သဖြင့် မရေး
နိုင်ခဲ့သည်ကို သူ့သာစာတတ်သဖြင့် ကျောက်စာ ရေး
ထိုးနိုင်ခဲ့သည်ဟုလည်း မြင်သိနိုင်သည်။ အလေးနက်
ဆုံးထားဆိုရလျှင် သာသနာတော် ပွင့်လင်းမှုကြောင့်
သူ ကုသိုလ်ထူးရသည့်သဘောမျိုး သက်ရောက်ပေ
သည်။

သာသနာတော် ထွန်းကားတိုးတက်လာသော
အကျိုးတစ်ရပ်မှာ သာသနာတော်အတွက် မင်း၊ ရဟန်း
နှင့် ပြည်သူတို့ စာရေးစာဖတ် တတ်မြောက်လာခြင်းပင်
ဖြစ်သည်။ ပုဂံသူ၊ ပုဂံသားတို့ ကုသိုလ်ကောင်းမှုများ
ပြုလုပ်ကြသောအခါ ကုသိုလ်ပွဲမှာပင် အမျှဝေသည်
မဟုတ်တော့ဘဲ အနာဂတ်မျိုးဆက်များသို့ပါ အမျှ
ပေးဝေနိုင်ခဲ့သဖြင့် ယခုဆောင်းပါးရေးနိုင်ခြင်း ဖြစ်
သည်။ ရဟန်းတော်အရှင်မြတ်များ ကျေးဇူးဖြစ်သည်။
ပုဂံကျောက်စာအတော်များများတွင် စာရေးသူများကို
ဖော်ပြပေးခဲ့ကြသည်။

သာသနာတော်အတွက် စာပေကို တီထွင်
ရေးသားလာခြင်းဖြစ်သော်လည်း ပိဋကတ်စာပေသည်
တရားတော်များချည်းသက်သက်သာမက လူမှုရေး
ဆိုင်ရာပညာများ၊ အတွေးအခေါ်ပညာများ၊ သုတေသန
ပညာများ စသည်တို့လည်း ပါဝင်ကြသည်။ မူလက
သာသနာတော်ကို ကြည်ညိုလွန်းသဖြင့် သာသနာ
တော်နှင့် မဆိုင်သည်များကို မရေးသားခဲ့ကြသော်လည်း
မှုခင်းဆိုင်ရာ၊ တရားရုံးအဆုံးအဖြတ်ဆိုင်ရာ၊ နန်းတည်

^၃ အထောလတ်ကျောက်စာ။ ကြောင်း -၄။ ငြိမ်း၊ ၁၉၇၂၊ ပ။ ၁၈-၂၉

ဆိုင်ရာ စသည်များ ရေးသားလာခဲ့ကြသောအခါ စာပေရေးတတ်သူများ စာရေးချင်လာခဲ့ကြပါမည်။ ယင်းတို့၏ အဦးအစ စာရေးခြင်းကား ကုသိုလ်မှုမှတ်တမ်းများသာ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ယင်းတို့မှဆွဲယူလျှင် ဘုရင်မင်းမြတ်များအကြောင်း၊ အုပ်ချုပ်ရေးအကြောင်း၊ ကုသိုလ်ကောင်းမှုအကြောင်း၊ အလှူဝတ္ထုပစ္စည်းများအကြောင်းတို့က လူမှုလေ့ကြီးတစ်ခုလုံးနှင့် ဆက်နွှယ်လာသဖြင့် ဗုဒ္ဓတရားတော် နယ်ပယ်အပြင်သို့ အတွေးအရေးတို့ စိမ့်ထွက်လာခဲ့ကြသည်။ “ငါ”ဆိုသော အတ္တစွမ်းကို ပြချင်လာသည်။ သို့ဖြင့် ကျောက်စာရေးသူတို့က သူတို့ရေးသားတတ်ကြောင်း ထုတ်ဖော်ပြလာခဲ့ကြသည်။

ကျွန်တော် အမှတ်မမှားလျှင် အစောဆုံးကျောက်စာရေးသူအမည်ကို စတင်တွေ့ရသည်မှာ သက္ကရာဇ် ၅၁၃ (အေဒီ-၁၁၅၁) ခုနှစ် ထိုး “ငါမင်းထွဋ်သင်ကျောက်စာ” တွင် ဖြစ်သည်။ ထိုကျောက်စာတွင် ကျောက်စာရေးထိုးပေးခဲ့သူမှာ သူကြွယ်ငါဖုန်ရသင် ဖြစ်သည်။^၆ သက္ကရာဇ် ၅၇၀ (အေဒီ-၁၂၀၈) ခုနှစ်ထိုး “ငါစန်သင်ကျောက်စာ” တွင် စာရေးသူမှာ “သူကြီငါပိုင်သင်” ဟု ဖော်ပြထားသည်။^၇ ကျေးရွာအကြီးအကဲ စာပေတတ်မြောက်ခြင်းသည် ဂုဏ်ယူစရာဖြစ်သကဲ့သို့ သာသနာတော်၏ အကျိုးဖြစ်ထွန်းမှုလည်း ပေါ်လွင်ပါသည်။

လူမှုတဝအဆင့်ရှိသူများအချို့ စာတတ်ကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ ကျေးရွာမှ သူကြီးစာတတ်သကဲ့သို့ စီးပွားရေးလုပ်ဆောင်ဖြစ်ထွန်းနေသော သူကြွယ်လည်း စာတတ်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ ပိဋကတ်စာပေတတ်ကျွမ်းကြသူများမှာ များကြီး၊ မတ်ကြီးရာထူးရသည်ကိုပင် တွေ့ရသည်။

စာပေပညာသင်ကြားမှုကြောင့် စာရေးတတ်၊ ဖတ်တတ်လာသောအခါ ရေးချင်၊ ဖတ်ချင်စိတ်များ ပေါ်လာတတ်သည်။ သွားပေါက်စကလေးငယ် သွားယားပြီး တွေ့သမျှ ကိုက်နေချင်သည်မျိုး ဖြစ်နိုင်သည်။ စာမတတ်သူများကြားတွင် စာတတ်သူသည် ဂုဏ်ထည်လှမည်ဖြစ်သည်။ စာရေးတတ်လျှင် ပိုမိုဂုဏ်ထည်နိုင်သလို စာရင်းပြုစုတတ်ခြင်းကလည်း ဝင့်ကြားဂုဏ်ယူစရာ ဖြစ်ခဲ့ဟန်ရှိသည်။ “စတ္တလင်္ကာသု ကျောက်စာ” တွင် -

စာရင်တင်သော စာရိယံသောသူကာ။ အတူဤယံပိရံ ငါ(ညီ) ငါ/ဖုန်ရောက် (သင်) ဝ
ငါလောင်သင် ဝ၊ ငါသက်ကြာသင် ဝ၊ ဤယံသူ ၃ ယောက် လျှင်/ ရိယံသတေ^၈

ဤတွင်သတိထားမိသည်ကား “စာရင်တင်” ဟူသောစကား၊ “စာရိယံသော” ဟူသော စကား၊ “အတူ” ဟူသောစကားတို့ကြောင့် အလုပ်နှစ်ခုကို အတူစုပေါင်း ပြုလုပ်ကြောင်း ဖြစ်သည်။ စင်စစ် ယင်းတို့သုံးဦးအတူ စုပေါင်းတာဝန်ယူရေးသားကြကြောင်း ဆိုလိုသည်။

“ဣကာရံစာရိယံသကာသ္မရံသိတံတေ” ဆိုသဖြင့် နောက်တစ်ဦး ဖြစ်နေပြန်သည်။ သာဓမ္မ။ ကျောက်တိုင်ရေးထိုးစိုက်သောနှစ်မှာ သ၊ ၅၉၁(အေဒီ-၁၂၂၉) ခုနှစ်တွင် ဖြစ်သည်။

ပုဂံတွင် မြန်မာအက္ခရာ စာပေအရေးအသားပေါ်လာချိန် ၁၁ ရာစုအတွင်း ရေးတတ်၊ ဖတ်တတ်သူ ရှားပါးနေချိန် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ရှင်ငယ်ရဟန်းနှင့် စာတတ်သူတို့ အခွင့်ရ

^၆ ငါမင်ထွဋ်သင်ကျောက်စာ၊ ကြောင်း၊ ၁၆-၁၇။ ငြိမ်း၊ ၁၉၇၂။ ပ။ စာ-၂၈
^၇ ငါစန်သင်ကျောက်စာ၊ ကြောင်း-ကျော-၃။ ငြိမ်း၊ ၁၉၇၂။ ပ။ စာ-၈၈
^၈ စတ္တလင်္ကာသုကျောက်စာ၊ ကြောင်း၊ ၆-၈။ ငြိမ်း၊ ၁၉၇၂။ ပ။ စာ-၂၁၄

လျှင် ကျောက်ပေါ်၌ မည်သူမည်ဝါ ကျောက်စာရေးထိုးကြောင်း ထည့်ခဲ့ကြသည်မှာ သမိုင်းအတွက် အထောက်အကူဖြစ်ခဲ့သည်။

“ကျောက်ထုသကာ ငထုယ်ချိုသင် သာအဖ ၂ ယောက်တေ”^၇ ဟု ယင်းတို့ကို အသိသက်သေများအဖြစ် ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။ လူရှင်ရဟန်းအားလုံး ပါဝင်လေသည်။

သူကြွယ်အိုချိုသင်ချင်လင်မယားကျောက်စာတွင် ကျောက်စာစာကိုယ်ထဲ၌ စာကြည့်သူတို့ အလွယ်မတွေ့ရနိုင်သောနေရာတွင် ထေရ်မြတ်တစ်ပါးက ယခုကျောက်စာကို ယင်းရေးထိုးကြောင်း “နရိန္ဒ ဂဝိ နာမကေန ပဏ္ဍိတေန ဣဒံ အက္ခရံ လိက္ခိတ္ထံ” ဟု ရေးသားထားသည်။ ဤစာကို ပညာရှိ နရိန္ဒကဝိ ဘွဲ့အမည်ရှိသူ ရေးသည်ဟု ဖတ်ရသည်။^၈

“ဤစာရိယံသကာ ဣန္ဒနံ (ကျွန်)ဖုန်သည်လက်လျှင် ရိယံ သတေ”^၉ ဟူ၏။ ကျွန်တစ်ယောက်က စာအရေး၊ အဖတ် တတ်မြောက်သည်ဆိုလျှင် အံ့ဩကြပေမည်။ မည်သည့်လူတန်းစား လူ့အလွှာမဆို သာသနာတော်ကို အလုပ်အကျွေးပြုခြင်းသည် မြင့်မြတ်သည်ဟု ခံယူထားသောခေတ်တွင် ထိုသို့တွေ့ရှိရသည်မှာ မဆန်းလှချေ။

“ဤကျောက်စာတိုင်ကာ ပန်စင်ခန်တီထိုင်သတေ။”^{၁၀} ဆိုသဖြင့် စာရေးသူသည် ရဟန်းငယ်တစ်ပါးဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ “ပန်စင်”သည် သောတုဇန- စာသင်သားဟုပင်ဆိုလိုပါသည်။ ထို့ပြင် စာရေးသူက မိမိကိုယ်မိမိ ဂုဏ်တင်ဆိုခဲ့သည်ကိုလည်း “ဤစာရိယံသကာ ဗ္ဗသဗ္ဗတ္တိမာ ဖရာရောက် ရိယံသတေ”^{၁၁} မြတ်သောဗုဒ္ဓတ္တမာသည် ရှင်ရဟန်းတစ်ပါးဖြစ်ဟန်ရှိသည်။ ဘုရားသို့ရောက်စဉ် သို့မဟုတ် ဘုရားတွင် လာရောက်ရေးပေးသည်ဟု ဆိုလိုချင်ဟန် တွေ့ရသည်။

မြတ်ကြီးအလစ်ကျောက်စာတွင် “စာရိယံသကာ ငလွံလျှင်ရိယံပိယံသတေ”^{၁၂} ဟု ရိုးရိုးရှင်းရှင်း တိုတိုတုတ်တုတ်သာ ဖော်ပြထားသည်။ “ပိယံ” (ပေး)ဟူသော အလေးအနက်ပြုစကား ပါသဖြင့် အကူအညီတောင်း၍ သို့မဟုတ် ကြိုသဖြင့် သို့မဟုတ် ခိုင်းသဖြင့် ပြုလုပ်ပေးခဲ့ရသည့် သဘောဆောင်သလို ရှိသည်။

သူကြွယ်အစလပို့ကျောက်စာတွင် “ဤစာကာ ရွာသူကြီးငါ့ဩဇာသင် လက်ရေးသတေ”^{၁၃} ဟုဖော်ပြခဲ့သည်။ စာရေးနိုင်ခြင်း၊ ရေးပေးရခြင်းသည် ဂုဏ်ပညာတစ်ခုဟု ယုံကြည်ဟန်ရှိသည်။ ရွာသူကြီးကရေးပေးသော ကျောက်စာဖြစ်သည်။ အုပ်ချုပ်သူ

^၇/ ရတနာ ကုန်ထန်ကျောက်စာ၊ကျောက်၊ငြိမ်း၊၁၉၇၂၊၂၊၈၁-၂၆၂
^၈/ သူကြွယ်အိုချိုသင်ချင်လင်မယား ကျောက်စာ၊ ကြောင်း၊ ၂၃။ ငြိမ်း၊ ၁၉၈၂၊ ဒု၊ ၈၁-၇၇
^၉/ ကျောက်စာတွင် ကျွန်ကို ကကြီး-လဆွဲအောက်မှ ဝ-ဆွဲရေးသည်။ ကွန်ပျူတာတွင် ဖြစ်အောင် ရေးလိုက်ရခြင်းဖြစ်သည်။ အောက်ဆွဲ လ သည် ယပင့်ဖြစ်သောကြောင့် ဝ-ဆွဲ ထပ်ထည့်သောအခါ ယနေ့ရေးသည့် “ကျွန်”ဟုပင်ရပါသည်။
^{၁၀}/ ကြောင်း၊ ၁၀-၁၁။ ငြိမ်း၊ ၁၉၈၂၊ ဒု၊ ၈၁-၁၇
^{၁၁}/ ငရောက်စသော သူတို့ ကျောက်စာ၊ကြောင်း၊ ၁၉-၂၀။ ငြိမ်း၊ ၁၉၈၂၊ ဒု၊ ၈၁-၁၉၅
^{၁၂}/ ငကောင်ဖသင် မယားကျောက်စာ၊ ကြောင်း၊ ၁၃။ ငြိမ်း၊ ၁၉၈၃၊ တ၊ ၈၁-၄၆
^{၁၃}/ မြတ်ကြီးအလစ်ကျောက်စာ၊ ကြောင်း၊ ၁၂-၁၃။ ငြိမ်း၊ ၁၉၈၃၊ တ၊ ၈၁-၆၈
^{၁၄}/ သူကြွယ်အစလပို့ကျောက်စာ၊ ကြောင်း၊ ၉-၁၀။ ငြိမ်း၊ ၁၉၈၃၊ တ၊ ၈၁-၁၃၅

စာတတ်သဖြင့် သာမန်အားဖြင့် အအုပ်ချုပ်ခံတို့ ကောင်းနိုင်ကောင်း၏ဟု မျှော်လင့်စရာရှိ သောကြောင့် ဖြစ်သည်။

ရဟန်း၏ပညာသည် ပိဋကတ်တတ်ခြင်းဖြစ်၏။ ပိဋကတ်တတ်သော၊ အကျင့်မြတ် သော ရဟန်းသည် ပုဂံခေတ်တစ်လျှောက်လုံး အနိရုဒ္ဓမှသည် နရသီဟပတေ့ (တရုတ်ပြေး မင်း)တိုင် မင်းဆရာ၊ (ရာဇဂုရု) အဆင့်ဖြင့် ရှိခဲ့ကြသည်။ ကျောက်စာများတွင် မင်းနှင့်ရဟန်း မြေယာပိုင်ဆိုင်မှု၌ ငြိစွန်းမှုရှိခဲ့သည်မှအပ ကြီးမားသောဝိရောမိ ဖြစ်ခဲ့သည်မျိုး မတွေ့ခဲ့ရ ဘူးချေ။ နရသူလက်ထက် မင်းရှင်စောနတ်ရွာစံမှုအတွက် မင်းနှင့်ရဟန်း ပြဿနာတက်ခဲ့ကြ ဖူးသည်။^{၁၅} ထို့နောက်ပြေလည်သွားခဲ့၏။ နရပတိစည်သူမင်းလက်ထက်တွင်လည်း ရှိခဲ့ဖူး ကြောင်းဆိုသည်။ သို့သော် ရာဇဝင်ဆရာတို့က မင်းကို ဆိုဆုံးမရာ၌ မနာယူသဖြင့် မင်းနှင့် ရဟန်းကြား အနည်းဆုံး ပြဿနာနှစ်ကြိမ်ရှိခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။^{၁၆} ကျောက်စာများ တွင်မူ အထောက်အထားမတွေ့ရချေ။

“သင်”နောက်ဆက်ပုဒ်ပါသော ရဟန်းများကို အရည်းရဟန်းဖြစ်နိုင်ကြောင်း ဖော်ပြ ခဲ့သည်။ ပုဂံရာဇဝင်ကျမ်းတွင် တွေ့ရှိသော ရဟန်းတော် “ငစွယ်သင်”ကိုလည်း ကျောက်စာ တွင် တစ်ကြိမ်မကတွေ့ရသဖြင့် ဆက်လက်တင်ပြပါမည်။ ယင်းကို ပုံသကုမထေရ်ဟုလည်း ဆိုသည်။^{၁၇} ဦးစွာ ငစွယ်သင် ကျောက်စာကို တင်ပြပါမည် -

သိခင် ငစွယ်သင်ကျောက်စာ

- ၁။ သကရစ် (၅၆၃) ခု တန်ဆောင်မှုန်(လဆန်) . . .
- ၂။ ပတိယနိယံ သွိုင် ငစွယ်သင် . . . ပုဂ္ဂာ
- ၃။ ဣ ည်စိယံ(ကျည်စိယံ)ဟုပိယသော ကျွန်(ကာ) အိုင်ကမာ ၁
- ၄။ သမိ အိုင်ကာ ၁ အိုင်ကာ သမိ အိုင်ကွ ၁ အိုင်(မှ)
- ၅။ (န်) ၁ အိုင်မှန် သမိ အိုင်ပန် ၁ အိုင်ချံသာ ၁ အိုင်မျက်
- ၆။ ဖွင် ၁ အိုင်သယာ ၁ ယောက်ျာကာ ငရင်စည် ၁ သာ
- ၇။ ငတည် ၁ ငစင် ငစင်သာ ငစိုက် ၁ ငသကာ ၁ ငဖုန်
- ၈။ ဗုဒ္ဓတတ် ၁ ငကွ ၁ အပေါင် ၁၆ ဟိဇ။ ဤ မျှဇ
- ၉။ သာ ကျွန်ကာ ပုဂ္ဂာသွိုင်အာ ဣည်စိယံသော လှူသောတေ။
- ၁၀။ လယ်ကာ ၃၅ ပယ် ဤ မျှသောကျွန်လဲ လှူသော သိ
- ၁၁။ ပါ မြင်ပါသော သူကာ ငရင်စည်သင် ပယူည်
- ၁၂။ သင် ငရင်သင် ငလှောက်သင် ဤမျှသောသူကာ
- ၁၃။ သိသော ဟုတ္တာ ။ ။ ထိုင်ဣန်သကာ သုဇတ် ၁ သာ ၂
- ၁၄။ သကရစ် ၅၉၁ ဇေည်နှစ် တပေါင်လဆုတ် ၄ တနက်
- ၁၅။ ကနယ် နိယံ သင် ငစွယ်သင် ငီ ပုဂ္ဂာ ဣည်စိယံဟု လှူသော

^{၁၅}/ ဦးကုလား၊ ၂၀၀၆၊ ပ။ ၈-၂၁၇
^{၁၆}/ နရသူနှင့် ပုံသကုမထေရ်
^{၁၇}/ ဦးကုလား၊ မဟာရာဇဝင်ကြီး၊ ၃ တွဲ၊ ရန်ကုန်၊ ရာပြည့်စာပေ၊ ၂၀၀၆၊ ပ။ ၈-၂၁၈။ ထိုစာအုပ်တွင် “ငစွယ်ရှင်” ဟုတွေ့ရသည်။

၁၆။ ကျွန် ငဝ်ပယ် ၊ ငပွတ် ၊ သာ ငမျင်တပ် ၊ သာ ငလွံ ၊ ဖထုယ်
 ၁၇။ ငရွယ် ၊ ငရမနာ ၊ ငဖုန်ဆုံ ၊ ငရွက်ပုံ ၊ သာ ငပွည်စုံ ၊ င ငထက်
 ၁၈။ ပွည် ၊ ငဖုန်တပ် ၊ သာ ငလှောက် ၊ ငချိသာ ၊ ငပွည်စွာ ၊ င
 ၁၉။ မွန် ၊ ငရ ၊ ငမိယ်မကာ အိုင်မွန်ရိပ် ကြာကွဲလှိုင် ၊ သမိ အိုင်မွန်
 ၂၀။ မည် ၊ အိုင်လုံ ၊ အိုင်ဝါဝံသာ ၊ သမိ အိုင်ဖုန်လွတ် ၊ မောင် ငသံ
 ၂၁။ ပုတ် ၊ နွာ ၊ ငဤမျှငါပိယ်သောကိုင် ဘျက်ဆီသော
 ၂၂။ သူကာ အဝစိယ်ငြယ်နှိုက် ဒေဝဒတ်ခံသောထက် လွန်သောငြ
 ၂၃။ ယ်နှိုက် ခံစေသတေ ဤလုတွင်လေ အပျက်အစိအသ
 ၂၄။ က် တိုင်သောနှိုက် ရောက်စိယ်သတေ ဤပိယ်သောသိပါသောသ
 ၂၅။ ကာ ငစွကာရပတ် ၊ သာ ၊ ငငါမိယ်ပုံသင် ၊ ငပစ္စသု ၊ ငရန်နာသု ၊ ငငါလာ
 ၂၆။ သင် ၊ သမန္တကုံကယ် ၊ ကုံကယ် ၊ ငဤမျှသောသူသိရယ် ပိယ်သတေ
 ၂၇။ ဤပိယ်သောအတ္တိဝါကာ သဗ္ဗညုပညာပွည်စုံသောပုရာ
 ၂၈။ ဖွစ်လိုဝံသတေ။^{၁၀}

ထိုကျောက်စာအရ ငစွယ်သင်ရဟန်းသည် တောကျောင်းရဟန်း တစ်နည်းလည်း အရည်းရဟန်းဟု ထင်မြင်ရသည်။ “အရည်းငစိုက်သင်ကျောက်စာ”တွင်လည်း တွေ့ရှိရသည်။ ဆွေမျိုးစပ်သောအရိုး (အမောက်မှအဒေါ်) ဆိုသည်ထက် တောနေအရည်းရဟန်းကိုသာ ရည်ညွှန်းခြင်းဟု ဆိုရပါမည်။ ရေးထုံးမတူပါ။ အရည်းဟူသော ဝေါဟာရကိုမူ ပုဂံခေတ် ရဟန်းလောကတွင် အတော်အတွေ့ရနည်းသည်။ “သင်ကြီး၊ သင်လျင်၊ သင်” ဟူသော ဝေါဟာရကို နောက်ဆက်ပုဒ်အနေဖြင့်သာ အတွေ့ရများသည်။ သာမန်လူအမည်နှင့် ကွဲပြားစေရန် ရှေ့-နောက်ဆက်ပုဒ်များထည့်သည်ဟု ယုံကြည်ရသည်။ သိမ်ဝင်ရဟန်းနှင့်ကွဲပြားစေရန် ရှေ့ဆက်ပုဒ် သင်ကြီး၊ သင်လျင်ကိုလည်း သုံးပါသည်။ ထို့ကြောင့် “သင်” နောက်ဆက်ပုဒ်သည် တိုက်ဆိုင်ခြင်းမျိုးမဟုတ်ဘဲ လေးနက်ထင်ရှားစေလိုသောကြောင့် ထည့်သုံးထားခြင်းဆိုသည်ကို သတိထားမိနိုင်သည်။

အချို့ကျောက်စာများတွင် သိမ်ဝင်သောအခါ ဥပဇ္ဈာယ်ကမ္မဝါဆရာကပေးသော ဘွဲ့မဟုတ်သည့် အမည်များသာပါသော ရဟန်းများကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ရတ္ထပိစည်းလင်မယားကျောက်စာကို အကိုးပြုလျက်တင်ပြပါမည်။ ကျောင်းမှရပ်ပွားတော်ဘုရားနှင့် သက်သေများရှေ့တွင် ကျွန်များလျှံခဲ့သည်။ သက်သေများကား လူရော ရဟန်းတော်များ အသွင်ဖြင့်ရော မြင်တွေ့ရသည်။ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည် -

- ဆရျာ(ဆရာ) ငါကုလာသင်
- ငါသူရိမ်သင်
- သင်ကြီးငါသံဘာသင်
- ငါစိယ်သင်
- ငါပွည်သင်
- ငါနုလုံသင်

^{၁၀}/ (ငြိမ်း၊ ၁၉၇၂၊ ပ။ ၈၁-၂၁၁-၂၁၂)

အိုင်မှန်ဖ
 ယရည် ငါဆန်ဖ
 ငါပွည်ရာသင်
 ငါနိုင်ငံသင်
 ဗလသင်ကြံ မိယျာ
 ငါမတသင်
 သနပတိယံ
 ပန်ပွတ်ငယ်
 ငါပန်တံသင်
 ငါလှသင်
 စူလာမဏိသွိုင်လောကပညာ
 သွိုင်နတီ

ထိုသို့ သက်သေပြုသူများကို ဖော်ပြခဲ့ပြီးနောက် “ကြားပါသသွိုင်အရှာကာ မျာဇ” ဟုလည်း ဂုဏ်တင်ခဲ့သေးသည်။^{၁၈} သက်သေပြုသူများကို လေ့လာသောအခါ ထင်ရှားသော ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုးကို သတိထားမိသည်။ ထိုသူတို့မှာ မင်းဆရာထေရ်မြတ်ကြီးများအပါအဝင် ဘွဲ့မည်ရ ရဟန်းတော်များ၊ နောက်ဆက် “သင်” ဆုံး လူမည်ပေါက် ရဟန်းများနှင့် မင်းစိုး ရာဇာ၊ သူဌေးသူကြွယ်များ ဟူ၍တွေ့ရှိရသည်။ ယခု ထင်ရှားစေရန် အထောက်အထားတစ်ခု တင်ပြပါဦးမည်။

သက္ကရာဇ် ၆၃၄ (အေဒီ-၁၂၇၂) ခုနှစ်ထိုး “သရက္ခန္တကျောင်းတော်ရာကျောက်စာ” ၌ ကျွန်လှူရာတွင် သက်သေများအဖြစ် ဖော်ပြသူတို့မှာ-

ငကုံစွာ
 ငါရော(က်) သင်
 ငကြံထွစ်သင်
 ငါထောက်ပင်သင်
 အိုဆုံသင်
 ငါဖွစ်စင်သင်
 ငါဝံဗ္ဗည်သင်
 ငါရောက်သင်ကြီ
 (ငါ)ရောက်သင်င်
 ငါတပေါင်ညီ
 ငါထက်ပွည်သင်
 ငါချံ . . ငါခိုင်
 ငါတက်သင်

^{၁၈} ရတ္တပိစည်လင်မယားကျောက်စာ၊ ကြောင်း၊ ၁၆-၂၆။ ငြိမ်း၊ ၁၉၈၃၊ တ။ စာ-၂-၃

ငါ့ဦးသင်

လတ်ထပညာ

ပလိယ် ။ ။

စသူတို့ကိုတွေ့ရသည်။^{၂၀} ထိုကျောက်စာပါ သက်သေများစာရင်းတွင် သက်သေ ၁၆ ဦး ပါရှိသည်။ ထိုထဲတွင် “သင်” နောက်ဆက်ပုဒ်ပါသူ ၁၁ ဦးရှိသဖြင့် ထူးခြားသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ အစုအဖွဲ့တစ်ခုဆိုင်ရာလူများ ဖြစ်နိုင်ကောင်းသည်။ တိုက်ဆိုင်ခြင်းမဟုတ်ပါ။ နောက်တွင် ဆက်လက်ဆွေးနွေးပါမည်။

ကောင်ဖခင်မယားကျောက်စာသည် ကျောက်ထိုးခုနှစ် နောက်ဆုံးဂဏန်း ပျက် နေသည်။ “သကရစ် ၆၂”ဟု တွေ့ရသောကြောင့် အေဒီ ၁၂၅၀-၆၀ အထက်တွင် ရှိနိုင်သည်။ ထိုကျောက်စာ၌ ရဟန်းတော်နှစ်ပါးကို သိမ်ဝင်ဘွဲ့ဖြင့် “ဗွတ်သဒြို သီဝလီ”၊ “တဝ်ဗ္ဗသ ကြီကုနရာသီ” တို့အပြင် “ဪောင်ကြီသင်ကလီမာသင်” အဆုံးရှိသော သိမြင်ကြသူများကို ဖော်ပြထားသည်။^{၂၁} ကျောက်စာရေးထိုးပေးသူ “ဗွတ်သ ဥတ္တမာ” ကိုလည်း တွေ့ရသည်။

သိမ်တစ်လုံးအတွက် ကုသိုလ်ရှင်တစ်ဦးက မည်မျှအလေးထား တည်ဆောက်ခဲ့ သည်ကို စောမင်းလတ် ဘဃကျစ်ထိုးကျောက်စာတွင် ရာကျောက်စာတွင် တွေ့ရှိလေ့လာ ရဖူးသည်။ စောမင်းလတ်က ၅၉၅(အေဒီ-၁၂၃၃) သိမ်ဆောက်ရန်အတွက် -

၅၀ ခုတ်သော	တလား ၁
ရွှေခတ်ကြိုး	၇ ကျပ်တစ်ဆူ
ဥခုတ်ရွှေလက်စွပ်	၂ ချည်
လင်ပန်း	၁
သနွေး	၂ ချပ်
အိမ်ယာခပင်း	အားလုံး

အားလုံးတို့ကို သိမ်အတွက်ဟု ဖော်ပြခဲ့သည်။^{၂၂}

ဘုရားတည်ခြင်း၌ ရဟန်းတော်များပါဝင်လုပ်ဆောင်လျှင် စိတ်ထား၊ အနေအထိုင်၊ အပြောအဆို သတိမထားမိပါက အပြစ်ရှိတတ်၊ ဝိနည်းခိုက်တတ်ကြောင်း သိရသည်။ သို့သော် ပုဂံခေတ်တွင် သာသနာတော် ထူထောင်ပျိုးချနေချိန်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ထေရ်မြတ်ကြီးများသည် ရလာသောလာဘ်လာဘများဖြင့် သာသနာထွန်းကားအောင် ဆောင်ရွက်ကြသည်။ မင်းဆရာ ဓမ္မရာဇကဝိသည် ယင်းဆောက်လှူခဲ့သော စေတီပုထိုး တွင် သ၊ ၆၃၀(အေဒီ-၁၂၆၈)က ကျွန် ၃၉ ယောက်ကို လှူခဲ့သည်။ လယ်ယာ၊ ကျွဲ၊ နွား၊ ခွက်ယောက်များလည်း ပါဝင်သည်။

မေတ္တာသဟဂတေန စေတတသာ
တိုးလှ

^{၂၀} သရက္ခန္တိကျောင်းတော်ရာကျောက်စာ။ ငြိမ်း၊ ၁၉၈၃၊ တ၊ စာ-၇၉
^{၂၁} ယင်။ ကြောင်း၊ ၈-၉။ ငြိမ်း၊ ၁၉၈၃၊ တ၊ စာ-၄၆
^{၂၂} စောမင်းလတ်ဘုရားကျောက်စာ၊ ကြောင်း၊ ၁၁-၁၄။ ငြိမ်း၊ ပ၊ စာ-၂၄၃

၂၈၆ ၁၈၁
၂၈၆ ၁၈၁

၂၈၆ ၁၈၁

“စစ်တကောင်းတောင်တန်းမှ မြန်မာများသည်
ဘုရင့်နောင်မင်းတရားကြီး၏
အဆက်အနွယ်များ ဖြစ်ကြသောကြောင့်
မြန်မာစကားပြောသောအသံသည်
၁၆ ရာစု ပဲခူးတွင် ပြောသောအသံ
ဖြစ်ရပေမည်။”

မိမိတို့မြန်မာ့သမိုင်းတွင် ပုဂံမှ အနော်ရထာမင်းစော၊ ဟံသာဝတီ ဘုရင့်နောင် မင်းတရားနှင့် ရွှေဘိုမှ အလောင်းဘုရား၊ ထိုမင်းသုံးပါးကို မြန်မာပြည်အား စည်းရုံးပေါင်းစပ် သောမင်းများဟု မှတ်တမ်းတင်ကြပါသည်။ ဟံသာဝတီပျက်သည့်အခါ ဘုရင့်နောင်မင်း တရားကြီး၏ အနွယ်တော်အချို့တို့နှင့်ပတ်သက်၍ မိမိတို့မှတ်တမ်းများဖြစ်သော ဦးကုလား ရာဇဝင်၊ မှန်နန်းရာဇဝင် အစရှိသည့်စာပေတို့တွင် မတွေ့ရှိရသောအချက်များကို ဤ ဆောင်းပါးဖြင့်တင်ပြပါသည်။

လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း ၄၀ ကျော် ၁၉၈၅ ခုနှစ်ခန့်က ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအချိန်က စာရေးသူ မှာ အိုးအိမ်ဦးစီးဌာနတွင် လုပ်ကိုင်နေစဉ် United Nations Centre for Human Settlements (Habitat) ခေါ် ကုလသမဂ္ဂ လူနေမြို့ရွာဗဟိုဌာနသို့ ခေတ္တလွှဲပြောင်းတာဝန် ထမ်းဆောင် ရပါသည်။ တာဝန်မှာ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံတွင် ဒေသစီမံကိန်းပညာရှင်ဖြစ်ပြီး လုပ်ငန်းရပ် မှာ မြန်မာအခေါ် ပန်းဝါ၊ ဘင်္ဂါလီအခေါ် Ramu ဒေသကို စီမံကိန်းရေးဆွဲရန် ဖြစ်ပါသည်။

ပန်းဝါမြို့နယ်ကို အသေးစိတ်လေ့လာလျက်ရှိစဉ် ထိုမြို့နယ်၏မြောက်ဘက်ခြမ်း ရော်ဘာစိုက်ခင်းများအတွင်း မြေပုံကို ပေါင်ပေါ်တင်လျက် ယာဉ်မောင်းကိုအရှေ့ဘက်သို့ ချိုးစေလိုက်ပါသည်။ ရော်ဘာတော၏စိမ်းလန်းမှုအောက်တွင် သန့်ရှင်းအေးမြသော လေ ပြည်လေညင်းသည် ပူအိုက်သောရာသီဥတုကို ပြောင်းလဲသွားစေပြီး ခေတ္တမျှကားထဲတွင် ပင် အိပ်ပျော်သွားပါသည်။ အမြင့်ဒေသတောင်ပေါ်သို့ ယာဉ်မောင်း၍တက်သံများ ကြားရ ပြီး မျက်စိဖွင့်ကြည့်လိုက်သည့်အခါ မြန်မာပြဿဒ်များနှင့် သိမ်တော်၊ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း စသည်တို့ကို တွေ့ရပါသဖြင့် မိမိ မြန်မာနိုင်ငံပြန်ရောက်သွားသည်လား၊ အိပ်မက်မက်နေ သည်လားဟု ရုတ်တရက်ဝေခွဲမရပင် ဖြစ်သွားပါသည်။ ယာဉ်မောင်းအား ရပ်စေ၍ မြေပုံကို အသေးစိတ်လေ့လာလိုက်သည့်အခါ မိမိကို တာဝန်ပေးထားသောပန်းဝါမြို့နယ်ကို ကျော် လွန်လာပြီး စစ်တကောင်းတောင်တန်းဒေသ Bandarban ခရိုင်အတွင်းသို့ရောက်ရှိလာ ကြောင်း သိရှိရပါသည်။

ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းဝင်းသို့ ဝင်ရောက်ခဲ့ပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့၏ထုံးစံအတိုင်း ဆရာတော်ကို ဝင်ရောက်ဝပ်ချပါသည်။ ဆရာတော်နှင့်လက်ထောက်ကျောင်းထိုင် ဖြစ်ဟန် တူသော ဦးပဉ္စင်းတို့၏အသံမှာ ရခိုင်သံဟုပင် ထင်မိပါသည်။ အကြောင်းမှာမိမိလေ့လာနေ သော ပန်းဝါမြို့နယ်တွင် ရခိုင်ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများနှင့် စေတီပုထိုးများ ရှိသောကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ “အရှင်ဘုရားတို့ ရခိုင်လူမျိုးများဖြစ်ပါသလား” ဟုမေးသော အခါ “ရခိုင်မဟုတ်ပါ။ မြန်မာလူမျိုးများဖြစ်ပါသည်” ဟု အေးဆေးစွာဖြေကြားကြပါသည်။ “မြန်မာ”ဆိုသောအသံကို မိမိတို့ဗမာလူမျိုးများကဲ့သို့ “မြန်” ဟု ရော၍အသံထွက်ဘဲ “မ- Ra- မာ” ဟု ယရစ်ကို ရခိုင်လူမျိုးများအသံထွက်သည့်အတိုင်း Ra သံနှင့်တွဲ၍ Mra-Mar” ဟုထွက်ပါသည်။ စာရေးသူ တာဝန်ကျသောပန်းဝါဒေသတွင် ဘင်္ဂါလီဗုဒ္ဓဘာသာ လူမျိုးများ-မြန်မာကြီး-(မရန်မာကရီး) ဟုခေါ်ဆိုသူများရှိ၍ စာရေးသူ အကျွမ်းတဝင်ရှိပါ သည်။ ထို့ကြောင့် ဆရာတော်အား “မြန်မာကရီး” ပါလားဘုရားဟု လျှောက်ထားရာ လက်ကာ၍ “မရန်မာကရီး” မဟုတ်ပါဟု လုံးဝငြင်းဆိုပါသည်။ စစ်တကောင်းတောင်တန်း

ဒေသရှိ “မြန်မာ”များသည် မိမိတို့ဟံသာဝတီ ဘုရင့်နောင်မင်းတရားကြီး၏အဆက်အနွယ် များဖြစ်ကြပါသည်။

စစ်တကောင်းတောင်တန်းဒေသရှိမြန်မာများ၏သမိုင်းကြောင်းမှာ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၉၄၃ တွင် ဟံသာဝတီမှ ဘုရင့်နောင်မင်းတရားကြီး နတ်ရွာစံခဲ့သည်။ ထို့နောက် ဘုရင့်နောင် မင်းတရားကြီး၏ သားတော် မဟာဥပရာဇာသည် ငါးဆူဒါယကာနန္ဒဘုရင်အမည်ဖြင့် ဟံသာဝတီနန်းတော်ကို ဆက်ခံစိုးစံသည်။ နန္ဒဘုရင်လက်ထက် ဘုရင့်နောင်မင်းတရားကြီး တည်ဆောက်သွားသော မြန်မာနိုင်ငံတော်သည် အကြောင်းအမျိုးမျိုးတို့ကြောင့် အစည်း ပြေခဲ့သည်။ တောင်ငူမင်း၊ ဇင်းမယ်မင်းနှင့် ညောင်ရမ်းမင်းတို့ ခြားနားကြသည်။ မြန်မာ သက္ကရာဇ် ၉၆၁ ခုနှစ် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာသက္ကရာဇ် ၁၅၉၉ တွင် တောင်ငူမှ မင်းရဲသီဟသူ နှင့် ရခိုင်မှ မင်းရာဇာကြီးတို့သည် ဟံသာဝတီကို စုပေါင်းတိုက်ခိုက်ကြပြီး နန္ဒဘုရင်သည် တောင်ငူသို့ ခိုလှုံ၍ ဟံသာဝတီပြည်ကြီး ပျက်စီးသည်။ မင်းရာဇာကြီးသည် ဟံသာဝတီမှ နန္ဒဘုရင်၏သမီးတော်၊ ဆင်ဖြူတော်များနှင့် လူပေါင်းများစွာကို ခေါ်ဆောင်သွားခဲ့သည်။ ဤသည်မှာ မိမိတို့သိရှိကြသော၊ မိမိတို့၏သမိုင်းများတွင်ပါဝင်သောအချက်များ ဖြစ်ပါသည်။ (မှန်နန်းရာဇဝင် တတိယတွဲနှင့် ကေတုမတီတောင်ငူရာဇဝင်တို့တွင် ဖော်ပြထားပါသည်)။

ဆက်လက်၍တင်ပြမည်မှာ မှန်နန်းရာဇဝင်နှင့် မိမိတို့၏သမိုင်းများတွင် မတွေ့ရှိ ရသောအချက်များနှင့် စာရေးသူ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံတွင် လုပ်ကိုင်စဉ်က သိရှိရသောအချက် များ ဖြစ်ပါသည်။ ရခိုင်ဘုရင် မင်းရာဇာကြီးသည် နန္ဒဘုရင်၏သမီးတော်ကို မိဖုရားမြှောက် ခဲ့ရာ နောင်အခါ ရခိုင်နန်းတွင်းတွင် အရေးပါသောမိဖုရားတစ်ပါးဖြစ်ခဲ့သည်။ နန္ဒဘုရင်၏ သားတော်တစ်ဦးကို Bandarban ရခိုင်အခေါ် ရွာတော်မြို့၊ အစီမိတွင် “ဗိုလ်မင်းနယ်စား” အဖြစ် ခန့်ထားခဲ့၍ နန္ဒဘုရင်၏တူတော်ကို ဖလန်မင်းအဖြစ် Khagrachari ဒေသကို အလားတူ နယ်စားအဖြစ် ခန့်ထားပြီး ဟံသာဝတီမှ ခေါ်ဆောင်ခဲ့သော လူပေါင်းများစွာတို့ ကိုလည်း ထိုစဉ်အခါက ရခိုင်ပြည်လက်အောက်တွင်ရှိသော စစ်တကောင်းတောင်တန်း ဒေသတွင် အုပ်ချုပ်နေထိုင်စေခဲ့သည်။^၃ ထို့ကြောင့် စစ်တကောင်းတောင်တန်းဒေသရှိ “မြန်မာ” များသည် မိမိတို့ဟံသာဝတီ ဘုရင့်နောင်မင်းတရားကြီး၏ အဆက်အနွယ်များ ဖြစ်ကြပါသည်။

အထက်တွင် နန္ဒဘုရင်၏သားတော်ဆိုရာတွင် တတိယသားတော် သို့မဟုတ် အခြားသားတော်ငယ်များဖြစ်မည်ဟု ယူဆရပါသည်။ မှန်နန်းရာဇဝင်ကြီးအရ နန္ဒဘုရင်၏ သားတော်ကြီး အိမ်ရှေ့ဥပရာဇာသည် ယိုးဒယားသို့ သွားရောက်တိုက်ခိုက်စဉ် မြန်မာ သက္ကရာဇ် ၉၅၂ တွင် ကျဆုံးခဲ့ပြီး ဒုတိယသားတော်ကို အိမ်ရှေ့အရာ ထပ်မံပေးခဲ့သည်။ ဒုတိယသားတော်သည် ဟံသာဝတီကို မင်းရာဇာကြီး၏တပ်များ ဝိုင်းထားစဉ်တွင် တောင်ငူ သို့ ခိုလှုံသည်ဟု ပါရှိသည်။ စစ်တကောင်းတောင်တန်းဒေသကို Chittagong Hill Track ဟုခေါ်ဆို၍ ထိုသုံးမြို့နယ်တို့ကို အင်္ဂလိပ်များ အုပ်ချုပ်သည့်နောက်ပိုင်းတွင်လည်း ထိုမြန်မာ နှင့်ချက်မာနယ်စားများကို ဆက်လက်အသိအမှတ်ပြုခဲ့ကြသည်။ စစ်တကောင်းတောင်တန်း ဒေသတွင် Bandarban ဗိုလ်မင်းတောင် Khagrachari ဖလန်မင်းတောင်နှင့် Rangamati

သက်မင်းတောင် ဟူ၍ သုံးမြို့နယ် ယခုတိုင် တည်ရှိသည်။ ယခု Bandarban ဗိုလ်မင်းတောင် ကို အုပ်ချုပ်သူနယ်စားမှာ မြန်မာလူမျိုး ဗိုလ်မင်းရာဇာဦးချိုဖြူ ဖြစ်၍ Khagrachari မြို့နယ် ကို အုပ်ချုပ်သူမှာ မြန်မာလူမျိုးရာဇာ ဦးစံချေဖြူဖြစ်သည်။ ထိုနယ်စားနှစ်ဦးမှာ ဟံသာဝတီ နန္ဒဘုရင်မှ ဆင်းသက်လာသူများဖြစ်ပြီး Rangamati ကို အုပ်ချုပ်သူမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာ ချက်မာ လူမျိုးရာဇာဒေဝစီရိုင်း (Raja Devasish Roy) ဖြစ်သည်။^၆

ဆက်လက်၍ စစ်တကောင်းတောင်တန်းဒေသအကြောင်း တင်ပြရလျှင် ထိုဒေသရှိ ရွာများမှာ မြန်မာနိုင်ငံမှရွာများကဲ့သို့ပင် ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများ၊ စေတီပုထိုးများ ရှိကြ သည်။ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ၏ ၂၀၂၂ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ စစ်တကောင်းတောင်တန်း ဒေသတွင် လူဦးရေ တစ်သန်းခန့်ရှိ၍ ထက်ဝက်ကျော်မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များဖြစ်ကြပြီး ထိုလူဦးရေတွင် မြန်မာများ၊ သက်များ၊ ချက်မာများ ပါဝင်ကြသည်။^၇ စစ်တကောင်း တောင်တန်းမှ မြန်မာများသည် ဘုရင့်နောင်မင်းတရားကြီး၏ အဆက်အနွယ်များ ဖြစ် ကြသောကြောင့် မြန်မာစကားပြောသောအသံသည် ၁၆ ရာစု ပဲခူးတွင် ပြောသောအသံ ဖြစ်ရပေမည်။ ထိုသည်ကို အခြေခံပါလျှင် မိမိတို့ ယခု ရန်ကုန်၊ မန္တလေး စသော မြန်မာနိုင်ငံ အလယ်ပိုင်းတွင် ပြောဆိုကြသောအသံများသည် ၁၆ ရာစုနှစ်နောက်ပိုင်းတွင်မှ ပြောင်းလဲ သွားသည်ဟု ကောက်ချက်ချရပေမည်။ တစ်နည်းဆိုရသော် ၁၆ ရာစုနှစ် ဟံသာဝတီခေတ် အထိ မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်းတွင် ပြောသောအသံသည် ရခိုင်တိုင်းရင်းသားများပြောသော အသံနှင့် များစွာနီးစပ်ခဲ့ပြီး ထိုအသံထွက်များသည် ပိုမိုတိကျမှန်ကန်သည်ဟု စာရေးသူ ယူဆပါသည်။ (ရ-ဂေါက်ကို Ra ဟု၊ ယ-ပလက်သံကို ယ-ဟုခွဲ၍အသံထွက်ခြင်း၊ ရ-ရစ်သံကို ရခိုင်တိုင်းရင်းသားတို့ ဖတ်သည့်အတိုင်း Ra သံနှင့်တွဲ၍ဖတ်ခြင်း၊ ရ-ရစ်နှင့် ယ-ပင့်တို့ကိုခွဲခြား အသံထွက်ခြင်း စသည်တို့ကိုဆိုလိုပါသည်။) စစ်တကောင်းတောင်တန်းဒေသမှ မြန်မာများ သည် စကားပြောသောအသံ အနည်းငယ်ကွာခြားသည်မှလွဲ၍ ယဉ်ကျေးမှု၊ စာပေ၊ ဗိသုကာ ပညာ၊ အသုံးပြုသောပြက္ခဒိန်၊ အဝတ်အစား စသည်တို့မှာ ရခိုင်တို့နှင့် တူညီကြသည်။

စာရေးသူ သွားရောက်လုပ်ကိုင်သောအချိန် ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်များတွင် ထိုစစ်တကောင်း တောင်တန်းဒေသနေ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များဖြစ်ကြသည့် ချက်မာများ၊ သက်များနှင့်မြန်မာ များ များစွာဒုက္ခရောက်ကြရသည်ဟု သိရပါသည်။ လူများစွာမှာလည်း ဆင်းရဲကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ ထိုစဉ်အခါက ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်အစိုးရမှအရ အိမ်ရာမဲ့သူများကို ထိုဒေသသို့ သွင်းလို၍ဖြစ်သည်ဟု သိရပါသည်။ (Bandarban District, Wikipedia, the free encyclopaedia)^၈ ထို့ကြောင့် ထိုဒေသရှိ များစွာသောသူတို့မှာ ပြန်လည်ပုန်ကန်ကြပြီး ၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် ငြိမ်းချမ်းရေးစာချုပ် ချုပ်ဆိုသည်ဟု သိရှိရပါသည်။ ယခုအခါ အထူးသဖြင့် Bandarban ဗိုလ်မင်းတောင်သည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာခရီးသွားများအတွက် ဆွဲဆောင်ရာ ဒေသဖြစ်သဖြင့် ပူးတွဲတင်ပြပါ “ဗုဒ္ဓဓာတုစေတီတော်” သည် မြန်မာပြည်မှ စေတီပုထိုးများ နှင့်မခြား ရွှေတဝင်းဝင်းနှင့်တွေ့ရှိရပေမည်။

Bandarban ဗိုလ်မင်းတောင် “ဗုဒ္ဓဓာတုစေတီတော်”

မိမိတို့နိုင်ငံ၏အိမ်နီးချင်း ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံတွင် မြန်မာစကားကို အသံကွဲနှင့် ပြောသောလူမျိုးများတွင် တင်ပြခဲ့သော စစ်တကောင်းတောင်တန်းမှ “မြန်မာ-မရန်မာ” များနှင့် ရခိုင်လူမျိုးများရှိကြသည်။ ရခိုင်လူမျိုးတို့တွင် အုပ်စုနှစ်မျိုးရှိပြီး တစ်အုပ်စုသည် မြန်မာနိုင်ငံနှင့်နီးကပ်လျက်ရှိသော ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ၏ အရှေ့တောင်ဘက်ခြမ်း၊ Coxes Bazar ခေါ် ရခိုင်လို“ဖလောင်းချိတ်”၊ Teknaf ခေါ် ရခိုင်လို“ခရုရှောင်” အစရှိသောမြို့များ ပတ်ဝန်းကျင်တွင် နေထိုင်ကြသည်။ အခြားတစ်အုပ်စုကို ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံအနောက် တောင်ဘက်၊ ဂင်္ဂါမြစ်နှင့်ဗြဟ္မာပုတ္တရမြစ်တို့ဆုံစည်းရာ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသရှိအချို့သော မြို့နယ်များတွင်လည်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ထိုမြစ်များဆုံရာမြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသကို ရခိုင် လူမျိုးတို့က “အဝကျွန်း”ဟုခေါ်ဆိုကြသည်။ ထိုအဝကျွန်းသားများ ပြောသောအသံသည် ရမ်းဗြဲကျွန်းမှ ရခိုင်အသံနှင့်တူသည်ဟု သိရပါသည်။ Coxes Bazar- ဖလောင်းချိတ်နှင့် Teknaf - ခရုရှောင်ဒေသ ပတ်ဝန်းကျင်နေ ရခိုင်လူမျိုးတို့၏အသံမှာ မိမိတို့၏နယ်စပ်ဖြစ် သော ဘူးသီးတောင်၊ မောင်တောမှ ရခိုင်သံများနှင့်တူမည်ဟု ယူဆပါသည်။ ရခိုင်ဒေသတွင် ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်းများ များစွာရှိသောကြောင့် ရခိုင်တိုင်းရင်းသားတို့သည် ပင်လယ် ရေကြောင်းသွားလာခြင်းတွင် ကျွမ်းကျင်ကြသည်။ ထိုသည်ကိုအခြေခံ၍ ရခိုင်တိုင်းရင်းသား များစွာတို့သည် ရှေးယခင်ကပင် ပင်လယ်ကမ်းစပ်များတွင် အခြေချနေထိုင်သူများ ရှိခဲ့သည်။ ရခိုင်တိုင်းရင်းသားများကို ပင်လယ်ကမ်းစပ်များရှိသော ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီးတွင်လည်း တွေ့ရှိရသည်။ အဝကျွန်းဒေသများသည်လည်း ပင်လယ်ကမ်းစပ်များဖြစ်သောကြောင့် ရခိုင်တိုင်းရင်းသားများ ရှေးယခင်ကပင် ရောက်ရှိသွားကြသည်ဟု သိရပါသည်။ ထိုအဝကျွန်း

Rangamati မှ စေတီတော်

“သမိုင်းတစ်လျှောက်
ထိုပြည်ပနေ
ရခိုင်လူမျိုးတို့သည်
မြန်မာနိုင်ငံနှင့်
အဆက်အသွယ်
ရှိခဲ့ကြပါသည်။
တစ်ဖက်နှင့်တစ်ဖက်
ဆွေမျိုးများရှိကြ၍
အပြန်အလှန်
လည်ပတ်ခြင်းများ၊
လက်ထပ်ပေးစားခြင်း
များလည်းရှိကြသည်။”

ဒေသတွင် ၁၉၆၄ ခုနှစ်က ကြီးမားသော လေမုန်တိုင်း များကျရောက်ပြီး အိမ်ရာပစ္စည်းများ ဆုံးရှုံးကြသောကြောင့် များစွာတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပြောင်းရွှေ့လာခဲ့ကြသည်။ ထိုအချိန်က မိမိတို့အစိုးရက မိမိတို့ဘက်ရခိုင်ပြည်နယ်တွင်ပြန်လည်နေရာချပေးခဲ့သည်ဟု ထိုစဉ်က သတင်းစာများတွင် ဖတ်ရှုခဲ့ရပါသည်။

သို့သော် သမိုင်းတစ်လျှောက် ထိုပြည်ပနေ ရခိုင်လူမျိုးတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အဆက်အသွယ်ရှိခဲ့ကြပါသည်။ တစ်ဖက်နှင့်တစ်ဖက် ဆွေမျိုးများရှိကြ၍ အပြန်အလှန် လည်ပတ်ခြင်းများ၊ လက်ထပ်ပေးစားခြင်းများလည်း ရှိကြသည်။ ထိုသည်နှင့်ပတ်သက်၍ စိတ်ဝင်စားစရာတစ်ရပ်မှာ စာရေးသူ အဝကျွန်းသို့ ရောက်ခဲ့စဉ်က Kalapara ခေါ်သော မြို့နယ်မှ ရွာတစ်ရွာတွင် “ဦးမောင်လှ”နှင့် ရင်းနှီးခဲ့ပါသည်။ ဦးမောင်လှ၏ အိမ်ဧည့်ခန်းတွင် “ရွှေတိဂုံဘုရား”၏ဓာတ်ပုံကို ချိတ်ထားပြီး “ကျွန်တော့်မှာလည်း ဘာကုသိုလ်ကံလည်း မသိပါဘူးဗျာ။ ကိုယ့်တိုင်းပြည်နဲ့အဝေးကြီးမှာ နေနေရတယ်” ဟု ဝမ်းနည်းစွာညည်းညူပါသည်။ စာရေးသူမှာ ကုလ

သမဂ္ဂတွင်လုပ်ကိုင်ခဲ့ပြီး မြန်မာနိုင်ငံသို့ပြန်ရောက်သည့်အခါ ယခင် မိမိ၏ဌာန အိုးအိမ် ဦးစီးဌာနတွင်ပင် ဆက်လက်လုပ်ကိုင်ခဲ့ပါသည်။ ပြန်လည်ရောက်ရှိပြီး မကြာမီပင် မိမိတို့ ဌာနမှ မော်တော်ယာဉ်မောင်းတစ်ဦး မိမိအခန်းသို့ရောက်လာပြီး “ဆရာ ကျွန်တော်တို့ ရွာကိုရောက်ခဲ့ပြီး ကျွန်တော့်ဘကြီးနဲ့ တွေ့ခဲ့တယ်ဆို”ဟု မေးပါသည်။ မိမိမှာ ဦးစွာအံ့ဩ သွား၍ စုံစမ်းသည့်အခါ ထိုလူငယ်သည် တင်ပြခဲ့သောအကျွန်းမှဖြစ်ပြီး ဦးမောင်လှသည် သူ၏ဘကြီးဖြစ်ကြောင်း သိရပါသည်။

ထိုဖြစ်ရပ်နှင့်အလားတူ စစ်တက္ကသိုလ်ဝေးဝေး၊ (အငြိမ်းစားဗိုလ်မှူးချုပ်၊ အငြိမ်းစား သံအမတ်ကြီးနှင့် ယခင်ရန်ကုန်မြို့တော်ဝန် ဦးလှမြင့်)ရေးသော “စွန့်စားရသည့်ဘဝ၏ လွမ်းရသည့်အမှတ်တရများ” စာအုပ်တွင် ဖတ်ရှုရပါသည်။ ဗိုလ်မှူးချုပ်လှမြင့် တပ်ရင်းမှူး တာဝန်ထမ်းဆောင်စဉ် တပ်သားတစ်ဦးက အိမ်ကိုလွမ်း၍ငိုနေသည်ကို တွေ့ရသောကြောင့် “မင်း ခွင့်တစ်လယူမလား” ဟုမေးသောအခါ ထိုလူငယ်က ခွင့်ရက်တစ်လအတွင်း သူ ပြန်မရောက်နိုင်ကြောင်းနှင့် သူသည် အကျွန်းမှဖြစ်ကြောင်း ဗိုလ်မှူးချုပ်လှမြင့် ရေးသား ထားသည်ကို ဖတ်ရပါသည်။

အထက်တွင် စစ်တကောင်းတောင်တန်းမှ ဆရာတော်ကို တွေ့ဆုံခဲ့ပြီး ဆရာတော် သည် “မြန်မာ”ဖြစ်၍ “မြန်မာကြီး(မြန်မာကရီး)”မဟုတ်ကြောင်း ငြင်းဆိုခဲ့ခြင်းကို ဖော်ပြ ခဲ့ပါသည်။ ထို “မရမာကရီး(မြန်မာကြီး)ဆိုသူများသည် ဘင်္ဂါလီလူမျိုးဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ ဖြစ်ကြပါသည်။ ဘင်္ဂါလီလူမျိုးဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များကို “မြန်မာကြီးမရမာကရီး”ဟု ခေါ်ဆို ကြခြင်းမှာ ရခိုင်ဘုရင်၏အမိန့်ပြန်တမ်းအရ ယင်းတို့သည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ ဖြစ်သည့် အတွက် မြန်မာကြီးဟု ခေါ်ဆိုခွင့်ပေးထားခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်ဟုသိရပါသည်။^၁ ထိုဘင်္ဂါလီ လူမျိုးဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ၏အမည်များသည် “ဘရူးဝါး” Barua/ Barua ဟုဖြစ်ကြပြီး မိမိတို့မြန်မာနိုင်ငံဘက်တွင် အနည်းငယ်သာရှိ၍ ဘင်္ဂါလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံတွင် တစ်သန်းခန့်၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံ West Bengal ဒေသများတွင်လည်း တစ်သန်းကျော်ခန့်ရှိသည်ဟု သိရပါသည်။^၂ ဘင်္ဂါလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံတွင် Barua... ဆိုလျှင် ထိုသူများသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ဘင်္ဂါလီများဟု သဘောပေါက်ကြပါသည်။ ထိုဘင်္ဂါလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံနှင့် အိန္ဒိယပြည်တွင် နေထိုင်ကြသူများမှာ “မရမာကရီး” ဆိုသောအမည်ကို မသိရှိကြပေ။

အထက်တွင် မိမိတို့ သမိုင်းမှတ်တမ်းများနှင့် ဘင်္ဂါလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ စစ်တကောင်း တောင်တန်းဒေသရှိ “မြန်မာများ”သမိုင်းအခြေခံကို ဖော်ပြခဲ့ပြီး ယခုမိမိတို့၏အရေးကြီး မှတ်တမ်းဖြစ်သော မှန်နန်းရာဇဝင်နှင့် စစ်တကောင်းတောင်တန်းဒေသမှ ဆရာတော် ဦးသုဝဏ္ဏ၏မှတ်သားချက်များ ကွာခြားချက်များတို့တင်ပြအပ်ပါသည်။^၃ ဆရာတော်ဦးသုဝဏ္ဏ ၏ မှတ်သားချက်အရ ရခိုင်ဘုရင်မင်းရာဇာကြီးသည် နန္ဒဘုရင်က ရခိုင်ပြည်သို့ခေါ်ဆောင် သွားပြီး ရှေးဦးစွာ ထိုစဉ်က ရခိုင်ပြည်နယ်လက်အောက်တွင်ရှိသော စစ်တကောင်းမြို့နယ် အနောက်တောင်ဘက်တွင်ရှိသော Comilla တွင် အုပ်ချုပ်စေခဲ့သည်။ Comilla မှာ လွန်စွာ မိုးများရေကြီးပြီး နန္ဒဘုရင်သည် ထိုဒေသတွင် နတ်ရွာစံသည်။ နတ်ရွာစံသည့်အခါ ရေကြီး ၍ နန္ဒဘုရင်၏အခေါင်းနှင့် အလောင်းတော်သည် သစ်ပင်ကြီးတစ်ပင်တွင် တင်လျက်ရှိ သည်။ ထိုသတင်းကို ရခိုင်ဘုရင်ကြားသိ၍ အမြင့်ဒေသ၊ တောင်တန်းဒေသဖြစ်သော

စစ်တကောင်းတောင်တန်းဒေသသို့ပြောင်းရွှေ့နေရာချထားခဲ့ပြီး နန္ဒဘုရင်၏အလောင်းတော်ကိုလည်း ထို Bandarban တွင်ပင် မြှုပ်နှံသည်ဟုဆိုပါသည်။

ဆရာတော်ဦးသုဝဏ္ဏ၏မှတ်တမ်းနှင့် မိမိတို့ သမိုင်းမှတ်တမ်းများ ကွာခြားချက်နှင့် ပတ်သက်၍ စာရေးသူ၏အယူအဆကို တင်ပြရသော် မှန်နန်းရာဇဝင်ကြီးပါ အချက်များသည် ပိုမိုမှန်ကန်မည် ထင်ပါသည်။ မှန်နန်းရာဇဝင်အရ နန္ဒဘုရင်သည် တောင်ငူသို့ခိုလှုံခဲ့ပြီး တောင်ငူဘုရင် မင်းရဲသီဟသူက ကောင်းစွာထားသော်လည်း ညအချိန် နတ်ရှင်နောင်က လုပ်ကြံစေခြင်း စသည်တို့မှာ မိမိတို့သမိုင်းများတွင် ပါဝင်ပါသည်။

သို့သော် ဤဖြစ်ရပ်များနှင့်ပတ်သက်၍ အထူးလေ့လာသူပညာရှင် သမိုင်းပညာရှင်များနှင့် ပါမောက္ခများ စုပေါင်းဝိုင်းဝန်း၍ စာတမ်းပြုစုသင့်ကြကြောင်း တင်ပြအပ်ပါသည်။

ဒေါက်တာကျော်လတ်

ကိုးကားကျမ်းများ

- ၁။ မှန်နန်းရာဇဝင် တတိယတွဲနှင့် ဦးစိန်လေး၏ ကေတုမတီတောင်ငူရာဇဝင်တို့မှ ဖြစ်ပါသည်။
- ၂။ Maurice Collis, The Land of the Golden Image
- ၃။ (Bandarban District, Wikipedia, the free encyclopaedia
- ၄။ Bohmong, PRESENT RULER, Since 2012
<http://members.iinet.net.au/~royalty/ips/b/bohmong.html>
- ၅။ ဆရာတော် ဦးသုဝဏ္ဏ၊ Khagrachari- ဖလန်မင်းတောင်
- ၆။ Barua, Wikipedia, the free encyclopaedia
- ၇။ ဆရာတော် ဦးသုဝဏ္ဏ၊ Khagrachari- ဖလန်မင်းတောင်

နိဒါန်း

မြန်မာနိုင်ငံစဉ်အသင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံအပေါ်ကျရောက်လာနေသော ရာသီဥတု ဖောက်ပြန်မှုအန္တရာယ်များကို ရေရှည်ထိန်းချုပ်လျှော့ချနိုင်ရန် စွမ်းအင်မြှင့် အီးဖရီး (E-Free) စဉ်မီးဖိုကို ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် စတင်တီထွင်ခဲ့ပြီး ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် ရှေ့ပြေးထုတ်လုပ်မှုနှင့် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် အမြောက်အမြားထုတ်လုပ်မှုတို့ကို ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။ ထို့နောက် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၏ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု မူဘောင်သဘောတူညီမှုလုပ်ငန်းအဖွဲ့ (United Nation Framework Convention Climate Change 1992-UNFCCC) ထံမှ အီးဖရီးစဉ်မီးဖို အတွက် လုပ်ပိုင်ခွင့်မှတ်ပုံတင် (Registration of Activities - RoA) ရရှိရေးကို ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် တင်ပြခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်ဦးကာလတွင် အီးဖရီးစဉ်မီးဖို၏ မှတ်ပုံတင်အမှတ် (RoA) ၁၀၀၀၀၀ ဖြင့် တရားဝင်ထုတ်ပြန်ပေးခဲ့ပါသည်။ ထုတ်ပြန်ချက်တွင် အဓိကလုပ်ပိုင်ခွင့် နှစ်ရပ်ပါရှိရာ မီးဖိုတစ်ကြိမ်ထုတ်လျှင် လေးသန်းခန့် ထုတ်လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် ၂၈ နှစ်အတွင်း အကြိမ်ကြိမ်ထုတ်ပိုင်ခွင့်တို့ ဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့အရေးပါသော လုပ်ပိုင်ခွင့်နှစ်ရပ်သည် Sustainable Development Mechanism (SDM) လုပ်ငန်းစဉ်ကို တွန်းအားပေးမည့် စွမ်းအားများဟု မှတ်ယူမိပါသည်။ ဤသို့ မီးဖိုအမြောက်အမြားဖြင့် ရေရှည်ထိန်းချုပ် ဆောင်ရွက်ရေးမှာ တစ်ဦးကောင်း တစ်ဖွဲ့ကောင်းဖြင့် ဆောင်ရွက်ခြင်းထက် အစုအဖွဲ့ဖြင့် ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သည်ဟု သုံးသပ်မိပါသည်။ SDM လုပ်ထုံးနည်းစဉ်အရ တွန်းအားပေး ဆောင်ရွက်ရာတွင်လည်း အီးဖရီးစဉ်မီးဖို၏ လုပ်ပိုင်ခွင့် ၂၈ နှစ်လုံးကို ရေရှည်ခြုံငုံပြီး ဆောင်ရွက်မည့်အစား စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကြီးများ ဆောင်ရွက်ရာတွင် ရေတိုစီမံချက် အဆင့်ဆင့်ဖြင့် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ရေတိုစီမံချက်တွင် “ဘဲစားဘဲချေ” (Brake Even System and Adjusting Return on Investment) နည်းစဉ်များဖြင့် ဆောင်ရွက်ရမည်ဟု မှတ်ယူ ထားပါသည်။

အထက်ဖော်ပြပါ အချက်အလက်များသည် အီးဖရီးစဉ်မီးဖို၏တွန်းအားဖြင့် SDM လုပ်ထုံးအသုံးပြုပြီး ၂၀၁၈ ခုနှစ်မှစတင်ကာ ဆက်လက်ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် မြန်မာ ရေးရာ အမှတ်-၂၂ (ဇန်နဝါရီ၊ ၂၀၂၂) ပါ ဆောင်းပါးကို အကျဉ်းမျှ နိဒါန်းပျိုးဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ရာသီဥတုဖောက်ပြန်မှုလျှော့ချရေး ၂၀၁၅ ခုနှစ်မတိုင်မီ အခြေအနေများ

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရာသီဥတုပြောင်းလဲဖောက်ပြန်မှု အန္တရာယ်အစုစုကို အနိမ့်ဆုံးအဆင့် အထိ လျှော့ချပေးနိုင်ရေးအတွက် SDM လုပ်ထုံးအသုံးပြုကာ အီးဖရီးစဉ်မီးဖို၏တွန်းအားဖြင့် လာမည့် ၂၈ နှစ်အတွင်း အောင်အောင်မြင်မြင်ဆောင်ရွက်နိုင်ရေး လမ်းဖွင့်ပေးထားသည် ဟု မှတ်ယူထားပါသည်။ ဤသို့ UNFCCC က ဖွင့်ပေးထားသော SDM လမ်းကြောင်းကို လျှောက်လှမ်းရာတွင် ယခင်ဖြတ်သန်းလာခဲ့သည့် လမ်းဟောင်းတွင် တွေ့ကြုံခဲ့ရသည့် အောင်မြင်မှုနှင့် စိန်ခေါ်မှုအခက်အခဲများကို သိထားရန် လေ့လာတွေ့ရှိမှုအချို့ကို ဤနေရာ တွင် အကျဉ်းမျှဖော်ပြပါမည်။

ကမ္ဘာကြီးပူဇွန်းမှုအတွက် တာဝန်ရှိသည့်အုပ်စုကြီးနှစ်စု

ကမ္ဘာကြီးပူဇွန်းကာ ရာသီဥတုဖောက်ပြန်မှု အန္တရာယ် ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းတွင် အဓိကတာဝန်ရှိသော နိုင်ငံများကို အောက်ပါအတိုင်း အုပ်စုကြီးနှစ်စု ခွဲခြား ဖော်ထုတ်နိုင်ပါသည် -

(က) ဖွံ့ဖြိုးပြီးချမ်းသာနေသည့်နိုင်ငံများအုပ်စု။

(ခ) ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများအုပ်စု။

ထိုအုပ်စုနှစ်စုလုံး၏ ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လုပ်မှု အတိုင်းအတာမှာ မတိမ်းမယိမ်း ရှိနိုင်သော်လည်း ဓာတ်ငွေ့လျော့ချမှုဆောင်ရွက်ရေးမှာ ကွာခြားပါသည်။ ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံများမှ စက်ရုံကြီးများမှာ ကြီးမားပြီး ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လုပ်မှု များပြားလှသော်လည်း ဓာတ်ငွေ့ ထုတ်လုပ်မှု ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ အသင့်ရှိနေပြီး ငွေကြေးလည်း ပြည့်ဝနေသည့် အုပ်စုဖြစ်ကာ ရာသီ ဥတုဖောက်ပြန်မှုတွင် သူတို့လည်း တာဝန်ရှိနေသဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများနှင့်ယှဉ်လျှင် လုပ်ရကိုင်ရအချိန်တိုပြီး ပိုမိုခရီးရောက်မည်ဖြစ်ပါသည်။

ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံအများစုမှာ စိုက်ပျိုးရေးအခြေခံ သည့်နိုင်ငံများဖြစ်ပြီး စိုက်ပျိုးရေးကို လက်တွေ့ ပါဝင် ဆောင်ရွက်နေသူများမှာ ကျေးရွာနေမိသားစုများဖြစ်ပြီး နိုင်ငံ၏လူဦးရေ သုံးပုံ နှစ်ပုံခန့် ရှိနေကြ၏။ စိုက်ပျိုးရေး နိုင်ငံများတွင် အများအပြားထွက်ရှိသော အန္တရာယ်ပေး ဓာတ်ငွေ့ ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက်ကို နေ့စဉ်ရက်ဆက် ထုတ်လွှတ်ပေးသူများမှာ ကျေးလက်နေမိသားစုများ နေ့စဉ်ချက်ပြုတ်နေသည့် ရိုးရာမီးဖိုများဖြစ်သည်။ သန်းနှင့်ချီပြီးရှိနေသော ရိုးရာမီးဖိုများကို ထိန်းချုပ်ရန် မှာလည်း တော်ရုံစက်ရုံကြီးများနှင့်စာလျှင် အလွန် လက်ဝင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အခြေခံခြင်း မတူဘဲ တစ်ကမ္ဘာထဲတွင်အတူ နေကြသည့် အုပ်စုကြီး နှစ်စုကို လုပ်ထုံးတစ်ခုတည်းဖြင့် ဆောင်ရွက်ရာတွင် စိန်ခေါ်မှုအခက်အခဲများ မလွဲမသွေ ပေါ်ပေါက်လာရ မည်သာ ဖြစ်ပါသည်။

သို့ဖြစ်၍ ဤအခြေအနေကို ရိပ်စားမိလာသော UNFCCC က ၁၉၉၇ ခုနှစ်မှစတင်ကာ The Clean Development Mechanism (CDM) လုပ်ထုံးအသုံးပြုပြီး

“ကာဗွန်ဒိုင် အောက်ဆိုက်ကို နေ့စဉ်ရက်ဆက် ထုတ်လွှတ်ပေးသူ များမှာ ကျေးလက်နေ မိသားစုများ နေ့စဉ် ချက်ပြုတ်နေသည့် ရိုးရာမီးဖိုများမှ ထွက်ရှိနေသော ကြောင့် သန်းနှင့် ချီပြီးရှိနေသော ရိုးရာမီးဖိုများကို ထိန်းချုပ်ရန် မှာလည်း တော်ရုံ စက်ရုံကြီးများနှင့် စာလျှင် အလွန် လက်ဝင်မည် ဖြစ်ပါသည်။”

Emission Trading Scheme (ETS) ကို ဖော်ထုတ်ပြီး ၎င်း၏တွန်းအားဖြင့် ကမ္ဘာကြီးပူဇွန် လာမှုကို လျော့ချရန် ဆောင်ရွက်လာခဲ့ရာ ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံများတွင် CDM ၏ အောင်မြင်မှုကို တွေ့ရှိသည်။ သို့သော် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများအတွက် လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး၊ နေထိုင်မှုစနစ်များ ကွာခြားသဖြင့် အခက်အခဲများတွေ့ကြုံနေရပါသည်။ ၎င်းကိုဖြေရှင်းရန် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ နှင့် လိုက်လျောညီထွေရှိသည့် ရေရှည်ဆောင်ရွက်နိုင်မည့် လုပ်ထုံးနည်းစဉ် SDM ကို ဖော် ထုတ်ခဲ့ပါသည်။ ယင်းနည်းစဉ်ကို ဖော်ထုတ်ရာ၌ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် အများစုဖြစ်သော ကျေးလက်နေမိသားစုများ ဘိုးစဉ်ဘောင်ဆက် အသုံးပြုလာသည့် ရိုးရာဖိုခုံလောက်ဆိုင် မီးဖိုများက အဓိက မရှိမဖြစ်ပစ္စည်းအဖြစ် ပါဝင်လာပါသည်။ သို့ဖြစ်သောကြောင့် SDM နည်းစဉ်များပါဝင်ကာ စွမ်းအားမြှင့်ထားသည့် မီးဖိုများ (Improved Cook Stove-ICS) ထုတ်လုပ်လာနိုင်ရေးကို UNFCCC က ဆက်လက်ဆောင်ရွက်နေပါသည်။ ICS မီးဖိုများ တွင် ပါဝင်ရမည့်လုပ်ထုံးနည်းစဉ်များ၊ စွမ်းဆောင်နိုင်မှုများကို ဦးစွာထုတ်ပြန်ပေးပြီး ယင်းနည်းစဉ်များလုပ်နိုင်ပြီး အရည်အသွေးပြည့်မီသော မီးဖိုများကို တရားဝင်မှတ်ပုံတင် (RoA)ကို ထုတ်ပြန်ပေးကာ လောလောဆယ်မှာပင် SDM လုပ်ထုံးဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် Certified Emission Reductions (CER) စမ်းသပ်ထုတ်လုပ်ခွင့် ဆွဲဆောင်မှုများဖြင့် စတင်အကောင်အထည်ဖော်လာသည်။ ယင်းသို့ စဉ်ဆက်မပြတ် ဆောင်ရွက်လာသော်လည်း RoA အုပ်စု ၁၀၀၀၀၁ မှ ၁၀၀၀၀၇ အထိ အုပ်စုကြီး (၇) စုအထိ ထုတ်ပြန်ပြီးသည့် ၂၀၁၁ ခုနှစ်တိုင်အောင် SDM နည်းစဉ်ဖြင့် အပြည့်အဝတွန်းအားပေးနိုင်စွမ်းရှိသည့် ICS မီးဖိုများ ထွက်ပေါ်လာမှု မရှိသေးပါ။ ICS မီးဖိုများကို မှတ်ပုံတင်ပေးရေးအတွက် ရွေးချယ်ရာတွင် ရိုးရာဖိုခုံလောက်ဆိုင်မီးဖို၏ အချက် အလက်များကိုအခြေခံပြီး ရွေးချယ်လေ့ရှိကြပါသည်။ အထက်ပါမှတ်ပုံတင်လက်မှတ် RoA ရသည့် ICS မီးဖို (၇) မျိုးကို အုပ်စုနှစ်စုခွဲ၍ ရပါသည်။ တစ်စုမှာ သံဖြင့်ပြုလုပ်ထားသော “သံထည်မီးဖို” နှင့် ကျန်အုပ်စုမှာ မြေသားဖြင့် ပြုလုပ်ထား သော “မြေထည်မီးဖို” ဖြစ်ပါသည်။ မီးဖိုအားလုံး၏ တူညီမှုမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်-

- (က) SDM လုပ်ထုံးနည်းစဉ် (Mechanism) အများအပြားပါရှိခြင်း၊
- (ခ) စွမ်းအားမြှင့်မားခြင်း (Efficiency ၂၈ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်း)
- (ဂ) CERအတွက် လျော့ချပေးနိုင်မှုများ (ဓာတ်ငွေ့ ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၄၅ ရာခိုင်နှုန်း) (ထင်း ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၄၅ ရာခိုင်နှုန်း) နှင့် (ချက်ပြုတ်ချိန် ၂၅မိနစ်။)

ထိုကောင်းကျိုးသုံးမျိုးကြောင့် RoA ထုတ်ပေးခြင်းဖြစ်ပါသည်။ မီးဖိုထုတ်လုပ်ရာ တွင် အသုံးပြုသည့်ပစ္စည်းများ မတူသောကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အုပ်စုနှစ်စု၏ အားနည်း ချက်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်-

- (က) သံကိုယ်ထည်မီးဖိုများသည် ကြာရှည်အသုံးခံသော်လည်း ကုန်ကျစရိတ် ကြီး လွန်းခြင်း၊
- (ခ) ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများမှ ကျေးလက်နေမိသားစုများထံ လက်ဝယ်အရောက် အခမဲ့ ဖြန့်ဖြူးရန် ရေရှည်တွင် အခက်အခဲရှိနိုင်ခြင်း၊
- (ဂ) ကျေးလက်နေမိသားစုများမှာ သန်းနှင့်ချီ၍ရှိနေသောကြောင့် လိုသောပမာဏ ကို ဖြည့်ဆည်းနိုင်ရန် အခက်အခဲရှိခြင်း။

(ဃ) မြေထည်မြေသားမီးဖိုများကို ကြိုတင်မီးကျင့် (မီးဖုတ်) မထားပါက ချက်ပြုတ်ရန် မီးစထိုးသည်နှင့် လန့်ကွဲတတ်သဖြင့် ကြိုတင် မီးကျင့်ပေးရခြင်း။

ထို့ကြောင့် မီးကျင့်ပေးမည့် မီးဖိုကြီးများ လိုအပ်လာခြင်း၊ တဖြည်းဖြည်းချင်း အချိန်ယူ မီးကျင့်ရသဖြင့် ၁၀ ရက်ခန့် မီးကျင့်ရန် လိုအပ်ခြင်း၊ မြေထည်မီးဖို ၁၀ လုံး မီးကျင့်ရန်အတွက် ထွာဆိုင်ခန့်လုံးပတ်ရှိ အရွယ်ရောက်သစ်ပင်တစ်ပင်အား ထင်းအဖြစ် အသုံးပြုရခြင်း စသည့် အားနည်းချက်များရှိလာသဖြင့် အောက်ပါတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည် -

- (က) သစ်တောပြုန်းတီးမှုဖြစ်၍ CER များ လျော့နည်းစေခြင်း၊
- (ခ) ထုတ်လုပ်မှုကုန်ကျစရိတ် ကြီးမားသဖြင့်ရေရှည်အခက်အခဲတွေ့ခြင်း၊
- (ဂ) မြေထည်မီးဖို၏ သက်တမ်းသည် အမြင့်ဆုံးတစ်နှစ်သာ ရှိသောကြောင့် ကျေးလက်နေမိသားစု သန်းပေါင်းများစွာအတွက် နှစ်စဉ်ထုတ်လုပ်၍ အခမဲ့ဖြန့်ဖြူးရန် ခက်ခဲခြင်း။

စသည့်အားနည်းချက်များရှိသဖြင့် မှတ်ပုံတင်ထုတ်ပြန်ပေးပြီးသည့် မီးဖိုများကို SDM လုပ်ထုံးတွင် အသုံးပြုရေးအတွက် အခက်အခဲများရှိနေပါသည်။ ထို့ကြောင့် UNFCCC အနေဖြင့် မှတ်ပုံတင်ထုတ်ပြန်ပေးထားပြီးဖြစ်သော ICS မီးဖိုအုပ်စု (၇)ခုအား CDM လုပ်ထုံးနည်းစဉ်အောက်မှာပင် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ ရာသီဥတုဖောက်ပြန်မှုအန္တရာယ်လျှော့ချရေးကို ၂၀၁၃ ခုနှစ်တိုင်အောင် မမှေး၍ဆောင်ရွက်ရင်း SDM ကို ရေရှည်တွန်းအားပေးနိုင်စွမ်းရှိသည့် စွမ်းအားမြှင့် ICS မီးဖိုပေါ်ထွက်လာရေးကို စောင့်စားနေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံစဉ်အသင်း၏ အီးဖရီးစဉ်မီးဖို

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီးတွင် ၂၀၀၈ ခုနှစ် မေလအတွင်းက အလွန်အားပြင်းသော နာဂစ်မုန်တိုင်းဒဏ် ခံခဲ့ရပါသည်။ လူနေအိုးအိမ်နှင့် အဆောက်အအုံများအပြား ပျက်စီးဆုံးရှုံးခဲ့ပြီး လူသေဆုံးမှုများပင် ရှိခဲ့ပါသည်။ နာဂစ်မုန်တိုင်းကျရောက်ပြီးသည်နှင့် ပြန်လည်ထူထောင်ရေးဆောင်ရွက်ရန် မြန်မာနိုင်ငံစဉ်အသင်းနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ ဝိဇ္ဇာနှင့်သိပ္ပံပညာရှင်အဖွဲ့ (Myanmar Academy of Arts and Science-MAAS) တို့ ပူးပေါင်း၍ ကွင်းဆင်းလေ့လာခဲ့ပါသည်။ မျက်မြင်ကိုယ်တွေ့ မြင်လာခဲ့ရသော အန္တရာယ်ဆိုးများကို လျှော့ချပေးရန် မြန်မာနိုင်ငံစဉ်အသင်းမှ စတင်လှုပ်ရှားခဲ့ပါသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ အထက်တွင်ဖော်ပြထားသော ရာသီဥတုဖောက်ပြန်ခြင်း လျှော့ချရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ထားမှုများကို လေ့လာခဲ့ကြပြီး ၂၀၁၁ ခုနှစ်မှစ၍ SDM လုပ်ထုံးကို တွန်းအားအပြည့်အဝပေးနိုင်မည့် မြေထည် ICS မီးဖိုများ၏ အားနည်းချက်များကို ပြုပြင်နိုင်ရန် ကြိုးစားခဲ့ပါသည်။ အဓိကအားဖြင့် မီးမဖုတ်ရဘဲ မီးလန့်မကွဲရေးပင် ဖြစ်သည်။ ပထမအဆင့်အနေဖြင့် ဘီလပ်မြေသုံး၍ ဈေးကွက်တင်နိုင်အောင်၊ ချက်ပြုတ်မည့်သူများ လက်ဝယ်ရောက်အောင် သယ်ယူပို့ဆောင်နိုင်ရေးအထိ ခိုင်မာစေရန် ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ သို့သော် ချက်ပြုတ်ရန် မီးစထိုးသည်နှင့် လန့်ကွဲနေပါသေးသည်။ မီးလန့်မကွဲစေရန်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံစဉ်အသင်းက ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်တွင်တီထွင်ခဲ့သော ဆယ်လဘွန် (Celabon) နည်းပညာအရ ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့၏။ မီးလန့်ကွဲရသည့်အကြောင်းအရင်းမှာ မီးဖိုမြေသားကိုယ်ထည်တွင် ပါဝင်သည့် အရည်ပျော်

မှတ်အမြင့်ဆုံး “သဲ” ၏ ပယောဂကြောင့် ဖြစ်၏။ သဲ၏အရည်ပျော်မှတ်မှာ ၁၇၁၀ ဆဲစီးရပ်/ စင်တီဂရိတ် ဖြစ်၏။ အခြားမြေမှုန့်များတွင်လည်း အရည်ပျော်မှတ်အမျိုးမျိုးပါရှိကာ ထင်းမီး အပူချိန် ၆၀၀ ဒီဂရီမှ ၈၀၀ ဒီဂရီမှာပင် ကောင်းစွာအရည်ပျော်နိုင်သော မြေမှုန့်များလည်း အများအပြားပါဝင်လျက်ရှိပါသည်။ ကြိုတင်မီးကျင့် (မီးဖုတ်)မထားသည့် မြေမီးဖိုကို မီးစ ထိုးသည်နှင့် ထင်းမီး၏အပူချိန်တွင် ကောင်းစွာအရည်ပျော်သည့် အခဲကလေးများက ချက်ချင်းအရည်ပျော်သည်နှင့် အမှုန့်ထုထည် ပမာဏထက် အဆများစွာ ကြီးထွားလာကြ ပြီး မီးဖိုကိုယ်ထည်အတွင်း အရှိန်ဖြင့် တွန်းထိုးလာခိုက်တွင် ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ အရည်ပျော်မှတ် မြင့်သည့် မြေမှုန့်အတုံးအခဲများက တင်းခံထားသောကြောင့် ဖျတ်ခနဲ လန့်ကွဲမှုဖြစ်ပေါ် လာရပါသည်။

အခြေခံသဘောအရ တင်းခံနေသောမြေမှုန့်များ၏ အရည်ပျော်မှတ်များကို ထင်းမီး အပူချိန်မှာပင် ခပ်ပျော့ပျော့ဖြစ်လာအောင် လျှော့ချပေးနိုင်မည့် အရည်ပျော်မှတ်လျှော့ ပေးပစ္စည်း (Flux) ကို အသုံးပြုရပါမည်။ အထက်တွင် ဖော်ပြပါ Celabon နည်းပညာ ဖော်ထုတ်စဉ်က အသုံးပြုခဲ့သည့် (Flux) ဖြစ်သော လက်ချား (Borax) သည် မီးလန့်မကွဲ အောင် ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းရှိကြောင်း တွေ့ရ၏။ ထို့အပြင် လက်ချားကိုယ်တိုင်က ထင်းမီး အပူချိန်မှာပင် ဖန်ရည် (Boro-silicate) ဖြစ်အောင် အရည်ပျော်ပြီး ခပ်ပျော့ပျော့ဖြစ်နေ သော သဲဖန်တုံးအပျော့ (Sodium Silicate) နှင့်တွဲဆက်မိပြီး ဖန်မျှင်ကွန်ရက်များ ဖွဲ့ ပေးနိုင်ပါသည်။ အီးဖရီးမီးဖိုကို စဉ်ဆက်မပြတ် မီးထိုးချက်ပြုတ်လာသည်နှင့် ဖန်မျှင်ကွန်ရက် များ မီးဖိုကိုယ်ထည်အတွင်း ဖြစ်ပေါ်လာကာ တိုက်အိမ်ကြီးများတည်ဆောက်ရာတွင် ကိုယ်ထည်များအတွင်း သံချောင်းထည့်သွင်းမြှုပ်နှံပေးခြင်းဖြင့် ပင့်ကူကွန်ရက် ဖြစ်လာသကဲ့ သို့ မီးဖို၏ ကိုယ်ထည်အတွင်း ဖန်ပင့်ကူကွန်ကရစ်သဘောမျိုးဖြစ်ပေါ်လာပြီး ခိုင်မာ တောင့်တင်းလာစေပါသည်။ မီးဖို၏သက်တမ်းသည်လည်း နှစ်နှစ်မှ သုံးနှစ်အထိ ရှိလာပါ သည်။ ထို့ကြောင့် အီးဖရီးမီးဖို ‘စဉ်မီးဖို’ဟု ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။

အီးဖရီးစဉ်မီးဖိုအတွက် ကုန်ကျစရိတ်နှင့် ထုတ်လုပ်စွမ်းအား

အီးဖရီးစဉ်မီးဖိုကို မြန်မာနိုင်ငံစဉ်အသင်းမှ အဖွဲ့ဝင်မိသားစုများ၏ အိမ်တွင်း လုပ်ငန်းများမှာပင် စဉ်အသင်း၏ ကြီးကြပ်ကူညီမှုဖြင့် ထုတ်လုပ်နိုင်ကြပါသည်။ အရည် အသွေးကြီးကြပ်မှုကို စဉ်အသင်းက အဓိကကြီးကြပ်ပေးပါသည်။ မီးဖိုအရွယ်အစား၊ ဒီဇိုင်း ပုံစံမှန်ကန်စေရန် သံဖြူပြားဖြင့်ပြုလုပ်ထားသော မို (Mold)များကို စဉ်အသင်းက ထုတ်လုပ် ဖြန့်ဖြူးပေးပါသည်။ အရည်အသွေးကောင်းရန် လိုအပ်သည့် ဘီလပ်မြေနှင့်လက်ချား တို့ကိုလည်း စဉ်အသင်းက တာဝန်ယူ ဖြန့်ဖြူးပေးပါသည်။ မီးဖိုကိုယ်ထည်အတွက် မြေသား ကို ဒေသထွက်မြေအား အသုံးပြုပြီး လက်ချား၊ ဘီလပ်မြေ နှင့် မြေမှုန့်အချိုးတို့ကို ဒေသ မြေသားနှင့် ကိုက်ညီစေရန် စဉ်အသင်းက ကြီးကြပ်ပေးပါသည်။ လုပ်ငန်းစစ်ချင်း သင်တန်း တစ်ပတ်ခန့်ပေးပြီးသည်နှင့် အဖွဲ့ဝင် အိုးမိသားစုများက ကောင်းစွာ ဆက်လက်ထုတ်လုပ် နိုင်စွမ်း ရှိကြပါသည်။ ထုတ်လုပ်မှုကုန်ကျစရိတ်အနေဖြင့် မီးဖုတ်ရသည့် ICS မြေထည်မီးဖို

နှင့်ယှဉ်လျှင် လေးပုံတစ်ပုံခန့်သာ ရှိပါသည်။ ထုတ်လုပ်နိုင်မှုစွမ်းအားမှာ အလုပ်လုပ်နိုင်သောအရွယ် မိသားစုဝင် ငါးဦးပါဝင်သော မိသားစုတစ်စုသည် တစ်ရက်လျှင် အီးဖရီးစဉ်မီးဖိုအလုံး ၄၀ အထိ ၎င်းတို့မိသားစု အိမ်တွင်းလုပ်ငန်းမှ ထုတ်လုပ်ပေးနိုင်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ကျေးရွာပေါင်း ခြောက်သောင်းအနက် အိုးရွာပေါင်း ခြောက်ထောင်ခန့် ပါရှိနိုင်သဖြင့် ထိုအိုးမိသားစုများ၏ အင်အားသည် တစ်နိုင်ငံလုံးလိုအပ်သော အီးဖရီးစဉ်မီးဖိုပေါင်း ရှစ်သန်းခန့်ကို ကောင်းစွာထုတ်လုပ်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ အီးဖရီးစဉ်မီးဖို၏သက်တမ်းမှာ နှစ်နှစ်မှ သုံးနှစ်အထိရှိသောကြောင့် တစ်နိုင်ငံလုံးရှိ ကျေးလက်မိသားစု ရှစ်သန်းအတွက် မြန်မာနိုင်ငံ စဉ်အသင်းက လုံလောက်စွာ ထုတ်လုပ်ပေးနိုင်ပါသည်။

အီးဖရီးစဉ်မီးဖိုမှတ်ပုံတင် (RoA)ရရှိပြီးအခြေအနေ

အထက်ဖော်ပြပါ SDM လုပ်ထုံးကို တွန်းအားပေးနိုင်ရန် ကြိုးစားတီထွင် ထုတ်လုပ်ထားသော ICS မီးဖိုအုပ်စု (၇) စု၏ အားနည်းချက်များကို အနိမ့်ဆုံးအဆင့်အထိ လျှော့ချပေးမည့် အီးဖရီးစဉ်မီးဖိုများအတွက် ၂၀၁၅ ခုနှစ်ဦးပိုင်းတွင် UNFCCC က လုပ်ပိုင်ခွင့် နှစ်ရပ်ပါဝင်သော (RoA) ထွက်ရှိလာပါသည်။ ထိုအခါ SDM ကို စိတ်ဝင်စားသူများက စိတ်ဝင်စားလာကြ၏။ ထိုအထဲတွင် ၂၀၁၃ ခုနှစ်ကုန်ခါနီးကတည်းက အီးဖရီးစဉ်မီးဖိုကို စိတ်ဝင်စားနေသည့် အိန္ဒိယနိုင်ငံမှ INGO (International Non-Government Organization) အဖွဲ့၏ Core Carbon X Co.,Ltd(CCX) က အီးဖရီးစဉ်မီးဖိုအသုံးပြု၍ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရာသီဥတုဖောက်ပြန်မှုလျှော့ချရေးကို စတင်ဆောင်ရွက်သော ပထမဆုံးပါဝင်လာသူဖြစ်ပါသည်။ CCX သည် ယခင်နှစ်များကတည်းကပင် အာဖရိကတွင်ရှိသော ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် ရာသီဥတုဖောက်ပြန်မှု လျှော့ချရေးလုပ်ငန်းများကို CDM နည်းစဉ်ဖြင့် UNFCCC ၏ အသိအမှတ်ပြုမှုအရ ဆောင်ရွက်နေသောအဖွဲ့ ဖြစ်ပါသည်။ ယခုအခါ မြန်မာနိုင်ငံတွင် SDM တရားဝင်မပေါ်ပေါက်မီ CDM ဖြင့်ပင် ယာယီဆောင်ရွက်နေသော INGO အဖွဲ့ဖြစ်ပါသည်။

ထိုသို့ CCX အဖွဲ့က အီးဖရီးစဉ်မီးဖိုကို စတင်ဈေးဦးပေါက်သွားသည့် သတင်းကို ကိုရီးယားသမ္မတနိုင်ငံမှ Climate Change Center(CCC) က ကြားသိရသည်နှင့် CCC ၏ ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးက အိန္ဒိယနိုင်ငံရှိ CCX ကို သွားရောက်တွေ့ဆုံကာ အီးဖရီးစဉ်မီးဖို၏ RoA တွင် ပါဝင်သော တစ်ကြိမ်လျှင် မီးဖို လေးသန်းအနက်မှ တစ်သန်းကို CCC သို့ မျှဝေပေးရန် ညှိနှိုင်းပါသည်။ ထိုအခါ CCX က အီးဖရီးစဉ်မီးဖို၏ RoA ကို မြန်မာနိုင်ငံစဉ်အသင်းက ပိုင်ဆိုင်သဖြင့် စဉ်အသင်းနှင့်ညှိနှိုင်းရန် အကြံပြုသဖြင့် ရန်ကုန်မြို့တွင် စဉ်အသင်းနှင့် လာရောက်တွေ့ဆုံပါသည်။ CCC ၏ ကိုယ်စားလှယ်က ၎င်းတို့အဖွဲ့ကို တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံတွင် INGO အဖွဲ့အဖြစ် ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် စတင်ထူထောင်ခဲ့ကြောင်း၊ တောင်အာရှနှင့် အရှေ့တောင်အာရှ၏ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ၏ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာကိစ္စများကို CDM လုပ်ထုံးအရ နှစ်စဉ်ဆောင်ရွက်နေကြောင်း၊ အခြေအနေပေးလာလျှင် SDM နည်းစဉ်သို့ ပြောင်းရန် ရည်ရွယ်ထားပါကြောင်း၊ ကမ္ဘာ့ဒီးယားနီပေါနှင့်မြန်မာနိုင်ငံတို့တွင် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများနှင့်ပူးပေါင်း၍ အကြံပြုလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်နေပါကြောင်း၊ ယခုအခါ မြန်မာ

နိုင်ငံ၏ သစ်တောရေးရာဝန်ကြီးဌာန အပူပိုင်းဇုန်စိမ်းလန်းစိုပြည်ရေးလုပ်ငန်း (Dry Zone Green Development - DZGD) နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိနေကြောင်း၊ အီးဖရီးစဉ်မီးဖို၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်မှတ်ပုံတင် (RoA) ထုတ်ပြန်ချက်တွင်ပါရှိသော တစ်ကြိမ်ထုတ် မီးဖို လေးသန်း ထဲမှ တစ်သန်းကို CCC သို့ မျှဝေပေးရန်နှင့် ရေရှည် ၂၈ နှစ် ထုတ်လုပ်ပေးရေးကို ဆောင်ရွက် နိုင်ရန်အတွက် လာရောက်ညှိနှိုင်း မေတ္တာရပ်ခံပါကြောင်း ဆွေးနွေးပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံစဉ်အသင်းကလည်း မိမိတို့၏ အီးဖရီးစဉ်မီးဖိုကို SDM လုပ်ထုံးနည်းစဉ် ဖြင့် ရေရှည်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် တွန်းအားပေး ရည်မှန်း၍ ထုတ်လုပ်ထားခြင်းဖြစ်ပြီး ယခု UNFCCC ၏ ထုတ်ပြန်ချက်တွင်ပါဝင်သော လုပ်ပိုင်ခွင့်နှစ်ရပ်က ယင်းသို့ ဆောင်ရွက်နိုင် ရေးကို ညွှန်းဆိုထားခြင်းဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူထားပါကြောင်း၊ CCC ၏ ယခုညှိနှိုင်းချက်များ ကလည်း ထိုလမ်းကြောင်းကို ညွှန်းဆိုနေသောကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံစဉ်အသင်းက လက်ခံ ပါကြောင်း၊ အီးဖရီးစဉ်မီးဖိုအတွက် ထုတ်ပြန်ထားသော RoA ၏ မူဘောင်အတွင်းမှ အကောင်းဆုံးဖြစ်ရန် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သွားမည်ဖြစ်ကြောင်း ပြန်လည်ဆွေးနွေးခဲ့ပါသည်။ CCC ကိုယ်စားလှယ်က ဆွေးနွေးချက်များကို RoD (Recent of Discussion) အဖြစ် မှတ်တမ်း တင်ကာ တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံသို့ ပြန်ရောက်ပြီးလျှင် ၎င်းတို့အဖွဲ့ဝင်များနှင့် ညှိနှိုင်းပြီး လုပ်ငန်းစတင်နိုင်ရေး ဆောင်ရွက်မည်ဖြစ်ကြောင်း ပြောဆို၍ ပြန်လည်ထွက်ခွာသွားပါသည်။

CCC ကိုယ်စားလှယ်ပြန်သွားပြီး မကြာမီမှာပင် မြန်မာနိုင်ငံ၏စိုက်ပျိုးရေးဌာန (Department of Agriculture-DOA)မှ အရာရှိကြီးတစ်ဦးက မြန်မာနိုင်ငံစဉ်အသင်းနှင့် လာရောက်တွေ့ဆုံပါသည်။ အီးဖရီးစဉ်မီးဖို၏ RoA တွင် ထုတ်ပြန်ချက်တွေ့ရှိပြီး စိတ်ဝင်စား သဖြင့် လာရောက်ဆွေးနွေးခြင်းဖြစ်ကြောင်း၊ DOA သည် စိုက်ပျိုးရေးအခြေခံဖြစ်သော ကျေးရွာဖွံ့ဖြိုးရေးများကို လွန်ခဲ့သောနှစ်များကတည်းက ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံချက်များဖြင့် ဆောင် ရွက်ခဲ့ရာယခုအခါတွင် ကျေးရွာအုပ်စု CPA (Components of Project Activities) ၄၈ ခု ရှိနေပြီဖြစ်ကြောင်း၊ CPA တစ်ခုတွင် မိသားစု ၃၆၀၀၀ ရှိကြောင်း၊ ထိုမိသားစုများသည် ယခု SDM ဆောင်ရွက်ရာ၌ မီးဖိုများဖြန့်ဝေရာတွင် ပါဝင်လာနိုင်စရာရှိကြောင်း၊ မိမိ တို့ကလည်း ပါဝင်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် ဆန္ဒရှိကြသဖြင့် လာရောက်ညှိနှိုင်းခြင်း ဖြစ် ကြောင်း ဆွေးနွေးပါသည်။

စဉ်အသင်းတာဝန်ရှိသူများက SDM နည်းစဉ်ဖြင့် တစ်နိုင်ငံလုံး လွှမ်းခြုံနိုင်ရန် CPA တစ်ရာခန့် လိုအပ်ကြောင်း၊ မကြာခင်က တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံမှ CCC အဖွဲ့က ၎င်းတို့တွင် တစ်နှစ်လျှင် အီးဖရီးစဉ်မီးဖို တစ်သန်းမျှ ထုတ်လုပ်ပေးရန် လာရောက်ဆွေးနွေးသွားကြောင်း၊ CCC နှင့် ပူးပေါင်းကာကြိုတင်ဆောင်ရွက်နေသော DZGD တွင် CPA ခြောက်ခုသာ ရှိနေ သေးကြောင်း၊ ၎င်းတို့နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သင့်ကြောင်း၊ လိုအပ်လျှင် စဉ်အသင်းကပါ ဝင်ရောက်ဆွေးနွေးပေးမည်ဖြစ်ကြောင်း ဆွေးနွေးကြပြီးနောက် DOA မှ အရာရှိကြီး ပြန်လည် ထွက်ခွာသွားပါသည်။

SDM လုပ်ငန်းအဖွဲ့ ထူထောင်ဆောင်ရွက်ခွင့် ထုတ်ပြန်ပေးခြင်း

အီးဖရီးစဉ်မီးဖို၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်မှတ်ပုံတင် (ROA) ထွက်ပေါ်လာသည်နှင့် စိတ်ဝင်စားသူ INGO များ၊ ပြည်တွင်းအစိုးရအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းမဟုတ်သော (NGO) တို့က စိတ်ဝင်တစားဖြင့် စဉ်အသင်းနှင့် လာရောက်ဆွေးနွေးနေကြစဉ်မှာပင် UNFCCC က ၂၀၁၅ ခုနှစ် ပါရီသဘောတူညီချက် (Pari-Protocol) အရ SDM လုပ်ငန်းအဖွဲ့အစည်း ထူထောင်ဆောင်ရွက်ခွင့်ကို ထုတ်ပြန်ပေးခဲ့ပါသည်။

ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ၏ ရာသီဥတုဖောက်ပြန်မှု လျှော့ချရေးကို ရေရှည်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ပြီး ကြွယ်ဝချမ်းသာနေသည့်နိုင်ငံမှ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု အတွေ့အကြုံ ပြည့်ဝပြီး ငွေကြေးတတ်နိုင်သည့် INGO အဖွဲ့က ဦးဆောင်ကာ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံမှ အစိုးရအဖွဲ့များ၊ အစိုးရ မဟုတ်သော NGO များနှင့် အကျိုးတူပူးပေါင်း၍ ရေရှည်ဆောင်ရွက်မည့် SDM လုပ်ငန်းအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းသည့် အဖွဲ့ခေါင်းဆောင် INGO က အဓိကသဘောပေါက်နားလည်မှု စာချုပ် (Main Memorandum of Understanding - MOU)ကို တာဝန်ခံပြုစုပြီး ကျန်အဖွဲ့ဝင်များက ၎င်းတို့ တာဝန်ယူရသည့် အချက်အလက်များ ပူးတွဲ MOU(Sub-MOU) အဖြစ် တာဝန်ခံ လက်မှတ်ရေးထိုးပြီး ရရှိမည့်ဂုဏ်ပြုငွေ (Honorarium) များကိုလည်း Main-MOU နှင့် Sub-MOU များတွင် အသီးသီး နှစ်ဦးနှစ်ဖက် သဘောတူညီမှုလက်မှတ်များ ရေးထိုးဆောင်ရွက်ကြရပါသည်။ SDM လုပ်ငန်းတစ်ခုလုံးကို UNFCCC ၏ ကြီးကြပ်ညွှန်ကြားမှု မှုများဖြင့် ဆောင်ရွက်ကြရပါမည်။ ယင်းသို့ဆောင်ရွက်ကြရာတွင် SDM အတွက် တွန်းအားအဖြစ် စွမ်းအင်မြှင့်မီးဖို (TCS) များအသုံးပြုကာ ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှုလျှော့ချသည့်ပမာဏ (Carbon Emission Reduction - CER) များကို ဖော်ထုတ်ကြပါသည်။ ယင်း CER များကို UNFCCC က ၁၉၉၇ ခုနှစ်ကတည်းက ဖော်ထုတ်ပေးထားသော CER ရောင်းဝယ်ရေးဈေးကွက်များ (Emission Trading Scheme - ETS သို့မဟုတ် Carbon Trading Markets) တွင် ရောင်းချပြီး ရလာသည့်ဝင်ငွေဖြင့် SDM လုပ်ငန်းကို ရေရှည်ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးကို ဦးတည်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ထိုသို့ UNFCCC က SDM လုပ်ထုံးနည်းစဉ်ကို ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများအတွက် ရာသီဥတုဖောက်ပြန်မှုအန္တရာယ် ရေရှည်လျှော့ချနိုင်ရေးအတွက် တရားဝင်အသုံးပြုခွင့်ကို ထုတ်ပြန်ပြီး သည့်နောက် နိုဝင်ဘာလတွင် အီဂျစ်နိုင်ငံ၌ကျင်းပသော ကုလသမဂ္ဂ၏ COR27 အစည်းအဝေးတွင် ကမ္ဘာကြီး၏ ရာသီဥတုဖောက်ပြန်မှုအန္တရာယ် အနိမ့်ဆုံးသို့လျှော့ချနိုင်မည့် ကာလကို ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်အဖြစ် ရရှိနိုင်ရေးကို အားလုံးက သဘောတူညီကြကြောင်း ထုတ်ပြန်ကြေညာ၏။ မြန်မာနိုင်ငံကလည်း ယင်းသဘောတူညီမှုတွင် ပါဝင်မည်ဟု သိရပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် SDM လုပ်ငန်းစဉ် ဆောင်ရွက်ခွင့်ရရှိခြင်း

ထိုသို့ဖြင့် အထက်ဖော်ပြပါ အီးဖရီးစဉ်မီးဖို၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်တွန်းအား (တစ်ကြိမ်ထုတ်လေးသန်းဖြင့် ၂၈ နှစ် အကြိမ်ကြိမ် ထုတ်ပိုင်ခွင့်)ကို အသုံးပြုကာ SDM လုပ်ငန်းထူထောင်ခွင့်

ပေါ်ထွက်လာသည်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံစဉ်အသင်းထံ လာရောက်ညှိနှိုင်းကြသော INGO အဖွဲ့များက UNFCCC သို့ အဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းလုပ်ကိုင်ရေး လျှောက်ထားလာကြပြီး ကြိုတင်ဆောင်ရွက်မှုများကိုပင် စတင်ဆောင်ရွက်လျက် ရှိနေကြပါသည်။ စိတ်ဝင်တစား လျှောက်ထားသူ အတော်များဟန်တူပါသည်။ UNFCCC ကလည်း SDM အတွက် ပွဲဦးထွက်ကောင်းရန် အတန်ကြာကြာ အချိန်ယူစိစစ်နေပုံရပါသည်။ ထို့နောက် မြန်မာနိုင်ငံစဉ်အသင်းနှင့် လာရောက်တိုင်ပင်ဖူးသူ INGO အဖွဲ့များဖြစ်ကြသည့် အိန္ဒိယနိုင်ငံမှ CCX နှင့် တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံမှ CCC အဖွဲ့တို့ကို ၂၀၁၈ ခုနှစ်မှစတင်ကာ မြန်မာနိုင်ငံတွင် SDM လုပ်ငန်းအဖွဲ့ကို UNFCCC ၏ ကြီးကြပ်ညှိနှိုင်းအကူအညီပေးမှုဖြင့် ဆောင်ရွက်ခွင့်ရခဲ့ပါသည်။ ယင်းသို့ ဆောင်ရွက်ရာတွင် CCX (အိန္ဒိယနိုင်ငံမှ INGO)က ၂၀၁၈ ခုနှစ်မှစ၍ ငါးနှစ်တာကာလတွင် လုပ်ငန်းစတင်ဆောင်ရွက်ခွင့်နှင့် CCC (တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံ INGO) က ခြောက်နှစ်တာ ဆောင်ရွက်ခွင့် အသီးသီး ရရှိပါသည်။

သိပ္ပံကျော်စွာ ဒေါက်တာမျိုးသန့်တင်

တေမာ့ဖိတ်ခေါ်စာတမ်း

အမေရိကန်နိုင်ငံ

“အမေရိကန်နိုင်ငံ ဥရောပရှိ သုတေသန
အဖွဲ့အစည်းများကလည်း အကျိုးရှိစွမ်းအင်သုံး
နည်းလမ်းများ ဘက်ထရီထုတ်လုပ်ရေးအတွက်
သုတေသနများ လုပ်ဆောင်လျက်ရှိတယ်။”

စွမ်းအင်ငတ်မွတ်နေသော လူသားတွေအတွက် နျူကလီးယားဘက်ထရီ (Nuclear battery) ကို ကြိုးပမ်းနေကြရာ မကြာမီ ကမ္ဘာသားအားလုံး သုံးနိုင်တော့မယ်ဖြစ်တယ်။ ဒီဘက်ထရီကိုသုံးထားတဲ့ လက်ကိုင်ဖုန်းဟာ နှစ်ငါးဆယ် အားသွင်းစရာမလိုတော့ပါဘူးတဲ့။ တရုတ်နိုင်ငံကတော့ ဒီလိုဘက်ထရီတွေကို ၂၀၂၅ ခုနှစ်မှာစပြီး ထုတ်လုပ်ဖြန့်ချိနိုင်မယ်လို့ ဆိုထားပါတယ်။ ဒီတော့ နျူကလီးယား ဘက်ထရီဆိုတာ ဘာလဲ တင်ပြလိုပါတယ်။

ဒီပစ္စည်းဟာ ရေဒီယိုအိုင်ဆိုတုပ်ဆီက ရောင်ခြည်ထွက်တာကို အခြေခံပြီး လျှပ်စစ် ဓာတ် ထုတ်ယူတာဖြစ်တယ်။ အဏုမြူဓာတ်ပေါင်းဖိုလိုပါပဲ လျှပ်စစ်ဓာတ်ကို အဏုမြူစွမ်းအင် (Nuclear energy) ထုတ်ယူသုံးစွဲတာပါပဲ။

မတူတာက ဒီနေရာမှာ နျူကလီးယားဓာတ်ပြုခြင်း၊ အတွဲလိုက်တန်းဆက်ဓာတ်ပြု ခြင်း (Chain reaction) ကို သုံးမထားတာသာဖြစ်တယ်။ ကျွန်တော်တို့က ဘက်ထရီ ဆိုတဲ့စကားကို သုံးထားပေမယ့် ဒီဘက်ထရီတွေကို အားသွင်းလို့မရပါဘူး။ သူတို့ဟာ လျှပ်စစ်ဓာတ်ဆဲလ် (Electrochemical) မဟုတ်ပါဘူး။ ဒီတော့ ဓာတ်အားကုန်သွားတဲ့ အခါတွေမှာ သူတို့ကို အားပြန်သွင်းပြီး ပြန်သုံးလို့မရဘူး။ သူတို့ဟာ ဈေးကြီးတယ်။ တာရှည် ခံတယ်။ ဒါကြောင့်သူတို့ကို အာကာသယာဉ် (Spacecraft)တွေ၊ နှလုံးစက်(Pacemakers) တွေနဲ့ ရေအောက်သိပ္ပံဓာတ်ခွဲခန်းတွေ (Underwater systems and automated scientific stations) မှာ သုံးကြတယ်။

တကယ်တော့ ဒီနျူကလီးယားဘက်ထရီကို တွေ့ရှိသည်မှာ နှစ်တစ်ရာကျော်ပြီ ဖြစ်တယ်။ သိပ္ပံပညာရှင် ဟင်နရီ မော်စလေ (Henry Moseley)က ၁၉၁၉ ခုနှစ်လောက်မှာ တွေ့ရှိခဲ့ပါတယ်။ ရေဒီယိုသတ္တိကြွတဲ့ လျှပ်စစ်ဓာတ်ဆောင်အမှုန် (Charged particle radiation) တွေကနေ လျှပ်စစ်စွမ်းအင်ရရှိနိုင်ကြောင်းသူက တင်ပြခဲ့တယ်။ ဒါကို ပညာရှင် တွေက သေသေချာချာ လေ့လာကာ နှစ်ပေါင်းများစွာ သုတေသနပြုခဲ့ကြတယ်။ သာမန် အားဖြင့် ဘယ်မှာမှ အသုံးပြုခဲ့တာကို မတွေ့ရပါဘူး။

၁၉၅၀ နဲ့ ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်အကြားမှာတော့ တိုးတက်လာတဲ့ အာကာသယာဉ်များ အတွက် နျူကလီးယားဘက်ထရီ လိုအပ်လာမှာကို သဘောပေါက်လာကြတယ်။ ဒီတော့ ၁၉၅၄ ခုနှစ်မှာ အမေရိကန်ရေဒီယိုကုမ္ပဏီ (Radio Corporation America) က ရေဒီယို အသေးတွေနဲ့ နားကြပ်အတွက် အတစ်မစ်ဘက်ထရီ အသေးစား (Small Atomic Battery) ကို ထုတ်လုပ်နိုင်ခဲ့ကြတယ်။ အဲဒီကနေစပြီး အဏုမြူဓာတ်ပြုခြင်းကနေ လျှပ်စစ်ဓာတ်ကို ထုတ်လုပ်ဖို့ ကြိုးစားမှုတွေပိုမို ဆောင်ရွက်လာကြတယ်။ နောက်ပိုင်းမှာ တစ်ပိုင်းလျှပ်ကူး ပစ္စည်းများ (Wide-bandgap semiconductors) အကူအညီနဲ့ လျှပ်စစ်စွမ်းအင် ပြောင်းလဲ ထုတ်လုပ်တဲ့ နည်းပညာ (Energy conversion technology) ကို တွေ့ရှိခဲ့တယ်။

အဲဒီမှာ အပူသုံးလျှပ်စစ်ပြောင်းလဲခြင်းစနစ် (Thermal Converters) နဲ့ အပူမသုံး လျှပ်စစ်ပြောင်းလဲခြင်းစနစ် (Non-thermal converters) ဆိုတဲ့ စနစ်နှစ်မျိုးကို အဓိက ထားလေ့လာခဲ့ကြတယ်။ ပထမအမျိုးအစားက ရေဒီယိုသတ္တိကြွခြင်းမှ ထွက်လာတဲ့ အပူကို သုံးကာ အပူခြားနားခြင်းကနေ လျှပ်စစ်ဓာတ်ရယူတာဖြစ်တယ်။ ယနေ့ အာကာသယာဉ် တွေမှာ အဲဒီနည်းပညာ Radioisotope Thermoelectric Generator (RTG) ကို အသုံး

ပြုလုပ်ရန်ကြံတယ်။

ဒုတိယအမျိုးအစားဖြစ်တဲ့ Non-thermal converters က ရောင်ခြည်စွမ်းအင်ကို အပူမပြောင်းတော့ဘဲ တိုက်ရိုက်လျှပ်စစ် စွမ်းအင်ပြောင်းတာပါပဲ။ သူက အတော်အရွယ် သေးသေးငယ်ငယ်လေး ထုတ်လို့ရတယ်။ ဥပမာအနေနဲ့ Betavoltaic Cell လို့ခေါ်တဲ့ ဘက်ထရီပါပဲ။ အတမ်းမစ် ဘက်ထရီတွေရဲ့ လျှပ်စစ်ထုတ်နိုင်စွမ်းက ၀ ဒသမ ၁ - ၅ ရာခိုင်နှုန်း လောက်သာ ဖြစ် ပေမယ့် စွမ်းရည်မြင့် ဘက်ထရီ (High-efficiency betavoltaic devices) တွေကတော့ လျှပ်စစ် ၆-၈ ရာခိုင်နှုန်း စွမ်းရည်အထိ ထုတ်ပေးနိုင်တာကို တွေ့ရတယ်။

ယနေ့မှာ တရုတ်က သူတို့ Betavoltaic Devices ကို အောင်မြင်စွာ ထုတ်လုပ်နေနိုင်ပြီလို့ ဆိုတယ်။ သူတို့ ဘက်ထရီလေးဟာ ဒင်္ဂါးပြားလေးထက်တောင် သေးငယ်ပြီး လာမယ့် ၂၀၂၅ ခုနှစ်မှာ အမြောက်အမြား ထုတ်လုပ်နိုင်တော့ မယ်လို့ဆိုတယ်။ ဒီဘက်ထရီကို အသုံးပြုတဲ့ လက်ကိုင်ဖုန်းတွေဟာ အနှစ်ငါးဆယ်အထိ အားသွင်းစရာမလိုဘဲ သုံးနိုင်တော့မယ်လို့ ဆိုတယ်။ တရုတ်ကြေညာချက်ကို လေ့လာနိုင်ဖို့ အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြလိုက်ပါတယ်။

နျူကလီးယားဘက်ထရီ (Nuclear Battery) အားသွင်းခြင်း သို့မဟုတ် ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းမှု လိုအပ်ခြင်းတို့ မလိုအပ်ဘဲ နှစ် ၅၀ ကြာ လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ထုတ်လုပ်နိုင်ကြောင်း တရုတ်ကုမ္ပဏီတစ်ခုမှ ထုတ်ဖော်ပြသခဲ့တယ်။

ပေကျင်းအခြေစိုက် Betavolt ကုမ္ပဏီက သူရဲ့ နျူကလီးယား ဘက်ထရီဟာ လက်မဝက် အချင်းထက် သေးငယ်တဲ့ မော်ကျူး (module) ပစ္စည်းတစ်ခုအဖြစ် ထုတ်လုပ်ခဲ့တယ်။ အဲဒီမှာ နီကယ်-၆၃ အိုင်ဆိုတုပ်ကို အက်တမ်စွမ်းအင်ထုတ်လုပ်နိုင်တဲ့ ပစ္စည်းအနေနဲ့ ထည့်သွင်းတယ်။ အဲဒီပစ္စည်းဟာ အဏုမြူစွမ်းအင်ကို အာရုံခံသိရှိနားလည်နိုင်တဲ့ ကမ္ဘာ့ပထမဆုံးပစ္စည်းဖြစ်ကြောင်း ပြောကြားခဲ့တယ်။

“သူတို့ ဘက်ထရီလေးဟာ ဒင်္ဂါးပြားလေးထက် တောင် သေးငယ်ပြီး လာမယ့် ၂၀၂၅ ခုနှစ် မှာ အမြောက်အမြား ထုတ်လုပ်နိုင်တော့ မယ်လို့ ဆိုတယ်။”

မျိုးဆက်သစ်ဘက်ထရီဟာ ယနေ့မှာစမ်းသပ်သုံးစွဲမှုအဆင့်သို့ ရောက်ရှိနေပြီဖြစ်ပြီး နောက်ဆုံးအဆင့်မှာ ဖုန်းများနဲ့ ဒရုန်းများကဲ့သို့ စီးပွားဖြစ် အပလီကေးရှင်းများအတွက် အမြောက်အမြား ထုတ်လုပ်သွားမည်ဖြစ်ကြောင်း ကုမ္ပဏီက ပြောကြားခဲ့တယ်။

Betavolt အက်တမ်စွမ်းအင်ဘက်ထရီတွေဟာ အာကာသယာဉ်၊ AI စက်ကိရိယာ များ၊ ဆေးဘက်ဆိုင်ရာပစ္စည်းများ၊ မိုက်ခရိုပရိုဆက်ဆာများ၊ အဆင့်မြင့်အာရုံခံကိရိယာ များ၊ ဒရုန်းငယ်များနဲ့ မိုက်ခရိုစက်ရုပ်များကဲ့သို့သော နယ်ပယ်များစွာတွေမှာ ကြာရှည်ခံ စွမ်းအင်ထောက်ပံ့မှု လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်မှာဖြစ်တယ်လို့ ကုမ္ပဏီက သတင်းထုတ်ပြန်ချက်မှာ ဖော်ပြထားတယ်။

ဒီလို စွမ်းအင်တီထွင်ဆန်းသစ်မှုဟာ AI နည်းပညာတော်လှန်ရေး အလှည့်အပြောင်း မှာ တရုတ်နိုင်ငံရဲ့ စက်မှုစွမ်းအားကို ထိပ်တန်းအဆင့်ကို ရောက်ရှိဖို့ အကူအညီပေးမှာ ဖြစ် တယ်လို့ ဆိုထားတယ်။

ဒီဘက်ထရီဟာ ၂၀ ရာစုမှာ ပထမဆုံးစူးစမ်းလေ့လာခဲ့တဲ့ အိုင်ဆိုတုပ်များကို ပျက်သုဉ်းစေခြင်းဆိုတဲ့ပုံစံ ဖြစ်တယ်။ အဲဒီပုံစံမှာ အိုင်ဆိုတုပ်မှထုတ်ပေးတဲ့ စွမ်းအင်ကို လျှပ်စစ်အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲပေးခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ဆိုဗီယက်ယူနီယံနဲ့ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုရှိ သိပ္ပံပညာရှင်များဟာ အာကာသ ယာဉ်၊ ရေအောက်စနစ်များနှင့် ဝေးလံခေါင်သီသော သိပ္ပံဌာနများတွင် အသုံးပြုရန်အတွက် နည်းပညာကို တီထွင်နိုင်ခဲ့ပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ သာမိုနျူကလီးယား ဘက်ထရီတွေဟာ ကုန်ကျစရိတ်များပြီး ကြီးမားပါတယ်။

နျူကလီးယားဘက်ထရီအသေးစားကို စီးပွားဖြစ်ထုတ်လုပ်ရန် ကြိုးပမ်းမှုကို တရုတ် တို့ဟာ ကြံဆဆောင်ရွက်ခဲ့တာ ဖြစ်တယ်။ ဒါဟာ အချိန်ကာလအားဖြင့် ၂၀၂၁ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၅ ခုနှစ်အတွင်း နိုင်ငံရဲ့စီးပွားရေးကို အားကောင်းစေရန် ဒီဇိုင်းထုတ်ထားတဲ့ တရုတ်နိုင်ငံရဲ့ (၁၄) ကြိမ်မြောက် ငါးနှစ် စီမံကိန်းအောက်မှာ လုပ်ဆောင်ခဲ့တာဖြစ်တယ်။ အမေရိကန်နှင့် ဥရောပရှိ သုတေသနအဖွဲ့အစည်းများကလည်း အဏုမြူစွမ်းအင်သုံး နျူကလီးယား ဘက်ထရီထုတ်လုပ်ရေးအတွက် သုတေသနများ လုပ်ဆောင်လျက်ရှိတယ်။

Betavolt က ၎င်းရဲ့ ပထမဆုံးနျူကလီးယားဘက်ထရီဟာ ပါဝါ 100 မိုက်ခရိုဝပ်နှင့် 3V ဗို့အားကို ထုတ်ပေးနိုင်ပြီး ၂၀၂၅ ခုနှစ်မှာ 1 watt ပါဝါရှိသော ဘက်ထရီတစ်လုံးကို ထုတ်လုပ်ရန် စီစဉ်ထားကြောင်း ပြောကြားခဲ့တယ်။

ဒီလို သေးငယ်တဲ့ အရွယ်အစားဘက်ထရီဟာ အားသွင်းရန် မလိုအပ်တဲ့ မိုဘိုင်းလ် ဖုန်းများနဲ့ ထာဝရပျံသန်းနေနိုင်တဲ့ ဒရုန်းများကိုစိတ်ကူးဖြင့် စွမ်းအင်ပိုမိုထုတ်လုပ်ရန် စီးရီးတွင် အသုံးပြုနိုင်တယ်လို့ ဆိုထားပါတယ်။ ဘက်ထရီရဲ့ အလွှာလိုက် ဒီဇိုင်းဟာ ရုတ်တရတ် အင်အားကို တုံ့ပြန်ရာမှာ မီးစွဲလောင်ခြင်း သို့မဟုတ် ပေါက်ကွဲမှု မဟုတ်ပါဘူး။ သူ့ကို 60C မှ 120C အထိ အပူချိန်မှာ အလုပ်လုပ်နိုင်ကြောင်း Betavolt က ဆိုထားပါတယ်။

Betavolt မှထုတ်လုပ်သော အက်တမ်စွမ်းအင်ဘက်ထရီဟာ လုံးဝဘေးကင်းပြီး ပြင်ပရောင်ခြည်များမရှိတဲ့အပြင် နှလုံးခုန်စက်၊ နှလုံးအတုနှင့် လူ့ခန္ဓာကိုယ်အတွင်း ဆေးဘက်ဆိုင်ရာ ကိရိယာများကို ထည့်သွင်းအသုံးပြုရန် သင့်လျော်ကြောင်း ကုမ္ပဏီမှ ပြောကြားခဲ့တယ်။

“အဏုမြူစွမ်းအင်သုံး ဘက်ထရီတွေက သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နဲ့ လိုက်လျောညီထွေ ဖြစ်တယ်။ ပျက်စီးယိုယွင်းသည့်ကာလပြီးနောက် အိုင်ဆိုတုပ် နီကယ်-၆၃ အိုင်ဆိုတုပ်ဟာ ရေဒီယိုသတ္တိကြွမဟုတ်တဲ့ ကြေးနီအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲသွားပါမယ်။ ဒီအတွက် ပတ်ဝန်းကျင်ကို ခြိမ်းခြောက်မှု သို့မဟုတ် ညစ်ညမ်းမှုတစ်စုံတစ်ရာမဖြစ်စေကြောင်း” အာမခံထားပါတယ်။

နိဂုံး

နျူကလီးယားဘက်ထရီ (Nuclear battery)ကို အတမ်မစ်ဘက်ထရီ (Atomic battery)၊ ရေဒီယိုအိုင်ဆိုတုပ်ဘက်ထရီ(Radioisotope battery) သို့မဟုတ် ရေဒီယိုအိုင်ဆိုတုပ် မီးစက် (Radioisotope generator) လို့လည်း ခေါ်ကြတယ်။ ကျွန်တော်တို့ဟာ အနာဂတ်အတွက် ဘက်ထရီကို မြင်နေရပြီဖြစ်တယ်။ ဒီအတွက် လက်ကိုင်ဖုန်းအတွက် အားသွင်းရန် လိုအပ်တဲ့ပြဿနာလည်း ပြေလည်သွားနိုင်ပါတယ်။ ဒီထက်ပိုပြီး လေ့လာတွေ့ရှိရသလောက် နျူကလီးယားဘက်ထရီတွေဟာ သန့်စင်တဲ့ စွမ်းအင်ကိုပေးစွမ်းနိုင်ဖို့ သုတေသနတွေ ပြုလို့နေပါတယ်။ ကမ္ဘာကြီးမှာ လူသားအားလုံးအတွက် လုံလောက်တဲ့စွမ်းအင်က တကယ်ရှိပါတယ်။ တစ်ဖက်ကကြည့်လျှင် ကမ္ဘာကြီးမှာ လူသားအားလုံးအတွက် လုံလောက်တဲ့ စားစရာလည်း ရှိပါတယ်။ လူသားအားလုံးအတွက် လုံလောက်တဲ့ နေထိုင်စရာတွေလည်း ရှိပါတယ်။ သို့သော် လောဘအတွက်တော့ မလုံလောက်ပါ။ တစ်နည်းအားဖြင့် လူကြွယ်ကြ တိုက်ကြခိုက်ကြဖို့အတွက်တော့ မလုံလောက်ပါဘူး။ ငြိမ်းချမ်းတဲ့ကမ္ဘာကြီးမှာ ဘာမဆို လိုတာရနိုင်မယ့်ခေတ်ကြီးအတွက် ပညာရှင်များကြိုးပမ်းနေကြကြောင်း ရေးသားလိုက်ရပါတယ်။

at tēn fyn may yu fū Gif
 on kwf
 at tēn pō w y f s G f t e m * w f

a' g u f w m w i f b e f a u m f

“ကမ္ဘာအနှံ့အပြားမှာရှိတဲ့ အစိုးရတော်တော်များများဟာ
 အေအိုင်ကို စစ်ဆင်ရေးတွေနဲ့
 စစ်နည်းဗျူဟာတွေမှာ ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းအသုံးချဖို့
 အပြင်းအထန် ကြိုးပမ်းနေကြပြီ ဖြစ်ပါတယ်။”

၂၀၂၄ ခုနှစ်ဟာ အေအိုင်နဲ့ပတ်သက်ပြီး အလွန်စိတ်လှုပ်ရှားဖွယ်ရာ နှစ်တစ်နှစ်လို့ ဆိုရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အလားတူ အေအိုင်နည်းပညာပေါက်ကွဲမှု စတင်တဲ့နှစ်လို့လည်း ပြောနိုင်ပါတယ်။ Self-driving car တွေ၊ Chat bot တွေအပါအဝင် အေအိုင်နဲ့ပတ်သက် ပြီး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများစွာ ဖြစ်တည်ခဲ့ပြီးပါပြီ။ ဒီနှစ်ကတော့ အေအိုင်နည်းပညာအတွက် တကယ့်ကို အံ့အားသင့်ဖွယ်ရာ နှစ်တစ်နှစ်ပါ။ အခုဆောင်းပါးမှာတော့ ၂၀၂၄ ခုနှစ်မှာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာမယ့် အေအိုင်နည်းပညာ ဆယ်မျိုးနဲ့ လွှမ်းမိုးသက်ရောက်လာဖွယ်ရှိတဲ့ အနာဂတ်အလားအလာတွေကို တင်ပြလိုက်ပါတယ်။

လူသတ်စက်ရုပ်များ

ကမ္ဘာအနှံ့အပြားမှာရှိတဲ့ အစိုးရတော်တော်များများဟာ အေအိုင်ကို စစ်ဆင်ရေး တွေနဲ့ စစ်နည်းဗျူဟာတွေမှာ ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်း အသုံးချဖို့ အပြင်အထန် ကြိုးပမ်းနေကြ ပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှာ ၂၀၂၃ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလလောက်ကတည်း က စစ်ဘက်မှာ အေအိုင်နည်းပညာတွေ အသုံးပြုဖို့ ပြည်နယ်ပေါင်း ၄၇ ခုက အဆိုပြုထောက်ခံ ခဲ့ပြီး စစ်ရေးကဏ္ဍမှာ အေအိုင်ရဲ့အရေးပါမှုကို ထင်ရှားပေါ်လွင်စေခဲ့ပါတယ်။ ဒီနေရာမှာ စဉ်းစားဖို့လိုအပ်တာက စစ်ရေးမှာ အေအိုင်အသုံးပြုမှုရဲ့အန္တရာယ်တွေ ဖြစ်ပါတယ်။

ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်တုန်းက လစ်ဗျားမှာ အေအိုင်ဒရုန်းတွေက စစ်သားတွေ ကို ပစ်မှတ်ထား တိုက်ခိုက်ခဲ့တာမျိုးက စစ်ရေးစစ်ရာတွေမှာ အေအိုင်က လူသားတွေရဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်နဲ့ ကင်းလွတ်ပြီး ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်ရှိသလားဆိုတဲ့ ပြဿနာပါ။ ကမ္ဘာ့ကုလ သမဂ္ဂကတော့ စစ်ရေးစစ်ရာလို လူ့အသက်နဲ့ဆိုင်တဲ့ကိစ္စတွေမှာ အေအိုင်အသုံးပြုမှုကို ပိတ်ပင်တားမြစ်ဖို့ ၂၀၁၈ ခုနှစ်ကတည်းက ကြိုးစားခဲ့ပေမယ့်လည်း အမေရိကန်နဲ့ရုရှားကြောင့် မအောင်မြင်ခဲ့ပါဘူး။ ဒီတိုက်ခိုက်မှုဟာ စစ်ရေးမှာ ပထမဆုံး အေအိုင်အသုံးပြုမှုဖြစ်ပါတယ်။

လက်နက်စနစ်မှာ အေအိုင်ကပေးစွမ်းနိုင်တဲ့ စွမ်းဆောင်ရည်တွေကတော့ Pattern Recognition (ပုံစံမှတ်သားနားလည်မှုနည်းပညာ - ပုံမှန်နဲ့မတူဘဲ ကွဲလွဲနေသော အချက် အလက်တွေကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်တဲ့စနစ်)၊ Autonomous Learning (အလိုအလျောက် သင်ယူမှုစနစ်)၊ ကြိုတင်ခန့်မှန်းသုံးသပ်ခြင်းနဲ့ စစ်ရေးဆိုင်ရာဆုံးဖြတ်ချက်တွေကို ချမှတ် ခြင်းတို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

လက်နက်စနစ်တွေအပြင် အေအိုင်ဟာ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်ထောက်ပံ့မှုကဏ္ဍ တွေမှာပါ အရေးပါလာပြီး သုတေသနနဲ့ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွေမှာလည်း တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ပါဝင်လာနေပြီဖြစ်ပါတယ်။ ဓာတုလက်နက်ဆန်းတွေ ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ပစ်မှတ်မှတ်သားခြင်းနဲ့ ဒရုန်းများနဲ့တိုက်ပွဲခြေရာခံခြင်းစတဲ့ စွမ်းဆောင်ရည်တွေကို အေအိုင် က စွမ်းဆောင်နိုင်ကြောင်းကိုလည်း သက်သေပြခဲ့ပြီးပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ အစွရေး-ဟားမားစ် စစ်ပွဲအတွင်းမှာ ပစ်မှတ်တွေကို မြန်မြန်ဆန်ဆန်သတ်မှတ်နိုင်ဖို့အတွက် အစွရေးက အေအိုင် နည်းပညာကို အသုံးပြုခဲ့တာဟာ ခေတ်သစ်စစ်ပွဲကို အေအိုင်နည်းပညာက အသွင်ပြောင်းလဲ လိုက်ပြီဆိုတာ ထင်ထင်ရှားရှားတွေ့မြင်နိုင်တဲ့ သာဓကတစ်ခုပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

“အေအိုင်ဟာ ကြိုတင်ခန့်မှန်းနိုင်မှု စွမ်းရည်နဲ့ ရှုပ်ထွေးတဲ့ ပစ္စည်းတွေရဲ့ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံ တွေကို နားလည် သဘောပေါက်အောင် စဉ်ဆက်မပြတ် ဆောင်ရွက်လျက် ရှိနေတာကြောင့် အနာဂတ်စက်မှု လုပ်ငန်းများစွာ အတွက် နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ ပြောင်းလဲမှုတွေကို ဖန်တီးပေးနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။”

Material Science

၂၀၂၄ ခုနှစ်အတွင်း အေအိုင်ရဲ့ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် လာမှုတွေထဲက စိတ်ဝင်စားစရာကောင်းတဲ့ ကဏ္ဍတစ်ခု ကတော့ Material Science ပဲဖြစ်ပါတယ်။ အေအိုင် မောင်းနှင်တဲ့ Simulations နဲ့ Algorithms တွေဟာ Data set များစွာကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာပြီး Atomic နှင့် Molecular levels တွေမှာ Materials တွေရဲ့ လုပ်ဆောင် မှုတွေကို ကြိုတင်ခန့်မှန်းခြင်းများ ပြုလုပ်ပေးခြင်းအား ဖြင့် အမျိုးမျိုးသော Applications တွေအတွက် အံဝင် ခွင်ကျဖြစ်လာစေမယ့် Materials အသစ်တွေကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်ပေးနိုင်ပါတယ်။ ဒါ့အပြင် အေအိုင်က ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက် မှု၊ အီလက်ထရောနစ်နဲ့ အခြားသောအရာတွေအတွက် ဆန်းသစ်တဲ့ပစ္စည်းဒီဇိုင်းတွေကို ဖန်တီးပေးနိုင်ပါသေး တယ်။ အေအိုင်နဲ့ Material Science ပေါင်းစပ်မှုဟာ မျိုးဆက်သစ်ဘက်ထရီများနဲ့ ပေါ့ပါးပြီးတာရှည်ခံတဲ့ ပစ္စည်းတွေ၊ ဆန်းသစ်တဲ့ပိုဆောင်မှုစနစ်တွေနဲ့ အဆင့် မြင့် နာနီနည်းပညာရပ်တွေအတွက် မကြုံစဖူး ပြောင်း လဲမှုတွေကို ဖန်တီးပေးနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အေအိုင်ဟာ ကြိုတင်ခန့်မှန်းနိုင်မှုစွမ်းရည်နဲ့ ရှုပ်ထွေးတဲ့ပစ္စည်းတွေ ရဲ့ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံတွေကို နားလည်သဘော ပေါက်အောင် စဉ်ဆက်မပြတ် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိနေ တာကြောင့် အနာဂတ် စက်မှုလုပ်ငန်းများစွာအတွက် နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာပြောင်းလဲမှုတွေကို ဖန်တီးပေး နိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

AI Driven Gaming

ကွန်ပျူတာသင်ယူနိုင်မှုစွမ်းရည်နဲ့ ကွန်ပျူတာ လုပ်ဆောင်နိုင်မှုစွမ်းရည်တွေ တိုးတက်လာတာနဲ့အမျှ ဂိမ်းကို တီထွင်ဖန်တီးသူများဟာ ပိုမိုစွဲမက်ဖွယ်ကောင်း ပြီး အမျိုးအစားစုံတဲ့ ဂိမ်းအတွေ့အကြုံတွေကို ဖန်တီး ရယူဖို့အတွက် အေအိုင်နည်းပညာတွေကို ထည့်သွင်း အသုံးပြုလာကြတယ်။ ပြင်ပမှာ အမှန်တကယ်ရှိနေတဲ့ ပုံစံနဲ့ ဖန်တီးထားတဲ့ပုံစံအကြား ခြားနားမှုမရှိလောက် အောင်အထိ ဖန်တီးလာနိုင်သလို ဂိမ်းသမားတစ်ဦးချင်း

စီရဲ့ကျွမ်းကျင်မှုနဲ့ ကိုက်ညီစေမယ့်ဂိမ်းတွေကိုလည်း ဖန်တီးလာနိုင်ပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ ပိုပြီး စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းတာက အေအိုင်ဟာ ဂိမ်းတစ်ခုချင်းစီတိုင်းမှာ အမြဲလန်းဆန်းနေပြီး စိတ်လှုပ်ရှားဖွယ်ဖြစ်နေအောင်အထိ အကန့်အသတ်မရှိ ကွဲပြားခြားနားတဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်နဲ့ အခြေအနေတွေကို ဖန်တီးပေးနိုင်စွမ်း ရှိလာတာပါပဲ။ ဒါ့အပြင် ကစားသမားတစ်ဦးချင်းစီရဲ့ ဂိမ်းဆော့ပုံဆော့နည်းနဲ့ ဂိမ်းကစားသူတွေ ကြိုက်နှစ်သက်မယ့်ပုံစံတွေကို ဂိမ်းဖန်တီးသူ တွေထံပေးပို့ပြီး ဈေးကွက်မှာ နောက်ထပ်ဘယ်လိုဂိမ်းဒီဇိုင်းတွေနဲ့ ဘယ်လိုနည်းစနစ်တွေ ထည့်သွင်းဆောင်ရွက်သင့်တယ်ဆိုတာ အကြံပြုပေးလာနိုင်ပြီ ဖြစ်ပါတယ်။

AI in Content Moderation

အွန်လိုင်းအသုံးပြုမှု များပြားလာတာနဲ့အမျှ အေအိုင်နည်းပညာမှာ အရေးပါတဲ့ သဘာဝဘာသာစကားလုပ်ငန်းစဉ်(NLP-Natural Language Processing)နည်းပညာကို အခြေခံပြီး အသုံးပြုသူတွေရဲ့ စာသားတွေနဲ့ အသံတွေရဲ့ နောက်ကွယ်မှာရှိနေတဲ့(အသုံးပြုသူတွေရဲ့) ရည်ရွယ်ချက်နဲ့အတိုင်းအဆကို သိနားလည်နိုင်စွမ်းတွေကလည်း သိသိသာသာ ကို တိုးတက်လာပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီစနစ်တွေကိုအသုံးပြုပြီး အေအိုင်က အမုန်းစကား(Hate Speech)တွေ၊ အသေရေဖျက်မှုတွေ၊ သတင်းတု၊ သတင်းမှားတွေနဲ့ ရုပ်သံအတုတွေကိုနားလည် စေပြီး နောင်မှာ တိတိကျကျ ခွဲခြားဖော်ထုတ်နိုင်စွမ်း ရှိလာနိုင်မှာဖြစ်ပါတယ်။ အေအိုင် သုံးတဲ့ Content Moderation တွေ များစွာထွက်ပေါ်လာပြီဖြစ်သလို များပြားလှတဲ့ အွန်လိုင်း ပေါ်က အသုံးပြုသူတွေနဲ့ ဒေတာအသစ်တွေကို ချိတ်ဆက်နိုင်တာကြောင့် အေအိုင်ရဲ့ ဆုံးဖြတ်နိုင်စွမ်းတွေဟာ စဉ်ဆက်မပြတ် တိုးတက်လာပြီဖြစ်သလို ဒီနှစ်ထဲမှာပဲ အရှိန် အဟုန်နဲ့ ပြောင်းလဲတိုးတက်လာနိုင်တဲ့ အလားအလာရှိပါတယ်။ ဒါဟာ အွန်လိုင်းမှာ စည်းမဲ့ကမ်းမဲ့ကျူးလွန်နေတဲ့ ပြစ်မှုတွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး ပိုမိုထိရောက်စွာ အကာအကွယ် ပေးနိုင်မယ့် ခေတ်သစ်မဟာဗျူဟာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

Conversation Revolution

ဒီနှစ်ထဲမှာတော့ အေအိုင်ဟာ လူတွေအသုံးပြုနေတဲ့ ကိရိယာတစ်ခုအဖြစ်ကနေ လူတွေအတွက် စစ်မှန်တဲ့စကားပြောဖော်အဖြစ်ကို ရောက်ရှိလာခဲ့ပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီပြောင်းလဲမှုဟာ အေအိုင်ကို လူသားတွေနည်းတူ နေ့စဉ်ဘဝမှာ စကားပြောဆိုဆက်ဆံ နိုင်တဲ့ အဖော်မွန်အဖြစ် ရောက်ရှိလာပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလိုပေါင်းစပ်နိုင်မှုဟာ မတူညီတဲ့ နယ်ပယ်တွေမှာ ဆန်းသစ်တီထွင်မှုတွေ ဖန်တီးလာနိုင်ဖို့အတွက် အခွင့်အလမ်းအသစ် တွေကို ပေးစွမ်းလာနိုင်ပါတယ်။ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုနယ်ပယ်မှာဆိုရင် အေအိုင်သုံး Chat bots တွေဟာ လူနာတွေအတွက် အကောင်းဆုံးကုသနည်းလမ်းတွေကို ပေးစွမ်းနိုင်သလို ပညာရေးနယ်ပယ်မှာဆိုရင်လည်း သင်ယူမှုရလဒ်များ တိုးမြှင့်လာစေဖို့အတွက် စိတ်ကြိုက် ကျူရှင်စနစ်တွေ ပေါ်ပေါက်လာပြီး သင်ကြားရေးနည်းလမ်းတွေကို ထောက်ပံ့ပေးလာပါ တယ်။ စီးပွားရေးနယ်ပယ်သုံး Conversational AI များဟာဆိုရင်လည်း Customer service နဲ့ လုပ်ငန်းခွင်ဆက်သွယ်ရေးတွေကို အဆင်ပြေချောမွေ့စေပါတယ်။ Conversation Revolution

ဟာ လူမှုအသိုက်အဝန်းအတွင်း ပြောဆိုဆက်ဆံရာမှာ စာနာနားလည်မှုနဲ့ အသိဉာဏ်ရဲ့ သဘောသဘာဝအပေါ်လည်း ရောင်ပြန်ဟပ်လာစေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အေအိုင်ကို ကျင့်ဝတ် ဆိုင်ရာ ထည့်သွင်းစဉ်းစားမှုများနဲ့ လူသားတို့ရဲ့နေ့စဉ်ဘဝကို ပေါင်းစပ်လိုက်တဲ့အခါ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာထိန်းသိမ်းမှု၊ ဘက်လိုက်မှုလျှော့ချရေး၊ ပွင့်လင်းမြင်သာရှိစေရေးနဲ့ တာဝန်ယူမှု၊ တာဝန်ခံမှုတို့အတွက် လိုအပ်တဲ့အကာအကွယ်တစ်ရပ်အနေနဲ့ ပေါ်ထွန်းလာ မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

Autonomous Agents

၂၀၂၄ ခုနှစ်ဟာ (ပတ်ဝန်းကျင်အခြေအနေကိုနားလည်ပြီး အသိဉာဏ်နဲ့တုံ့ပြန်နိုင် တဲ့) Autonomous Agent တွေ သိသိသာသာတိုးတက်လာမယ့်နှစ် ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီ Agent တွေရဲ့ ဉာဏ်ရည်တိုးမြှင့်လာမှုနဲ့ သင်ယူနိုင်စွမ်းမြှင့်မားလာမှုတွေကြောင့် လူသားတွေရဲ့ နေ့စဉ်ဘဝမှာ Agent တွေဟာ အဆင့်အတန်းမြှင့်မားတဲ့ ခေတ်မီဒစ်ဂျစ်တယ်အဖော်များ အဖြစ် ရပ်တည်လာကြပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ ကြိုတင်သတ်မှတ်ပေးထားတဲ့ လုပ်ငန်းတာဝန်တွေ ထက်ကျော်လွန်ပြီး Agent တွေဟာ အပြန်အလှန်တုံ့ပြန်နိုင်မှုတွေ၊ စိတ်ခံစားချက်တွေနဲ့ လူသားတွေရဲ့ရည်ရွယ်ချက်တွေကို ပိုမိုနားလည် သဘောပေါက်လာကြဖွယ် ရှိပါတယ်။ ဒီ Agent တွေက လူသားတွေအသုံးပြုနေတဲ့ ကိရိယာ(Tool) သက်သက်အဆင့်ကနေ လူသား တွေရဲ့ဘဝမှာ ရှုပ်ထွေးမှုတွေကို အကြံပေးလမ်းပြပေးနိုင်ပြီး နေ့စဉ်ဘဝတွေမှာ လူသားတွေ နဲ့ ခွဲထားလို့မရတဲ့ မရှိမဖြစ်မိတ်ဆွေတွေအဖြစ်ကို ရောက်ရှိလာတော့မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအေးဂျင့်တွေဟာ လူတစ်ဦးချင်းစီရဲ့ စီပွားရေးလုပ်ငန်းမှာ တိုးတက်လာစေဖို့အတွက် ပံ့ပိုး ပေးလာနိုင်ဖွယ်ရာလည်း ရှိပါတယ်။ ဒီ Autonomous Agent များ တွင်ကျယ်လာတာနဲ့ အမျှ လူသားတွေရဲ့စွမ်းဆောင်ရည်ဟာ မေးခွန်းထုတ်စရာဖြစ်လာတော့မယ့် အနာဂတ် ကာလဟာ များမကြာမီ ရောက်ရှိလာတော့မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

Deep Fake Technology

ပြီးခဲ့တဲ့နှစ်တွေက ကျွန်တော်တို့တွေ့ခဲ့ရတဲ့ Deep Fake Technology ဆိုတာဟာ Deep Fake Lab နဲ့ Fake App လိုမျိုး အရာတွေလောက်သာ ဖြစ်ပါတယ်။ Wombo က ထုတ်ဖော်ပြသတဲ့ Deep Fake ကတော့ အတော်လေးအထင်ကြီးစရာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒါဟာအစသာ ရှိပါသေးတယ်။ ဒီ ၂၀၂၄ ခုနှစ်ထဲမှာတော့ နည်းပညာ အံ့မခန်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် လာမှုတွေနဲ့အတူ သူတို့ရဲ့အသုံးဝင်မှုတွေကို ဆက်တိုက်တွေ့မြင်ရတော့မယ်လို့ မျှော်လင့် ရပါတယ်။ အသံပိုင်းရော ရုပ်ပိုင်းတွေမှာပါ တိုးတက်လာပြီး တကယ့်အစစ်လား၊ အတု လားဆိုတာကို ကျွမ်းကျင်သူတွေတောင် မခွဲခြားနိုင်လောက်အောင်အထိ တိုးတက်လာ မယ့် Deep Fake Software တွေ ပိုပြီး အားကောင်းလာဖို့ ရှိနေပါတယ်။ ဒီ Deep Fake နည်းပညာဟာ ပညာရေးလို နယ်ပယ်တွေမှာ သမိုင်းပုံရိပ်တွေကို လက်ရှိအချိန်သို့ ဆွဲယူပြီး သင်ခန်းစာတွေ ဖော်ထုတ်သင်ယူနိုင်လာစေဖို့ အထောက်အကူပြုမယ့် Applications အသစ် တွေ ပေါ်ပေါက်လာတော့မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ Deep Fakes တွေကြောင့် အကျိုးကျေးဇူးတွေ

အများကြီးရနိုင်သလို လွဲမှားစွာသုံးစွဲလိုတဲ့ ရည်ရွယ်ချက်တွေကြောင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းအပေါ် အပျက်သဘောဆောင်တဲ့ ဆိုးကျိုးတွေလည်း များစွာမြင့်တက်လာမှာဖြစ်ပြီး ဒီဆိုးကျိုး တွေ လျော့ပါးသွားစေဖို့အတွက် ခိုင်မာတဲ့ Mechanisms တွေနဲ့ ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ လမ်းညွှန် ချက်တွေ လိုအပ်လာမှာဖြစ်တာကြောင့် ဒီလိုသက်ရောက်မှုတွေအတွက် လူ့အဖွဲ့အစည်း အတွင်းမှာ ပြင်ဆင်ထားနိုင်ဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။

AI and Internet of Things

အေအိုင်နည်းပညာနဲ့ အင်တာနက်သုံးပစ္စည်းများ (Internet of Things - IoT) တို့ အတွက် ဒီနှစ်အတွင်း မျှော်လင့်ထားရမယ့် ဆန်းသစ်တဲ့ Trend တစ်ခုကတော့ Real-time Decision Making ကို အဆင့်မြှင့်တင်ပေးနိုင်မယ့် Hybrid AI ပေါင်းစပ်အေအိုင်ပါဝင်လာ ဖို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ Hybrid AI ဆိုတာကတော့ Real-time Decision Making ကို ပိုပြီး မြန်မြန် ဆန်ဆန်၊ ထိထိရောက်ရောက် လုပ်ဆောင်နိုင်စေဖို့အတွက် အသုံးပြုမယ့် Trend တစ်ခုပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ တစ်နည်းအားဖြင့်ပြောရရင်တော့ အချက်အလက်တွေကို ကြိုတင်ခန့်မှန်းဖို့ အတွက် Rule-based Systems ရော Inferential AI ရော နှစ်မျိုးလုံး ပေါင်းစပ်အသုံးပြု ထားတာကို ဆိုလိုတာပါ။ ရလဒ်အနေနဲ့ကတော့ ပိုမိုခေတ်မီပြီး အံဝင်ခွင်ကျဖြစ်စေမယ့် တုံ့ပြန်မှုတွေကို ရရှိစေမှာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါဟာ အေအိုင်နဲ့ပတ်သက်ပြီး တကယ့်ကို စိတ်လှုပ်ရှားဖွယ်ကောင်းတဲ့ တိုးတက်မှုတစ်ခုဖြစ်ပြီးတော့ အထူးသဖြင့် အလိုအလျောက် မောင်းနှင်ခြင်းစနစ်တွေလို အချိန်နှောင့်နှေးကြန့်ကြာလို့မရတဲ့ အခြေအနေတွေအတွက် စိတ်လှုပ်ရှားဖွယ်ကောင်းတဲ့ တိုးတက်မှုဖြစ်ပါတယ်။ ဒီနည်းပညာနဲ့သာဆိုရင် ဆုံးဖြတ်ချက် တွေချမှတ်ရာမှာ မြန်မြန်ဆန်ဆန်နဲ့ တိတိကျကျ လုပ်ဆောင်နိုင်မှာပဲဖြစ်ပြီး လူတိုင်းကို လုံခြုံစိတ်ရမှုတွေ ရရှိပေးစွမ်းစေနိုင်မှာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဥပမာအားဖြင့် ခလုတ်တစ်ခုကို နှိပ် လိုက်လို့ မီးလင်းလာတာမျိုးအစား ခေတ်မီအေအိုင်စနစ်တွေနဲ့ စွမ်းအင်ချွေတာဖို့အတွက် User Experience ပေါ်မူတည်ပြီး Light Levels တွေ ချိန်ညှိတာမျိုးနဲ့ အသုံးပြုသူရဲ့အကြိုက် ပေါ်မူတည်ပြီး အချက်အလက်တွေကို လိုအပ်သလို ချိန်ညှိပေးသွားနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ Machine Learning နဲ့ Generative AI တွေကို အသုံးပြုပြီး IoT Applications တွေအနေနဲ့ အေအိုင်ရဲ့ဆုံးဖြတ်ချက်တွေကို အချိန်နှင့်တစ်ပြေးညီ လိုက်လျောညီထွေဖြစ်အောင် ပံ့ပိုးဖို့ တကယ့်မြေပြင်အခြေအနေက အချက်အလက်တွေကို သင်ယူသွားနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါ့အပြင် အေအိုင်နဲ့ IoT ပေါင်းစပ်လိုက်ခြင်းဖြင့် Dynamic Control Systems တွေကိုလည်း တိုးတက်လာစေမှာဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလို ပြီးပြည့်စုံတဲ့ပေါင်းစပ်ခြင်းဟာ စွမ်းဆောင်ရည်ကို မြှင့်တင်လိုက်ခြင်းသာမက Smart Homes ကနေ Industrial Automation အထိ နယ်ပယ် တွေရဲ့ တိုးတက်လာစေရေးကိုလည်း များစွာ အထောက်အပံ့ဖြစ်စေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

Quantum-Enhanced AI

ဒီနှစ်အတွင်း အေအိုင်နဲ့ပတ်သက်ပြီး နောက်ထပ်စိတ်ဝင်စားစရာ ကောင်းတာ တစ်ခုက Quantum-Enhanced AI တိုးတက်လာမှုပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ Quantum Computing

မှာ ဒေတာတွေကို Zero သို့မဟုတ် One ဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့ Classical Bits တွေအစား (Zero ရော One ပါဖြစ်နိုင်တဲ့) Superposition States မှာရှိတဲ့ Bits သို့မဟုတ် Cubits ထဲမှာ သိမ်းထားပါတယ်။ ဒီလိုပြုလုပ်လိုက်ခြင်းဟာ Quantum Computers တွေကို Data Processing ပြုလုပ်တဲ့နေရာမှာ သမားရိုးကျကွန်ပျူတာတွေထက် ပိုမိုမြန်ဆန်စေပြီး AI Applications တွေအတွက် အကောင်းဆုံးဖြစ်စေတယ်။ Quantum-Enhanced AI ဟာ တွက်ချက်မှု အားကောင်းတဲ့ သူ့ရဲ့အရည်အသွေးတွေကို Neutral Networks နဲ့ Machine Learning တွေလို AI Algorithms တွေနဲ့ ပေါင်းစပ်နိုင်မှာ ဖြစ်တယ်။ ဥပမာ ရာသီဥတုနဲ့ပတ်သက်ပြီး ကြိုတင်ခန့်မှန်းမယ်ဆိုရင် Traditional AI Systems တွေက အရင်ကမှတ်တမ်းတင်ထားတဲ့ ရာသီဥတုဆိုရင် အချက်အလက်တွေနဲ့ Pattern Recognition တွေကိုပဲ အသုံးပြုပြီးတော့ ဘယ်လိုရာသီဥတုဖြစ်မလဲဆိုတာကို ခန့်မှန်းပေးမှာပါ။ Quantum-Enhanced AI ကတော့ Traditional AI နဲ့မတူဘဲ စိုထိုင်းမှု၊ လေဖိအားနဲ့ လေတိုက်နှုန်း စတဲ့အချက်အလက်တွေကိုပါ အသေးစိတ် ပိုပြီးတိတိကျကျ ခန့်မှန်းပေးနိုင်မှာ ဖြစ်တယ်။ Traffic Flow ကို Quantum-Enhanced AI သုံးပြီး ခန့်မှန်းမယ်ဆိုရင်လည်း အေအိုင်အနေနဲ့ Real-time Data တွေ၊ ရာသီဥတုအခြေအနေတွေနဲ့ ယာဉ်မောင်းရဲ့အပြုအမူတွေကအစ တွက်ချက်ပြီး ပကတိအခြေအနေနဲ့ အမှန်ကန်ဆုံးဖြစ်အောင် ခန့်မှန်းတွက်ချက်ပေးနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

Artificial General Intelligence

စာရေးသူတို့ နားလည်ထားကြတာကတော့ လာမယ့် ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်ဝန်းကျင်မှာ Artificial General Intelligence-AGI (အေအိုင်က လူသားတစ်ယောက်လို စွမ်းဆောင်နိုင်မယ့်စနစ်) ပေါ်လာလိမ့်မယ်ဆိုတာပါ။ ဒါပေမဲ့ Google က GENIE ကို ထုတ်ဖော်ပြသလိုက်တဲ့အချိန်မှာတော့ AGI ဟာ စာရေးသူတို့ ထင်ထားတာထက်ပိုပြီး မြန်မြန်ဆန်ဆန် ဖြစ်ပေါ်လာဖို့ ရှိနေပါတယ်။ ဒေတာပေါင်း ၁၁ ဘီလီယံ Parameters ရှိတဲ့ Google ရဲ့ GENIE ဟာ AI ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာမှုအတွက် ရေပန်းစားလျက်ရှိပါတယ်။ ဒီပြောင်းလဲတိုးတက်လာမှုတွေဟာ AGI တစ်ခုရရှိဖို့အတွက် ကျယ်ပြောတဲ့ World Models တွေ တည်ဆောက်ဖို့အရေးကြီးကြောင်းကို ပြသနေပါတယ်။ GENIE ရဲ့ ထူးခြားတဲ့ အင်္ဂါရပ်တွေကတော့ ရုပ်ပုံတွေနဲ့ ပုံကြမ်းတွေကို Dynamic ၊ Interactive နဲ့ Virtual Environments တွေအဖြစ်သို့ ဘာသာပြန်ဆိုနိုင်ပြီး ဒါတွေဟာ AGI အတွက် မရှိမဖြစ်အရေးပါတဲ့ စွမ်းဆောင်ရည်တွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါ့အပြင် GENIE ရဲ့ ဗီဒီယိုတွေကနေတစ်ဆင့် သင်ယူနိုင်တဲ့ စွမ်းရည်တွေဟာ အေအိုင်ရဲ့ လိုက်လျောညီထွေရှိလှတဲ့ သင်ယူနိုင်စွမ်းတွေကို ပုံဖော်လိုက်သလိုဖြစ်ပြီး AGI အဆင့်ကို တက်လှမ်းဖို့ကြိုးစားနေတဲ့ ခရီးအတွက် အားတက်ဖွယ်ရာပဲ ဖြစ်ပါတော့တယ်။

ဒေါက်တာတင်ဘုန်းကျော်

မှတ်ချက်။ ယခုဆောင်းပါးကို စာဖတ်သူတွေ ရိုးရိုးရှင်းရှင်းဖတ်နိုင်အောင် တတ်နိုင်သမျှ ကြိုးစားရေးသားထားပေမယ့်လည်း အင်္ဂလိပ်လိုဖော်ပြမှုသာ ပိုမိုသဘောပေါက် နားလည်ဖွယ်ရှိတဲ့ စကားလုံးတွေကို အင်္ဂလိပ်စကားလုံးတွေနဲ့ပဲ တင်ပြထားပါတယ်။

၎င်းတို့၏ နှစ်စဉ် အစီအစဉ်

အစီအစဉ်

“သမိုင်းတွင် မိုးခေါင်ကာလ အရှည်ကြာဆုံးမှာ
တောင်အမေရိကတိုက်ရှိ ချီလီနိုင်ငံ၊ အရိကဒေသ၌
ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည့် ၁၉၀၃ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၁၀ ရက်မှ
၁၉၁၈ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၁ ရက်အထိ
၁၇၂ လကြာ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော
မိုးခေါင်ခြင်း ဖြစ်သည်။”

မိုးခေါင်ခြင်းဆိုသည်မှာ ဒေသတစ်ခု၌ ရက်ရှည်လများ မိုးမရွာ သို့မဟုတ် ပုံမှန် အောက်လျော့နည်းပြီး ရွာသဖြင့် ခြောက်သွေ့နေသောကြောင့် လူနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် တို့၏ ရေလိုအပ်ချက်ကို လုံလောက်ပြည့်မီအောင် မရနိုင်သောကာလကို ဆိုသည်။ ဒေသ တစ်ခု၌ မိုးခေါင်၊ မခေါင် သတ်မှတ်ရန် ယင်းဒေသတွင်ရသော ပုံမှန်မိုးပမာဏနှင့် ရေလိုအပ် ချက်ကို စဉ်းစားရသည်။ ဒေသတစ်ခုနှင့်တစ်ခု ပုံမှန်မိုးရရှိမှုနှင့် ရေလိုအပ်မှုတို့ မတူခြားနား ကြသဖြင့် မိုးခေါင်ခြင်း၏အဓိပ္ပာယ်ကို ဖွင့်ဆိုရာတွင် ဒေသပေါ်မူတည်ပြီး ကွဲပြားသည်။

မိုးခေါင်ခြင်းသည် ရှေးပဝေသဏီကတည်းက ပေါ်ပေါက်နေခဲ့သော သဘာဝဖြစ်စဉ် တစ်ခုဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့မည်သည့်နေရာတွင်မဆို မိုးခေါင်နိုင်သည်။ သမိုင်းတွင် မိုးခေါင်ကာလ အရှည်ကြာဆုံးမှာ တောင်အမေရိကတိုက်ရှိ ချီလီနိုင်ငံ၊ အရိကဒေသ၌ ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည့် ၁၉၀၃ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၁၀ ရက်မှ ၁၉၁၈ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၁ ရက်အထိ ၁၇၂ လကြာ ပေါ်ပေါက် ခဲ့သော မိုးခေါင်ခြင်း ဖြစ်သည်။

မိုးခေါင်ခြင်းအမျိုးအစား

မိုးခေါင်ခြင်းကို ယင်းဖြစ်စဉ်၏ သက်ရောက်မှုပေါ်မူတည်၍ ငါးမျိုးငါးစား ခွဲခြားနိုင် သည်။ မိုးရွာသွန်းမှု ပုံမှန်ထက်လျော့နည်းခြင်း၊ လေထုအပူချိန်မြင့်မားခြင်း၊ ရေငွေ့နှင့် အငွေ့ပြန်မှုမြင့်မားခြင်းတို့ရက်လအတန်ကြာ ဖြစ်ပွားသည်ကိုမိုးလေဝသဆိုင်ရာ မိုးခေါင်ခြင်း (Meteorological Drought) ဟု ခေါ်သည်။ မိုးလေဝသဆိုင်ရာ မိုးခေါင်ခြင်းကြောင့် မြေဆီလွှာ အတွင်း ရေငွေ့ သိသာစွာလျော့နည်းသွားကာ သီးနှံပင်များ၏ ရှင်သန်မှုကို ထိခိုက်သက် ရောက်လျှင် စိုက်ပျိုးရေးကို ထိခိုက်သော မိုးခေါင်ခြင်း (Agricultural Drought) ဟု သတ်မှတ် သည်။ မြေပေါ်ရေမြေအောက်ရေ သိသာစွာလျော့နည်းခန်းခြောက်လျှင် ရေရရှိမှုကို ထိခိုက် သော မိုးခေါင်ခြင်း (Hydrological Drought) ဖြစ်သည်။ မိုးခေါင်ခြင်း၏ အကျိုးဆက်များသည် လူမှုရေးနှင့်စီးပွားရေးအပေါ် သက်ရောက်လျှင် လူမှုစီးပွားကို ထိခိုက်သောမိုးခေါင်ခြင်း (Socioeconomic Drought) ဖြစ်သည်။ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ဂေဟစနစ်တို့၏ အရည် အသွေးကျဆင်းသည်အထိဖြစ်သည့် မိုးခေါင်ခြင်းသည် ဂေဟစနစ်ကိုထိခိုက်သော မိုးခေါင်ခြင်း (Ecological Drought) ဟု ခေါ်သည်။ မိုးခေါင်ခြင်းငါးမျိုးတွင် မိုးလေဝသဆိုင်ရာ မိုးခေါင် ခြင်းနှင့် ရေရရှိမှုကိုထိခိုက်သော မိုးခေါင်ခြင်းတို့သည် သဘာဝမိုးခေါင်ခြင်းများ ဖြစ်ကြပြီး ကျန်မိုးခေါင်ခြင်းသုံးမျိုးသည် လူတို့ကို သက်ရောက်မှုအပေါ်မူတည်ပြီး သတ်မှတ်သည့် မိုးခေါင်ခြင်း အမျိုးအစားများ ဖြစ်ကြသည်။

ထိခိုက်သက်ရောက်မှု

မိုးခေါင်မှုကြောင့် စားနပ်ရိက္ခာမလုံမှု၊ ကျန်းမာရေးနှင့် လူအများနေရပ်ရွေ့ပြောင်းရမှု တို့အပေါ် ကြီးမားစွာ သက်ရောက်သည်။ ဆင်းရဲမွဲတေမှုနှင့် မြေယာအသုံးချမှု လွဲမှားသော ဒေသများတွင် မိုးခေါင်လျှင် အခြားနေရာများတွင် မိုးခေါင်သည်ထက် ထိခိုက်ဆုံးရှုံးမှု များပြားသည်။ မိုးခေါင်ခြင်း၏ဒဏ်ကို ခံရသူများ၏ ၈၅ ရာခိုင်နှုန်းသည် ဝင်ငွေနည်း သို့မဟုတ် အလယ်အလတ်ရှိသည့် နိုင်ငံများမှ ဖြစ်ကြသည်။

ကမ္ဘာပေါ်တွင် မိုးခေါင်ခြင်းကြောင့် ၁၉၀၀ ပြည့်နှစ်ကစ၍ လူပေါင်း ၁၁ သန်းမျှ

သေဆုံးခဲ့ကာ လူပေါင်း နှစ်ဘီလီယံတို့အပေါ် ထိခိုက်သက်ရောက်မှုများ ရှိခဲ့သည်။ မိုးခေါင် သည့်ဒဏ်ကြောင့် လွန်ခဲ့သည့် နှစ်ပေါင်း ၃၀ အတွင်း စိုက်ပျိုးမြေအရည်အသွေး ကျဆင်း ခဲ့သဖြင့် သီးနှံထုတ်လုပ်မှု တစ်နှစ်လျှင် ၀ ဒသမ ၄ ရာခိုင်နှုန်း လျော့နည်းသည်။ မိုးခေါင်သည့် နှစ်များ၌ သစ်တောဆုံးရှုံးမှုသည် ပုံမှန်နှစ်များထက် ၇ ဒသမ ၆ ရာခိုင်နှုန်း များပြားခဲ့သည်။ ကမ္ဘာတွင် မိုးခေါင်ခြင်းကြောင့် ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုများကို ငွေကြေးဖြင့်တွက်လျှင် တစ်နှစ်လျှင် အမေရိကန် ဒေါ်လာ ခြောက်ဘီလီယံမှ ရှစ်ဘီလီယံအထိ ရှိသဖြင့် ဆုံးရှုံးမှုပမာဏ အကြီးမား ဆုံး သဘာဝ ဘေးအန္တရာယ် ဖြစ်သည်။

ဒေသအလိုက် ထိခိုက်သက်ရောက်မှုများ

၂၀၂၂ ခုနှစ်က ဥရောပတိုက်၌ ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော မိုးခေါင်မှုသည် ယင်းတိုက်တွင် နှစ်ပေါင်း ၅၀၀ အတွင်း အဆိုးရွားဆုံး မိုးခေါင်မှု ဖြစ်သည်။ ယခုရာစုနှစ်အတွင်း တရုတ်နိုင်ငံ လူဦးရေ၏ ၁၅ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းအတွင်းသည် မိုးခေါင်ခြင်း၏ ပြင်းထန်သော သက်ရောက်မှုကို အသင့်အတင့်မှ ဆိုးရွားသည်အထိ ခံခဲ့ရသည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်က တရုတ်နိုင်ငံ တွင် အပူချိန် လွန်ကဲပြီး မိုးနည်းခြင်းကြောင့် ယန်စီမြစ်ရေ သိသာစွာလျော့နည်းသွားသဖြင့် ရေအားလျှပ်စစ် ထုတ်လုပ်မှု လျော့ကျခဲ့သည်သာမက မြစ်တွင်းသင်္ဘောသွားလာရေးကိုပါ ထိခိုက်ခဲ့သည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အစပိုင်းက တရုတ်နိုင်ငံ အနောက်တောင်ပိုင်း၌ မိုးခေါင်ခဲ့ရာ ယူနန်ပြည်နယ်နှင့် စီချမ်ပြည်နယ် အနောက်တောင်ပိုင်းတို့တွင် မိုးရွာသွန်းမှုသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်၏ ၁၂ လလုံးလုံးတွင် ပုံမှန်အောက်တွင်သာ ရှိခဲ့သည်။ ထို့အတူ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ နေရာ အများအပြား၌ မိုးနည်းခဲ့သည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယတစ်နိုင်ငံလုံး၏ ပျမ်းမျှမိုးရေချိန်သည် ၁၉၇၁-၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်ကြား ပျမ်းမျှမိုးရေချိန်ထက် ခြောက် ရာခိုင်နှုန်းမျှ လျော့နည်းခဲ့သည်။

အာဖရိကဦးချိုဒေသဖြစ်သည့် အီသီယိုးပီးယား၊ ကင်ညာ၊ ဆိုမာလီးယားနိုင်ငံတို့ တွင် ငါးနှစ်ဆက်တိုက် မိုးရွာသွန်းမှုနည်းပါးသဖြင့် စိုက်ပျိုးရေးကို ကြီးမားစွာ သက်ရောက် ကာ အစားအစာမလုံလောက်မှု၊ ဈေးကြီးမြင့်မှုတို့ကို ခံစားခဲ့ရသည်။ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်မှ ၂၀၂၁ ခုနှစ်အတွင်း မိုးခေါင်ခြင်းနှင့် ဆက်စပ်သော အန္တရာယ်များကြောင့် အာဖရိက တစ်တိုက်လုံး၌ စီးပွားပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုပမာဏသည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၇၀ ဘီလီယံမျှ ဖြစ်သည်။

ကမ္ဘာ့ အခြားဒေသများနည်းတူ အရှေ့တောင်အာရှသည်လည်း မိုးခေါင်ခြင်း၏ သက်ရောက်မှုကို ခံစားနေရသည်။ အရှေ့တောင်အာရှတွင် ပုံမှန်သဘာဝဖြစ်စဉ်ကြောင့် မိုးခေါင်သကဲ့သို့ အယ်လ်နီညိုနှင့် တစ်ပြိုင်တည်း ပေါ်ပေါက်သည်လည်း ရှိသည်။ ထို့ပြင် Indian Ocean Dipole ဖြစ်စဉ်ကြောင့်လည်း မိုးခေါင်သည်။ Indian Ocean Dipole (IOD) ဆိုသည်မှာ အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာ၏ အရှေ့ပိုင်း ရေမျက်နှာပြင်အပူချိန်နှင့် အနောက်ပိုင်း ရေမျက်နှာပြင်အပူချိန်တို့ မညီမမျှဖြစ်ရာမှ ဖြစ်ထွန်းလာသည့် လေထုလှုပ်ရှားမှုကို ခေါ်သည်။

အရှေ့တောင်အာရှ ဒေသအများအပြား၌ ၂၀၁၅-၂၀၁၆ နှင့် ၂၀၁၈-၂၀၂၀ ခုနှစ်များ က မိုးခေါင်ခဲ့သည်။

မိုးခေါင်ခြင်းက တောမီးလောင်ခြင်းကို အားပေးပြီး လောင်သော တောမီးများကို လည်း ပိုမိုပြင်းထန်စေသည်။ ဥပမာ - ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ၌ ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၆ ခုနှစ်အတွင်း

မိုးခေါင်စဉ်က နေရာပေါင်း ရာနှင့်ချီသော နေရာများတွင် တောမီး လောင်ကျွမ်းခဲ့သည်။ မိုးခေါင်၍ ရေရှားသဖြင့် တောမီးငြိမ်းသတ်ရာတွင် အခက်အခဲတွေ့ခဲ့သည်။

မိုးခေါင်ခြင်းကြောင့် ကမ်းရိုးတန်းဒေသများ တွင် မြေအောက်ရေပြင်ကျဆင်းကာ ဆားငန်ရေတိုးဝင် လာခြင်းမျိုးလည်း ရှိတတ်သည်။ ဥပမာ - ဗီယက်နမ် နိုင်ငံ၌ ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၆ ခုနှစ်အတွင်း မိုးခေါင်စဉ်က ဆားငန်ရေများ ကီလိုမီတာ ၉၀ ခန့်အထိ ကုန်းတွင်းပိုင်း သို့ ရောက်လာကာ စိုက်ပျိုးမြေ စုစုပေါင်း ဟက်တာ ၄၈၀၀၀၀ မျှ ပျက်စီးခဲ့သည်။

“မြန်မာနိုင်ငံ၌ မိုးခေါင်နိုင်သည့် အလားအလာ အများဆုံးကာလမှာ မေလ၏ နောက်ဆုံး ဆယ်ရက်နှင့် အောက်တိုဘာလ၏ နောက်ဆုံး ဆယ်ရက် များတွင် ဖြစ်သည်။”

မိုးခေါင်ခြင်းနှင့်မြန်မာနိုင်ငံ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရက်ပေါင်း ၂၀ မျှဆက်တိုက် ပုံမှန်ထက် မိုးနည်းခဲ့ပြီး နောက်ထပ် ၁၀ ရက်ဆက်တိုက် ပုံမှန်ထက် မိုးနည်းနေလျှင် ယင်း ၁၀ ရက်ကို မိုးခေါင် သောကာလဟု သတ်မှတ်သည်။ တစ်နည်းဆိုရလျှင် ရက်ပေါင်း ၃၀ ဆက်တိုက် ပုံမှန်ထက် မိုးနည်းနေခဲ့လျှင် နောက်ဆုံး ၁၀ ရက်သည် မိုးခေါင်သောရက်များ ဖြစ် သည်။

လွန်ခဲ့သည့် နှစ်ပေါင်း ၃၀ အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံ ၏ ပျမ်းမျှမိုးရေချိန်သည် ၂၂၁၃ မီလီမီတာ ဖြစ်သည်။ ရခိုင်၊ မွန်နှင့် တနင်္သာရီကမ်းရိုးတန်းများတွင် ၃၅၀၀ မီလီမီတာမှ ၅၀၀၀ မီလီမီတာအတွင်း ရွာပြီး နိုင်ငံ အလယ်ပိုင်း ခြောက်သွေ့ဒေသ၌ ၆၀၀ မီလီမီတာမှ ၁၀၀၀ မီလီမီတာအတွင်းသာ ရွာသည်။ နှစ်တစ်နှစ်တွင် နှစ်ပေါင်း ၃၀ ပျမ်းမျှမိုးရေချိန်၏ ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းအတွင်း ရွာလျှင် ပုံမှန်မိုး၊ ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းထက်ပိုလျှင် မိုးကောင်း၊ ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းထက် လျော့လျှင် မိုးနည်းသည်ဟု သတ်မှတ်သည်။ ပျမ်းမျှမိုးရေချိန်ထက် ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းမျှ လျော့နည်းလျှင် နိုင်ငံ၏စပါးထွက်နှုန်းကို ထိခိုက်သည်။

မြန်မာတစ်နိုင်ငံလုံးအနေနှင့်ဆိုလျှင် ၁၉၅၅၊ ၁၉၅၇၊ ၁၉၅၈၊ ၁၉၇၂ နှင့် ၁၉၇၉ ခုနှစ်များသည် ပျမ်းမျှ အောက် မိုးလျော့နည်းသောနှစ်များ ဖြစ်သည်။ မိုး နည်းသော နှစ်များ၏ ပျမ်းမျှအောက် ၁၉၇၉ ခုနှစ်က ၁၆ ရာခိုင်နှုန်းမျှ မိုးလျော့နည်းခဲ့ရာ ယင်းနှစ်သည် အခြောက်သွေ့ဆုံးနှစ်ပင် ဖြစ်သည်။ မြန်မာတစ်နိုင်ငံလုံး

အနေနှင့် နှစ်ပေါင်း ၃၀ တွင် ခြောက်နှစ်ခန့် ခြောက်သွေ့သော ရာသီဥတုကို ကြုံတွေ့ရတတ်သည်။ အချို့ဒေသများ၌ နှစ်နှစ်ဆက်တိုက် မိုးနည်းခြင်းကိုလည်း ကြုံရတတ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၌ မိုးခေါင်နိုင်သည့်အလားအလာ အများဆုံးကာလမှာ မေလ၏နောက်ဆုံး ဆယ်ရက်နှင့် အောက်တိုဘာလ၏ နောက်ဆုံးဆယ်ရက်များတွင် ဖြစ်သည်။ ချင်းပြည်နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း၊ ရခိုင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း၊ ကယားပြည်နယ်၊ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးတောင်ပိုင်း၊ မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီးနှင့် မကွေးတိုင်းဒေသကြီးတို့တွင် မိုးခေါင်နိုင်သည့်အလားအလာ များပြီး ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်း၊ ကချင်ပြည်နယ်၊ မွန်ပြည်နယ်၊ တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး၊ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီး တောင်ပိုင်းတို့၌ မိုးခေါင်နိုင်သည့်အလားအလာ နည်းပါးသည်။ နှစ်စဉ် မိုးရေချိန် ၁၀၀၀ မီလီမီတာအောက် ရွာသည့် မြန်မာနိုင်ငံ ခြောက်သွေ့ဒေသအလယ်ပိုင်းသည် မိုးခေါင်ခြင်းအမြင့်မားဆုံး ဖြစ်သည်။ ယင်းဒေသ၌ ၁၉၅၄၊ ၁၉၅၇၊ ၁၉၆၁၊ ၁၉၇၂၊ ၁၉၇၉ နှင့် ၁၉၉၁ ခုနှစ်များက မိုးခေါင်ခြင်း၏ဒဏ်ကို အများဆုံးခံခဲ့ရသည်။

နောက်ပိုင်းတွင် မိုးခေါင်သည့်ကာလ ပြောင်းလဲလာသည်။ ၁၉၅၄ ခုနှစ်က မုတ်သုံ ရာသီနှောင်းပိုင်းတွင် မိုးခေါင်ခဲ့သော်လည်း ၁၉၇၂ နှင့် ၁၉၇၉ ခုနှစ်များကမူ မုတ်သုံ ရာသီအစောပိုင်းတွင် မိုးခေါင်ခဲ့သည်။ မုတ်သုံရာသီနှောင်းပိုင်း၌ မိုးခေါင်ခြင်းသည် ယင်းကာလနောက်ပိုင်းတွင် မိုးရရန် မသေချာတော့သဖြင့် မုတ်သုံရာသီအစောပိုင်း မိုးခေါင်ခြင်းထက် ထိခိုက်နိုင်ခြေ ပိုမိုမြင့်မားသည်။ ၁၉၆၆၊ ၁၉၆၇၊ ၁၉၇၈ နှင့် ၁၉၇၉ ခုနှစ်များက ခြောက်သွေ့ဒေသ၌လည်းကောင်း၊ ၁၉၅၅၊ ၁၉၅၇၊ ၁၉၆၆၊ ၁၉၇၁၊ ၁၉၇၂၊ ၁၉၇၇ နှင့် ၁၉၇၉ ခုနှစ်များက ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး၊ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးနှင့် ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီးတို့၌လည်းကောင်း မုတ်သုံရာသီနှောင်းပိုင်းတွင် ပုံမှန်အောက်မိုးလျော့နည်းခဲ့သည်။

အခြောက်သွေ့ဆုံးနှစ်ဖြစ်သည့် ၁၉၇၉ ခုနှစ်က မိုးနည်းခြင်းကြောင့် ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်၏ ပထမငါးလတွင် နိုင်ငံဒေသအများအပြားတွင် ရေရှားပါးခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် ခြောက်သွေ့ဒေသကို အဆိုးရွားဆုံးသက်ရောက်ခဲ့ကာ ရေမရသဖြင့် မွေးမြူထားသော တိရစ္ဆာန် ထောင်ပေါင်းများစွာ သေဆုံးခဲ့ပြီး စိုက်ပျိုးသီးနှံ ထွက်ရှိမှုကိုလည်း ထိခိုက်ခဲ့သည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ် မေလမှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလအတွင်း စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး၊ မကွေးတိုင်းဒေသကြီးနှင့် ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီးတို့၏ အချို့အပိုင်းများ၌ မိုးခေါင်ခြင်းကြောင့် လူဦးရေ ၁၅ သန်း ထိခိုက်ခဲ့ပြီး စိုက်ပျိုးမြေ ဟက်တာပေါင်း ၄၀၀၀၀ ခန့် စိုက်ပျိုးချိန် နောက်ကျခဲ့သည်။ ၂၀၁၈ ခုနှစ် ဩဂုတ်လနှင့် စက်တင်ဘာလများတွင် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး၊ မကွေးတိုင်းဒေသကြီးနှင့် မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီးတို့၏ အချို့အပိုင်းများ၌ မိုးခေါင်ခြင်းကြောင့် ရေရှားပါးမှုများ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။

မိုးတု

မိုးခေါင်ခြင်းကို တုံ့ပြန်ဖြေရှင်းနိုင်သည့် သိပ္ပံနည်းမှာ မိုးတုဖန်တီးရွာသွန်းစေခြင်း ဖြစ်သည်။ မိုးတုဖန်တီးခြင်းဆိုသည်မှာ တိမ်တိုက်များထဲရှိ မိုးစက်မိုးပေါက်များအဖြစ်သို့ မရောက်သေးသော ရေငွေ့များအတွင်းသို့ ဆင်းလဲလားအိုင်အိုင်ခိုက်၊ ပိုတက်စီယမ်အိုင်အိုင်ခိုက်၊

ရေခဲခြောက်ခေါ် ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက်အခဲ စသည့် ဓာတုပစ္စည်းတို့ကို ကြဲပက်ပျံ့နှံ့စေကာ ရေငွေ့များအချင်းချင်း ပေါင်းစည်းမိစေခြင်းဖြင့် မိုးစက်မိုးပေါက်များအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိရွာကျစေခြင်း ဖြစ်သည်။

မိုးတုဖန်တီးခြင်းသည် သဘောတရားအရ ရိုးရှင်းသော်လည်း လက်တွေ့လုပ်ဆောင်ရာ၌ အငြင်းပွားဖွယ်ရာများ ရှိနေသည်။ ဥပမာ- မက္ကဆီကိုနိုင်ငံသည် မိုးတုအစီအစဉ်များဖြင့် မိုးခေါင်ခြင်း၏ ဆိုးကျိုးများကို ၉၈ ရာခိုင်နှုန်းအထိ ပြေလျော့စေကာ တောမီးလောင်ခြင်း ၂၅ ခုကို ငြိမ်းသတ်နိုင်ခဲ့သည်ဟု ဆိုသည်။ သို့သော် ပညာရှင်အချို့က ယင်းအချက်ကို မယုံကြည်ကြချေ။ ဖန်တီးဖြစ်ပေါ်လာသော မိုးတုပမာဏသည် လုံလောက်မှု ရှိ၊ မရှိ အငြင်းပွားနေကြသကဲ့သို့ လေထုတွင်းသို့ ကြဲပက်လိုက်သော ဓာတုပစ္စည်းများကြောင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု အနည်းအများကိုလည်း လေ့လာဆဲဖြစ်သည်။

မည်သို့ရှိစေ နိုင်ငံအများအပြားသည် မိုးတုဖန်တီးခြင်းကို လုပ်ဆောင်နေကြရာ ယင်းနိုင်ငံများထဲတွင် တရုတ်က ထိပ်ဆုံးကပါဝင်သည်။ သို့သော် တရုတ်မိုးတုအစီအစဉ်သည် လိုချင်သည့်အောင်မြင်မှုများ မရသေးချေ။

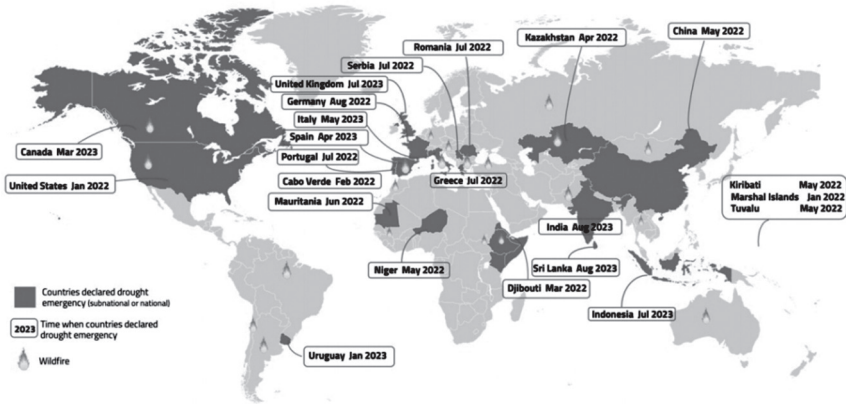
မိုးခေါင်ခြင်းဒဏ်မှ သက်သာရာရရန်

မိုးခေါင်ခြင်းဒဏ်မှ သက်သာရာရရန် လောလောဆယ် အဖြစ်နိုင်ဆုံးမှာ ယင်းကြောင့်ဖြစ်ပေါ်သည့် ဘေးဒုက္ခများကို ကြိုတင်ခန့်မှန်းထားပြီး ယင်းဘေးဒုက္ခများနှင့် ကြုံလာသော အခါ ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှု အနည်းဆုံးဖြင့် မူလအခြေအနေ သို့မဟုတ် မူလအခြေအနေနီးပါးသို့ ပြန်ရောက်ရန် စီမံထားရမည်။ မိုးခေါင်ခြင်းမှ တုံ့ပြန်ရှင်သန်နိုင်စွမ်းဟုခေါ်သည့် စီမံမှုကို နိုင်ငံအသီးသီး၏ မူဝါဒများ၊ အလှူရှင်နိုင်ငံများနှင့် အဖွဲ့အစည်းများ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များတွင် ဦးစားပေးထည့်သွင်းထားခြင်း၊ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍအပါအဝင် သက်ဆိုင်သူတိုင်းက မိုးခေါင်ခြင်းမှ တုံ့ပြန်ရှင်သန်နိုင်စွမ်းကို ပြုစုပျိုးထောင်ထားခြင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်ရမည်။ ဥပမာ - မိုးခေါင်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ရေရှားပါးမှုကို ပြေလျော့စေရန် ရေကို တတ်နိုင်သမျှ ကြိုတင်သိုလှောင်ခြင်းမျိုး ဖြစ်သည်။ မိုးခေါင်ခြင်းဟူသည် ဖြည်းဖြည်းချင်း ဖြစ်ထွန်းပေါ်ပေါက်လာသော သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်၍ ယင်းကိုရင်ဆိုင်ရန် ကြိုတင်စီမံခြင်းဖြင့် ဆိုးကျိုးများကို ထိရောက်စွာ ပြေလျော့စေနိုင်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၌ မိုးခေါင်ရေရှားပြဿနာ ပြေလည်စေရန် အစိုးရက စက်ရေတွင်းပေါင်း မြောက်မြားစွာ တူးဖော်ခဲ့ကာ အပူပိုင်းဒေသ စီမံလန်းစိုပြည်ရေး စီမံကိန်းများကို အကောင်အထည် ဖော်ခဲ့သည်။ မိုးခေါင်ခြင်းကိုခံနိုင်ရန် ရေလှောင်တံမံများ ဆောက်လုပ်ခဲ့ရာ ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် ခြောက်သွေ့ဒေသတွင် ရေလှောင်တံမံ ၁၄၀ ခု ပြီးစီးခဲ့သည်။ မြစ်ရေတင်စီမံကိန်းများကိုလည်း လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။

မြေစိုက်မိုးရေလှောင်ကန်များ၊ မြေအောက်ရေလှောင်တံမံများဖြင့် မိုးရေကို တတ်နိုင်သမျှ စနစ်တကျ စုဆောင်းခြင်း၊ မြေအောက်ရေ ပြန်လည်ဖြည့်တင်းပေးခြင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်နေသော်လည်း ယခုထက်များစွာ တိုးချဲ့အကောင်အထည်ဖော်ရန် လိုနေသေးသည်။

FIG.2 List of countries declaring drought emergencies (2022-2023)

၂၀၂၂ - ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ မိုးခေါင်ခြင်းကြောင့် အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာခဲ့ရသောနိုင်ငံများ

ပိုမိုဆိုးရွားလာနေ

ယခုအခါ ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းကြောင့် ကမ္ဘာ့နေရာအနှံ့အပြား၌ မိုးခေါင်သည့် အကြိမ်ရေ ပိုစိပ်လာ၊ ပိုပြင်းထန်လာသည့်အပြင် မိုးခေါင်ကာလ ပိုမိုကြာရှည်လာနေကာ လူ့အသက်များ ပိုမိုဆုံးရှုံးပြီး စီးပွားရေးထိခိုက်မှုလည်း ပိုမိုကြီးမားလာနေသည်။ ဥပမာ - ဥရောပတိုက်တွင် ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်နှင့် ၂၀၂၂ ခုနှစ်ကြား မိုးခေါင်သည့်အကျယ်အဝန်း တစ်နှစ်လျှင် ပျမ်းမျှ ၁၆၇၀၀၀ စတုရန်းကီလိုမီတာ ရှိခဲ့ရာမှ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် ၆၃၀၀၀၀ စတုရန်းကီလိုမီတာအထိ ကျယ်ပြန့်လာခဲ့သည်။

ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းကြောင့် မိုးခေါင်ခြင်းသည် ယခုရာစုနှစ်အတွင်း ပိုမိုဆိုးရွားလာရန်ရှိရာ မိုးခေါင်ခြင်းဒဏ်ကို ပြေလျော့ရန် ထိရောက်စွာ မလုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့လျှင် ကမ္ဘာပေါ်တွင် ယခုရာစုနှစ်မကုန်မီ မိုးခေါင်ခြင်းဒဏ်ကို ခံရမည့် နယ်မြေအကျယ်အဝန်းနှင့် လူဦးရေသည် သုံးဆနီးပါး တိုးလာရန် ရှိသည်။

ကျော်ဦး

Ref:

- ၁။ Ready for the Dry Years – Building resilience to drought in South–East Asia. Second Edition United Nations 2021
- ၂။ U Than Myint, , San Hla Thaw, , Ye Ye Nyein, “Chapter 5 Overview of Droughts in Myanmar” In Droughts in Asian Monsoon Region.
- ၃။ Global Drought Snapshot 2023 UNCCD

၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁ ရက်နေ့မှစ၍
မြန်မာပြည်အတွက် ဥပဒေပြု ပါလီမန်

ဝန်ထမ်း (ပုံနှိပ်) ဥပဒေ
အကျဉ်းချုပ်

“၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၁ ရက်နေ့မှစ၍
မြန်မာပြည်အတွက် ဥပဒေပြု ပါလီမန်
သီးခြားပေါ်ပေါက်လာခဲ့သဖြင့် ယင်းအချိန်မှစကာ
အသစ်ပြဋ္ဌာန်းသမျှ ဥပဒေများတွင် အိန္ဒိယအက်ဥပဒေဟု
အမည်တပ်တော့ဘဲ အက်ဥပဒေ Act ဟုသာ
အမည်တပ်ပါတော့သည်။”

မြန်မာနိုင်ငံ၏ တရားဥပဒေသမိုင်းတွင် နိုင်ငံရေးခေတ်တစ်ခေတ် အသစ်စတင် တည်ဆောက်လိုက်ပြီဆိုသည်နှင့် ပြီးခဲ့သောခေတ်ကာလနှင့် ယခင်ယခင်ခေတ်ကာလများ မှ ဥပဒေမည်မျှပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်၊ မည်မျှရုပ်သိမ်းခဲ့ပြီးဖြစ်သည်၊ တည်ဆဲ လက်ကျန်ဥပဒေ မည်မျှရှိနေသေးသည်၊ ယင်းတည်ဆဲဥပဒေများအနက် မူရင်းဥပဒေမည်မျှ၊ ပြင်ဆင်ချက် ဥပဒေမည်မျှရှိသည် ဆိုသည်တို့ကို မှတ်တမ်းတင်ထားရန် လိုအပ်ပါသည်။

ထို့ပြင် ထုတ်ပြန်လိုက်သော ဥပဒေသစ်များကြောင့် တိုးလာသောဥပဒေအရေ အတွက်၊ ယင်းဥပဒေသစ်တစ်ခုချင်းက ရုပ်သိမ်းပယ်ဖျက်လိုက်သဖြင့် လျော့သွားသော ဥပဒေအရေအတွက် စသည်တို့ကိုလည်း နောက်ဆုံးအနေအထားအထိ မပြတ်မှတ်တမ်း ပြုစုထားရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။

ခေတ်အလိုက် ဥပဒေအရေအတွက်ပြဇယားများကို နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေး ကောင်စီခေတ် ၂၀၂၃ ခုနှစ် နှစ်ကုန်အထိ ဥပဒေရေးရာဝန်ကြီးဌာနက ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသော နှစ်ချုပ်ဥပဒေစာအုပ်များကို အခြေပြုလျက် ဇယားများဖြင့် စာရင်းပြုစုဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

Myanmar Code အတွဲ ၁၃ တွဲမှ ဥပဒေများ

ပထမဦးစွာ ၁၉၅၄ ခုနှစ်အထိ ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည့် မြန်မာနိုင်ငံနှင့်သက်ဆိုင်သော ဥပဒေ များ၊ မြန်မာနိုင်ငံကပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော ဥပဒေများကို တရားရေးဝန်ကြီးဌာနက ကဏ္ဍအလိုက် စုစည်းထုတ်ဝေခဲ့သော Myanmar (Burma) Code ဟု ခေါ်သော ဥပဒေပေါင်းချုပ်စာအုပ် အတွဲ ၁၃ တွဲထဲမှ ဥပဒေများ၏အရေအတွက် ကိန်းဂဏန်းစာရင်းကို ဖော်ပြလိုပါသည်။

သတိပြုရန်မှာ ယင်း Myanmar Code ၁၃ တွဲထဲတွင် ၁၉၅၄ ခုနှစ်အထိ ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ သော ဥပဒေများအနက် ရုပ်သိမ်းပြီးသောဥပဒေများ မပါဝင်တော့ပေ။ ထို့ပြင် ပြင်ဆင်ချက် ဥပဒေများကိုလည်း မူရင်းဥပဒေတွင်ပင် ထည့်သွင်းဖြည့်စွက် ရိုက်နှိပ်ထားပြီး ဖြစ်သည်။ မည်သည့်နှစ်က မည်သည့်ပုဒ်မကို ပြင်ဆင်ထားကြောင်းကိုမူ အောက်ခြေမှတ်စု များဖြင့် ဖော်ပြပေးထားပါသည်။

ယင်း ၁၃ တွဲတွင် နိုင်ငံတော်အသုံးစရိတ်(ဘတ်ဂျက်)ဥပဒေများကိုလည်း ထည့်သွင်း မထားပါ။ အကြောင်းမှာ နှစ်စဉ်သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းခြင်းဖြစ်သဖြင့် နောက်နောင်အသုံးပြုရန် မရှိတော့၍ ဖြစ်ပေသည်။ ခေတ်အသီးသီး၏ အခြေခံဥပဒေများအရ ပြည်နယ်နှင့်တိုင်း ဥပဒေပြုအဖွဲ့များက ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော ဥပဒေများကိုလည်း ထည့်သွင်းမထားပေ။

ထူးခြားချက်မှာ ကိုဓအတွဲများပါ ဥပဒေများအနက် အချို့သည် အိန္ဒိယအက်ဥပဒေ များ ဖြစ်နေသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။ ယင်းအိန္ဒိယအက်ဥပဒေများသည် မြန်မာပြည်ကို အိန္ဒိယပြည်မှ ခွဲထုတ်လိုက်သော ၁၉၃၇ ခုနှစ်မတိုင်မီက အိန္ဒိယပါလီမန်က ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော အိန္ဒိယအက်ဥပဒေအချို့ကို ထိုစဉ်က လက်အောက်ခံမြန်မာပြည်အတွက်လည်း အာဏာ တည်စေခဲ့၍ ဖြစ်ပေသည်။ ၁၉၃၇ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ ၁ ရက်နေ့မှစ၍ မြန်မာပြည်အတွက် ဥပဒေပြု ပါလီမန် သီးခြားပေါ်ပေါက်လာခဲ့သဖြင့် ယင်းအချိန်မှစကာ အသစ်ပြဋ္ဌာန်းသမျှ ဥပဒေ များတွင် အိန္ဒိယအက်ဥပဒေဟု အမည်မတပ်တော့ဘဲ အက်ဥပဒေ Act ဟုသာ အမည်တပ် ပါတော့သည်။

ယင်း မြန်မာကိုဓဥပဒေပေါင်းချုပ်အတွဲ ၁၃ တွဲထဲမှ ဥပဒေအချို့ကို ခေတ်အဆက်ဆက်တွင် လိုအပ်သလို ရုပ်သိမ်းခြင်း၊ ပြင်ဆင်ခြင်းများ ရှိခဲ့ပေသည်။ အောက်ဖော်ပြပါ ဇယားများတွင် ကိုဓအတွဲ တစ်ခုချင်းအလိုက် ဥပဒေအရေအတွက်အသီးသီးကို ဖော်ပြထားပါသည် -

မြန်မာကိုဓဥပဒေပေါင်းချုပ် အတွဲ ၁၃ တွဲမှ ဥပဒေများအရေအတွက်

ကိုဓအတွဲအမှတ်	မူလဥပဒေ (၃၁-၁၂-၁၉၅၄ အထိ)			၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၃၁ ရက်အထိ					
	အိန္ဒိယဥပဒေ	မြန်မာဥပဒေ	ပေါင်း	ရုပ်သိမ်းဥပဒေ			တည်ဆဲဥပဒေ		
				အိန္ဒိယဥပဒေ	မြန်မာဥပဒေ	ပေါင်း	အိန္ဒိယဥပဒေ	မြန်မာဥပဒေ	ပေါင်း
၁	၁၆	၄၅	၆၁	၆	၃၈	၄၄	၁၀	၇	၁၇
၂	၁၂	၂၅	၃၇	၉	၁၉	၂၈	၃	၆	၉
၃	၁၈	၂၆	၄၄	၁၁	၂၃	၃၄	၇	၃	၁၀
၄	၂၀	၄၀	၆၀	၁၉	၃၅	၅၄	၁	၅	၆
၅	၂၂	၂၇	၄၉	၁၆	၁၈	၃၄	၆	၉	၁၅
၆	၁၄	၄	၁၈	၁၀	၂	၁၂	၄	၂	၆
၇	၂၂	၁၅	၃၇	၁၂	၈	၂၀	၁၀	၇	၁၇
၈	၃	၈	၁၁	၁	၇	၈	၂	၁	၃
၉	၁၆	၁၁	၂၇	၅	၈	၁၃	၁၁	၃	၁၄
၁၀	၁၄	၁၉	၃၃	၇	၁၇	၂၄	၇	၂	၉
၁၁	၃၁	၄	၃၅	၈	၂	၁၀	၂၃	၂	၂၅
၁၂	၈	၁	၉	-	၁	၁	၈	-	၈
၁၃	-	၁၄	၁၄	-	၅	၅	-	၉	၉
စုစုပေါင်း	၁၉၆	၂၃၉	၄၃၅	၁၀၄	၁၈၃	၂၈၇	၉၂	၅၆	၁၄၈

မြန်မာကိုဓအတွဲတစ်ခုချင်း၏ ကာလအလိုက် လက်ကျန်ဥပဒေအရေအတွက်

ကိုဓအတွဲအမှတ်	၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၃၁ ရက်အထိ				
	၁၈၈၅ အထိ ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများ	၁၈၈၆မှ၁၉၃၆အထိ ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများ	၁၉၃၇မှ၁၉၄၇အထိ ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများ	၁၉၄၈မှ၁၉၅၄အထိ ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများ	တည်ဆဲဥပဒေ
	၁	၃	၇	၃	၄
၂	-	၃	၄	၂	၉
၃	၃	၆	-	၁	၁၀

ကိုဇ အတွဲ အမှတ်	၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၃၁ ရက်အထိ				
	၁၈၈၅ အထိ ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများ	၁၈၈၆မှ၁၉၃၆အထိ	၁၉၃၇မှ၁၉၄၇အထိ	၁၉၄၈မှ၁၉၅၄အထိ	တည်ဆဲ ဥပဒေ
၄	-	၄	-	၂	၆
၅	၁	၇	၁	၆	၁၅
၆	၁	၂	-	၃	၆
၇	၄	၉	-	၄	၁၇
၈	၁	၁	-	၁	၃
၉	၅	၅	၁	၃	၁၄
၁၀	၄	၃	၁	၁	၉
၁၁	၁၁	၁၂	၁	၁	၂၅
၁၂	၃	၅	-	-	၈
၁၃	-	-	-	၉	၉
စုစုပေါင်း	၃၆	၆၄	၁၁	၃၇	၁၄၈

အထက်ပါဇယားများအရ မြန်မာကိုဇဥပဒေပေါင်းချုပ်အတွဲ ၁၃ တွဲပါ ဥပဒေပေါင်း ၄၃၅ ခုအနက် ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၃၁ ရက်နေ့အထိ ဥပဒေ ၁၄၈ ခု ကျန်ရှိနေသေးကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

၁၉၅၄ ခုနှစ်နောက်ပိုင်း ခေတ်အလိုက်ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများ

မြန်မာကိုဇဥပဒေပေါင်းချုပ်ကို ၁၉၅၄ ခုနှစ်အထိ ဥပဒေများကို အကြောင်းခြင်းရာ အလိုက် အမျိုးအစား ၁၃ တွဲ ခွဲကာ တရားရေးဌာနက ထုတ်ဝေခဲ့ပြီးသည့်နောက် ၁၉၅၅ ခုနှစ်မှစတင်ကာ နှစ်အလိုက် သို့မဟုတ် နှစ်အစုအလိုက်သာ ထုတ်ဝေလာခဲ့ပါတော့သည်။ ၁၉၅၄ ခုနှစ်နောက်ပိုင်း ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများအား ရေတွက်ရာတွင် နိုင်ငံတော်၏ ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးတို့အား ထင်ဟပ်စေသော ခေတ်စနစ်အလိုက် အောက်ပါအတိုင်း ပိုင်းခြားလေ့လာနိုင်ပါသည် -

- (၁) ပါလီမန်ခေတ် (၁၉၅၅ ခုနှစ်မှ ၁၉၆၂ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၁ ရက်နေ့အထိ)၊
- (၂) တော်လှန်ရေးကောင်စီခေတ် (၁၉၆၂ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၂ ရက်နေ့မှ ၁၉၇၄ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၁ ရက်နေ့အထိ)၊
- (၃) ပြည်သူ့လွှတ်တော်ခေတ် (၁၉၇၄ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၂ ရက်နေ့မှ ၁၉၈၈ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ ၁၇ ရက်နေ့အထိ)၊
- (၄) နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့ခေတ် (၁၉၈၈ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ ၁၈ ရက်နေ့မှ ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၁၄ ရက်နေ့အထိ)၊

“ပြည်သူ့လွှတ်တော်
ခေတ် (ဆိုရှယ်လစ်
ခေတ်) နှင့် နိုင်ငံတော်
ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှု
တည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့
ခေတ်တို့မှ ဥပဒေ
ကဲ့သို့ အာဏာတည်
သော အမိန့်များသည်
တည်ဆဲဥပဒေ
တစ်ရပ်ရပ်ကို
ပယ်ဖျက်ပြင်ဆင်
သည့်သဘော ပါဝင်
နေသဖြင့် ယင်းအမိန့်
များကို အထူး
မှတ်ချက်ပြုလျက်
ထည့်သွင်းရေတွက်
ထားပါသည်။”

- (၅) နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီခေတ် (၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၁၅ ရက်နေ့မှ ၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၃၀ ရက်နေ့အထိ)၊
- (၆) ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ခေတ် (၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၃၁ ရက်နေ့မှ ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၃၁ ရက်နေ့အထိ)၊
- (၇) နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီခေတ် (၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁ ရက်နေ့မှ ယနေ့အထိ)။

အောက်တွင် ဆက်လက်ဖော်ပြမည့် ဇယားအသီးသီးမှာ ကိုဓ ၁၃ တွဲထုတ်ဝေခဲ့သော ၁၉၅၄ ခုနှစ်အလွန် ခေတ်ကာလတစ်ခုချင်းအလိုက် ဥပဒေအရေအတွက်စာရင်းများကို ပြုစုထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဥပဒေရေတွက်ပုံစနစ်

ဇယားများပါ ဥပဒေရေတွက်ပုံစနစ်မှာ ခေတ်တစ်ခုစီ၏ နှစ်အလိုက် မည်မျှပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်၊ ယင်းတို့အနက်မှ နောက်ဆုံးပြုစုသည့်နေ့အထိ မည်မျှရုပ်သိမ်းခဲ့ပြီး မည်မျှလက်ကျန် ရှိနေသည်၊ ယင်းလက်ကျန်များတွင် မူရင်းဥပဒေနှင့် ပြင်ဆင်ချက်ဥပဒေ မည်မျှစီပါဝင်သည် စသည်တို့ ဖြစ်ပါသည်။

အခြေခံဥပဒေများမှာ နှစ်အလိုက်ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေအမှတ်စဉ်တပ်ရာတွင် မပါဝင်သဖြင့် ထည့်သွင်း မရေတွက်ပါ။ သို့သော် အခြေခံဥပဒေများ၏ ပြင်ဆင်ချက်ဥပဒေများနှင့် မူရင်း ဥပဒေတစ်ရပ်၏ ပြင်ဆင်ချက်ဥပဒေများမှာမူ နှစ်အလိုက် ဥပဒေအမှတ်စဉ်တပ်ရာတွင် ပါဝင်သဖြင့် ထည့်သွင်းရေတွက်ထားပါသည်။

သတိပြုရန်မှာ ဥပဒေတစ်ရပ်ရပ်ကို ပယ်ဖျက်သို့မဟုတ် ရုပ်သိမ်းလိုက်သည်ဖြစ် လျှင် ယင်းဥပဒေ၏ ပြင်ဆင်ချက်ဥပဒေများသည်လည်း အလိုအလျောက် ပျက်ပြယ်သွားသည်ဖြစ်ရာ ယင်းပြင်ဆင်ချက်ဥပဒေများကိုလည်း သက်ဆိုင်ရာ ခေတ်ကာလစာရင်းအရေအတွက်တွင် နုတ်ပယ်ရပါသည်။

ထို့ပြင် ပြည်သူ့လွှတ်တော်ခေတ်(ဆိုရှယ်လစ်

ခေတ်)နှင့် နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့ခေတ်တို့မှ ဥပဒေကဲ့သို့အာဏာ တည်သောအမိန့်များသည် တည်ဆဲဥပဒေတစ်ရပ်ရပ်ကို ပယ်ဖျက်ပြင်ဆင်သည့်သဘော ပါဝင်နေသဖြင့် ယင်းအမိန့်များကို အထူးမှတ်ချက်ပြုလျက် ထည့်သွင်းရေတွက်ထားပါသည်။

ပါလီမန်ခေတ်
(၁၉၅၅ ခုနှစ်မှ ၁၉၆၂ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၁ ရက်အထိ)

ခုနှစ်	ပြဋ္ဌာန်း	၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၃၁ ရက်အထိ			
		ရှင်သိမ်း/ဖျက်ပြယ်	လက်ကျန်	မူရင်း	ပြင်ဆင်ချက်
၁၉၅၅	၆၀	၄၁	၁၉	၆	၁၃
၁၉၅၆	၄၇	၃၁	၁၆	၆	၁၀
၁၉၅၇	၆၁	၃၈	၂၃	၈	၁၅
၁၉၅၈	၃၉	၂၉	၁၀	၅	၅
၁၉၅၉	၅၁	၂၅	၂၆	၁၂	၁၄
၁၉၆၀	၃၇	၂၀	၁၇	၈	၉
၁၉၆၁	၃၉	၂၁	၁၈	၇	၁၁
၁၉၆၂	-	-	-	-	-
စုစုပေါင်း	၃၃၄	၂၀၅	၁၂၉	၅၃	၇၆

တော်လှန်ရေးကောင်စီခေတ်
(၁၉၆၂ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၂ ရက် မှ ၁၉၇၄ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၁ ရက်အထိ)

ခုနှစ်	ပြဋ္ဌာန်း	၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၃၁ ရက်အထိ			
		ရှင်သိမ်း/ဖျက်ပြယ်	လက်ကျန်	မူရင်း	ပြင်ဆင်ချက်
၁၉၆၂	၄၈	၂၉	၁၉	၁၀	၉
၁၉၆၃	၃၈	၂၃	၁၅	၁၁	၄
၁၉၆၄	၁၈	၁၀	၈	၇	၁
၁၉၆၅	၁၀	၆	၄	၃	၁
၁၉၆၆	၆	၂	၄	၄	-
၁၉၆၇	၅	၂	၃	၃	-
၁၉၆၈	၄	၁	၃	၂	၁
၁၉၆၉	၅	၁	၄	၂	၂
၁၉၇၀	၅	၂	၃	၂	၁
၁၉၇၁	၅	၃	၂	၂	-

ခုနှစ်	ပြဋ္ဌာန်း	၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၃၁ ရက်အထိ			
		ရုပ်သိမ်း/ပျက်ပြယ်	လက်ကျန်	မူရင်း	ပြင်ဆင်ချက်
၁၉၇၂	၈	၄	၄	၄	-
၁၉၇၃	၂၂	၉	၁၃	၁၂	၁
၁၉၇၄	၈	၃	၅	၅	-
စုစုပေါင်း	၁၈၂	၉၅	၈၇	၆၇	၂၀

ပြည်သူ့လွှတ်တော်ခေတ်
(၁၉၇၄ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၂ ရက် မှ ၁၉၈၈ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ ၁၇ ရက်အထိ)

ခုနှစ်	ပြဋ္ဌာန်း	၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၃၁ ရက်အထိ			
		ရုပ်သိမ်း/ပျက်ပြယ်	လက်ကျန်	မူရင်း	ပြင်ဆင်ချက်
၁၉၇၄	၁၈	၁၆	၂	၂	-
၁၉၇၅	၁၃	၆	၇	၇	-
၁၉၇၆	၈	၅	၃	၃	-
၁၉၇၇	၁၃	၆	၇	၃	၄
၁၉၇၈	၄	၂	၂	၂	-
၁၉၇၉	၂	-	၂	၂	-
၁၉၈၀	၄	-	၄	၄	-
၁၉၈၁	၅	၁	၄	၂	၂
၁၉၈၂	၄	၁	၃	၃	-
၁၉၈၃	၁၀	၄	၆	၃	၃
၁၉၈၄	၇	၃	၄	၃	၁
၁၉၈၅	၁၆*	၄	၁၂*	၅	၇
၁၉၈၆	၇	၂	၅	၃	၂
၁၉၈၇	၉#	၄	၅#	၄	၁
၁၉၈၈	၅	၁	၄	၃	၁
စုစုပေါင်း	၁၂၅	၅၅	၇၀	၄၉	၂၁

မှတ်ချက်။ * ဥပဒေကဲ့သို့ အာဏာတည်သောအမိန့် ၂ ရပ် ပါဝင်သည်။

ဥပဒေကဲ့သို့ အာဏာတည်သောအမိန့် ၁ ရပ် ပါဝင်သည်။

နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့ခေတ်
(၁၉၈၈ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ ၁၈ ရက် မှ ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၁၄ ရက်အထိ)

ခုနှစ်	ပြဋ္ဌာန်း	၂၀၂၃ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၃၁ ရက်အထိ			
		ရုပ်သိမ်း/ပျက်ပြယ်	လက်ကျန်	မူရင်း	ပြင်ဆင်ချက်
၁၉၈၈	၁၄*	၉	၅*	၅	-
၁၉၈၉	၂၇	၁၁	၁၆	၆	၁၀
၁၉၉၀	၂၂	၁၁	၁၁	၈	၃
၁၉၉၁	၁၃	၃	၁၀	၆	၄
၁၉၉၂	၁၀	၂	၈	၈	-
၁၉၉၃	၁၇	၇	၁၀	၉	၁
၁၉၉၄	၉	၄	၅	၄	၁
၁၉၉၅	၉	၄	၅	၅	-
၁၉၉၆	၁၀	၁	၉	၉	-
၁၉၉၇	၈	၁	၇	၄	၃
စုစုပေါင်း	၁၃၉	၅၃	၈၆	၆၄	၂၂

မှတ်ချက်။ * ဥပဒေကဲ့သို့ အာဏာတည်သောအမိန့် ၃ ရပ် ပါဝင်သည်။

နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီခေတ်
(၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၁၅ ရက် မှ ၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၃၀ ရက်အထိ)

ခုနှစ်	ပြဋ္ဌာန်း	၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၃၁ ရက်အထိ			
		ရုပ်သိမ်း/ပျက်ပြယ်	လက်ကျန်	မူရင်း	ပြင်ဆင်ချက်
၁၉၉၇	၃	၁	၂	၁	၁
၁၉၉၈	၁၀	၂	၈	၄	၄
၁၉၉၉	၄	-	၄	၃	၁
၂၀၀၀	၈	၁	၇	၅	၂
၂၀၀၁	၅	၂	၃	၂	၁
၂၀၀၂	၈	၂	၆	၆	-
၂၀၀၃	၈	၄	၄	၃	၁
၂၀၀၄	၈	-	၈	၆	၂
၂၀၀၅	၆	-	၆	၄	၂
၂၀၀၆	၈	-	၈	၄	၄
၂၀၀၇	၇	၃	၄	၃	၁

ခုနှစ်	ပြဋ္ဌာန်း	၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၃၁ ရက်အထိ			
		ရုပ်သိမ်း/ပျက်ပြယ်	လက်ကျန်	မူရင်း	ပြင်ဆင်ချက်
၂၀၀၈	၈	၂	၆	၃	၃
၂၀၀၉	၄	၁	၃	၃	-
၂၀၁၀	၃၇	၆	၃၁	၂၇	၄
၂၀၁၁	၁၇	၆	၁၁	၁၀	၁
စုစုပေါင်း	၁၄၁	၃၀	၁၁၁	၈၄	၂၇

ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ခေတ်
(၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၃၁ ရက် မှ ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၃၁ ရက် အထိ)

ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော်		၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၃၁ ရက်အထိ										
		ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေ*			ယင်းတို့အနက်			တည်ဆဲ			ယင်းဥပဒေ များဖြင့်	
သက်တမ်း	ခုနှစ်	မူရင်း ဥပဒေ	ပြင် ဆင် ဥပဒေ	ပေါင်း	ရုပ် သိမ်း ပြီး	ပျက် ပြယ် ပြီး	ပေါင်း	မူရင်း ဥပဒေ	ပြင် ဆင် ဥပဒေ	ပေါင်း	ရုပ် သိမ်း ဥပဒေ	ပျက် ပြယ် ဥပဒေ
ပထမ သက်တမ်း	၂၀၁၁	၆	၉	၁၅	၂	၁	၃	၄	၈	၁၂	၃	၆
	၂၀၁၂	၂၂	၂	၂၄	၁	-	၁	၂၁	၂	၂၃	၁၈	၂၂
	၂၀၁၃	၂၆	၁၁	၃၇	၁	၂	၃	၂၅	၉	၃၄	၁၅	၁၀
	၂၀၁၄	၂၈	၂၉	၅၇	၂	၂	၄	၂၆	၂၇	၅၃	၁၂	၉
	၂၀၁၅	၃၄	၄၀	၇၄	၁	၂	၃	၃၃	၃၈	၇၁	၁၇	၁၆
	၂၀၁၆	၁၆	၉	၂၅	၁	၁	၂	၁၅	၈	၂၃	၇	၁
	ပေါင်း	၁၃၂	၁၀၀	၂၃၂	၈	၈	၁၆	၁၂၄	၉၂	၂၁၆	၇၂	၆၄
ဒုတိယ သက်တမ်း	၂၀၁၆	၁၁	၈	၁၉	-	-	-	၁၁	၈	၁၉	၉	၉
	၂၀၁၇	၁၅	၁၄	၂၉	-	-	-	၁၅	၁၄	၂၉	၆	၇
	၂၀၁၈	၂၁	၁၅	၃၆	-	-	-	၂၁	၁၅	၃၆	၁၃	၇
	၂၀၁၉	၂၈	၁၂	၄၀	-	-	-	၂၈	၁၂	၄၀	၁၅	၁၁
	၂၀၂၀	၁၂	၆	၁၈	-	-	-	၁၂	၆	၁၈	၄	၁
	ပေါင်း	၈၇	၅၅	၁၄၂	-	-	-	၈၇	၅၅	၁၄၂	၄၇	၃၅
စုစုပေါင်း		၂၁၉	၁၅၅	၃၇၄	၈	၈	၁၆	၂၁၁	၁၄၇	၃၅၈	၁၁၉	၉၉

မှတ်ချက်။ * တိုင်းဒေသကြီးလွှတ်တော်နှင့်ပြည်နယ်လွှတ်တော်များ၏ ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများ၊ နိုင်ငံတော် သမ္မတ၏ တစ်ချက်လွှတ်ဥပဒေအမိန့်များ မပါဝင်ပါ။

နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက အခြေခံဥပဒေပုဒ်မ ၄၁၇၊ ၄၁၈ တို့အရ နိုင်ငံတော်အာဏာများကို ၁-၂-၂၀၂၁ ရက်နေ့မှစတင်ကာ ထိန်းသိမ်းလိုက်သည့်နောက်တွင် အခြေခံဥပဒေဇယား ၁ (ပြည်ထောင်စုဥပဒေပြုစာရင်း) နှင့် ဇယား ၂ (တိုင်းဒေသကြီး

သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဥပဒေပြုစာရင်း) တို့ပါ ဥပဒေများကို တစ်စုတစ်စည်းတည်း အမှတ်စဉ် တပ်၍ ပြဋ္ဌာန်းပါသည်။

နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီခေတ်
(၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁ ရက်နေ့မှ ယနေ့အထိ)

ခုနှစ်	ပြဋ္ဌာန်း ဥပဒေ ပေါင်း*	၂၀၂၃ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၃၁ ရက်အထိ							
		ဇယား ၁ ဥပဒေ	ဇယား ၂ ဥပဒေ	ရှပ်သိမ်း/ ပျက်ပြယ်	တည်ဆဲ လက်ကျန်	မူရင်း ဥပဒေ	ပြင်ဆင်ချက် ဥပဒေ	ယင်းဥပဒေများဖြင့်	
								ရှပ်သိမ်း	ပျက်ပြယ်
၂၀၂၁	၆၃	၂၀	၄၃	-	၆၃	၃၃	၃၀	-	-
၂၀၂၂	၄၉	၁၉	၃၀	-	၄၉	၃၇	၁၂	၄	-
၂၀၂၃	၅၆	၁၂	၄၄	-	၅၆	၅၀	၆	၆	၃
စုစုပေါင်း	၁၆၈	၅၁	၁၁၇	-	၁၆၈	၁၂၀	၄၈	၁၀	၃

မှတ်ချက်။ *အခြေခံဥပဒေဇယား ၁ ပါ ဥပဒေများနှင့် ဇယား ၂ ပါ ဥပဒေများကို ပေါင်း၍ ဥပဒေ အမှတ်စဉ်တပ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ခေတ်အလိုက် ဥပဒေအရေအတွက် စာရင်းပေါင်းချုပ်
(၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၃၁ ရက်အထိ)

စဉ်	ခေတ်ကာလ		ပြဋ္ဌာန်း	ရှပ်သိမ်း/ ပျက်ပြယ်	တည်ဆဲ လက်ကျန်	မူရင်း	ပြင်ဆင်ချက်
၁	လွတ်လပ်ရေးအကြို နှင့် ပါလီမန်ခေတ်	Myanmar Codes	၄၃၅*	၂၈၇	၁၄၈	၁၄၈	-
		၁-၁-၁၉၅၅ မှ ၁-၃-၁၉၆၂ အထိ	၃၃၄	၂၀၅	၁၂၉	၅၃	၇၆
၂	တော်လှန်ရေးကောင်စီခေတ် (၂-၃-၁၉၆၂ မှ ၁-၃-၁၉၇၄ အထိ)		၁၈၂	၉၅	၈၇	၆၇	၂၀
၃	ပြည်သူ့လွှတ်တော်ခေတ် (၂-၃-၁၉၇၄ မှ ၁၇-၉-၁၉၈၈ အထိ)		၁၂၅#	၅၅	၇၀	၄၉	၂၁
၄	နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေး အဖွဲ့ခေတ် (၁၈-၉-၁၉၈၈ မှ ၁၄-၁၁-၁၉၉၇ အထိ)		၁၃၉	၅၃	၈၆	၆၄	၂၂
၅	နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုး ရေးကောင်စီခေတ် (၁၅-၁၁-၁၉၉၇ မှ ၃၀-၃-၂၀၁၁ အထိ)		၁၄၁ ^၁	၃၀	၁၁၁	၈၄	၂၇

စဉ်	ခေတ်ကာလ	ပြဋ္ဌာန်း	ရုပ်သိမ်း/ ပျက်ပြယ်	တည်ဆဲ လက်ကျန်	မူရင်း	ပြင်ဆင်ချက်
၆	ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ခေတ် (၃၁-၃-၂၀၁၁ မှ ၃၁-၁-၂၀၂၁ အထိ)	၃၇၄*	၁၆	၃၅၈	၂၁၁	၁၄၇
၇	နိုင်ငံတော် စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီခေတ် (၁-၂-၂၀၂၁ မှ ယနေ့အထိ)	၁၆၈	-	၁၆၈	၁၂၀	၄၈
	စုစုပေါင်း	၅၄၂	၇၄	၄၁၅	၃၃၁	၁၉၅

မှတ်ချက်။ *၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ *၁၉၇၄ ခုနှစ်၊ †၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်လွှတ်တော်ဥပဒေများ မပါဝင်ပါ။

ဦးသန်းမောင်(စစ်တွေ)
တရားလွှတ်တော်ရှေ့နေ

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ ၁၅ ရက်နေ့အတွင်း

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အထင်ကရရှိခဲ့သော

အဖြစ်အပျက်နှင့် အကြောင်းအရာများကို
နေ့အလိုက် ရက်စဉ်မှတ်တမ်းအဖြစ် ဖော်ပြထားသည်များ...”

၂၀၂၄ ခုနှစ် မတ်လ

မတ် ၁၈

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ၊ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံမှ ITAR-TASS Media အဖွဲ့နှင့် တွေ့ဆုံ။
- ဟိုတယ်နှင့်ခရီးသွားလာရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဒေါက်တာ သက်သက်ခိုင် ထိုင်းနိုင်ငံ Pearl Vacations Co.,Ltd မှ CEO ဖြစ်သူ Mr. Komsan Tungthirasuk ဦးဆောင်သော ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့အား လက်ခံ တွေ့ဆုံ။
- ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာန ပုံနှိပ်ရေးနှင့်ထုတ်ဝေရေးဦးစီးဌာနနှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံ အစိုးရတို့အကြား စာဆိုပိမာန်တည်ဆောက်ခြင်းစီမံကိန်း သဘောတူညီချက် လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်း အခမ်းအနားကျင်းပ။

မတ် ၁၉

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်၊ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ ဥက္ကဋ္ဌ၊ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး သတိုးမဟာသရေစည်သူ သတိုးသီရိသုဓမ္မ မင်းအောင်လှိုင်ထံမှ နှစ် (၅၀) ပြည့် ရွှေရတု မွန်ပြည်နယ်နေ့ အခမ်းအနားသို့ သဝဏ်လွှာပေးပို့။
- ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံ သမ္မတရွေးကောက်ပွဲအား မြန်မာနိုင်ငံမှ မီဒီယာအဖွဲ့ သွားရောက်လေ့လာ သတင်းယူ။

မတ် ၂၀

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်၊ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ က ဂုဏ်ထူးဆောင်ဘွဲ့များ၊ ဂုဏ်ထူးဆောင်တံဆိပ်များဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်ကို ဒုတိယအကြိမ်ဖြည့်စွက်ပြဋ္ဌာန်းချက် ထုတ်ပြန်။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်၊ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ က အလုပ်အကိုင်နှင့် ကျွမ်းကျင်မှုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်း။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်၊ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ က အမျိုးသားအစားအသောက်ဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေ (၂၀၂၄ ခုနှစ်) ပြဋ္ဌာန်း။
- ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံသမ္မတရွေးကောက်ပွဲတွင် အနိုင်ရရှိသော Vladimir Vladimirovich Putin ထံသို့ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ၊ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် အပါအဝင် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံ အသီးသီးမှ နိုင်ငံ့ခေါင်းဆောင်များက ဝမ်းမြောက်ကြောင်း သဝဏ်လွှာများ ပေးပို့။

- ရုရှား-မြန်မာ နှစ်နိုင်ငံကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနများအကြား ၂၀၂၄ ခုနှစ် အတွင်း အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မည့် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအစီအစဉ်အရ ဥပဒေဆိုင်ရာ ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးပွဲ ကျင်းပ။

မတ် ၂၄

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်ဆိုင်ရာ အထူးအာဏာကုန်လွှဲအပ်ခြင်းခံရသော ကျူးဘားသံအမတ်ကြီးအဖြစ် မစ္စတာ ပဲဒရို ပါဘလို စန်ဟိုဟဲ ရိုဒရီဂတ်စ်အား ကျူးဘားသံအမတ်ကြီးအဖြစ် ခန့်အပ်ရန် ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရက သဘောတူညီ။

မတ် ၂၅

- ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် နိုင်ငံခြားစီးပွားဆက်သွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဒေါက်တာကံဇော် ကုလသမဂ္ဂလူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာညှိနှိုင်းရေးရုံး (UNOCHA) ၏ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာအကြီးအကဲ Mr. Sajjad Mohammad Sajid နှင့်အဖွဲ့အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

မတ် ၂၆

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီအဖွဲ့ဝင်၊ ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်နှင့် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဗိုလ်ချုပ်ကြီး တင်အောင်စန်း မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂယာယီဌာနညှိနှိုင်းရေးမှူးနှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ယာယီညှိနှိုင်းရေးမှူး Mr. Marcoluigi Corsi ကို လက်ခံတွေ့ဆုံ။

မတ် ၂၇

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်ဆိုင်ရာ အထူးအာဏာကုန်လွှဲအပ်ခြင်းခံရသော အိန္ဒိယသမ္မတနိုင်ငံ သံအမတ်ကြီး မစ္စတာ ဗီနေးကူးမားနေရာတွင် မစ္စတာ အဘ်ဟေး တာကူးရ်အား ခန့်အပ်ရန် ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရက သဘောတူညီ။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်၊ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက ဂုဏ်ထူးဆောင်ဘွဲ့များ၊ ဂုဏ်ထူးဆောင်တံဆိပ်များ ချီးမြှင့်အပ်နှင်း။
- (၇၉) နှစ်မြောက် တပ်မတော်နေ့ စစ်ရေးပြအခမ်းအနားကျင်းပပြုလုပ်ရာ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ၊ တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး သတိုးမဟာသရေစည်သူ သတိုးသီရိသုဓမ္မ မင်းအောင်လှိုင် တက်ရောက်မိန့်ခွန်းပြောကြား။
- ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံ ဒုတိယကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး Colonel General Alexander Vasilyevich Fomin ဦးဆောင်သော ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့နှင့် နိုင်ငံခြားစစ်သံရုံးများမှ စစ်သံမှူးများနှင့် တာဝန်ရှိသူများ မာရဝိဇယဗုဒ္ဓ ရုပ်ပွားတော်မြတ်ကြီးအား ဖူးမြော်ကြည့်ညိ။
- လျှပ်စစ်စွမ်းအားဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးဉာဏ်ထွန်းနှင့် သိပ္ပံနှင့်နည်းပညာဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဒေါက်တာမျိုးသိန်းကျော်တို့

ဦးဆောင်သည့် မြန်မာကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့နှင့် ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံ Rosatom ၏ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် Mr. Alexey Likhachev တို့ တွေ့ဆုံ ဆွေးနွေး။

- လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဒေါက်တာစိုးဝင်း မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ သားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ညှိနှိုင်းရေးရုံး (UNOCHA) ၏ အကြီးအကဲ Mr. Sajjad Mohammad Sajid နှင့် တွေ့ဆုံ။

မတ် ၂၈

- မြန်မာ-ရုရှား နှစ်နိုင်ငံအကြား မဟာဗျူဟာမြောက် မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေး ပိုမိုအားကောင်းစေရန်အပါအဝင် စစ်ဘက်နှင့် စစ်ဘက်နည်းပညာ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုမြှင့်တင်ရေးကြိုးပမ်းမှုများအတွက် တပ်မတော်နှစ်ရပ်အကြား ဆုတံဆိပ်များ အပြန်အလှန်ပေးအပ်ခြင်း အခမ်းအနားကျင်းပ။
- မဲခေါင်-လန်ချန်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု (၈) နှစ်မြောက် နှစ်ပတ်လည်နေ့ အထိမ်းအမှတ် ဂုဏ်ပြုဧည့်ခံပွဲ အခမ်းအနားကျင်းပ။
- အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်မှုညှိနှိုင်းရေး ကော်မတီနှင့် NCA လက်မှတ်ရေးထိုးထားသည့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့ ခုနစ်ဖွဲ့၏ ကိုယ်စားလှယ်များ၊ မှတ်ပုံတင်ခွင့်ပြုပြီး နိုင်ငံရေးပါတီများမှ ကိုယ်စားလှယ်များ တွေ့ဆုံဆွေးနွေး။
- ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်နှင့် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးသန်းဆွေ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ သံအမတ်ကြီး မစ္စတာ ချန်းဟိုင်အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

မတ် ၂၉

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ၊ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ်ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အိန္ဒိယနိုင်ငံသံအမတ်ကြီး H.E. Mr. Vinay Kumar အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်၊ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ က ၂၀၂၄-၂၀၂၅ ဘဏ္ဍာရေးနှစ်၊ အမျိုးသားစီမံကိန်းဥပဒေပြဋ္ဌာန်း။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်၊ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ က ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ပြည်ထောင်စု၏ အခွန်အကောက်ဥပဒေပြဋ္ဌာန်း။
- ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်နှင့် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးသန်းဆွေ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အိန္ဒိယနိုင်ငံ သံအမတ်ကြီး H.E. Mr. Vinay Kumar အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်၊ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ က ၂၀၂၄-၂၀၂၅ ဘဏ္ဍာရေးနှစ် ပြည်ထောင်စု၏ ဘဏ္ဍာငွေ အရအသုံးဆိုင်ရာ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်း။

မတ် ၃၀

- အိန္ဒိယနိုင်ငံမှ အိန္ဒိယလေတပ်ပညာရှင် Wg Cdr Savitesh Chandler Mishra ဦးဆောင်သောအဖွဲ့ မာရဝိဇယရုပ်ပွားတော်မြတ်ကြီးအား ဖူးမြော်ကြည်ညို။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ

ဧပြီ ၁

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ်ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် တရုတ်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန အာရှရေးရာ အထူးကိုယ်စား လှယ် H.E. Mr. Deng Xijun အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင် က မွန်တိုးတက်ရေးပါတီကို နိုင်ငံရေးပါတီအဖြစ် မှတ်ပုံတင်ခွင့်ပြု။

ဧပြီ ၃

- မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝန်းလုံးရှိ စာကြည့်တိုက်များနှင့် တပ်မတော်ဌာနချုပ်များ/ တပ်ရင်းတပ်ဖွဲ့ စာကြည့်တိုက်များသို့ စာအုပ်စာစောင်များ ပေးအပ်လှူဒါန်းပွဲ အခမ်းအနားကျင်းပ။

ဧပြီ ၄

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီအဖွဲ့ဝင်၊ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်ကြီး ရာပြည့် ကုလသမဂ္ဂဘေးအန္တရာယ် ကင်းရှင်းရေးနှင့် လုံခြုံရေးဌာန (United Nations Department of Safety and Security-UNSS)၏ အကြီးအကဲ Under-Secretary-General Mr. Gilles Michaud ဦးဆောင်သည့် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

ဧပြီ ၈

- မိမိသဘောဆန္ဒအလျောက် ဆန္ဒပြုစာရင်းပေးသွင်းလာကြသည့် ပြည်သူ့ စစ်မှုထမ်းသင်တန်း အမှတ်စဉ် (၁) သင်တန်းဖွင့်ပွဲများ တိုင်းစစ်ဌာနချုပ် အသီးသီး၌ ကျင်းပပြုလုပ်။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနက မြန်မာ နိုင်ငံအပေါ် ကုလသမဂ္ဂ၏ တစ်ဖက်သတ်ဖိအားပေးမှုသည် အပြုသဘော ဆောင်သော ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအတွက် အထောက်အကူ ဖြစ်စေမည် မဟုတ်ကြောင်း ထုတ်ပြန်။
- ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်နှင့် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးသန်းဆွေ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် နိုင်ငံခြားစီးပွားဆက်သွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဒေါက်တာကံဇော် တို့ဥရောပအာရှစီးပွားရေးကော်မရှင် ဘုတ်အဖွဲ့ဝင်၊ အကြီးစားစီးပွားရေးနှင့် ပေါင်းစည်းရေးဝန်ကြီး မစ္စတာ ဆာဂေး ဂလေးဇီးယပ် ဦးဆောင်သော ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့အား လက်ခံ တွေ့ဆုံ။

ဧပြီ ၁၀

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ၊ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်ထံ ဥရောပအာရှစီးပွားရေးကော်မရှင် ဘုတ်အဖွဲ့ဝင်၊ အကြီးစား စီးပွားရေးနှင့်ပေါင်းစည်းရေးဝန်ကြီး H.E. Mr. Sergei GLAZEV ဦးဆောင်သော ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ လာရောက်ဂါရဝပြုတွေ့ဆုံ။
- မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝန်းလုံးရှိ စာကြည့်တိုက်များ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အလှူငွေနှင့် စာအုပ်စာစောင်များ ပေးအပ်လှူဒါန်းပွဲကျင်းပရာ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ၊ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် အမှာစကားပြောကြား။
- စီးပွားရေးနှင့်ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးထွန်းအံ့ ဥရောပအာရှ စီးပွားရေးကော်မရှင် ဘုတ်အဖွဲ့ဝင်၊ အကြီးစား စီးပွားရေးနှင့်ပေါင်းစည်းရေးဝန်ကြီး H.E. Mr. Sergei GLAZEV ဦးဆောင်သော ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။
- ပဲခူး-မော်လမြိုင် ရထားလမ်းပိုင်းအတွင်း သထုံမြို့နယ် သိမ်ဆိပ်နှင့် ဒုံဝန်း ဘူတာအကြား ကျောက်ရထားဖြတ်သန်းစဉ် မိုင်းပေါက်ကွဲခြင်းကြောင့် ရထားလမ်းချော်ကျမှုဖြစ်ပွားပြီး ရန်ကုန်-မန္တလေး ရထားလမ်းပိုင်းတွင်လည်း တောင်ငူနှင့် သောင်းတိုင်ကုန်းအကြား မိုင်းပေါက်ကွဲ။

ဧပြီ ၁၁

- အမျိုးသားလုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အကြံပေးပုဂ္ဂိုလ်နှင့် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ၊ ဝန်ကြီးဌာန(၄) ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဗိုလ်ချုပ်ကြီးမိုးအောင် မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ သံအမတ်ကြီး H.E. Mr. Chen Hai ဦးဆောင်သည့် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။
- ဒုတိယအကြိမ် ရုရှား-မြန်မာ ပူးတွဲအကြမ်းဖက်မှုတိုက်ဖျက်ရေးကော်မတီ အစည်းအဝေးကျင်းပ။

ဧပြီ ၁၂

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ၊ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် ဘာသာပေါင်းစုံကိုယ်စားလှယ်များနှင့် တွေ့ဆုံပွဲအခမ်းအနားသို့ တက်ရောက်အမှာစကားပြောကြား။
- ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံ၌ ရောက်ရှိနေသည့် မြန်မာ့တပ်မတော်ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံ ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ဒုတိယဝန်ကြီး Colonel General Alexander V.Fomin အား ဂါရဝပြုတွေ့ဆုံ၊ ဒုတိယအကြိမ် ရုရှား-မြန်မာ ပူးတွဲအကြမ်းဖက်မှုတိုက်ဖျက်ရေးကော်မတီ အစည်းအဝေး၊ အစည်းအဝေးမှတ်တမ်း လက်မှတ်ရေးထိုးပွဲ ပြုလုပ်ကျင်းပ။

ဧပြီ ၁၃

- AA အကြမ်းဖက်သောင်းကျန်းသူများက ဘူးသီးတောင်မြို့နယ်အတွင်းရှိ ဘင်္ဂါလီကျေးရွာများအတွင်းသို့ လက်နက်ကြီး၊ လက်နက်ငယ်များဖြင့် အကြောင်းမဲ့ ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် ဘင်္ဂါလီလူမျိုး ကျေးရွာသူ၊ ကျေးရွာ သားအချို့ သေဆုံးပြီး ဘာသာရေးအဆောက်အဦများ၊ လူနေအိမ်များနှင့် ဈေးဆိုင်များ မီးလောင်ပျက်စီးမှုများဖြစ်ပွား၊ ကျေးရွာသူကျေးရွာသားများ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ရလျက်ရှိ။

ဧပြီ ၁၄

- မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီး ချမ်းအေးသာဇာတိမြို့နယ် မြို့တော်ဝန် သင်္ကြန်မဏ္ဍပ် အနောက်ဘက် ဆိုင်ကယ်ရပ်နားဆောင်၌ PDF အမည်ခံ အကြမ်းဖက်သမား များထောင်ထားသည့် လက်လုပ်မိုင်းနှစ်လုံး ပေါက်ကွဲမှုကြောင့် ကလေးငယ် ငါးဦး အပါအဝင် ဒေသခံပြည်သူ ၁၂ ဦး ထိခိုက်ဒဏ်ရာရရှိ။
- PDF အမည်ခံ အကြမ်းဖက်သမားများက မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီး ချမ်းအေး သာဇာတိမြို့နယ် မြို့တော်ဝန်သင်္ကြန်မဏ္ဍပ်အနောက်ဘက် ဆိုင်ကယ်ရပ်နား ဆောင်၌ လက်လုပ်မိုင်းထောင် ဖောက်ခွဲခဲ့မှုနှင့်ပတ်သက်၍ အဖွဲ့အစည်း အသီးသီးမှ ပြင်းထန်စွာ ကန့်ကွက်ရှုတ်ချပါကြောင်း သဘောထားထုတ်ပြန် ချက်များ ထုတ်ပြန်။

ဧပြီ ၁၅

- အကြမ်းဖက်သမားများက ပြင်ဦးလွင်မြို့အတွင်းသို့ ၁၀၇ မမ ရှော့တိုက်ခုံး များဖြင့် ရမ်းသန်းပစ်ခတ်ခဲ့မှုကြောင့် သံဃာတော်နှစ်ပါး ပျံလွန်တော်မူ၊ အပြစ်မဲ့ပြည်သူနှစ်ဦး သေဆုံးပြီး ပြည်သူ့ဆေးရုံတွင် ဆေးရုံတက်ရောက် ကုသမှုခံယူနေသည့် အသက်ငါးနှစ်နှင့် ကိုးနှစ်အရွယ် ကလေးငယ်များ အပါအဝင် ဆေးရုံတက်လူနာများ ပြင်းထန်စွာ ထိခိုက်ဒဏ်ရာများရရှိ။
- အကြမ်းဖက်သမားများက မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီး ပြင်ဦးလွင်မြို့အတွင်းသို့ ဧပြီ ၁၄ ရက်ညပိုင်းတွင် ရှော့တိုက်ခုံးများဖြင့် ပစ်ခတ်ခဲ့မှုနှင့်ပတ်သက်၍ အဖွဲ့အစည်းအသီးသီးမှ ပြင်းထန်စွာ ကန့်ကွက်ရှုတ်ချပါကြောင်း သဘောထား ထုတ်ပြန်ချက်များ ထုတ်ပြန်။

ဧပြီ ၂၂

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်၊ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ က ဒုတိယသမ္မတ ဦးဟင်နရီဗန်ထီးယူအား တာဝန်မှ အနားယူခွင့်ပြု။

ဧပြီ ၂၄

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ်ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ သံအမတ်ကြီး H.E. Mr.CHUM Angvichet အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

ဧပြီ ၂၅

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်၊ ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်က ငြိမ်းချမ်းရေးအကျိုးဆောင်ပါတီကို နိုင်ငံရေးပါတီအဖြစ် မှတ်ပုံတင်ခွင့်ပြု။

ဧပြီ ၂၆

- ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်ဥက္ကဋ္ဌ ဦးကိုကို မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ သံအမတ်ကြီး H.E. Mr. Chen Hai အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

ဧပြီ ၃၀

- ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်နှင့် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဦးသန်းဆွေ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အိန္ဒိယသံအမတ်ကြီးအဖြစ် ခန့်အပ်ရန် သဘောတူပြီးဖြစ်သည့် မစ္စတာ အဘ်ဟေး တာကူးရ် အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေလ

မေ ၁

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်၊ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ၊ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး သတိုးမဟာသရေစည်သူ သတိုးသီရိသုဓမ္မ မင်းအောင်လှိုင်ထံမှ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အလုပ်သမားနေ့အခမ်းအနားသို့ သဝဏ်လွှာပေးပို့။

မေ ၂

- သယံဇာတနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးခင်မောင်ရီ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ရုရှားနိုင်ငံသံအမတ်ကြီး H.E. Mr. Iskander Azizov အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

မေ ၃

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ၊ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် ၂၀၂၄ ခုနှစ် (၅၉) ကြိမ်မြောက် မြန်မာ့ကျောက်မျက်ရတနာပြပွဲ၊ ဖွင့်ပွဲအခမ်းအနားသို့ တက်ရောက်ချီးမြှင့်။

မေ ၄

- AA အကြမ်းဖက်သောင်းကျန်းသူများက ဘူးသီးတောင်မြို့ရှိ ယာယီနေရပ်စွန့်ခွာသူများနေထိုင်သည့် စာသင်ကျောင်းအတွင်းသို့ လက်နက်ကြီးများဖြင့် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ပစ်ခတ်ခဲ့မှုကြောင့် ဒေသခံပြည်သူများ သေဆုံး၊ ထိခိုက်ဒဏ်ရာများ ရရှိ။

မေ ၅

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌ၊ ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ် ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး စိုးဝင်း (၇၈) နှစ်မြောက် မြန်မာနိုင်ငံမီးသတ်တပ်ဖွဲ့နေ့အထိမ်းအမှတ်အခမ်းအနားသို့ တက်ရောက်အမှာစကား ပြောကြား။

မေ ၇

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်၊ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ ဥက္ကဋ္ဌ၊ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ်သည် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန အပြည်ပြည် ဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် စီးပွားရေးဦးစီးဌာနမှ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် ဒေါ်မာလာသန်းထိုက်အား သီရိလင်္ကာဒီမိုကရက်တစ် ဆိုရှယ်လစ်သမ္မတ နိုင်ငံဆိုင်ရာ မြန်မာသံအမတ်ကြီးအဖြစ် ခန့်အပ်။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်၊ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ ဥက္ကဋ္ဌ၊ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ်သည် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနမှ သံအမတ်ကြီး ဦးကျော်စိုးမိုးအား ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံဆိုင်ရာ အထူးအာဏာ ကုန်လွှဲအပ်ခြင်းခံရသော ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်သံအမတ် ကြီးအဖြစ် ခန့်အပ်။
- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ၊ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ်ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်နှင့် ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ အထက်လွတ်တော်ဥက္ကဋ္ဌ Samdech Akka Moha Sena Padei Techo HUN SEN တို့ Video Conferencing ဖြင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေး။
- ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်နှင့် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးသန်းဆွေ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ သံအမတ်ကြီး H.E. Mr. Chen Hai အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင် က ဒီမိုကရေစီပါတီ၏ ပါတီတည်ထောင်ခွင့် လျှောက်ထားချက်ကို နိုင်ငံရေး ပါတီများ မှတ်ပုံတင်ခြင်းဥပဒေ ပုဒ်မ ၄ ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့် ညီညွတ်ခြင်း မရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသဖြင့် ငြင်းပယ်လိုက်ကြောင်း သတင်းထုတ်ပြန်။

မေ ၈

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ၊ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ်ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်ထံ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ပါကစ္စတန်နိုင်ငံ သံအမတ်ကြီး H.E. Mr. Imran Haider သံအမတ်ခန့်အပ်လွှာ ပေးအပ်။

မေ ၉

- ပြည်ထောင်စုနယ်မြေ နေပြည်တော် “စာကြည့်တိုက်များဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး နှင့် စာဖတ်ရှိန်မြှင့်တင်ရေးလှုပ်ရှားမှု” အခမ်းအနားကျင်းပ၊ နိုင်ငံတော်စီမံ အုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ၊ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ်ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် တက်ရောက်အမှာစကားပြောကြား။
- ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်နှင့် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးသန်းဆွေ ထိုင်းနိုင်ငံသံအမတ်ကြီး မစ္စတာ မုံခွန်းဝိစစ်စတန်အား လက်ခံ တွေ့ဆုံ။

- PDF အမည်ခံ အကြမ်းဖက်သမားများက မြင်းခြံမြို့နယ် ဆုံရွာကျေးရွာအား လက်နက်ကြီး/ လက်နက်ငယ်များဖြင့် ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်ခဲ့မှုကြောင့် ဒေသခံ ပြည်သူ ၃၂ ဦးသေဆုံးကာ ၁၄ ဦး ဗုံးစထိမှန်ဒဏ်ရာများ ရရှိခဲ့မှုနှင့်ပတ်သက်၍ အဖွဲ့အစည်းအသီးသီးမှ ပြင်းထန်စွာကန့်ကွက်ရှုတ်ချပကြောင်း သဘောထား ကြေညာချက်များ ထုတ်ပြန်။
- နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန ဒုတိယဝန်ကြီး ဦးလွင်ဦး မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ နီပေါ နိုင်ငံ သံအမတ်ကြီး H.E. Mr. Harishchandra Ghimire အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

မေ ၁၀

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်ထံ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အိန္ဒိယနိုင်ငံသံအမတ်ကြီး H.E. Mr. Abhay Thakur သံအမတ်ခန့်အပ်လွှာပေးအပ်။
- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီအဖွဲ့ဝင်၊ ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်နှင့် ပြည်ထောင်စု ဝန်ကြီး ဗိုလ်ချုပ်ကြီး မြထွန်းဦး၊ ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်နှင့် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဗိုလ်ချုပ်ကြီး တင်အောင်စန်းတို့က မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အိန္ဒိယနိုင်ငံသံအမတ်ကြီး H.E. Mr. Abhay Thakur အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။
- ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် နိုင်ငံခြားစီးပွားဆက်သွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စု ဝန်ကြီး ဒေါက်တာကံဇော် မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ထိုင်းသံအမတ်ကြီး H.E. Mr. Mongkol Visitstump ဦးဆောင်သော ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့အား လက်ခံ တွေ့ဆုံ။
- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီအဖွဲ့ဝင်၊ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဒုတိယ ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ရာပြည့် မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အိန္ဒိယနိုင်ငံသံအမတ်ကြီး H.E. Mr. Abhay Thakur ဦးဆောင်သည့် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။
- ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်နှင့် စီမံကိန်းနှင့်ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးဝင်းရှိန် မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အိန္ဒိယနိုင်ငံသံအမတ်ကြီး H.E. Mr. Abhay Thakur အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

မေ ၁၁

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် ကျိုင်းတုံမြို့ မြို့ရှောင်လမ်းဖွင့်ပွဲအခမ်းအနားသို့ တက်ရောက် ချီးမြှင့်ဖွင့်လှစ်။
- သထုံမြို့နယ် ရန်ကုန်-မော်လမြိုင်သွား ပြည်ထောင်စုလမ်းမပေါ်ရှိ ကျူအိတ် တံတားကို KNLA အဖွဲ့မှ အကြမ်းဖက်လိုလားသူများနှင့် PDF အမည်ခံ အကြမ်းဖက်ပူးပေါင်းအဖွဲ့က မိုင်းထောင်ဖောက်ခွဲဖျက်ဆီး။

မေ ၁၂

- အသစ်ပြန်လည်တည်ဆောက်ပြီးစီးခဲ့သည့် ကျိုင်းတုံနယ်ရှင် စော်ဘွားကြီး စဝ်ကွန်ကျောက်အင်းထလျှန်၏ ဟော်နန်း ပုံစံတူပြတိုက်ဖွင့်ပွဲအခမ်းအနား

သို့ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ၊ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် တက်ရောက်ချီးမြှင့်။

မေ ၁၃

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌ၊ ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ် ဒုတိယ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး စိုးဝင်း (၇၆) ကြိမ်မြောက် တိပိဋကဓရ တိပိဋကကောဝိဒ စာအောင် သာသနာ့အာဇာနည် အရှင်သူမြတ်တို့အား အောင်လက်မှတ်နှင့် ဘွဲ့တံဆိပ်တော်များ ဆက်ကပ်လှူဒါန်း။

မေ ၁၄

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင် က ချင်းပြည်သူ့ပါတီ၏ ပါတီတည်ထောင်ခွင့်လျှောက်ထားချက်ကို နိုင်ငံရေး ပါတီများ မှတ်ပုံတင်ခြင်းဥပဒေ ပုဒ်မ ၄ ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့် ညီညွတ်ခြင်း မရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသဖြင့် ငြင်းပယ်လိုက်ကြောင်း သတင်းထုတ်ပြန်။

မေ ၁၅

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ၊ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် အာဆီယံအလှည့်ကျ ဥက္ကဋ္ဌ၏ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အထူး ကိုယ်စားလှယ် H.E. Mr. Alounkeo KITTIKHOUN နှင့် အာဆီယံအတွင်းရေးမှူး ချုပ် Dr. KAO KIM HOURN ဦးဆောင်သည့် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့အား လက်ခံ တွေ့ဆုံ။
- ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်(လေ) ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ထွန်းအောင် အိန္ဒိယလေတပ်မှ Assistant Chief of the Air Staff (Intelligence) ဖြစ်သူ Air Vice Marshal Ichettira Iyappa Kuttappa VM VSM အား လက်ခံ တွေ့ဆုံ။
- နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန ဒုတိယဝန်ကြီး ဦးလွင်ဦး မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂယာယီဌာန ညှိနှိုင်းရေးမှူးနှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထား မှုဆိုင်ရာ ယာယီညှိနှိုင်းရေးမှူး Mr. Marcoluigi Corsi အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

မေ ၁၆

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရက မစ္စတာဒါဘာ ဒက်ဘ်အီးလ် ဟွန်းဒ်အား တိုကျိုမြို့အခြေစိုက် ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ဆိုင်ရာ အထူးအာဏာကုန်လွှဲအပ်ခြင်းခံရသော အီသီယိုးပီးယားဖက်ဒရယ် ဒီမိုကရက်တစ် သမ္မတနိုင်ငံ သံအမတ်ကြီးအဖြစ်ခန့်အပ်ရန် သဘောတူ။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ က မြန်မာအမျိုးသားလေကြောင်းဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေပြဋ္ဌာန်း။

မေ ၁၉

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ၊ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်ထံ ရုရှားဖက်ဒရေရှင်းနိုင်ငံ Roscosmos State Space Corporation မှ ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် Mr. Savelyev Sergey

Valentinovich ဦးဆောင်သော ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့က လာရောက်ဂါရဝပြု
တွေ့ဆုံ။

မေ ၂၀

- အမျိုးသားလုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အကြံပေးပုဂ္ဂိုလ်နှင့် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေး
ကောင်စီဥက္ကဋ္ဌရုံး ဝန်ကြီးဌာန (၁) ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဗိုလ်ချုပ်ကြီးမိုးအောင်
မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အိန္ဒိယနိုင်ငံ သံအမတ်ကြီး H.E. Mr. Abhay Thakur
ဦးဆောင်သည့် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်၊ ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်
က ပြည်ထောင်စုတိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီ (Union Development Party)
၏ ပါတီမှတ်ပုံတင်ခွင့် လျှောက်ထားချက်အပေါ် နိုင်ငံရေးပါတီများ မှတ်ပုံ
တင်ခြင်းဥပဒေပုဒ်မ ၆ ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့် ညီညွတ်ခြင်းမရှိကြောင်း တွေ့
ရှိပါသဖြင့် ငြင်းပယ်လိုက်ကြောင်း သတင်းထုတ်ပြန်။

မေ ၂၄

- အမျိုးသားလုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အကြံပေးပုဂ္ဂိုလ်နှင့် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေး
ကောင်စီဥက္ကဋ္ဌရုံး ဝန်ကြီးဌာန (၁) ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဗိုလ်ချုပ်ကြီးမိုးအောင်
မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ သံအမတ်ကြီး H.E. Dr. Md. Monwar
Hossain ဦးဆောင်သည့် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

မေ ၂၇

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်၊ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ
က နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌရုံး ဝန်ကြီးဌာန(၃) ပြည်ထောင်စု
ဝန်ကြီး ဦးအောင်နိုင်ဦး၊ စီမံကိန်းနှင့်ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ဒုတိယဝန်ကြီး
ဦးမောင်မောင်ဝင်းတို့အား တာဝန်မှအနားယူခွင့်ပြု။

မေ ၂၈

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်၊ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ
က ဗိုလ်ချုပ် ကိုလေးအား ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန ဒုတိယဝန်ကြီးအဖြစ်
အမိန့်ထုတ်ပြန်ခန့်အပ်။
- အင်အားကြီးနိုင်ငံအချို့နှင့် ကမ္ဘာ့အဖွဲ့အစည်းအချို့တို့က မြန်မာနိုင်ငံအပေါ်
အရေးယူပိတ်ဆို့မှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဆန့်ကျင်ကန့်ကွက်ရှုတ်ချကြောင်း နိုင်ငံရေး
ပါတီ ၂၅ ပါတီ၏ သဘောထား ထုတ်ပြန်ကြေညာ။

မေ ၃၀

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်၊ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ
ဥက္ကဋ္ဌ၊ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ်သည် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန သံတမန်ရေးရာ
ဦးစီးဌာနမှ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် ဦးဝဏ္ဏဟန်အား ပါကစ္စတန်အစွလာမစ်
သမ္မတနိုင်ငံဆိုင်ရာ မြန်မာသံအမတ်ကြီးအဖြစ် ခန့်အပ်။

- ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်နှင့် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးသန်းဆွေ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ သံအမတ်ကြီး မစ္စတာချန်းဟိုင်အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ

ဇွန် ၁

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်၊ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ က တီထွင်မှုပိုင်ခွင့်ဥပဒေ အာဏာတည်သည့်နေ့ရက် သတ်မှတ်။

ဇွန် ၇

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်နှင့် သီရိလင်္ကာဒီမိုကရက်တစ် ဆိုရှယ်လစ်သမ္မတနိုင်ငံတို့အကြား သံတမန်ဆက်သွယ်မှု ထူထောင်သည့် (၇၅) နှစ်ပြည့် စိန်ရတုအခါသမယအား ဂုဏ်ပြုသောအားဖြင့် နိုင်ငံတော် စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ၊ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံသမ္မတ မစ္စတာ ရာဇနေးလ်ဝစ်ခီရီမီဆင်းဟီ၊ သီရိလင်္ကာနိုင်ငံဝန်ကြီးချုပ် မစ္စတာ ဒင်းနစ်ဂူနာဝါဒီနာတို့နှင့် ဝမ်းမြောက် ကြောင်းသဝဏ်လွှာများ အပြန်အလှန်ပေးပို့။
- ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ ၆ ရက်နေ့တွင် ကျရောက်သည့် ဘင်းမိစတက် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုအစီအစဉ်တည်ထောင်မှု (၂၇) နှစ်မြောက် အထိမ်းအမှတ်နေ့ အတွက် ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်၊ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေး ကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ၊ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်က ဝမ်းမြောက်ကြောင်း သဝဏ်လွှာပေးပို့။
- ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးမောင်မောင်အုန်းအား မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ရုရှားနိုင်ငံသံအမတ်ကြီး H.E. Mr. Iskander Azizov လာရောက်တွေ့ဆုံ။

ဇွန် ၈

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ၊ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် ပဲခူးမြစ်ကူးတံတား(သန်လျင်တံတား အမှတ်-၃) ဖွင့်ပွဲအခမ်း အနားသို့ တက်ရောက်ချီးမြှင့်။

ဇွန် ၉

- မွန်ပြည်နယ်ဝန်ကြီးချုပ် ဦးအောင်ကြည်သိန်း မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အိန္ဒိယ နိုင်ငံသံအမတ်ကြီး H.E. Mr. Abhay Thakur အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

ဇွန် ၁၀

- ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်နှင့် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးသန်းဆွေ အာရပ်စော်ဘွားများပြည်ထောင်စုနိုင်ငံ(ယူအေအီး) သံအမတ်ကြီး မစ္စတာ မူတာ့ဇ်အဗ္ဗဒူလာ အဗ္ဗဒူလ်ဂျာလဲလ် မိုဟာမက် အယ်လ်ဖာဟင်းမိ

နှင့် သီရိလင်္ကာဒီမိုကရက်တစ် ဆိုရှယ်လစ်သမ္မတနိုင်ငံ သံအမတ်ကြီး Mrs. Ponnamperuma Arachchige Prabashini Ponnamperuma တို့အား သီးခြားစီ လက်ခံတွေ့ဆုံ။

ဇွန် ၁၁

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်ထံ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အာရပ်စော်ဘွားများ ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံ (ယူအေအီး) သံအမတ်ကြီး မစ္စတာ မူတာ့ဇ် အဗ္ဗဒူလာ အဗ္ဗဒူလ်ဂျာလဲလ် မိုဟာမက် အယ်လ်ဖာဟင်းမ် သံအမတ်ခန့်အပ်လွှာပေးအပ်။
- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်ထံ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ သီရိလင်္ကာနိုင်ငံသံအမတ်ကြီး Mrs. Ponnamperuma Arachchige Prabashini Ponnamperuma သံအမတ် ခန့်အပ်လွှာ ပေးအပ်။
- ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်နှင့် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးသန်းဆွေ သီရိလင်္ကာ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန ဒုတိယဝန်ကြီး Mr. Tharaka Balasuriya အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။
- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီအဖွဲ့ဝင်၊ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်ကြီး ရာပြည့် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီးဌာန ဒုတိယဝန်ကြီး Mr. Tharaka Balasuriya ဦးဆောင်သည့် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

ဇွန် ၁၂

- ညှိနှိုင်းကွပ်ကဲရေးမှူး (ကြည်း၊ ရေ၊ လေ) ဗိုလ်ချုပ်ကြီး မောင်မောင်အေး အိန္ဒိယတပ်မတော်မှ တွဲဖက်ထောက်လှမ်းရေး ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် Major General Charanjeet Singh Dewgun, YSM, ADG MI(A) အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။
- ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် နိုင်ငံခြားစီးပွားဆက်သွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စု ဝန်ကြီး ဒေါက်တာကံဇော်၊ စွမ်းအင်ဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးကိုကိုလွင်တို့က အာရပ်စော်ဘွားများ ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံ သံအမတ်ကြီး Mr. Mutaz Abdullah Abduljaleel Mohamed AL Faheem အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။
- သာသနာရေးနှင့်ယဉ်ကျေးမှုဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးတင်ဦးလွင် ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ သီရိလင်္ကာနိုင်ငံသံအမတ်ကြီး Mrs. Ponnamperuma Arachchige Prabashini Ponnamperuma အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

ဇွန် ၁၃

- ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်နှင့် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးသန်းဆွေ ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ သံအမတ်ကြီး ဒေါက်တာမိုဟာမက် မွန်(န)ဝါ ဟူစိန်အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။
- အလုပ်သမားဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးမြင့်နောင် အာရပ်စော်ဘွား များ ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံ သံအမတ်ကြီး Mr. Mutaz Abdullah Abdulijaleel Mohamed AL Faheem နှင့် အာရပ်စော်ဘွားများ ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံ (ယူအေအီးနိုင်ငံ) တွင် မြန်မာအလုပ်သမားများ အခက်အခဲ တစ်စုံတစ်ရာ ဖြစ်ပေါ်လာပါက ယူအေအီးနိုင်ငံ၏ ဥပဒေများနှင့်အညီ အကာအကွယ်ပေး နိုင်ရေး ဆွေးနွေး။
- မြန်မာ-အိန္ဒိယ 6th Army to Army Staff Talks အစည်းအဝေးပြုလုပ်။

ဇွန် ၁၄

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံတို့အကြား သံတမန်ဆက်ဆံရေးထူထောင်မှု (၇၄) နှစ်မြောက် နှစ်ပတ်လည်နေ့ အထိမ်းအမှတ်အဖြစ် လက်မှတ်ရေးထိုးပွဲ အခမ်းအနားကျင်းပ။

သက်ထားသူရိန် စုစည်းတင်ပြသည်။

အယ်ဒီတာ နိဒါန်းစကား

- မြန်မာနိုင်ငံနှင့် စွမ်းအင်လုံခြုံရေး

အထူးဆောင်းပါး

- ၁။ မြန်မာ့စွမ်းအင်လုံခြုံရေး ဘယ်လိုထိန်းသိမ်းမလဲ
- ၂။ မြန်မာနိုင်ငံအနာဂတ်အတွက် အရေးပါသော စွမ်းအင်နှင့်လျှပ်စစ်
- ၃။ ရေတို၊ ရေရှည်အတွက် ဘက်ပေါင်းစုံမှစဉ်းစားကာအဖြေရှာရမည့် စွမ်းအင်ဖူလုံရေးနှင့် လုံခြုံရေးပြဿနာ

နိုင်ငံရေး

- ၄။ အမျိုးသားသီချင်း(ဝါ) မြန်မာ့သန္နိဋ္ဌာန်
- ၅။ အဆင့်မြင့်မဟာဗျူဟာမှသည် တစ်ဆင့်မြင့်မဟာဗျူဟာသို့
(From Advanced Strategy to The Next Level Strategy)
- ၆။ မြန်မာပြည်သားဟေ့ မြန်မာပြည်သား
- ၇။ သစ္စာတရားနှင့် နိုင်ငံရေး
- ၈။ မြန်မာ့ပထဝီမဟာဗျူဟာတန်ဖိုးနှင့် တရုတ်၏ Belt and Road Initiative
- ၉။ နိုင်ငံတော်ကို အင်အားတောင့်တင်းခိုင်မာစေခြင်း

စာကောင်းပေမ္မန်

- ၁၀။ မင်းတုန်းဘုရင်၏ ကဗျာ ၃ ပုဒ်
- ၁၁။ ၁၈၇၃ ခုနှစ် အထက်မြန်မာနိုင်ငံ၏ သယံဇာတများ
- ၁၂။ အင်းဝမြို့ ဝါကျွတ်သဘင်

စီးပွားရေး

- ၁၃။ အနာဂတ်အာရှဒေသနှင့် ကမ္ဘာ့လူဦးရေပြောင်းလဲမှု အလားအလာ
- ၁၄။ မက်ခရိုစီးပွားရေး၊ မိုက်ခရိုစီးပွားရေး

လူမှုရေးနှင့်အထွေထွေ

- ၁၅။ လွတ်လပ်စွာ သတင်းစီးဝင်မှု(Free Flow of News)နှင့် သတင်းရေကြီးရေလျှံ ရေဘေးသင့်မှု (Free Flood of News)
- ၁၆။ သတင်းစကားနှင့် ပြန်ကြားရေး
- ၁၇။ ငြိမ်းချမ်းစွာ အတူယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေး မူကြီး(၅)ရပ်ကို ထိန်းသိမ်းခဲ့ကြသည့် တရုတ် - မြန်မာဆက်ဆံရေး
- ၁၈။ ရေသည်အသက် ချိန်ဆတွက်
- ၁၉။ မြန်မာနိုင်ငံရပ်ရှင်အစည်းအရုံးသမိုင်း(၂)

ယဉ်ကျေးမှု

- ၂၀။ ပုဂံခေတ်ကျောက်စာရေးဆရာများ
- ၂၁။ မိမိတို့သမိုင်းမှတ်တမ်းများတွင် မတွေ့ရှိရသော ဘုရင့်နောင်မင်းတရားကြီး၏ အဆက်အနွယ်များ

နည်းပညာ

- ၂၂။ ရာသီဥတု ပြောင်းလဲဖောက်ပြန်မှု ဘေးအန္တရာယ်များလျှော့ချရေးတွင် အီးဖရီးစဉ်းစမ်းဖို့များ၏ အသုံးဝင်ပုံ (အပိုင်း-၁)
- ၂၃။ အနာဂတ်အတွက်စွမ်းအင် နျူကလီးယားဘက်ထရီ
- ၂၄။ အေအိုင်နည်းပညာပေါက်ကွဲခြင်း သို့မဟုတ် အေအိုင်၏ စိတ်လှုပ်ရှားဖွယ်အနာဂတ်

ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး

- ၂၅။ မိုးခေါင်ခြင်း၊ ကမ္ဘာနှင့်မြန်မာ

ဥပဒေ

- ၂၆။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ခေတ်အလိုက် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော ဥပဒေများ အရေအတွက်စာရင်း

အထူးကဏ္ဍ

- ၂၇။ မြန်မာရေးရာ ရက်စဉ်မှတ်တမ်းများ